

878 [2]

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY.

C Z Y L I

O P I S A N I E

KROLESTW, PROWINCYI, MIAST, BISKUPSTW, XIĘSTW
HRABSTW, MARGRABSTW, PORTOW, FORTEC
y innych miejsc znaczniejszych w czterech częściach świata.

Z W Y R A Z E N I E M

*W którym Królestwie, Prowincyi, Krainie i jakie się miejsce
znajduje, do którego Państwa należy, nad którą rzeką,
odnogą, górą lub morzem jest położone, odległości jego w mi-
lach Francuzkich co do miejsc obcych, a w Polskich co do
kraju naszego od miejsc w pobliżkości główniejszych, z ich
długością i szerokością Geograficzną podług Mapp najle-
pszych nieopuszczając nic coby o jakim miejscu pamiętniejszego
wiedzieć było można.*

P O A N G I E L S K U N A P I S A N Y

P R Z E Z

P A N A E C H A R D A

*Z trzynastej Edycyi Angielskiej na Francuzki język przelo-
żony powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEN.*

Nakoniec z osmej Francuzkiej Edycyi w Polskim wydany języku, z
dodatkiem zasłanych odmian i umiesseniem wielu Miał i Prowincyi
Polskich,

Tom II.

W W A R S Z A W I E.

w Drukarni PIOTRA DUFOUR Drukarza T. K. Mel.

878

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY

K.

Których nazwisk nie znajdziesz pod literą K. szukaj pod literą C.

KAANA, piękne M. Egiptu nad wchodnim brzegiem Nilu, zkład zboża i leguminy przewożą do Mekki. Dają się tu widzieć piękne starożytności z napisami hieroglificznymi. Leży o *m.* 130. na połud. ku w. od Kairu. dl. 49. 58. sz. 25. 30.

KABES, lub GABES, m. Affr. w Krol. Tunetańskim nad rz. i wgłąb Golfu tego im. *m.* 80. na połud. od Tunetu. dl. 28. 30. sz. 33. 40.

KABRA, m. Affr. w Krol. Tombutkim w Nigrycyi. Handel prowadzi wielki; rządzone jest od Wicereya, i służy za port nieiako Tombutowi. dl. 18. 25. sz. 15. 10. ob. pod C.

KABUL, *Arachotus*, wielkie M. Azyatyckie w Indyach, stol. Kabulistanu, z dwoma dobrimi zamkami, i ozdobne wielą pałacami. Leży na trakcie z Lahory do Samarkandy. dl. 86. 30. sz. 33. 30.

KABULISTAN, *Arachosia*, Prow. Azyat. w Cesar. Mogolskim, ograniczona na pojn. Tartaryą, na

w. Kaszemiryą, na z. Zabulistanem, i Kandaharą, na pojd. Multanią. Obfituje w rudy żelazne. Rodzi myrrę, drzewa kadziłowe; i różne rodzaje ziół lekarzkich. Kray lubo nie bardzo żyźny, z przyczyny iednak handlu jest bardzo bogatym. Większa część mieszkańców są poganie. Nayprzedniejsi lekarze w Indyi z tej Prow. wychodzą. Kabul jest M. S.

KACHAN, *Cachanum*, m. Perskie w Iraku, znaczne wielkim handlem na materye iedwabne, fayanfy przednie, lamy złote i srebrne naybogatsze. Mieszkanie jest od Chrześcian i od Grehrow. Leży w obszernej równinie, o *m.* 22. na pojn. od Ispahanu.

KACHAO, wiel. M. Azyatyckie w Indyach stol. Prow. tegoż im. w Krol. Konkumskim. Anglicy i Holl. mają tu swoy dom kupiecki. Jest w kraju bardzo pięknym, pełnym lasow. i obfitym w iedwab i lake przeinią. dl. 123. 30. sz. 22.

KADAN, m. Czeskie w Cyrk. Zateckim nad Egrą, o *m.* 4. na w. od Zatzu.

KADOM, ob. Caen.

KADORYN, ob. Cadoae.

KADURK, ob. Cahors. Quer-cy.

KAEDYNGA, kraina Niem. w Xstwie Breneufkim nad Elbą, gdzie ta łączy się z Ostą, między Hamburgiem, i Stadem.

KAFFA, niegdyś Teodozja, *Theodosia*, dawne M. S. Tartaryi Krymskiej, z wyborym portem. Handel prowadzi bardzo wielki osobliwie w rybach słonych. Wszyfko tu jest tanie. Tatarzy w 12. wieku wydarli go Cesarzowi wschodnim, r. 1266. odebrali Genuńczykowie, i posiadali do r. 1474. w którym Turcy uczynili się tego Panami pod Mahometem II. ale przez traktat podpisyany r. 1774. między Portą i Rosją obowiązani byli do oddania Kaffy Tatarom. Oyczyzną jest Abu-Hanify. Leży nad morzem czarnym. m. 60. na półn. ku w. od Konstantynopola, 170. na połd. od Moskwy. dł. 52. 30. sz. 41. 58.

KAFFUNG, Kaffungen, *Confugia*, m. i klasztor Niem. w Hasyli blisko Kasselu. dł. 27. 5. sz. 51

KAFRE-CHIRYN, m. Perfskie wystawicne od Krola Nuchirewon-Aadela, którego dzieła i zdania założyły moralną naukę u Persow. sz. 34. 40. dł. 71. 50.

KAFREKYA, *Cafria*, wielki kray Afrykański w stronie połud. gran. na półn. z Nigrycją i Abisfynią, na z. z częścią Gwinei, z Kongo i morzem, na połd. z Kapem dobrej nadziei, na w. z morzem. Dzielą go na wiele Krolestw, prawie wszystkie zamieszkałe od bałwochwalców. Znacznieysze Krol. są: Muiak, Makoko, czyli Krol. Anzykańskie, Jaga Kazangi, Aburua, Musungo, Akalunga, Kobonos, Hottentoci, Krol. Bireńskie, Monometapa, Hororowie, Monomugi, i pomorze Zangwebar. Po większej części są mało znane.

Nazwisko *Kafrow* jest z Arabskiego, znaczy *niewiernych*.

KAGEAN, Prow. Azyatycka w stronie półn. wyspy Luzany nad rz. Kageaną. Obywatełow ma bałwochwalców i Chrześcian. Jest urodzajna i tak obfitująca w pszczoły, że wszystko lud ubogi zniasta oliwy lub loiu, używa świec włoskowych.

KAIANEURG, m. Szwedzkie stoł. Kaianii, czyli Bothni wfschodniey położone nad jeziorem Ula ku Laponii o m. 36. od Gofu Bothnickiego. Prow. Kaiania byłaby dosyć urodzajną, gdyby wczesne mrozy nie psuły urodzajow nie dożrzałych ieszce.

KAIEN, *Caiana*, m. Perfskie zalecone zdrowym bardzo powietrzem, i st. urodzeniem wielu ludzi uczonych. dł. 83. 20. sz. 36. 22.

KAIENNA, lub KAYENNA, *Cayana*, m. rzeka i wyspa Ameryki połud. mająca wokoło m. blisko 18. Francuzi posiadli ją r. 1635. po wywieśnieniu się ich ztąd r. 1654. Anglicy byli iey Panami do r. 1664. aż gdy *P. la Barre* znowu tu wprowadził osady Francuzow, którzy r. 1676. wypędzeni od Holleudrow, następującego zaś przywroceni tu od *P. Estrees* byli. Ob. Guyana. sz. 4. 56.

KALFUNG, lub KAIFON, M. Chińskie stoł. Prow. Honnangii. r. 1641. od wod prawie zalane zostało, po długim wytrzymałym oblężeniu, w którym go trzymali Rokotzanie Cesar. Chińskiego. Przez długi czas miefzkali w nim Xżęta familii Panującey. dł. 131. 30. sz. 35.

KAIMAN, czyli wyspa iaszczurczą, są to 3. wyspy małe między Kubą i Jamayką leżące w Golfie Meksykańskim, które należą do Anglikow, i bogacą ich obfitym tu przy brzegach połowem ostrygow, i żółwów.

KAIR, *Cairus*, wielkie M.

Affr. stoł. Egiptu zbudowane około r. 795. za rozkazem Kalify Kairwana. Ulice tu są bardzo ciasne dla zaćmienia ich przed wielkim gorącym. Murzynow, Koftow, Grekow lub Turkow liczą tu osiadłych, procz żołnierzy Sultana wielkiego, na 30000. Przy Bafzy jest zwierzchność najwyższa, który nietylko w mieście ale w całym Egipcie rządzi despotycznie. Koftowie majątu swego Patriarchę, a 4. sekty Mahometow facych osobnych Mustow. Niewiaſty są tu wolniejsze, niżeli w innych krajach pod pan. Tureckim będących. Przez miasto rznięty jest wielki i dawny kanał. Selim Sultán zdobył Kairu na Mamelukach r. 1517. i odtąd został w mocy Turkow. Ztąd wychodzi przez Alexandryą niezliczona moc skór, lnu, wely Egiptſkiej, laki, kości słonianej, gummy, wosku, daktylow, bawelny, kadziółow roznych, kawy &c: o 4. m. są piramidy policzone między 7. cudow świata. Leży Kair nad Nilem. dł. 46. 6. fz. 33. Kair stary jest ztąd o 3. ćwierci mili nad brzegiem wschodnim Nilu, gdzie Koftowie mają ſwoy kościół wspaniały.

KAIRIOWAKA, wysepka Amerykańska, najpiękniejsza z Grenadyſkich i jedna z Antylſkich. Wokoło może mieć mil 8. Obsitnie w wszelki rodzaj zwierzca. Znajduie się tu bagno mające wodę tak czerwoną, iak krew. dł. 316. 15. fz. 12. 20.

KAIROWAN, lub KAIRWAN, *Vicus Augusti*, m. Afrykańskie stoł. Wielkorządztwa tego im. w Krol. Tunetańskim, Teraz jest nikczemne. Został pod pan. Turkow. Leży od Tunetu na pośd. o m. 25. dł. 28. 30. fz. 35. 40.

KAITHNESSA, Prow. pośn. Szkocyi, doſyć żyzna w zboża i paſtwiska, i obſita w bydło, ale mająca drzewa niedostatek. Wyſyła Dep. 1. na Parl. z Butha. Wick jest M. S.

KAKERLAKOWIE, mieszkający wyſp leżących ku w. na pośd. Ternaty. Mowią iż lepiej widzą w nocy, niżeli w dzień. Procto uciekają przed światłem, i oczy na wpoł mają zmrużone.

KAKET, m. i małe Krol. Azyatyckie w Perſyi, w Gurgiftanie blisko Kaukazu. Handel jego zależy na iedwabiu. dł. 63. 50. fz. 43. 32.

KAKETA, jedna z rzek wielkich Ameryki pośd. i największa po rz. Amazonow. Bierze ſwoy początek w Krol. Grenady.

KAKONGO, małe Krol. Affr. w Kongo nad rz. Zairą. Mieszkańcy są ſpołobni i przywiązani do handlu. Ich obyczaje, rząd i religia iednąż jest co i Loanganow. Malemba jest M. S.

KALIA, m. w Krol. Tremelyńskim na pośd. Oranu, leży na ſchyłku iedney góry. Ma wielu osiadłych kupcow.

KALAA, piękne m. Niem. nad Saalą, nal. do domu *de Saxe-Gotha*, o m. 4. na pośd. od Jeny.

KALAA, znaczne m. Perſkie w Gilahnie, gdzie bardzo wiele iedwabiu robią. dł. 76. 25. fz. 37. 23.

KALABRYA, *Calabria*, Prow. Włoſka w ſtronie pośd. Krol. Neapol. z tyt. Xſtwa. Jest bardzo żyzna w zboże, oliwę, figi, rozenki. Obſitnie w talk, marmur, konie, i muły przednie. Dzieli się na dalſzą i bliższą podług gór przedzielających ją na dwoie; bliżſzey Koſenza, dalſzey Katanzaro są M. S.

KALAMATA, *Theramna*, znaczne m. Turcyi Erop. w Morei, w Prow. Belwederze, obronne fortecą. Wzięte było od Wenetow r. 1685. i odebrane potym razem z Moreą całą od Turkow zostało. Leży nad rz. Spinarzą, m. 3. od morza 11. na w. od Mazytry. dł. 39. 45. fz. 27. 8.

KALAMIANA, wyſpa Azyatycka w Indyach między wyſpą Borneą i Filipińſkiemi.

KALAU, *Calovia*, M. Niem. w Luzacyi niższej, o m. 6. na półn. ku z. od Kotbuza. Wielki handel prowadzi wełną, ale już nie jest tak teraz znaczne, jak było dawniej.

KALARAB, ob. Cagliari.

KALB, lub **KALW**, piękne m. Niem. Szwabii w Xstwie Wurmberskim nad rz. Nagoldą, o m. 11. na z. od Tutgardy. Zalecają to m. piękne fabryki porcelany, materyi, etaminow, i serży.

KALBARY, kraina, rzeka i wieś w Afr. w Krol. Benickim w Gwinei. Hollendrzy prowadzą tu handel bardzo znaczny.

KALEMBERG, Xstwo Elekt. Hanowerkiego, z zamkiem tegoż im. zamykowanym, o m. 4. od Hanoweru na pold. Rozciąga się wzdłuż na m. 18. wśzerz na m. 6. lub najwyższy 10. Leży między Wezerą i Leyną.

KALET, ob. Calais.

KALIDOBK, ob. Caudebec.

KALI, *Cali*, m. Ameryk. w dolinie tego im. w kraju Popayan nad brzegiem zachodnim rz. *Cauca*. Mieszkańcy są zręczni i mężni. Okolice miała są wełne. Gubernator Prow. tu ma swą rezyd. dl. 304.30. k. 3. 15.

KALIFORNIA, *California*, wielki połwysep Ameryki półn. obłany morzem poldh. Grunt jego jest na podziw żyzny w wszelkie rodzaje zboża i owocow. W Kwietniu, Maju i Czerwcu pada tu z rosą pewny gatunek mанны, która twarżnie, i zostaje na liściach krzewin różowych, na których ją obficie zbierają, a ma słodycz podobną do cukru. Powietrze ma zdrowe. Morze i rzeki dostarczają Wypiarzom ryb bardzo wiele. Kraj jest bardzo ładny, obfawie kupownic: ale mieszkańcy nieznają żadnych domostw. W lecie pod drzewami, a w zimie w iarnach wydrążonych w ziemi mają schronienie. Często śmieją; a z przyrodzenia są

żywi i żartobliwi. Każda familia stanowi sobie prawa podług upodobania. Naypopolitsza męszczyzn i niewiaś jest zabawa przędzenie. Brzegi Kalifornii stawne są połowem perel, a rzeki napelnione są konchami. Hiszpani r. 1730. wysławili tu fortecę, którą od Maryi P. Loretańskiej nazwali.

KALIKULAN, dom kupiecki Holl. w Pomorzu Malabarskim, m. 32. na półn. ku z. od Kapu Komornyn.

KALIKUT, *Calcutium*, Krol. Kalikutańskie w Indyach Az. w pomorzu Malabarskim długie na m. 25 i około tyleż szerokie. Jest to kraj przeplatany rzekami, drzewami i bagnami. Wydaie obficie pieprz, imbir, aloes, ryż, na które swe produkta wielki prowadzi handel. Dale się tu widzieć papugow i małp, wszelkiego rodzaju bardzo wiele. Drzewa zielenią się zawsze, i rok cały iedyną jest wiośną. Rodzi się tu obfawsze drzewo, które nosi owoc podobny do daktelow, a z którego robią wino, cukier i oliwę. Krol Kulikutański jest bardzo potężny i tytułuje się *Samorynem*, które toż znaczy, co Cesarz. Mowią, iż gdy się żeni, nayznacniejszy Kąplani najpierwsi spią z żoną jego, i za to potym odbierają podarunki od niego, oraz że dzieci jego własne nie dziedziczą po nim, ale tylko siostrzeńcy. Pisać w tym kraju zwykli na drzewa palmowego liściach. Lud niemal wszyscy chodzi tu prawie nago. Szlachta i kupcy mieniają się na żony swoje a przyjaciółmi, a to na dowod przyjaźni. Zona iedna może mieć 7. mężow w iednym czasie, a jeżeli dziecię urodzi, ofiarować go może, któremu się iey podobą, a ow nieprzyjąć go nie może. Wzajem męszczyźni, żon mogą mieć wiele w różnych miejscach; ponieważ zaś wszyscy żeglarze morfcy są lub flify, przeto każdy gdzie przyładuje, tam swe znajduje mieszkanie. Zokre

rze są szlachta; od lat 7. uczą się żołnierki. Używają teraz muszkietów, i są bardzo bitni. Kalikutanie wierzą w Boga, ale mniemają, iż nic się nie mieszczą do rządu świata, lecz to raczej zostawiają diabłu, któremu przeto czynią ofiary.

KALIKUT, M. S. Krolestwa tego im. w Azyi. Jest wiel. założone było od Cerama Peroamala, który podzielił całe swe Cesar. Malabarckie między swych krewnych i przyjaciół, z kąd tak wiele małych Państw w Malabarze powstało. Anglicy mają tu swój dom kupiecki. Handluje najwięcej pieprzem i kardymonią. Jest tu wiele Indyanów chrześcian, ktorzy równe z szlachtą mają prawo, i nie zależą tylko od swego Bisk. Leży miasto nad morzem, i zawiera około 7000. domów, z ktorych każdy ma swój osobny ogród. *dł. 91. 30. sz. 11. 21. Van Caerden.*

KALIMBURG, Kallundberg, Calumburgum, M. Duńskie na wyspie Zeelandyi, główne miysce znacznego grodu tego im. *dł. 23. 56. sz. 55. 44.*

KALIS, m. Niem. w Nowey Marchii Brandeburskiej, nad rzeką Falkenbergiem. *o m. 5. na połd. od Falkenberga miasta.* Znajdował się tu kamień sławny do ostrzenia i polerowania, z kąd poszło iż Niemcy o człowieku grubych obyczaio w mówią: iż *nie był ieszcz w Kalise.*

KALISZ, Calisia, M. Pol. stol. Wdztwa Kaliskiego wielkie, bagnem i murami otoczone, z szkołami, i z Stwem. Miyscem jest sądow. r. 1655. od Szwedow było obleżone; r. 1706. Mardefeld Generał Szwedzki z woyskiem od Augusta II. był na głowę zbity i w niewolę zabrany. Mieczysław stary pochowany był w tym mieście, a dawniej w nim Xżęta Kaliscy mieli rezyd. Kalisz zedwoch stron oblewa rz. Prośna. Jest od Warszawy *m. Pol. 45. od Gniezna na połd. 13.*

dł. 35. 55. sz. 51. 55. Wdztwo Kaliskie miało niegdys tytuł Xstwa, i miało swych Xżąt z familii Piastów, przyłączone potem do Korony było wraz z Wdztwem Poznańskim. Dzieli się na powiat Kaliski, Konincki, i Nakielski. Używa herbu Wieniawa, Munduru tego, co i Woiewodztwo Poznańskie. Rzeki znaczniejsze ma Notecz, Kalisz i Prośna. Ma Wdę i Kasztelanow. 4. Seymikuie w Szrodzcie z Wdztwem Poznańskim, i obiera z nim Posłow 12. Deput. 4. Leży w ródz bagnow, grunt iego jednak jest żyzny. *M. S. Kalisz.*

KALKAR, Calcaria, m. Niemiec. w Xstwie Kliwii blisko Renu. nal. do Krol. Pruskiego. Oyczyną jest Jana Kalkarego biegłego Malarsza. Leży od Kliwii *o m. 3. na połd. ku w. dl. 24. 45. sz. 51. 45.*

KALLA-SUSUNG, M. S. wyspy Butonii w Azyi. W położeniu jest miłym. Mieszkańcy są Mahometanie, i nie żyją prawie tylko korzeniami. Należy do Xżęcia Indyanina. *dł. 141. 26. sz. połd. 5.*

KALLEN, m. Irlandzkie, w Hr. Kilkeńskim. Deputuie na Parl. Jest *o m. 4. na połd. od Kilkenny.*

KALLENBERG, Mons Cettius, pasmo wysokich gór w Austryi niż. Zaczyna się *o m. 2. od Wiednia, i ciągną się przez Styryą. ob. Kalenberg.*

KALLINGTON, m. Angiel. w Kornuwalii, wysyła 2. Dep. na Parl.

KALLOO, forteca Niderlandzka w krainie Waes, nad Skaldą. Blizko tey fortecy. Hollendrzy r. 1638. porażeni zostali od Hiszp. Jest *o m. 2. na z. od Antwerpji. dl. 22. sz. 51. 15.*

KALMAR, Calmaria, wieli i bardzo mocne *M. Szwedzkie w Prow. Smalandyi z portem i zamkiem dobrym. Jest bardzo ładne. Dzieli się na Kalmar dawny, i nowy. Z dawnego nie pozostało się przez kościół i kilku domow, zwa-*

komity jest jedniak unią, czyli uczynionym związkiem między 3. Król. Szwecyą, Norwegią i Danią pod pan. Małgorzaty Królowy. r. 1393. Nowy wybudowany jest na wystrzelenie z armaty od dawnego. Jest dobrze budowny, ulice ma proste i szerokie. Leży blisko morza Bałtyckiego, o *m.* 50. na półn. ku w. od Kopenhagi, 60. na połd. ku z. od Sztokholmu. *dl.* 34. 33. *sz.* 56. 48.

KALMUKI, Narod Azyatycki, w Tartaryi wielkiej między Mongulem i Wolgą. Podzielony on jest na różne hordy, które swych małą Hanow, a naypryncypalniejszy z nich w Samarkandzie, wywodzący swoy ród od Tymurbeka. Lud ten nie ma żadnego stałego mieszkania; są prawie zawsze w drodze, obozują pod namiotami, i prowadzą z sobą swe żony, dzieci, wielbłądy, trzody i drob wszelki. Handel prowadzą z Moskalami, i jest ich prawie zawsze na żoldzie Moskiewskim około 6000. Są mocni i woienni.

KALNA, *Calna'*, m. Angiel. w Wiltshirze, sławne mianym tu Synodem r. 977. dla zakończenia sporow względem bezżeństwa Xieży i Michow. Wyśła 2. Deput. na Parl. jest o *m.* 26. na z. od Londynu.

KALNIK, dosyć obronne m. Pol. w Woi. Braclawskim, r. 1674. po 27. lat rokofzu poddało się nakoniec Królowi. *m.* 12. na półn. ku w. od Braclawia. *dl.* 47. 57. *sz.* 45. 59.

KALO, forteca Duńska w Nord-Jutlandyi w Diec. Arhuzkiej. Tegoż im. jest forteca w Węgrzoch wyż. w Hr. Zatmarskim, *m.* 12. na połd. ku w. od Tokau, 28. na półn. ku w. od Waradynu. *dl.* 40. 5. 12. 47. 55.

KALOYER, zowią się tak niektóre wyspy na Archipelagu, na których znajdują się pustelnicze monastery Mnichow Greckich, kte-

rych Kaloyerami zowią.

KALSERY, m. Azyatyckiew Państwie Mogolskim, w Król. Jambaiskim, blisko źrzodia rz. Geme-ny. *dl.* 97. *sz.* 30: 20.

KALUS, m. Pol. w Woi. Podolskim nad Nieftrem gdzie Tatarowie r. 1672. zbici byli; od Kamieńca *m.* 10.

KALWARYA, *Calvaria*, czyli *Golgotha*, mała góra znajduiąca się rzeczywiście w Jerozolimie, pamiętna śmiercią J. Chrystufa. Jest na północ Syonu. ob. Mont Valerien. Tegoż jest im. st. klasztor Bernard. w Woi. Krakowskim pod pan. Austr. od Krakowa *m.* blisko 4. Także m. Litt. w Woi. Trockim nad Szeszupą, o *m.* 5. od granicy Pruskiej. Nal. do Sapiehow. Żydzi wielki tu handel prowadzą.

KAMA, wiel. rzeka Moskiewska, która wpada w Wolgę i naprawia iey wody.

KAMAKURA, st. Wyspa Japońska, na milę wkoło mająca obwodu ku stronie połd. wyspy, Niphon. Tu na wygnanie odsyłani być zwykli Panowie wielcy obwinieni o iakie przestępstwo. Brzegi iey tak są spadziste, iż ich tam wyciągają machinami na wierzch. Co miesiąc dostarczają im rzeczy potrzebnych dożywienia.

KAMARANA, *Cardamino*, Wyspa Arabska na morzu Czerwonym. Mielizkańcy są Mahometanie, wzrostu małego, cery czarney. Ze wszystkich wysp tego Gofsu jest nayżyźniejszą. Poławiają tu wiele koralow białych, iako i ryb mnostwo, i ostrzygi, które perły noszą.

KAMARYNA, *Camarinas*, ład wyspy Luzony jedney z Filiipińskich. Znajduie się tu góra mająca kilka źrzodeł wody ciepley, z których jedne ma moc petryfikacyi, czyli iż obraca w kamieś to wszystko to, co weń wrzucą, iako to drzewo, kość, liście, materye, i nawet zwierzęta, węże, krokodyle

KAMBAYA, *Calamba*, wiel. i piękne M. Azyatyckie w Państwie Mogolskim w Krol. Guzaraty. Handel jego zawisł na kadzidłach, perfumach, korzeniach różnych materjach iedwabnych &c: Powiekszey części mieszkańcy są Banianie. W mieście znajduje się wielka liczba małp bardzo przykrych. Leży blisko Golfu Kambayi. dł. 89. sz. 22. 30.

KAMBOYA, *Camboja*, Krol. Azyatyckie w Indyach: graniczy na pośn. z Krol. Laos, na w. z Kocchinchiną, i Chiopą, na pośd. i w. z Golfem i Krol. Siamskim. Przerzyna go wiel. rzeka tego im. M. S. jest także Kamboya. Leżało nad rz. Mefoną, która czyni część rz. Kamboyi, o m. 80. od morza. Woyny domowe i obce zniszczyły lud ten. Nie dałą się teraz widzieć tylko ruiny dawney stolicy, i niewielu nędznych mieszkańców żyjących korzonkami leśnemi. dł. 122. 30. sz. 12. 40.

KAMBRYDGA, *Cantabrigia*, znaczne m. Ang. z tyt. Xstwa i Akademią, która jest iedną z naydawnieyszych i naylepiey kwitnących w Europie. Lucius iwfszy Krol Chreśc. tu był oświecony w wierze. Akad. dzieli się na 16. Collegia, a miasto na 14. parafii. Mowią iż wystawione jest od Kantabra Hiszp. r. 375. przed nar. Chryłtusa. Miasto i Akad. posyłaia po 2. Dep. na Parl. Leży nad rz. Kamą, od ktorey ma nazwisko, m. 5. na pośd. od Ely, 4. od Huntingtonu, 7. na z. od Bury, 19. od Oxfordu, 15. na pośn. od Londynu. dł. 17. 28. sz. 52. 10.

KAMBRYDGSHIRE, Prow. Angiel. w Diec. Eleńskiey, zawierająca łanow ziemi około 750000. ktora wysyła 2. Dep. na Parl. Obfituje w zboże, pastwiska, drob, zwierzyne, ryby i szafran. Kambrydga jest M. S.

KAMBRYDGA, jest także m. w Amer. w nowey Anglii z Akademią.

KAMELFORD, m. Angiel. w Kornwalii, blisko kanału S. Jerzego. Wysyła 2. Dep. na Parl.

KAMENTZ, bogate Opac. Cyfter. w Szląsku w Xstwie Munsterberskim, o m. 3. na pośd. ku z. od Munsterberga.

KAMENTZ, *Camentia*, m. Niem. w Luzacyi, nad Elstera, o m. 8. na pośn. ku w. od Drezna.

KAMERAK, ob. Cambrai.

KAMIEN, wieś pod Warszawą nad Wisłą, sławna przez wyznaczone w niej miejsce do Elekcyi Krolow Pol. Tegoż im. M. w Woi. Gnieźnieńskim, dawniey znaczne z Kafztelanią. Leży nad Wartą od Gniezna m. 5.

KAMIENIEC, *Camenecia*, wielkie i iedne nayobronnieysze M. Pol. w Woi. Podolskim, stol. tego Woi. Jest naylepszą fortecą Krolstwa Pol. zastanaiącą go od Turkow. Położone jest między wielkimi i niedostępnymi skałami, obronne garnizonem Pol. Jest dobrze budowane i ludne. Ma Bisk. tego im. ktore założone było od Ludwika Krol. Pol. i Węgiei. r. 1375. Kozacy r. 1651. próżno fortecę tę w oblężeniu trzymali, ale Mahomet IV. r. 1672. mocą ją wziął i zostawiła w rękach Tureckich do r. 1699. w którym przez traktat Karłowicki wrocony był Polscze Kamieniec. Mury jego nadpsute, *Stanisław August* odnowić kazał, r. 1766. artylerya powiekszył, i r. 1781. swą Osobą odwiedził. Miejsce jest seymikow i sądow. Leży nad Smotryczem, ktory do Dniestru wpada od Chocima m. Pol. 2. od Lwowa 30. od Warszawy 75. dł. 45. 5. sz. 48. 58. Zowie się ten Kamieniec *Podolskim* dla rożnicy od następującego, a Sta Kamieniecki jest Generalem Podolskim, a do iego iurzydkcy i grod Łatyczowski nale.

KAMIENIEC, zwany *Erzeskim* Litt: iż w tym jest Wdzwicie, jest m. dofyć znaczne z Stwem, w gruncie żyznym nad rz. Ilwą, o

Brześcia *m.* 4.

KAMIONKA, *m.* pod pan. Austr. w cyrkule Belzkim, jest między Buukiem, Dobrotwinem.

KAMMIN, *Camium*, *m.* Niemiec. w Pomeranii dalszey w Elektorstwie Brandeburkim. Bisk. Kammińskie zniezione było mocą traktatu Westfalskiego. Leży nad morzem Bałtyckim, *m.* 20. na półn. od Szczecina. *dl.* 32. 45. *sz.* 54. 4.

KAMPANIA, *Campania*, *m.* *Campano di Roma*, *Campania*, Prow. w Stanie Papieckim, między morzem, Tybrem, powiatami Sabinem, Laworą, i Abruzzo. Grunta iey nic prawie nie rodzą, lubo są żyźne, a to dla nałożonych na wszelkie zbeża podatkow, co mocno rolnikow odraża. W wodę obfituje bardzo dobre, ale powietrze ma niezdrowe. Sam Papież zachwcuie sobie bezśrzedni rząd tey Prowincyi, trzymając tylko swego Namiestnika, który przemieszkuje w Fruzynonie.

KAMPEN, *Campana*, mocne *M.* Holl. w Prow. Owerysselii, z Cytadellą i portem, który jest prawie cały zamulony piaskami. Holl. zdobyli go byli na Hiszp. r. 1573. a Franc. opanowali go r. 1672. ale go opuścili r. następującego. Oyczyzną jest Alberta Pighiusza. Leży nad Istełą, *m.* 8. na półn. ku w. od Dawenteru, 18. na półn. ku w. od Amsterdamu. *dl.* 23. 28. *sz.* 52. 38.

KAMPIDONA, ob. Kempten.
KAMPION, *m.* Azyatyckie, stol. Krol. Tangutskiego w Tartaryi, o *m.* 22. od murow Chińskich, *dl.* 122. 30. *sz.* 40. 38.

KAMSZATKA, wiel. połwysep na północ ku w. Azyi, między Golfem tegoż im. i morzem Japońskim, przy końcu wschodnim Państwa Rosyjskiego leżący. Mieszkańcy jest od różnych Narodow. Stro-
na pold. osiadła jest od Japończykow. W środku mieszkający pła-
cą Moskalam daninę w futrach, o-
sobliwie w skórach kasterowych
nadzwyczajney wielkości. Reżta,

trzeba urodzić się w tym kraju, a-
by módz znieść ich nędzę. Niezna-
ią nawet Reniferow tak pospolitych
w Laponii; są to psy, które ich
wożą na saniach. Lud mieszkający
na półn. jest naydzikszy, i zabija
gdzie zobaczy Moskalow. Port Kam-
szatskoy, gdzie Moskale osiedli w
wieku 18tym, jest w środku stro-
ny wschodney tey połwysep, o *m.*
400. na w. od miasta Moskwy.

KAMUL, *Chaurana*, *m.* Azya-
tyckie na końcu wschodnim Krol.
Cialistkiego na pogran. Tangutskie-
go w Tartaryi. *dl.* 115. 40. *sz.* 37. 15.

KANADA, *Canada*, czyli no-
wa Francya, wiel. kraj Ameryki
północney, graniczy na w. z Oc-
ceanem, na z. z Missizypią, na po-
łud. z Osadami Angiel. na półn. z
krajami nieznanymi. Ian i Sebe-
styan Kabotowie Oyciec i Syn od-
krywszy pierwszy wyspę ziemi No-
wey i część ziemi Labrador r. 1497.
zdaią się być wynalezcami Kanady.
Kraj ten jest prawie równie wielki
jak Europa. W ogolności jest bardzo
dobrym, ale ma 6. miesięcy zimy
bardzo ostrey. Ziemia nowo doby-
te są urodzajne. Pszenica tu rośnie
bardzo dobra; siew ją w Maiu, a
zbierają w Sierpniu. Leguminy po-
większey części, osobliwie mak u-
dają się tu równie dobrze. Lasy Ka-
nady są pełne winnic leśnych, zwier-
rzyny, i zwierza osobliwszego. Nay-
ciekawszy i naypożyteczniejszy z
nich jest Kastor. Rzeki, stawy i ie-
ziora nadzwyczaj są rybne. Znaj-
duje się wiele drzew nieznanych Eu-
ropie, procz tych, które znamy ia-
ko to klon, które wydaie likwor
przedziwny, i głóg krzew, z kto-
rego dystrylią balsam zwany: Te-
rebintyną Kanadeńską, skuteczny
do leczenia ran na słabość pierśi i żo-
łądka. Cały ten obszerny kraj mie-
szkany jest od dzikich, których
dzielić można na 4. języki Siuza-
now, Algonkwiniow, Kuronow, i
i Eskimow. Większa część dzikich
niema stałego miejsca, i niczye tyl-

ko połowem. Rzadko tu który jest szpetny; oczy mają wielkie i czarne, są niepracowni i gorliwi o wolność. Lubią nad zwyczaj wódkę, i gdy się upią, szaleją prawie. Narod Huronnow ma Wodzow dziedzicznych następujących po pól żeńskiej, inne wybierają ich sobie. Wszyscy ci uznają duch jakiś najpierwszy, i innych duchow stróżow, którym czynią ofiary, jako i flońcu. Woyny ich są krwawe; używają teraz już zbroi ognistych. Ktorzy są Chrześciance, nawroceni byli od Jezuitow. Kanadeyzykowie Francuzi, czyli Kreolowie Kanadeyscy, są urodni, mocni, dowcipni, żwawi, zuchwali, ale ociężali nieco. Niewiasty są piękne, sprawne, i bardzo dowcipne. Kwebek jest M. S. Kanady. Kray ten ustąpiony był od Franc. Wielkiej Brytanii traktatem Wersalskim r. 1763. d. 10. Lutego.

KANAŁ Bryareński, *Canal de Briare*, dokończony r. 1642. we Fr. łączy Ligerę z Loimą, od Bryary do Montargis prowadzony jest na m. 13 utrzymywany 41. słuzami, które udzielają wod stawom po bokach leżącym. Kanał *de Montargis* jest tego dokończeniem dobyty. r. 1720.

KANAŁ Aureliański, *Canal d'Orleans*, dokończony r. 1692. zaczyna się o m. 2. wyżej Aurelianu, ciągnie się od Ligery do Loiny niżej Montargis i wchodzi do Sekwany. wyżej Mcretu, długi na m. 18. ma 30. słuzów.

KANAŁ, Langwedocki, lub Krolewski, *Canal Royal* lub *du Languedoc*, we Fr. przeryza część połd. Langwedocyi, i łączy morze iedno z drugim. Zaczyna od Cetty, wchodzi do Garumny wyżej Tuloſy. Długi jest na m. 45. szeroki stop 30. Dzieło to jest przedziwne, i godney ciekawości roboty, a osobliwie sklepienie iego w *Malpas* w górze opoki twardey, którą przeznaczone nufiano dla uczynienia prze-

choda wodom. Zaczęty był ten kanał r. 1666. z rozkazu Ludwika XIV. od P. *Rignet*, i dokonany r. 1681.

KANAŁ, Ogiński w Brześciu Litt: który Pinę z Mnchawcem łączy, a przeto Prypeć z Bugiem. Dzieło wielkich zaſług i chwały Hetmana, ktorego imie nosi.

KANANOR, *Calligoris*, wiel. M. nadm. i Krol. w Azji w pomorzu Malabarſkim, z portem bardzo obszernym i bezpiecznym, zbudowane od Almeydego Wicereya Portugal. w Indyach. Wawrzyniec Britto, który tu był potom komendantem zaſłużył na nieśmiertelną sławę wytrzymanym oblężeniem przeciw woyskom Kalikutańskim i Kananorſkim, które przymusił do odstąpienia od miasta. Hollendrzy opanowali go r. 1664. i mają tu skład kupiecki. Leży w gruncie, który wydaie obficie pieprz, imbir, daktyle leśne, tamaryſzkę, które mi znaczny prowadzą handel mieſzkańcy. dl. 95. 45. ſz. 12. Krol. Kananorſkie ma ſwego Krola, który wielką liczbę trzyma żołnierzy. Obywatele są po więkſzey części Mahometanie.

KANARA, *Canara*, Krol. Kanarſkie w Azji w pomorzu Malabarſkim mieſzkane od bałwochwalcow, ktorzy są cery czarney lub brunatney. Lud peſpolity jest tu bardzo nędzny. Kray obſituie w pieprz, drzewa palmowe, owoce, ryż czarny, który jest lepſzy i zdrowſzy nad biały, na koniec w bydło. Mangalar jest M. S.

KANARYA, wielka *la grande Canarie*, *Canaria*, Wyſpa na Oceanie przy Afr. leżąca, mająca w około na m. 40. Podług zdania wielu Piſarzow nazwana tak była od wielkiego mnoſtwa pſow wielkich, ktorych tu znaleziono, z ſłowem Łac. *Canis*, pies; lub podług innych dla wielości trzciny cukrowych z ſłowa Franc. *Canne*, trzcina. Znana była i dawnym, ale za-

niedbana została do r. 1483. w którym Piotr *de Vera* Hiszpanią odkrył. Obfituje w zboże, wino, owoce, bydło, drob i zwierzynę. Kanaryja jest M. S. procz tego są tu 3. miasta. *Taida, Galder, i Guza.*

KANARYJA, lub *Ciudad de Palmas, Civitas Palmarum*, wiel. i piękne M. S. wyspy Kanary; liczy na 12000. Wypiarzow bardzo odważnych, z zamkiem, z Bisk. którego kościół Katedr. jest wspaniały. Tu rada Naywyższa wśp siedmiu i Konsul Franc. rezydują. dł. 2. 15. sz. 28. 4.

KANARYJSKIE, wyspy, *Iles Iles Canarias, Canaria, Fortunatae*, Wyspy na Oceanie blisko Afryki leżące, tak nazwane od iedney z nich naywiękzhey, znae dawnym pod im. wśp szczęśliwych: *Iujala fortunata*. Z wśp tych naybliższa Afr. jest od brzegow na m. 40. Liczą pospolicie ich 7. które są *Palma, Fer, Gomer, Teneriffa, Canaria, Fuerteventura, i Lancerota*, do których przydać można ponneyse, iako to: *Gratiofa, Rocca, Allegranza, Infierno, Lobos i S. Klary*. Zaniedbane one były do r. 1417. aż gdy Jan *de Betancourt* Szlachcic Normandzki epanował Lancerotę i Fuertewentur dla Jana Krola Kastylii. Inne odkryte i wzięte były przez Hiszpanow. Grunt tu jest dobry i obfity w wszelkie potrzeby życia, osobliwie w trzciny cukrowe, ięczmień i wina przednie. Brzegi morza są bardzo rybne. Jest na tych wśpach wiel. mnostwo kanarkow, i ztąd przyniesione rozmnożyły się w Europie. Mieszkańcy są mocni, cery ogorzaley, rzeźwi, odważni, dowcipni, i wielcy żarłocy. Nie cierpią inney Religii, procz Chrześc. Katol. Należą do Hiszp. Położone są ku brzegom Barbaryi na przeciw Kapu *Non*, między 7. i 1. stopniem dł. a między 26. i 30. st. szerokości pośn.

KANDAHAR, *Ortofpana*, wiel. i znacznie handl. i bardzo bogate M. Azjatyckie stoł. Prow. tego im. w Indyach z 2. Cytadellami. Znayduie się tu wiele Banianow i Gwebrow. Leży w krainie obfitującey w to wszystko prawie, cokolwiek do wygod życia służy. dł. 85. sz. 33. Prow. Kandahar gran. na pośn. z kraiem Balk, na w. z Prowin. Kabul, na pośd. z Bukorem i Sagestanem, na z. z innemi Prow. Perskiemi.

KANDAWA, m. celne swey parafii w Kurlandyi nad rz. Abau, z zamkiem zruynowanym i Ekonomią Xiążęcą. od Mittawy na z. ku pośn. m. 10.

KANDANOF, wyspa na morzu Łodowatym. Nal. do Moskwy.

KANDY, wiel. Krol. Kandyjskie w Az. na wyspie Ceylan, które zajmuie część iey więkzą, i leży w środku tey wyspy. Napelnione górami i wąwozami stało się z samego położenia bardzo obronnym. Ryż jest naypospolitszym pożywiemem mieszkańców. Ten jest różny, który w 7. 6. 5. 4. lub 3. miesiącach dojrzewa. Gatunek zaś każdy, aby się udał, trzeba aby posiany okryty był wodą, i podług wielości wody miarkuią wybor nasienia. Lud zaś tak tu jest sprawny, iż niema pagórkow, ani nawet gór, na ktoreby nie sprowadzili wody. Naten koniec rzną góry w kształt amfiteatru w piątra, naymniey 3. stopy, a naywięcey 8. szerokie, na te zlewaią wody zebrane na sam wierzch, która wśpknawszy dosyć w pierwszych piątrach spada co raz na niższe, i tak cała góra odwilża się. Obywatele są bałwochwalcy, iako i Krol, który jest potężnym, i sam ma prawo siedzenia na krzesle mającym poręcze. M. S. jest Kandy.

KANDY, *Candium*, M. S. Krolestwa tego im. na wyspie Ceylanie. W czasie gdy Portugal. byli panami brzegow tey wyspy, często

od nich Kandy podpalane bywało, co przymusiło Króla przenieść swą rezyd. do Dyligi. Domy tu są niskie, niekształtne wewnątrz. dl. 98. 30. lz. 7. 35.

KANDYA, *Creta*, Znaczna wyspa Europ. na morzu szrodziemnym, na połd. Archipelagu. Lubo ziemia tey nie dobrze uprawna, dostarcza jednak i obcym zboża, win przednich, oliwy, wnelny, iedwabiu, miodu delikatnego, który ma zapach dziecielniny; i. t. d. Powietrze i wody nie zdrowe. Znajduie się tu wiel. liczba Grekow. Lubo u dawnych Kreteńczykowie mieni byli za ludzi bez czci i cnoty, dziś iednak są ludźmi prawdziwie poczciwemi: niemasz tu żebraków, złodzieiow, ani zboycow publicznych. Wyspa ta leży iakoby na wniyściu do Europ. Azyi, i Afr. Dzieli się na 3. Departamenta, z których celnieysze jest miasta Kandy, gdzie rezyd. Beglerbey, drugi Kaney 3ci Retymu, które swych mają Baszow. Rozciąga się wzdłuż na m. 80. wszierz na 20. a wokolo ma m. blisko 200. Leży o m. 500. od Marsylii, 200. od Konstantynopolu, 100. od Cypru, 24. od Miletu, 18. od Cerygo. Kandy jest M. S.

KANDYA, *Citium*, M. S. wyspy tego im. jest bardzo mocne, zbudowane na ruinach dawney Heraklei; Nie jest iuż teraz tak znaczne, iak było pod pan. Wenetow. Port iego nie jest dobry, iak tylko dla barkow. Arcy-Bisk. Kandyiski jest Metropolita całej wyspy. Znajduią się tu żydzi, Ormianie i 3. lub 4. familie Franc. i Viceconful. Leży w stronie połn. wyspy w równinie bardzo żyzney. Turcy zdobyli ją na Wenetach r. 1669. dn. 16. Września po 3. latach blisko oblężenia. w którym umarło 7. Baszow, 80. oficyerow, a więcey nad 10000. Janczarow, nie rachuiąc prostego żołnierza. Weneci r. 1692. próżno się o nią kusiłi. dl. 42. 58. sz. 35. 18.

KANDYSCH, Prow. znaczna Państwa Mogolskiego w Az. jest bardzo ludna i bogata, obfituie o-fobliwie w bawelnę, ryż, i indych. Brampur jest M. S.

KANEA, *Cydon la Canée*, mocne i znaczne M. wyspy Kandy, drugie po M. S. jest rezyd. Baszy. Liczą tu na 1500. Turkow, 2000. Grekow, i niewielu żydow i kupcow Franc. którzy mają swego Konfula. Port byłby dobry, gdyby był utrzymywany. Okolice miasta są przedziwne i nie są iako lasy oliwne, przeplatane łąkami, wiunicami, ogrodami, potokami, górkami laurów i mirty. Naywiękzy dochód miasta zależy na oliwach, z których mydło robić umieią, na wosku też i zbożach. dl. 41. 43. sz. 35. 28.

KANELLA, *Pays de la Cannelle*, kraj Cynamonowy, dawniey zwany Król. Kotańskim, jest kraj wiel. wyspy Ceylan. Zawiera on wiele Kantonow, czyli *Korlas*, z których celnieysze posiadane są od Holl. którzy są panami brzegow wyspy. Naypryncypalnieyszym tego kraju bogactwem są bardzo wielkie lasy Cynamonowe. Niema gdzieby drzewa te były lepsze obfituie iak na tey wyspie, a o-fobliwie począwszy od Negombo na połn. do rz. Melipy. Tak-zaś prędko drzewa te rosną, iż mieszkańcy obowiązani są prawem wycinać ie i utrzymywać drogi, gdyż rok zostawione bez rozrzedzenia ich, tak się rozrastają, iż przedrzeć się przez drogę nie można było. Na brzegach jest miast 5. kilka fortec, i wiel. liczba portow, które należą do Holl. Reszta kraju osiadła jest od Wyspiarzow. Obfituą w rudy kruszcowe bardzo bogate, które kruszcow, iako też rubinow, safirow, topaziov, i innych kamieni drogich dostarczają.

KANINA, *Canina*, część północ. Epiru; jest tu m. tego im. o m. 3. na połd. od Wolony.

KANIOW, m. Pol. w Woł.

Kiiowski z Opuc. Bazyl. dość znaczne. Ma Stę niegrod. Leży przy Dnieprze od Kiiowa ku pośn. *m.* Pol. 22. dl. 50. 5. sz. 49. 25.

KANISKA, lub KANISA, *Cænisa*, *m.* Węgier niższych stol. Hr. Sławarskiego. R. 1690. poddało się Cezarzowi i twierdze jego r. 1702. zrzucone były. Leży nad prawym brzegiem Drawy. *m.* 23. na pośd. ku z. od Alby Krolewskiej, 40. od Budy. dl. 35. 12. sz. 46. 23.

KANNAROWIE, *Cannares*, Narod dziki Ameryki połud. u Audyencyi Kwitańskiej w Peru. Lud jest piękny i urodny. Kray obfituje w zwierzynę, i w złoto. Spofobny jest do rozmnożenia winnic. Pszenica i ięczmień rodzą się tu dość dobrze.

KANNEY, wyspa Szkocka jedna z Westernow. Urodzayna jest w zboże i pastwiska. Na brzegach wiele poławia się stokwizmu. Należy do Makdonalow.

KANO, lub ALKANEM, *Cannam*, Krol. Afr. w Nigrycyi z m. tegoż im. Obywatele handlują bydłem; ufni są w pracy i przestrzegają obyczajności. Przyczyny zbojow, drogi i ściepy tu są niebezpieczne.

KANSTADT, *Cantropolis*, *m.* Niem. w Szwabii nad Nekreą w Xstwie Wirtemberskim, *m.* 2. na pośn. ku w. od Stutgardy, w okolicy urodzayney, obfitey w wina i dobre pasze. Zalecają go łaźnie i fabryka materyi Indyjskich.

KANCHEU, wiel. M. Chińskie w Prow. Kiangsi, w którym jest Wice-Rey. Znajduje się tu ofobliwsza studnia, która wysycha i napelnia się 2. razy w 24. godzinach. Miasto jest bardzo ładne i ma 12. miast mniejszych pod sobą. Jest tu most wystawiony na 30. łach. dl. 133. 32. sz. 25. 53.

KANTON, ob. Kwanton.

KANTORBERY, Kantuarya, *Cantuarria*, bardzo dawne M. Angiel. stol. Hrabstwa Kent, z Arcybisk. który jest Prymasem całej

Anglii i pierwszym Parem Krolestwa, a który rezyd. popolicie w Lambeth na przedmieściu Suthwar-ku w Londynie. S. Augustyn Apostoł Ang. w 6tym wieku był 1wszym Bisk. Kantuaryjskim. Wysłał 2. Deput. na Parl. leży nad Sturą, *m.* 8. na w. od Rollesteru, 15. na pośn. ku z. od Kalstu, 18. od Londynu. dl. 18. 38. sz. 51. 17.

KANUBIN, *Cænobium*, sławny klasztor na górze Libanie, gdzie ma rezyd. Patriarcha Maronitow. On i jego zakonnicy są katolicy Rzymscy. Grunta okolic uprawiają bardzo dobrze, i za naynilszą mają zabawę przyjmować obcych iakiegokolwiek narodu. Przy kościele mają 3. dzwony, w które dzwonić im wolno; co wielkim tu jest przywilejem.

KANZULA, *m.* nadm. w Krol. Japońskim na wyspie Niphon, w stronie wchodney Gofu Yedońskiego.

KAOCHOU, Kaocheum, *m.* Chińskie 7ine z miast głównych Prow. Kwanton, w okolicy wiele pawio w i sępów mającey zdatnych do polowania, obfitey także w szyby marmurowe. W morzu tu pobliskim poławiają się perły, ryby o 4. oczach i raki, które zastawione na powietrzu obracają się w twarde kamień. dl. 129. sz. 22. 33.

KAP, *Cap Promontorium*, Przylądek, znaczy górę wysuniętą nad morze, i nad nim wiszącą.

KAP Biały, *Cap Blanc*, w Afryce w pomorzu Nigrycyi między wyspami Kanaryjskimi i Kapem zielonym. Jest wiele Kapow tego im. w Azji na pośd. Gofu Smirneńskiego; inny na pośn. wyspy Korfu, inny na wyspie Cyprze. Są także tego im. w Amer. jeden w Brezylji, drugi w pomorzu Kwitańskim, takż na wyspie Kalifornii, i na brzegach nowey Anglii. Tegoż im. Kap na brzegu połud. Sycylii.

KAP Czarny, *Cap Nigre*, w

Krol. Tunetańskim. Francuzi tu swą
maią osadę i ztąd sprowadzają zbo-
ża

K A P dobrej nadziei, *Cap de
bonne Esperance, Caput bonæ spai*,
fławny Kap w końcu pośd. Affr.
●dkryty od Portug. Hollendrzy wy-
stawili tu fortecę, i osiedli r. 1650.
Otdąd Angl. Franc. i inne narody
tu zawiłające swe okręty opłacać im
cło musieli. Na m. 30. około jest
tu mieszkanego kraiu przez Holl.
i Franc. zbiegłych, który wydaie
bardzo wiele pszenicy, ięczmienia,
grochu i różnych owocow. Zaszczepi-
one tu winnice bardzo się dobrze
udaly, i przednie rodzą wino.
Szczepienia Holl. czynią im zna-
czny obdyt, z przyczyny uczęszczają-
jących tu okrętow, tak swych iak
obcych, dla wygod i taniości poży-
wienia, i dla wielości skór i maffa,
ktore za nic prawie ustępują dzicy
mieszkańcy. Kompania Indyjska An-
glikow, ma to stanowisko dla S.
Heleny, lubo ta nie jest w tak dobrym
położeniu. W fortecy Holl. jest
wspaniały szpital, dokąd z okrętow
odsyłani bywają chorzy, a świeżych
tu ludzi na ich biorą miejsce. Przy
forteicy znajduie się ieden z nay-
piękniefzych ogrodow, iakie wi-
dzieć tylko gdzie można, który jest
bardzo wielki, i zawiera wszelkie
gatunki roślin wszystkich 4. części
świata w 4. osobnych ogrodzie czę-
ściach, na ktore jest podzielony.
O m. 35. od Kapu jest źródło wo-
dy ciepłej przedziwnie skuteczne
do leczenia chorob. dł. 37. 45. sz.
pośd. 33. 35. 15".

K A P Fr. *Cap François*, jest to
Port naywięcey uczęszczany w stro-
nie pośn. wyspy *Saint Domingue*,
leżący w piękney równinie żyźney
i dobrze osiadley. Wniyscie jego jest
dobrze umocnione. Nal. do Fr. Tuż
zabudowane miasto co raz się bar-
dziey powiększa, lubo powietrze
tego miejsca szkodliwe jest dla Eu-
ropeyczykow, ktorzy tu mocne pi-
ją trunki. W tymże m. rezyd. Gu-

bernator.

K A P Horn, naydaley ku pośd.
posuniiony, leży w ziemi ognistey.

K A P Kantyn, w Affr. przy
Barbaryi na z. leżący.

K A P Kin, jest w Norwegii ku
pośn.

K A P Nez, na pośd. Norwegii
leży.

K A P Nord, jest naybliższy pośn.
w Europie, leży w Laponii Nor-
wegiskiey. Inny jest tego im. w A-
mer. nad brzegiem pośn. rzeki A-
mazonow w Guyanie.

K A P o trzech wierzchołkach,
Cap de 3. pointes, Caput triceps.
jest w Affr. nad brzegiem Pomorza
złotego w Gwinei góra wielka, a
dla wierzchu iey na 3. łczyty ro-
zdzielonego tak nazwana.

K A P Zielony, *Cap Verd, Pro-
montorium Viride*, bardzo znaczny
przyładek nad brzegiem zachodnim
Affr. odkryty od Portug. r. 1474.
Oblewa go z dwóch stron rz. Gam-
bia i Senegalia. Kraiy mieszkańy
jest od Murzynow, ktorzy handel
prowadzą z wszelkimi narodami,
i są rostopni, bawią się uprawą ro-
li, Inb paszeniem bydła. Znajduie
się tu bardzo wiele kowalow do-
brych, i żelaza przedniego. Wię-
kfsza część mieszkańców kłania się
miesiącui diablom. Jest tu też nie
mało Mahometanow i Portug. kto-
rzy ostatni są prawie tylko bandi-
ci tu zbiegli po popełnieney zbro-
dni w swym kraiu. Wyspy Kapu
Zielonego patrz pod W Wyspy.

K A P A L I T A, wiel. M. Amer.
pośn. w Prow. Gwaxace, w kraiu
bardze obfitym w bydło roste,
i wyborne owoce.

K A P E R G W I N, *Caperguin*.
m, Irlandzkie, w Hr. Waterfordzkim,
deputue na Parl. m. 11. na z. ku
pośd. od Waterfordu.

K A P P E L, Opac. Panien, bli-
zko Lipsztadt, ktorego Xieni jest
Hrabina Lippeńską.

K A P O S W A R, forteca Węgier
niższych nazwane od rz. Kapos,

ktora ją oblewa, o m. 22. na półn. ku z. od Tolny. dl. 36. 38. sz. 46. 28.

KAPUA, ob. Capua.

KARAHISSAR - APHIOM, M. Natolii w Turcyi Azyat. dziedzictwo Otmana iziego Cefarza Otomańskiego. Nazwisko *Aphiom* ma ztąd iż bardzo wiele rodzi *Opium*, ktore od Turkow zwane jest *Aphiom*. Leży o m. 25. na połd. od Tokatu. dl. 48. 30. sz. 38. 35.

KARAIBOWIE, *Caraiibes*, lub *Canibales*, dzicy wyspiarze Amerykańscy. ktorzy posiadają dotąd część wysp Antylskich. Są z natury śrutni, pełni imaginacyi, i gnuśni; żyją długo, bo ordynarynie do lat 100. Cery są oliwkowey, czoła i nosa płaskiego. Chodzą nago. Dzieci swych nie zwykli krępować w pieluchy, co czyni, iż rosła i mocne bywają. Kładą je w kołzykach bawelnianych. W 4. miesiącach zaraz chodzą na rękach i nogach, i tak się w to wprawiają, że przyfzedłszy do lat, prędzey tym sposobem biegają, niżeli który Europeyczyk. Każdy gospodarz ma swą chatę, i nią rządzi. Niewiasty tu rodzają bez bólu, i nazajutrz zaraz udają się do pospolitych gospodarstwa zabaw; ale twierdzą, że mąż sam kłaść się zwykł na łożku, i przez kilka dni iakoby w połogu leży. Zon miewają wiele, bez względu na iakiekolwiek pokrewieństwo. Dzieci swe wszystkie oddają do żołnierstwa. Ciąta swych nieprzyjaciół tak ieść zwykli, iako Brazylczykowie. Pierwszy podług nich człowiek był: *Longuo*, który nie był stworzony od nikogo, ale stąpił z nieba, a inni ludzie wyłzli z iego pępka, który miał wielki, i z iego wda, przez uczynioną incyzyą. Czczą Bogow złych i dobrych, wierzą w nieśmiertelność duszy. Gdy człowiek umrze czynią śrutne tańce, i okropne wydają krzyki. Jeżeli ma iakiego Murzyna, zabijają go aby swemu Panu służył na dru-

gim świecie, i z trupem razem chowają sprzęty, i psa tego. Po opanowaniu tych wysp od Europ. wiele w ich obyczajach zatrzodmian. Karaibowie są bardzo zręczni w żrzelanianiu z łukow. Pochozą z ziemi Nowey, i mieszkałi na wyspach Trovcy i Barlovento.

KARAMANIA, *Caramania*, znaczna Prow. Turcyi Azyat. w stronie połd. Natolii. Wszystkie tu domy mają wieże wietrzne dla ochłodzenia swych izb w lecie. Są to znś wielkie rury wychodzące nad wierzch dachu, a ktore trzymają zamknięte przez całą zimę. M. S. iest Satalia.

KARAWAN-SERAY, to iest pałac Karawanow, są to domy publiczne na wschodzie dla podróżnych w niedostatku karczmi, lub austeryi. Dwa zaś ich są rodznie. Jedne są na traktach wielkich, a drugie w miastach. Ktore są na traktach, te są domy zaiezdne, zawierające izb wiele, w ktorych nie ma sz procz ścian 4. a ktore są dla wygody nayspierwey zaiezdających. Jest przy nich dozorca, i kilka slug, ktorzy są trzymani, aby mieli o nich staranie. Dozorca przedaie pospolicie to, czego potrzeba dla koni, i do pożywienia. Za nocleg lub popas nie się od mieysca nie płaci. Karawan-Seraye mieyskie są daleko pięknieysze i w niektoych oplacać się potrzeba. Europeyskie są lepsze nad Azyatyc. ktorych iest mało, oprócz w Persyi.

KARCZEW, m. Pol. w ziemi Warszawskiej założonym rękodzielnem meblow krajowoych zaszczycone o m. 3. od Warszawy.

KARDIF, lub GLAMORGAN, *Cardiffa*, m. Angiel. w Prow. Wali, stol. Klamorganshiry, z wygodnym dla okrętow stanowiskiem i dobrą Cytadellą. Wyfyla 1. Dep. na Parl. i leży nad rzeką przy morzu, o m. 42. na z. od Londynu. dl. 14. 20. sz. 45. 52.

KARDIGAN, *Ceretica*, m. Angiel. słowne Prow. tego im. z tyt. Hr. Wyśła 2. Dep. na Parl. i jest w miłym położeniu blisko morza Irlandzkiego, o m. 55. na z. ku połu. od Londynu. dł. 12. 50. sz. 52. 13.

KARDIGAN-SHIRE, Prow. Angiel. w Xstwie Wallii, mająca w o kolo na m. 30. zawierająca gruntu 420000. łanow. Wyśła 1. Dep. na Parl. Obfituje w zboże, bydło, ryby, zwierzynę, rudy ołowiane i miedziane. Znajdują się w niej także szuby srebrne. Kardygania jest M. S.

KARDUEL, część wschodnia Georgii, nal. do Króla Perckiego. Teflis iey M. S.

KAREK, wyspa Az. na Golfie Perckim, ma w około m. 4. o m. 5. od Bassory.

KARELIA, *Carelia*, Prow. Finlandii w części iey wschodniej. Ustąpiona jest od Szwedow prawie cała Moskwie przez traktat Niesztański r. 1721. Powenza, Wiburg i Kexholm są iey miały celniejszye.

KARELSBROOK, forteca Angiel. na wyspie *Wicht*, leżącej na morzu *la Manche* na połu. Anglii, z kąd Karol I. wzięty był na śmierć.

KARELSKRON, lub **KARLSKRONA**, mocne M. i bardzo ludne w Szwecyi w Prow. Blekingii nad morzem Bałtyckim z portem bardzo dobrym, i dwoma fortecami obronnym. Zbudowane było r. 1679. od Amirała *Hans Vrachmeister*. Tu najznaczniejsze są zbrojownie morskie. dł. 33. 35. sz. 56.

KARGOWA, m. Pol. w Woi. Łożnańskim, niczym nieznaczne. Włość ewikcyonalna. Kom. Eduk.

KARHAIS, lub **KARAHIS**, m. w Brytanii nad *Aufeną*, m. 16. na w. od Brestu, 12. na połu. od Hennebony, 11. od Quimpery. dł. 14. 3. sz. 48. 15.

KARIKAL, Dom kupiecki Fr. sławny handlem płócien, o m.

4. na połu. od Nagapatann z włościami długiem na m. 2. szer. na milę. Leży nad odnogą Koltamy w Król. Taniaurskim, w pomorzu Koromandelskim.

KARLETON, m. Angiel. w Yorkshirze, z tyt. Baronii, o m. 7. od Yorku, 47. na połu. od Londynu.

KARLILA, *Carlise*, *Carleolum*, mocne i znaczne M. Angiel. stol. Kumberlandyi z Bisk. i z tyt. Hr. Odnowione było od Wilełma II. zwabego czerwonowłofym. który tu wystawił dobry zamek.

Henryk VIII. zbudował tu kazał mocną Cytadelę. Wzięte było od Xcia Elwarda r. 1745. odebrane zaś od Xcia Kumberlandzkiego r. 1746. Wyśła 2. Dep. na Parl. Leży nad rz. *Edeną*, która go oblewa zewsząd. o m. 78. na połu. ku w. od Londynu. dł. 14. 17. sz. 11.

KARLINGFORD, *Carlingfordia*, m. nadmor. Irlandzkie, w Hr. *Louth* z portem dosyć dobrym. Wyśła Dep. na Parl. Jest handl. o m. 6. od *Louth*. dł. 11. 20. sz. 54. 6.

KARLOSTAD, lub **KARLSZTAD**, *Carolostadium*, m. Szwedzkie w Wermelandyi nad jeziorem *Wener*, o m. 53. na z. od Sztokolmu. dł. 31. 40. sz. 59. 16.

KARLOSTAD, lub **KARŁOWICZ**, *Carolostadium*, M. Kroacyi Aufrackiej zbudowane od Karola Arcy-Xcia Austr. od ktorego ma nazwisko. Jest głównym miejscem Wielkorządztwa Kroacyi. Leży nad rz. *Kulpą*, m. 5. na w. od *Metlingi*, 9. na z. od *Zagrabii*. dł. 33. 30. sz. 45. 34.

KARŁOWICZ, m. Węgierskie nad Dunajem, stolica Patriarchy Greckiego Schizmat. śl. traktatem zawartego pokoju między Chrześciaństwem i Turkami, r. 1699 przez który Polszcze za pośrednictwem Króla W. Brytanii i Stanow Holl. wrocońy został Kamieniec, i to wżysko cokolwiek Turcy na

Podolu i Ukrainie posiadali. Jest od Peter-Waradyna o m. 2. od Belgradu na połu. 13. od Effeku 20. dl. 37. 43. sz. 45.

KARLSBAD, *Therma Caro-lina*, M. Czeskie w Cyrk. Elnbogieskim nad Toppelą, st. swemi bard. o zdrowem: cieplicami wody tak ciepley, iż iaie w niey ugotować możn. Zwane są *Carlsbad*, to jest; *Łazienka Karola*, iż odkryte zostały pod Karolem IV. r. 1370. od małego pieśka, który tędy biegiąc, poparzył sobie nogi.

KARLSBERG, włość w Morawii, w Cyr. Olomuńskim, o m. 4. na połu. od Olomuńca. Tegoż im. jest m. Niem. w Karynthii niż. blisko S. Weit.

KARLSHAVEN, piękne M. Niem. w Cyr. Renu wyż. i w Hafsy niższej nowo wystawione nad Dymelą na południe Korweiu, w miejscu zwanym dawniej: *Siebnur*.

KARLSHAVEN, m. Szwedzkie z portem dobrym nad morzem Bałtyckim w Prow. Blekingii, o m. 9. na w. od Chryftyansztadtu.

KARLSRUH, piękne M. Niemiec. w Cyrk. Szwabskim, w użycym Margr. Badenkim, zbudowane r. 1715. od Margr. Karola Wilelma. Jest o milę od Durlachu, i blisko Gottesau.

KARLSTADT, dawne m. Niem. nad Menem w Bisk. Wurtzburckim z zamkiem zwanym *Karlsburg*, o m. 4. wyżej Wurtzburga.

KARLSTEIN, znaczny zamek w Czechach o m. 6. na połu. ku z. od Pragi

KARMARTHEN, *Maridunum*, m. Angiel. w krain Wallii, stol. Karmarthensbiry. Wyśyla Dep. na Parl. Jest nad rz. Towi, o m. 53. na z. od Londynu. dl. 13. 14. sz. 52.

KARMARTHESHIRE, Prow. Angiel. w Diec. S. Dawida, zawierająca ziemi lanow około 700000. Jest bardzo żyzna w zboża i pasze obfituje w bydło, drzewa kopalnie

węgielne, i ołow przedni, Deputue na Parl.

KARMEŁ, *Carmelus*, wyśoka góra w Palestynie na połu. Akry o m. 9. na połu. ku z. od Sebafty sławną mieszkaniem Eliafza Proroka, i klasztorem Karmelitow. Ma obwodu na m. 23. a w poprzek m. 5. Pokryta jest różnym drzewem krzewinami, gajami pełnymi zwierza różnego. W okolicy jest wiele wiosek, które należą do Beduinow Arabow.

KARNARWAN, *Arvonis*, M. Angiel. stol. Karnarwanshiry, z tyt. Hr. i z zamkiem, w którym się urodził Edward II. Wyśyla Deput. na Parl. Jest przy uściu rz. Menay na przeciw wyspy Anglesey. o m. 2. od Bangory, 64. od Londynu. dl. 12. 50. sz. 53. 10.

KARNARWANSHIRE, Prow. Angiel. w Xstwie Wallii na przeciw Anglesey. Ma lanow ziemi około 370000. Obfituje w bydło, zwierzyne, ryby i drzewa. Obiera Dep. 1. na Parl.

KARNEW, m. Irlandzkie w Hr. Wiklowii; deputue na Parl.

KARNIA, Prow. Albanii niższej zwana także Despotatem; jest w Turcyi Europ.

KARNIOLA, *Carniola*, znaczna Prow. Niem. w Państwach domu Austr. gran. na połu. z Karynthią i Styryą, na w. z Sklawonią i Krocycą, na połu. z Morlakią i litryą, na z. z Pow. Foroiulleńskim. Jest kray górzyfity. Rodzi obficie zboże, oliwę i wino. Laubach jest M. S.

KARNUT, ob. Chartres.

KAROLAKI, zamek w Szląsku dolnym nad Odrą na przeciw Beuthen

KAROLINA, kraina Amer. połu. gran. na połu. z Wirginią i na połu. z nową Georgią, na w. z morzem spóln. na z. z wiel. górami zwanemi: *Apalaches*. Odkryta była r. 1512. od Poncyusza de Leon. Hiszp. r. 1662, Angl. tulwe

wprowadzili ofady, i na pamiątkę Krola Karola II. nadalili Karoliny nazwisko, stawily się tu bardzo potężnemi. Karolina dzieli się na północną i połd. i zawiera 6. Prow. Albermale, Klarendon, Krawen, Barkley, Kolletou i Karteret. Grunt jej urodzajny i łatwy do uprawy. Powietrze zdrowe, owoc wyborne. Wydaie wzelkiego rodzaju zboża. Pożywienie tu przeto jest bardzo łatwe. Obsituie w ryż bardzo dobry, winnice, pszczoł i robaczkow jedwabnych wielkie mnostwo. Znaczny handel prowadzi. Miasta celne są Charlestown, i Albermala. Prowincya ta składa z. Stany wchodzące w związek skonfederowanych Prow. Ameryk. ob. Stany Ziednoczone Amer. Pensilwania.

KARPACKIE GÓRY, ob. Krępak.

KARPAGOŁ, M. obszerne Moskiewskie, stol. Wielkorządztwa tegoż im. leży blisko jeziora, o m. 50. na połd. od Archaniolu, 125. od Moskwy. dł. 45. 44. sz. 52. 4. Wielkorządztwo Karpagolu rozległe jest między Onegą, Wagą, Ufcygiem i Wołogdą. Jest to kraj okryty lasami, i wielą rzekami oblanym.

KARPENTERLAND, *Carpentaria*, kraj Azyat. na połd. nowe gwiney w Holl. nowe. Mało jest znaiomy. Nazwisko ma od Kapitana Holl. który go odkrył, a zwal się *Karpenter*.

KARRAWEIRA, m. Arcy-Bisk. Schizm. w Turcyi Europ. w Macedonii nad Gosem Saloniki. Jest to dawna *Beroa*, zowie się też: *Boor-Kasera*.

KARRICK, Prow. połd. i zachod. Szkocyi, żyźna w zboże i pasze dobre. M. S. jest Bargenv.

KARRICH-DRUMSRUCK, m. Irlandzkie w Hr. Letrymskim; wysła Dep. 1. na Parl. o milę na połn. od Letrymu.

KARRICK-FERGUS, ob. Kuok-

Fergus.

KARS, *Carfa*, mocne i znaczne M. Azyat. w Armenii nad rz. tegoż im. z zamkiem dobrze umocnionym od Turkow, i uczynionym prawie niedobytym r. 1579. Jest o m. 40. na połn. ku w. od Erzerom, 40. na z. od Erywanu. dł. 60. 23. sz. 40. 20.

KARSCHI i wiel. M. Azyat. w Tartaryi w Prow. Bukaryi w gruncie bardzo żyźnym w wzelkie rodzaje owocow i iaryzn. Jest bardzo osiadle i handlowne.

KARTASURA, M. Azyat. Stol. Cesarstwa Jawańskiego na wyspie Jawie, gdzie przemieszkiwa polpolicie Cesarz.

KARWAR, M. Indyjskie w części Kanary, należy do Angl o m. 11. na połd. od Goy. dł. 90. sz. 15.

KARYBOWIE, *Caribes*, narod Ameryki połd. na pograniczu krain Karypow i Prowincyi Paryas. Twierdzą, iż są ludoiedzcy.

KARYNTHIA, *Carinthia*, Prow. Niem. z tyt. Xstwa w Państwach domu Austr. gran. na połn. z Austr. na w. z Styryą, na połd. z Karniolą i pow. Foroiulieńskim, na z. z Tyrolem, i z Arcy-Bisk. Salizburskim. Wina wcale nie rodzi, ale obsituie bardzo w zboże. Większą częścią nal. do domu Austr. reszta do Bisk. Bamberkiego, i Arcy-Bisk. Salizburskiego. Klagenfurt jest M. S.

KARYPOWIE, *Caripoux*, Narod Ameryki połd. na połn. Brezylji, i rz. Amazonow, o m. 30. od kraiu Karybow, z ktoremi ci zawsze wojnę wiodą. Są śmielzi odważni, weseli, uczciwi i lczodrzy.

KASBIN, ob. Kazbin.

KASCHAU, *Cassovia*, Koszyce, mocne M. Węgiei wyższych, stol. Hr. Abanywarskiego, ziszczyczone Akademią i zbrotownią najlepszą w Węgrzech. R. 1835. podługim oblężeniu wzięte bylo od

woylk Cefar. Rokofzanom. Leży rz. Hernatem, o *m.* 22. na połn. ku w. od Agryi, 42. od Budy, 15. na połn. od Tokau. dł. 38. 28. fz. 48. 38.

KASCHGAR, ob. Kazgar.

KASSAND, wyspa i forteca w Flandryi Holl. naprzeciw Ekluzy.

KASPIYSKIE morze, *Mare Caspium*, wiel. morze Azyat. między Rosyą na połn. i Perfyą na połd. Tartaryą na w. Morze to niema żadney widoczney komunikacyi z morzami innemi, z tym wszystkim powszechnie mniemają, iż ma jakieś połączenie z Gółfem Perskim. Jest niebezpieczne, i mniej żeglowne, niżeli inne. Abuifeda odkrył jego prawdziwą długość, r. 1320. i znalazł ją mnieyszą, niżeli rozumiał Ptolomaeusz. Długość zaś morza Kasp. powinna się brać od połd. do połn. nie od w. do z. iako ją brano do uczynionych odkryciow pod Piotrem Wiel. Carem Moskiew. r. 1718. przez Burrusa, Olearyusza, i Jana Kimfona. Leży między 37. i 46. stopniem szerokości, a 67. i 71. długości. Wody jego w środku są bardziej stoue, niżeli przy brzegach z przyczyny wielości rzek do niego wchodzących. Ryb ma mnogość i lepsze niżeli inne morza. Ubywania, czyli opadnienia i podnoszenia się regularnego wod, iak na innych morzach bywa, niezna.

KASSEL, lub KASHEL, *Cassela*, m. Irlandzkie w Hr. Typperary z Arcybisk. Deputacie na Parl. i jest o *m.* 11. na połd. ku w. od Limeryku, tyleż od Waterfordu. dł. 9. 52. fz. 52. 36.

KASSEL, *Castellum Marinorum*, piękne zburzone M. Fr. i kazaftelania w Flandryi w Wielkorządztwie Lilli; pamiętne jest 3. potyczkami to stoczonymi przeciw 3. Filipom Franc. R. 1071. przeciw Filipowi I. porażonemu od Roberta Fryzona; r. 1328. przeciw Filipowi pięknemu, który miasta dobył, i główne odniosł zwycięstwo; r. 1677

przeciw Filipowi Xciu Aureliańskiemu, który tu zbil Xcia Arauzvkańskiego i miasto wziął. Ustąpione było Francji: traktatem Nimegskim, r. 1678. Leży na górze, gdzie nie pozostaie tylko wał zamku, a który naypiękniejszy w świecie czyni widok, widzieć ztąd bowiem można 32. miast i wielką część morza, od ktorego jest o *m.* 6. 4. na połn. od Aire, 4. od S. Omeru, 7. od Graveliny, 6. na połd. ku w. od Dunkierki, 6. od Furny, i nieco więcej od Ypry, 56. od Paryża. dł. 20. 9. fz. 50. 47.

KASSEL, *Cassela*, lub *Cassella*, piękne i bardzo obronne M. S. Landgrafstwa Hessekasselskiego w Cyrk. wyż. Renu. Daia się tu widzieć rumusy wodne, dzieło ofobliwsze, i jedno z naypiękniejszych w świecie. Miasto dzieli się na stare i nowe; to ostatnie wystawione jest na górze, domy ma rowney wszystkie wyfokości, i budowli bardzo kształtney i miley. Francuzi opanowali go byli w ostatney woynie, r. 1703 zakończoney. Kassel leży blisko rz. Fuldy, *m.* 19. na połn. ku w. od Marpurga, 11. od Waldeka, 16. od Paderborny. dł. 27. 10. fz. 51. 20.

KASSEL, m. Niem. główne grodu tegoż im. na przeciw Moguncyi zalecone mostem pięknym zbudowanym nad Renem.

KASSYNOGROD, M. Rosyjskie dosyć znaczne na górze, nad lewym brzegiem rz. Okki, która wpada w Wolgę. dł. 62. 5. fz. 55. 20.

KASTELAUN, *Castellum Hunnorum*, M. Niem. w Hr. Spanheim, o *m.* 3. na połn. od Simmeryna w Margr. Badeńskim. Wzięte było od Franc. r. 1639.

KASTELL, Hr. Niem. i zamek położony w środku samym Frankonti na wzgórcze, o *m.* 14. na połn. ku w. od Wurtzburga.

KASTHAMUNI, M. S. Wielkorządztwa tego im. w Turcyi Az.

w Natolii. Ma Sandziaka. W okolicy jego znajdują się bogate mine-ry miedziane. o m. 25. na połd. ku z. od Synopy, 30. na połn. ku w. od Ancyry.

KASTLE, Port w Irlandyi w prow. Momenii z dobrym stanowiskiem dla okrętów, o m. 12. na połd. ku z. od Corku.

KASTLEBAR, m. Irlandzkie w Hr. Majonoun. Wyśła Dep. na Parl. Jest o m. 10. od Mayonny.

KASTLE-RISING, m. Angiel. w Norfolkku. Deputuje 2. na Parl. i jest o m. 48. na połn. ku w. od Londynu. dl. 17. 51. fz. 52. 45.

KASTROP, m. w Hr. Marchii mające obywatelów trojakię religii, o m. 12. na w. ku połd. od Wefelu.

KASTYLIA dawna, *Castilia Vetus*, Prow. Hiszp. z tyt. Krol. rozległa wzdłuż na m. 77. w szerz 46. kray jest w kształt pyramidy. Graniczy na połd. z nową Kastylią, na w. z Aragonią i Nawarą, na połn. z Biskayą, i Asturyą, na z. z Krol. Legionu. Dzieli się na 7. pow. czyli *Merindady*. Burgos jest M. S.

KASTYLIA nowa, czyli Krol. Toledońskie, Prow. Hiszp. Gran. na połn. z Kastylią starą, na w. z Aragonią, i Walencyą, na połd. z Murcyą i Andaluzją, na z. z Krol. Legionu. Dzieli się na 3. części *Algarria*, na połn. *la Manche*, na w. *la Sierra*, na połd. Madryd jest M. S. Nie trzeba mieszać Kastylii z Monarchią Kastylijską, która zawierała w różnych czasach mniej lub więcej kraju.

KASTYLIA złota, *Castille d'Or*, wiel. i żyzny kray Ameryki połd. w ziemi tęgiej na w. Orenoki. Zamyka 8. obszernych wielko-rządów. To jest osobną Prow. ziemii tęgiej, Karthagenę, S. Marthy, Rio de la Hacha, Wenezuelę, Popayan, nową Andaluzją, i nowe Krol. Grenadeńskie. Nał. do Hiszp.

KASYKERMEN, M. Bessarabii przy uściu Dniepra. Zdobyte było na Tatarach Oczakowskich od Moskalow, którzy go zruynowali.

KASZEMIR, wiel. M. Azjatyckie główne Prow. tego im. w Państwie Mogotu nad wielkim jeziorem wodę słodką mającym. dl. 93. fz. 34. 30.

KASZEMIRYA, *Cachemiria*, Prow. Azjatyck. w Państwie Mogolskim na połn. na m. blisko 30. długa, szeroka 12. ze wżech stron opalana jest wytokami górami. Dzieje krajin tego opisują go, iakoby dawnie był tylko obszernym jeziorem, które góra Baramulay za rozpadnięciem się swymi pochtor 4a. Jest to kray rosfokzny, okryty różnym drzewem, bardzo ludny, obfity w pastwiska, bydło, pszczoły, ryż, pszenicę, leguminy &c. Mieszkańcy są urodni, dowcipni, zręczni, do Poezyi, i umiejętności bardzo sposobni, pracowici i przemyślni w robieniu różnych w wszelkim rodzaju pięknych sztuczek matych, bardzo szacowanych w Indyi. Niewiasty są piękne. Twierdzą niektorzy, iż są rodem żydzi, dla tego iż często używają imienia Moyżesza, o którym iako i Salomonie rozumieją, że w ich żył kraju. Wszyscy są Mahometanie, lub bałwochwalczy. Ekbar Mogol zdobył tę Prow. na Jakubie Krolu synie Jus-tafy Hana. Kaszemir jest M. S.

KASZTELANIA, wyraz wzięty z Łac. *Castellum*, lub z pol. Kafstel. oznaczało w początkach Urząd zawiadywania obronnemi miastami, który obowiązek z czasem ustał, godność została.

KASZUBY, *Cassubia*, są częścią Woł. Pomorskiego leżącą przy Xstwie Wendeńskim nad morzem Bałtyckim, zawierają Sstwa Bytowskie, Lawemburskie, Puckie i Człuchowskie, nał. do domu Brandeburskiego. Najznaczniesze w nich miasto Kolberg.

KATALONIA, *Catalaunia*, *2a Catalogne*, znaczna i najludniejsza Prow. Hiszp. z tytułem Xstwa. Gran. z górami Pyreneyjskimi, które ją oddzielają od Fr. na połn.; na w. i półd, oblewa ją morze śródziem. na z. ma Aragonią, i Walencyą. Katalonczycykwie są odważni i dowcipni. Goy r. 1641. podnieśli przeciw Krol. Hiszp. rokoźz, Francuzi opanowali ten kraj i posiadali go do r. 1652. którego wrocony został Hiszp. Dzieli się na 15. jurysdykcji. Powietrze ma zdrowe, kraj jest wielą obłany rz. i pełny gór zarostych latami drzew obożliwie owocowych. Obfituje w wino, zboże, jarzynę &c. łyby marmurowe, kamienie drogic, i kruszce różnego rodzaju. Na brzegach morza poławiają się koralc. Barcellona jest M. S.

S. KATARZYNY wyspa, przy brzegach Brezylji. Nal. do Portugal. dł. 340. sz. połudn. 27.

KATEGAT, *Sinus Codanus*, nazwisko, które się daie iedney zatoce morza Bałtyckiego, którą łączy się z Oceanem między Danją i Norwęgią.

KATERLACH, m. i Hr. Irlandzkie w Prow. *Leinster*. Wytyła 2. Dep. na Parl. Jest o m. 15. na połd. ku z. od Dublina.

KATH, znaczne M. Az. w Prow. Kluareznie, ktorey było niegdys Stolecznym sz. 31. 36.

KATHARINBERG, m. Czeskie w Cyrk. Zateckinr, o m. na połn. od Zatzu. Tego im. m. w Misnii o m. 1. od Annabergi.

KATLEMBURG, lub **KATEINBURG**, Zamek obronny w Xstwie Grubenhagenjskim, z Opac. Mniszek, o m. 4. na połn. od Gottyngi.

KATSCHER, Kraina i włość, która czyniła część Morawii, ale będąc ustąpioną Krol. Pruskiemu traktatem r. 1742. została od niego przyłączoną do

Xstwa Jagerndorfskiego w Szląsku wyższym.

KATTAY, *Serica*, nazwisko 7. połn. Prow. Chińskich.

KATZENELLENBOGEN, *Cattemelibocensis Comitatus*, Hr. Niem. w Cyrk. Renu wyż. spadłe na Landgraffa Haskiego po śmierci Filipa ostatniego iego Hrabbi r. 1479. Gdyby wlyzyskie Hrabstwa tego włości razem były złączone czyniłyby dł. m. 24. a szer. więcej nad m. 12. Ale m. Moguncya zawarte w tym Hr. z lwemi okolicami, czyni przerwy na m. 12. Men go przerzyna i dzieli na wyż. i niższe. Hrabstwo wyż. nal. do Landgraffa Hessedarmstadtzkiego, i nazywa się też Landgrafstwem Darmstadt. Niższe nal. do Landgraffa Hesse Rheinfelskiego, oprócz m. Katzenellenbogen n. aiącego zamek mocny polozony o m. 7. na połn. od Moguncyi, Braibach, i zamku Marsburg, ktore dependują od Darmstadtu.

KAUB, m. Niem. w Xstwie Simmereńskim.

KAUKAZ, *Caucasus*, wiel. pasmo gór Azyatyckich rozległych od morza Czarnego aż do morza Kaspijskiego między Sayą i Derbentem, i iakoby mur opasnie Cieśninę, którą czynią te dwa morza. Okryta jest zawsze śniegiem obożliwie ku wierzchowi. Obfituje wszędzie w miód, zboże, gumnę, wino, owoce, wieprze i bydło wielkie. Winolatorosle wynoszą się wysoko około drzew; Mieszkańcy są prawie wlyzyscy Chrześcianie, i są bardzo urodni równie męszczyzni iak niewiasty. Zowią się zaś Suanie, Abakastowie, Alanie, Cyrkassy, Zykwwowie, Karakolanie. Nayodważniejszy i naymężniejszy z nich są Suanie. W handlu, który prowadzą, nie używają żadnych pieniędzy.

KAUFFBEUREN, **KAUFFRA**, wolne M. Niem. Cesar. w Szwabii. Wiele mieszkańców jest Luterskiego wyznania, lubo Religia Katol. jest panująca. Od prawa kadukowego w Francyi r. 1775. wyjęte zostało. Leży nad rz. Wartachem, m. 6. na połn. ku w. od Kempten, 12. od Aupurga. dł. 26. 28. sz. 47. 57.

KAUFFUNGEN, Konwent mniszek protekt. w Hassyi niż. główne miasto swego grodu.

KAUNITZ, w Morawii w Cyrk. Znoimskim, o m. 3. na połd. od Brüny. Ztąd się tytułują Kaunitzowie Hrabiami.

KAWAN, lub **KAWEN**, *Cavodium*, m. i Hr. Irlandzkie w Prow. Ultonii, o m. 24. na połn. ku z. od Dublina. Deput. 1. na Pałl. dł. 10. 10. sz. 54.

KAXEMA, lub **KAYEMA**, *Cano*, m. Azyatyckie w Arabii szczęśliwey z dobrym portem nad Oceanem.

KAYSERSBERG, m. Fr. w Allacyi, w pow. Hagenawii w położeniu bardzo miłym, o m. 2. od Kolmaru, 10. na połn. ku z. od Bazyłoi. dł. 25. sz. 48. 10.

KAYSERSHEIM, lub **KEYSHEIM**, Opac. Bern. wolne i bezszrednie w Bawaryi blisko Donawerty, założone r. 1132.

KAYSERS - LAUTERN, lub **KAZELTRA**. *Casarsa ad Lutram*, m. Niem. w Palatynacie niż. niegdyś wolne i Cesar. teraz nal. do Elek. Wdy od r. 1402. Od Franc. r. 1688. zdobyte było. Leży nad Lauterą, o m. 9. od Wormacyi, 11. na połn. ku z. od Spiry, 14. od Moguncyi. dł. 25. 26. sz. 49. 26.

KAYSERSTHUL, **KAYZERTULA**, *Forum Tiberie*, M. Szwycańskie w Hr. Badeńskim zaszczytne zamkiem. i mostem wystawionym nad Renem. Nal. do Biskup. Konstancyńskiego, a lenay-

wyższą jego władność mają Kantonny, od których dependue i Hr. Badeńskie. Leży o m. 2. od Egli-slawy, na połd. ku w. od Zur-zachu. dł. 26. 15. sz. 47. 40.

KAYSERSWERD, *Kayzerwerda*, *Casaris Insula*, lub *Casaris Verda*, M. Niem. w Diec. Kolońskiej w Xstwie Bergeńskim; Nal. do Elekt. Palatyna. Elektor Koloński odstąpił iey Francuzom r. 1701. *Xzę de Nassau-Sarbruck* Generał woysk związkowych odebrał ją r. 1702. po dwóch miesięcznym oblężeniu. gdzie twierdze miasta zrzucone zostały. Leży nad Renem, o m. 3. od Dusseldorpu, 9. na połn. ku z. od Kolonii. dł. 24. 24. sz. 51. 16.

KAZAN, *Casanum*. znaczne M. Azyatyckie stł. krolestwa tego im. w Państwie Rosyjskim, z zamkiem dobrze obronnym, cytadellą, z Kollegium niedependującym od Akad. Moskiewskiej i z Arcy-Bilk. Car Jan Bazyli zdobył go r. 1551, a Syn jego Waffłowicz r. 1554. uczynił się panem całego Krol. podbiwszy go na Tatarach. Kray jest bardzo żyzny w różne rodzaje owocow, zboża i iarzyiny. Handel wiel. ma na futra, i kurdyban; i dostarcza drzew zatnych do budowli okretow. Miasto leży nad Kazanką blisko Wolgi. Domy tu wszystkie procz kościołow ktorych tuliczą na 50. a monasterow 11. są drewniane w r. 1765. pożarem ognia mocno nadwerężone zostało. dł. 66. 48. sz. 55. 47.

KAZBA, m. Afryk. w Krol. Tunetańskim w rowinie urodzayney m. 2. od Tunetu.

KAZBIN, lub **KAZWIN**, *Casvinum*, wiel. M. Perskie w Iraku, w ktorym kilku miało Kr. swą rezvd. Handel dosyć wiel. prowadzi. Leży blisko gor wysokich Elwend, gdzie daleko ciągną się szyby bardzo pięknego białego marmuru dł. 67. 35. sz. 36. 20.

KAZGAR, *Casghar*, czyli **BUKARYA** mała, Krolestwo Kazgarckie, jest kraj Azyatycki w Tartaryi, gran. na półn. z Kalmukami, na w. z Tybetem, na połd. z Mogolem; na z. z wiel. Bukaryą. Ma wzdłuż około *m.* 160. a wszerz 100. Jest dośyć żywny i ludny. Znajduie siętu Siżnio, złoto, frebro i kamienie drogic; ale Kalmucy, którzy są tego panami, przestaią na wyżywieniu się swym bydłem. i zbieraniu odrobini złota w swych rzeczках, i od nich to naywięcey wychodzi proszek złoty. Irkon jest *M. S.*

KAZGAR, w tymże Krol. jest handl. ale wielce podupadłe, względem tego jakim było.

KAZIMIERZ, *m.* dośyć wiel. w Woi. Lubelskim, znaczne Szpichlerzami zboż Polskich, po które dawniey z Gdańka zaieżdżano. Leży nad wisłą o *m.* 20. od Warszawy. 8. od Lublina dł. 39. 45. f. 51. 5. Śl. negocyacyą r. 1717. i potyczką Czarneckiego przy tym mieście z Szwed. stoczoną r. 1656.

KAZIMIERZ, w Woi. Kasijskim pamiętny okrutną śmiercią nieszczęśliwego Patkula r. 1708. na którą go skazał Karol XII. Król Szwedzki, i męczeństwem niegdyś 5. braci. Leży między Słupczą i Poznaniem.

Tegoż im. jest Przedmieście Krakowa nad wisłą leżące, osiadłe żydami naywięcey tu handlem się bawiącemi, ozdobne kilką Kościołami. Założone łobmurowane było od Kazimierza Wiel. od którego ma nazwisko.

KCYNIA, *m.* Poł. powiatowe w Woi. Gnieźnieńskim, mieysce Sądow; oderwane z pow. od Polski przeszło pod pan. Pruskie r. 1772.

KEFREEN, wielka wieś Syryi, o *m.* 6. od Alepu idąc do Trypolu. Od nicy bierze nazwisko wiel. i żyźna równina, dobra prawna, na k...

zliczone mnóstwo gołębi.

KEALER-SCHANZ, ob. Kell.

KEHUE, ob. Hue.

KEISHEIM, ob. Kayfersheim.

KEITH, wyspa Szkocyi połudn. oblana rz. Forthal. Obfituje w dobre pasze.

KELBRA, *m.* i grod Niem. w Cyrk. Saxonii wyż. o *m.* 4. na połud. ku z. od Nordhausen.

KELHEIM, lub **KEHLHEIM** *m.* Bawarskie w Regencyi Straubingckiey wystawione na jedney wyspie przy zbiegu rzek Altmuhli i Duraju. o *m.* 3. od Ratzlbony.

KELL, lub **KEHL**, po Niem. *Kehler-Schantz*, znaczna Forteca Niem. w Margr. Badeńskim, dla obrony Strazburga zbudowana i umocniona podług abryłow Pana *Vauban*. Przez traktat Ryświcki ustąpiona była Xciu Ludwikowi *Badejsk.* r. 1697. Odebrali ją Francuzi r. 1703. a przez traktat Rastadzki powrocona została Niem. Jeszcze wzięta była od Franc. r. 1733, i oddana r. 1736. Leży nad prawym brzegiem Renu na kępie oblancy tą rz. na przeciw Strazburga.

KELLES, lub **KELLS**, *m.* Irl. w Hr. Estmeath, ma tytuł Baronii. Deputuje na Parl. Leży nad rz. Blackwater. o *m.* 13. na połn. ku z. od Dublina. dł. 10. 47. sz. 53. 45.

KELLINGTON, *m.* Angiel. w Kornuwallii. Wyśyla 2. Dep. na Parl. jest o *m.* 6. na połn. ku z. od Londynu.

KELLYBEGS, *m.* Irl. w Hr. Dunnagalii, wyśyla Dep. 1. na Parl. jest o *m.* 5. od Dunnagalii na z.

KELSO, *m.* Szkockie w Hr. Roxburgskim, nad Twedą, *m.* 10. na połd. ku w. od Edyburga, 100. na półn. ku w. od Londynu. dł. 15. 10. sz. 55. 40.

KELAK, *Cantacus*, stawna w... vi na pograniczu Na...

tolit nad Eufratem, w położeniu przedziwnym dla swej piękności.

KEMBERG, lub **KEMMERICH**, m. Niem. w Elekt. Saskim, m. 2. od Witemberga. Przeorstwo dependuje od Akademii.

KEMNAT, m. Niem. w wyż. Palatynacie, blisko Czech.

KEMPEN, m. Niem. z Opac. w Arcy-Bisk. Kolońskim, o m. 7. na połn. ku w. od Ruremondy, oczywista jest Tomalza z Kempis.

KEMPERLAY, ob. Quimperlay.

KEMPTEN, *Campidona*, *Campidunum*, Kampidona, M. Niem. w Szwabii w pow. Algowii, w Stanach Opaństwa tego im. od którego zależało dawniej, ale teraz od r. 1525. jest wolne i Cesar. Mieszkańcy są Religii Luter. Wzięte było od Szwedów r. 1632. odebrane od Cesar. r. 1633. Poddało się Bawarczykom r. 1703, ale wkrótce odzyskało swą wolność. R. 1775. uwolnione zostało od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Illerą, o m. 12. na połd. ku w. od Lindawy, 18. od Auzfurga, 7. od Memingen. dł. 28. 3. sz. 47. 47.

KEMPTEN, st. Opaństwo Kampidoneńskie w Szwabii. Opat rezyduje w klasztorze S. Hildegardy blisko miasta Kempten, i nie zawisł tylko od Pap. Jest Xciem *Imperii*, i ma głos na Seymach. Jest także wielkim Marszałkiem Cesarzowej, a przeto ma wolność chodzenia po świecie przez pół dnia po południu.

KENDALE, *Concangium*, bogate i bardzo ciałe M. Angiel. w Westmorlandyi. Handel prowadzi wiel. Leży nad rz. Ken, w uizynie, która od niej bierze nazwisko, o m. 60. na połn. ku z. od Londynu. dł. 14. 35. sz. 54. 22.

KENCQUE, Knok, Forteca Niderlandu w Flandryi Aufstr. między Iprą i Furną, o m. 2 i pół od Dixmudy. Wzięte było od Fran-

cuzow r. 1744. Przez traktat baryerowy osadzona garnizonem Hol. który był wyprowadzonym ztąd r. 1782. dł. 20. 26. sz. 50. 58.

KENSINGTON, zamek krolowski o m. 1. od Londynu.

KENT, *Cantium*, bogata i położenia pięknego Prow. Angielska między Tamizą na połn. i morzem na połud. Dzieli się na 3. części; Dunes, gdzie mają zdrowie bez bogactw; miejsca błotniste. gdzie są bogactwa bez zdrowia, i szrednią część kraju, gdzie zdrowie jest i bogactwa. Obfituje Prow. ta w zboże, drzewo, palze, owoce wyborne, łosose delikatne i pszągi nadzwyczajne wielk. Mieszkańcy nadani są wielkimi przywilejami. Wyśla 2. Deput. na Parl. Miała dawniej tytuł krol. M. S. iey jest Kantuarya, inne cenniejsze są Rochester i Dower.

KENTZINGA, m. Niem. w Bryzgowii nad Elfa, o m. 4. na połn. od Fryburga. dł. 25. 26. sz. 48. 15.

KELKADO, ob. Carcado.

KERKISIA, *Gircesium*, dawne M. w Mezopotamii, przy zbiegu rzek Kabur, Chaboras i Eufratu leżące. o m. 70. na w. ku połd od Alepu, 50. od Mozulu.

KERMANIA, *Caimania*, Prow. Perska w części połudn. nad Golfem Perskim. Znajdują się tu barany, które gdy ledzą trawę nową od Stycznia do Maiu, lenią się i cała z nich opada wełna, i stają się gołe nakłztat prosiat oparzonych wodą gorącą po zlażley z nich sierci. Wełna ta jest pierwszym źródłem bogactw tej Prow.

KERMEN, *Germia*, m. Turcyi Europeyskiej w Romanii blisko Adryanopola.

KERMENT, m. Węgierskie nad Rabą, pamiętne porażką Turkow r. 1664. o m. 25. na w. od Gratzu.

KERN, jezioro w średnim E.

gipcie; Jest to dawne iez. *Maris*, blisko ktorego znajdował się sławny Labirynt, ktorego tu dotąd ślady widzieć się dają.

KERPEN, m. i włość w Niem. w Xstwie Juliaceńskim, ktore bezśrzednie zależy od Rzeszy Niem. m. 5. na połd. ku w. od Juliaku.

KERRI, *Kierrionsis Comitatus*, Hrabstwo Irl. w stronie zachodn. w Prow. Munster na połd. Shannonii i Hr. Limmerick. Ma m. 20. długości, i 16. szer. Zawiera 8. Baronii. Obfituje w drzewa i zboża. Pełna jest gór. Miejsca iey główne są: Ardfeart, Trulli, i Dingle.

KERTZ, lub KERSCH, obronne i portowe M. w Krymei nad cieśniną Tamańską, ktora oddziela jezioro Meotis, od morza Czarnego. Nal. do Rosyi, ktora bez tey fortecy panowaćby nad morzem czarnym nie mogła.

KERWAN, ob. Kairwan.

KESARA, *Cæsarea Cappadocia*, m. Turcyi Azjatyckiej w Amazyi, o m. 50. na połd. ku z. od Tokatu. S. Bazyli był tu Pasterzem, a Arcy-Biskup iego ma pierwszeństwo między Prałatami należącemi do Patryarchy Konstantynopol. Teraz już jest ni-kczemne.

KESMARK, *Cæsareo forum*, znaczne M. i obronne w Starostwie Spiškim nad rz. Popradem, sł. handlem, dobrymi ferami, o m. 4. na połn. ku z. od Preszowa.

KESROAN, lub KEZROAN, mało gór czyniących część Libanu w Azji na brzegach Syrii, Jest to ieden z najlepszych i najpiękniejszych kraiw na wschodzie, dla dobroci powietrza, owocow wyborych, obfitości zboż i wszystkich potrzeb życia. Mieszkańcy jest od Maronitow którzy mają swego Patryarchę i od Grekow Melchitow. Lud jest łago-

dy, dobroczynny i bardzo cnotliwy.

KESSEL, *Castellum Menapiorum*, Wielka wieś Niderlandu w Geldryi wyż. nad Mozą, o m. 2. na połd. od Wenlo; Ustąpiła zoftafa z swym pow. Krolowi Pruskiemu traktatem Utrechtskim.

KESSELDORF, wieś Nie. w Cyrk. Saxonii wyż. o m. 1. od Drezna, pamiętna porażeniem Saksow od Krola Prusk. r. 1745. dnia 15. Grudnia.

KETWIN, lub Goerwich, bogaty klasztor Augustyn. w Austryi niż. w okolicy Manhartzberckiej.

KEUSCHBERG, to jest *gó-
ra czystości*, sławna wieś Niem. odniesionym zwycięstwem przez Henryka Ptasznika nad Huniami r. 933. Zwała się dawniej *Kiada*. Jest o m. 2. od Merseburga. Nal. do Elekt. Saskiego.

KEXHOLM, lub KARELSGROD, obronne M. Rosyijskie w Karelii z Zamkiem nad jeziorem Ladoga. Rosya zdobyła go na Szwedach. Blisko tego jest inne M. zwane *Nowy Kexholm*. Leży m. 13. na połn. ku w. od Wiburga, 75. od Abo. dł. 48. 40. sz. 61. 22.

KEYHOOKA, wiel. i bogate M. Ameryki w Hiszp. nowej na połd. odnogi *de Campeche*. Handel prowadzi wielki.

KEYSERSBERG, piękne m. w Alfacyi wyż. o m. 2. od Kolmaru. ob. Kayfers &c.

KHESSEL, wiel. Rzeka Azjat. w Tartaryi w kraiu Uzbeckow. Nie ma już więcey połączenia z morzem Kaspiskim, ale wody iey teraz uchodzą do jeziora Atall.

KHORASSAN, ob. Koresan.

KHOTOL, Khotolan, M. S. Kraiu bardzo urodzajnego tegoż im. w Tartaryi, o m. 35. na połn.

ych bardzo dobre mają rękodzie-
lu w. od Balkhu.

KHOWAGEN-ILGAR, m. w
Bukaryi wiel. w krainie Schach,
i. urodzeniem Tamerlana.

KHOWAREZEMA, Kray
zyatycki ku rz. Gihon i mo-
zowi Kalpiskiemu, posiadany od
Tzbekow, i bardzo żyzny w grun-
ach, które są oblane rzeką.

KIANG, czyli rz. niebieska,
Ceruleus fluvius, wiel. rz. Chiń-
ska, która wpada w morze wscho-
dnie poniżej Nankwina. U Chiń-
czykow mniemanie to poszło w
przyszłowie: Ze morze jest bez
granic, a rz. Kiang bez dna. W
biegu, który jest bardzo bystry
formuje kęp wiele zarosłych sito-
wiem wyśokiem na 10. lub 12.
stop, a służącym mieszkańcom
na opał miał pobliskich.

KIANGNAN, lub **NANKIN**,
Prow. nadmorska Chińska, któ-
ra iż w niej rezydował niegdyś
Cesarz, miała nad inne pierzżeń-
stwo, ale teraz w porządku jest
głą. Jest wielka, dobrych uro-
dzaiow, i handlu na podziw wiel-
kiego. Cokolwiek ztąd wycho-
dzi, rękodzieła bawełniane i ie-
dwabne są bardziey szacowane i
doskonalwsze nad inne. Ma miast
głównych 14. podleyszych 110. i
blisko 10. millionow dusz. Lud
jest obyczajny, dowcipny i bar-
dzo sposobny do sztuk i umięt-
ności. Nankin jest M. S.

KIANKARI, *Gangra*, M.
głowne i dobrze osiadłe w Nato-
lii, o m. 18. na pośd. ku w. od
Angury. Ozdobne jest Zamkiem
pięknym na górze i pałacem Ce-
sarzkim.

KIANSI, *Kiansia*, Prowin.
Chińska 8ma. w porządku na
pośd. ku w. Kiangnanii. Jest bar-
dzo ludna, i wydaie obficie, co-
kolwiek potrzeba do życia. Rze-
ki i jeziora iey mają mnostwo
ryb bardzo dobrych. Robią tu
nayprzedniejszą porcellanę. Mie-

szkańcy są zabobonni, wierzą w
przechod dusz z ciał iednych do
drugich. Dowcipu są wielkiego i
przenikliwego. Ta Prow. liczy
miast celnych 13, pospolitych 67,
i 6. milionow dusz, dla której lu-
dności zowią mieszkańcow iey *mro-
wkami Chińskimi*. Nanchang jest MS.

KIBURG, m. Szwycaarskie w
Kant. Zurychu nad rz. Thoestą z
zamkiem, o m. 5. na pośd. ku w.
od Zurychu, 6. od Szaflhuzy. dl. 26.
26. sz. 47. 20.

KIDG, m. Perskie stoł. Mekra-
nii, dl. 99. sz. 27. 50.

KIDWELI, m. Angl. w kraiu
Wallii, w Prow. Karmarthen, o m.
5. na pośd. ku w. od Karmartheny.
dl. 13. sz. 52. 42.

KIEGAN, M. Chińskie, gte z
miast celnych Prow. Kiansi nad
brzegiem zachodnim rzeki Kan. Ma
9. miast innych pod sobą. dl. 132.
15. sz. 27. 42.

KIEL, lub **KIELL**, *Chilonium*,
mocne, bogate, i znaczne M. Niem.
w Saxonii niż. głowne Xstwa Hol-
styńsk. z zamkiem i Akad. założoną
r. 1665. Walne tu co rok po 3. Kro-
lach odprawują sie iarmarki. Leży
w głąb Golsu Killerwick, przy u-
ściu rz. Schwentyn w morze Balty-
ckie, o m. 15. na pośd. ku z. od
Lubeki, 10. od Slezwiku, 20. na
pośd. od Hamburga. dl. 27. 51. sz.
54. 26.

KIELCE, m. Pol. w Woi. Sen-
domirskim z kollegiatą i pałacem
Biskupim. Założone było r. 1173.
od Giedeona Bisk. Krakowskiego.
Magóry miedziane. i kruszec oło-
wiany zmieszany z srebrem Nal.
do Bisk. Krak. od Krakowa o m. 15.

KIELMY, m. Litt. w Xstwie
Zmudzkiem; wśród lasow, nad Du-
bisłą, od Kroża m. 4.

KIENCHANG, m. Chińskie
osme z miast celnych Prow. Kiansi,
ozdobne pięknym pałacem. Robią
tu z ryżu wyborny trunek zwany
Maku, który X *Martini* przenosi nad
nasze wina Europ. Materyi iedwa-

ła. dl. 132. 30. sz. 27.

KIENNING, M. Chińskie 4te główne Prow. Fokienny nad brzegiem wschodnim rz. Min, na ktorej tu jest most piękny. Ma 7. miast do siebie należących. dl. 135. 15. sz. 27

KIERNOW, jedno z naydawniejszych m. Lit. w Woiewodztwie Wileńskim. Dziś niema nic znaczne-go. Jest nad rz. Wilią.

KIES. ob. Wenden.

KIEUKIANG, wiel. M. Chińskie 5te główne Prowincyi Kianfi nad brzegiem pośd. rz. Kiang. Jest handlowne i ma 5. miast wśwey dependencyi. dl. 132. 40. sz. 30. 25.

KIEYDANOW, lub KOYDANOW, m. w Woi. Minskim, z zamkiem, m. 5. na pośd. od Mińska od Wilna m. 25. Leży na trakcie Smoleń.

KIEYDANY, m. Lit. w Xięstwie Zmudzkiem, nal. do XżątRadziwiłłow. Ma mieszkańców Religii katol. i luter. na pogran. pow. Kowieńskiego. Leży przy rz. Nie-wiaża, od Kowna na poln. m. 6.

KIIOW, *Kiowia*, wiel. i znaczne M. dawniej stoł. Wdztwa Ki-
iowskiego, pod pan. Rossyjskim z Bisk. Łac. i Arcy-Bisk. Greckim. Ozdobne zamkiem i 4. kościołami katol. i cerkwiami. Handel iego wielki. Zawiera 2. miasta stare i nowe. Niedaleko Kiiowa znajdują się lochy podziemne czyli pieczary, podobne do katakumb Rzymskich, w których od dawności leżą ciała umarłych całe, nie są jednak tak czarne i twarde jak Mumie Egip-skie. R. 1569. Kiiow był z Polską złączony, kilka razy wręce Rossyjskie wpadał, nakoniec przy nich się został przez traktat Andrusowski, r. 1667. i potwierdzony był Moskwie r. 1693. Leży nad Dnieprem; od Kamieńca Podol. m. 66. od War-szawy 140. od Krakowa 160. dl. 49. 26. sz. 50. 12. Kiiowskie Xistwo od własnych niegdyś Xiżąt Ruskich dzierżone, od Gedymina Xcia Litt. r. 1320. zawoiowane, i w rząd Min-dowi Xciu Holszańskiemu oddane

było. Po śmierci Siemiona Olesko-wicza Xiążęcia, lubo ten syna Wa-fila zostawił od Kazimierza IV. Kro-la na Wdztwo obrocone zostało, r. 1470. a od Zygmunta Augusta, r. 1569. do korony było przyłączone. R. zaś 1686. znaczna część powia-tu Kiiowskiego i cała prawie Ukra-ina do Moskwy traktatem Grzymul-towskim odpadła, to jest całe te Wdztwo za Dnieprem leżące ku Moskwie. Z tey strony także Kiiow i kilka osad między Irpienią i Stul-mą są ustąpione. Pozostała część przy Pol. zawiera Pow. Kiiowski, Zytomirski, i Owrucki. Używa munda-duru: kontusz turkusowy, wyłogi czarne, żupan biały. Seymikuie i sądzi się w Zytomirzu, obiera 6. Postow, i Dep. 1.

KILDARE, *Cella Quercus*, M. i Hr. w Irl. w Prow. Leincester. Hr. to ma na m. 13. długości, szer. 8. Jest bogate, i obfite we wszystko; zamyka 8. Baronii. Miasto ma Bisk. Suffr. Dublińskiego, i Dep. na Parl. Winne jest swoy początek S. Bry-gicie, która tu klasztor wystawić kazała, o m. 9. na poln. ku z. od Dublina.

KILIA-NOWA, *Gallatia*, m. i forteca Turcyi Furop. w Bessara-bii przy uściu Dunaju. Zowie się nową dla różnicy od starey będącey na przeciw na kępie oblanej Dunajem, m. 30. na pośd. ku z. od Ben-deru, 121. od Carogrodu. Moskale zdobyli go, r. 1770. dl. 47. 55. sz. 45.

KILISTYNOWIF, lub KRY-STYNOWIE, lub KRYKOWIE, *Cri-stinaux*, narod Amer. poln. w głąb odnogi Hudsona, blisko fortecy Burbon. Lud ten i Astynopolannie, jest nayliczniejszy i nayznaczniejszy w tym kraiu. Są szufzni, rze-zwi, przywykli do zimna i pracy, lubiący zawzse mieć zatrudnienie, nieustannie skaczący lub śpiewają-cy, mężni i pragnący wovny, nie-mają wsi ani mieszkań stałych, ale tu i owdzie błąkają się, i żyją polo-

yanie.

KILKENNY, Hr. i M. Irl. wiel. bogate i obronne w Prow. Leinster; Bisk. Kilkeński został zniezionym. Jest to m. jednym z najludniejszych i nayhandl. w Irl. Irlandczykowie mówią, *Ze woda tu jest bez mchu, powietrze bez mgły, ogień bez dymu*. Leży nad Nurą, Deputuje na Parl. m. 2. na połd. ku z. od Dublina. dł. 10. 20. sz. 52. 36. Hrabstwo Kilkeńskie długie jest na m. 13 szer. 7. ma połączenie mife i grunta żyzne.

KILLALA, lub **KILLALOO**, m. Irl. nadmorskie w Hr. Mayońskim z Bisk. Suffr. Armaghskiego. Mayo ztąd jest o milę.

KILLALOW, lub **KABU**, m. Irl. stol. Hr. Klarreńskiego nad Shannoną z Bisk. o m. 3. na w. od Klarry. dł. 9. 10. sz. 52. 43.

KILLIN, wiel. M. Turcyi Europ. w Besarabii. Jest bardzo ludne, m. 28. od Benderu.

KILLINEM, m. Szkockie stol. Prow. Braid-Albin, nad iecz. Tay, o m. 24. na połn. ku z. od Edyburga.

KILLMALOK, m. Irl. w Hr. Limerick. Deputuje na Parl. od Limeriku na połd. ku w. m. 5.

KILLYHEACH, m. Irl. w Hr. Donweńskim, wysła Dep. na Parl. o m. 2. na połn. od Downy.

KILMORE, m. Szkockie dawniey Biskupie w Prow. Knapdail, w Hr. Argyleńskim, nad brzegiem połnocnym Beyu Lochfinn, o m. 7. na z. od Argyli. Tego im. m. Irl. ktorego Bisk. złączone jest z Arinaghskim, m. 2. od Kawany.

KILRENIE, m. Szkockie w Prow. Fifeńskim, o milę od Kraili, 2. od Anstruteru.

KIMARROY, m. Szkockie w Prow. Lochkwabir, o m. 4. na połn. ku z. od Edyburga.

KIMI, Kimia, M. S. Prow. teko im. w Szwecyi w Laponii, nad rz. Kimią, blisko iey uścia do Golu Botnickiego, o m. 4. od Tornei.

dł. 47. 25. sz. 65. 40.

KIMPER, lub **QUIMPER-CORRENTIN**, *Corisopitit*, m. Fr. w Brytanii niż. w Pow. Karnuwallii z Biskup. Oyczyzną jest sławnego Xdza *Hardouin*. Leży nad Odrą, m. 12. na połd. ku w. od Brestu, 124. na z. od Paryża. dł. 13. 32. sz. 47. 58.

KIMSRI, m. Tararyi Moskiewskiej w Prow. Tugunika, o m. 400. na w. od Tobolska. W okolicy znajdują się sobole, ale daleko czarniejsze niż gdzie indziej.

KIM-TJE-TCHIM, wiel. i wspaniałe M. Chińskie w Prow. Kiansi, jest to miejsce, ktore prawie samo iedno dostarcza wszędzie porcellan Chińskich. Lubo nie jest opasane murem, poczytuie się iednak za wielkie miasto dla piękności ulic pod sznur prowadzonych, dla mnostwa mieszkańców, ktorych liczba na million wynosi, i dla handlu, ktory tu jest na podziw wielki.

KINBURN, forteca wystawiona od Turkow przy uściu Niepra. Wzięta była i zrucona od Moskallow, r. 1736. ale r. 1737. odnowiona została od Turkow, którą oni r. 1774. Moskwie ustąpić musieli.

KINKARDIN, lub **MEARNS**, Hr. Szkocyi połnocney między morzem, Aberdeną, i Anguzyą. Poyła Dep. 1. na Parl.

KINDELBRUCK, to jest most matych dzieci, m. Niem. w Turynгии nad Wiperą, nal. do domu *Weisenfeld*. Jest o m. 5. na połn. ku w. od Nordhausen.

KINGCHEU, m. Chińskie 6te główne Prowincyi Hukwang nad Kiangą. Jest ludne, piękne, handlowne, i zawiera 8. miast w swej dependencyi. dł. 128. 40. sz. 30. 50.

KINGHORN, m. Szkockie w Prow. Fifeńskiej nad Forthą, o m. 3. na połn. od Edyburga, 93. od Londynu. Wysła Dep. 1. na Parl.

KINGSALE, m. Irl. w Hr. Korkeńskim, m. 4. na połd. od Korku. Jest bardzo handlowne, ludne, i ma port nad morzem wyborny.

dl. 9. 10. sz. 51. 36.

§ KING-S'COUNTY, czyli Hr. Krol. *Regis Comitatus*, kraina Irlandyi w Prow. Leinster, długa na *m.* 16. szeroka 5. Zawiera 11. Baronii. Kingstown jest *M. S.*

KINGSTON, *m.* Angl. w Hr. Surrey, nad Tamizą o *m.* 3. od Londynu.

KINGSTOWN, czyli FILIPSTOWN, *Regiopolis*, *M. S.* Hr. Kings, o *m.* 6. na półn. ku z. od Kildary, 12. na z. od Dublina. Dep. na Parl. dl. 10. 15. sz. 53. 15.

KINGTHE-THING, ob. Kimthe-Thim.

KINGTON, *m.* w Jamaice, o *m.* 2. od Port-Royal.

KINGTUNG, *M.* Chińskie 7me główne Prow. Junnanii, o *m.* 10. wyżej miasta Junnan, nad doliną bardzo głęboką. Znavduie się tu most, który się nie składa, tylko z tańcuchów żelaznych, a z ktorego dają się widzieć straszne przepaści. dl. 110. 40. sz. 26. 10.

KINGYANJG, obronne *M.* Chińskie 7me główne Prow. Xenfi. Otaczają go same góry i rzeki. dl. 125. 10. sz. 27. 27.

KINHOA, to jest *Kwint Weneri, Flos Veneris*, *M.* Chińskie 5te główne Prow. Cheking. Robią tu z ryżu i wody trunek naylepszy ze wszelkich trunków używanych w Chinach. Mieszkańcy są naywiękși z Chińczyków wołownicy. dl. 136. 12. sz. 28. 17.

KINROSSE, *m.* i Hr. Szkockie, *m.* 6. od Edyburga, 96 od Londynu.

KINSTORE, *m.* Szkockie w Hr. Aberdeńskim; wysła 2. Dep. na Parl. o *m.* 4. na półd. ku z. od Aberden. dl. 15. 30. sz. 57. 38.

KINTSING, *Kintzinger-thal*, dolina Niem. w Szwabii, tak nazwana od rz. Kintzing, która wpada w Ren o *m.* 4. na półd. od Strazburga przebiegłszy wprzod przez Hr. Furstemberskie. Jest to trakt wielkiej wagi w czasie wojny, kto-

ry łatwo można uczynić nieprzebytym przerywając ścieżki i ścinając drzewa.

KIRCHBERG, *m.* Niem. w Frankonii w Hr. Hohenlońskim, o *m.* 8. na z. od Hallt w Szwabii.

KIRCHBERG, dawny zamek zruynowany w Cyr. Saxonii wyż. o milę od Jeny. Nal. do domu *de Saxe Weimar*. Nie pozostało z niego tylko wieża, którą zowią *Lisja Wieża*.

KIRCHHAYN, *m.* Niem. z Grod. w Haffyi wyż. *m.* 2. na półn. ku w. od Marpurga. Nal. do Landgraffa Darmstadtzkiego.

KIRCHHEIM, *m.* Niem. w Szwabii ozdobne zamkiem pięknym w Xstwie Wurtemberskim blisko Lanty, o *m.* 9. na półd. ku w. od *Sztutgardii*.

KIRCHOLM, *m.* Infant. Moskiew. nad Dzwina, gdzie Chodkiewicz Karola Krola Szwedz. na głowę poraził. od Rygi *m.* 2.

KIRICH, lub KIRITZ, lub GORICK, *m.* Niem. w Marchii Pregnickiej, o *m.* 7. na półn. ku w. od Hawelberga. Leży w krainie żyźney, obfitęy w bydla i pasze dobre.

KIRKALDIA, *m.* Szkockie w Prow. Fifeskiej, o *m.* 3. na półn. od Edyburga, 93. od Londynu.

KIRKEWAL, *M.* Szkockie stoł. wyspy Pomony jedney celniejszey z wysp Orkadów. Znakomite jest przez swe Collegium, kościół, iarmarki, i piękne położenie nad odnogą moriską w samym prawie środku wyspy; *m.* 87. na półn. od Edyburga, 180. od Londynu. dl. 14. 48. sz. 58. 56.

KIRKUBRIGHT, *Kirkembri-gia*, *m.* Szkockie w Prow. Gallo-way. Deputnie na Parl. jest przy uściu Dey, gdzie dobre możnaby dla okrętów uczynić stanowisko, o *m.* 123. na półn. ku z. od Londynu. dl. 13. 18. sz. 55. 8.

KISMIBH, lub KISEH, wy-

pa na Golfie Perkim, około *m.* 10. długa a z. szeroka, jest urodzajna i dobrze osiadła. W pobliskości jej polawiają się perły, które zowią perłami Bakareńskimi.

KISSEN, *m.* Azyat. w stronie połd. Arabii szczęśliwey, którego mieszkańcy mocno nienawidzą Chrześcian. *dl.* 68. *sz.* 15.

KISSINGEN, *m.* Niem. z Grodem w Bisk. Wurtzburckim nad Sałą, o *m.* 8. na połn. od Schweynfurtu. Znaczne jest przez swe wody mineralne i mnoitwo zwierzymy.

KISZPORG, po Niem. *Christburg*, *M.* w Woi. Malborskim z zamkiem starym na górze założonym, r. 1247. nad rz. Syrgunera, która za Elblągiem w jez. Draußen wpada. Miejsce jest ładow grod. R. 1400. pogorzało, a 1626. od Szwedow wzięte było. Jest pod pan. Pruskim.

KITAYGROD, *m.* w Woi. Podolskim dosyć znaczne, przy uściu Tornawy do Dniestra. Dawniey było obronne.

KITZIL-IRMAK, czyli rz. czerwona, u dawnych *Halys*, znaczna rz. Turcyi Azyat. Ma swe przybieście Siwas, czyli Sebaste źródło. Płynie na z. a potym na połn. i ubiegiwszy na *m.* 40. wpada w morze czarne.

KITZINGEN, piękne *M.* Niem. w Frankonii, w Diec. Wurtzburckiey nad Menem, o *m.* 10. na w. od Wurtzburga.

KLACKMANN, *m.* i Prowin. Szkocka, która wylyła Dep. na Parl. Było dawniey mieycem rezydencyi Krola Brufa. Leży na górze, o *m.* 8. na połn. ku z. od E-dymburga, 120. od Londynu. *iz.* 55. *dl.* 14.

KLADRUP, zamek Czeski w Cyr. Kenisgratskim, o *m.* 4. od Chlumecza.

KLAGENFURT, *Claudia*, *Clagenfurtum*, regularne i obronne *M.* Niem. stol. Karyntui mające

rynek piękny. Leży nad Głaną blisko jeziora Wert. *m.* 3. na połd. od S. Weit. 60. od Wiednia. *dl.* 31. 45. *iz.* 46. 50.

KLAMNI, *m.* Irl. w Hr. Wexfordzkim. Wylyła Dep. na Parl.

KLANKITTY, *m.* Irl. w Hr. Korkeńskim, wysyła Dep. na Parl.

KLARA, Hr. zamek i *m.* Irl. w Prowincyi Munster nad Shannoną, *m.* 19. na połn. ku z. od Limeriku, 40. od Dublinu. *dl.* 8. 35. *sz.* 52. 44.

KLARE, *m.* Angl. w Prow. Suffolku, z tyt. Hr. o *m.* 15. na połn. ku w. od Londynu.

KLARENDON, *M.* Angiel. w Hr. Willt, blisko Salizbury z tyt. Hr. Jest rzeka tegoż im. w Amer. w Karolinie.

KLAUSEMBURG, ob. Kolo-swar.

KLAUSEN, *m.* Niem. w Bisk. Bryxieńskim, st. dobremi winami czerwonemi. Jest o *m.* 4. na połd. ku z. od Brixen.

KLAUSTHAL, *m.* Niem. w Xstwie Grubenhagenckim, w Cyrk. Saxonii niż. o *m.* 6. na połd. od Goslaru.

KLEBERG, *m.* Niem. w Xstwie Bipontyńskim, o *m.* 10. na połd. ku w. od Dwoch mostow. Jest grod tegoż im. w Hassyi wyż. o *m.* 5. na połd. od Wetzlaru.

KLECK, *m.* Lit. w Woi. Nowogrodzkim, pamiętny jest klęską Tatarow od Litwy porażonych, r. 1506. *m.* około 2. od Nieświeża.

KLECKO, *m.* Pol. w Woi. Gnieźnieńskim nad jeziorem i błotami leżące. Sławne potyczką Szwedow z Polakami r. 1656. Jest między Gnieznem i Poznaniem.

KLECZEW, *m.* Pol. w Woi. Kaliskim dosyć osiadłe z Stwem nie-grod. Na trakcie Poznańskim od Słupcy *m.* 3. od Poznania 11. od Kłodawy 7.

KLEPARZ, przedmieście Krakowa mające swą iurydykcyą, dawno brzo zamieszkałe, st. targami.

KLETTENBERG, lub **KLINGNAU**, M. Szwaycarskie nad rz. **Arz**, od **Waldshury** o milę. Nal. do **Bisk. Konstancyjskiego** prawem jurydykcyi i lenności, udzielnosc zaś do kantonow **Hr. Badeńskiego**. dł. 25. 56. sz. 47. 35.

KLEWAN, m. w **Woi. Wołyńskim**, dosyć znaczne w murach, osiadłe, im. **Xżąt Czartoryskich**, na którym się ci piżą, z zamkiem o m. 2. od **Alexandryi**.

KLEWELAND, mała kraina Angiel. w **Prow. Yorku** na połu. z tyt. **Hrabstwa**.

KLIMUNTOW, m. w **Woi. Sandomirskim**, z klasztorem **Dominikanow**.

KLINGEN, m. Niem. w **Cyr. Saxonii** wyż. o m. 2. od **Sondershausen** na połud. połow tu bardzo znaczny.

KLINGENBERG, miasto Niem. nad **Menem** w **Elekt. Mogunckim**; sławne dobrzemi winami. Jest o m. 6. na połu. ku z. od **Wertheimu**.

KLINKEN, m. w włości **Stargard**, w **Saxonii** niż. (znakomite, iż od niego dzielnica jedna **Domu Hrab. Holztyńskich** wzięła nazwisko.

KLITHERA, m. Angiel. w **Lankashirze**. Wyśła 2. **Dep.** na **Parl.** o m. 55. na połu. ku z. od **Londynu**.

KLITOW, m. **Czeskie** w **Cyrk. Pilseńskim**. Sławne bogatemi żupami srebrnymi.

KLIWIA, *Cleves, Clivia*, piękne M. Niem. w **Cyr. Westfalii** naprzeciw fortecy **Skenk**, stol. **Xstwa** tegoż im. Nal. do **Krola Pruf.** odr. 1673. Jest nad rzeczką, która uchodzi do **Renu**, m. 5. na połud. ku w. od **Nimegi**, 28. od **Kolna**, tyleż od **Amsterdamu**. dł. 23. 45. sz. 51. 48.

Xięstwo **Kliwii**, *Ducatus Clivienfis*, jeden z najpiękniejszych i najlepszych kraiw Niem. przecznięty na dwoie od **Renu** jest

Cyrk. Westfalskim. O nastęstwo tego **Xstwa** wielkie w wieku ofatnim wżczęte były kłotnie, ale nakoniec ustąpione zostało **Krolowi Pruskiemu**.

KŁOBUCK, w **Woi. Krakowskim**, kościołem **Kanon. Regul. palacem i ogrodem** od **Wolskiego Marsz. Kor.** niegdys przyozdobiony. Leży między **Krzepicami** i **Częstochowa**.

KŁODAWA, m. w **Woiew. Łęczyckim** dosyć osiadłe. Leży na trakcie, od **Kleczoza**, m. 7. i pół, od **Poznania** 19. od **Kutna** 4. i pół. **Stwo Kłodawskie** płaci kwarty **Zł: 4680**.

KLOGHER, m. i **Bisk. Irl.** w **Hr. Tyronnii** o m. 30. na połu. ku z. od **Dublina**. Wyśła **Dep.** na **Parl.**

KŁONEGALL, m. **Irl.** w **Hr. Wicklow.** **Deputuie** na **Parl.**

KŁONMELL, m. **Irl.** stol. **Hrabstwa Tipperari.** **Deputuie** na **Parl.** jest o m. 16. od **Limeriku**. dł. 9. 58. sz. 52. 28.

KŁOPPENBURG, m. Niemiec. z grodem w **Bisk. Munsterskim** w **Westfalii**, o m. 12. na połd. od **Oldemburga**.

KLOSTER-NEUBURG, ob. **Neuburg**.

KLOSTER-KAMP, w **Arcy-Biskup. Kolońskim** blisko **Rhimbergi**. **Hanoweranie** tu r. 1760. od **Franc.** ponieśli kleskę.

KLOSTER-SEWERN, w **Xięstwie Breneńskim** blisko **Elby**. Tu **Hanoweranie** byli przymuszeni **Franc.** przyrzec, iż nigdy przeciw nim nie będą brać się do broni, r. 1757. 8. **Września**. Co zaraz zerwali w następnym miesiącu.

KŁOYNA, m. **Bisk.** w **Irl.** w **Hr. Mornanii** i w **Hr. Kerkeńskim**, o milę od brzegu połd. **Irl.** 4. na z. od **Yughilli**.

KLYDESDALIA, **Prowin.** **Szkocyi** połd. wzdłuż **Blydy** rozlega.

KNARESBOROUGH, m. **Angiel.**

piel. w Yorkshirze, *m.* 50. na pośn. ku w. od Londynu. Wyśła 2. Dep. na Parl.

KNESBECK, obszerny pow. w Xstwie Zelleńskim, o *m.* 4. na pośn. od Gyffhorny, i miejsce urodzenia jednej dawnej rodziny.

KNIPHAUSEN, włość Niemiec. która dała nazwę Baronom tegoż im w Westfalii, o *m.* 2. na w. od Jewerny w Hr. Oldenburskim.

KNITTELFELD, piękne m. Niem. w Styryi wyż. nad Muerą, *m.* 4. niżej Judenburga.

KNOCKFERGUS, lub **KARRIKFERGUS**, *Rupes Fergusii*, m. Irl. w Hr. Antrimskim, z zamkiem i wybornym portem; *m.* 30. na pośn. od Dublinu. Dep. na Parl. dł. 11. 42. sz. 54. 25.

KNOCKTOPHER, m. Irl. w Hr. Kilkenny. Dep. na Parl. jest o *m.* 5. na pośn. od Kilkenni.

KNOK, ob. Kencque.

KNYSZYN, m. w Woi. Podlaskim, sławne śmiercią Zygmunta Augusta, r. 1572. Jest Stwo które z włościami do 8. pokojów imieniowi Gnińskich dane było. Od Tykocina, *m.* 2. od Bielska 12. Był tu pałac Krolowski, i ogrod. wspaniały, o którym wspomina Strykowski. Teraz jeszcze jest dosyć ozdoby, leży przy lasach wielkich, w których często Krolowie Pol. polowali. Starośtwo Knyśzyńskie płaci kwarty zł: 12471. Leśnictwo za osobnymchodzi przywilejem.

KOBIELE, m. Lit: w Woi. Trockim., od Koniawy ku pośn. *m.* 4.

KOBLENTZ, *Confluentes* lub *Confluentia*, dawne, mocne, piękne i wiel. M. Niem. w Elekt. Trewirskim nad zbiegiem Renu i Mozelli, w gruncie żyznym pełnym gór zarosłych winnicami. Francuzi próżno go oblegali, r. 1688. Jest rezyd. ordynar. Elektora Trewirskiego, do którego nal. Było niegdyś Cef. Jest o *m.* 5. na pośn. ku z. od Nassau, 11. od Bonny, 14. od Mo-

Tom II,

guncyi, 22. od Trewiru, 96. od Paryża. dł. 25. 8. sz. 50. 24.

KOBRYN, m. Litt. w Woi. Brzeskim Lit. z Opac. zakonu S. Bazylego. Należy do dochodów stołu Krolowskiego. Niegdyś było Xięstwo, *m.* 8. od Brześcia.

KOBURG, *Melocabus, Coburgum*, M. Niem. stol. Xstwa tegoż im. w Frankonii rozległego wzdłuż na *m.* 10. wszerz 8. a ktote dependue od Cyrkułu Saxonii wyż. i należy do domu Saskiego. Włości tego Xstwa wyiete są, r. 1778. od prawa kadukowego we Fr. miasto ma. st. Collegium fundowane od J. Kazimierza Xcia Saxonii, r. 1507. fortecę i zamek. Obywatele są sektory Lutry; który sam długo tu przemieszkiwał. Leży nad rz. Jetza. *m.* 10. na pośn. od Hambergi, 30. od E. fortu. dł. 28. 35. sz. 50. 20.

KOBYLAGORA, m. w Woi. Kaliskim, dawne i osiadłe rzemieślnikami, leży przy pograniczu Szląskim.

KOBYLIN, m. w Woi. Kaliskim dawne, zalecone iarmarkami o *m.* 2. na pośn. ku z. od Kozmina.

KOBYLNA, m. w Woi. Kiewickim, blisko granicy Wołyńskiego nad rz. od Zytomirza na pośn. ku w. na *m.* 5. Płią go Mappy *Kotelni*.

KOBYŁKA, wieś w ziemi Warszawskiej ozdobna pięknymi kościołem fundacyi Załuskich, i wstawiona założoną manufakturą pałow i pończoch. Nal. do funduszu Komisji Edukacyjnej w posleszy Urucha Star: Hamerztyń. o *m.* 2. od Warszawy.

KOCHEIM, *Cochima*, m. Niemiec: w Elekt. Trewirskim, dawniej było Cef. teraz nal. do Elekt. od r. 1292. w którym Cesarz. Adolf z Nassau sprzedał go Elekt. Trewir. I oży nad Mozellą, *m.* 10. na pośn. ku z. od Koblentza, 14. od Trewiru. dł. 24. 45. sz. 50. 12.

KOCHERGAW, kraina Niemiec. między Frankonią i Szwabią

nazwana od rz. Kocher, która ją oblewa, i wpada potym do Nekry blisko Wimpfen.

KOCHERSBERG, *Concordia*, m. Fr. w Alzacyi niżej w Wielkorządztwie Strazburckim z zamkiem, między Strazburgiem i Saueroną. Pamiętne jest klęską wojsk związkowych, r. 1677. dł. 26. 27. sz. 43. 41.

KOCHIN, *Cochinum*, M. Az. stol. Krol. Kochińskiego na pomorzu Malabar z portem dobrym, Portugal. mieli tu fortecę, ależąd od Holl. wypędzeni zostali. Jeden z Bisk. Portugal. nosił tytuł Kochińskiego Bisk. Obfituje kraj ten w pieprz. Mieszkańcy są bałwochwalcy. Twierdzą że niewiały tu chodzą w stroiu męzkim, i że mogą mieć kilku mężów, i spółkować z kimby im się podobało. Kochin jest o m. 36. na połd. od Kalikutu. dł. 91. 45. sz. 10.

KOCHINCHINA, *Cochinina*, Krol. nadmorskie w Azyi, gran. na w. z morzem, na połn. z Tonkwiną, na z. z Kemoją, na połd. z Krol. Ciampańskim Rozleg: wzdłuż na m. 110. wszcz 25. Dawniej czyniło część Krol. Tonkwińskiego, ale ku końcowi wieku 17go podniosło się na osobne Krol. Kraj obfituje w ryż, złoto, perły, diamenty, kość słoniową. Żołnierstwo w dobrym tu jest stanie tak lądowe jak morskie. Mieszkańcy są wojsni. Używają muszkietów i szabel. Spośród ich do wojen od dzieciństwa, co czyni Krola Kochinchiny bardzo mocnym, który ma wielu hołdowników. Miasto rezyd. Krol. jest Hua. Dla chytrności, i nierzetelności mieszkańców mały w tym kraju jest handel. Po wielu prześladowaniach została religia Chrześciana teraz w spokoyney wolności od r. 1774. w którym z rozkazu Krol. zostali wypuszczeni więźni, którzy dla wiary w nich byli osadzeni. sz. 11. 18.

KOCK, m. Pol. w Woi. Lubel-

skim, ozdobne pałacem, i fl. ogrodem obfitym w nayradsze rośliny, załczyony rezydencją Xżny Jablonowski Włziny Bracl. i odwiedzony od W. Xcia Rosyjskiego r. 1782. m. 4. od Łukowa, 11. od Warszawy.

KOCKERMUTH, *Novantum*, m. Angiel. w Kumberlandyi. Wyfyla z. Dep. na Parl. i jest o m. 108. na z. od Londynu.

KODEN, m. Litt. w Woi. Brzeskim Litt. dosyć znaczne i osiadłe w pięknym położeniu nad Bugiem, od Brześcia m. 5.

KODEMA, rz. w Ukrainie, która Woi. Braclawskie od Tartaryi mneyfzoy oddziela, wpada w Bog.

KODNIA, m. w Woi. Woyniskim ku pograniczu Kiiowskiemu, znaczne swą dawnością i żyznością gruntów, leży na w. Zytomirza.

KOELLEDA, m. Niem. w Hr. Beichlingen, w Cyrk. Saxonii wyż. nad Unstruttą, m. 2. od Beichlingeny.

KOENIGSGRETZ, ob. Konigratz.

KOENIGSBERG, ob. Konigsberg.

KOENIGSBRUCK, m. Niemiec. i włość bezszrednia w Łuzacyi wyż. z obronnym zamkiem, m. 4. na z. od Kamentza.

KOENIGSBRUN, Opac. w Szwabii blisko źródła rz. Brenty, o m. 5. na połd. od Elwangeny. Polawiają się tu pszągi i karpie przednie.

KOENIGSEE, m. Niem. w Turyngii, o m. 2. od Szwarzburg-Rudelstadu.

KOENIGSMARKER, dawne m. zruynowane m. 1. od Thionwilli.

KOENIGSEIN, m. Niem. w Elekt. Mogunckim z zamkiem jest o m. 4. na połn. ku w. od Moguncyi. dł. 26. 4. sz. 50. 5. ob. Konigstein.

KOENIGSWALD, m. Niemiec. w nowey Marchii Brandeburskiej.

KOENNERN, m. Niem. w Xstwie Magdeburkim nad Salą, *m.* 2. na poln. od Halli.

KOEPENICK, m. Niem. w Brandenburgii na kępie oblaney rz. Sprą, ozdobne zamkiem, *m.* 3. na w. od Berlina.

KOESFELD, *Coffeldia*, obronne m. Niem. w Westfalli w stnach Bisk. Monasterskiego, który tu często rezyd. Leży blisko Berkele, *m.* 9. na pold. ku z. od Munsteru, 12. od Grolu. dł. 24. 50. sz. 51. 58.

KOETHEN, *Coethus*, m. Niemiec. w Cyrk. Saxonii wyż. w Xieście Anhaltynskim. Należy do Xząt Anhaltynskich, którego domu jedna dzielnica ztąd się piżze, od Dessau na pold. ku z. *m.* 5.

KOEWORDEN, *Covordia*, jedno z najmocniejszych miast Rzpltey Holl. w Owerisfelii. Fortyfikacye jego są naysilniejszy dziełem H. Cohorna naywiększego Artylerzysty jakiego kiedy mieli Holl. Zdobyte było od Rzpltey, r. 1579. odebrane od Hiszp. potym, ale znnowo było opanowane od Holl. 1592. Biskup Monasterski wziął go był, r. 1672. ale tegoż roku odzyskała go Rzplta. Otoczone jest wiei. błotem. Leży o *m.* 12. na pold. od Groningi, 15. od Dewenteru. dł. 24. 16. sz. 52. 40.

KOGA, m. Duńskie na wyspie Zelandyi z portem, który czyni miasto dosyć handlownym. Od niego bierze nazwisko jedna zatoka morska przy mieście tym, którą zowią kanałem Kogeńskim.

KODISLANDS, dom kupiecki Holl. na pomorzu Malabar, o *m.* 26. od Kapu Komoryn.

KOKANOW, m. w Voi. Bracławskiej w równinie, niedaleko Pryluk.

KOKENHAUSEN, Kokenhausen, obronne M. Inlandzkie nad Dzwina z zamkiem. Pamiętne jest porażką Szwedów od Litwy, r. 1601. Nal. do Rosyi, o *m.* 17. na pold. ku w. od Rygi. dł. 43. 38. sz. 56. 40.

KOL, *Cola*, wyspa na Oceanie jedna z Westernow, na z. Szkocyi, do ktorey nal. Obfituje w zboże, pasze, stokfiszę, sumy, węgorzę &c: dł. 11. sz. 57.

KOLA, m. Rosyjskie stol. Laponii Moskiewskiej z portem do brym, blisko morza lodowatego przy uściu rzeki tegoż im. dł. 536 2. sz. 68. 58.

KOLBERG, *Colobrega*, piękne i mocne M. Niem. w Pomoraniu dalszey, niegdyś należało do Biskupa Kamińskiego, teraz zaś do Krola Pruskiego. Moskale próżno go oblegali, r. 1758. a dobyli go 1761. Sławne żupą solną. Leży przy uściu Perfanty od morza Balty. *m.* 24. na poln. ku w. od Sztetyna, 12. od Kaminu. dł. 33. 30. sz. 54. 18.

KOLBICK, o milę od Bernburga, było dawniey przeorstwem, sławne tańcem S. Wita, *Chorea S. Viti*, co jest tu pewny rodzaj choroby.

KOLBUSZOWA, m. w Voi. Sandomirskim, porządne, ostate dobrei stolarzami, uczynionym tu podziałem'ordynacyi Ostrogkiej: pamiętne r. 1753. handlowne, od Kozłowa *m.* 4. Jest pod pan. Austr. w Cyrk. Pilznickim.

KOLCHESTER, *Procolitia*, m. Angiel. stol. Prow. Essex nad rz. Kolną zbudowane od Koilusa Xcia Bretontow, r. 124. po nar. J. Chrystusa. Wysłała 2. Dep. na Parl. Naysilpze tu w całym Krol. ostrzygi, wielki handel prowa dzi wełną. Jest o *m.* 15. na poln. ku w. od Londynu, 6. od morza. dł. 18. 22. sz. 51. 51.

KOLDINGHAM, m. Szkockie stol. Prow. Merche, bardzo blizkie brzegow, *m.* 3. na poln. od Barwiku. Było tu dawniey Opac. Mniizek, które za r. 1487. Xieni pourzynaly sobie wargi i nosy dla uchronienia się niewłtrzemizliwosci Duńczyków, którzy rozgniewani ich okrucieństwem wlyzyskie wyrznuę, okolo r. 808.

KOLDITZ, m. Niem. w Saxonii wyż. w Misnii nad Muldą z zamkiem *m.* 4. od Lipska.

KOLESHÉI, lub **KOLECHA**, M. Indyjskie leżące w Krol. Trawankorskim, o *m.* 8. na połn. ku z. od Kapu Komoryn. Kompania Indyjska Franc. tu swą od lat kilku wprowadziła osadę.

KOLIN, m. Czeskie z pięknym i mocnym zamkiem w Cyrk. Caurzmyńskim, *m.* 12. na w. od Pragi. Sławne zwycięstwem Austr. nad Prusakami r. 1757.

KOLIN, m. z pow. w Pomeranii dalszej w Xstwie Stargard. Nal. do Kawalerow S. Jana. Tegoż im. w Saxonii blisko Misnii.

KOLIN, lub **KOENO**, m. z Powiatem i grodem w ziemi Łomżyńskiej, którego Stwo złączone jest z Łomżyńskim. Leży przy granicy Pruskiej nad rz. Pisch, zalecone handlem, osobliwie ryb, od Łomży ku z. *m.* 12.

KOŁKI, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, niema nic znacznego.

KOLLOMESKA, m. Rosyjskie, o *m.* 5. na pold. ku w. od Moskwy, w miłym położeniu na wzgórcu.

KOLMOGOROD, M. Rosyjskie, na kępie oblaney Dźwiną z Arcy-Bisk. *m.* 12. na pold. ku w. od Archaniołu, 170. od Moskwy. *dł.* 58. 35. *sz.* 64. 10.

KOLNO, ob. Kolin, Kolonia.

KOŁO, m. Pol. w Woi. Kaliskim, miłyse feymikow, dawniey znaczne zgromadzeniem szlachty Wielko-Pol. w pospolitym ruszeniu. Jest nad Wartą, od Kalisza *m.* 8. Pod tym m. Krol Szwedzki r. 1655. przebył Wartę. Oblane w około rz. mające stary zamek, mogłoby być obronne. Stwo Kolskie płaci kwarty zł. 1877, dane jest w Emfiteum Gurowskiemu Kasztelan. Przemeckienn.

KOLOCZA; *Colocia*, M. Węgiey wyż. dawniey znakomite, nad Dunaiem, stel. Hr. Bath, z Arcy-

Bisk. Wzięte było od Turkow r. 1686 ale potem odebrane od Cef. Leży nad Dunaiem, *m.* 25. na pold. od Budy, 22. od Zolnoku. *dł.* 38. 55. *z.* 46. 22.

KIOŁOMYIA, m. z pow. w Woi. Ruskim w ziemi Halickiey. Kiołomyjski pow. jest właściwym *Pokuciem*. Teraz jest pod pan. Austryac. W okolicy miasta sol się znajduje. Leży od Tyśmienicy o *m.* 8.

KOLONIA, lub **KOLNO**, *Colonia Agrippina*, dawne, wielkie, bogate, piękne i fl. M. Niem. budowane w kształt krzyżowy stol. Elektorstwa tego im. z Arcy-Bisk. erygowanym, r. 743. od Stefana III. i Akad. fundowaną r. 1388. Jest tu wiel. liczba kościołow i wiele duchownych, ale względem wielkości miasta niewiele mieszkańcow. S. Maternus był tu 1wszym Bisk. Port ma dosyć piękny. Katol. tylko jedni są znieszeni. Elektor nigdy nie może więcey bawić w mieście nad 3. dni ciągiem, bez dozwolenia Magistratu miasta, ktore ma się za wolne i Cesarzkie. Rządzone jest od 6. Burmistrzow, z których dwoch są Prezydentami, tak iako byli Konsulowie w Rzymie. Rada miasta składa się z 49. osob. r. 1770. wyjęte zostało od prawa kadunkowego we Franc. Oyczyzna jest Henr. Komel. Agryppy, Jana Dak. Henr. de Piro, Konrada Worstynza. Leży w równinie nad lewym brzegiem Renu *m.* 7. na w. od Juliaku, 30. od Trewiru, 28. od Munsteru, 34. od Moguncyi, 184. od Wiednia, 104. od Paryża, 126. od Krakowa. *dł.* 24. 46. *sz.* 50. 55.

KOLONSKIE Elektorstwo, jedno z znaczniejszych Państw Niem. między Xstwami Kliwii, Geldryi, Bergeńskim, Juliaceńskim, i Arcy-Bisk. Trewirskim. Kray jest dobry i ludny. Obfitnie w zboża i wina. Ren, który przezeń płynie, czyni go handlownym. Zawiera Diecezyą i Państwo od

dzielne. Diec. dzieli się na górną, która ma 8. pow. i dolną. Państwo zawiera Xstwo. Westfalii i Hr. Becklinhusen. Elektor Koloński jest Arcykanclerzem Cesar. za Włochy, i z Elekt. Mogunckim koleją na prawo poświęcania Cesarzow. R. 1769. otrzymał dla swych poddanych wyjęcie od prawa kadukowego we Fr.

KOŁOSWAR, lub KLAUZENBURG, *Claudiopolis*, wiel. i sławne M. Siedmiogrodzia, gdzie zgromadzać się zwykły były stany na swe obrady. Ma Akademię. Jest z tych obronnych miast liczb, których twierdze zrzucić wydał rozkaz Jozef II. r. 1782. Leży nad małą rz. Samos *m.* 15. na pojn. ku z. od Alby Julii, 24. od Hermanstadt, 22. na w. od Wiel. Waradyuu, 100. od Wiednia. *dł.* 40. 20. *sz.* 46. 53.

KOLRAINE, *m.* Ir. w Hr. Londonderkim z tyt. Hrabstwa nad rz. Banną, *m.* 9. *sz.* na pojn. ku z. od Londonderu.

KOLUGA, *m.* Rosyjskie na pogranic. Xstwa Rezańskiego w wielkorządztwie Moskwy, nad rz. Okką, mało co niżej iey uycia do Ugry.

KOLUMNA, lub KOŁOMNA, *m.* Rosyjskie nad rz. Okką w Wielkorządztwie Moskiew. Opasane jest murem, i ma na poimili w około. Jest o *m.* 18. na pojd. ku w. od Moskwy. *dł.* 58. 2. *sz.* 54. 50.

KOLYMA, wiel. rz. Tartaryi Rosyjskiej, która wpada do morza lodowatego, upłynąwszy na 165. stopniow wzduż.

KOM, *Comum*, jedno z największych M. Perskich w Irak Asemi, w kraiu rownym, obfitum w ryż, wyborne owoce, ofobliwie w wiel. i delikatne granaty. Jest tu przepyszny Meczetow ktorym piękne daia się widzieć groby. Przy tym kościele znajdują się pomieszkania, w których ma-

ią schronienie nie mogący wypłacić swych długow, i tam są żywieni darmo. Leży o *m.* 50. od Kazbinu, 64. od Ispahanu. *dł.* 69. *sz.* 34. 20.

KOMANIA, *Comania*, kray Azyatycki; gran. na w. z morzem Kalpiy. na z. z Cyrkaslyą, na pojn. z Rossyą na pojd. z Georgią. Łąki i grunta ma bardzo idobre. Mieszkańcy zwani Komukami, są wielcy rabusie, mieszkaia przy górach. Religii są Mahomet. przy zabobonach wielu. Zostaią pod protekcją Krola Perskiego.

KOMARGROD, *m.* w Woi: Braclawkim, nad rzeczką powyżej Tomaspola.

KOMARNA, *m.* w Woi: Ruskim, w gorzystym położeniu i niedaleko źródła rzeki Niefru, od Giodka ku pojd: na *m.* 4, Teraz pod pan: Austryackim.

KOMCHE, wiel. M. Perskie na trakcie z Ispahanu do Ormus.

KOMENOLITARY, Kraina Grecyi, która zawiera dawną Macedonią i Tessalią.

KOMETAW, lub KOMETOW, *Commoda*, *m.* Czeskie w Cyr. Zateckim; zdobi go piękne Collegium i ratusz: wspaniały. R. 1421. *Zyska* dobywszy go szturmem, w pień wyciął wżyskich mieszkańców nie wymiując nawet niewiasty i dzieci, którzy mężny dół wprzód oblegającemu odpor. Szwedzi wzięli go na dyskrecyą r. 1648. Leży nad rzeczką *m.* 5. od Zatzu, 17. od Drezna, 24. na pojn. ku z. od Pragi *dł.* 31. *sz.* 50. 30.

KOMMANIA, małe Krol. Afr. w pomorzu złotym Gwinei, na *m.* 5. około długie, i nieco więcej szer. Anglcy i Holl. maia tu swe forteca.

KOMORA, *Crumenum*, piękne i wiel. M. Węgier niż. stoł. Hrabstwa tegoż im. tak dobrze obronne, iż od Turkow nigdy dobytym być nie mogło. Mieszkańcy są po większej części Węgrzy

lub Rascyante, bardzo bogaci, i są obrządkow Greckich. Leży nad Dunajem na wyspie Schut, m. 6. na półd. od Neuhaufel, 6. od Rahaby, 15. od Preszburga, 28. od Wiednia. dł. 36. sz. 47. 50.

W O M P L U T, ob. Alcalá de Henarez.

K O N A R Y, m. w Woł: Sieradzkiem z Kasztelanją i stwem. Też im. Kasztelanja w Łęczyckim, i Brzeskim Kujawskim.

K O N D A W E R A, lub *Condavira*, M. Azyat. na połuwspie Zagangefowey w pomorzu Malabar, w krol. Kanateńskim. Leży blisko góry.

K O N D E L W A Y, M. i forteca Indyjska w Krol. Dekkańskim nad rz. Mangierą, blisko granic Krol. Golkondzkiego.

K O N D O R A, wyspy na morzu Indyjskim na półd. Krolestwa Kambogii, są bardzo w wygodnym położeniu dla płynących traktem Chińskim, Japońskim, Tonkańskim, i Kochinichńskim. Mieszkańcy są bałwochwálcy i Kochinichńscy rodem. Są bardzo obyczayni. sz. 8. 4.

K O N D R O S, *Condruft*, mała krajina Niem. w Cyrk. Westfalskim, w Xstwie Leodyjskim. Huy jest M. S.

K O N G A Ł, lub K O N G I E Ł, *Congella*, M. Nowergii w Wielkorządztwie Bahuskim przy uściu Gotelby, i o m. 4. na półn. od Gothemburga. Ustąpione było od Duficzukow Szwedom traktem Raschildzkim r. 1658. dł. 29. 10. sz. 57. 50.

K O N G O, *Congurs*, wielki Kray Afryki zwany także Gwineą niż. Niektorzy pod tym im. zawierają 3. Krol. Loangańskie, Angolańskie, i Kongańskie właściwe. Krol. Kongańskie oblane na półn. rz. Zaira, na z. morzem, na półd. rz. Denda, na w. gran. z Krol. Anzykańskim czyli Makolaukskim, z Montolami, Jagami,

i Matanbą. Znayduie się tu wielka liczba rzek, rud żelaznych i miedzianych, owocow, i zwierza wszelkiego rodzaju. Obywatele są cery przyjemnie czarney, ludzcy i uczynni dla Europeyckow. Mają dowcip żywy, lubiąw ino i wodke. Zaboystwo karzą śmiercią i Tron mają dziedziczny, następstwo spada na Siostrzeńcow Krolewskich zawżse. Gdy za Jana II. nowe Portugal. czynili odkrycia krajow w Afr. *Diego Cam* przybył do uścia rz. Zairy r. 1484. Wkrotce tam i Dwor i Krola nawrocili Portugal. do wiary. Ale gdy Jagowie i inne dzikie narody na Państwo iego napadli i całe opanowali Krol. uciec musiał na pewną wyspę, i tam o pomoc Sebastyana Krola Port. prosił, który przyśłał mu regiment woyska w postaci pod wodzem Franciszkim Gorea. Na samo przyście Artyleryi Port. uciekał nazad do swych Barbarzyńcy musieli stepow. Krol Kongański Dom Alvarez przywrocery na Tron, osiarował hość swoy Krolowi Portugal. który go przyjąć nie chciał, ta wspaniałość ziedziła mu ferca Kongancow. Otoż jakim sposobem stali się Portugal. nocnem w Kongo, i do wiary go Chrześ. przewiedli, nie kładąc trupem millionow ludzi pod pozorem iż są bałwochwálcy, ale obchodzając się z niemi iako z bracią. Z tym wszystkim rodacy kraiu tego wypędzili potym Portugal. i nie zorała tylko Mislyja jedni Kapucynow utrzymywanych tu od Kongregacyi Rzymskiej *de propaganda fide*. Krol. Kongańskie dzieli się na 6. Prow. Hr. Sogno, wiel. Xstwo Bamba, Xstwo Bata, Sundi, Margr. Pan-go, i Bamba. Jest tu Bisk. w Kongo, który jest Szufr. Lizbofskiego. Kongo, czyli S. Salwador jest M. S., i leży w Hr. Sognafńskim.

K O N I A W A, m. w Wojew. Trockim, z stwem płaczącym

ty 795. w posleſſyi Emfiteutyeczney Brzostowskięgo Podskarbicza W. X. Litt. Jeſt.

KONIGSBERG, *Regiomons*, Krolewiec, M. Prufs Xżęcych, ſtoł. Krol: Pruskiego z Akad. fund. r. 1544. Zdobí go wſpaniały Pałac, w którym jeſt jedná Sala długa 274. ſtop, a 59. ſz. bez żadnych jednak kolumn. W tym pałacu jeſt wielka i piękna Biblioteka. Moskale opanowali go r. 1758. ale r. 1762. ſwe ztąd woyska wyprowadzić musieli. Pamiętne jeſt zmwóę Krola Szwedz. Karola Guſtawa z Wileł. Fryderykiem Elek. r. 1656. przeciw Polſzcze. Daniel Becker był rodak z tego M. Leży nad rz. Preglą blisko morza, a handlem ſwiny wiele uzkoździł Gdańskowi. Od Elbląga *m.* 25. od Gdańska 30. od Warzawy 40. dł. 39. 10. ſz. 54. 42.

KONIGSBERG, *m.* Niem. w Biſk. Würtzburgim. Nal. do Domu *de Saxe-Hildburg-Hauſen*, i jeſt o *m.* 3. od Schweinfurtu. dł. 28. ſz. 50. 6. tego im. nr. Luzacy wyż. *m.* 5. na połn. ku w. od Drezna. Inne w Szląſiu *m.* 7. od Racibora. Także w Haſtyi wyż. Inne zaś doſyć wiel. i dobrze budowane jeſt w nowęj Marchii Prandeburskiej *m.* 8. na połn. od Kuſtryna.

KONIGSBERGA, *m.* Czeſkie z zamkiem blisko rz. Fgry, *m.* 4. na w. od Egry.

KONIGS-ECK, zamek *m.* i Hr. Niem. w Szwabii, *m.* 4. na połd. od Buchau. dł. 27. 5. ſz. 47. 53.

KONIGSGRATZ, *Reginæ Gradecium*, obronne M. Czeſkie, z Biſk. Suffr. Prażkiego nad brzegiem prawym Elby, *m.* 14. od Glatzu, 25. na w. od Prażi, 46. od Wiednia. R. 1744. wzięte było od Krola Pruskiego. dł. 33. 50. ſz. 50. 10.

KONIGSHOFEN, *Regis-Curia*, małe ale mocne *m.* Niem.

w Frankonii w Biſk. Wurtzburgim; Oyczyzna Jana Müllera, czyli Regiomontana. *m.* 15. na połn. ku w. od Wurtzburga. dł. 27. 18. ſz. 49. 38. Tegoż im. *m.* Niem. nad Tauberą *m.* 8. na połd. ku z. od Wurtzburga. Nal. do Elekt. Mogunckiego.

KONIGSLUTTER, *Luttra Regia*, *m.* Niem. z ſt. Opac. Proteſt. *m.* 6. na w. od Brunſwiku. dł. 28. 6. ſz. 52. 2.

KONIGSTEIN, *Conigsteinum*, *m.* Niem. z fortecą nie dobytą w Elekt. Saſkim nad lewym brzegiem Elby. *m.* 4. na połd. od Pirny. 6. od Drezna. dł. 31. 36. ſz. 50. 56. W wojnie oſtatniej r. 1756. forteca ta zoſtawała dla obuſtron w obojętności podług kapitulacyi uczynionej z Krolęm Pruskim.

KONIKSWINTER, miasto Niem. nad Renęm w Elekt. Kołońſkim, *m.* 7. od Kolonii.

KONIECPOLE, w Woiew. Sie-radzkim nad Białą i Pilicą, przedtyn. imienia Konicępolskich, teraz dziedziczo jeſt Domu Czapſkich; zdołi go kościół i pałac, ogrody, i piękne położenie. *m.* 10. od Piotrkowa.

KONIECPOLE nowe, *m.* w Woi. Braclawſkim znaczne kłęskami Tatarow, od Braclawia *m.* 17. jeſt nad Bugiem.

KONIN, *m.* Pol. w Woi. Kalifkim z pow. doſyć znaczne. leży nad Wartą ę Kalifza na połn. *m.* 6. Stwo Konińskie płaci kwarty zł: 1985. nal: do juryzdykcyi Generala Wielko-Polſkiego. Konin r. 1331. od Krzyżakow mocno był ſpuſtoſzony, a r. 1655. tu ſwe Krol Szwedzki zgomadził był woyska.

KONITZ, ob. Choynice.

KONNACIA, lub **CONNAUGHT**, *Connaire*, wiel. Prów. zachodnia Irlandyji, takich opoſieć 4. liczy ta wyłpa. Leży między Oceanem, Lagenią, Momonią i Ultonią; dł. jeſt około *m.* 45. ſz. 36. Jeſt ży-

zna; obfituje w bydło bardzo ro-
fite, fokoly, miód.

Celniejsze iey miasta są: Gal-
loway i Thomond.

KONNEKTIKUT, *Conne-
cticut*, wiel. Rzeka w Amer. pół-
nocney, która od półn. ku połud.
przerzyna całą nową Anglią; da-
je swe nazwisko iedney Prow. nad-
morskiej leżącej obok wyspy dłu-
giey. Jest iedną z 4. Prowincyi
nowey Anglii, i iedną też z 13.
stanów skonfederowanych Amer.
Ma na półn. kray Massachusetts, na
w. Rhod-Island, na połd. morze,
na z. nowy York. ob. Stany skon-
federowane Amer. i Penylwanii.

KONNOR, *Conoria*, m. Irl.
w Hr. Antrymskim, niegdyś Bi-
skupie, od Antrymu na; północ
m. 2.

KONSARBRYCK, mość
nad rz. Sarą przy zbiegu iey z
Mozellą, biorący nazwisko od wsi
Cons blisko Trewiru w Niem. śl.
porażką Marizaalka *de Craqui* r.
1675.

KONSKIE, m. w Woi. Sen-
domirskim na trakcie pocztowym
z Krakowa do Warszawy prawie
na wpoł drogi leżące, przez Jana
Malachowkiego Kancl. W. Kor.
w r. 1737. założone, po większey
części murowane, rozmaitemi rzem-
ieślnikami, kowalami, śpiłarz-
mi, stelmachami, śiódlarzami, gar-
barzami, fukiennikami. na wzór
miałteczek Cudzozi; osadzone, po-
ładzami różnego rodzaju na spólób
zagranicznych, śl. otoczone żela-
zami kuźniami, i rozmaitemi w
żelazie fabrykami, iakie są topor-
nie, rurarnie, szabelnie, mające

w bliskości nakłztałt Przedmie-
ścia samemi ruśnikarzami May-
strow/śiedliśko, którzy broń dla
Regimentow krajowych robią; jest
także i drugie Przedmieście Ba-
warya nazwane, osadzone Bawar-
czykami, którzy uchodząc fami-
lijami z kraiu swego podczas woj-
ny za Karola VII. Cesarza, tu

osiedli; Blisko miasta są wody że-
lazne ale ślabe, i do przewozu
niezdadne.

KONSTADT, lub **KUNSTAD**,
m. Szląskie w Xśtwie Oelskim.

KONSTANCYA, ob. Cou-
tances.

KONSTANCYA, *Constan-
tia, Constance*, piękne i mocne M.
Niem. niegdyś wolne i Cesar. te-
raz nal. do Domu Aufsr. w Cyrk.
Szwabii z znacznym Bisk. ktore-
go Biskup jest Xciem Rzeszy Nie-
miec. i Suffr. Mogunckim. Re-
zyduie ordynaryinie w Mersbur-
gu niemając żadney władzy świe-
ckiey w Konstancyi. Zburzona by-
ła Konstancya od Attyli; bezsku-
tecznie oblegana r. 933. od Wę-
grows, pamiętna mianym tu Zbor.
Kość. r. 1414. gdzie Jan Hus ży-
wy był śpalony. Gdy zezwolić
nie chciała na Edykt. *Interim*, Kar-
ról V. ją dobył, i zcstawił podle-
głą Domowi Aufsr. Szwedzi o-
blegali ją r. 1633. od Franc. wię-
tą była r. 1744. Leży nad iezi-
orem tego imienia, ktore oddziela
Szwaby od Szwaycar. m. 15. od
Zurychu, 25. na w. od Bazylei,
25. od Ulmy, 135. na z. od Wie-
dnia, 115. od Paryża. dł. 26. 28.
śz. 47. 35.

KONSTANCYENSKIE, iezi-
oro, *Acronius lacus*, jest wiel. po-
łożone w Bisk. Konstancyeńskim,
w Niem. rościągające się wzdłuż
od Kompirshon, do Buchorn na
7275. śażni.

KONSTANTYNA, *Cirta,
Constantina*, znaczne i obronne M.
Afrykańskie w Krol. Algierskim,
śtoł. Prow. tego im. Odnowione
było od Justyniana. Daia się tu
widzieć piękne znaki wspaniało-
ści starożytney, i dzieł Rzymian.
jest o m. 30. od morza, 86. od
Algieru, 70. od Tunetu. dł. 25.
12. śz. 36. 4.

KONSTANTYNOPOL,
Constantinopolis, Carogrod, Sztam-
tu iedno z naywiększych i nay

flawniejszych miast w Eur. stoł. Cesarstwa Otomańskiego rezyd. Sultana i Patriarchy Greck. Konstantynopol. jest w Romanii w położeniu bardzo miłym i naywygodniejszy na świecie. Jest prawie tak ludny i wiel. iak Paryż. Dawne Byzantium czyni część iego. Meczety tu, ofobliwie S. Zofii, lubo nadwzręzone trzęsieniem ziemi, zwalczca r. 1754, i 1766. są wspaniałe i wielkich bogactw. Pałac W. Sultana, nazwany Sarayem, jest gmach rozległy i przepyszny, do ktorego wchodzi się przez wiel. bramę, od ktorey Państwo Tureckie Portą Otomańską się zowie. Wiele tu znajduie się zabytkow starożytności. *Galata* jest naycelniejszy z iego przedmieściem. Poflowie zagranicznai maia swoie Pałace w *Pera*, ktora jest przedmieściem nieiako Galaty. Trzęsienia ziemi, i powietrze wielkie tu często czynią klęski. Turcy dla ustrzeżenia się zarazy żadnych nie używają lekarstw, a z tym wszystkim mnoiy tu jest szkodliwą, niżeli w innych mieyscach, gdzie żadnych nie opuszczają środków do utrzyżenia się iey. Pnieważ około chorych pilne maia staranie, i umarłych zaraz chowają. Kilka tu mianych było Zborow Kośc. Długi czas Carograd po przyozdobieniu swym od Konstantyna był stolicą Wschodniego Cesarstwa. Balduin Hr. Flandryi opanował go r. 1204, i posiadali go Franc. do r. 1259. gdy Michał Paleolog wypędził Balduina II. Mahomet II. zdobył go szturmem na Grekach r. 1453. dnia 28. Maja, odtąd stał się stolicą Państwa Tureckiego. Ztąd wychodzi wełna, skory wołowe, bawole, wielbłądzie: wołk żółty, alun, sierć kozia, bawelna, kity, i korzenie różne. Port iego jest obszerny i wstępnym do naybezpieczniejszych w Eur. Jest to zatoka morska, ktora wpływa między Konstantyno-

pol i Galatę. Leży nad sławną Cieśniną, ktora oddziela go od Natolii między Eur. i Azyą. m. 280. od Wiednia, 300. od Rzymu, 580. od Londynu, 620. od Madrytu, 410. od Kopenhagi, 450. od Sztokolmu, 350. od Moskwy, 500. od Paryża, 230. od Warszawy, 45. od Adryanopola. dł. 46. 33. fz. 41. 4. r. 1782. prawie trzy części iego pogorzały.

KONSTANTYNOW, m. w Woi. Podlaskim z pałacem murywanym i ogrodem. Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim nad rz. Słuczą, dawne i osiadłe, fl. poetyczką tu zwiedzioną r. 1648. i r. 1651. Nal. do Ordynacyi Dubieńskiej. nad Słuczą. od Polonnego m. 5. dł. 46. 12. fz. 49. 46. Tegoż im. w Woi: Podolskim, niegdyś dobrze obwarowane nad prawym brzegiem Boga, powyżej Chmielnika. Junne w Litt: o m. 3. od Wyszogroda.

KONTESSA, znaczne M. Turcyi Europ. z portem nad Golfem tegoż im. w Macedonii nad brzegiem Archipelagu. m. 18. na połn. ku w. od Saloniki. dł. 41. 35. fz. 40. 58.

KOPANICA, m. Polsk: w Woi. Poznańskim z Stwem, leży nad błotami. płaci kwarty zł: 800. posiadane jest prawem emfiteutyicznym od Xcia Ponińskiego Stłty Kopanickiego.

KOPAYGROD, krolewsczyzna w pow: Latyczewskim, płaci kwarty zł: 1341. Jest przy Stłtwie Bachtuńskim. Posiadane prawem emfiteutyicznym od Stłni Modzelskiego.

KOPENHAGA, *Codania*, *Hafnia*, wiel. mocne, i piękne M. S. Danii z Arcy-Bisk. i sławną Akad. fund. r. 1479. od Chrystiana I. Port ma obionny & bardzo bezpieczny z dobrą Cytafellą. R. 1720. całe prawie miasto od ognia spłonęło. Oyczyzną jest Jana Rodyutza i Mikol. Ste-

nona. R. 1361. i 1369. burzone było od Szwedów, ale r. 1427. próżno go oblegali, iako i r. 1659. Leży w stronie wschodniej wyspy Zelandyi a drugą częścią na wyspie Amak połączonej zwodzonym mostem. Zdobią Kopenhagę Pałace Krol. Chryastyanburg od Krystyana VI. Krola Duń. r. 1740. dokończony, Rosenburg z ogrodem publicznym, Charlottenburg, zbrciownia, Giełda kupiecka, szkoła żołnierska i inne gmachy. *m.* 40. od Flamburga, 80. od Sztokolmu, 180. od Londynu, 110. od Amsterdamu, 225. od Paryża. *dł.* 30. 25. *sz.* 55. 40.

KOPIAPA, *Copiapum*, wiel. rzeka Ameryki połudn. z miastem tegoż im. w Chili. Bardzo znaczny tu jest handel i kraj jest we wszystko żyzny. *dł.* 309. *sz.* połudn. 27.

KOPERSBERG, czyli KUPRESBERG, *Cuprimons*, góry miedziane w Szwecyi w Prow. Dalekarlii bogate w miedz. dobrą. Leżą blisko miasta tegoż im. zwanego też Fahlun. *m.* 12. na z. od Giewali, 8 od Hedemory, *dł.* 33. 26. *sz.* 60. 26. Rudy te wielki dym każdego czasu z siebie wydają, który ma być bardzo zdrowy chorującym na pierś. Góry te wielkim są bogactwem dla Szwecyi.

KOPING, *m.* Szwedzkie w Westmanii *m.* 7. na z. od Westeras. *dł.* 34. 15 *sz.* 59. 38.

KOPRZYWNICA, po Niemiec: *Engelshurg*, dość znaczne *m.* w Woi: Chelmińskim, dobrze zabudowane, i osiadłe o połtury *m.* od Grudziadza, 2. od Radzyna.

KOPYL, *m.* w Woi: Nowogrodzkim z zamkiem, dawniej z tyt: Xstwa, i wielkie, teraz podupadłe, ma iarmarki walne, leży w Xstwie Sluckim przy rz. od Piasieczny na z. *m.* 3.

KOPYS, *m.* Litt. w Woiew. Witebskim, znacznie obwarowane, leży nad Dnieprem. Jest pod

pan. Rosyjskim od Orszy na połd. *m.* 4. *dł.* 49. 8. *sz.* 54. 30. Niegdyś miało tyt. Xstwa.

KORAZAN, Prow. Perska dawniej *Bastriana*, położona na w. Prowincyi Irak-Agemi rozciągająca się aż do rz. Oxus blisko iey wyścia do morza Kałpiyskiego. Ten kraj wydaje zboże, iedwab, turkusy kamień. Miasta iego celniejsze są Herat, Balch, Nixaburg, i Merwa. Uzbekowie są właściwemi mieszkańcami tego kraiu.

KORAZMIA, ob. Korkang.

KORBACH, *Corbachum*, *m.* Niem. w Weterawii stoł. Xstwa Waldeckiego; niegdyś było Cefarskie, ale r. 1305. wzięte zostało od Walrada Hrabę Waldeku. Jest tu piękne Collegium. W tym mieyscu Francuzi Hanoweranow porazili r. 1760. Jest o *m.* 4. na połn. ku z. od Waldeku, 13. od Paderborny, 11 na z. od Kafelu, 14. ra połn. od Marpurga, *dł.* 26. 30. *sz.* 51. 15.

KORBAWIA, *Corbavia*, mała kraina Węgierska w Kroczyi.

KORBICZ, blisko Misnii w Saxonii sławny słoczną potyczką między wojskiem Cesar. i Pruskim r. 1759.

KORCZYN, ob. Nowe Miastko.

KOREA, *Corea*, połwyspa Azyat, między Chinami i Japonią, *m.* 100. około szeroka. Ma na połn. Tatarow Niuchow; na połn. ku z. Tatarow Orankayow; od lądu oddziela ją wiel. rzeka Yalo mająca 3. *m.* szer. Dziela Koreę na 8. Prow. Sior jest M. S. Koreyczykowie pochodzą z Chin; i dotąd zachowują ich rząd, ięzyk i obyczaje. Przykładają się do umiejętności i bardzo dobrze się znają na marynarskiej sztuce. Krolowi swemu wielkie czci czynią. Nie chowają umarłych, aż we 3. lata poieh zeysciu. Przez ten

czas cały trzymających w trumnach bardzo wygodnych i dobrze zamkniętych. Korea obfituje w ziola lekarskie, ryż, pszenicę, i t. d. Jest tu bardzo wiele stokifszu. Hołduie Korea Chinom.

KORELICE, m. Litt. w Woi. Nowogrodzkim, od Nowogrodka na w. m. 3.

KORFE, m. Angiel, z Pałacem Krolewskim, w Dorsetshirze, w którym Krol Edward S. był zabity. Wylyła 2. Dep. na Parl. i jest o m. 32. na pośd. ku z. od Londynu.

KORFU, *Corcyra*, znaczna wyspa na morzu Yońskim przy uściu Golfu Weneckiego mająca m. blisko 40. w około. Była dawniej pod pan. Neapolitańskim, ale mieszkańcy woleli się poddać Wenetom około r. 1386. Ponieważ kluczem jest niejako Golfu Weneckiego, usiłowali nieraz Turcy ją opanować, ale zawsze bezskutecznie. Broni ją zamek S. Anioła miany za niedobyty. Korfu dostarcza wiele soli. Rodzi wiele winna, oliwy, cedru, cytryn; Weneć mają tu zawsze swego Rezydenta, i 2. Konyliarzow. Dzieli się na 4. Departamenta. Korfu jest M. S.

KORFU, wiel i mocne M. S. wyspy tego im. ma 2. fortece, i Arcy-Bisk. który jest zawsze Szlachcic Wenecki. Grecy mają tu swego Protopapę, czyli pierwszego kapłana. Piotr Arkadyusz ztąd był rodem. Jest w stronie wschodniej wyspy na przeciw Kaniny. d. 37. 48. sz. 39. 40.

KORLIN, *Corlinum*, m. Pomeranii, należało dawniej do Bisk. Kamieńskiego teraz do Krola Prusk. Cesarscy oblegali go prożno r. 1643. Leży nad Perłantą, m. 3. na pośd. ku w. od Kolberga.

KORK, *Corck, Corcagia*, m. one, ludne i piękne M. Irlandyi w Prowincyi Momonii, stol. wiec.

Hrabstwa Korkieńskiego z Biskup i portem dobrym. Dep. na Parl. Figura iego podobna jest do iaia. Rz. Leon go przerzyna, m. 17. na połud. od Limmeryku, 20. na z. od Waterfordu, 42. od Dublina. d. 9. 10. lz. 51. 48. Hrabstwo Korkonskie gran. na w. z Hr. Waterford, i częścią Hr. Typerary, na z. z Hr. Kerri, i z morzem, na pośn. z Hr. Limerick, na pośd. z Oceanem. Bardzo tu wiele jest lasow.

KORKANG, lub ALIORYANIACH, m. Azyat. stol. Korazmił na w. morza Kaspijskiego; Krol tu ma, swą rezyd. Leży nad rz. Gihon. sz. 42. 17. d. 74. 30.

KORMENTYN, nazwisko 2. fortec Afryk. w Pomorzu złotym Gwinei. Należały do Angl. ale Admirał Ruitter wypędził ich ztąd r. 1665. Hollendrzy mocny tu swoy trzymają garnizon.

KOROL, rz. w Woi: Kiiowski Mosk: dosyć znaczna, płynie koło Mirogradu, Fedorowki, i wpada do Oltawy przy mieście Oltawie. Nad tąż rz. wyżey Fedorowki leży m. Krol.

KOROMANDEL, *Coromandel*, Pomorze Azyat. Kraj wielki Indyi za Gangietem leżący, który zawiera stronę zachodnią Golfu Bengalskiego. Anglicy, Hollendrzy i Francuzi mają tu swe fortece.

KORONOW, m. w Woiw: Inowroclawskim na pogran: i pod pan: Pruskim, z bogatym Opact: Cyfterow, st. zwycięstwem Władysława Jagiełła nad Krzyżakami, gdzie ich poległo 8000. Jest osiadłe i piękne, od Bydgoszczy na z. m. 2.

KORSOA, lub KORSOR, m. Duńskie na wyspie Zelandyi z fortecą; leży nad Beltem, m. 4. na z. od Kopenhagi. d. 28. 55. sz. 55. 22.

KORSUN, *Corsuma*, m. Pol. w Woi. Kiiowskim z stwem zbu-

dowany od Stefana Batorego Krola r. 1581. pamietny kleska Polakow na wojnie z Chmielnicim r. 1588. i rozstrzelaniem Wuj Wychowskiego. Lezy nad rz. Rofa m. 48. od Benderu, od Kaniowa na poln. 9. dl. 49. 55. sz. 49. 3. Stwo Korfuńskie placi kwarty zl: 34017. podlegle prawu emfiteutyicznemu Rogalińskiego Sty Nakielkiego.

KORSYKA, *Corfica*, znaczna wyspa Wloska na morzu szrodziemnym, okolo 35. m. dluga. Powietrze ma zie, grant kamienisty i nieplodny. Bogaci iednak mieszkancow zalazo i oliwa. Korfykanie sa msciwi i dobrzy zolnierze. Adimir Amiral Genueski zdobył ja na Saracenach, i podbil pod pan. swey Rzpłtey. R. 1730. podnieśli bunt wyspiarze, i prozno Genuescykowie poskromić go starali się, i ustapili iey Francyi r. 1768, ktora zawoiowala ja cala r. 1769, i posiada ja spokojnie. Zadney tu Religii nie cierpia procz Katol. Bastya iest M. S. i rezyd. Gubernatora.

KORSZEW, m. Litt. z pow. w Xstwie Zmudzkiem.

KORWAY, czyli nowa Korwja, M. Niem. w Westfalii z Opat. dawnym, ktorego Opat iest udzielnym, i Xciem Imperii; mieszkza w Brunsbergu blisko Hoxtery. Lezy nad Wezera, m. 9. na w. od Paderborny, 14. na poln. od Kasselu. dl. 27. r. sz. 51. 50.

KORYNTH *Corinthus*, *Coranto*, dawne M. w Morei z Arcy-Bisk. Greckim, slawny wydaniem na swiat wielu znakomitych ludzi, mestwem, nauka, polityka, malarstwem, i t. d. S. Pawel opowiadal tu Ewangelią r. 52. J. Chr. miało Bisk. za czasow tego Apostofa. Roger Krol Neapolit. opanował go pod pan. Emmanuela. Było potym w rekach roznych szczegulnych Panow; ci ustapili go Wenetom. Mahomet II. wy-

darł go im. Odebrali go Weneci, r. 1687. ale znou go zdobyli Turcy r. 1715, i posiadaja go otdad. Lezy nad przefiny: tegoz im. m. 16. na poln. ku z. od Aten, 6. od Tebow, 28. od Mizytry. dl. 40. 58. sz. 38. 14.

Korynthiacki przefinyk: *Isthmus Corinthiacus*, iest st. klin ziemi, ktory laczy Moreę z Grecyą. Daie się tu widziec mieysce gdzie chciaeno przefinyk ten przekopac dla uczynienia wyspy z Morei. Przefinyk ten w mieyscu wazkim niema szerokosci iak 2. mile.

KORZEC, m. Pol. w Woi. Wolyńskim porzadne, budowne, ofadzone rzemieślnikami; iest im. Czartoryjskich, od Łucka m. 12. Niegdyś stol. Xstwa Koreckiego.

KORZENIEC, m. Litt: w Woi. Wileńskim, od Oszmiawy m. 14.

KOSCIAN, *Coffenum*, m. Pol. z pow. w Woi. Poznańskim i z Stwem. Lezy nad Obrą między blotami; gruzy pokazuia, ze był niegdyś murem opasany. Ma kilka dawnych kościo, łow; od Poznania iest na poln. ku z. o m. 7. Stwo Kościankie nal. do iuryzdykcji Generala Wielkopolskiego, placi kwarty zl: 2098. Emphiteusis iego nal. do Lipkiego Generala.

KOSCIERZYNA, m. Pruskie w Woi. Pomorskim.

KOSZEL, lub Koszl, obronne M. Szląskie w Xstwie Oppawskim nad Odrą m. 5. na poln. od Racibora. Od Prusakow r. 1745. zdobyte bylo. dl. 35. 58. sz. 50. 24. Tego im. wieś w Morawii w Cyr. Prerauskim przy źrzodle rz. Odry.

KOSLIN, m. Pomeranii dal: szey o milę od morza Baltyckiego.

KOSSOW, m. Litt: w Woi. Nowogrodzkim blisko pogran. Brzeskiego od Slonima m. 8. Tego im. w Pow. Kotomyjskim pod pan. Austryac. od Halicza m. 13.

KOSTRZYŃ, m. w Woi. Poznańskim, na trakcie pocztowym, od Poznania na w. m. 4.

KOSZYCE, ob. Kaschau.

KOTATI, m. Indyjskie w poł. wyspie za Gangiefowey w Krol. Prawankorskim fl. opowiadana tu wiarą przez S. Franciszka Xawerego. dl. 95. 8. sz. 8.

KOTATY, lub KUTATYS, obronny plac Georgii w Azyi, stolica Immerety, nad rz. Phalą. Turcy trzymaia tu garnizon.

KOTBIUZ, lub Kotwitz, *Cottbusium*, mocne M. Niem. w Luzacyi niżej. Nał. do Krola Pruskiego od r. 1531. Wielki tu maia odbyt na lmożę i len. Leży nad Sprą, m. 24. na pold. ku w. od Berlina, 22. od Wierembergi. dl. 33. 4. sz. 51. 40.

KOTTU, Krol. maie na wyspie Ceylanie. Obficie tu rośnie cyanon.

KOWAL, m. Pol. w Woi. Brzeskim Kni: z Stwem Grodowym

Kasztelania, stol. powiatu, ktory jest w gruntach bagnitych, styka się z Woi. Płockim, oddzielony od niego Wisłą i z Rakuskim. Stwo płaci kwarty zł: 1117. Na ktore ma emphyteusim Beseierski.

KOWALEWO, *Schönsee*, m. pow. w Woi. Chelmińskim, pażętnie klęską Polakow skonfederowanych zbitych r. 1716. od Generala Saskiego *Bose*. od Frydecka na pold. m. 2.

KOWARSKO, m. Lit: w Woi. Wileńskim, od Wilkomiż na poln. m. 3.

KOWE, port dobry na wyspie Wight, na pold. ku z. Ports Moutu.

KOWEL, m. w Woi. Wołyńskim, z Stwem, ozdobne rezydencją Sty, i pięknymi ogrodami, domami porządnymi, kościołem faryym. Po rogach 4. ma tyleż Cerwi, oblane Strumieniem rzeką tak iko i miasto. Jest od Włodzimierza o 4. od Turzyska 2. 3. od Maciełowa. Stwo Kowelskie leży w bardzo żyznych gruntach, płaci kwarty zł: 18018. Dane bylo od Stanow

Rzpltey Nayaia: Stanist: Augustowi, w dziedzictwo, ale Monarcha poświęcający swe własności na nagrodę zasług, dał ie Wielkiemu Wacł: Rzewuskiemu i familii iego prawem dziedzicznym.

KOWENTRY, *Coventria*, piękne i wiel. M. Angiel. w Hr. Warwickim. Składa z Lichtsfelem Bisk. wysyła Dep. 2. na Parl. Leży nad Sherbruną. m. 25. na poln. ku z. od Londynu. dl. 16. 3. sz. 52.

KOWNO, *Cauna* m. Lit: w Woi. wodz. Trockim z pow. jest znaczne, murowane nad zbiegiem Willii i Niemna, stol. powiatu i Stwa. St. handlem i obfitością miodu zwanego lipcem, ozdobne kościołami, i od wielu Niemcow osiadle. Miejscem jest sevmikow, R. 1362. dobyte bylo i zamek iego zruconowany zostal, gdzie 3000. Litwinow od ognia zginęło r. 1655. wzięte i złupione bylo od Xcia Moskiewskiego. Ekonomia Kowieńska, zwana Stwem Rumszyszkim, rownie grunta dobre, iak wiel. lasy maia w wygodnym położeniu, posiadana jest per emphyteusim od Zyniewa Stv Berznickiego, leży Kowno na trakcie pocztowym do Nitawy z Warszawy, od Grodna na poln. m. 25. od Trokow 15. od Nittawy 30. od Warszawy 64.

KOWORDA, ob. Koeworden.

KOWPER, m. Parl. Szkockie w Hr. Fifeńskim, m. 4. na w. od S. Andrews, 7. od Edyburga. dl. 15. sz. 56. 34.

KOYDANOW, ob. Kaydanow.

KOZACY, narod na pograniczu Polski, Roslyi, Tartary i Turcyi będący między Iaykiem i Nieprem. Dzieli się na hordy. Kozacy Zaporowscy mieszkaia około Dniepra nazwisko swe maia od Katarakt tey rz., przy ktorych oni mieszkaią, a ktore w ich języku porohy się zowią. Byli oni i pod pan. Pol i w przymierzu z Polską, r. 1562. i w niemałych z tąż Rzplta

woynach, aż r. 2674. część ich przeszła pod pan. Rosyi. Po przegranej Pułtawskiej Piotr W. wiele ich wyrznął, zato iż stronę Karola XII. trzymali. Jest to lud teraz już zamieszkały, odważny, niespracowany, i gdy chce wierny, trunki proste lubiący. Religiją Greckiej Ruskiej.

Kozacy Dońscy, czyli Duńce, są ci którzy po nad brzegiem rz. Don osiedli. R. 1549. poddali się Moskwie, i dotąd pod iey protekcyą zostają. Lud prosty, ale odważny, i pracowity. Zyią bydłem, rolnictwem, i rozboiem.

Kozacy Jaykowscy osiedli po nad brzegami rz. Jayku, są także pod protekcyą Rosyi. Prawie zawsze zostają w woynie przeciw Tatarom, i rozbiitają po morzu Kaspijskim.

KOZANGRODEK, m. Litt: w Woi. Brzeskim Litt: nad rz. Czną od Pińska m. 9.

KOZIEGŁOWY, m. w Woi. Krakowskim w Xstwie Siewierskim, iest Biskupie.

KOZIENICE, m. Pol. w Woi. Sandomirskim, porządne, nal. do Ekonomii Krol. ozdobione pałacem, w pięknym położeniu, r. 1782. wiele poniosło od ognia szkody. Jest o m. 10. od Warszawy. Lasy ma wielkie, st. łowami Krolow.

KOZIN, m. w Woi. Wołyńskim dosyć porządne, między Beresteczkiem i Dubnem.

KOZŁOW, m. w Woi. Podol. na trakcie od Trębawli ku połd. m. 4. inne iest o m. 5. od Rzemienia. Inne w Mazowszu blisko Parysowa.

KOZMIN, m. Pol. w Woiewodz. Kaliskim dosyć znaczne, ma rękodzieła sukienne. Sławny iest mianym tu pierwszym w Pol. Synodem Dyfzydentow r. 1555. Jest od Obry na w. od m. 3.

KOZUMEL, znaczna wyspa Amer. w stronie wschodniey Yukatanu. Jest urodzajna; obitue w bydło, iarzybę, owoce, drob. i. t. d. ią właściwi rodacy.

KRAIBURG, *Carrodunum*, m. Niem. w Bawaryi nad Inną, m. 6. na z. od Burkhausen. dl. 30. 6. sz. 48 5.

KRAIL, m. Parl Szkockie, w Prow. Fifeńskiej, nad Merą m. 2. od S. Andrews, 8. ua połn. ku w. od Edyburga. Jest sławne zwiezioneą tu potyczką, r. 874. między Duńczykami i Szkotami.

KRAINA, zowie się część powiatu Nakielskiego granicząca z Woi. Pomorskim. Jest pod panowaniem Krola Pruskiego.

KRAINBURG, *Cranioburgum*, m. Niem. w Karnioli wyż. nad Sawą, m. 10. na połn. ku z. od Laubachu. dl. 31. 55. sz. 46. 30.

KRAINFELD, m. Niem. w Hassyi wyż. nad rz. Nidą na połn. Hanawii, nal. do domu Darmsztadzkiego.

KRAILSHEIM, ob. Kreilsheim.

KRAKOW, *Cracovia*, niegdvs *Carrodunum*, wielkie, sławne, piękne, bogate i wspaniałe M. Pol. przedtym stolica Krolestwa, znakomite grobami wielu Krolow, i imiyscem ich koronacyi z Bisk. wielkich dochodow, który iest oraz Xciem Siewierskim; dawniey było Arcybisk. Zdobia go wspaniały zamek Krol. wstawiony wielu Krolow rezyd. w którym iest przepyszny i bogaty kościol Katedralny. Także Akad. r. 1343. założona od Kazimierza W. a od Jagiella r. 1400. dokonczona i dochodami nadana, od Stanisława Augusta, r. 1781. odnowiona w naukach. Ratusz wspaniały, kamienice piękne, i około 40. kościołow z klasztorami, Powiękizają Krakow przedmieścia: Stradom, Kleparz, Wesoła, Zwierzyniec, Prąfek i Kazimierz. Jest obronne, handlowne, i we wszystkie opatrzone. Rządzi się pod Raycami i Prezydentem, wysła też Deputatow na Sejm, ktorzy na konfytucyach podpisują się. Obywatele tuteysli są majątni i mają prawo pe

Badania dobr Ziemiſkich. Założenie tego wywodzą od Krakufa, r. 700. co ſię ma za baykę. Od wielu Krolow różne otrzymało przywileie, r. 1257. przywilej ſądzenia ſię podług prawa Magdeburſkiego. Od Szwedow r. 1655. i 1702. dobyte było, a w nieſzczęśliwych czalach wiele podupaſło. Leży nad Wiſłą na pograniczu Gallicyi, od Warszawy m. 40. od Rudy 60. od Wiednia 42. od Konſtantynopola 290. od Paryża 300. od Moskwy 270. dł. 38. ſz. 50. 8.

KRAKOWSKIE Wdztwo, najpierwſze w Prow. Małopolskiej położone na pograniczu Szląſkim i Węgierskim między Wdztwem Sieradzkiem i Sandomirſkim, zamyka 8. powiatow i 3 Xſtwa, Pow. ſą: Krakowski, Sądecki, Biecki Leſowski, Proſzowicki, Xiężki, Czchowski, Szczerzecki. Xięstwa Oświęcimskie, Zatorskie i Siewierskie. W herbie używa Orła z złotą w pół linią; munduru zaś: kontuſz amarantowy żupan biały. Seymikuie w Proſzowicach obiera Poſłow 8 Deputatow zaś 2. na Trybunał Prow. Małopolskiej, ſądy ziemskie w Krakowie i Czchowie. To Wdztwo od początku Monarchii Pol. zawsze przy Rzpltej zoſtawało. Kray le dwie nienayobſtży w Polſzcze we wſzytko. Obſtżnie w wſzelkie rodzaje zboża, oſebliwie w pszenicę, bogaty ieſt w kruzſce, marmury różnego rodzaju, a naywięcey w ſol. Część Woiewodz. r. 1772. przeſzła pod panowanie Austr. iako powiaty Czchowicki, Sandecki, Biecki, Xięstwa Oświęcimskie i Zatorskie zawarte teraz pod im. Cyrkułu Wieſickiego. Sta Krakowski zowie ſię Gnaſtem Małopolskim, dla rozciągnięney iego iuryſdykcyi nad kilkupow. A Kaſztelan Krak. ieſt najpierwſzym w Pol. ſwieckim Senatorem.

KRAKOW, dawne m. w Xiſtwie Wendeńskim w Saxonii niż. m. 3. na pold. od Guſtrowa nad pięknym

jeziorem tego im.

KRANACH, Kronach, lub Gold-Kronach, m. Niem. w Frankonii w Dvſtrykcie Kulmbachſkim, przy ſzrodle rz. Menu czerwonego, który wchoſi do białego Menu, od Kulmbachu na w. m. 9.

KRANGANOR, małe Krol. połwyspy Indyſkiej w pomorzu Malabar, ktorego Krol holduie Samoryńskiemu i mieſzka w mieſcie tego im. Jeden z Biſk. Portug. tytułuie ſię Biſk. Kranganorſkim. Znayduie ſię tu forteca, którą Hollendrzy zdobyli ſturimem na Portugal. r. 1662. i którą dobrze nmoćnili, m. 8. napołu. ku z. od Kochiau. dł. 91. ſz. 10. 25.

KRANICHFELD, m. Niem. w Xiſtwie Saxe-Gotha nad Iluą, m. 3. na pold. od Weimaru.

KRANOWICZ, m. w Szląſku wyż. w Xiſtwie Troppau, m. 4. na połu. ku w. od Oppawy, dł. 35. 48. ſz. 50. 10.

KRAPITZ, m. Szląskie nad Odrą w Xiſtwie Opolſkim, m. 4. na pold. od Oppawy.

KRASICZYN, m. w ziemi Przemysłskiej, doſyć znaczne w murach i oſiadle, nad Sanem od Przemyſła, m. blisko 2. Teraz pod pan. Auſtryackim w Cyrkule Samboſkim.

KRASIEŁOW, m. w Woiewołyńskim, należało do Ordynacyi Oſtrogskiej, ieſt doſyć porządne, w rowninie nad Siuczą po niżej Bazylii. Miewa wolne iarmarki.

KRASNIK, m. Pol. w Woiewołyńskim, od Urzędowa ku w. m. 4.

KRASŁAW, m. Inflanſkie, nowe w murowane, imienia Plate-row. Leży nad Dźwińią.

KRASNA, m. Pol. w Woiewołyńskim w gruncie na podziw żyznym, od Niemirowa m.

KRASNE, m. w Woiewołyńskim pod pan. Moſkiewſkim, od Koſian m. 2.

KRASNE, m. w Woiewołyńskim

clawskim. było to dawniey obwarowane, leży między rz. Owczeni-
cą, i Studzienicą.

KRASNOPOŁ, m. w Woi. Kiiowski pod pan. Rosfyi, nad rz. Pyszczolą, po wyżey Zygmunto-
wa o m. 2. na poln.

KRASN-SIEŁO, m. w Woi. Mińskim z Stwem płacącym kwarty-
zł: 206r. będącym w posleſſwi Em-
fiteutycznej Burzyńskiego Wdzica
Mińsk. Leży przy gran. pow. O-
szmiańskiego, od Radoszkowic na
z.

KRASNOBROD, m. w Woi. Ru-
skim w dobrym położeniu i grun-
cie nad Wieprzem, od Zamościa, m.
3. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Bei-
zkim. Tegoż im. wieś w Woi. Lu-
belskim w środku lasu, sławna zwy-
cięstwem, które tu Jan Sobieski po-
tym Krol Polski odniósł nad Tata-
rami.

KRASNOIARSK, m. Ros-
fyiskie w Syberyi nad Janisłką na
połd. miasta Jenisłeskoj.

KRASNYGOROD, m. Ros-
fyiskie nad izejorem niedalekogra-
nic Moskwy od Woi. Połockiego.

KRASNYSTAW, M. Pol. z
powiatem i Stwem w ziemi Chelm-
skiej, znakomite Katedrą Bisk.
Chelm. opasane murem i fossami.
niegdys i zamkiem obronne, w kto-
rym Maxymilian Arcy Xżę Austr.
poymany po przegrauey pod By-
czyną od Zamoyckiego tu był osa-
dzony, r. 1588. Ma sądy Ziemskie
i szkoły. Leży w gruncie bardzo do-
brym nad Wieprzem od Chelma m.
4. od Lwowa 19. od Warszawy 29.

KRASNYSTAWEK, m. w
Woi. Połockim nad Ulą, dołyć zna-
czne, od Lubomli m. 5.

KREICHGOW, lub **KREICH-
GAU**, krajna Niem. między Szwa-
bią i Palatynatem niż. tak nazwa-
na od rz. Kreich, która ją przerzy-
na, a która przebiegłszy Palatynat
niższy wpada do Renu.

KREILSHEIM, lub **KRAIL-
SHEIM**, m. Niem. w Margr. An-

spachskim, blisko rz. Jaxty m. 4.
na poln. od Flwangeny.

KREIWELT, m. Niem. w Hr.
Meur's czyli Murskim, w Cyr. West-
falskim, wielka liczba Mennonitow
tu osiadłych, założyła w tym mie-
ście piękne rękodziela. Francuzi od
Hannoveranow tu porażeni byli r.
1758. od Meurs m. 4.

KREMNIC, m. Węgierskie wyż.
sławne górami bogatemi w kruszec,
ząd czerwone złote Kremnickie się
zowią, m. 20. na poln. ku w. od
Neuchaufelu.

KREMPEN, *Crempe*, małe
ale mocne M. Duńskie w Xstwie Hol-
sztyńskim z zamkiem nad rzeczką,
m. 2. od Gluckstadt, 24. na z. od
Lubeki, 12. od Hamburga. Marcia
Rnarus ząd był rodczn. dł. 26. sz.
54. 3.

KREMS, *Cremisum*, m. Nie-
mieć. w Austryi niż. nad Dunajem
mającym tu Kataraktę niebezpie-
czną żegludze, m. 15. na na z. od
Wiednia. dł. 35. 22. sz. 48. 22.

KREMSIER, m. Morawskie
o m. 8. na połd. od Ołomuńca. z
zamkiem, w którym Bisk. Olo-
muński ma rezyd.

KREMSMUNSTER, bogate O-
pac. Bened. w Austryi wylzey o m.
2. na połd. ku w. od Lintzu.

KREPAK, *Karpak*, *Krapak*.
albo *Tatry*, *Cirpathii montes*, są
to góry wysokie albo raczey patino
gór między Polską, Węgrami i Sie-
dmiogrodem. zaczynają się one przy
wpadnięciu Morawy do Dunaju, i
ciągną się z tamtąd między Węgra-
mi, Morawią i Śląskiem, aż do
małej Polłki, i w tym mieyscu są
najwyższe, a nazywają się *Schno-
berg*, dawniey *Sarmaticae Rupes*
zwane, w dalszym ciągu między
Węgrami i Polską, mają imie *Kre-
pak*, nakoniec między Rusią czer-
woną, Multanami i Siedmiogrodem
nazywają się *Bieszczadami*.

KRETYNGA, m. Litt: w
Xstwie Zmudzkiem na pogranczu
Pruskim blisko małej rz. Dangi od

Memia *nr.* 4.

KREUSSEN, m. Niem. w Frankonii w Dystrykcie Bareuthskim, *m.* 3. na z. od Egru.

KREUTZBURG, lub **KREUTZBERG**, obronne M. Szląskie w Xstwie Brzegskim blisko granic Polskich, znakomite wielkim handlem na wosk, miód, len i skory, *o m.* 13. na w. od Brzegu. Tegoż im. m. Niem. w Saxonii nad Werrą, nad którą ma most kamienny, *m.* 2. od Eisenaku.

KREUTZBURG, lub **KREUTZBURG**, znaczne M. Inland kie nad rz. Dźwiną, handlowite od Dyneburga *m.* 11. Jest imienia Korflow.

KREUTZNACH, *Cruciniacum*, M. Niem. w Cyr. Renu wyż. w Hr. Spanheimskim nad Nawą, z zamkiem leżącym na górze. Wzięte było od Fran. r. 1688. Jest *o m.* 8. na pold. ku z. od Moguncyi. *dl.* 25. 16 *sz.* 49. 54.

KREWO, m. w Pow. Olszmiąnsk. m., z Stwem czyniącym kwarty zł: 2010. w posesyji emfiteutyckney Ważyńskiego Podkom. Olszmiąnsk. Jest od Markowa na pold. ku z. *o m.* 3.

KRICKDALIA, m. Angiel. w Wilshirze, wyłyła 2. Dep. na Parl.

KRINOCK, m. Szkockie z portem dobrym. Ztąd wychodzą baty pocztowe z Krol. Szkockiego do Irlandyi, i tu stawaia. Leży nad Golfem tegoż im.

KROACYA, *Croatia*, Krol. Kroackie, wiel. kray Węgierski, który się rozciąga od Drawy do morza Adryatyckiego, i graniczy na pold. z Sklawonią, na w. z Bosnią, na pold. z Dalmacją i Golfem Weneckim, na z. z Karniolą. Sawa dzieli go na 2. części. Ta część, która leży wyżey: zawiera 5. Hrabstw, niższa jest Kroacją właściwą, której część nal. do Turkow. Część należącą do domu Austr. zamyka Wielkorządztwo Kroacyi, w którym jest Karlostadt, i Bannat Kroa-

cki, gdzie jest Petrinia. Kroacya Tusrecka graniczy z Bosnią, ma miasto Wihacz nad Ulmą. Kroatowie są obrzy żołnierze.

KROEPPELIN, m. Niem. w Xstwie Meklenburskim, *m.* 5. na pold. ku z. od Rostoku.

KROIA, *Croia*; M. Turcyi Europeyskiej w Albanii, dawniey bardzo mocne z fortecą i Bisk. Suffragan. Durazzeńskiego. Zruynowane jest od Turkow. Leży blisko Golfu Weneckiego, *m.* 7. na pold. ku w. od Durazzo, 11. na pold. od Skutary. *dl.* 27. 18. *sz.* 41. 46.

KROLEWIEC, ob. Konigsberg.

KROMARTYA, m. Szkockie w stronie wschodney Prowin. Rosly nad Golfem Murray, z tyt. Hr. które łączy się z Nairnem do wyśłania Deput. na Parl.

KROMBACH, m. w Hr. Siegeńskim, *m.* 3. na pold. od Siegeny.

KROMOŁOW, m. w Wojs. Krakowskim, poblisko którego Warta początek swoy bierze. Jest w górzystym położeniu od Pilicy na z. *m.* 3.

KRONACH, mocne m. Niemiec. w Cyr. Frankonii z dobrą Cytadellą, nal. do Bisk. Bamberckiego, nad rz. Kronach, *m.* 4. na w. od Koburga; 10. od Bambergi. Nietrzeba go brać za m. Krautach.

KRONENBURG, *Cronenburgum*, forteca Duńska na wyspie Seelandyi, wystawiona od Fryderyka II. r. 1577. Monarcha ten swoy własny koszt cały na wystawienie tej leżył, i oświadczył się, że gdyby wiedział, że która najmniejsza cegła miała co tego poddanych kosztować, wyrzuciłby ją z murow. Kar. I. Gustaw Krol Szwedzki wziął ją był r. 1658. mocą ugody, ale następującym traktatem oddana została Danii, r. 1660. Jest ona nielko kluczem całego Krol. Zbudowana była na palach bitych. *dl.* 30. 25. *sz.* 56. Ustąpienie Pow. Pilyńskiego Stefan. Batoremu Krol. Pol. za

30000. tal: Niem. od Fryderyka II. Krol. Duń. r. 1585. tu było podpisane.

KRONENBURG, lub **KRONBURG**, *Corona-burgum*, piękne M. i Hr. Niem. z zamkiem w Cyr. Renu wyż. w Weterawii. Należy do Elekt. Mogunckiego. Leży pod górą wysoką nad Menem *m. 4.* na półn. od Frankfortu. ob. Tawasthus.

KRONSCHLOT, forteca zbudowana na morzu na jednym boku piaszczystym w Golfie Ingryjskim, o *m. 12.* na z. od Petersburga.

KRONSTADT, wiel. M. Golfu Ingryjskiego, z fortecą leżącą na wyspie Retufari. Ma port dobry, i jest o *m. 8.* na z. od Peterfburga.

KRONSTADT, ob. Braflau.

KROPIWNA, rzeka w Woi. Witebskim mała, która wpada do Dniepra, a nad którą o *m. 4.* od Orszy znakomite Zygmunt I. odniósł zwycięstwo pod Iprawą Konstantyna Xcia Ostrogskiego r. 1514.

KROPSTAEDT, zamek z Grodem w Elekt. Saskim, *m. 3.* na półn. od Witemberga.

KROSIENKO, m. w Woi. Krakowskim, a teraz pod pan. Austryjcz. w Cyrk. Wielickim nad Dunajcem, osiadłe, w górach *m. 4.* od Sądecza.

KROSNO, M. dosyc. znaczne w ziemi Sanockiej, pod pan. Austr. w Cyr. Pilznińskim stol. Dystryktu Krosneńskiego; jest obzerne, murowane, handlowne, z Stwem, i z szkołami. Leży nad Wisłoką w gruncie mającym minery, od Dukli na półn. *m. 3.* od Czudza na pold. *m. 4.*

KROSSEN, *Crossa*, piękne M. stol. Xstwa Krosleńskiego w Szląsku. W czasie wojen domowych w Niem. pokilkakroć wzięte i odebrane było. Leży nad zbiegiem Bobry i Odry, w gruntach bardzo żyznych, i obfitych w winnice i drzewa owocowe, *m. 12.* na pold. ku w. od Frankfortu nad Odrą; most którym się tu przechodzi przez O-

drę jest dobry i obronny. dł. 33. sz. 52.

KROTOSZYN, m. w Woi. Kaliskim, leży obok Chocza, nie ma dziś tej ozdoby, które miał za Starowolskiego z pałacu i ogrodu, był dziedzictwem Rozdrażewskich.

KROZ F., m. Litt: w Xstwie Zmudzkiem z szkołami. Hrabstwo Xząt Radziwiłłow. Leży nad Dubiszą *m. 4.* na półn. od Miednikow.

KRUMAU, lub **KRUMLOW**, m. Morawskie z zamkiem w Cyr. Znoymskim, *m. 5.* na półn. od Znoymy.

KRUMLAU, m. Czeskie w Cyr. Praskim, *m. 4.* na pold. od Budweyfu.

KRUPA, albo **HORYNGROD**, m. w Woi. Wołyńskim, małe, drzewem zabudowane, znaczne tylko mostem długim, a niewygodnym. Jest imienia Xząt Czetwertnyńskich, leży nad Horyniem, od Korca o *m. 6.*

KRUSWICA, dawne M. Pol. w Woi. Brzeskim Kujawskim, z Fow. z Stwem grod. i Kafztelanią. Niegdyś była rezydencją Piasta Króla Pol. tutejszego Obywatela podług powieści naszych dzieiow, ktorego sukcesorowie długo w ol. panowali. Jego dawney wielkości ledwie iakie dziś pozostały znaki prócz zamku nad Gopłem ieziołem. Bisk. Kujawskie tu było założone. Jest od Brześcia Kujaw. na z. *m. 10.* dł. 36. sz. 52. 34.

KRYŁOW, m. Pol. w Woi. Bełzkim w gruncie bardzo dobrym. Teraz jest pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim, blisko Buga, od Zamościa *m. 7.* Tegoż im. w Woi. Kijowskim m. Pol. nad Dnieprem. Tu Konecpolski 30000. Kozakow pierzchać, i pokoy przyrzec przymusił r. 1625. leży przy uściu Tasminy, od Czechryna *m. 3.*

KRYM, m. Tartaryi mniejszey, od ktorego półwysp bierze nazwisko. Leży w rowninie bardzo piękney i bardzo żyzney na pold. Kaf-

KRYMEA, lub **KRYM**, kraj Tartary graniczny na półn. z iez. Meotydy i Tartaryą Prekopską, na z. i pold. z morzem czarnym, na w. z Cyrkassją. Jest to polwylep bardzo obfzerny i żyzny, niżeli ludny. U dawnych zwał się *Chersonesus Taurica*. Mieszkańcy są Malometanie. Zstają pod rządem Hana. Przełożeni nad Hordami Murzami się zowią, a z tych zacniejsi tytuł mają Kirym. Murzowie obierał Hana zawsze z familii Haddy-Kierayego. Wprzod Porta potwierdzała lub zrzucala Hanow Krymskich, ale przez traktat r. 1774. z Moskwą zawarty, Krym uznany jest za wolny iniepodległy. Tatarowie Krymscy idą do Zawolckich osiadłych w Kapczaku; podobni są do Kalmukow; iedzą mięso końskie, i żyją naywięcey z rozboiu. Miało Krymskie, niektore do Hana, niektore do Turkow należą. Moskwa warowała sobie tu z fortece, Kercz i Jenikalią. Han rezyduie w Bacia-Serayu.

KRYNKI, m. Krolewzczyzna w pow. Grodzieńskim, częstemi pożarami zniszczone, od Grodna na pold. m. 5.

KRYSTYNOPOL, m. Pol. w Woi. Bełzkim, zafzczycony pałacem i ogrodem pięknym. Jest imienia Potockich. Leży przy Bugu od Sokala m. 2. Zostaie pod pan. Austryac. w Cyr. Bełzkim.

KRYSZPORG, ob. Kreutzburg.

KRZECZOW, m. w Woi. Krakowskim, dosyć porządne, o półmili od Bochni.

KRZEMIENIEC, *Cremencia*, znaczne M. Pol. w Woi. Wołyńskim, z Pow. Stwem grod. z szkołami, i starym zamkiem będącym na skale wyśokiey, mieyscem jest seymikow dep. z alternaty. Jest w murach, handlowne, i osiadłe. Leży nad rz. Irwą, od Dubna m. 6. Stwo. płaci kwarty zł: 7798.

KRZEPICE, m. Pol. w Woi. Krakowskim z Stwem płaci kwarty

ty zł: 7241. w pograniczu Sie radzkim i Szląska leżącym, danym w emphiteufim domowi Miączyskich, od Wielupła m. 4. Zdawna zdoił go pałac, zwierzyniec i ogrody przepyszne.

KRZESZOW, m. w Woi. San domirskim a pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim w położeniu bardzo dobrym nad Sanem, z Stwem darowanym od Krola Zygmunta III. za pozwoleniem Stanow Hermanowi W. Zamoylskie: r. 1588. od Rozwadowa m. 5.

KRZESZOWICE, wieś w Woi. Krakowskim, sławna wodami mineralnemi skutecznemi na różne rodzaje chorob, o m. 3. od Krakowa, o ćwierć mili od Krzeszowic, leży wieś zwana: *Czarna-wieś*, w ktorey gruntach znajdują w obfitości na kilkanaście gatlunkow marmuru. Jest w niey kościół Kamed: bardzo piękny, fundacyi Teczynskich.

KRZYCZOW, m. Litt: w Woi. iewodz. Mściławskim z Stwem Bliżko rz. Sozy, pod pan. Roslyi od Mściłwa: na półn. m. 10. dl. 50.5. sz. 53.30.

KRZYWCE, m. w Woi. Podolskim powiększey części od żydow osiadłe, w gruncie żyznym. Pod panowaniem Austr. o m. 1. od Uściana.

KRZYWIN, m. w Woi. Poznańskim z kasztelanią. leży od rz. Obry na z. o m. 5.

S. KRZYSZTOF, *S. Christophorus*, wyspa Ameryki iedua z Antylskich; ma blisko 25. m. wokolo. Odkryta byla r. 1493. od Krzysztofa Kolumba, który imle dał iey własne. Wkrotce Anglicy i Fran. swoje tu wprowadzili osady, i posiadali ofobno swe okolice dor. 1713. w którym przez traktat Utrechtki cała Anglikom ustąpiona została. Żyźna iest ofobliwie w owoce i trzciny cukrowe. Znajdują się też zupy soli piękney, i góry wyśokie. Angl: kilka tu wystawili fortec.

S. KRZYŻ, *Sancta Cruz, Sainte Croix*, wyspa Ameryki półn. iedna z Antylskich, długa m. 25. a e

szeroka. Grunta ma bardzo dobre i pożyteczne; niemało także rzek i źródeł wod zdrowych. W niektórych porach czasu powietrze tu jest niezdrowe, z przyczyny wielkich włózdzie równin. Znajdują się tu 3 dobre porty. Francuzi, którzy posiadali tę wyspę, przedali ją kompanii Duńskiej w Kopenhagenie.

S. KRZYŻ, albo Łysa Góra, *Calvus mons*, dawne Opac. Bened. w Woi. Sandomirskim niedaleko Borzęcina. Jest bogate, z wspaniałym kościołem i klasztorem i jedno z najpierwszych Opactw Bened. w Pol.

KUAMA, rzeka Affr. płynie przez gran: Cef. Monor. otapańskiego.

KUBANOWIE, *Cubania*, są Tatarowie Kubańskimi zwani, iż nad rz. tego im. są osiedli, która uchodzi do cieśniny Zabach i łączy jezioro Meotkie z morzem czarnym. Też prawie mają obyczaje, co i Tatarowie Krymscy, i mają swego osobnego Hana, który może postawić na nogach wojska 40000.

KUBLICZ, m. w Woi. Bracławskim nad rz. Supa, na z. miasta Kuni.

KUDAK, zamek i plac obronny w Woi. Kijowskim Pol. nad Dnieprem; wystawiony był od Koniecpolskiego Hetm. r. 1637. na uskromienie kozaków, który ciż r. 1648. zruynowali wkrótce, przed odniesioną od Hetmana Potockiego tu blisko klęską, od Perewłoczny ku północy m. Ukrain: 10. Tu się zaczyna Zaporohy, czyli brzegi kamienne Dniepru.

KUFA, m. Per. w Irak-Agemi nad odnogą zachodnią Eufratu, o m. 50. na połd. ku z. od Bagdadu.

KUFSTEIN, piękne i bardzo mocne M. Niem. w Hr. Tyrolu z zamkiem dobrym zwanym Grolfstein, zbudowanym na skale, a który wzięty był od Xcia Bawaryi r. 1703. Leży nad Inną m. 20. na połd. ku z. od Munichu, 14. na północ ku w. od Inspruku. dl. 29. 46. fz. 47. 20.

KUHARY, m. w Woi. Kijow-

wskim nad rz. Ciecieręf, poniżej Radomyśla o m. 6.

KUIAWY, *Cuiavia*, Prow. Pol. zawiera Woi. Brzeskie Kuiawskie i Inowroc: Bisk. Kui. było założone w Kruświcy, ale potem do Wrocławka przeniesione zostało, zatrzymało nazwisko Prowincyi, w ktorej się jego Diec. rozciąga.

KUKO, *Kukum*, kraj Affr. w Barbaryi między Algierem i Bugią. Lud miedzka w górach i jest niepodległy, kraj jest bardzo żyzny. Tu pospolicie uciekają Deyowie z Algieru z bogactwy swoimi, gdy za jakie przewinienie obawiają się śmierci. Kukanie mają Kroła czyli Szefa, który rządzi całym ich narodem.

KUKUSBAD, ob. Gradlitz, Liffa.

KULAN, małe Krol. Kulańskie w pomorzu Malabarzkim. Krol i powiększej części Mieszkańcy są bałwochwalcy mieszani z Chrześcianami S. Tomasz, Kula jest M. S. Jest tu forteca i port tego im. ktore należą do kompanii Hollendrow Indyjskiej. Mieszkańcy są mężni i dobrzy wojownicy.

KULEMBURG, *Culemburgum*, m. Rzpltey Holl. w Geldryi z tyt. Hr. Leży nad Lecką, o milę od Buremy, 4. na półn. od Bommel, 5. od Utrechtu. dl. 22. 43. fz. 51. 58.

KULLEYT Muaydin, mocne M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prowincyi Hea na górze wysokiej nielatwo przystępnej wystawione r. 1520.

KULF, rzeka Niem. w Karniolii frzedniej, w ktorej poławia się osobliwszy rodzaj rakow.

KULLODEN, m. Szkocyi półn. o milę od Inwernessy, sławne potyczką r. 1746.

KULMBACH, lub KULEMBACH, M. i Xstwo Niem. w Cyr. Frankonii, Husytyowie zruynowali 60 r. 1430. a Norymberczanie r. 1573. Leży nad Menem blisko zamku Plasiemburga, który jest dobrze

wtwierdzony i broni miasta, od Koberga *m. 9.* na półd ku w. od Bambergi *m. 10.* na półn. ku w. *dł. 29.*

5. 12. 50. 12.
KUMBERLAND, *Cumbria.* Prow. nadmorska Angiel. z tyt. Xstwa, mająca na *m. 50.* wokoło 1040000. łanow ziemi. Obfituje w pasze dobre, drob, zwierzynę, i ryby. Ma rudy ołowiane, cynowe, i węglę kamiennych. Wyśła 2. Deput. na Parl. Karyllia jest M. S.

KUNA, *m.* w Woi. Braclaw: nad rz. Supą poniżej Lipowa.

KUNCZYCE, podług Sarnickiego gniazdo znakomitey familii Mniżkow. *sz. 53. 45.*

KUNERSDORFF, blisko Frankfortu nad Odrą. Tu Król Pruski porażony był od Moskalow r. 1759.

KUNKAN, pomorze Indyjskie czyniące część brzegow zachodnich, zachodniej półwyspy Indyjskiej.

KUNGEHANG, mocne M. Chinskie Prow. Chienfi, w ktorey jest 5tym miastem głównym, sławne grobem Foliego Cesarza Chin pierwszego, *sz. 36. 51.*

KUNINGAN, Prow. Szkocyi półd. Irwin iey M. S.

KUNOW, *m.* Pol. w Woi. Sandomirskim, nal. do Bisk. Krakowskiego, sławne jest piękniemi znajdującymi się w gruntach iego marmurami. od Radomia o *m. 5.*

KUNSRUCK, ob. Koenigsbruck.

KUPFERSBERG, to jest *góra miedziana*, *m.* Niem: z ogrodem w Frankonii, w Bisk: Bamberckim, *m. 9.* na z. od Kronachu blisko granic Woigtlandyi. Nawisko ma od obfitości rud miedzianych. Jest inne w tymże Cyr: tego im: *m.* w Bisk. Aichstadzkim, od Aichstadtu na z. *m. 5.*

KUPFERSBERG, *m.* Czeskie w Cyrk: Zateckim. Także tego im: *m.* Szląskie w Xstwie Jaworskim nad Bobrą *m. 6.* na półd: ku z. od Jawora.

KUPISZKI, *m.* Litewsk: w Woi: Wileńskim, z Stwem płaci kwarty zł. 7090. na pograniczu Zmudzkiem, od Dusiatow na z. *m. 4.*

KUPPENHEIM, *m.* Niem: w Szwabii w Margr: Badeńskim nad rz. Murck, *m. 2.* na półn: od Bady.

KUR, lub CHUR, ob. Coire.

KUR, *Cyrus*, rz. Azyatycka, ktora przy Kaukazie bierze swoy początek, płynie przez Georgią i uchodzi do morza Kaspijskiego. Pełna jest iesiotrow.

KURAB, *m.* Perskie stoł: Prowincyi Kelker, o półmili od morza Kaspijskiego. *dł. 67. 50. sz. 37. 36.*

KURASAO, *Curaçao*, Wyspa Amer: na morzu. półn: na północ ziemi tęgiey, *dł. m. 10. sz. 5.* Jest to najznaczniejsza i wygodna dla handlu wyspa, którą posiadają Hollendrzy w Indyach zachodnich z portem, fortecą i Synagogą żydowską. Handel iey zależy na cukrze, wełnie i Skorach. W terażniejszey wojnie o odebranie iey Hollendrom kufili się Anglicy. *sz. 12. 40. dł. 310.*

KURDOWIE, *Cudi*, Narod Azyatycki w części Turcyi i Persyi osiadły. Jest nie podległy; żyje z trzod i rozboiu. Długo na iednym nie przemiszkiwa mieyscu, ale z iednego pola na drugie przenosza swe namioty.

KURDYSTAN, Kray mieszczany od Kurdow w Azyi, na półn. ku w. Dyarbeku i Prowin. Irak. Betlis jest iego M. S.

KURGAN, rzeka Azyatycka bardzo rybna, ktora ma swe źródło w Korazanie, przerzyna Prowincyą Astrabat, i wpada do morza Kaspijskiego.

KURIA-MURIA, wyspa: na Oceanie przy brzegach Arabii szczęśliwey, na przeciw uyscia rz. Prymy. *dł. 71. sz. 17.*

KURISCH-HAFF, jest iezioro czyli zatoka morska

w Prow. Samlandyi w Krol. Pruskim; Połwysep zaś, czyli ten klin ładu wązki, długi i piaszczysty z jedney strony zatoką Kurrisch-Haffem, z drugiej morzem Bałtyckim oblany zowie się *Kurisch - Nering*, i do Krolestwa Prusk. należy.

KURLANDYA, *Curlandia*, Xięstwo Kurlandzkie graniczy na z. i półn. z morzem Bałtyckim, na w. z odnogą Inflantką, rzeką Dźwiną i Inflantami, na połud. z Litwą. dł. iey wynosi *m.* 50, a sz. 20. Dzieli się na Kurlandya, Semigallia i pow. Piltyński. Kray jest żyzny. Obfituje w żyto, ięczmiona, wyborny len, konopie, drzewo i zwierza. Kraie te składały przedtym część Inflant, i wraz z niemi Inflantkim Mistrzom były poddane; Dopiero ostatni Mistrz Gottard Ketler tę Prow. Zygmuntowi Augustowi poddał iako Xciu Litt, r. 1561. maństwo iey i swej pći męskiej warując. Gdy zaś r. 1569. Litwa się złączyła z Polską, został hołdownikiem w ten sposób Krolow Polk. Względem inwestytur Xząt Kurlandzkich zachodziły różne spory. Mimo tych jednak Kurlandya pod naywyższą Rzpltey i Krolow Pol. została dotąd z wierzchnością. Xzę Kurl. przyięga Krolowi Polk. na wternosc, i w potrzebie podług Konst. r. 1736. 500. Infanteryi, a 200. Kawaleryi przystawic powinien. Od Sadow Kurlandzkich ostatnia appeliacya idzie do Krola i Rzpltey na Sady relacyjne. Religia w Kurl: pan: Luteryka. Kurlandya właściwa dzieli się na Starostwa Goldyńskie i Tukumskie.

KURNIK, *m.* w Woi: Poznanski, z dawnym zamkiem, zafszyczone dawniey miezkaniem familii Górkow, jest w okolicy obfitey, nad rz. Wartą powyżey Poznania o *m.* 2. dł. 40. 7. sz. 53. 6.

KUROW, *m.* Pol: w Woiew: Lubelskim, dosyć znaczne i osia-

dne. Imienia Potockich. Od Lublina na z. *m.* 10.

KURYŁOWCE, *m.* Pol. w Woi: Podolskim, w dobrym położeniu, nad lewym brzegiem Berbicy, nieco niżej uycia Swery.

KURZELOW, *m.* Polsk: w Woi: Sieradzkim przy wiel: lasach, od Piotrkowa na półn: *m.* 10.

KUSKO, *Cusco*, piękne i dobre M. Ameryki połudn: w Peru, z Bisk: Suffr: Limańskiego, niegdyś Stolica Inkaow. Kościoły tu są bogate i wspaniale, powietrze czyste i grunt bardzo urodzayny, leży blisko rz. Jukay, *m.* 150. na w. od Limy, 290. na półn: od Platy. sz. połudn: 13. dł. 304.

KUSTRYN, *Custrinum*, piękne i bardzo mocne M. Niem: w cyrk: Saxonii wyż: w nowey Marchii Brandeburskiej z Zamkiem pięknyin. Oyczyzną jest Gaspara Barthiusza, leży nad Odrą, o *m.* 7. na półn: ku w. od Frankfortu, 20. na w. od Berlina. dł. 32. 35. sz. 52. 34.

KUTNO, *m.* Pol: w Woi: Łęczyckim, zniszczone pożarem r. 1753. Dają się widzieć znaki, iż dawniey było obfiterne i porządne. Sławne jest iarmarkami. Od Kłodawy *m.* 2. i pół.

KUTTEMBERG, *Guteberga*, *m.* Czeskie. Znakomite przez swe piękne Collegium od r. 1627. i góry bogate w minery srebrne, ktore tu się w pobliskości znaydują. Jest o *m.* 15. na połud: ku w. od Pragi. dł. 33. 12. sz. 49. 56.

KUTZ, ob. Chaul.

KUTZBUCHL, *m.* Niem: w Hr. Tyrolu na pograniczu *m.* 15. na połud: ku zach. od Salisburga. Znaydnia się tu obfite rudy.

KUTZENHAUSEN, *m.* Alfacyi niż: w Wielkorządztwie Strazburgskim, *m.* 3. na półn: od Strazburga.

KUWANA, lub **KWANO**, wiel: M. Japońskie w Prow: Owary, z zamkiem i z portem bardzo obzer-

nym. Podzielone jest iakoby na 3. miasta.

KUXHAFFEN, mały Port w Xstwie Bremńskim.

KUYCK, m. znaczne w Brabancyi Holl: od ktorego cała okolica bierze nazwisko, a w ktorej znajduje się miasto Grawa; leży nad Moza, m. 2. niżej Grawy.

KUZMA - DEMIANIKI, m. Moskiewskie w Tartaryi, o m. 13. na półn: ku w. od Bazyligrodu, o m. 1. od Wolgi. dł. 69. 5. 12. 5.

KUZNICA, m. Litt: w Woi: Trockim, w ktorego gruntach mają być żelazne rudy, od Grodna m. 3.

KWADASZOW, M. Rossyjskie blisko pogranicza Połockiego.

KWAĐYM, wielka wieś Egiptu wyż: nad brzegiem zachodnim Nilu, ś. kosztownemi ofatkami wspaniałey starożytności, ktore tu się widzieć daia.

KWAHOA, mały kraj Afryk: w Gwinei, w pomorzu złotym, do Krol: Akambońskiego. Dostarcza obficie złota.

KWAENBRUCK, m. Niem: w Cyrk: Westfalskim nad rz. Hafa, w Biskup: Osnabruckim, m. 8. na półn: ku z. od Osnabruku, 14. od Bremy. dł. 25. 45. sz. 52. 45.

KWAKENBURG, teraz Fryderykburj, zamek piękny w Pomeranii w Xstwie Kamińskim, m. 5. na półd: ku w. od Kamina.

KWANGCHEU, lub KWANTON, *Quancheum*, wiel: M. Chińskie stoł: Prow: Kwanton z portem dobrym, do ktorego bardzo wiele uczęszcza kupcow. Liczą tu na million dusz, leży w kraju rosfkofnym i żyznym nad rz. Tą. Miast 15. do iego Departamentu należy, sz. 23. 8. dł. 130. 45.

KWANGNANG, m. Chińskie 8me główne Prow: Junnani. Jest w kraju bardzo żyznym odzielonym wysokiemii górami. Krol Tonkwinku wydarł go był

Chińczykom. sz. 24. dł. 119.

KWANGPING, M. Chińskie 7me główne Prow: Pekinu. Ma 9. miast w swej dependencyi. sz. 37. 25. dł. 131. 26.

KWANGSI, *Quansia*, Prow: Chińska w itronie połudn: gran: na półn: z Prow: Kweichou, na w. z Hukwangią, na połudn: z Kwantonią, i Tonkwinem, na z. z Junnanią. Oblewa ją rzek wiele, co sprawia iej bardzo wiel: żywność. Nal: po części do Tonkwinn. Zawiera miast 11. i 1867. familii. Kweln jest M. S.

KWANGSI, m. Chińskie 9te główne w Prow: Junnan. dł. 122. 12. 12. 14.

KWANGSIN, m. Chińskie 3cie główne w Prow: Kianfi. sz. 28. 36. dł. 120. 25.

KWANGTE, m. Chińskie mające tytuł miasta wielkiego w Prow: Nanking, bogate jest w iedwab. dł. 135. 50. sz. 31. 32.

KWANO, ob. Kuwana.

KWANTO, *Quantoa*, wielk: Kraj Japonii na wyspie Niphon; jest bardzo urodzajny, ale nadto górzysty.

KWANTON, lub KANTON, *Quantonia*, 12sta Prow: Chińska, jedna z nacyelniejszych i naybogatszych w tym Cesar. Gran: na półn: z Prowinc: Kwangsi, i Hukwang, na w. z Prow: Kiangi Fokieną, na półd: z Oceanem, na z. z Tonkwincm. Obfituje w wszelkie potrzeby życia. Wiosna tu jest ustawiczną, i drzewa zielenieią się zawsze. Znajduje się tu róża, ktora 2. razy na dzień odmienia kolor; rano jest czerwona, w wieczor białą. Handel prowadzi na podziw wielki, na wszelkie towary drogie, złoto, diamenty, perły &c. Wicerey tey Prow: jest pierwszym między innemi Wicereyami Chińskiemii. Mieszkańcy są bardzo dowcipni i pracowici. Zawiera 10. miast wiel: 73. mniejszych i 483.360. familii. Kwanchen jest M. S.

KWAKWA, ob. Adaus.

KWEBEK, ob. Quebec.

KWEDA, Queda, Krolestwo Kwedańskie w Az. w połwysepie za Gangiesem, blisko cieśniny Malakskiej. Znakomite jest obfitością sioniow i cyny. Krol jest hołdownikiem Siamu. Kweda jest M. S. ktore zamyka 80000. obywatelow i ma port dobry. dl. 116. 50. sz. 6. 25.

KWEDIENBURG, *Quinti-linburgum*, M. Niem: w Cyrk: Saxonii wyż: m. 4. na połudn: od Halbersta tu nad rz. Bodą, z Opac: Protelt: ktorego Xieni jest Xiężną Kzelzy Niem: i zosiacie pod protekcją Elektora Brandeb: Jan Gierara ztąd był rodem. dl. 29. 6. sz. 51. 58.

KWEFNEBORUG, **KWENS-TOWN**, ob. pod *Queer*

KWEICHEU, *Quoichen*, Prow: Chińska 14ta w rzędzie, między Suchueną, Hukwangią, Kwangsi, i Junnanią. Górzysty i nieplodny bardzo jest kraj ten; Mieszkańcy po części od dzikich gorallow nie podległych Chińczykom. Znajdują tu wiele srebra. Kwey-ang jest M. S.

KWEICHEU, bogate M. Chińskie 8me główne w Prow: Suchuenie, leży nad rz. Kiang. sz. 31. 3. dl. 126. 3.

KWEILIN, *Quoitzum*, wiel: M. Chińskie stol: Prow: Kwangsi nad rz. Kweyą. Jest rezyd: Wice-roya. dl. 127. 16. sz. 25. 54.

KWEIS, *Quissus*, rz. Niem: m. źródło w Szląsku w Xstwie Jaworskim blisko wł Gieren, i łączy się z Bobrą niedaleko Saganu. Oddziela Szląsk od Luzacyi i częstym podlega wylewom.

KWEITA, *Quitum*, M. Chińskie 2gie główne w Prow: Honan, w kraju żyznym i miłym blisko rz. Kiang. dl. 133. sz. 35. 10.

KWEIANG, M. Chińskie stol: Prow: Kweycheu, jest bardzo luźny i położony w równinie, ol-

222. 57. sz. 26.

KWERASK, ob. Cherafta.

RWERFURT, *Quernfurtum*, M. Niem: w Cyrk: Saxonii wyż: stol: Hrabstwa tego im. w Turyn-gii. Nał: z Hr. do Elekt: Saksiego, ktoremu traktatem Westfal-skim dane było r. 1648. w zamianie za Magdeburg, leży na pogr: Turyn-gii. m. 5. od Mansfeldu, 6. na półn: od Naumburga. dl. 29. 52. sz. 51. 28.

KWERHAMELN, ob. Hameln.

KWERNHEIM, opac: Niem: Szlachetnych Panien w Xięstwie Mindeskim, m. 4. na z. od Minden.

KWERKWENEZ, *Corcina*, wyspa na morzu szrodziemnym na brzegom Trypolitańskim. Znajduje się tu na niej jedna forteca i nie wiele chat zamieszkanych od Bereberow.

KWIBO, ob. Quibo.

KWIDZYN, ob. Marienwerder.

KWILMANSY, *Quilmancy*, m. Afr: w pomorzu Zangwebar przy nysciu rz. Kwilmanfy. Nał: do Portugal. dl. 59. 55. sz. południowej 2.

KWILOA, *Quiloa*, Kwiloańskie Krol: w Afr. w pomorzu Zangwebar na wyspie Kwiloa, między Mozambiką i Melindą. Jest tu m. i forteca tegoż im. Kraj bardzo żyzny i obfity we wszystko, co jest potrzebnego do życia. Portugal: odkryli go r. 1498. i przy-musili Krola do płacenia hołdu swemu Monarsze. sz. połudn: 20. 8. dl. 58. 45.

KUIR, ob. Quir.

KWIRYMBΛ, *Querimba*, nazwisko kilku wysp w Afry. przy brzegach Zangwebaru. Biorą zaś nazwisko od jedney z nich największey, na ktorey jest forteca i nie wiele domostw. Kraj ich jest gorzysty, nieplodny i nieuprząwiony. Wydaie jednak cwoce d-

bre, mają wiele paszy i bydła. sz. 10. 12.

KWISAMA, lub **CHISAMA**, *Quisama*, Prow: nadmorska Afr. która jest częścią Krol: Angolaińskiego rozległa wzdłuż rz. Koanzy, ktorey kray jest gorzysty i niezłyczny. Nał: do Portugal: ktorzy ztąd wyprowadzają soli dostatek, i wiel: dobrych żołnierzy.

KWITERA, *Qutera*, wiel: M. Afryk: w Państwie Marekafickim, w Prow: i nad rz. Dras, z zamkiem między Tafiletem i Marokiem. Osiadłe jest od Bereberow. dl. 12. 20. sz. 28. 6.

KWITO, ob. Quito.

KWIXOS, ob. Quixos.

KWIZINA, lub **TEUSIN**, pafmo gor Afryk: w Krol: Fezańskim w Prow. Goret, ciągną się wzdłuż. więcej niż na m. 40. od pułczy Garet, aż do rz. Nokory, Mieszkańcy ich są bogaci i bitni.

KWOIA, *Quoia*, Krol: czyli kray w Afryce w pomorzu zachodnim Gwinei, między Sierra Liona, czyli gory Lwie i pomorzem ptoz, to jest *des grains*. Zawiera procz Kwoi właściwey, Krolestwo Bolinskie, Cilmskie, Kwiligańskie, Karaduboskie, ktore kraje są nam mało ieszcze znaiome.

KWON, *Quon*, m. Chińskie pierwsze główne Prow: Suchueyny w iednym kofcu Góry *Cingching* leżące. dl. 120. sz. 13. 34.

KYLBURG, *Celbis burgus*, m. Niem: w Elektor: Trewirskim nad rz. Kilią, o m. 8. na połu. ku z. od Trewiru. długość. 24. 12. sz. 50. 2.

KYLE, *Covalia*, ob. Air.

KYNETON, m. Angiel: w Warwikshirze, o m. 20. na połu: ku z. od Londynu. dl. 16. 5. sz. 52. 8.

L

L A A, lub **L A A B**, lub **L A H A**, m. Niem. w Austr. niż. gdzie Cef. Rudolf Habsburksi poraził r. 1278. Otokara Krola Czeskiego, przez

co' Austryą i Styryą zdobył. Leży nad Teyą, o m. 11. na połu. ku z. od Wiednia. dl. 33. 36. sz. 48. 43.

L A A R, lub **L A R**. *Lara*, m. Perskie stoł. Prowincyi tegoż im. która się też zowie *Ghetma*. Ma obronny zamek, w ktorym przemieszkuje Chau czyli Wezyr. Prowadzi znaczny handel na iedwab. Leży w gruncie pełnym drzew cytrynowych, pomarańczowych i wrzesniowych bardzo wielkich. dl. 72. 20. sz. 27. 30.

L A A S, *Lassa*, m. Niem. w Cyr. Austryackim w Karnioli z zamkiem nad rz. Boick.

LABADIA, mocne M. Wło. w Pow. Polezyi. Należy do Wene-tow. Jest nad rz. Adygą, m. 6. na z. od Rowigo, 8. od Ferrary. dl. 29. 3. sz. 45. 5.

LABATUT, m. Fr. w Gaskonii, m. 5. od Daxy.

LABIA, m. Turcyi Europ. w Serwiu m. 25. na połu. ku z. od Nisly.

LABIΔWA, m. Pruskie w prow. Nadrawie, zamkiem obronne, leży blisko zatoki morskiej *Curisch-Haff*, przy kanale zwanym Nowa Deyma, dokąd niegdyś szły naffe statki z Niemna przez *Curisch-Haff*, ztąd przez Deymę dostając się do Pregli, a nią do Krolewca. Teraz kanałem, łączącym Gilgę z Nemoniem, i Nemon z Deymą, tu statki Pol: idą. Jest od Tapiewa na połu. o m. 4. od Krolewca na połu. ku w. 7.

L A B I S Z Y N, m. Pol. w Woi. Inowrocławskim, dawne, osiadłe nad rz. Noteczem. od Szubina m. 2. od Pakosza 4.

LABOUER (S.) m. Fr. w Gaskonii nad małą rz. zwaną *Bas*, o m. 15. od Burdegali i Daxy.

LABOUR, (*la terre de*) *Terra laboris*, Lawora, wiel. Prow: Wło. w Krol. Neapol. Graniczny na połu. z Abruzą, na w. z Hr. Molisenskim i Pryncypatem, na połu. z Golsen Neapol. na z. z morzem Toskańskim, i Kampanią Rzymką.

Jest bardzo ludna, i grunta ma żyźne. W niej leży Neapol M. S. Lawora zamyka właściwą Laworę, Pryncypat bliższy i dalszy.

LABOURD, *Lapurdensis tractus*, krajna Lapurdeńska we Fr. w Wielkorządztwie Burdegali położona nad morzem, i będąca częścią powiatu *des Basgucs*, wypuszczoną jest z Maństwa: obfituje w owoce. Mieszkańcy iey mieni są za najpierwszych wynalazców połowu wielorybów. Bayonna jest M. S.

LABRADOR, *Eftotilandia*, wiel. kraj Ameryki północney, blisko cięśniny Hudsona. Jest bardzo zimny, i mieszkany tylko od dzikich, zwanych Eskimami. Dotąd kraj ten nie jest jeszcze zupełnie poznanym.

LABRIT, ob. Albret.

LAC, termin geogr. Fr. po Łac. *Lacus*, ob. Jezioro.

LACEDEMON, ob. Mistra.

LACEDOGNA, ob. Cedogna.

LACHOWCE, m. Pol. w Woi. Wołyńskim pięknym zamkiem na górze ozdobne. rezyd. Xżąt Jabłonowskich, od Zallawia m.

LACHOWICE, M. Litt: w Woi. Nowogrodzkim, dawniej obronne dobrym zamkiem, wziętym i zburzonym wraz z miastem r. 1706. od Szwedów. Pamiętne r. 1660. porażką Moskalow. Znaczne jest i ma dawny tyt. Hrabstwa, Fortecę tę wystawioną od Karola Chodkiewicza Hetmana, dziedzica Hrabstwa Lachowickiego, i iego pałacem przyozdobioną, Starowolski między najmocniejszymi miastami Pol. liczy. Stany Rzpltey na Seymie r. 1775. widząc fortecę ku obronie kraiu potrzebną, na zamianę Hr. Lachowickiego, Xżętom Massalskim dziedzicom iego, Stwa Połongowkie, Meyszagolskie i Czrywinskie dać dziedzictwem determinowały. leży w gruncie dobrym od Nieświsza m. 6. na pośd. Tegoż im. Dzierż. Krol. w Brzeskim Litt.

LACRIMA-CHRISTI, ob. Wezuwiusz.

LACUS-MAIOR, po Wło. *Lago Maggiore*, po Fr. *Lac Majeur*, jest wiel. Jezioro we Wło. w Xstwie Medycelańskim, długie około na m. 13. szerokie 3. Wiele do niego rzek małych uchodzi.

LACUS-SUPERIOR, po Fr. *Lac Superieur*, Jezioro zwane wyższe, w Amer. północney, w Kanadzie. Jest największe ze wszystkich wiadomych jeziorow na świecie. Naznaczią iego rozległości od w. do z. na mil 200. a od pośn. ku pośd. 80. obwodu zaś m. 500. Jest zaś na podziw rybne.

LADAWA, mała rz. w Ukrainie, która ku pośd. płynie, i nieco niżej od Jaroszewa wpada do Dniestru.

LAD, m. Pol. w Woi. Kaliskim, z Opac. Cyfter. i z Kasztelaniją Opac. Łędzkie nale. dokollacyi Krol. leży nad Wartą powyżej Komna od Gniezna m. 3.

LAD, ter. geo. Pol. ob. Continens.

LADENBURG, lub **LADENBURG**, *Labodunum*, m. Niem. w Bisk. Wormackim, między Heidelbergiem, i Mannheimem nad Neckrą. Należy do Bisk. Wormacyi, i Elekt. Palatyna. dł. 26. 17. sz. 49 27.

LADOGA, m. Moskiewikie, w Ingryi m. 25. na pośd. od Peterburga, nad wielkim jeziorem, i bardzo rybnym, tegoż im. obfitym osobliwie w łososię. Carowa Katarzyna II. dokończyła wszystkie kanały łączące te jezioro z Wolgą, przez co dała komunikacyą morzu Bałtyckiemu z Kaspijskim, ale żeglowanie z iednego do drugiego wyciąga lat dwóch. dł. 51. 4. sz. 60.

LAGENIA, ob. Leinster

LADYCZYN, n. Pol. w Woi. Braclawskim, dawniej obronne i dosyć budowne nad Bogiem, przy uściu Tulczynki, od Braclawia ku południowi m. 4.

LAGLYNN, lub **LOUGHLEN**, *Loughlinia*, nazwisko dwóch miast w Irlandyi w Hr. Kartegh-

im, o m 3. od Kartelaghu. Je-
no jest dołyć znaczne, drugie pra-
wie wieś tylko. dl. 16. 45. sz. 52.
40.

LAGNIEU, m. Fr. z kollegia-
tą w Diec. Lugduńskiej nad Roda-
nem, o m. 3. na z. od Bellayu.

LAGNY, *Latiniacum*, m. Fr.
w Prow. wyspy Franc. z fl. Opac.
Bened. które czyni 12000. liwr. An-
glicy pod Karolem VII. oblegli go
bezkutecznie. Od Xcia Parmeńskie-
go wzięte było r. 1590. Oyczyzną
jest Piotra Orgemont, i Poety Go-
defryda, leży nad Marną m. 4. na
połd ku z. od Meaux, 6. na w. od
Paryża. dl. 20. 20. sz. 48. 50.

LAGOS, *Lacobrica*, dawne
M. Portug. w Krol. Algarwii, z zam-
kiem blizkim morza, na którym
dobre tu znajduje się stanowisko o-
krętów. Jest o m. 48. na połd. od
Lizbony. dl. 9. 30. sz. 37.

LAGUNA, nayznaczniejsza
Missya Hiszpanow, na brzegach Ma-
ragnon, sz. połd. 5. 14.

LAGUNA, lub SAN-CHRITO-
VAL DELA LAGUNA, znaczne i pię-
kne M. na wyspie Teneryffie, iedney
z Kanaryjskich, blizko jeziora tego
im. na schyłku góry iedney. Zdobią
go wspaniałe budowle, i rynek pię-
kny. dl. 1. 14. sz. 28. 30.

LAGUNES de Venisse (les)
są to bagna czyli kanały we Wło-
tzech, na których Wenecya stoi.
Mają połączenie z morzem, i czy-
nią bezpieczną sytuacją miasta. Na
bagnach tych leży blizko 60. wy-
sep, które swego mają Bisk. Potych
które składają Wenecyą, naycel-
niejsza jest *Marano*.

LAHA, ob. Laa.

LAHOLM, *Laholmia*, obron-
ne M. Szwedzkie, w Prow. Hallan-
dyi przy morzu Bałtyckim, z zam-
kiem i portem, m. 10. na półn. od
Kopenhagi, 4. od Helmstädtu. dl.
30. 48. sz. 56. 35.

LAHOR, *Lahorium*, wielkie
M. Azyatyckie w Indostanie, stol.
Prowincyi tego im. którą naycelniej-

szą jest w Państwie Mogolskim. Zdo-
bią maśto wiele Meczetow, łaźni
publicznych, Karawan-Sarayów, i
bałwochwalnie. Robią tu płotna ma-
lowane różnego rodzaju, i przednie
obicia, leży w kraiu obfitym we
wszystko, osobliwie w cukier, kto-
ry tu naylepszy w całym Indostanie.
Nie jest już teraz tak znakomite,
iak było dawniej, gdy Cesarze mie-
li tu swą rezyd. Jest o m. 85. na półn.
ku z. od Delly, 60. od Multanu,
115. od Agry. dl. 93. 30. sz. 31. 40.

LAHR, lub LOHR, włość Nie-
miec. w Szwabii, o m. 5. na półn.
ku w. od Straubingi, należy dodo-
mu *de Nassau-Ufingen*.

LAIAZZO, *Laiazza*, M.
Turcyi Azyat. w Karamanii blizko
góry Nero, nad brzegiem wschod.
Golfu tegoż im.

LAICHEU, *Laicheum*, M.
Chińskie, 6te z miast głównych Pro-
wincyi Xantung. dl. 137. 16. sz.
36. 57.

LAIGNES, m. Fr. m. 3. na
w. od *Chatillon-sur Seine*.

LAILLY, i Mouzay, m. Fr.
w Aureliańskim pow. od *Beaugency*
m. 3. od Orleanu m. 4.

LAINDRY, m. Fr. w Szam-
panii, m. 3. na z. od Antyziodoru.

LAINO, *Laus*, mały plac w
Krol. Neapol. w Kalabryi bliższej,
blizko rz. tego im. m. 12. na w. od
Policastro. dl. 33. 46. sz. 40. 4.

LALAND, *Lalandia*, mała
wyspa na morzu Bałtyckim, należy
do Krol. Duńskiego. Jest bardzo ży-
źna w zboże, i ey miejsca główne
są: Naxhow, Laxkoping, i Nysted.

LALBENC, m. Fr. w Delfi-
nacie, między Romans i Walen-
cyą.

LALBENQUE, m. Fr. m. 4.
od *Cahors*.

LALLAIN, m. Flandryi z tyt.
Xftwa, nad Skarpą, o milę niżej
Duaku. Od niego iedna znakomita
familia, wzięła swe nazwisko.

LAMBALE, *Lambalium*, m.
Fr. w Brytanii wyż. główne miej-

ſce Xłwa *de Pentkieuve*. St. Franciszek *de Lanoue*, zwany *Bras-de-fer*, czyli żelazno-ręki poległ był przy oblężeniu tego miasta r. 1591. leży o *m.* 7. na połd. ku w. od S. Brieux, 15. od Kennes. dł. 15. 4. ſz. 48. 28.

LAMBESC, *Lambesca*, piękne m. Fr. w Prowancyi z tyt. Xłwa, o *m.* 5. na z. od *Aix*, pamiętne urodzeniem ſt. Franciszka Pagi. Tu miane bywają obrady Prowancyi.

LAMBETH, zamek rokoſzny Arcy-Biſk. Kantuaryiſkiego w Anglii, gdzie nayprzednieyſze ſzkła w Europie robią, leży nad Tamizą, na przeciw Weſtmiſteru.

LAMBEYE, m. Fr. w Bearnie, o *m.* 7. na w. ku połn. od Leſkarv.

LAMBRECHT, (S.) Opac. Bened. Niem. w Styryi wyż. o *m.* 5. na połn. ku z. od Judenburga. Opac. iſt członkiem Stanow.

LAMEGO, *Lamacum*, M. Portugal. w Prowincyi Beyrze, z Biſkup. Suffr. Bragięńſkiego, i z dobrą Cytadellą, leży w nizinie, o *m.* 2. na połd. ku w. od Bragi, 60. na połn. od Lizbony. dł. 10. 18. ſz. 41. 1.

LAMO, *Lamum*, wyſpa i Krol. Lamańskie ku brzegom Melindy w Afr: między wyſpą Patą, i Krol. Ampazy, i Melindańskim. Znajduje ſię tu też inne miasto tego im. z portem.

LAMPEDUZA, *Lampedoſa*, mała wyſpa na morzu Afr: przy brzegach Tunetu, o *m.* 20. od niego, a o *m.* 45. od Maltę, mającą obwodu *m.* 5. dwie zaś długości. Niemaſt tu nic, procz iedney puſtyni, w ktotey kapłan Maltański utrzymuje kaplicę poświęconą na część Maryi P. i lampę zawsze palącą ſię u grobu iednego puſtelnika Mahometana, przeczco wiela ſię tu pobożnych obydwóch religii zgromadza. Ma port dobry doſyć, dla ſtanowienia okrętow. Puſtelnika iſt

powinnością mieć ſtaranie o doſtarczanie żywności i potrzeb wſzelkich przychodniom za pieniądze. Sieie żyto i ięczmień, żywi woły, oſły, barany, kozy i ſwinie. Procz tego przyjmuie pieniądze, hub w rzeczach ialmużnę. Połowy ryb tu bardzo ſą korzyſtne. Okryta iſt naywięcey drzewami oliwnemi dzikiemi. Grunt byłby bardzo urodzayny, oſobliwie dla winnic i pſzenicy dobrej. Przy tey to wyſpie rozbiło ſię woysko meſkie Karola V. r. 1552. dł. 30. 35. ſz. 36.

LAMPON, m. Azyatyckie wgląd Gofu w części połd. wyſpy Sumatry, w krainie, od ktorego ta bierze nazwiſko.

LAMPŒAK, *Lampſacus*, dawne m. w Azyi mnieyſzey przy nyſcim połnocnym cieſniny Dardanelli.

LAMSRING, m. Niem. w Biſkup: Hildesheimſkim z kłaſztorem katol. Mieſzkańcy ſą prawie wſzyſcy Angliacy katolicy. Jeſt o *m.* 8. na połd. od Hildesheimu.

LANCEDOGNA, ob. Cedogna.

LANCEROTA, *Junona Inſula*, wyſpa Afr: iedna z Kanaryiſkich, długa około na *m.* 13. ſzer. 9. Jeſt otoczona ku połn. nieiako w wieniec od 4. wyſepiek: S. Klary, Allagranza, Rokka, i Gracyora; odkryta i zdobyta była r. 1417. od Jana *Betancourt*, ktory iej uſtąpił Krolowi Kaſtylii, przez co doſtala ſię Hiſzpanom. dł. 4. 30. ſz. 28. 40.

LANCHARRE, Opac. Fr. Bened. od *Chalons* nad Marną o *m.* 6. do ktorego przenieſione zoſtało.

LANCIANO, *Arxanum*, znaczne M. Włoc. w Krol. Neapol. w Abruzzie bliſzſzey, z Arcy-Biſk. erygowanym r. 1562. ſławne walmi iarmarkami, leży nad potokiem Feltrino, blisko Sangro, o *m.* 7. na połd. ku w. od Chieti, 35. od Neapolu. dł. 32. 40. ſz. 42. 12.

LANCKORONA, m. Pol. w Woi. Krakowſkim, doſyć znaczne, z zamkiem od Kazimierza W.

wyfokiej górze zbudowanym, z Starostwem które czyniło kwar: 23962. ził: tu Stefan Batory zawartą Maxymilianą Cef: partya r. 1576. do poddania się przymusił. Teraz pod pan: Austr: w Cyr. Wielickim, leży w pięknym położeniu nad rz. od Krakowa *m.* blisko 5.

LANCOS (os) ob. Of-Lanços.

LANDAFF, *m.* Biskupie w Anglii w Xstwie Wallii, w Hr. Klamorguńskim, *m.* 50. na z. od Londynu.

LANDAIS, Opac. Fr. Cyster. fund. około r. 1115. czyni 3500. liwrow. Jest w Diec. Bituryceńskiej o *m.* 5. od *Chateauroux*.

LANDAU, *Landavia*, dawne, piękne, i bardzo mocne *M. Fr.* w Allacyi niż. dawniej Cef. ale po traktacie Monasterskim nal. do Fr. śl. jest wielą obleżeniami. Jozef I. nie będąc jeszcze tylko Krolem Rzymkim dobył go r. 1702. odebrali go Franc. pod P. Tallardem, r. 1703. ale znowu go dostali Cesarzey r. 1704. Poslesyła jego była utwierdzona Franc. gdy go wzięli byli r. 1713. przez pokoy Badeński, leży nad rz. *Queich*, która go przerzyna, w miejscu żyznym i miłym, otoczonym łąkami, i wielą miasteczkami. Figura miasta jest osmiokąt obronny. Od Neustadtu na półd. *m.* 3. od Filipsburga na z. 5. tyleż od Spiry, 15. od Strazburga, 108. od Karyża. dł. 25. 47. sz. 49.

LANDAVE, Opac. Fr. Augury: w Diec. Remeńskiej, czyni 3300. liwr. Jest blisko *Vouzy*.

LANDAW, *m.* Niem. w Bawaryi niż. nad rz. Iserą, jest piękne, i małą go za dawne miasto u Rzymian: *Apona*. Od Landshuta na półn. ku w. *m.* 9. Inne tego im. jest w Hr. Waldeckim z zamkiem wystawionym na górze o *m.* 4. na półn. od Waldektu.

LANDECK, *m.* Szląskie w Hr. Glackim, sławne przez swelanie, jest o *m.* 4. na półd. ku w. od Lutzu; jest też zamek w Hr. Ty-

rolu nad Inną o *m.* 16. od Inspruku na półd. ku z. Landeck zwany.

LANDE-DAIRON, *m.* Fr. w Nerm: o *m.* 7. na półd. od *Contances*, tamże *Landelles*, *m.* o *m.* 2. od *Vire*.

LANDEK, *m.* Pruskie w Woj. Pomorskim, ku granicom Pomeraanii Brandeburskiej nad rz. od Czuchowa na z. *m.* 10.

LANDEN, *m.* w Niderlandzie Austr. w Brabancyi w okolicy Lozańskiej: Marzałek de Louxemburg poraził tu był Związkowych dnia 29. Lipca, r. 1693. Potyczka ta zwana jest batalią w Nerwindzie, od wioski pobliskiej, leży nad Beką *m.* 2. od Tillemontu, 7. od Huy, tyleż od Lowanium, 7. i pół. od Namuru. dł. 22. 40. sz. 48. 25.

LANDERNAU, *m.* Fr. w Brytanii niż. główne miejsce dawniej Baronii *de Leon*, nad rz. Elhorną, *m.* 8. na w. od Brestu. dł. 13. 22. sz. 48. 25.

LANDES, (les) *Agar Sirticus*, kray Fr. w Gaskonii, pełny piaskow, drzew, latow sosnowych, które mieszkawcom przynoszą małe maszty i żywicę. Znajduie się też tu wiele drzewa wiązowego, z którego kory korki robią. Wszystko jest w wielkich równinach, przez co kray wydaie się iak stepy obzerne i smutne, lubo zawsze zieleniejące się i ciągnie się wzdłuż pomorzem od Burdegali do Bayony. Xzę *de Bouillon* posiada jego największą część z przyczyny Xstwa *d'Albret*. Główne miejsce pow. Landes jest Dax. Należy do Wielkorządztwa Burdegali

LANDEVENECH, *m.* Fr. i Opac. Bened. czyni 4500. liwr. *m.* 3. od Brestu.

LANDGRAVIATUS, *Landgrafstwo*, kray czyli Państwo udzielne mające Panem swym Landgrafa. Nazwisko pochodzi z słow *Land*, co znaczy kray, i *Grau*, siwy czy starzec, przeto, że Grafowie postanawiani w różnych Prowincyach dla czynienia sprawiedliwości, byli

Iudzie sędziwi. Ci którzy rządili kantonem jakim zwali się *Landgrafiami*, ci którzy strzegli granic *Margrabiami*, ci którzy rząd mieli nad fortecą *Burgrabiami* zwali się. Urzędy te, które nie oznaczały zrazu, tylko powiuność włożoną na obywatela od Monarchy, stały się godnościami dziedzicznymi, i z czasem udzielnemi.

LANDIVISIAU, m. Fr. w Brytanii m. 5. na pośd. od *S. Pol.*

LANDIVY, m. Fr. o m. 7. na pośn. ku z. od Mayenny.

LANDOUZY, m. Fr. o m. 2. od *Vervins.*

LANDGRECIE, *Landeriacum*, Landrezya, małe ale bardzo mocne m. Fr. w Hannonii, w Wielkorządztwie Walencyeńskim; gdy Franczsek I. uczynił się jego panem, wojska Karola V. Cesarza przymuszone były odstąpić ztąd od oblężenia r. 1543. roku następującego uścąpione było Cesarzowi. R. 1637. od Francuzow, 1647. od wojsk Cesar. i 1655. od Lúdwika XIV. wzięte było. Uścąpione i utwierdzone Francyi traktatem Pyreneykim. Fortyfikacye jego są dziełem P. *Vauban.* R. 1712. Xże Eugeni od oblężenia odstąpić musiał, leży w równinie nad Sambrą, i niema tylko 2. bramy, od *Maubege* na pośd. ku z. m. 6. od Kameraku 7. 11. od Mons, 40. od Paryża. dl. 21. 18. (z. 50. 4.)

LANDROVA, mała rz. Hiszpańska w Gallicyi. *Vivero* niedaleko jest od iey uýścia.

LANDSPERG, *Landsberga*, nazwisko kilku m. Niem. jedno piękne, leży w Bawaryi nad Leką, o m. 8. na pośd. od Ausburga, mające piękne Collegium; drugie w nowey Marchii Brandeburskiej nad Wartą, o m. 12. na z. od Kustryna; inne w Prow. Nattangenie, w Prusiech nad Steynem; inne jest miejscem głównym imienia tegoż Kantonu w Xwíe Dwoch-mořtow, którego za-

mek zburzyli Francuzi, jest o m. 3. od Dwoch-mořtow. Inne w Misnii w Bisk. Merseburskim, o m. 7. od Merseburga; inne w Hr. Cylleyskim, o m. 8. na w. od Cylleju.

LANDSCRON, włość bezśrzednia w Westfalii w Hr. Marchii nad Lippą o m. 5. na z. od Lippstadtu.

LANDSCROON. forteca Fr. w Alfacyi wyż. w Wielkorządztwie Strazburskim, w Suntgawii, wybudowana na górze o m. 2. od Bazylei. dl. 25. 7. sz. 47. 36.

LANSEK, m. Fr. w Alfacyi o m. 3. od Hunningi.

LANDSHUT, *Landshtutum*, mocne M. Niem. w Bawaryi niż. z zamkiem dobrym blisko leżącym. Austriacy dobyli go r. 1742. i 1743 i opanowali go z całą regencyą Landshutską po śmierci ostatniego Elektora Bawar: przypadley dnia 30. Grudnia r. 1777. od Ratyzbony na pośd. m. 14.

LANDSHUT, M. Szląskie w Xstwie Swidnickim, nad rz. Ziedera, która wpada w Bauber. Tu Austriacy r. 1760. porazili byli Prusakow. Handel wielki mieszkańcy prowadzą na nici i płotna, od Swidnicy o m. 8. na z. Inne tego im. w Morawii nad rz. Morawą od Hradischi m. 9. na pośd.

LANDSKROON, *Corona*, Landf-krona, małe ale mocne M. Swedzkie w Prow. Shonen; uścąpione było Szwecyi traktatem Roschyldzkim od Krola Duńskiego r. 1658. odebrali go byli Duńczycy r. 1676. wrócili go zaś r. 1679. Pamiętne jest stoczona tu bitwą r. 1677. leży nad cieśniną Sundzką, obronne trzema zamkami o m. 5. od Lundenu, 5. od Kopenhagi. dl. 30. 45. sz. 55. 50.

LANDSTRASSEN, czyli LANDTOST, m. Niem. w Karnioli, z zamkiem i klasztorem, leży na kąpie oblaney rz. Gurck, o m. 10. na pośd. ku w. od Cylleju.

LANDSTULL, lub NANDSTUL, m. Niem. z obronnym

skale zamkiem, w Xstwie Dwoc-muśtow, o m. 5. na w. od *Zwey-brück*. dł. 26. 20. fz. 49. 25.

LANERK, m. Szkockie, stoł. Prow. Klydshalii, z tyt. Hrabstwa, wysła 2. Dep. na Parl. od miasta jednego, a drugiego od Hr. Jest blisko Klydy, m. 3. od Hamiltona 7. od Glasgowa, 9. od Edyburga, 116. od Londynu. dł. 14. 4. fz. 55. 10.

LANGÉAC, *Lengiacum*, Lan-żak, m. Fr. w Arwernii niż. z są-dami, leży blisko rz. Allierey mię-dzy gorami, o m. 7. na w. od *S. Flour*, 17. od Klermontu, dł. 21. 10. fz. 45. 5. Znajdują się tu do-bre wody mineralne.

LANGÉAIS, ob. Langets.

LANGELAND, *Langelan-dia*, wyspa Duńska na morzu Bal-tyckim. Rodzi wiele zboża, ma dobre pastwiska, i obfituje w ryby. Jest na niej iedno m. Rudkopinga, Zamek ieden, i 6. wsi. dł. 28. 45. fz. 54. 52. 55. 15.

LANGENBURG, m. Niem. w Frankonii w Hr. Hohenloeskim, o m. 7. na pośn. ku w. od Halli w Szwabii.

LANGEN-SCHWALBACH ob. Schwalbach.

LANGEN-ZENN, m. Nie-miec: w Frankonii w Xstwie: An-spachskum, o m. 5. na z. od Norym-bergi. Dawniej tu nie był tylko klasztor.

LANGERON, wieś Fr. z tyt. Hr. o m. 3. od Niwerny.

LANGÉIS, lub LANGEV, *Langeiacum*, dawne m. Fr. nad Ligierą w Turonii, o m. 4. na z. od *Tours*. Nayprzedniejsze tu iedną melony.

LANGIONA, wiel. bogate i daw. M. Azyat. stoł. krol. Laoń-skiego, ozdobne obszernym i wspaniałym pałacem, gdzie Krol ma swą rezyd. Sami Talaponowie ma-ją moc stawiania tu klasztorow lub domow swych murowanych, leży nad rz. Mekoną, o m. 55. od Alwy. dł. 135. 20. fz. 22. 38.

LANGOGNE, m. Fr. w pow. Gewodzkim, przy źrzodle rz. Al-liery, w Diec. Mendeńskiej, o m. 8. na pośn. ku w. od Mendy.

LANGON, *Alingonis Portus*, m. Fr. o m. 5. na pośn. od Basazy, nad Garumną, z tyt. Margr.

LANGONET, opac. Fr. Cy-ster. w Brytanii, fund. v. 1137, czyniące do roku 6000. liwr. o m. 5. na pośn. od *Quimperlay*.

LANGRES, *Anclematumum*, *Lingones*, dawne i znaczne M. Fr. w Szpanii, z Bisk. Suffr. Lu-gduńskiego, ktorego Biskup Xciem i Parem jest Francyi. Jan *Barbier d' Ancour* ztąd był rodem. Fabry-ki nożw Langreyskie są powsze-chnie zalecone, leży na gorze bli-sko Marny, o m. 14. od Dyżonu na pośn. ku w. od Troyes 27. od Pa-ryża 63. dł. 22. 59. fz. 47. 52.

LANGROD, m. w Woi. Bra-clawskim, nad Rosawą, od Mohy-łowa na w. m. 5.

LANGRUNE, m. Fr. w Nor-mandy; m. 3. od *Caen*.

LANGUEDOC, *Occitania*, Langwedocya, znaczna i nadmorska: Prow: Fr. między pow. Ruteneń-skim, Arwernią, Delfinatem, Pro-wancyą, i Gaskonią. Szerokości naywiększey ma na m. 40, a dłu-gości od pośn. do połud. 90. Jest to Prow: Fr. gdzie Duchowień-stwo jest naylicznieysze, i naybc-gatsze, i liczy 3. Arcy-Bisk: i 20. Bisk: a ktore formują stan ieden duchowny tey Prow: Dzieli się na Langwedocya wyż: i niż: i zawiera 2. Wielkorządztwa Tulofy, i Mont-pelieru. W ogolności kray jest bar-dzo piękny i urodzayny w zboża; owoce, i wina przednie &c. Han-del prowadzi wielki. Znajduie się tu 180. zioł lekarzkich i osobli-wszych, rudy żelazne, żyły mar-murowe, i Turkufy. Zbierają tu obficie. ziela zwanego Solanka: W Langwedocyi niższej rodzi się pewny rodzaj krzewia, ktory podobny do dębiny, i wydaje

bę czerwoną. Rzeki w tej Prow: znaczniejsze są Rodan, Garumna, Aude, Tarn, Allier, i Ligiera, i wiele źródeł mineralnych. *Touloze* jest M. S.

LANGUES, (les) kraina Wł. dzieląca się na wyż: ktorey M. S. Alba, i niż: leżącą na półd: *Asi* miasta w Piemencie. Jest bardzo urodzayna i ludną.

LANCASTER, *Lancastria, Lancastre*, M. S. Prow: Lankastshiry w Anglii ozdobne bardzo pięknym kościołem. Od niego familii Krol: w Anglii linia i jedna miała tytuł Xiłwa, i posadzila na Tronie 4. Henrykow, IVgo, V. VI. i VII. Dom Xżąt Lankastru i Yorku długo spor wiodł o koronę pod imieniem partyi *roży czerwonej i białej*. Henryk VII. z Domu Lankaster wslawił się połączeniem przez swe zamęcie z Elżbietą corką Edwarda IV. tych dwóch domow, przez co zakończył ich walkę długą, w ktorey twierdzą, że 3. krolow, i 80. Xżąt z tych 2. domow poległo. Wyśla Lankaster 2. Deput: na Parl: leży nad Loną, o m. 2. od morza Irlandyi, 62. od Londynu. dl. 14. 33. sz. 54.

LANCASTSHIRE, Prowin: Angielska nadmor: w Diec: Chesterkiej, około m. 24. maizca obwodu, a łanow ziemi 1150000. Powietrze ma dobre, mieszkańcy są rzeźwi i mocni, a niewiaſty bardzo piękne. Równiny są dosyć żyzne; Woły ma wielkości nadzwyczajney. Rzeki znaczniejsze tu płyną Merfey, Ribla, i Lon, i 2. wielkie jeziora Winder i Merton. Wyśla 2. Dep: na Parl.

LANNE, m. Fr. na ł rz. A-łous, o m. 3. na półn. od Daxy.

LANEPAX, m. Fr. w Hr. Armaniaku, m. 6. na półn: ku z. od *Auch*.

LANNION, m. Fr. w Brytanii, zalecone wodami mineralnymi, jest miejscem głównych

dow, o m. 5. na z. od Ireguten
LANNNOY, *Alnetum*, m. Fr. z tyt: Hr. w Flandryi, o m. 2. na w. od Lilli, 3. na z. od *Tournay*. Ustąpione było Francyi r. 1137. Tego im. opac. od *Beauvais* na półn ku z. o m. 5.

LANOBRE, m. Fr. w Arwernii, o m. 12. na z. ku półd: od Klermontu.

LANTA, m. Fr. w Langwedocyi wyż: o m. 5. od *Touloze*.

LANTENAC, opac. Fr. Bened: czyniące 2300. liwr: fund: około r. 1153. w Brytanii, o m. 9. na półd: od *S. Brieux*.

LANTENAY, ob. Boubier.

LANVAUX, opac: Fr. Cyf: czyni 1200. liwr: o m. 4. od *Vannes*.

LANZO, *Azima*, m. Wł. w Xiłwie Piemonckim, nad Sturą, o m. 8. na w. od Suzy. 8. na półn: od Turvau. dl. 23. 8. sz. 42. 2.

LAO, lub LAOS, *Lavum*, krol: Laozańskie w Azyi za Gangujem. Gran: na półn: z Chinami, na w. z Tonkwiną i Kochinchiną, na półd: z krol: Kambojskim i z z. z krol: Siamskim, i z Stanami krol: Awańskiego. Jest to kray pełen lasow, obfity w ryż, owoce i ryby. Langienowie, lub Laozowie, są urodni, mocni, szczerzy, łagodni, ale bardzo zabobonni, i rospuſtni, cery oliwkowey. Rolnictwo, i rybołostwo, iedyne ich są zabawy. Krol jest samowładny, wola jego stoi za prawo. Dwa razy w rok daie się widzieć tylko. Naywiększy ma z kości stoniowey dochod, ktorey tu dla mnogości stoniow jest bardzo wiele. Ma swego w krol: Wicereia W. i 7. innych partykularnych, i nadto wielu Mandarynow. Naystarsi w familii mają wielką powagę w kraiu. Religia ich jest sekta bałwochwaltwa Chińskiego. Lanchang albo Langiona, czyli Winkian jest M. S. LAON, *Laudunum*, znaczne M. Fr. stol: powiatu, w Wielko-

rzążtowie Sweffyonńskim, z zamkiem niegdyś bardzo mocnym i z Bisk: Suffr: Remskiego, ktorego Biskup iast Xciem i Parem Francyi, i Prezydentem. Jest tu opac: Bened: pod im. S. Jana przyłączone do szkoły żołnierskiej. Handel miasta zależy na zbożu i winie. Położenie iego wygodne na gbrze, o m. 12. na półn: ku z. od Rheims, 8. na półn: ku w. od Sweffyonu, 31. od Paryża. Pow: Landauński leżv między Szampanią, i pow: Sweffyonńskim. Tegoż im. opac: Auguſtyn: w *Thonars* czyni 6500. liwr.

LAPONIA, wielki kray na półn: Europy i Skandynawii, między morzem lodowatym, Norwegią, Szwecyą i Rosyą leżący. Dzieli się na Laponią Duńską, czyli półn: Szwedzką, czyli połudn: Moskiewską, czyli Wschodnią. Powietrze tu bardzo zimne, mieszkańcy przez 3. miesiące zimny mają noc nie przerwaną, a dzień takż znowu przez 3. miesiące lata. Nie ma tu wiosny, ani ieleni, deszcz bardzo rzadki wlecie, a w zimie zawsze ziemia okryta bywa śniegiem. Niebo iest polpolicie pogodne, powietrze zdrowe i czyste, z przyczyny nieustannych wiatrow. Nie sieją w tym kraiu nigdy, ale mają dobre pastwiska, które w krotkim czasie dobrze tuczą bydła. Kray iest pełen gór i skał. Popolitsze tu zwierza są niedźwiedzie, wilki, kaſtory, łosie, gronoſtaie, roſomaki, ale z tych nayużyteczniejsze są rentyry, ktorych mięsem i mlakiem żyją, i używają ich do sań, ktoremi na podziw szybko po śniegu iez dzieć zwykli. Much tu też mnoſtwo iest nazbyt wielkie. Lapończykowie nie bywają wyżs, iak na 4. stop, a naywięcey i pół. Twarz mają płaską i ogorzałą, ciało czarne, i nieiako czerwone, szeroki brzuch, ale mały, uda i nogi cienkie zdadne do biegu, (bie-

gaią niekiedy prędey niż wilki i rentyry) głowę grubą. czoło wielkie i szerokie, oczy niebieskie, wklęſte, i strzelające, nos krotki i płaski, wlosy krotkie twarde i czarne. Są leniwi, grubianie, do gniewu prędcy, bardzo zabobonni, lubo więkſza część wiarę Chreſciańską przyięta, i bojaźliwi, ale cnotliwi, prostacy, ledwie znają zaboie, kradzieże &c. Żyją długo bardzo, ale nie ſwieięą, i nie używają lekarstw. Wiek stary nie przewszkadza im, aby nie mieli biegać prędko po lasach i gorach. Nie noszą koſzul, ani żadnego płotna nie używają, odziewają się tylko ſkorami, lub Tiermiegą. Zamiaſt chleba i maki, ryby tuzone trą na proch. Każda familia ma ſzczegolną okolicę niemałey rozległości. Często kroc się z mieysc iednych przenoszą na inne. Mieszkaią w podłych chatach. Laponia Szwedzka iest pod grad: dł. 32. 46. ſz. 65. 72. O Moskiewskiej ob. pod *Leporia*.

LAQUEDIVÆ, *Laquedives*, wyspy na półn: Maldywſkich leżące, na z. pomorza Malabaru; iest znaczneyſzych z tych 19. ſz. 8. 12.

LAR, ob. Laar.

LARACHE, *Lixa*, Laracha, dawne i mocne M. Afrykańskie, w krol: Fezańskim, przy uſciu rz: tegoż im. w Ocean, o m. 25. na półn: od Sali z portem dobrym. Mulley Xek poddał ią Hiszp: r. 1610. ale potym odebrali ią Murzy: r. 1765. ſzturmowali ią Francuzi. dł. 11. 40. ſz. 35.

LARCHAMPS, m. Fr. o m. 7. na z. od Mayenny.

LAREDO, *Lardum*, m. Hiszp: nadm. w Biskayi, z wielk: i dobrym portem, leży na mieyscu wydatnym, otoczonym przerwiſtymi skałami, o m. 12. na z. od Bilbao. dł. 13. ſz. 43. 23.

LARGENTIERE, m. Fr. w pow: Wiwareńskim, o m. 7. na z. od *Viviers*.

LARINO, *Larinum*, m. Wł. w krol: Neapol: w Kapitanacie z Bisk: Sulfr: Benewentkiego, o m. 18. na półn: od Benewentu. fz. 41. 48. dł. 32. 35.

LARISSA, m. w Idumei na pograniczu Judei, o m. 12. na pold: od Gazy, gdzie Baldouin Krol Jeruzolimski umarł r. 1118. Pamiętna jest nadto zabięciem Pompeiu-fza.

LARISSA, Laryssa, dawne, bogate i: M. Greckie, w Prow: Iannie, czyli Tessalii z Arcy-Bisk: Greckim, ozdobne palacem i pięknemi meczetami. Podług Wirgiliusza miejsce to Achilleśa było oyczyzną, i rezyd. Filipa oycy Alexandra W. Handel prowadzi dofyć znaczny. W położeniu jest miłym nad Peną, o m. 30. na pold. od Saloniki, 35. od Athen, 114. od Konstantynopola. dł. 40. 40. fz. 39. 54.

LARISTAN, Larystan, krajna Perska w okolicach miasta Laar. Należała dawniey do Xżą: Gwibrow, od panowania Szach-Aby, należy do Persów. fz. 25. 27.

LARME, (S.) ob. Selincourt, Vendome.

LARNAKA, *Larnaca*, wieś na brzegu wchodnim-wyspy Cypru, bardzo handlowna, gdzie rezyduie wiele Konsulów Europey-skich.

LARREY, ob. Fabert.

LARFA, ob. Arta.

LARUNS, m. Fr. w Bearnie, z sądami, o m. 4. od Olerony.

S. LARY, m. Fr. blisko *Beaumont*.

LAS czarny, ob. Schwartzwald.

LASSAY, m. Fr. w pow. Ceuomańskim nad potokiem, który uchodzi dorz. Mayenny, z tytuł: Margr; o m. 5. od Mayenny.

LASSEÉ en Brignon, opac. Fr. Bened: czyniące 2000. liwr. o m. 2. od Thouan.

LASTIC, m. Fr. w Arwernii,

o m. 5. od *S. Flour*.

LASZCZOW, m. Polsk: pod pan. Austr. w Cyrk. Belzkim, od Belza m. 4. W tymże Woi. Laszczowka poblisko Tomaszowa ku połud. Dobra Ordynacyi Zamoy-licky.

LASZYN, Lessen, m. Prusk: w Woi. Chelmiuskim, założone r. 1328. zewsząd prawie wodami oblane, w czasie wojen wiele klęsk poniosło. Oblegaiącym woyskom Polsk. r. 1454. mężny dało odpor. od Grudziądza na w. m. 3.

LATAKIA, Latichez, lub **LAODYCEA** nad morzem, *Laodicea ad mare*, dawne, wiel. i znaczne M. w Syrii z portem, i Bisk. wławione wielą bardzo pięknymi starożytności znakami. Zbudowane było od Seleuka Nikanora, który mu dał swej matki imie. Winną swe Laodicea odnowienie Koplawnowi Aga, człowiekowi bogatemu, i lubiącemu handel. Stała się miastem naylepiey kwitnącym na tym pomorzu. Handel iego jest wielki, leży w kraju rownym i żyznym. m. 99. na półn. od Jeruzolimy, 30. od Alepu na pold. ku z. dł. 54. 55. fz. 35. 30. Inna była Laodycea na pold. *Cogny*, która jest spustofzała; inna zaś była o m. 35. na pold. ku w. od Smirny.

LATRECEY, m. Fr. w Burgundyi, o m. 3. od *Arc*.

LATTES, m. Fr. o m. 2. od Montpellieru.

LATOWICZ, m. Pol. w Woi. Mazowieckim z Stwem czyniącym kwarty zł. 5 82, jest w położeniu wydatnym, nie dobrze budowne, o m. 11. od Warszawy.

LATYCZEW, m. Pol. z powiatem w Woi. Podolskim, ma Stę grod. płaci kwarty zł. 11068, leży w gruncie dobrym, od Winnicy na pold. ku w. m. 11.

LAVAGNA, m. nadmorskie we Wł. w Rzpltey Genueńskiej, o m. 11. na w. od Genny, przy uściu rz. Lawany.

LAVAL-ROY, Opac. Fr. Bened. w Diec. Remefkiej, m. 7. od *Rheims*, czyni 14000. liwr.

LAVAL, *Vallis Guidonis*, Lawal, M. Fr. najznaczniejszy, i najludniejszy w pow. Cenomańskim, z przyczyny wiel. handlu na płotna. Ma dwa zamki i tyt. Xięstwa Parostwa. Oyczyzną jest Wielma Bigota Lekarza, nad prawym brzegiem Mayenny, o m. 16. na z. od Mans, 15. na w. od Rennes, 6. od Mayenny, 58. od Paryża. dl. 16. 53. sz. 48. 4.

LAVARDAC, *sur la Baife*, m. Fr. o m. 2. od Neraku.

LAVARDENS, m. Fr. w Armaniaku, o m. 4. na półn. od *Auch*.

LAVARDIN, m. Fr. nad Ligerą, o m. 4. od *Vendome*, ob. *Conlie*.

LAVAUUR, *Vaurium*, Lawor, m. Fr. w Langwedocyi wyż: z Biskup: erygowanym od Jana XXII. r. 1316. Tu przeciw Albigansem r. 1212. miane było. Concili: których to najznaczniejszym było miałem, leży nad rz: *Agour*, o m. 8. na półd: ku w. od Alby, 148. od Paryża. dl. 19. 32. sz. 43. 42.

LAUBACH, lub **LAYBACH**, *Laubacum*, piękne i mocne M. S. Karnioli wyż: z Bisk. Miasto nie jest wielkie, i niema iakiedną prawie długą ulicę, ale dobrze jest budowne, leży nad rz: Laubachem, w ktorej największe w Europie poławiają się raki. Znajduje się tu Kollegium. Jest o m. 18. na półd: ku w. od Klagenfurtu, 60. od Wiednia. dl. 32. 22. sz. 46. 10.

LAUBACH, m. Niem: w Wetterawii w Hr: Solms-Laubachskim, o m. 4. na półd: ku w. od Gesteiny.

LAUBAN, *Laubana*, znaczne, bogate, i bardzo ludne m. w Luzacyi wyż: nad rz: Kweysią, o m. 4. na w. od Gorlicza. Dają się tu widzieć bardzo piękne blichy. Znaczne jest wielkim handlem na sukna,

płotna, i nici. Znajduje się też tu klasztor mniszek.

LAUBESPINE, m. Fr: w pow: Forez, o m. 2. na w. od *S. Galmier*.

LAUCHA, m. Niem: w Turyngii nad *Unstrutta*, o m. 3. na półn: ku z. od *Naumburga*.

LAUCHSTÆDT, m. Niem: w Bisk. Merseburkim, w Saxonii wyż. z zamkiem pięknym, łaźniami, i źródłem wody mineralnej bardzo uczęszczany, o m. 4. na półn. ku z. od *Merseburga*.

LAUDA, lub **LAUDEN**, m. Niemiec. w Frankonii nad *Tauberą*, w Bisk. Wurtzburkim, o m. 6. na półn. od *Maryentalu*. dl. 27. 18. sz. 49. 40.

LAUDERDALIA, dolina w Szkocyi, przez którą płynie rz. *Lauder*. Na moście teyto rzeki partyzanci Jakuba III. powieszeni zostali. Jest tu blisko dom piękny zwany *Lauderfort*, który nal. do Hrab. *Lauderdalii*, a który jest o m. 7. na w. ku półd. od *Edyburga*.

LAUDUN, m. Fr: w Langwedocyi niż. m. 3. od *Orange*.

LAVEDAN, *Lavitania*, dolina Fr: w pow: *Bigorreńskim*, między *Pyreneyjskimi* gór. Jest bardzo żna, długa na m. 12, szeroka 8. miejsce iey główne *Lourde*.

•**LAVELLO**, *Labeltum*, *Lavello*, m. Wło: dawne w Krol. *Neapol.* w *Bazylikacie* z Bisk. *Suffr. Barckiego*, o m. 7. na półn. ku z. od *Cyrenzy*, 20. od *Baru*, 32. od *Neapolu*. dl. 33. 30. sz. 41. 3.

LAUFFEN, *Laviacum*, m. Szwajcarski w Bisk. *Bazyleyskim*, nad zbiegiem rz. *Bits*, i *Luzzeli*, o m. 4. na półd. od *Bazylei*. Jest tego im. m. w Frankonii nad *Pregnitzą*, o m. 8. na w. od *Norymbergi*. Inne leży w *Szwabii* z zamkiem i klasztor. em, w Xstwie *Wirtemberskim* nad *Nekią*, o m. 2. na półd. od *Hailbrony*. Inne też w *Ar-*

cy-Bisk. Salisburskim, o m. 5. na połu. ku z. od Salzburga.

LAUFFEN, obronny zamek w Szwajcarach blisko Szafuzy, z kądem można widzieć fl. Kataraktę Renu.

LAUFFENBURG, *Lauffen-burgum*, małe, ale mocne M. Niemiec: w Szwabii Austr. z zamkiem. Xzę de Saxe Weimar zdobył go r. 1638. leży na skale, nad Renem, który go przerzyna na 2. części o m. 7. od Bazylei, 10. od Zurychu. dl. 25. 43. sz. 47. 36.

LAUGEAC, m. Fr. w Arwernii, o m. 5. na połu. od *Brioude*.

LAUGEAC, m. Irlandzkie w Hr. Katerlagh, deputuje na parl.

LAVIT, m. Fr. w Lomanii z sądami, o m. 2. od *Auch*.

LAUMELINR, ob. Lume-lio.

L'AUMONE, Opac. Fr. Cyfter. o m. 6. na połu. od *Blois*, czyni 4500. liwr.

LAUN, lub LAUNU, *Launa*, M. Czeskie w Cyrk: Zateckim blisko Egry, leży w okolicy obfitey w pszenicę, paszedobrze, wyborne owoce, a nadewszystko w przednie jabłka zalecone w całych Czechach. Od Satzu m. 6. na w. dl. 31. 35. sz. 52. 50.

LAUNCESTUN, piękne m. Angiel. w kraju Kornuwallii, blisko Tamery, o m. 60. na połu. ku z. od Loudynu. Wyśła 2. Dep. na Parl. dl. 13. 16. sz. 50. 40.

LAURAGUAIS, (le) *Lauriasensis ager*, Lauryański pow. jest mała kraina we Fr. w Langwedocyi wyż. z tyt. Hrabstwa między *Asiege* i *Agonne* na w. pow. Tulolańskiego. Dzieli się na wyż. i niż. Obfituje w wino i proso. *Castelnaudari* jest M. S. Był niegdyś Laurak o m. 4. na połu. od *Mirepoix*, 2. na połu. od *Kastelnaudary*.

S. LAURENT, S. Wawrzyńca rzeka w Ameryce połu. zwana

też od kraju, przez który płynie, *rzeczką Kanaan*. Zródło iey nie jest wiadome, lubo iey biegu na m. 7. lub 800. przebyto. Jest bardzo rybna. Znayduie się wniey wiele ryb osobliwzych. Zegluga na rzece tey nie jest wolną więcey iak do Kwebeku, z przyczyny iey raptownych spadkow, a poniżej Kwebeku jest bardzo niebezpieczną. Uchodzi do Golfu, który od iey ma nazwisko, przerzniętym w przod kraj niezmiernie długi. Wszystkie wyspy, pomorza Golfu, i brzegi rzeki tey ustąpione były Anglikom przez traktat Werfałki r. 1763. Przez tenże traktat zabronione jest Franc. ryb łowienie w Golfie tym, iak o m. 3. od brzegow lądu i wysp.

LAURENT, (S.) wieś Francuzka zalecona wodą mineralną skuteczną przeciw chorobom zafkórnym i reumatyzmom, w pow. Wiwareńskim o m. 5. od *Joueuse*. Tegoż im. Opac. Bened: w *Bourges*; inne przy *S. Bertrand*; także przy *Lisge*.

LAURENT, (S.) ob. Madagascar.

LAURENT dela-Salance, m. Fr: o m. 3. od Perpimanu. *Laurent d'Ygouffe*, m. Fr. w Dyec. Montpelieru.

LAURENT *des Aubas*, Opac. August. czyni 1200. liwr. o m. 2. od *Cosne*.

LAURENT-LES-CHALONS, (S.) Przedmieście miasta *Chalons*, na wyspie oblaney rz. *Saone*, z pięknym mostem kamiennym, który przechodzi przez obydwie rzeki Korryta. Ludwik XI. postanowił tu Parl. który z Dyżońskim został złączonym. Przedmieście miasta *Macon* tegoż jest im.

LAURESSE, m. Fr. w pow. *Querly*, o m. 4. od *Figeac*.

LAUSANNA, Lauzanna, wiel. dawne i piękne M. Szwajcarskie, stół: kraju Wodzkiego, w Kant. Berneńskim, z Bisk. i z fl. Collegium, Nominacya na Bisk. zależy

od Xcia Sabaudyi, Bisk: Lauzański rezyd: w Fryburgu, od r. 1536. Zdobią miasto ratniz i inne budowle publiczne bardzo wspaniałe, leży na 3 wzgórkach o półmili od jez: Genewskiego, o m. 20. na połd. ku z. od Berny, 12. od Genewy. dl. 24. 10. sz. 46. 21.

LAUTENBURG, lub **OLANDBERG**, m. Pruskie w Woi. Chełmińskim. Tu część Szwedow od Polakow r. 1703. porażona była. Jest o m. 15. na połn. ku w. od Torunia, 25. na połd. ku w. od Gdańska. dl. 38. 14. sz. 53. 6.

LAUTERBACH, m. Niem. w Hassyi wyż. o m. 5. na połn. ku z. od Fuidy.

LAUTERBERG, ob. Letterberg.

LAUTERBURG, *Lutraburgum*, m. Fr. w Alzacyi, w Bisk: Spireńskim nad rz. Lauterem, o półmili od Renu, 10. na połn. ku w. od Strazburga: Austriacy r. 1744. zdobyli go byli. Między tym miejscem i Weissemburgiem sławne znajdują się okopy.

LAUTHENTHAL, m. Niem. w Państwach domu Brunświckiego blisko Goslaru.

LAUTREC, *Lautrecum*, m. Fr. w Langwedocyi wyż. w pow. Albigeńskim, z tyt. *Vice Comitatus*, i z dawnym zamkiem, leży na górze m. 3. na w. od *Lavaur*.

LAUTREK, forteca, i obronne m. Niem. w Xstwie Dwoch-Mostow, z zamkiem pięknym, przy zbiegu rzek Lauter i Glaum, o m. 5. na połn. od Dwoch-mostow.

LAWA, rzeka w Arcy-Bisk: Salisburskim. Ma swe źródło blisko Brixen, i uchodzi do Inny.

LAWAMUNDA, lub **LAWANS-MYND**, lub **S. Jędrzey**, *Lavand-munda*, m. Niem. w Karynthii, z zamkiem i Bisk: Suffr. Salisburskiego, do którego nal. jest nad zbiegiem Drawy z Lawantą, o m. 15. na w. od Klagenfurtu, 25. na z. od Petawia. dl. 32. 45. sz.

LAWBORG, ob. Lohborg.

LAWENBURG, *Leoburgum*, M. i znaczne Xstwo Niem. w Cyr. Saxonii niż. nal. do Elekt: Hannoverkiego. Wystawione jest od Xcia Henryka Lwa r. 1157. wzięte było od Generała Tyllego, r. 1627. Leży nad prawym brzegiem Elby w dolinie, zamek zaś ma na półm. o m. 15. na połn. ku w. od Lunenburga, 16. od Hamburga, 9. na połd. od Lubeki. dl. 23. 29. sz. 53. 36.

LAWENBURG, lub **LOWENBURG**, m. Pruskie w Pomeranii dalszey, zwane też Lemburgiemi, które z Stwem i powiatem swym całym, i zko i Bytowski, od Zygmunta S. Jezemu i Barminowi Xżętom Pomorskim siostrzeńcom jego w hołd dane były, r. 1506. a po zgassey ich familii za Jana Kazimierza Elektorem Brandeburskim r. 1657. było oddane przez traktat Bydgoski, które im też potym utwierdzone zostały, leży nad rz. o m. 13. na połn. ku z. od Gdańska. dl. 35. 28. sz. 54. 45.

LAWENSTEIN, m. Niem. i grod w Misnii, o m. 9. na połd. od Drezna.

LAWERNIK, m. Pruskie w Woi. Chełmińskim, nad rz. Drybeńcą, o milę od Brethen.

LAWFELD, wieś w Niderlandzie, w Bisk. Ceodyjskim, blisko Mastrychtu, sławna wygraną Francuzow dnia 2. Lipca r. 1747.

LAWORA, ob. Labour.

LAWINGEN, lub **LAUGINGEN**, *Lavinga*, M. Niem. w Szwabii, niegdyś Cef. teraz zaś nal. do Xcia Neuburskiego. Xżę Bawaryi wziął go był r. 1702. Między tym miejscem i Dillingeną oszańcował się był, ów gdy Xżę Malborugh rozwalil okopy Schellenburga blisko Donawerty, i Hohstedtu, r. 1704. Oyczyną jest Alberta Wielki leży przy Dunaju, o m. 4. na połn. ku z. od Burgau, 8. od Ulmy, 13. od Augsburga. dl. 28. 4. sz. 48. 32.

LAUZERTE, m. Fr. o m. 8. na pold. od Cahors.

LAUZUN, m Fr. z tyt. Xłwa o m. 6. na pold. od Bergerac, 6. od Marmandy.

LAXEMBURG, lub **LAXENBURG**, m. Niem. w Austrii z zamkiem Cesar: leży nad Schwechą, o m. 4. na pold. od Wiednia.

LAYBECK, ob. Laubach.

LAYRAC, *Lauracum*, m. Fr. w Lomanii nad Garumną, o m. 2. od Agen.

LAZERS, Opac. Bernard. o m. 1. od Figeac.

LEAOTUNG, Leaton, *Leaotunica*, wiel. krajna Azji między Chinami, Golfem Kang, Koreą, i Tatarami Boydoyfskimi. Nal. do Chiu. Mieszkańcy są bitnieyszy, ale mniej oświeceni, i dowcipni, niżeli Chinczykowie. Handlem ani rolnictwem się nie bawią, lubo ich kraj bardzo do tego sposobny. *Leanyang*, jest pierwszým tu miastem głównym, które jest wielkie dofyć i bardzo ludne.

LEAWAWA, m. i port Azyatycki na brzegu wschodnim wyspy Ceylanu; z tego portu wychodzi sol bardzo przednia. dl. 100. 50. sz. 6. 40.

LEBEDA, *Leptis*, dawne M. Afr. w Krol. Trypolitańskim, z dofyć dobrym portem, i dawnym zamkiem, leży nad morzem śródziemnym, o m. 34. na w. od Trypolu. Wielu mniema, iż Cesarz Sewerzystał był rodem, iako i S. Fulgenty. dl. 32. 25. sz. 32. 10.

LEBEGUIEN, lub **LOBBEGIN**, m. Niem. w Xłwie Magdeburkim, pow. Saalenskim, o m. 13. na pold. od Magdeburga.

LEBRISA, *Nebriſſa*, dawne, mocne, i piękne M. Hiszp. w Andaluzyi, leży w kraju obfitym w zboże, wino, i drzewa oliwne, z ktorych tu nayprzednieyszą waley Hiszp: wyciskaią oliwę, o m. 4. na pold. ku w. od S. Lucarę dl. 12. 3. sz. 36. 52.

LEBUS, *Lebusſa*, m. Niem. w Cyr: Saxonii wyż. w śrzedniey Marchii Brandeburkicy, z Bisk. które obrocone zostało na Państwo świeckie dla domu Brandeburkiego r. 1556. leży nad Odrą, o m. 2. na pold. od Frankfortu dl. 32. 30. sz. 52. 28.

LECCA, *Aletium*, *Lupia*, Lekka, bogate, ludne i znaczne M. Wł. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Otrantskicy, ktorey jest miastem celnym, rezydencyą Gubernatora Bisk: Oyczyną jest Scypiona Ammirato, leży o m. 4. od Gofu Wenneckiego, 8. od Otranty, 8. od Bruncuzium, 78. na w. od Neapolu. dl. 55. 55. sz. 40. 38.

LECH, *Licus*, rzeka Niem. ktora wypływa z kraju Gryzonow, płynie przez granicę Bawaryi i Szwabii, i wpada do Dunaju.

LECTOUR, lub **LEITOURE**, *Laître*, Lektora, dawne, mocne, M. Fr. stol: pow. Lomanii, z zamkiem i Bisk. Na miejscu wfzeikich opłat daje rocznie 3000. liwr. uakształt *dont gratuit*, leży na górze, po pod ktora płynie rz. *Gers*. o m. 5. na w. od Kondomy, 8. od Agen, 8. od Auch, 143. od Paryża. dl. 18. 10. 12. 43. 56.

LEDERGUES, m. Fr. o m. 8. na pold. od Rhodez.

LEDESMAN, *Bletifa*, dawne i mocne M. Hiszp. w Krol. Legiońskim nad rz. Torines, z znaczną iurydyką, o m. 8. na pold. ku z. od Salamauki. dl. 12. 10. sz. 47. 2.

LEEDS, *Ledefia*, znaczne M. Angiel. w Yorkshirze z tyt. Xłwa. Znayduią się tu przednie fabryki sukna, leży nad rz. Arą, o m. 7. na pold. ku z. od Yorku, 45. od Londynu. dl. 15. 58. sz. 53. 43.

LEERDAM, *Lauri*, m. Hol. nad Lingą o m. 5. na pold. od Utrechtu; oyczyną jest si. Kornellego Janseniusza Bisk. Ypreńskiego. dl. 22. 53. sz. 51. 56.

LEGER, Opac. August. w Swefsyonie czyni 3000. liwr. Tegoż imię od Nietry w Diec: *de Santos*.

Opac: Bened. czyniące 10000. liwrow. Inne Opac: Bened: o m. 6. na w. od *Lisieux*, czyli 25000. liwrow.

LEGIO, ob. Leon.

LEGUA, m. Fr: w Santonii, o m. 3. od Marennes.

LEICESTER, *Liceſtria*, M. Angiel: dotąd dość znaczne nad Sturą o m. 30. na poln: ku z. od Londynu wyżyła 2. Dep: na Parl: dl. 16. 25. lz. 52. 35.

LEICESTERSHIRE, Prow: Angiel: w środku kraju położona w Diec: Lincolskiej. Ma wokoło na m. 32. i łanów blisko 56000. Powietrze zdrowe, i grunta są żyźne. Wyżyła 2. Dep: na Parl: Leicester jest M. S.

LEICHTFNAU, m. Niem: i grod w Haſtyi niż.

LEIGNÉUX, wieś Fr: nad rz. *Lignon*, znaczna Kapituła Benedyktynek z Szlacheckiego rodu tylko przyznawanych, o m. 4. na poln: ku z. od Mortbrylony.

LEININGEN, ob. Linange.

LEINSTER, *Lagenia*, znaczna i radmorska Prow: Irlandyi, mająca formę trojkąta, długa na m. 37. lz. 23. a obwód iey na mil 120. wynosi. Powietrze ma zdrowe i pogodne. Obfituje w zboże, paszę, bydło ryby, ptaki wodne, i wyborne konie. Dublin jest M. S.

LEIPNICK, m. Czeskie w Morawii, o m. 6. na w. od Olomuńca.

LEIPSICK, lub LEIPZICK, *Lipsia*, Lipsk, bogate, wiel: mocne i sławne M. Niem: w Misnii, ozdobne zamkiem zwanym *Pleissemburg*, i s. Akademią fundowaną r. 1409. Handel prowadzi na podziw wielki; rządzi się własnymi prawy, i nal: do Elekt: Saskiego. Pamiętne jest wiedziona potyczka tu r. 1631. i 1642. i przez walne co rok iarmarki. Domy jego są bardzo piękne. Oyczyzną jest Jana Fryd: Mayera, Jana Eurcharda Menke, Jakuba i Chryſtyana Tomażyuszów,

Godofryda i Ludwika Jungermanow i s. Leibnitzego. Prufacy dobywszy go r. 1745. i 1756. bardzo wielkie nań nałożyli summy pieniężne, i wymusili ie na mieszkańcach, leży w rowninie niżej i żyźney, między Sałą i Muldą przy zbiegu Pleyſly, Elſtery, Bary i Lupy, o m. 15. na pold: od Wittemberga, 16. od Drezna, 26. od Magdeburga, 100. od Wiednia. dl. 30. 30. lz. 51. 19.

EFIRIA, obroune M. Portug: w Estremadurze, z zamkiem i Biskup: erygowanym r. 1544. Jest o m. 12. na pold: od Konimbryki, 24. na poln: od Lizbony. dl. 9. 45. lz. 39. 40.

LEISBORN, sławne Opac. Bened: w Bisk: Monasterskim, w grodzie Stromberskim nad Lippą.

LEISZNICK, lub LEISNIK, m. Niem: w pow: Lipskim nad Muldą, z zamkiem zwanym *Widdenstein*, o m. 6. na pold: ku w. od Lipska.

LEITH, lub LITH, znaczne M. portowe w Szkocyi w Prow: Lothianie, nad Golfem Forth, blisko Edynburga, ktorego nieiako jest portem. dl. 14. 48. lz. 56. 15.

LEITOMERITZ, ob. Leutmeritz.

LELOW, m. Pol: w Woi: Krakowskim, z powi:tem, zamkiem, i Stwem czyniącym kwarty 2124 zł: jest obmurowane. Zdobi go klasztor Franciszkanow, leży nad rz. Białą, w okolicy żyźney, na m. 11. od Krakowa. Stwo podlega prawu emfiteutycznemu Bistrama.

LEMANSKIE, lub GENEWSKIE, Jezioro, *Lacus Lemanus*, w Szwaycarach i Sabaudyi. Opada w zinię, a przybiera w lecie, niekiedy na 10. stop wysokości. Jest głębokie, i nigdy niemarźnie. Obfituje w ryby dobre, głównie w pstragi i okunie wyborne. Daje się w nim widzieć od początku wieku tego ryba żarłoczna zwana *moſelle*, ktorey tu niepostrzegano dawniej, niędyż jezioro to żeglującym

nim przedziwne sprawnie spoyrzemie.

LEMBACH, m. i grod Niemiec: w Hr: Mansfeldzkim, pod panowaniem Krola Pruskiego, z wsiami, nad zeyściem się rzeki Tulbach i Wipper. Corocznie walne tu bywają iarmarki, leży blisko Mansfeldu.

LEMBERG, lub **LEANBERG**, piękne M. Szląskie, w Xstwie Jaworskim, o m. 6 na z. od Jawora. Ob. Lwow.

LEMBRO, lub **IMBRO**, *Imbros*, wyspa na Archipelagu, ku brzegom wchodnim polwyspy Romanii, na m. 9. wokolo mająca, z miasteczkiem tegoż im. i portem. dl. 43. 35. sz. 40. 25.

LEMBURG, ob. Lawenburg.

LEMOW, *Lemgovia*, m. Niem. w Westfalii, nad rz. Bega, w Hr. Lipieńskim. Niegdyś było Cef: teraz nal: do Hr. Lipieńskiego. Jest tu Opaństwo szlachetnych Pannien, których Xieni powinna bydź zawsze urodzoną Hrabinią Lipieńską. Jest o m. 7. na połd. ku z. od Minden. dl. 26. 30. sz. 52. 8.

LEMNOP, ob. Stalimena.

LEMOWIK, ob. Limoges.

LEMPDE, m. Fr. o m. 3. na w. od Klermontu w Arvernii.

LEMPS, m. Fr. w Delfinacie o m. 2. od brzegow S. Andrzeia.

LEMSTER, lub **LEOMENSTER**, *Leonis-monasterium*, m. Angiel. w Herforushirze, z tyt. Baronii, leży blisko rz. Lugi, o m. 27. na połn. ku z. od Londynu. dl. 14. 41. sz. 52. 16.

LENARCZYCF, w Woie: Sandomirskim z Stwem, ktore nie płaci kwarty; emph: Podofkiego.

LENCLOITRE, m. Fr. m. 6. na połn. od *Poitiers*.

LENIOWKA, m. w Woie. Braclawskim nad lewym brzegiem rzeczki w padającej do Wieczy, blisko Krypola.

LENIWKA, zowie się Kopańca Wissy, ktora ciągnie po pod

Gdańsk, dobyta i utrzymana kosztem Miasta. Ma ztąd Leniwki nazwisko, iż w nim Wissa leniwo plynie.

LENNEP, m. Niem. w Xięstwie Bergeńskim z dobrimi szkołami, leży w dolinie miley, przedzielone na dwoie rzeką Lennep. Prowadzi handel znaczny na wełnę i sukna. Jest o m. 6. na połn. ku w. od Kolonii.

LENNECK, lub **LENOX**, *Elgovia*, Prowincya Szkocyi połudn: zwana też Hrabstwem *Dumbarton*, od im. łwey stolicy. Obłituie w zboża. W górach iej wyborne są pąsze.

LENS, *Lentium*, m. Fr. w Artezji, niż: ktorego fortyfikacye zrucone byly. Xżę Kondeusz odniósł tu r. 1648. nad Hiszp. zwycięstwo. Ustąpione było Francyi traktatem Pyreneyskim, leży nad rz. *Souchets*, o m. 3. od Atebaty, 4. od Duaku, 46. od Paryża. dl. 20. 29. sz. 50. 27.

LENT, m. Fr. w Xstwie Dombuskim o m. 2. od *Bourg* w Breslyi.

LENTILLAC, m. Fr: o m. 5. na połn: od *Figeac*.

LENTING, *Leontini*, *Leontium*, bardzo dawne M. Wł: w Syeylii w Prow: *di Noto*; trzęsieniem ziemi r. 1695. zruynowane zostało, leży nad rz: tegoż im. o m. 7. na połd. ku z. od Katany, 8. od Syrakuzy. dl. 32. 50. sz. 37. 38.

LENTZBURG, m. i pow: Szwaycarski w Kantonie Bernieńskim, z dobrym zamkiem, leży w obszerney równinie o m. 2. od *Arau*.

LENTZEN, Cyrkuł i zamek w Marchii Pregnickiej, blisko Elby. Tu cła wybierają, od Danneburga m. 7. na w.

LENWARD, zamek w Inflanciech nad Dźwiną o m. 4. od Uxuli.

LEO, (San.) *Leonis sanum* małe ale mocne M. Wł. w Stanie Papierskim, w Xstwie Urbiniw, na

górze, blisko *Marrechia*, z Bisk: o m. 6. na półn. ku z. od Urbinu. dł. 30. sz. 43. 5.

LEODIUM, ob. Liege.

LEOGANE, m. i piękna rownina w Amer: na pomorzu zachodnim wyspy S. Dominika. Wszyfkiego tu jest podostatkiem: kokos, indych, cukrowe trzciny, tabaka, i cokolwiek służy do wygod życia. Powietrze tu jest niebardzo zdrowe, a zbyt wielu mieszkańców, przyczyna jest różnych między niemi chorob. Ośadą jest Franc: sz. 18.

LEON, lub SAINT-POL-DE-LEON, *Legio*, dawne M. Fr. w Brytanii niz. z Bisk. i z tyt. Baronii, która jest jedną z najpierwszych w tej Prow. i posiadana była od dawnych czasów przez Xżąt *de Rohan*, którzy z tej przyczyny mają prawo przydywania na obradach Prowincyi, koleją z Xżętami *de la Tremouille*, i Baronami *de Vitre*. Oyczyzną jest Egwinara Barona, leży blisko morza o m. 12. na północ ku w. od Brestu, 119. od Paryża. dł. 13. 39. sz. 48. 40.

LEON, Krol. Legiońskie, Prowincya Hiszp: z tyt: Krol: gran. na półn. z Asturyą, na z. z Galicyą i Portugalią, na połd. z Estramadurą, i Kastylią, z którą też na w. graniczy. Ma wzdłuż na m. 50. wizerz 40. Rz. Duero przeryna ją na dwie prawie równe części. Obfituje we wszelkie potrzeby życia. Leon jest M. S.

LEON, *Legio*, dawne i wiel. M. Hiszp: stol. Krol. tegoż im. zbudowane od Rzymian za czasów Galby. Ma Bisk. Było niegdyś rezydencyą swych Krolow do r. 1029. w którym do Kastylii przyłączone zostało po śmierci Weremonda III. Kościół Katedralny celuje w piękności wszystkie kościoły w Hiszp. leży *Legio* między dwoma źrodłami rz. Esty, o m. 20. od Owiedo, 38. od Burgos, 70. od Madrytu. 12. 22. sz. 42. 45.

LEON, Krol. dawne Legiońskie

w Amer. północney w nowey Hiszp: Góry jego bogate są w kruszce.

LEON DE-NICARAGUA, M. Amer: północney w nowey Hiszp: w Prow. Nikaragua. Rezydencyą jest Gubernatora Prowincyi, i stolicą Bisk. Korsarze Angiel: r. 1685. złupili go byli mimo liczniejszey daleko załogi Hiszpanów, którzy im się oprzeć nieśmieli, leży nad wielkim jezłorem, które nakształt morza podnosić się i opadać zwykło, o m. 20. od morza południowego. dł. 291. 25. sz. 12. 25.

S. LEONARD - des-bois, m. 4. na połd. ku z. od *Alençon* jest m. Fr. Tegoż im. Opac. Bernard: o milę od Rupelli.

S. LEONARD w Worst: m. Niem. w Austr. niż. z zamkiem w okolicy wyż. Wiener-Wald. Tegoż im. zamek w Karynthii mocny, należy do Bisk: Bamberckiego.

S. LEONARD - LE-NOBLET, *Nobiliacum*, dawne M. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, z znaczną fabryką papieru i sukna. Ma Kapitułę s. relikwiami S. Leonarda, leży nad Wienną, o m. 5. na półn. ku w. od Lemowiku, 78. od Paryża. dł. 19. 10. sz. 45. 50.

LEONBERG, m. Niem. w Xstwie Wirtemberckim, o m. 4. od Stutgardy.

LEONCEL, Opac. Fr. Cyfter. czyniące 3500. liwr. o milę od Romans.

LEONRODT, w Margrab: Anspachskim, i o m. 6. od Anspachu w Frankonii, dziedzictwo jest domu Hrabow Leonrodzkich.

LEOPOLSTADT, *Leopoldistadium*, małe ale bardzo obronne M. Węgier wyższych, wystawione od Leopolda Cesarza r. 1665. Rokozanie oblegali go r. 1707. ale Hr. Staremberg odpędził ich od oblężenia, leży nad Waagą, o m. 8. na półn. ku z. od Neuhausellu, 12. od Prezburga, 27. od Budy, 25. od Wiednia. Miasto to było w liczbie tych, których twierdzę zru-

ciś, Jozef II. Cef. postanowił.

LEOPOLDSTADT, przedmieście Wiednia stolicy Austryackiej, leży za Dunajem, zbudowane było od Leopolda Cef. r. 1704.

LEPANT, *Naupactus*, bardzo mocne i wielkie M. w Turcyi Europ. w Liwadyi, z Arcy-Bisk. i fortecą obronną. Maiąc Weneci ustąpiony sobie Lepant od Emmanuela Cef. Konstantynopol: tak go ufortyfikowali, iż Turcy r. 1575. po 4 miesiącach oblężenia, utraciwszy 30000. ludzi od oblężenia ustąpić musieli, Zdobył go jednak Bajazet na Wenetach r. 1498. którzy go znowu odzyskali 1687. ale r. 1699. dopełniając traktat Karłowicki zburzyli zamek Romelli, i wojska swe ztąd wyciągneli. Przy tym to mieście Don Juan Austryak poraził flotę Turecką r. 1571. leży nad Golfem Lepanckim, o m. 45. na półn. ku z. od Aten, 142. od Konstantynopolu. dł. 39. 48. sz. 38. 34.

LEPAUD, m. Fr. w Arwernii o m. 2. od *Evaux*. Jest jedną z 6 Kalczelanii w pow. *Combrailles*. Naś. do Xcia Aurelikańskiego.

LEPEL, m. Litt: w Woi: Połockim, z zamkiem na jeziorze tegoż im. leżące, od Czaśnikow m. 7.

LEPORIA, nazwisko, ktore się daie części Laponii należący do Roslyi. Dzieli się na nadmorską, czyli *Mourmańskoy*, gdzie jest Kola miasto portowe, na *Leporyą Terskoy*, (*Tersa*), nad morzem białym i *Leporyą Bella-Moreskoy* (*Grand-uicensis Leporia*) leżącą powyżey morza białego. Ob. Laponia.

LEQUIOS, Lekwios, nazwisko wielu wysp na Oceanie wschodnim, jest ich 6 znaczniejszych, a wielomniejszych holdowniczych Krol. Suxamskiemu. Wyspiarze prawami własnemi się rządzą, i mają swego Dairo, jako Japończykowie. Są powolni, mili, i bardzo kochają się w muzyce. Wyspy są obfite we wszystko. Prowadzą handel

wielki Konchami, których Japończykowie zamiast szkła używają.

LERI, m. Fr. nad Eurą, w Norm: o m. 1. od *Pont-de-l'Arche*.

LERICE, *Evix*, m. Wł: portowe; na brzegu wschodnim Gofu i o m. 2. na półd. od *de la Specia*, w Rzpłtey Genuefiskiej. dł. 27. 30. sz. 44. 5.

LERIDA, *Ilerda*, dawne wiel. i mocne M. Hiszp. w Katalonii, z zamkiem pięknym i Bisk. r. 524. miastem tu był Sobor Kościelny. W czasie rokofzu Katalończyków wzięli go byli Francuzi. Hiszpani od oblężenia tu odstąpić byli przymuszeni. r. 1642. porażeni wprzod będąc. Zdobyli go byli zaś Hiszp. r. 1644. i zbili wzajem Gnała Fr. *de la Mothe*: Hr. *Harcourt* odpędzony ztąd został 1646. i wielki Kondeulz r. 1647. Sprzyjało było stronie Arcy-Xcia, ale Xżę Aurelikański dobył go szturmem, r. 1707. leży na górze, nad rz. Segrą, w gruncie żyznym, o m. 5. od Balaquery, 28. od Taragony, 34. od Barceliony, 80. od Madrytu dł. 18. 10. sz. 47. 31.

LERIN, *Lerina*, m. Hiszp. w Nawarze wyż. nad rz. Egrą, z tyt. Hrabstwa, o m. 6. na półd. od Estelli.

LERINS, *Lersna Insula*, Leryńskie wyspy są dwie małe na morzu śródziemnym, ku brzegom Prowaucyi, o m. 2. od Antibes. Najbliższa lądu zowie się Wyspą S. Malgerzaty, i jest największą. Znajduie się na niej dobra Cyta-della; ma swego Gubernatora, i garnizon dla Inwalidow, dla strzeżenia więźniow państwa. Obwodu iey jest na milę, na pół długości, a nieco więcej szerokości. Wzięta była od Hisz. r. 1635. ale ci od Francuzow wypędzeni byli 1638. Opunowali ją Anglicy r. 1746. ale Marzałek *de Besle-Isle* odzyskał ją w Maiu r. 1747. Druga wyspa zowie się S. Honorata, ponieważ ten tu S. założył klasztor, który

jest dziś Opac. Bened. Dochody Opac. do Bisk. Grasselskiego zofały przyłączone. Mniejszą jest ta od pierwzey.

LERIX, mała rz. w Hiszpanii w Galicyi. *Ponte Vedra*, leży blisko iey uścia.

LERMA, m. Hisz. w Kastylii starey nad rz. Arlanzą, o m. 17. na poln. ku w. od Walladolidy; erygowane było na tyt. Xłwa przez Filipa III. r. 1594. Ma zamek dobry i opatane. dl. 14. 30. sz. 42. 2.

LERO, *Leros*, wyspa Azji na Archipelagu jedna z Sporadow, it. urodzeniem Patrokla podług niektórych Pisarzow. dl. 44. 40. sz. 37.

LESBOS, ob. Metelina.

LESCAR, *Lascorra*, m. Fr. w Bearnie z Bisk. który jest Prezydentem Stanow Bearny, i pierwszym Konfyliarzem Parlamentu w Pau, leży na górze o milę od Pau, 5. od Olerony, 17. od Bayonny, 170. od Paryża.

LESCHNITZ, m. Szląskie w Xłwie Opawskim, znajome z przyczyny pielgrzymujących tu do *Góry S. Anny*, blisko leżącej, od Oppawy o m. 10. na pośd. ku w. OLERON, m. Fr. o m. 6. na pośd. od Olerony.

LESCURE, m. Fr. w Langwedocyi z t. t. Baronii, o milę od Alby.

LESDIGUIERES, m. Fr. w Dellinacie, erygowane na tytuł Xłwa dla Franc. *de Bonne*, który jego był dziedzicem, r. 1611. o m. 2. od *Corps*, 6. od Gapy.

LESINA, ob. Liefina.

LESNEVEN, m. Fr. z sądami głównymi, w Brytanii, o m. 7. od S. *Pot-de-Leon*.

LESNIOW, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, pamiętne potyczką r. 1651. i urodzeniem Mikolaia Arnolda. Na pograniczu Kordonu Austryac. nad rz. od Bereściczka m. 2.

LESNICE, m. w Woi. Kłio-wskim obwarowane, nau lewym

brzegiem rzeki uchodzącej do Rosfy, nie daleko Olfzanki.

LESPARE, m. Fr. o m. 3. od Kastyllonu.

LESQUEMIN, wyspa i port sławny w Amer. w Kanadzie. Port ujęzczany jest od Francuzow Góralow Pyreneykich zwanych *Basgues*, bawiących się połowem wielorybow.

LESSAC, m. Fr. w Piktawii o milę od *Consolens*.

LESSAY, *Exaguense oppidum*, m. Fr. w Normandyi o m. 4. na poln. od *Contances*, na przeciw wyspy Jersey, znaczne Opaństwem Bened. czyniącym 9000. liwr. i żu-pami solnemi.

LESSINES, *Lessina*, m. w Hannonii Austr. nad Dendrą, sławne fabrykami lnianemi, o m. 2. na poln. od *Ath*, 9. od Bruxelli.

LESTFELLES, m. Fr. o m. 2. od Gaudens.

LESTERP, Opac. August. czyni 3000. liwr. o milę od *Consolens*.

LESTWITHIEL, m. Angiel. w Prow. Kornuwallii nad Foweyą o m. 63. na z. od Londynu. Wyfityta 2. Dep. na Parl. dl. 12. 58. sz. 50. 24.

LESZCZYN, w Powiecie Pińskim Opac. Bazylikańskie, leży między błotami, blisko miasta Pińska.

LESZONO, w Woi. Mściwowski o m. 2. od Propoyka, pamiętne potyczką krwawą stoczoną tu w Październiku r. 1708.

LESZNO, Lissa, piękne, znaczne, i ludne M. Pol. w Woi. Półnańskim, si: bogatemi kupcami i rzemieślnikami różnemi, obożliwie funkcjownikami osiadłemi tu z Niemiec sekty luterskiej, którzy kościoł i szkoły tu swe mają. Na nim się pi-sał dom Hr. Leszczyńskich wygasty na Stanisławie Xciu Lotaryńskim. Ten je r. 1748. przedtym Hrabi Rzeszy Niem. potym Xciu Sułkowickiemu przedał, przy którego

milii zostaje i ma tyt. Hrabstwa r. 1656. od wojsk Pol. a 1707. od Moskalow spustoszone było, lecz w dobrym położeniu, około którego jest na kilka set wiatrakow, o półmle od Rydzyny, od Warszawy m. 50.

LETRIM, *Letrunum*, m. i Hr. w Irlandyi w Prow: Konnacyi, która ma wzdłuż na m. 15. w szersz 6. na z. Kawanu, i Ferninagh. Obszaru w bardzo dobre palze. Dzień się na 5. Baronii; miasto leży o m. 30. na półn. ku z. od Dublina. dł. 9. sz. 54. 3.

LETTERE, *Letteranum*, Lettera, m. Wł. w Krol. Neapol. w Pryncypacie; jest dółc handl. ma Bisk. i leży na wierzchu góry, o m. 5. od Salerny, 8. od Neapolu.

LEU, (S.) *S. Lupus*, m. Fr. nad rz. *Oise*, o m. 3. od Beaumont. Znajdują się tu góry kamieni lupalnych.

LEVANT, termin Fr. też właściwie znaczący co *Wschod*, ale gdy mowa jest o handlu, lub rzeczach żeglarskich, nazwisko to daie się pomorzom wszętkim Afryki ponadmorzom śródziemnym, a nawet i Turcyi Azyatyckiej; ztąd i w Polskim języku tych krajow towary Lewańckimi zowią się.

LEVANZO, lub LEVENZO, *Phorbantia Buccina*, mała wyspa na z. Sycylii.

LEUBEN, lub LOIBEN, *Leobum*, piękne M. i Hrabstwo w Styryi, nad Muerą z kolegijum, o m. 8. na półn. ku w. od Judemburga.

LEUBUS, *Leubulium*, m. Śląskie nad Odrą w Xstwie Wolańskim, o m. 3. od Wolań. Jest tu klasztor tegoż im. o półmili zakonu Cysterow, w którego kościele wielu Xżąt było pochowyanych.

LEUCATE, *Leucata*, M. Fr. dawne w Langwedocy niż. sławne oblężeniem wytrzymałym przeciw Hiszp. r. 1637. którzy tu zbici byli przez Gnała Schomberga. Fortyfikacye zburzone zostały, m. 7.

na półd. od Narbonne, 6. od Papijanu, 168. od Paryża.

LEUCHTEMBERG, *Leuchtemberg*, zamek w Palatynacie Bawaryi; od niego ma nazwisko powiat cały pod tyt. Langraffstwa, i należał do domu Bawarskiego, ale po śmierci ostatniego Elektora, Cesarz odezwał się z prawem, i jako swą opanował lenność r. 1778. leży na górze blisko rz. Pfreymy, o m. 20. na półn. ku w. od Ratzybony, 26. od Norymbergi. dł. 30. 20. sz. 49. 39.

LEVIGNAC, *Lavinianum*, m. Fr. nad Lotą na przeciw Kadoku.

LEVIS, Xstwo w pow. *Hurepoix* o m. od *Chevreuse*.

LEUK, znaczne m. Szwajcarskie, prawie w środku kraiu Walezji, o m. 6. na w. od Siony. Sławne jest swym mocnym położeniem, obradami stanow często tu miewanemi, i przez znajomości Leukańskie o m. 2. ztąd będące; w tych woda tak gorąca się znajduje, iż ją w nią rzucone twardeńią, i kura łatwo się opiera. dł. 25. 30. sz. 46. 12

LEVONTINA, (Valle) lub LEVINERTHAL, *Lepontia Vallis*, kraina szwajcarska, na połud: Kantonu *Uri*, od ktorego dependuje.

LEVROUX, *Levrosium*, dawne m. Fr. w pow. *Berri*, z zamkiem, Wzięte było od Filipa Augusta. Jest o m. 5. na z. od *Iffoudun*, 15. od *Burges*.

LEUSE, *Lutosa*, m. w Hannonii Austr. o m. 2. od Athy, 3. na półn. od *Condé*, 5. od Mons. Xżę Waldek, od Gnała Luxemburga tu był porażony r. 1691. dnia 19. Września.

LEUTENBERG, lub LEUTENBURG, m. Niem. w Turynghii, w Xstwie Schwartzburg-Rudelsztadzkiem. W górze pobliskiej znajduje się szyby srebra i miedzi, leży o m. 6. na w. od Schwartzburg-Rudelsztadtu.

LEUTENHAUSEN, m. i gród w Haffji niż. o m. 3 na w. od Hirschfeldu.

LEUTKIRCH, M. Niem wolne i Cef. w Szwabii nad rzeczką *Efchach*, która w pada do Illery. Mieszkańcy uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Jest o m. 9 na półn. ku w. od Lindau, 6. od Kempten, 4. od Memmingen. dł. 27. 45. sz. 47. 53.

LEUTMERITZ, lub **LEITMERYCZ**, *Litomerium*, M. Czeskie, stol: cyr: tegoż im. z Bisk. erygowanym r. 1655. Jest tu collegium i szkoły. Wina tutejsze są zalecone, leży nad prawym brzegiem Elby, o m. 14. od Pragi, 16. od Drezna. dł. 31. 50. sz. 50. 34.

LEUTOMYSŁ, w Czechach, w Cyr: Chraudymkim, z zamkiem i z szkołami, o m. 9. na połd. ku w. od Chradyna.

LEUSTCH, m. w Stwie Spi skim, na pogr. Węgierskim w Pol. *Lewocza*, dobre mi odami zalecone, zdobią go piękne doliny i collegium. Ma mieszkalców Niemców Proteftantow. Znaczne tu bywają iarmarki. Jest o m. 18 na półn. od Tokayu, 1. od Lubicy.

LEWARDA, *Leopardia*, piękne, bogate, ludne, wielkie, i mocne M. Hollenderkie, stol: Fryzy, rezydencyą jest Stathudera Prowincyi, i mieyscem Obrad. Budowle publiczne i prywatne są tu bardzo wspaniale. Przez miasto rzniete są różne kanały, ktore go dzielą na dwoje, i tego ułatwiają handel, który jest bardzo znaczny. Twierdze miasta są bardzo wysokie i mocne, a wkoło mile otaczają go ogrody. Piotr Aukarna, Jerzy Rattaler, Hagus Kaminga, i inni wieley ludzie z Lewardy rodem byli, leży nad wielą rzekami, o m. 11. na z. od Groningi, 24. od Dewenteru, 26. od Amsterdamu. dł. 23. 17. sz. 53. 12.

LEWENTZ, Lewencz, *Leventium*, M. Węgier: wyż. w Hr.

Strygońskim, nad rz. Graną. Turcy r. 1664. tu byli zbici. Rokofzanie opanowali go r. 1705. Jest o m. 10. na półn. od Strygonia, 10. od Neuhaufelu. dł. 36. 58. sz. 48. 15.

LEWERPOOL, ob Liwerpol. **LEWESTA**, wieś w okolicy Hannovera, blisko Kalenberga, sławna Potyczką tu stoczoną r. 1373 a w ktorey Xzę *Magnus Torquatus* zabity został od Ottona Hrabiego na Schuemburgu.

LEWES, *Iesua*, M. Angiel. w Suffex; tu pod Henrykiem III. r. 1264. odprawila sie krwawa potyczka. Wyfyla 2. Dep. na Parl: o milę od morza, 13. na połd. od Londynu. dł. 17. 40. sz. 50. 53.

LEWES, *Love Fanum*, Lewena, m. w Brabancyi, wzięte od Franc. r. 1678. i oddane nazad pokoiem Nimegskim, leży między bagnami Geety, o m. 4. na w. od Lowanium, 2. od Tillemontu. Służby naywięcey czynią miastu temu obrony.

LEWIN, *Levinus Lacus*, jezioro w Szkocyi połd. Znayduie się na nim kępa i zamek, w ktorym Marya Szkocka uwięziona została. Ztad wypływa rzeka tegoż im.

LEWINSMUTH, m. Szkockie w Prow. Fife, nad częścią połnocną Gofa Forth, przy uściu rzeki Lewiny, o m. 7. na półn. od Edymburga.

LEWIS, *Lewisfa*, wyspa Szkocka, jedna nayznaczniejszy z Westernow, na półn. ku z. od Skii, dzieli się na dwie części połnocną zwaną *Lewis*, południową *Harries*. Jest żyzna w zboże. Bardzo tu wiele zwierząt dzikich znayduie się; rzeki i jeziora są bardzo rybne.

LEWOCZA, ob. Leutsch.

LEYDA, *Lugdunum Batavorum*, nayznaczniejszye naypiękniejszye, naybogatsze, i nayludniejszye M. Hollandyi po Amsterdamie. Ma Akademią ft. i naylepsze fabryki sukna w Holl: liczą tu 50. wysp, i 145. mostow. Zamek i inne pu

bliczne gmachy są przepyszne. Dwa pamiętne Leyda wytrzymała oblężenia r. 1573. i 1574. gdv Hitzp: od niego odstąpić przymuszeni byli. Oyczyną jest Kornelego Englehereta, Łukazja i Jana Woeniusza, trzech sławnych malarzow, i R. Jana Leydeyczyka. W wygodnym jest położeniu nad starym korytem Renu, w piękney równinie. Codziennie ztąd do Amstedanu, Utrechtu, Hagi, Harlemu baty wychodzą, i przychodzą ztamtąd, o m. 3. od D. fiu, 6. od Harlemu, 10. od Utrechtu, 8. od Amsterdamu, 16. od Rotterdamu, o milę od morza. dł. 22 sz. 52, 8.

LEYRAC, m. Fr. w Lomanii, o m. 4. na pośn. od *Leistoure*.

LEZAT, m. Fr. w pow. *de Foix*, nad Lezą, o m. 4. od *Rieux*, z Opac. zakonu Kluniac. fund. około r. 840. czyni 12000. liwr.

LEZAY, m. Fr. o m. 4. na pośd od *Lusignan*.

LEZAYSKO, m. Pol. w Woiw: Sandomirskim, dosyć osiadłe rzemieślnikami, z pięknym klasztorem Bernardynow; od Jarosławia m. 5. nad Sanem. Teraz pod pan. Austr. stoł. dystryktu w Cyr: Pilźnińskim.

LEZOU, dawne m. Fr. w Arwernii, z Kollegiatą, blisko Allieru, o m. 4. na w. od Klermontu.

LIANCOURT, m. Fr. w powiecie Bellowaceńskim, o milę od Klermontu.

LIANA, rz. w Pikardyi, wypływa z granic Arzezyi, wpada do morza w Bolonii.

LIBAN, *Libanus*, sławna góra w Azyi na pograniczu Palestyny z Syryą; Jest to pasmo gór wysokich, jednym końcem Trypolu, drugim Kapu Czerwonego tykających się i kończących się za Damaskiem. Antyliban jest ciąg gór w kątku poprzedniey leżących podniesionych nad obalinami Sydonu rozległych ku innym góróm Arabii do 34. grad. szerokości. Obydwie gó-

ry mają obwodu na m. 180. ciągnące się wzduż m. 25. aż do 40. Odzielone są w odległości prawie wszędzie rowney, która czyni nizinę obfzerną i żyzną zwaną udawnych *Cae-Siria*. Ob. Kesroan.

LIBAU, lub LIBAWA, *Liba*, M. Xiazece w Kurlandyi nad morzem Bałtyckim, dobrze budowne lubo drewniane. Ma wielu obadłych Niemcow, katol: i luterstk: kościół ze szkołą. Port iego wygodnym jest na mnieysze okręty, który Xże Fr. nest r. 1737. głębiey wykopać kazał, i machiną wodną od biota zachować. Przychodzi tu więcej czafem iak 150. okrętow, po len, konopie, siemie. &c: Miasto ma pobrzeżne prawo. Jest o m. 24. na pośn. od Memmela, 30. od Mittawy, 16. od Goidyngi. dł. 39. 2. sz. 56. 27.

LIBAURNE, *Liburnum*, Liburna, M. Fr. w Akwitanii, bardzo handl: i ludne, nad rz. Dordonią, o m. 8. na pośn. ku z. od Eurdegalii, 122. od Paryża.

LICH, m. Niem. w Weterawil, nal. do domu Solms, o m. od Grefsen.

LICHFELD, *Lichfeldia*, m. Angiel. w Staffordshirze, z Bisk. i z tyt. Hrabstwa. Wyśla 2. Dep. na Parl. i jest o m. 3. od Staffordu, 32. od Londynu. dł. 15. 50. sz. 52. 40.

LICHTSTALL, piękne M. Szwaycarskie w Kantonie Bazyleyjskim nad Ergetzą, o m. 2. od Bazylei.

LICHTENAU, m. Niem. w Frankonii, w okolicy miasta Norymbergi, z mocnym zamkiem. Są inne mieysca tegoż im. w Niem. o m. 6. na pośn. od Kasselu jest z tych jedno.

LICHTENBERG, m. Frankonii, w Burgrabstwie Norymberskim, w dystrykcie Höffeskim, za lecaue wodami mineral. o m. 8. na pośn. ku z. od Hoffy. Jest zamek tegoż im. w Landgrafstwie Darmstadtzkim, o m. 5. na pośd. ku w. od Darmstadtu. Inny w Karniol

niż. o m. 3. od Cyllewu. Tegoż im. w Bawaryi w Regencyi Munichskiej o m. 6. od Aufpurga. Także w Xięstwie Dwoch-mostow, o m. 6. na pośn. od Dwoch-mostow. Inne w Xstwie Wirtemberskim, o m. 6. od Wirtemberga. Nakoniec w Xstwie Wolfenbittel.

LICHTENBERG, zamek, 7 Hr. Fr. w Alfacyi niż. nal. do Xcia Hesse Darmstadtzkiego, który zań czyni hold Francyi, leży na skale, opatrany we wszystkie obrony, blisko gór *Vosges*, o m. 5. na pośn. ku z. od Haguenu. dl. 25. 9. sz. 48. 55. Francuzi go zupełnie prawie zniszczyli.

LICHTENBURG, m. Niem. w Elekt. Saskim, z zamkiem i ogrodami pięknymi, nad Elbą, o m. 4. na pośn. od Torgau.

LICHTENFFLS, M. zamek, i grod Niem. w Frankonii, w Bisk. Bamberskim nad Menem, m. 15. na pośn. od Bambergi.

LICHTENSTEIN, m. Niemieckie i Hr. w Misuii, o m. 1. na pośn. ku w. od Zwickau, dependująca od Czech. Hrabiowie, którzy są z domu *Schoenburg* pod jejienią zostali na godność Xząt Imperii.

LICHTENSTEIN, m. Szwajcarskie, w pow. Tokemburgu, st. obradami Prowincyi; leży nad Thurą, o m. 10. na w. od Zurychu. dl. 20. 50. sz. 47. 25.

LICOSTOMO, *Leodusa*, dawne M. Grecyi w Prow. Jannie, blisko Golonu Saloniki, z Bisk.

LICQUES, m. Fr. z tyt. Margrabstwa i z Opac. Premonstr. czytającym 5000. liwr. o m. 2. od Ardres.

LICZBAR. m. w Woi. Chełmskim pod pan. Pruskim, z Starostwem płacącym zł: 1079.

LIDA, znaczne M. Litt: w Woi. Wileńskim. powiatowe, z Stwem grod. płacącym kwarty 720. zł: z Colle: i Szkołami XX. Piarów, i z zamkiem spustoszonym, miejscem jest seymikow i sądow pow. o m. 13. od Wilna na pośd. tyleż od

Grodna, nad rz. Dziłą. dl. 44. 4. sz. 53. 50.

LIDESDALIA, *Liddesdalia*, Prow. Szkocyi pośd. na pograniczu Anglii tak nazwana od rz. Liddell, która przez nią płynie.

LIEBE, ob. Loebau.

LIEBAU, ob. Lobaw.

LIEBENAU, m. Niem. w Hafsui niż. w pow. Geismarkim; leży na wyspie oblanej Dymelą, o m. 5. na pośn. ku z. od Kasselu.

LIEBENAW, m. i grod Niemiecki w Hr. Hoyańskim nad rz. Ową, nal. do Xcia Brunświckiego, jest o m. 5. na pośd. od Hoy.

LIEBENTHAL, Opac. mniszek w Szląsku, w Xstwie Jaworskim, o m. 10. na z. od Jawora. Wielki tu handel jest na nici.

LIEBENWALD, m. Niem. w Elekt. Brandeburskim, w Uckermarkii, nad Hawelem, o m. 10. na pośn. od Berlina.

LIEBENWERDA, m. Niem. w Cyrk. Elek. Saskim z zamkiem, o m. 6. na pośn. ku w. od Meissen.

LIEBENZELL, w Szwabii w Xstwie Wittmberskim, o m. 10. na w. od Stutgarly, jest to miejsce blisko ktorego znajdują się łaźnie Zelleńskie, *Zeller-Bade*, st. i zaliczone osobliwie dla niewiatt ciężarnych.

LIEBEROSE, m. i Baronia wolna w Lutzacyi niż. z zamkiem między Gubena i Lubbena.

LIEBRE, lub LIEVRE, lub LEBEREAU, (*valle de*) mała kraina między Lotaryngią i Alfacyą, wyż. która się rozciąga od *Vosges* do Scholestadt, wedłuź rzeki Lebery. Znaczna jest przez swe frebrne minery, a iey miejscem jest celnym: *S. Marie aux mines*.

LIECHTENAW, m. nad prawym brzegiem Renu, z zamkiem, nal. do Hrabiow Hannowii, o m. 3. na pośd. ku w. od Haguenu. dl. 26. 40. sz. 48. 43.

LIEFKENSHOEK, forteca Niderlandu Hollend. nad lewym

brzegiem Skaldy na przeciw Lillo. Przy tey fortecy woyska Fr. od Gnała Kohorna pokonane zostaly r. 1703. dł. 21. 45. sz. 51. 17.

LIEGE, *Leodium*, po Niem: *Lüttich*, dawne, ludne, i wiel. M. Niem. w Cyr. Westfalii, stolica Bisk. Leodyjskiego, ktorego jest Biskup udzielnym Xżęciem. S. Hubert zmarły r. 727. był tu pierwszym Biskupem. Rząd Bisk. jest nakształt Rzpltey, ktory sprawuje Biskup obierany od Kapituły, Radzce, i Senatorowie. Sławna tuteysza Akademia jest i Kapituła Katedralna, ktorey Kanonicy szlachta bydź powinni, lub Doktorowie. Szermowane było miasto r. 1691. i poddało się Francuzom r. 1701. Odzykali go związkowi 1702. odebraliby go byli Francuzi, gdyby nie zbliżenie się Xcia Malhoruzha. Przez traktat Badeński Franc. wrocili go swemu Biskupowi. Oyczyzną jest Algiernsa. Każdy tu dom, ma po dwie lub trzy krynice, z ktorych i przez kanały bardzo czysta płynie woda, leży w rowninie nizkiej, miśey i obfitey we wszystko, nad Mozą, ktora go przerzyna na dwoje o m. 5. od Huyu, 6. od Mastrychtu, 12. od Namuru, 25. od Kolonii, 26. od Luxemburga, 72. od Paryża. dł. 23. 15. sz. 50. 39.

Biskupstwo Leodyjskie graniczy na połn. z Brabancyą, i Gieldryą, na w. z Xstwem Limburskim i Juliacęńskim, na połd. z Xstwem Luxemburskim, na z. z Brabancyą i Hr. Namur. Rozciąga się wzdłuż na m. 88. mało co mniej wszcz. Poddan' wygosi w' prawa Kadukowego we Fr. r. 1767.

LIERE, ob. Lire.

LIENTZ, lub **LUENTZ**, *Leontium*, m. i zamek Niem. w Tyrolu, w Bisk. Bryxycęńskim, nad Drawą, przy zbiegu Isoli, o m. 15. na połn. ku w. od Bryxen.

LIESINA, wyspa Dalmacyi Weneckiej w Golfie Weneckim,

długa prawie na m. 23. szeroka 5. obwodu ma na m. 43. Obfituje w zboże, oliwę, szafran, wino &c: ktoremi produktami wielki prowadzi handel.

LIESINA, M. S. wyspy tegoż im. z Bisk. i tytułem Hr. Na wierzchołku nieprzystępney góry znajduje się forteca. Port ma piękny i zdolny pomieścić iakieżkolwiek okręty. R. 1500. Turcy dobywali tego miasta, ale Gnał *Pesara* na głowę ich poraził. R. 1571 poddało się Korfarzowi *Ulazali*, ale powrocilo się do Wenetow.

LIESSE, *Nostra Domina de Latitia*, m. Fr. w Pikardyi, sławne cudownym Nayśw: Panny obrazem, o m. 3. na w. od Laony.

LIEU-DIEU, Opac. Cyfter. fundowane r. 1207. czyni 4600. liwr. leży poniżej *Gamaches*, tegoż im. Premonstr. o m. 6. naz. od *Lucon* czyni 7500. liwr.

LIEU-NOTRE-DAME, Opac. Bernar. o milę od Romorentin.

LIEU-RESTAURE, Opac. Premonstr. czyni 3900. liwr. o milę od *Crespy*.

LIEURAY, m. Fr. w Normandyi o m. 5. na w. od *Lisieux*.

LIEUVAIN, *Lexoviensis*, lub *Lefvinius Pagus*, Pow. Lewański we Fr. w Normandyi. Znajdują się w nim minery, rudy, i fabryki znaczne materyi wełnianych.

LIFFORD, m. Irlandyi w Hr. Durmagalii, wyfuła 2. Dep. na Parl. o m. 10. na połn. ku w. od Dunnegali.

LIGIERA, ob. Loire.

LIGNE, m. z tyt. Xstwa w Hannonii nad Denrą, o m. 2. powyżej Athy.

LIGNÈRE-la-Douceille, m. Fr. znaczne przez swe wody mineralne, o m 12. na połn. ku z. od *Mans*.

LIGNEVILLE, m. i miasteczność w Lotaryngii, o m. 2. na połd. ku z. od *Mirecourt*, 2000

znakomity dom Fr. ma nazwisko.

LIGNI, m. Fr. w Artezyi, o milę od *S. Pol.*

LIGNIERES, m. Fr. w Santonii, o m. 4. od *Cognac.*

LIGNITZ, *Lignitium*, Lignica, mocne M. Śląskie, stoł. Xięstwa, posiadane dawniej od Xiążąt rodziny Polskiej Piaśtów, która to familia, na Księstwie Lignic. Jerz: Wilelmie r. 1679. wygasła, a teraz ustąpionego traktatem r. 1742. z całym dolnym Śląskiem Królowi Pruskiemu. Zdobi Lignicę sławna przedtym szkoła Rycerska. Tu r. 1251. Tatarowie Słazaków, a 1760 Prusacy Austryaków porazili. Leży nad zbiegiem Katzbachu i Swarty, w krainie miley, o m. 5. na półn. od Jawora, 14. od Wrocławia, tyleż od Głogowa, od Warszawy m. Pol. 60. dł. 33. 50. sz. 51. 18.

LIGNON, rzeczka wypływa z gór Arwernii, uchodzi do Ligier przy *Feurs.*

LIGNY, *Ligniacum*, piękne M. Fr. w Xstwie Barskim, którego jest po Barze Xcym najcenniejszym miastem. Ma zamek, kolegiatę, dofyć dobre opasanie i tytuł Hr. leży nad Orneyą, o m. 3. od *Bar-le-Duc*, 8. od *Toul*, 58. od Paryża. dł. 23. 2. sz. 48. 39.

LIGOR, *Liguria*, m. Azyat: stoł. krainy tegoż im. na pomorzu połwyłpy Malaki, z portem i magazynem kompanii Hollen. Należy do Król. Siamskiego. dł. 118. 30. sz. 7. 40.

LIGUAIRE, (S.) Opac. Bened. blisko Niorty, fund. r. 961. czyni 10000. liwr.

LIGUEIL, m. Fr. w Turonii o m. 4. na półd. ku z. od *Loches*, z tyt. Baroni. W równinie pobliskiej znajdują tu niezmierne mnostwo skorupki, które ztarte na proch, służą dobrze do uprawy ziemi.

LIGUES, Ligi, ob. Gryzownikowie.

LIHONS, m. Fr. z przeor-
Tons II.

stwem Bened. mającym intraty 25000. liw. o m. 4. od Peronny. ob. Lions.

LILIENTFELD, *Campoliium*, bogaty klasztor Cyfter. w Austryi niż. w okolicy Wiener-Wald. Xżniczka Cymburga żona Xcia Ernesta, zmarła r. 1429. tu jest pochowana. Mowią, iż ona pierwsza przyniosła demowi Austryac. pospolitą wadę warg wielkich.

LILLE, *Insulce*, Lilla, wielkie, bogate, piękne i mocne M. Fr. założone r. 1007. od Baldwinia IV. Stolica jest Flandryi Franc. i kasztelanii znaczney; Cytadella jego zbudowana od Marszałka *Van-ban* jest najpiękniejszą w Europie. Od wielkorządztwa Lilli dependują grod Artezyi i Flandryi Fr. Zdobią rynek wielki, mennica, kol: st. i budowle publiczne przedziwney piękności. Handel prowadzi bardzo wielki, osobliwie materjami różnymi, które tu fabrykują. Oyczyzną jest Alana i Dom. Bandyusza. Francuzi r. 1645. od niego odpędzeni zostali. Ludwik XIV. wydarł go Hiszpanom r. 1667. Związkowi opanowali go 1708. a le oddane było Francyi traktatem Utrechtskim. Leży w gruncie żyznym i miłym nad rz. *Deule*, o m. 6. na z. od *Tournay*, 7. od *Du-aku*, 13. od *Gandawy*, 15. od *Dunkierki*, tyleż od *Mons*, 52. od Paryża. dł. 20. 44. sz. 50. 37.

LILLEBONNE, *Fulshona*, m. Fr. w Normandyi, w pow. *Caux*, o m. 10. na z. od *Rotomagu*.

LILLERS, *Lillerium*, m. Fr. w Artezyi nad *Nawezą*, o m. 7. na półn. ku z. od *Atrebaty*. Twierdze jego zrucone były.

LILLO, *Lilloa*, forteca w *Niederlandzie* Hollend. nad *Skaldą*. wystawiona r. 1504. od *Antwerpianow*, w krainie małej, niedłuzszej nad milę, mającey jednak 4. fortec, z których ta jest najlep-

pfzą, należący do stanow Holl: od Antwerpji na m. 2. Hiszpanie nigdy iey dobyć niemogli, a r. 1588. odpędzeni zostali. dl. 21,47, sz. 51. 18.

L I M A, wielkie wspaniałe i sf. M. S. Peru, w Amer. pośd. rezydencya Wicereya, z Akademią i Arcy-Bisk. erygowanym r. 1546: Wystawione było 1535. pod Karolem V. Cef: i Krolem Kastylii przez Franciszka Pizarę. Częste tu są trzęsienia ziemi, które go nadpsuły mocno r. 1678. 1687. azrujnowały go prawie zupełnie r. 1746 26. Października. Trzęsienia boiaźń sprawuie, że nie budują mieszkańcy domow, tylko niskie, a dawne przepyszne gmachy zostały obalone. Xięza i zakonnicy zajmują miasta najmniey część 4tą. Wicerey ma władzę absolutną, ale rząd iego nietrwa nad lat 7. Bogactwa niezmierne Limy widzieć się dały na wieździe Xcia Platy r. 1682. Ulice z oboch stron srebrnemi cegielkami wybrukowane były, przez które ten Xżę miał przechodzić. Tu r. 1551. i 1567 miane były Concylia. Leży w równinie obżerney, miłej i urodzayney, nad małą rz. i blisko morza. dl. 300. 50. sz. południowey 12. 1.

L I M I N S K A · Audyencya, jest Prowincya w Peru, nad morzem pośdn. z jedną wielką doliną i rzeką tego im. Graniczy na północ z Audyencyą Kwitańską, na w. z górami Andes, na pośd. z Audyencyą *de los Charcas*, na z. ma morze pośd.

L I M A, *Limius*, mała rz. w Portugalii, która wpada w morze między rz. Minho i Duero, a u dawnych jest zwana *Lethe*.

L I M A G N E, ob. Auvergne.

L I M A Y, m. Fr. nad Sekwaną na przeciwy Mantes.

L I M B U R G, m. Hr. i grod Niem. w Weterawii nad Iohną, o m. 10. na z. od Wetzlaru, po

części do Elekt. Trewirskiego, po części do Landgraffa Darmstadtzkiego należy.

L I M B U R G, lub H O H E N - L I M B U R G, to jest wyfoki Limburg, zamek położony na górze w Hrabstwie Marchii, o m. 10. na pośd. od Hamu, blisko Lenny. Należy do Hrabiiow *de Bentheim*, lub *de Limburg-Styrum*.

L I M B U R G, *Limburgum*, znaczne Miasto w Niderlandzie Austr. Ludwik XIV. zdobył go r. 1675. odebrali go Cefarscy r. 1702. Zostało zrownane z ziemią. Leży na górze blisko Wezy, wniemiłym położeniu, iakie tylko naygorzse być może na świecie. Teraz dosyć mocne, niema tylko bram dwie, sto domow, i jedną wielką ulicę, m. 6. od Leodium, 7. od Akwigranu, tyleż od Maftrychtu. dl. 23. 43. sz. 50. 40.

Xstwo Limburkie graniczy na pośn. i w. z Xstwem Juliaceńskim, na pośd. i z. z Bisk. Leodyjskim, od którego dzieli go Muz. ob. Limpurg.

L I M E R I C K, Limrick, *Liberus*, *Limericum*, piękne, bogate, osiadłe, i bardzo mocne M. Irlandyi z Hr. długim na mil 16. fzerokim 9 urodzaynym i ludnym, w Prow. Munster. Miasto ma Biskup. zamek dobry i port wygodny. Dwa ciężkie wytrzymało obleżenia r. 1690. i 1691. Deputacie na Parl. leży nad Shannoną, o m. 15. na pośd. od Galloway, 17. na pośn. od Korku, 23. od Waterfordu, 32. od Dublina. dl. 9. 1. sz. 52. 35.

L I M E U I L L E, *Limolium*, m. Fr. nad Dordonią, o m. 8. na pośd. od *Perigueux*.

L I M I S S O, m. na wyspie Cyprze w sironie pośd. z Bisk. Suffr. Nikoziyskiego.

L I M O G E S, *Lemouces*, *Augusforitum*, Lemowik, dawne i wiel. M. Fr. z dawn. Bisk. dwoma Kapitulami, 3. Qpac. mężkie-

mi, z kollegium, Mennicą, i fada-
mi. Handel prowadzi znaczny. Ko-
nie tutaj są bardzo szacowane.
Stolicą jest Wielkorządztwa. Jan
Dorat ztąd był rodem. Leży nad
Wienną, o *m.* 20. na półn. ku w. od
Perigueux, 28. od Poitiers, 44. od
Burdegali, 90. od Paryża. dł. 18.
57. sz. 45. 48.

LIMOSIN, (le) lub le Limou-
sin, *Lemovices*, Lemowicki Pow.
we Fr. między pow. Kadurkim, Pe-
rygord, Angulemskim, Marchią, i
Arwernią. Dzieli się na wyż. i niż.
Wyższy zimny, ale niższy jest u-
miarkowańszy. Oba zarosłe są ka-
sztanowemi lasami. Znajdują się też
tu minery ołowiu, miedzi, cyny,
stal, i żelaza. Handel jego zależy
na bydłe i koniach. *Limoges* jest
M. S.

LIMOURS, m. Fr. z zamkiem
o *m.* 8. na połd. ku z. od Paryża.

LIMOUX, *Limozum*, M. Fr.
bardzo ludne, stol. Hrabstwa *de Ra-*
zez. Handel tu jest dołyć znaczny.
Leży nad rz. *Aude*, o milę od A-
letu, 15. od Narbonny, 10. od
Toulozy.

LIMPURG, Hrabstwo w Szwa-
bii blisko rz. Kochery, między Hal-
lą i Flwangeną, ma wzdłuż na *m.*
6. w szerz 3. Krol Pruski ustąpił go
r. 1742. Margrabi Anspachskiemu,
jako lenność Rzeszy Niem.

LIMPURG, zamek w Hrab.
tegoż im. na urwistej skale, tuż
przy Halli w Szwabii, którą bar-
dzo łatwo bombardować, i strzelać
do niej z armat ztąd możnaby by-
ło. Przeco mieszkańcy Halli na-
byli tego zamku r. 1541. od E-
rasma Hrabiego Limpurskiego. Ob.
Limburg.

LINAIS, m. Fr. o *m.* 6. na
połd. ku w. od Leinowiku.

LINANGEN, lub LEINEN-
GEN, Hrabstwo Niem. blisko Re-
nu, i prawie w środku Palatyna-
tu, w Cyr. Renu wyż. Hrabiowie
Linangenscy na dwie się linie dzie-
lą. Dachsburg, i Westerburg. Za-

mek Linangen jest o *m.* 7. na półn.
ku z. od Manheimu.

LINARE, m. Portugal. w Pro-
win. Beirze, z zamkiem, o *m.* 4.
na z. od Guardyi.

LINCK, forteca zruynowana
w Niderlandzie w Flandryi, wzięta
od Fr. r. 1676. leżała blisko rz.
Kolmy, o milę od Burburga.

LINDAU, *Lindavia*, M. wolne,
Cesar. i bardzo mocne w Niem.
w Szwabii, z st. Opac. Kanoniczek,
które wystąpić i iść za mąż mogą,
a których Xieni jest Xżną Rzeszy
Niem. i Katoliczką, lubo miasto
jest Protestantkie. Wyjęte jest we
Fr. od prawa Kadukowego r. 1770.
Prowadzi handel wielki, leży na z-
kępach jeziora Konstancyeńskiego,
i przez most łączy się z iadem, *m.*
10. na w. od Konstancyi, 5. od Bu-
chorna, 30. od Aufzpurga. dł. 27.
30. sz. 47. 35.

LINDAU, grod Niem. w Xię-
stwie Anhalt-Zerbst, o *m.* 2. od
Zerbst. Jest inne tego im. w śrze-
dnicy Marchii Brandeburskiej, *m.*
12. na półn. ku z. od Berlina. Wie-
lu Szwaycarow tu przemieszkuje.
Jest tu klasztor Panien i dom sie-
rot.

LINDAWA, rzeka w Podo-
lu, wpada do Dniestru po niżey
Kamieńca.

LINDEIFELS, m. Niem. w
Palatynacie niż. z zamkiem, o *m.*
4. na półn. od Heidelbergi.

LINDISFARNA, ob Holi-
land.

LINGEN, *Linga*, obronne
M. i Hr. Niem. w Westfalii. Wziął
go był Xżę Arauzykański r. 1597.
Margr. Ambroży Spinola odebrał
je dla Krola Hiszp. r. 1605. Zdo-
był go Bisk. Monasterski r. 1674.
od r. 1732. nal. do Krola Pruskiego;
jest nad rz. Embs, o *m.* 12. na z.
od Osnabruku, 15. od Munsteru.
dł. 25. 5. sz. 56. 16.

LINIAO, *Liniaum*, m. Chři-
skie, szofie głowne Prow. Xenfi,
blisko ktorego kończy się mur

Chiński dzielący Chiny od Tartaryi. W górach i w rzeczkach pobliskich miasta tego znajduje się krulżec złoty. dł. 21. 50. sz. 56. 16.

LINGNIANY, m. w Woiewodz: Wileńskim, w pow. Braślawskim o m. 11. od Wikomirza ku w. Lny tu się dobre i obficie rodzą.

LINIERES, m. Fr. o m. 7. na połd. od *Iffoudun*.

LINKIANG, M. Chińskie, ofme głowne Prow. Kiangsi, nad brzegiem połd. rz. Kan.

LINKOLN, *Lindecollinum*, wielkie M. Angielskie z Bisk. i z tyt. Hrabstwa. Wyśła 2. Dep. na Parl. Kościół Katedr. jest bardzo piękny. Miasto wiele straciło z swej dawney wspaniałości. Leży nad Wirthamą, o m. 8. od Nottynghamu, 13. od Peterborough, 35. na połn. od Londynu. dł. 16. 56. sz. 35. 10.

LINKOLNSHIRE, Prow. Angiel. nadmorska, która wyśła 2. Dep. na Parl. Ma wokół na m. 60. i zawiera łanow roli 1740000. Jest to kraj miły i żyzny, obfituje w ryby, i zwierzyinę, i konie przednie. Dzieli się na 3. części Lindsej na połn. Holland. na połd. ku w. i Kestewen na z. Linkoln jest M. S.

LINKOPING, *Lincopia*, m. Szwedzkie stol. Ostrogothii, w Prowincyi Gothii, z Bisk. leży nad Motalą o m. 3. na połd. ku z. od Sztokolmu. Zdobi go kościół z ciofanego kamienia. Tu Zygmunt Krol Pol. i Szwed. od Karola Xcia poniosł klęskę.

LINKOW, lub LINKAU, m. w Zmudzi, ozdobne kościołem, handlowne, niedaleko rz. Mufzy, od Szawłow ku w. na połn. około m. 5.

LINLITHGOW, *Lindum*, dawne M. Szkockie w Prow. Lothianie, które wyśła Dep. 2. na Parl. Ma zamek Krol. i kościół piękny. Leży nad jezierzem bardzo rybnym, o m. 4. od Edyburga, 124. od Londynu dł. 14. 20. sz. 56. 18.

LINNA, m. Niem. w Arcybisk. Kolońskim nad Renem o m. 4. na połn. od Dusseldorpu.

LINNICH, m. Niem. w Xięstwie Juliaceńskim, nad brzegiem Roery, sławne potyczką r. 1444. i iż było mieszcem uftanowionych kawalerow S. Huberta, o m. 5. na połn. ku z. od Juliaku.

LINOIS, m. Fr. m. 6. na połd. od Paryża.

LINOSA, Linoza, wyspa na morzu szrodziemnym, przy brzegach Afryki, o m. 5. od Lampeduzy, prawie na przeciw Mahometty w Barbaryi. Ma m. 5. wokół. dł. 31. 6. sz. 34.

LINTZ, *Lentia*, bardzo piękne M. Niem. stol. Austrii wyż w pow. Haus, z dwoma obronami zamkami, jednym na górze, drugim w nizinie. Gmachy publiczne są tu na podziw piękne. Znajduje się w Lintzu wiele osiadley szlachty, wyborne fabryki, i handel wielki. Francuzi opanowali go r. 1741. ale odzyskał go W. Xżę Toskański r. 1742. leży nad Dunajem przy uściu rz. Traeny, o m. 17. na w. od Passawy, 46. od Munichu, 40. od Wiednia. dł. 32. 8. sz. 48. 16. W liczbie twierdz tych, które Jozef II. Cef. zrzucić postanowił, Lintz też znajduje się.

LINTZ, m. Niem. w Elekt: Kolońskim nad Renem, o m. 8. na połd. ku z. od Kolonii, 6. od Koblentzu.

LION, *Sinus Leonis*, wielki Golf na morzu szrodziemnym między Hiszpanią, Francją i Włochami. Golfem lwim nazwany, ponieważ morze w nim zawsze się burzy, i w nawałnościach się froży.

LION d'Angers, m. Fr. w Andegawii nad rz. *Oudon*, na której tu jest most, o m. 4. od Andegawy. Ob. Lyon.

LIONS, *Leones*, m. Fr. w Normandyi wyż. Oyczyzna sławnego *Benferade*, o m. 7. na w. od Remagu, m. 2. od *Eccinis*.

LIPA, rzeka na Rusi, zaczyna się niedaleko Dunajowa, z dwóch płynie potokow Hnita i Złota, przechodzi popod Brzeżany, Zawałow, i wpada do Dniestra przy Wiśniowie.

LIPARI, lub **LIPARA**, wyspa na morzu szrodziemnym, na połu. Sycylii, do ktorey nieiako jest przyłączona. Wysp pod tym im. jest więcey, ale z tych 11. ta jest nayznacznieysza. Ma m.6. obwodu. Powietrze tu zdrowe. Obfituje w zboże, siarkę, alun, kley, i wody ciepłe. Naywięcey zbierają tu fig i rozenkow. Lipari jest M. S.

LIPARI, *Lipara*, bardzo mocne i dawne M. S. wyspy tegoż im. z Bisk. Barbarossa zruynował go r. 1544. i wszystkich mieszkańcow zabrał w niewolę. Ale na nowo zbudowane zostało od Karola V. dł. 33. sz. 28. 35

LIPAWA, ob. Libawa.

LIPIN, m. w Woi. Chełmińskim z Stwem czyniącym kwarty zł: 3222.

LIPING, m. Chińskie, siódme główne Prowincyi Kweichou. dł. 136. 10. sz. 26. 42.

LIPNO, m. powiatowe w ziemi Dobrzyńskiej, miejsce feymikow, Krolewsczyzna z Woytostwem płacącym kwarty zł: 520. miało zamek zbudowany r. 1319. leży niedaleko Drybency, o m. 4. ku z. od Rypina.

LIPNICA, m. Pol. w Woie. Krakowskim, w Xstwie Oświęcimskim z Stwem, ktore płaci cum attinentiis 10963. zł: Ovczyzna S. Szymona. Tegoż im. Krolewsczyzna w pow. Bieckim. Teraz pod pan. Austr.

LIPOWE, m. w Woi. Braclawskim, po niżej źrzdła rzek Supy i nad nią leżące, dawniey obwarowane, od Kalniku ku połu. o m. 4.

LIPOWIEC, m. Pol. w Woi. Krakowskim z zamkiem Biskupim na skale, z więzieniem dla duchow-

nych, leży nad Wisłą, od Krakowa na m. 5. dł. 42. 4. sz. 50. 11.

LIPPA, M. Węgierskie z zamkiem. Turcy zdobyli go r. 1552. odebrali go szturmem Cesarscy r. 1688. ale go znouw odzyskali Turcy r. 1691. i odstąpili nakoniec zburzywszy twierdze r. 1695. leży na górze o m. 9. na połu. ku w. od Temezwaru, 30. od Belgradu, 22. od Weissemburga. dł. 39. 30. sz. 46. 5.

LIPPA, *Lippia*, Hrabstwo i Państwo małe Niem. nad rz. tego im. w Westfalii między Bisk. Paderbornskim, i Monasterskim, Xięstwem Westfalskim, i Hrabstwem Rawensperg, i Pirmont. Ma swych Hrabow osobnych, ktorych samelia na dwie się dzieli linie główne, to jest Detmold, i Bukenburg

LIPPEHNA, m. Niem. bardzo małe w nowey Marchii Brandeburskiej nad ieziozem Mandel, o m. 7. na połu. ku z. od Landspergi.

LIPPERODE, m. w Westfalii, w Hr. Lippe-Bukenburskim.

LIPPSTADT, lub **LIPPA**, *Luppia*, M. Niem. dosyć znaczne, stol: Hrabstwa Lippeńskiego, niegdys wolne i Cesar. teraz częśc nal. do Elekt. Brandeburskiego, częśc ma własnych Hrabow. Francuzi prożno go oblegali r. 1759. Leży między bagnami niezdrowemi, między Paderborną i Soestą nad rz. Lippą, o m. 7. od Paderborny, 13. od Munsteru. dł. 26. 2. sz. 51. 43.

LIPSK, ob. Lejpszik.

LIPSKO, m. w Woi. Bełzkim, ovczyzna Sarnickiego sław. pisarza Polskiego, leży blisko źrzdła rz. Tanefy przy Narclu, od Tomalzo-wa na połu. o m. 2. dł: 45. 5. sz. 51. 5. Jest pod pan. Austr. Tegoż im. w Sandomirskim, nad rz. od Ily na z. o m. 4. Także w Trockim o m. 2. od Perstuna.

LIPSPRING, m. Niem. w Bisk. Paderbornskim, blisko źrzdła Lippy. Karol W. tu miał r. 782. ziazd kzeszy Niem. o m. 3. od Paderborny.

LIRA, lub **LIERA**, m. w Bra-
bancy Austr. nad zbiegiem dwóch
rzeczek zwanych Netha, o m. 2.
od Maliny, 3. od Antwerpji.

LIRE, m. Fr. o m. 8. na z. od Andega:

LIS, *Legia*, rzeka w Nider-
landzie Fr. ma swoy początek u
Lisburga, w Artezyi, i uchodzi do
Skaldy przy Gandawie. Gdy deszcz
ma bydź, zrzodło iey się mętne sta-
je, burzy się, i drobny wyrzuca
piasek mniej lub więcej, podług
wielkości przyszłego deszczu.

LIS, Op: Ben. o m od Melune.

LISBONA, *Olyfippo*, lub *U-
zifippo*, Lizbona, dawne, wielkie,
bogate, bardzo mocne, bardzo st. i
jedno z nacyelniejszych miast w
Europie. Stolica Krol. Portug. z Ar-
cy-Bisk. Patryarchą, który jest wiel-
każmężnikiem Krolewskim, z dwoma
Akademiami, Trybunałem In-
kwizycyi i z portem około 5. mil
długim jednym z najlepszych i najs-
znaczniejszych w Europie, podle-
głym jednak niekiedy nawałno-
ściom. Jest tu też Parlament zwany
Relaxao. Gmachy publiczne i ryki
były tu bardzo wspaniałe, wiele
pałacow, procz Krolewskiego, kto-
ry był postawiony we śródku
miasta nad Tagiem, tak iż Krol z
okna wżyskcie okręty wychodzące
z portu i zawirające do Lizbony wi-
dzieć mógł. Ale trzęsienie ziemi r.
1755. wżyskto to obaliło, co teraz
procz wielkich gmachow odnowio-
ne wżyskto zostało. Handel nie-
zinierny prowadzi, osobliwie przez
kupcow Francuzow tu będących.
Zakonow naywiększe w Lizbonie
znayduie się mnostwo. Dom Al-
fons zdobył go na Maurach r.
1147. Henryk Krol Kastylji opano-
wał go r. 1375. a potym Xzę Alby
po potyczce Alkantarskiej; ale po
rewolucyi r. 1640. zostało przy Kro-
lu Portugal. Oyczyzną jest Izaaka
Abrabanela, S. Antoniego Padew.
Bartłomieia des Martyres, i Weiry.
Powietrze ma najlepsze w całej
Hiszp. Różność kwiatow, którą tu

widzieć zawsze można, sprawnie
iż zdacie się iakoby tu ustawiczna
panowała wiosna, leży na 7. pa-
górkach przy uściu Tagu, o m.
75. od Sewilli 36. od Konimbryki,
102. od Kompostelli, 106. od Ma-
drytu, 350. od Paryża. dł. g. 30. sz. 38. 42

LISBURE, lub **LISNAGRAVE**,
m. w Irlandyi w Hr. Antrimkim,
deputuie na Parl.

LISIANKI, m. Pol. w Kijo-
wskim nad Kijzją o m. 7. od Korfunia.

LISIATYCZE, m. w Ruskim, uad
Styreim, od Stryia m. 2. jest pod pa-
nowaniem Austr.

LISIEUX, *Noviomagus*, *Le-
xovium*, dawne, piękne i znaczne
M. Fr. w Normandyi wyż. z Bisk.
Suffr. Rotomagskiego, ozdobne
wspaniałemi kościołami, klasztorami,
i pałacem Bisk. Ołobliwszy tu
w dzień i w wigilią Sgo Urlyna za-
chowuie się zwyczaj. Dwóch obra-
nych od Kapituły Kanonikow Hr.
iadą na koniach przybrani w ko-
meszki, i w pasy utkane z kwia-
tow nakształt ładownicy z bukietami
w ręku. Przed niemi poprzedza
25. uzbroionych ludzi we wżyskto,
a za niemi różni urzędnicy sądowi
na koniach. W takowey paradzie
iadą do brań odbierać posłeszyą
miasta na 2. dni, przez ktore sądy
kryminalne i cywilne, rozdawanie
łask, nominacye &c: do nich należą,
pod warunkiem, iż wżyskimi swoim
wspol braciom po chlebie i po 2. gar-
ce wina dać powinni. Handel w
Lisieux jest dosyć znaczny. Leży
nad zbiegiem rz. *Touque* i *Orbec*,
o m. 16. od Rotomagu, 12. od Ca-
en, 5. od morza, 37. od Paryża.
dł. 17. 55. sz. 49. 11. ob. Prez.

LISKO, m. w ziemi Sanockiey
teraz pod pan. Austr. stoł. dystry-
ktu w cyr. Samborskim nad Sanem
m. 2, od Tyrawy.

LISKERRET, m. Angiel. w
Kornuwalli, wylyła 2. Dep. na Parl.

LISMORA, m. w Irlandyi, w
Hr. Waterfordzkim, nad rz. Black-
water. Dawnie było Biskupie

Deputacie na Parl. o m. 12. na z. ku połn. od Waterfordu.

LISONZO, *Sontius*, rz. Wło: która swoy początek ma w Karvntiui wyż. płynie przez część powiatu Foroiulieńskiego, i wpada do Golfu Weneckiego, w porcie Lisonzo, między Golfem Tryestem, Lagunami Maran, i Grado.

LISSA, mała wyspa w Golfie Weneckim, przy brzegach Dalmacyi Weneckiej. Wydaie wyborne wino. Przy niey posawiają się fardeli i pławy morskie. dl. 34. 35. sz. 43. 22.

LISSA, m. Czeskie z zamkiem zalecone wodami mineralnemi i łaźniami zwanemi *Kukus-baden*, leży nad brzegiem prawym Elby, w Cyr. Bolestawskim, o m. 2. na w. ku połn. od Pragi.

LISSA, m. Szląskie w Xstwie Wrocławskim, pamiętne kęską wojsk Austr. zadaną im od Krola Pruskiego, r. 1757. dnia 5. Grudnia, o m. 4. od Wrocławia, ob. Alisio.

LISSA, ob. Łeżno.

LISSAC, m. i Opac. Ber. o milę od *Figeac*.

LIT, *Lete*, m. w Turcyi Europ. w Macedonii nad Golfem tego im. o m. 7. na z. od Saloniki.

LITOWICZ, m. w Bełzkim nad Bugiem, między Sokalem i Kryłowem.

LITRY, m. Fr. w Normandyi o m. 2. od *Bayeux*.

LITTAU, Littowle, m. Czeskie w Morawii, w Cyr. Olomuńskim, o m. 4. na połn. kuz. od Olomuńca.

LITWA, *Lithuania*, wielki kraj w Europie, który dziś jest częścią Krol. Polskiego, i ma tytuł Wielkiego Xstwa, rozległy wzdłuż na m. 120. w szerz prawie tyleż, graniczy z Kurlandją i i Inflantami Rosyjskiemi, na połn. i z Mołwą, z tąż na w. na połn. z małą Polską, na z. z Prusami i morzem Bałtyckim. Kraj zimniejszy, niż Polska, cały prawie w la-

fach' obzernych, gdzie zwierza wszelkiego rodzaju mnostwo znajduje się: obłany wieją rzekami, i jeziorami bardzo rybnemi, obfituje w pasze, i pola żyźne; miód, wosk, konopie, potaż, zboża, bydło, futra, skóry, smoła &c: handlowego składaia. Xstwo to niegdyś miało własnych Xżąt; początki jego do r. 1240. niepewne są. Władysław Jagiello Xżę Litt: pojawiwszy r. 1385. za żonę Jadwigę Krolowę Polską, przyłączył Litwę do Polski; Unia zupełna jednak co do praw i prerogatyw na seymie Lubelskim r. 1569. za Zygmunta Augusta dopiero stanęła. Xstwo Litt: erygowane zostało na 3cią Prow. co 3ci seym dało zpomiędzy siebie Marszałkow seymowych, i ma prawo, lubo zaniedbane, co 3ci Seym odprawować w Grodnie. Urzędy Ziemskie w Litwie różne są od Koronnych. Naprzod idą Cywunowie, potem Marszałkowie powiatowi, którzy we 14 pow. Litt: są dożywotni, po nich Podkomorzowie, Chorążowie &c. Religia Katol. wielu jest przytym Shizmatyków, są i Dysydenści, ale naywięcej żydow. Język Litwa ma osobny, znaczniejszy mowią Polskim. Herb Xstwa Litt: jest pogonia z dobytą szablą na koniu. Zawiera 10. Wdztw, i jedno Xstwo; to jest Wdztwo Wileńskie, Trockie, Smoleńskie, Połockie, Nowogrodzkie, Witebskie, Brzeskie-Litt: Mściławskie, Mińskie, Inflantkie, i Xstwo Zmudzkie. Z tych Imperatorowa Rosyjska Katarzyna II. r. 1772. w Miesiącu Wrześniu, za swoje ogłosła, i pod swe zabrała pan. Woiewodztwa Inflanckie całe, część Wdztwa Połockiego z prawey strony Dźwiny. Witebskie części, część znaczną Orszańskiego pow. z Orszą miastem, Mściławskie całe, część Rzęczyckiego pow. z miastem Rohaczewem, M. S. Litwy jest Wilno.

LITYN, m. Pol. w Woi. Bracławskim, z Stwem płacącym kwarty zł: 6625. w posesyli Emfit. Ka-

złowskiego Gnata, od Chmielnika na połd. m. 5.

LIVADIA, *Achara*, Liwadya, Prow. Państwa Tureckiego w Grecyi, Ateny M. S.

LIVADIA, *Lebadea*, dawne M. Turcyi Europ. w Grecyi w Prowincyi tego im. Handel wiel. prowadzi wełną, zbożem, ryżem, którego cały dostarcza Grecyi. Jest o m. 23. na połn. ku z. od Aten, 25. od Lepantu.

LIWAROT, m. Fr. w Normandyi, zalecone wybornemi ferami, o m. 4. od *Lisieux*.

LIVERDUN, m. Fr. przy Mozelli, o m. 3. od *Toul*.

LIVINIERE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4. na w. od S. Pons.

LIVONIA, ob. Inflanty.

LIVORNO, *Ligurnus*, Liworna, obronne, piękne, i bardzo znaczne M. Wł. w Xstwie Toskańskim, w pow. Pizańskim, z Cytafellą, i z iednym z najflawniejszych portow na morzu szrodziemnym, z przyczyny łatwości handlu i wielkiej liczby obcych tu przybywających. Jest bardzo ludne, i bogate. Bogaństwa, i towary tu wchodzące od nikogo przeglądane nie bywają. Urzędnicy W. Xcia mają pilną bardzo na to bacność, aby tu nic nie zawadzało handlowi. Nic nie ma prędszego i porządniejszego nad sprawiedliwość, którą tu handlującym czynią. Grecy i Ormianie mają swe kościoły, i wolne obrządki. Wszystkie religie wnienaruszoney zostają spokoyności. Zydzci przedziwną mają Synagogę i szkoly; ktorzy są bogaci, i pod tak wielką protekcyą, iż poszło w przysłowie u Toskańczykow, *iz wolaliby raczey uderzyć Xcia, nizli zyda*. Niemalż miasta w Europie, ktoregoby ulice kształtniejsze były, nizeli w Liwornie. Niegdyś wną tylko było należąca do Genuńczykow. Cosmus pierwszy W. Xzę Toskański podniósł go do tey wielkości z wielkim żalem Genuy, kte-

ra go ustąpiła za Sarzanę. Oyczyzną jest Donata Koffetti, o m. 4. od Pizy, 18. od Florencyi, 8. od Luki, 58. od Rzymu. dl. 43. 33. sz. 28. Tegoż im. jest m. w Montferacie, między bagnami, blisko źródła rz. Gardina, o m. 8. na z. od Kazalu.

LIVRADE, (Ste) *S. Liberata*, m. Fr. w Agiueńskim, nal. do Xięcia *Aiguillon*, w rowninie nad Lotą, z przeorstwem Bened. o m. 5. na połn. od *Agen*.

LIVRADOIS, ob. Ambert.

LIVRON, m. Fr. w Delfinacie, nad zbiegiem Dromy z Rodanem, o m. 5. na połd. od Walencyi.

LIVRY, Margr. Fr. i Opac. August. czyniące 4000. liwr. o m. 3. na w. od Paryża.

LIWERPOOL, m. Angiel. w Lankashirze, nad morzem, ktorego uzbroiwszy się kupcy przeciw Franc. i Hiszp. r. 1733. i 1742. dali początek handlowi miasta tego. Wyfyla wiele one teraz okrętow do brzegow Gwinei i Angoli, i prowadzi handel wielki w osadach Angielskich. Deputuie 2. na Parl. o m. 50. na połn. ku z. od Londynu. dl. 14. 27. sz. 53. 28.

LIWIE, lub Liw, m. Pol. w Woi. Mazowieckim, stol. ziemi, z Kasztelanią, zamkiem i Stwem placącym kwarty zł: 1450. Miejsce jest seymikow i sądow, leży nad rz. Liwcem o m. 1. od Węgrowa, od Warszawy 12.

LIXHEIM, mała forteca i majątność w Xstwie Falsburkim, o m. 4. od Sawerny.

LIZAUT, m. Fr. o m. 10. na połd. od *Poitiers*.

LIZIER, (S.) *S. Licernis*, dawne m. Fr. w Akwitanii, stol. powiatu *Conserans*, z Bisk. Znajdują się tu dwie Katedry, i Kaplica, do ktorych wiefu nabożnych uczęszcza. Leży nad Salatą, o m. 21. od *Auch*, 175. od Paryża.

LLERNA, ob. Ellerna.

LLIVIA, dawne M. w Katalonii, w Hr. Cerdanii, nad Segrą, o milę od Puicerdy.

LO, (Saint) *Briovera*, *Fanum S. Laudi*, znaczne M. Fr. w Wielkorządztwie Kadomskim, z Opac. August. czyniącym 6000. liwrow, będącym na przedmieściu *Neuburg*, czyli *Bourg l'Abbé*; znaydują się tu fabryki sukna, materyi, galonow, i nici. Leży nad Wirą, o m. 5. na w. od *Contances*, 66. na z. od Paryża. dł. 16. 32. fz. 49. 7.

LOANDA, mała wyspa Afr. ku brzegom Krol. Angolańskiego, długa na m. 5. szeroka na ćwierć mili. Tu gdy chcą mieć wodę studniaką, czerpać ją w studniach muszą na tenczas, gdy morze się do góry wznosi, bo gdy opada staie się woda wszędzie mętna i stoną.

LOANDA, (S. Paul de) S. Paweł z Loandy, piękne wiel. i mocne M. Afr. stolica Krola Angolańskiego w Gwinei niż. z bardzo dobrym portem, fortecą, i z Biskup. dependującym od Lizbońskiego. Katedra jest przepyszna. Niezmierna tu liczba znayduie się niewolników. Jezuici sami, ktorzy tu posiadali wielkie i wspaniałe Kollegium, mieli ich na 12000. Należy do Portugal. dł. 31. fz. połud. 8. 45.

LOANGO, *Loangum*, znaczne Krol. w Afr. w Gwinei niż. nad Oceanem, rozległe wzdłuż na m. 100. wszerz 75. Krol z całym swym dworem rezyd: w mieście Loango, które jest dosyć wiel. Twierdzą iż r. 1668. Xiadz Bernardyn Węgrzyn Misyonarz nawrócił do wiary Krola, i że od tego Krol i więkza część mieszkańców są Chrześciance. Co ieżeli jest, obyczaj w tym Krol. odmienione być powinny. Przedtym Loanganie byli bałwochwalczy; niewiasty uprawiały ziemię, zasiewały i z pol zbierały, służyły do stołu nieszczęsnyom, i dopiero szły po nich

resztę zjadać w kuchni. Gdy Krol chciał pić, dzwoniono, i każdy musiał oczy spuścić przez ten czas na dół, a gdy pić przestał. dzwoniono drugi raz, i każdy podnosił głowę. Na piątego poyrzędzen nieważył się bez kary śmierci. Gdy r. 1766. Misyonarze Fr. udali się tu dla opowiadania wiary, bardzo mało znaleźli znakow Chrześciantwa, ale prace łatwo im się powiodły, z samą tylko ofstrością powietrza walczyć mieli. Mieszkańcy są czarni pięknego ukladu, łagodni, a z piękności sukien wynoszący się, lubo te nie są tylko z zioł. Obfituie kraj w różne gatunki owocow, kość słoniową, niewolników, bydło i miedź.

LOBAW, *Lobavia*, Lubawa, m. Pruskie z zamkiem, gdzie Biskup Chełmiński miewa swą rezydencyą, o m. 6. od Chełmna.

LOBBES, bogate Opac. Bened. w Bisk. Leodyjskim nad Sambrą, o m. 4. od *Charleroy*.

LOBDA, Lobeda, lub Lobdaburg, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż. z zamkiem nad Saalą; nal. do domu *de Saxe Weimar*, o milę od Jenny.

LOBKOWITZ, m. Czeskie w Cyr. Caurzynieckim, gniazdo st. rodziny Lobkowiczow.

LOBREDAT, rzeka w Katalonii, która wchodzi do morza szrodziemnego blisko Barcellony.

LOCARNO, *Locarnum*, piękne m. i grod w Szwaycarach nad jeziorem zwanym *Większym*, leży w źród kraiu obfitego w pasze, wina, i dobre owoce, o m. 18. na połn. od Uowary, 17. od Medyolanu. Należy do Szwaycarow, jako Mendrys. ob. ten Artykuł.

LOCHEM, *Lochemum*, m. w Hr. Zutfanii nad Berkela. Wzięte było od Fr. 1672. i opuszczono po zrzczeniu fortyfikacyi r. 1674. o m. 3. na w. od Zutfanii dł. 23. 58. fz. 52. 13.

LOC-DIEU, Opac. Fr. Cyfsterskie czyniące 4500. liwr. o *m.* 2. od *Villefranche*,

LOCHAU, lub **LUCHAU**, m. i grod w Xstwie Zellenkim z zamkiem nad Jetzą, o *m.* 2. od Dannebergi.

LOCHES, *Luccæ*, m. Fr: znaczne przez swoy zamek; w kollegiacie w chorze widzieć się daie grob Agnieszki Sorel, leży nad Indrą, poblizko lasu, o *m.* 6. na pośd. od Amboizy, 8. od Tours, 55. od Paryża.

LOCHKWABIR, *Leucopubia*, Prow. nadmorska w Szkocyi północney, obituie w paſze i ryby. M. S. Inwerloch.

LOCKUM, lub **LUCKEN**, sławne i bogate Opac. Proteſt: w okolicy Hannowerskiej blizko Wezery. Wychowują tu Kandydaty w Teologii. Opat ieſt bogatym Prałatem, o *m.* 8. na pośn. ku z. od Hannoveru.

LOCMARIA, m. Fr. i Margrab: w Brytanii o *m.* 8. od *Freguier*, na pośd. ku z. Tegoż im. o *m.* 3. od *Quimper*. Inne o *m.* 6. od *Autay*.

LOCRENAN, m. Fr. *m.* 3. na pośn. od *Quimper*.

LODESAN, *Laudense territorium*, Pow. Lodezańſki w Xięſtwie Medyolańskim, rozległy wzdłuż rz. Addy. Jeſt bardzo urodzajny i ludny. M. S. Lodi.

LODEVE, *Luteva*, dawne M. Fr. w Langwedocyi z Biſk. pod Metrepolią Narbońſkiego. Fabryki ſukna i kapeluſzow niezmiernie go z bogacają. Leży w kraiu suchym i niepłodnym, nad rz: *Lergue*, pod górami Sewenami, c *m.* 17. na pośn. ku w. od Narbonny, 148. od Paryża, 11. od Montpeljieru.

LODI, *Laus Pompeia*, wiel. i mocne M. Wł: w Xiſtwie Medyolańskim, ſtoł. pow: zbudowane od Cef: Fryderyka Barberoſfy nad Addą • milę od dawnego Lodi,

ktore teraz nie ieſt tylko miasteczkiem. Nowe Lodi leży w gruncie żyźnym, miłym i obſitym we wſzytko. Ma Biſk. dependującego od Medyol: o *m.* 8. od Padwy, ty-leż od Medyolanu, 6. od Placencyi. dł. 27. ſz. 45. 18.

LODOMERIA, ob. Włodzimierz. Halickie Kroleſtvo.

LODOWATE Morze, *Mare Glaciale*, część Oceanu północnego, między Gronlandyą na z. i Kapem lodowatym, na w. Moskale nakoniec odkryli komunikacją morza tego z Chińskim, i Japońskim morzem, ale nieſpoſobną do żeglugi. Karty nowe Roſfyi wyrażają jego brzegi. Graniczy na z. z Gronlandyą, na pośd. z morzem pośn. z Moſkwą, Laponią, morzem białym i Syberyą, na w. z wyſpą Puchochocz, za którą łączy się z morzem Japońskim.

LODRON, m. i Hrabſtvo w Biſk. Trydenckim na pograniczu, o *m.* 11. na pośn. od Breſcyi.

LOEBAU, lub **LIEBE**, *Loehavia*, naydawnieyſze z 6. miast Luzacyi wyż: ktore ſwe miewają ziazdy dla obrad o intereſach wſpólnych. Handel tu prowadzą wielki na płotna różnego gatunku. Jeſt w ſamym ſrzodku Luzacyi wyż. o *m.* 5. na pośn. od Zittau, tyleż od Bautzen.

LOEBEGEN, ob. Lebeguin.

LOECKENICZ, mała forteca w Ukermarchii Brandeburſkiej, nad rz. Randową, o *m.* 7. na pośn. ku z. od Sztetyna.

LOEFINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xiſtwie Wirtemberskim, o *m.* 8. na pośn. od Waldshuta. Zalecone bardzo zdrowemi łaźniami.

LOERACH, m. Szwabii w Margr. Durlachskim, nad rz: Wieżą, o *m.* 2. od Bazylei. Jeſt tu Superintendycya, i niektore fabryki. Zafzczycza się przywilejami wielkimi,

LOEWENBERG, ob. Lemberg.

LOEWENSTEIN, *Lovefenienfe Castrum*, Hrabstwo Levenstajńskie, i zamek w Szwabii, o m. 2. na w. od Hailbrony. Hrabio. Levenltzeyńscy są z domu *de Wertheim*, który idzie od Flektorow Palatynow. Blizko zamku znajdnie się źródło wody mineralnej i łaźnie bardzo zdrowe. dł. 26. 56. sz. 49. 10. Tegoż im. forteca w Niderlandzie przy zbiegu rz. Mozy z Wahalem, o m. 7. na pold. ku z. od Nimegi. Grocyuz tu był więziony.

LOGROGNA, *Juliob:iga*, dawne M. Hifzp: w Kastylii itarey, w krainie obfitey w owoce przednie, wina dobre, i we wszelkie wygody życia. Leży nad Ebbrem, o m. 22. na w. od Burgos, 56. na pośn. od Madrytu. dł. 15. 32. sz. 42. 26.

LOGUDORO, Prowincya pośnocna, i m. na wyspie Sardynii.

LOHBURG, m. Niem. i grod w XŃwie MagdeburŃkim, blizko rzeki Elby, o m. 7. na w. od Magdeburga.

LOHEAC, m. Fr. w Brytanii, m. 9. na pośd od Rennes.

LOHMEN, m. Niem. zamek, i grod w Misnii na pośudnie Drezna.

LOHN, rzeka Niem. po Łac: *Logana*, wypływa w Haffyi wyż. i wpada do Renu po wyżey Koblentza.

LOHR, ob. Lahr.

LOIBEN, ob. Leuben.

LOIN, *Lupa*, rzeka Fr. ma swe źródło na granicach pow. Niwerneńkiego, wpada do Sekwany między Melunem, i Mentereau.

LOIRE, (la) *Liger*, rzeka Fr. wypływa w pow. Wiwareńskim, płynie przez pow: Forez, burbońŃki, NiwerneńŃki, Andegawią, Brytanią, uchodzi do Oce-

anu między *Croisic*, i *Bourgnaneuf*. Zaczyna bydź Ńpławną, lubo nie łatwo, dla koryta pialczyŃtego, i niebardzo głębokiego, przy *S. Rambert*.

LOIR, (le) rzeczka Fr. ma źródło w *Perche*, wpada do Sarty w *Briote*.

LOIRE, m. Fr. nad Rodanem, o m. 3. na pośn. od *Condrieu*. Inne o m. 6. na pośn. ku z. od Andegawy.

LOIRET, rzeczka Fr. w powiecie Aureliańskim, wpada do Ligery.

LOISERON, m. Fr. o m. 3. na z. od Lawalu.

LOMAGNE, *Leomania*, mała kraina Franc. ktora Ńkłada część Armaniaku niź. Handel tu iest mały. *Leffoure* M. S.

LOMBARDIA, *Longobardia*, nazwiŃko, ktore się daie właŃciwie Włochom pośnocnym, ob. Włochy.

LOMBERS, m. Fr. w Lan-gwedocyi, o m. 3. od Alby.

LOMBEZ, *Lombarium*, m. Fr. w Gaskonii, w niemiłym pośożeniu, z Bisk. w Metropolii TulozańŃkiego; nad Sawą, o m. 11. na pośd. ku z. od Tulozy, 10. od *Aufsch*, 8. od *Rieux*.

LOMER, (S.) Opac. Bened. w *Blois*, przyłączone do Biskup: czyni 8000. liwr.

LOMMASCH, m. Niem. w Misnii, o m. 3. na z. od Meiffen.

LOMNITZ, (Alt, i Neu) Łomnica, m. Niem. w Hr. Glatckim, zalecone młynami; leży nad Nisłą powyżey Glatzu. Tegoż im. m. w Stwie Ńpiskim, doŃyć handlowne.

LOMOND, *Lomundus*, wiel. iezioro w Szkocyi, w Prow. Lennox. Ma m. 8. wzdłuż, a w Ńszerz 3. Kęp 30. liczą na tym ieziorze, ktore po-więkŃzey części są mieŃŃkane. ObŃtuje w ryby a naywięcey ma osobliwŃzych węgorzow bardzo delikatnych.

LONATO, m. Wł. w Państwie Weneckim, o m. 5. na w. od Brescyi.

LONDINIERES, m. Fr. w Normandyi, o m. 3. na półn. od *Neufchatel*.

LONDONDERRI, *Roboretum*, mocne M. i Hrabstwo w Irł. w prow. Ultonii, z Bisk. pod Metropolią Armaghskiego, i z portem bardzo wygodnym. Sławne jest przez swe obłożenia, które wytrzymało, a nacyęższym w r. 1689. leży nad Lough-Feylą, o m. 36. na półn. ku z. od Dublina, 15. od Armaghu.

LONDONDERRI, Xstwo, zwane też Koleryńskie, w Prow. Ultonii; długie jest na m. 19. szerokie 10. Grunta jego bardzo żyzne. Dzieli się na 5. Baronii. Londonderrri jest M. S.

LONDYN, London, *Londinum*, po Fr. Londres, jedno z największych, naybogatszych, i naylepiey kwitnących miast na świecie, stolica wiel. Brytanii, iey rządu, i fl. Parl. do ktorego miasto wysła 4. Dep. z Bisk. pod Metropolią Kantuarijskiego; zaszczycone Akademią, towarzystwem Krol. umiętności ustanowionym od Karola II. r. 1663. szkołami publicznymi, w których w wszelkich rzemioł uczą gratis uboższych; szkołą matematyki, w ktorej uczą żeglarstwa; domem publicznym, w którym złooczyńce, i włóczęgi bywaią do prac przymuszani, szpitalami wspaniałemi, pięknymi i obszernymi rynkami, rozległemi ulicami, lubo bardzo niewygodnymi, dla czego zobuch stron dla pieszych są dawane poręczce, wielką liczbą kollegiow, i kościołow, z których pryncypalne są S. Pawła, Katedra, i kollegiata Westminsterska; liczy Londyn 80. kościołow Kalwińskich, 30. dla Protestantow obcych, piękną Synagogę dla żydow, i około miliona dusz. Daie się widzieć w Londynie wieża, która fortecą jest

blizką Tamizy, w ktorej Arsenal narodowy, mennica, kleyoty iarchiwa korony, więzienie dla Parow, i członkow izby niższej Parlamentu znayduie się. Burza Krol. jednym jest z naypiękniejszych w tym rodzaju budowli na świecie. Wielu ludzi sławnych Londyn jest oyczyzną; między innemi fl. Milton, Tomasz Morus, Franc. Bacon, Tom. Bronou &c. ztąd byli rodem. Prowadzi handel na podziw wielki, leży w kraju bardzo żyznym, w Prow. Middlesex, nad Tamizą, nad którą jest most kamienny, m. 85. od Dublina, 60. od Edymburga, 90. od Paryża, 70. od Amsterdamu, 180. od Kopenhagi, 300. od Madrytu, 360. od Rzymu, 260. od Szwokolmu, 320. od Krakowa, 580. od Konstantynopola, i Moskwy, 270. od Wiednia. dl. 17. 34'. 45". sz. 51. 31. Tegoz im. M. w Amer. pośd. w Takumanie, zbudowane r. 1555.

LONGANICO, m. w Morei nad Alieją, leżące w tym miejscu, gdzie dawniey Olimpia o m. 9. na półn. od Arkadyi.

LONGCHAMP, *Longus Campus*, Opac. zakonu S. Franc. fund. r. 1260. od S. Elżbiety siostry S. Ludwika, od Paryża m. 2. na z.

LONGEVILLE, *Longavilla*, m. Fr. w *Poitou*.

LONGFORD, *Longofordium*, m. i Hrabstwo w Irlandyi, w Prow. Linster, nad rz. Kamliną. o m. 24. na z. ku półn. od Dublina; wysła 2. Dep. na Parl.

LONGJUMEAU, m. Fr. nad małą rz. Ywertą, o m. 4. na półn. od Paryża.

LONGONE, ob. Porto-Longone.

LONGLENDU, bagno o m. 2. od Montcenis, w pow. *Charolais* wyznaczone, aby było przednie przedziału kanału Burgońskiego.

LONGPONT, znaczne Opac. Cyster. w Xstwie *Vallois*, fundo: r. 1131. od Jostaina Bisk. Swessyo

neńskiego, czyniące 15000. liwr: m.
3. od Swessyonn.

LONGUAY, Opac. Fr. w Szampanii, Premonstr. czyni 1800. liwr. m. od *Grand Pre*. Inne Cyfter. m. 5. na z. od Langres, czyni 2200. liwr.

LONGUE, m. Fr. w *Aniou*, nad zbiegiem rzek Latau i Authion, o m. 3. na pośn. od Saumur. Sławne targami. Dzieli się na dwa miasta *Longue en Franchise*, i *Longue hors de Franchise*, ob. I. fle longue.

LONGUE, Opac. Bened. w Normandyi, fund. r. 1165. blisko Bayeux, czyni 3000. liwr.

LONGUEVAL, Baronia Fr. w pow. *Vermandois*, m. 3. od Peronny.

LONGUEVILLE, m. Fr. w Normandyi, z tyt. Xiśwa, o m. 4. na pośd. od Dieppy. Tegoż im. w *Hainaut* o milę od *Maubeuge*. Inne o milę od Talmontu.

LONGVILLIERS, Opac. Fr. Cyfter. w Diec. Bolońskiej, fundowane r. 1139. czyni 6500. liwr. o m. 2. od *Montreuil*.

LONGWY, lub Longour, *Longus Vicus*, m. Fr. na pograniczu Xiśwa Luxemburkiego, z zamkiem. Dzieli się na stare i nowe miasto. Zbudowane było od Ludwika XIV. po pokoiu Nimegskim, ufortyfikowane podług sztuki *P. Vauban*, leży na wzgórcie m. 6. na pośd. ku z. od Luxemburga, 6. od Montmedy, 9. od Thionwilli, 67. od Paryża. dl. 23. 26. sz. 49. 31.

LONGUYON, m. Fr. w Xięstwie Barskim, m. 3. od Longwy.

LONLAY, *Longolatium*, m. Fr. w Normandyi, z Opac. Benedyk. fundowane około r. 1020. czyniącym 4500. liw. o m. 2. od Domfrontu.

LONSAC, m. Fr. w Santonii, o m. 3. od *Cognac*.

LONS-LE-SAUNIER, *Le Salinarius*, m. Fr. z Opac. Ber. nad Solwaną, o m. 8. na pośd. od

Doli.

LOO, zamek Xcia Araszykańskiego, w Geldryi Hollenderskiej, o m. 3. od Dewenteru na z. ob. Stadt-Loe.

LORBUS, dawne M. Afryk. w Krol. Tun. tańskim, w Barbaryi z zamkiem. Dają się tu widzieć bardzo piękne starożytności i znaki, leży w miley równinie, urodzajney w zboże, o m. 60. na pośd. ku z. od Tunetu. dl. 26. 35. sz. 55. 35.

LORCH, *Eliocrata*, dawne M. Hiszp. w Krol. Murcyi. Jest mocno sprostoszące, lubo leży w gruncie bardzo dobrym; jest na wzgórcie, o m. 14. na pośd. ku z. od Murcyi, 12. na z. od Kartageny.

LORCH, *Laursacum*, Opac. Protekt. w Szwabii, w Xiświe Wirtemberskim, o m. 2. od Gemundy, ktorego dochody są oddane Akademii Tubingskiej. Chryścyan Mat. Fast; był Opatem Lorcheńskim. W Austryi wyż. jest także *Lorch*, ktore niegdyś było Arcy-Bisk. leży nad Dunaiem, o m. 4. od Lintzu.

LORETTA, *Lauretum*, miasto, ale bardzo mocne M. Wł. w Marchii Ankonitańskiej, z Bisk. od Papieża tylko dependującym, erygowanym od Syxta V. r. 1586. Zdobę go kościół bogaty i wspaniały, w którym iako Włochy mówią, urodził się J. Chrystus; twierdzą, iż go sami Aniołowie z Patełstyny do Dalmacyi, z Dalmacyi do Włt: przenieśli. Niezmierna tu przeto zawsze liczba pielgrzymow gromadzi się, leży miasto na górcie, o milę od Gofsa Weneckiego, 5. od Ankony, 45. od Rzymu. dl. 32. 7. sz. 43. 27. ob. Kalifornia.

LORGES, ob. Quantin.

LORGUES, *Leouice*, m. Fr. z sądami, bardzo ludne, nad rz. *Argens*, o m. 2. od Draguignan, 5. na z. od Freius, 172. od Paryża.

LORIOU, m. Fr. w Delfinacji o m. 6. na pośd. od Walencyi. Tegoż im. miasteczko z tyt. *Harbryna*

w Bressyi, między *Bourg* i *Macon*, o *m.* 3. od obydwóch.

LORME, m. Fr. w pow. Niwerneńskim, o *m.* 5. na półd od *Vezelay*.

LOROUX, Opac. Fr. fundo. r. 1121. Cyfter. czyni 5300. liwr. o *m.* 3. od *Saumur*.

LOROY, Opac. Fr. Cyfter. czyni 4000. liwr. *m.* 5. na półn. od *Bourges*.

LORRAINE, *Lotharingia*, Lotaryngia, Prow. Fr. między Xięstwem Luxemburskim, Arcy-Bisk. Trewirskim, Fraszkontem, Xięstwem Dwoch-mostów, Alfacją i Szampanią, długa jest na *m.* 40. szer. 30. Obsituie w zboża, wino, len, zwierzynę, ryby, i wszelkie wygody życia. Ma podostatek drzew, rud, kruszców, zup solnych, &c: i rzek wiele. Powietrze umiarkowane, i miłe położenie. Lotaryńczycowie są pracowici, prości, przywiązani do Monarchy i religii Katolic. Handel z obcemi prowadzą mały, mając u siebie wszystko, a niemając wewnątrz kraiu rzek spławnych; handel ich zależy na płotnach, winie i zbożu. Dzieli się na 4. wielkie pow. *Nancy*, *Vosge*, *Basigny* i Lotaryngią Niemiecką. Xżęta Lotaryńscy pochodzili od Gerarda z Alfacji Hrabiego *de Castiniach*, znakomitey i dawn. familii, Wuia Cesarza Konrarda. Cesarz Henryk zwany *czarnym* dał mu był Lotaryngią pod tyt. Xistwa r. 1048. i iego potomkowie posiadali ją aż do Traktatu Wiedeńskiego zawartego przedugodnie r. 1735. i dokonanego 1736. przez który ta dostała się Leszczyńskiemu Stanisławowi I. Kro. Pol. pod warunkiem, iż po iego śmierci przyłączona być miała w zamianę Toskany do Korony Fr. co się i stało r. 1766. Nancy jest M. S.

LORRIS, m. Fr. o *m.* 5. od *Montargis*.

LORSCH, Opac. w Elekt. Mogunckim w pow. *Bensheim*, kto-

rego Opat ma tytuł Xięcia.

LOSLAU, m. Szląskie w Xięstwie Raciborskim, o *m.* 4. na półd. ku w. od *Raciborza*.

LOSS, Lotz, lub *Borchloen*, m. i Hrabstwo Niem. w Bisk. Leodyjskim o *m.* 2. na z. od *Tongres*.

LOT, (le) *Oldus*, *Lotus*, rzeka Fr. ma źródło w pow. *Gevaudan*, wpada do *Garumny* w *Aiguillon*, zaczyna być spławną w *Entrainnes*.

LOTARYNGIA, ob. *Lorraine*.

LOTHIANA, *Laudania*, Prow. nadmorska w Szkocyi półd. nad *Golfem Forth*. Jest najpiękniejszą, nayżyźniejszą i nayludniejszą w Szkocyi. Dzieli się na wschodnią zachodnią i *Mid-lothianę*. *Edyburg* jest w ostatniej.

LOUANS, lub *LOANS*, *Lovincum*, m. Fr. w Burgundy między rz. *Seilles*, *Sallą*, i *Solnaną*. Ma Collegium, szpital i fabryki, o *m.* 6. na półd. ku w. od *Chalons*.

LOUCOUMIS, *Luknumowie*, Narod wśrzedku *Gwinei* osiadły. W kraiu ich jest mnostwo *iedwabiu*, *bawełny*, *indychu*, którego do *fabrykowania* używają. Robią tu przednie obcia *iedwabne* i *bawełniane*, które przedają drogo, bo niekiedy po 6. lub 700. liwr.

LOUDUN, *Loudunum*, *ds-wne* m. Fr. w *Piktawii*, st. urodzeniem *Scewoli*, *Abela*, od *S. Marthy*, *Teoph. Renaudota*, *Bouilaud* &c: leży na górze, o *m.* 12. na półn. ku z. od *Poitiers*, 15. od *Tours*. Tegoż im. m. Fr. w *Langwedocyi*, o miłę od *Bagnols*.

LOUGRES, wieś Fr. o *m.* 2. od *Montbeliard*, sławna źródłem wód lekarskich skutkow przedziwnych, zwanym *la Saine fontaine*.

LOUIN, m. Fr. w *Piktawii*, o *m.* 8. na półn. ku z. od *Poitiers*.

LOUIS, (S.) forteca Afr. przy ujściu *Senegallii*, ustąpiona Ang. traktatem *Wersalskim* r. 1763. ob.

Fort-Louis.

LOUISBOURG, Luisburg, *Arx Ludoviciana*, M. w Xstwie Wirtemberskim zbudowane r. 1708 od Xcia Eberharda Ludwika z zamkiem, w którym rezydował do śmierci. Jest o m. 3. od Stutgardy, odtąd upada coraz bardziej, iak dwor w nim mieszkać przestał. ob. *Ile-Royale*.

LOUP, (S.) Opac. Augnst. w Troyes, czyni 12000. liwr. Tegoż im. m. Fr. o milę od *Airvault*.

LOUPE, *Lupa*, m. Fr. w powiecie *Beauce*, o m. 7. na z. od Chartres.

LOUPIAC, m. Fr. w Armaniaku, o m. 2. od *Vic-Fezenfac*.

LOUPIAN, m. Fr. w Langwedocyi o m. 4. od Agdy, nad bagnem Thau.

LOURDE, *Lapurdum*, m. Fr. w Gaskonii, stoł. pow. *Lavedan*, zdawnym zamkiem na skale m. 4. na z. od Bagnieres.

LOUTH, *Lutum*, m. i Hrab: w Irlandyi, w Prow. Leinster, o m. 2. od Dundalki, i 15. od Dublinu.

LOW, (Est, i West) 2. m. Angiel. w Kornuwalii, obydwu deputują podwoch na Parl.

LOUVAIN, *Lovanium*, Lozań, Loewen bardzo wiel. i piękne M. w Brabancyi Austr. z st. Akademią zaszczyconą wielkimi przywilejami. Wzięte było r. 1746. od Fr. wojska Geldryi odstąpić od niego były przymuszone r. 1542. Xzę A-raunzykański, r. 1572. Hollendrzy i Francuzi r. 1635. Franc. 1706. Welzi także byli zdracą 1710. do niego Franc. ale od mieszkańców miasta odpędzeni zostali. Dawniej to miasto tak ludne i handlowne było, iż samych domow sukienników na 4000. a więcej niż 150. tysięcy robotników, a w tymże czasie, to jest na początku wieku 14. takie mnostwo tkaczow, iż gdy zchodziłi z roboty, musiano w dzwon wiel. dzwonić dla ostrzeżenia ludzi przy-

watnych, aby dzieci do domow spędzili swych, żeby od nich w ścišku iakiemu nie podpadły nieszczęściu. Van Espen, i Libert Hennebel ztąd byli rodem. Leży nad Dylą, o m. 4. na połn. ku w. od Bruxelli, 4. od Mechlina, 12. od Namuru, 16. od Mons, 65. od Paryża. dł. 22. 17. sz. 50. 53.

LOWENSTEIN, ob. *Loewenstein*.

LOUVERNAY, m. Fr. m. 2. na połn. od Lowalu.

LOUVIERS, *Luparia*, m. Fr. w Normandyi wyż. z tyt. Hr. Znaczna tu sukienna fabryka znajduje się, leży w rowninie żyźney o m. 5. na połn. od *Evreux*, tyleż od *Rouen*.

LOUVIGNER, m. Fr. w Gaskonii m. 4. na połn. od Leskaru.

LOUVO, *Livo*, Luwa, piękne M. Azyat. w Krol. Siamskim, z pałacem wiel. w którym Krolowie przez nieiaką część roku mieszkaią. Jest bardzo ludne, i w piękney leży rowninie, o m. 9. od Juthii, dokąd płynie się kanałem.

LOUVOIS, majątność z tyt. Margr. w Szampani, o m. 2. od Epernav. 4. od Rheims.

LOWOSITZ, m. Czeskie, w Cyr. Leitmaryckim, nad Elbą. Przy tym mieście między wojskiem Pruskim i Austr. krwawa odprawiła się batalia, r. 1756. leży na połn. Leitmarycza.

LOUWERES, m. Fr. m. 3. od S. Denis.

LOUYSIANE, Luvziana, wielka kraina Ameryki połn. przernięta prawie przez połowę od północy ku połd. rzeką Missisipy. Fernand de Soto Hiszpan pierwszy ją odkrył, ale żadnych tu Hiszp. nie założyli osad. W 10. lat po tym X. Marquette Jezuita i P. Solier odkryli ją. W r. 1718. i 1720. chcieli tu Francuzi liczną uczynić osadę, i wystawili nowy Orleans, który stał się stolicą, ale niewiele im się powiodło. Oddali ją Francuzi Hiszp. r.

1763. i obiegli ją ci 1767. Luyziana jest naylepszy kray w Ameryce, iaki tylko znamy. Wszystko tu rodzi się przedziwnie.

LOXA, lub LOYA, M. Hiszp. dosyć znaczne w Krol. Grenady, w gruncie żyznym i miłym nad Xenilą, o m. 6. na z. od Grenady. Tegoż im. w Amer. w Peru, o m. 10. od Cuenca.

LOYOLA, zamek Hisz. w Prowin. Guiposkoi, fl. urodzeniem S. Ignacego, blisko Placencyi. Było tu Kollegium Jezuickie, z którego iako i wszyscy z Korony wypędzeni byli r. 1767. Tegoż im. m. w Peru, m. 14. na pośd. od Loxy, dziś nie ma tylko kilka chat.

LOYTZ, Lutetia, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż. w Pomeranii nad Peną m. 9. na pośd. od Stralfunda, 5. od Gutzkowa.

LUBACZOW, m. Pol. w Wojewodz. Bełzkim, stoł. powiatu, z Kafztelanią, Stwem grod. czyniącym kwarty 26281. zł: Teraz pod pan. Austr. w Cyr. Bełzkim, od Zamościa na pośd. m. 9. od Lwowa 10.

LUBAN, m. Litt: w Woi. Nowogrodzkim, dobrze zabudowane nad rz. Orszą, od Słucka ku pośd. o m. 6.

LUBAN, wiel. jezioro w Inflanciech i m. tego im. od Dyneburga na pośn. m. 7.

LUBARTOW, czyli LEWARTOW, znaczne M. Pol. w Woi. Lubelskim, ozdobne pałacem Xiążąt Sanguszkow, na którym się mieście pisze ta familia. Żydzi znaczny tu prowadzą handel. Budowle ma piękne, od Lublina m. 8. Tegoż im. w Woi. Wołyńskim o m. 2. od Ostropola.

LUBASZYN, m. Lit: w Woi. Mińskim, leży w gruncie dobrym nad Berezyną, od Radziwilowa ku pośd. m. 5.

LUBAWA, ob. Lobau.

LUBBKA, Lubeca, m. Niemiec. w Xstwie Mindenckim; ma

Koll. protestantckie złożone z 4. Kanon. o m. 5. na z. od Minden.

LUBBEN, Lubeena, m. Niemiec. w Luzacyi wyż. nad Sprą, nal. do Elekt. Saskiego, o m. 8. na pośn. ku z. od Kotbuza.

LUBECK, Lubecum, Lubeca Lubeka, wiel. piękne, bogate, mocne, i fl. M. Niem. w Cyr. Saxonii niż. stoł. Wagryi. Ma Bisk. który jest Xciem Rzeszy Niem. pod Metropolią Bremeskiego, cytaclle, i port dobry. Jest miasto wolne, Cesar. Anzeatyczne, i bardzo kwitujące, nakształt Rzpltey dependującej tylko od Cef. rządzące się, a którego prawa od miast Pol. większych przejęte były. Mieźkańcy są wyznania Aulzpurckiego od r. 1535. Założona była Lubeka r. 1149 od Adolfa II. Hrabi Holstynskiego. Budowle tu publiczne są bardzo piękne. Wieża wodna jest ofobliwą Lubeki ciekawością. Większa część tu lic ozdobiona jest lipami. Znajduie się tu Opac. Protesł. zwane S. Jana; szpitalow też kilka; Jan Kirchmann ztąd był rodem, leży nad zbiegiem rzek Trawa, Wackenitz i Stekenitz, blisko morza Bałtyckiego, o m. 9. na pośn. od Lawemburga, 15. od Hamburga, 53. od Kopenhagi, 178. od Wiednia. dł. 28. sz. 53. 57. Nie trzeba mieszać Lubeki miasta z Bisk. Lubeckim, którego władza i dobra są wcale inne. Kapituła Lubecka składa się z 26. Kanon. z których 26. są ProteŃtańci, 4. Katol. Katedra i domy ich leżą w obmurowaniu miasta, a dobra Biskupie należące do Kapituły stykają się z Lubeką. Biskup obierany bywa kolejno od miasta Lubeki i od Kapituły samey. Senat ma prawo Patronatus nad Katedrą Bisk. mieszka w Eutynie. Do Lubeczanow procz miasta należy port Trawemunda, miasteczko Berge-dorff na wśpół z Hamburgczykami; maiętność zwana 4. kraie, nie które powiaty w Xstwie Saxe-Lawent-burckim, i niektore piękne włości

na pograniczu Holsteynu.

LUBECZ, zamek dawny nad Dnieprem w Woi. Mściławskim, z kąd Kniaziowie Lubeccy.

LUBEN, m. Szląskie w Xstwie Lignickim, mające fabrykę sukienną, o m. 4. na półn. od Lignicy. ob. Lubben.

LUBICA, lub **LEWBICA**, m. w Stwie Spiskim, z probostwem bogatym, osiadłe od lutrow, w gruncie bardzo żyznym, od Podoleńca m.

LUBITZ, lub **Lups**, m. i grod w Xstwie Wendeuskim, o m. 12. na półd. ku w. od Szweryna.

LUBLENICZ, m. Szląskie w Xstwie Opawskim, o m. 10. na w. od Opawy.

LUBLIN, *Lublinum*, piękne, znaczne, i st. M. Pol. stoł. Woiewodz. w Małej-Polszcze, handlowne, murem otoczone, znakomite Trybunałem Mało-polskim, sądami ziem. i grodu, a zatym wielką liczbą szlachetney palestry; mieyscem jest seymikow. Zdobí go wiele kościołów i klasztorow. 3 tu na rok sławne odprawiają się iarmarki. Ma szkoły główne, kupcow bogatych. &c. Pamiętne jest tu uczynioną ligą i unią Polki z Xstwem Lit. r. 1569. Dawniey mieyscem było seymow Polskich z Kadencyi na Mało-polskę, i extraord. R. 1240. od Tatarow podpalone było, potym więzite od Moskalow. R. 1447. i 1606. wielką przez pożar poniosło szkodę, a 1656. od Szwedow było spalone, i od nichże opanowane 1703. Leży w gruncie dobrym nad rz. Bystrycą, o m. 30. od Krakowa, 28. od Lwowa, 24. od Warszawy. dł. 40. 50. sz. 51. 14. Woiewodz. Lubelskie położone między Wdztwami Sandomirskim, Mazowieckim, Podlaskim, Brzeskim Litt. i Ruskim, dzieli się na 2. powiaty Lubelski, Urzędowski, i ziemię Łukowską. Seymikuie w Lublinie, obiera Postow 6. Dep. 2. Senatorow większych ma 2. Wdę i

Kasztelana Lubelskich. Herb Woiewodztwa jest icień biały. Rzeki znaczniejsze są Wisła, Wieprz, i Bystryca. M. S. Lublin.

LUBNY, m. w Woi. Kiiowskiem pod pan. Moskiewskim, nad rz. od Mirogroda m. 7.

LUBOMLA, m. Pol. w ziemj Chełmskiej z Stwem płacącym kwarty 26470. zł. R. 1659. dane było w dziedzictwo Wyhowkiemu Wdzie Kiiowskiemu, a teraz dziedziczne Hetmana Branickiego. W okolicy swej jest nappięknieysze; ma 5. kościołów murowanych i pałac wspaniały z wiel. ogrodem. Po więkšzey części jest w murach. Austerierye w nim są porządne. W położeniu jest dobrym, w gruncie żyznym, od Chełma m. 11. od Maciejowa 2.

LUBONICE, w pow. Rzeczyckim w części pozostały przy Pol-szcze, Stwo płacące kwarty zł. 2381.

LUBOSZAN, w Woi. Witebskim pod pan. Rosyjskim, Stwo płaci zł. 4790.

LUBOWLA, m. w Stwie Spiskim, dosyć znaczne nad Popradem z zamkiem poblizkim na górze, dosyć mocnym, pamiętne widzeniem się tu Władysława Krola Pol. i Zygmunta Cesi sławne targami i iarmarkami, od Krakowa m. 12.

LUBSCHUTZ, piękne m. Szląskie, w Xstwie Jagerndorf, znaczne wielkim handlem na zboże i nici, od Jagerndorfu, na półn. ku w. m. 4.

LUC, m. Fr. z tyt. Hr. w Prowancyi o m. 2. od Lorgues. Inne w Delfinacie, o m. 3. od Die.

LUCIONEQUE, Lukaionekwa, wyspa Ameryki północney jedna z Lukawskich. dł. 300. sz. 26. 27.

LUCAR de Barameda, (S.) piękne i znaczne M. Hiszp. z bardzo dobrym portem obronnym, w Andaluzyi, przy uściu Gwadal-kwiwiry, m. 19. na półd. ku z. od Sewilli, 109. od Madrytu.

LUCAR de Guadiana, (S.) m. ene M. Hiszp. w Andaluzji, na pograniczu Algarwii, z małym portem nad Gwadyaną. dł. 10. 36. sz. 37. 20.

LUCAR la Mayor, (S.) m. Hiszp. w Andaluzji z tyt. Xstwa m. 3. od Sewilli.

LUCAY, m. Fr. w pow. *Berry* z tyt. Hr. m. 2. od Walencyi. Tamże inne o m. 3. od *Iffoudun*.

LUCE, *Luceiam*, m. Fr. z tyt. Baronii, w pow. *Maine*, na półn. lasu Bersay, o m. 4. na półn od *Chasteau-du Loir*. o milę od tegoż iest *Lucean*.

LUCELLE, lub LUTZEL, *Lucebella*, dawne i st. Opac. Cyfter. fund. r. 1124. w Bisk. Bazyleyfskim nad rz. Lutzelą, o m. 5. od Bazylei i Ferretty.

LUCENA, m. Hiszp. w Andaluzji, nad rz. Fiptą, z tyt. większego M. o m. 7 od Oceanu.

LUCERA, *Luceria*, dawne m. Wł: w Krol. Neapol. w Kapitanacie, z Bisk. pod Metropolią Beneventañskiego. Jest o m. 12. od Manfredonii.

LUCERNA, piękne i wiel. M. Szwajcarskie, niegdys Cef: stolica Kantonu tego im. Wielu tu bardzo pięknych iest budowli, leży nad ieziozem Lucerną, w miejscu, gdzie rz. Rufs wpada do tego iez. o m. 12. na półd. ku z. od Zurychu, 14 na w. od Berny, 19. od Bazylei. dł. 25. 15. sz. 47. 5. Kanton Lucerny iest Prow. Szwajcarska, najsilniejszy po Zurychskim i Berneńskim, 3ci w porządku. Kraj iest żyzny i obfity w ryby, dla iez. nad którym leży, a który też nazywają *ieziozem 4 Kantonow*, ponieważ Kantony 4, to iest Lucerna, Ury, Schwitz, i Unterwald iego się tykaia. Jezioro to ma prawie podobną figurę do Krzyża, w środku iest wązkie; ma wzdłuż na m. 8. Szer. 2. Nazwisko ma z Łac. *Lucerna*, Latarnia, iż stawiona była nad brzegiem iez. dla ryby łowiących na

nim latarnia; w Lucernie Postowie Hiszp. i Papieski rezydują. Kanton Lucerny iest pierwszy z Kant. Katolickich.

LUCERNE, m. Wł. w Piemontskim, stol. doliny tego im, o m. 2. na półd. od Pigneroli.

LUCHAU, ob. Lochau.

LUCHE, m. Fr. w *Anjou*, o m. 3. na w. od Fleche.

LUCHEUX, m. Fr. w Pikardyi, o milę od Dourlens.

LUCHOW, w ziemi Przemyskiej z Stwem czyniącym kwarty 2016. zł: pod pan. Austr. od Tarnogroda o milę.

LUCHOWICE, ob. Lachowice.

LUCIA, (S.) lub S. Lucie, wyspa Ameryki, iedna z Antylskich na półd. Martyniki, na z. Barbady, na półn. ku w. względem wyspy S. Wincentego. Ma w okołą na m. 25. i byłaby bardzo żyzną, gdyby była uprawną. Ale osada, którą tu założyli Franc. będąc zruynowaną, mało się pozostało mieszkańców. Ustąpiona była Francyi traktatem Wersalskim r. 1763. gdy ją wprzod 1762. opanowali Anglicy. Dwiena niey są góry wysokie zwane *les Pitons de S. Alouise*, które wyspę dają widzieć zdaleka, dł. 316. 40. sz. 13. 50.

LUCIE, (S.) klasztor Franciszkański w Lotaryugii między Commercy i Sampigny, przy którym znajduje się lasek, w którym iest drzewa pachnącego dosyć, zwane przeto od klaszt: drzewem *S. Lucyi*.

LUCIEN, (S.) Opac. Bened. czyniące 1500. liwr. przy *Beauvais*. Tu Kardynał Cholet iest pochowany.

LUCKEM, ob. Lokum.

LUCON, *Lucio*, Luzon, m. Fr. w Piktawii z Bisk. pod Metropolią Burdegalskiego. erygowany r. 1317. od Jana XXII. Leży między bagnami niezdrzewemi, o m. 7. na półn. od Rochelle, 20. od Nantes.

LUCON, lub **MANILLA**, *Lucio*, Luzon, znaczna wyspa w Azji na Oceanie wschodnim największa i najbliższa północy z Filipińskich. Długa więcej niż na *m.* 60. szeroka nad 40. a *m.* 360. maiąca w około. Znajduie się tu obficie wosk, bawelna, cynamon, kokos, siarka, ryż, złoto, konie przednie, bawoły, i zwierzyna. Zdobył ją Michał Lopez r. 1571. dla Hiszpa. i założył tu miasto Manillę, które jest stol. Mieszkańcy są Hiszpanie, lub Indyjanie holdownicy Hiszpa. Anglicy ją złupili r. 1762. dł. 137. 141. 35. sz. 13. 10. 19.

LUCQUES, ob. Luka.

LUCYN, m. powiatowe w Inflanciech, z Stwem płacącym kwarty zł: 7918. jest dosyć osiadłe, o *m.* 4. na półn. od Maryenhauza.

LUDE, *Lusdum*, m. Fr. w Andegawii, na pograniczu pow. *Maine*, nad Ligierą z zamkiem. Miało dawniej tytuł Xstwa Parostwa o *m.* 3. na w. od Fleche, 5. od Bauge.

LUDE, lub **LUDGE**, m. w Bisk. Paderborskim nad Emmerą blisko Pymontu na półd.

LUDGARSHALL, m. Angiel. w Wiltshirze, wysła 2. Deput. na Parl.

LUDGER, (S.) klasztor Bened. blisko Helmstedtu, w Xstwie Wolfenbittel. Zależy od Opata Werdeńskiego.

LUDITZ, m. Czeskie w Cyr. Zaleckim, z zamkiem, w którym się urodziła Xżna Libuśla; o *m.* 5. od Zatzu.

LUDLOW, *Ludlowia*, m. Angiel. w Shropshirze, z zamkiem, wysła 2. Dep. na Parl. Leży na górze, o *m.* 36. na półn. ku z. od Londynu.

LUDWIGSBURG, ob. Louisbourg.

LUDWINOW, m. Pol. w Woiewod: Krakowskim, nakształt przedmieście Krakowa, jest handlowne, leży nad Wisłą pod pan. Austr. na granicy Kordonu. Od Rzeszowa *m.*

18. Tegoż im. m. w Woi. Trockim.

LUGAN, M. Chińskie, 4te głowne Prow. Xanxi, nad brzegiem połn. rzeki *Chang*. dł. 129. 56. sz. 37.

LUGANO, *Lucanum*, m. i pow. Włoski należący do Szwaycarow, iako *Mendris*, ob. ten Artykuł. Leży nad jeziorem Lugano, o *m.* 6 na połn. ku z. od *Como*, 10. od *Chiavenna*. dł. 26. 28. sz. 45. 58.

LUGDUN, ob. Lyon.

LUGNY, m. Fr. z tyt. *Vicomte*, w Burgundyi, o *m.* 3. od *Macon*. Tegoż im. Baronia o milę od *Charolles*. Także wieś z tyt. Margrabstwa o *m.* 4. od *S. Pol*.

LUGO, *Locus Augusti*, dawnę M. Hiszpa: w Gallicyi z Bisk. pod metropolią Kompostelskiego. Kilka tu zborow mianych było, leży nad rz. *Minho*, o *m.* 13. na półd. ku w. od *Mondonedo*, 24. od *Oviedo*, 23. od *Kompostelli*. dł. 10. 40. sz. 43. 1.

LUGUET, ob. Anzat.

LUINES, lub **MAILLE**, *Mattiacum*, m. Fr. nad Ligierą z tyt: Xstwa Parostwa, erżgowane r. 1619 od Ludwika XIII. o *m.* 3. na z. od *Tours*. Luizburg, ob. Louisbourg.

LUKA, lub **LOCKA**, m. Niem. w Cyr. Saxonii wyż sławne potyczką r. 1308. o *m.* 4. na połn. ku w. od Zeitzu.

LUKA, *Lucca*, wiel. dawne, bogate, i mocne M. Wł. stolica Rzpłtey Luceńskiej z Arcy-Bisk. Kościoły tu przepyszne. Prowadzi wielki handel na jedwab. Oyczyzną jest *Castraccio Castraceni*, i Marcina Poli. Leży blisko Serchio, na ktorey mosty m. bardzo piękne, wśródz równiny miley, o *m.* 4. od Pizy, 13. na z. od Florencyi, 8. od Liworny, 62. od Rzymu. dł. 28. 10. sz. 43. 50. Rzeczpospolita Luceńska, czyli Łukieska, między Państwem Toskańskim, Modenuskim, i Genueuskim położona, długa *m.* 10. szerz 8. Oblitnie w wino, oliwę, proso i kasztany, ktoremi tylko dwięćma rzeczami wieśniacy tu żyją.

Rząd Arystokratyczny sprawują
możniejsze familie. Doża, albo
Gonfalonier, na 2. miesiące obie-
rany bywa. Rząd przy nim i przy
9. starcach. Wielka rada składa się
z 160. Szlachty, mniejsza z 36.
Obywatele są poczciwi, sbrawni i
bardzo przemyślni, z kąd Luka na-
zwaną jest Przemyślną: *Lucca In-
dustria*.

LUKAU, M. S. Luzacyi niż.
w gruncie bardzo bagnistym, o m.
16. na w. od Wittemberga, nal. do
Elekt. Saskiego.

LUKAYSKIE wyspy, *Lu-
caia*, w Amer. połn. na morzu
połn. pod tropikiem Raka. Czę-
ścią są Antylskich. Przez nie to
odkrył Krzysztof Kolumbus Ame-
rykę. Są prawie wszystkie opu-
szczone. 14. jest celniejszych, a
bardzo wiele małych. Bahama jest
najznaczniejsza.

LUKUMOWIE, ob. Loucou-
ny

LUKOMLA, m. w Woi. Wi-
tebskim nad rz. Ulą, od Orszy na
w. m. 12. Tegoż im. w Woi. Ki-
iowski.

LUMBRES, m. erygowane
na Hr. w Artezyi, o m. 2. od S.
Omer.

LUMELLO, *Lanmellum*, wieś
we Wi. od której mały Pow. Lau-
melina bierze nazwisko w Xstwie
Medyolańskim, wzdłuż rz. Po, któ-
rego Mortera i Walencya są gło-
wne mieysca. Ustąpiony jest Xię-
ciom Sabaudyi r. 1707. dł. 26. 17.
sz. 45. 5.

LUMMERSUM, majątność
udzielna w Xstwie Juliaceńskim,
dependuje od Kerpen, o m. 4. na
z. od Bouny.

LUNAS, i Caunas, m. Fr. w
Langwedocyi, m. 7. na połn. od
Beziers.

LUNDEN, *Lundinum Scano-
rum*, znaczne M. Szwedzkie, stol.
Prow. Sjonii, z Biskup. Lucer-
skim, z Akad. fund. r. 1668. od
Karola XI. Duńczycy ustąpili go

Szwecyi r. 1658. Przytym to mie-
ście Karol XI. Krol Szwedzki zbit
Chrystyana V. Krola Duń. r. 1676.
Leży o m. 7. na w. od Koppenhagi,
90. od Sztokolmu. dł. 31. sz. 55.
41.

LUNDEN, m. Niem. w Xię-
stwie Holsztyńskim, w Dytmarhii,
blisko Eydery, o m. 3. od Tonnin-
gen.

LUNE, lub LUNNE, Grod i
Opac. w Xięstwie Zelleńskim, o
milę od Luneburga, składające się
z Xieni i 23. Panien, fund. r. 1172.

LUNEBURG, *Lunaburgum*,
piękne wiel. i mocne M. Niem. z
zamkiem w Xstwie Zelleńskim,
niegdyś Cesarzkie, ale teraz nal. do
Elekt. Hannoverzkiego. Jest dotąd
Anzeatyczne; ma znaczne zupy
solne, sławne Szkoły, Gymnasium
i Klasztor Bened. Jest nad Emeno-
wą, o m. 14. na połud. ku w. od
Hamburga, 5. od Lawemburga,
31. na połn. od Brnńswiku. dł. 28.
15. sz. 53. 28.

LUNEGIANA, mały Pow.
Włoski na w. rzeki Magry, po-
dzielony jest między Genuńczy-
ków w okolicy Sarzana, i Xstwem
Massańskim. Kraina ta bierze na-
zwisko od dawnego miasta Luna,
które jest tu spustoszone.

LUNEL, m. Fr. w Langwedoc-
cyi, przy rz. *Vidourle*, na której
tu jest most. Niegdyś w tym m.
mieli Żydzi swą sławną Szkołę, w
której Rabin Salomon Jarchi uc-
zył. Grunta jego wydają przednie
mułzkatowe wina, o m. 4. na połn.
ku w. od Montpelieru.

LUNEVILLE, *Lunavilla*,
Lunewil, dawne i piękne M. F. w
Lotaryngii, z zamkiem wspania-
łym, gdzie Xżęta Lotaryńscy z
Dworem swym rezydują, i gdzie
Stanisław I. Krol Pol. przemiesz-
kiwał. Ma Opac. Kanoników Reg-
gul. których Kościół jest bardzo
piękny, Szkołę Kadetow, w któ-
rej młodzież w sztuce wojenney
ćwiczy się, i wielki Szpital. Leży

w rowninie miley nad Weznla, i Meurtą, w Wielkorządztwie Nancy, o m. 25. na z. od Strazburga, 78. na w. od Paryża, 5. od Nancy. dl. 24. 10. fz. 48. 35.

LUNTENBURG, m. w Morawii, w cyr. Brinny, zniszczone spalaniem od Prusakow r. 1742. od Brinny na połud. ku w. m. 15.

LURE, *Ludera*, m. i Opac. Fr. Bened. czyniące 2500. liwr fund. około r. 611. o m. 3. od Luxeuil. Tegoż im. m. o m. 7. na połu. od Moulins.

LURY, m. Fr. w Pow. Berry, o m. 1. od Vierzon, 5. na z. od *Bourges*.

LUSIGNAN, *Luziniacum*, m. Fr. w Piktawii, sławne przez swych dawn. Hrabiow. Jest nad Wonna, o m. 5. na połud. ku z. od *Poitiers*. Tegoż im. wieś z tyt. Margr. o milę od Kleraku.

LUSSAC, m. Fr. z Sądami, o m. 7. na połud. ku w. od *Poitiers*.

LUSSAN, m. w Armanaku, o m. 2. na w. od *Auch*. Inne z tyt. Hr. o m. 4. na połu. od Uzez. Inne o m. 6. od S. Gaudens.

LUTENBERG, m. Niem. w Styryi wzięte od Rokofzancw Węgrskich r. 1704. leży między Drawą i Muerą, o m. 12. na połud. ku w. od Gratzu, 34. od Wiednia.

LUTIRNBERG, blisko Kasselu w Niem. Tu Francuzi nad Hannoverczykami r. 1758. odnieśli zwycięstwo.

LUTKENBORG, m. Niem. w Wagryi, blisko morza Balt. o m. 7. od Kiel, należy do Krola Duńskiego.

LUTOMIERZ, m. Pol. w Woj. Sieradzkim.

LUTTER, *Lutra*, m. Niem. w Xstwie Brunświk-Wolfenbittel, sławne zwycięstwem woysk Cesar. odniesionym nad Chrystyanem IV. rolem Duńskim r. 1626. Jest o m. od Goslaru.

LUTTERBERG, lub Lu-

TERBERG, dawne i fl. Hrabstwo w Xstwie Grubenhagen, o m. 10. na połud. od Goslaru.

LUTTWORT, *Lastodurum*, m. Angiel. sławne grobem Jana Wiklefa, który tu umarł Plebanem r. 1384. w Hr. Leicester, o m. 5. na połud. od Leicesteru. dl. 15. 26. fz. 52. 26.

LUTTICH, ob. Liege.

LUTZEL, ob. Lucella.

LUTZELBURG, wieś w Pow. Metzelskim, o milę od Pfalsburga.

LUTZELSTEIN, m. i Hrab: Niem. między Alfacyą i Lotaryngią z dobrym zamkiem. leży na górze o m. 2. na połu. od Pfalsburga, 12. od Strazburga. Należy po części do Domu Birkenfeld, po części do Sultzbach.

LUTZEN, *Lucena*, m. Niem. w Saxonii wyż. sławne pot. r. 1631. na kótcey Gustaw Adolf Krol Szwedzki poległ. Leży w Bisk. Merseburkim, nad Elstera, m. 5. na z. od Lipska.

LUXBURG, ob. Glucksburg.

LUXEN, lub Lussa, Bapnia w Nawarze niż. o m. 2. od *S. Palais*. Ma tytuł Xstwa, i wyłączona jest z liczby Powiatow należących do podatowania.

LUXEM, ob. Lixheim.

LUXEMBURG, *Luxemburgum*, znaczne i bardzo mocne M. w Niderlandzie Austr. stol. Xstwa tego im. Ludwik XIV. opanował r. 1684. i tak jego wzmocnił i powiększył fortyfikacye, iż się stało jedynym z najmocniejszych mieysc w Eur. Ustąpione było Hiszpanom traktatem Ryświckim. Francuzi opanowali go na nowo r. 1701. ale przez traktat Utrechtski oddali go Domowi Austr. Dzieli się rzeką Elfą na wyż. i niż. Wyzsze, czyli stare M. leży na górze prawie między skałami, założone r. 1000. Niższe czyli nowe, jest w rowninie o m. 10. na połud. ku z. od Trewiru, 40. na z. od Moguncyi, 15. na połu. od Metz, 65. od Paryża

dl. 23. 50. fz. 49. 40. Xftwo Lu-
xemburkfkie, iedno z 17. Prow. Ni-
derlandu, położone iest między
Bifk. Leodyjfkim, Elekt. Trewir-
fkim, Lotaryngią, i Szampanią.
Po części należy do Domu Aufr.
część przez traktat Pyreneyfkı do
Fr. Thionville iest M. S. Luxem-
burgu Francuzkfiego. ob. Piney.

LUXEUIL, czyli raczey Lu-
xen, *Luxovium*, m. Fr. w Fran-
szkońcie, brzy fl. Opac. Bened: czy-
niącym 8000. liwr. Znaczne iest
przez swe wody mineralne. Leży
pod górą *Vafge*, o m. 6. na poln.
od Vezoul. dl. 23. 4. fz. 47. 50.

LUYNEN, m. Niem. w Hr.
Marchii nad Lippą, o m. 3. na pol-
noc od Dortmundy. Trzy religie mają
tu swe osobne kościoły.

LUZACYA, *Lusatia*, Prow.
Niem. w Saxonii między Elbą i O-
drą. Graniczy na poln. z Brandebur-
gią, na w. z Szląskiem, na z. z
Bawarią i Xftwem Saxonii, na połd:
z Czechami. Długie na m. 48. szer:
36. a obwodu ma m. 120. Rzeki
iey znaczniejszye są Spra, Niffa,
Kweifs, i Elfter czarny. Dostarcza
ta Prow. swym mieszkańcom wzy-
fkich potrzeb życia. Grunta są ży-
źne. Handel prowadzi wielki pło-
tnem, lnem i niciami. Sukienni-
cy i tkacze, w wielkim znajdują
się mnoſtwie. Dzieli się na wyższą i
niższą. Wyższa nał. do Elekt. Sa-
fkiego od r. 1636. Bautzen iest ie-
y M. S. Niższa podzielona iest mię-
dzy Krola Prufkiego i Elekt: Sa-
fkiego.

LUZARA, m. Wł: w Xftwie
Mantuanfkim, o m. 3. na poln. od
Gwaſtali, przy uściu rz: Croſtolo
do Padu. Iest doſyć mocne, fl. ſto-
czoną tu potyczką r. 1702. dnia 15.
Sierpnia.

LUZARCHE, m. Fr. główne
mieyſce Kaſztelanii, i grodu, o m.
7. na poln: od Paryża, 2. od Chan-
tilly.

LUZERNE, Opac. Fr. Pre-
monſtr: czyni 8000. liwr: o m. 4. od

Avranches.

LUZETH, m. Fr. w Kadur-
fkim pow: nad Lotą, o m. 3. na 2.
od Cahors.

LUZY, m. Fr. w pow. Niwer-
neufkim m. 13. na w. od Nevers.

LWOW, *Leopolis*, po Niem.
Lemberg, wiel. piękne, bogate, i
handl: M. S. Ruſi, a pod pan: Au-
ſtryac: ſtolica rządu Kroleſtw Gal-
icyi i Lodomeryi, i Cyrkulu tego
im. od Lwa Daniłowicza Xcia Ru-
fkiego r. 1280. wybudowane, czy-
li raczey powiększone tylko. Opa-
ſane iest murem, i obwarowane 2.
zatkami, iednym w murach, a dru-
gim 2a murami na górze; zaſzczy-
cone 3. Katedrami Arcy-Biskupie-
mi, Katolicką Łac: fundowaną tu
r. 1361. przenieſioną ztąd do Hali-
cza r. 1375. i nazad powroconą r.
1416. Grecką takżę i Ormiańską za-
łożoną r. 1666. Ma Akademią,
wiele klasztorow, i kościołow bli-
zko 70. a te bardzo bogate, Colle-
gium Nobilem pod dozorem XX.
Piarow, ozdoby piękny i wſpa-
niałymi budowłami, ratuszem, i pa-
łacem Bifk. &c: coraz bardzieję po-
większający się, oſiadły kupcami, i
rękodzielnikami. Ormianie, których
tu iest wiele, niemają handel prowa-
dzą rybami, których poblizkie wiel:
ſławy doſtarczają, winami, ſkora-
mi, wizią, futrami &c: Zboga-
cają go coroczne ſzlachty Pol. Kon-
trakty około 3 Kroio w otwierające
się. Sławny iest liczny tu zjazdem
Pol. zwany Naleyem konnym. R.
1656. obłążony był od Moſkalow
1648. od Chmielnickiego z 30000.
Kozakow, 1672. od Turkow, kto-
rym 80000. talerow wypłacić był
przymuszony. Karol XII. ſzturmem
go dobył. Krol Stefan Batory oko-
ło r. 1580. pozwolił mu obrać ſenat
radny złożony z 20 Kupcow i ty-
łuż rzemieſlnikow. Leży między
górami, w gruncie bardzo żyznym
nad rz. Poltawą, od Jarofławia
20. od Krakowa 40. od Kamienca
Podolſkiego 25. od Lublina 28. od

Warszawy 50. dl. 42. 43. sz. 49. 52.

LWOWEK, m. w Woi. Północnym, w posesyi Białskich, przy Chraplewie.

LYMA, lub LYME-REGIS, m. Angiel: w Dorsetshirze portowe nad rzeką tegoż im. Wyśła 2. Dep. na Parl. i jest o m. 40. na pold. ku z. od Londynu, 6. na z. od Dorchesteru.

LIMINGTON, m. Angiel. w Hautshirze, wyśła 2. Dep. na Parl: m. 4. na pold. od Southampton.

LYN-REGIS, *Linum Regis*, M. Angiel: w Norfolkku, przy uściu rz. Ouse, z wielkim portem, i bardzo uczęszczanym. Jest wielkie, bogate, bardzo ludne, obronne fortecą i 2 fortecami. Deputuje 2 na Parlament o m. 25. na pold. ku w. od Londynu, 14. na z. od Norwiku. dl. 17. 50. sz. 52. 43.

LYON, *Lugdunum*, Lugdun, wielkie, bogate, dawne i bardzo śl. M. Fr. najznaczniejsze w całej Francyi po Paryżu, stol: Prowincyi Lugduńskiej, założone od Konsula Lucjusza Munacyusza Planka na lat 4 przed I. Chrystem: Ma Arcy-Bisk: który jest Prymasem Gallii, Akademią umiejętności, i nauk wyzwolonych założoną r. 1724. Akad. nauk wyzwolonych założoną 1750. połączone 1753. Bibliotekę publiczną, mennicę, sądy, Trybunał handlu, i Wielkorządztwo Elekcyci. Sławne jest kilka w wieku 13 i 14m zborami. Kanonicy S. Jana mają tu tyt: Hrabioru, i czynią wywod szlachestwa. Liczą mieszkańców w Lugdunie 150000. W kościele prymacyalnym najpiękniejszym daje się widzieć sławny zegar. Rynek Ludwika W. i ratusz, są przedziwne i najrzadszą pięknoscią w Europie. Oyczyną jest Marka Aurelego, P. Peryna, Jozefa Vivien, Carme, Spaña, Menetiera &c. leży nad zbiegiem rz. Saone i Rhone, co czyni go nayhandl: i naylepiey kwiitnącym we Franc. o m. 5. na pold. od Wienny, 20. od Gracyanopolu,

28. od Genewy, 40. od Dyżonu, 48. od Awenionu, 60. od Turynu, 100. od Paryża. dl. 22. 29. sz. 45. 45. Prowincya Lugduńska położona między Burgundią, Delfinatem, Bressiłą, Xftwem Dombzkim, pow. Wiwareńskim, Arwernią. Zawiera powiat Lugduński własc. Bellojoceński, i Forez. Wydaie zboża, wina, i owoce przednie. Rzeki znaczne są Saone, Rodan, Ligiera. Pow. Lugduński dlugi jest na m. 12. szer: 7.

LYONNOIS, (Franc) Pow. Lugduński, mała kraina Franc. na m. 2. i pół dluga, szeroka na milę wzdłuż rz. Saone. Kray ten jest miany od Fr. za obcy, ponieważ wzięty jest od wszystkich: cell i podatku, i płaci tyśiąc talerow, co lat 8. dla uznania protekcyci Krola. Neuville jest głównym tego pow. miejscem. ob. Lyon.

LYRE, dawne i nowe m. Fr. w Normandyi nad Rillą, położone blisko siebie o m. 3. od Conches. W dawney Lyre, jest Opac. Bened. fund. r. 1045. czyni 20000. liwrow.

LABISZYN, m. Pol. w Woi. Gnieźnieńskim, dosyć dobrze budowane na pograniczu Kordonu Pruskiego przy rz. Noteczu, od Narkla na w. m. 6.

LABUN, w Woi. Kiiowskim ozdoby palacem nowo wystawionym, ktorego sala marmoryzowana jest przedziwney piękności, od Dubna m. 16. nal. do Stępkowskich.

ŁADOGA, ob. Ladoga.

ŁAGOW, m. w Woi: Sandomirskim, Bisk. Kiiawskiego, znaczne wielością tu osiadłych garnzarow.

ŁAHISZYN, m. w Woiew: Brzeskim Litt: Krolewiczyszna placąca kwarty 2750. zł: Leży w okolicy pełney lasow, od Pińska m. 3. na poldnoc.

ŁAKAR, w Woi. Chełmińskim Stwo czyniące kwarty, zł: 2646.

ŁANCUT, m. w ziemi Przemyskiej, ozdobny wspaniałym i dawnym zamkiem z pięknymi ogrodami, dobrze osiadły i budowny na trakcie Lwowski; teraz pod pan. Austr. leży w Cyr. Pilznieńskim. w Dystrykcie Krosieńskim. Jest imienia Xżąt Lubomirskich, od Tarnowa m. 12. od Lwowa 20. od Krakowa 22. od Jarosławia. 5.

ŁANOWICE, m. i Stwo w Woi. Podolskim Stwo płaci kwarty 2902 zł: Jest pod pan. Austr. od Wiśniowca m. 3.

ŁARYANOW, m. w Wojew. Mściwawskim, pod pan. Mosk: czyni kwarty zł: 243.

ŁASK, m. Pol. w Woi. Sieradzkiem, dosyć znaczne, zażyczone Kollegiatą Infulacką, fundowane od Łaskiego Arcy-Bisk. Gnieźnieńskiego. Leży nad Widawą od Piotrkowa m. 8. od Widawy 3. Na: do Żaluskich. Sławne jest spoczywającym tu ciałem S. Bogumiła.

ŁASZCZOW, ob. Łaszczow.

ŁAZIENKI, rezydencya Ientnia Krolewska pod Warszawą, dzieło Stanisława Augusta; połączone w tym mieyscu są najpiękniejsze sztuki ozdoby, i zdaje się tu być zgromadzone to wszystko, cokolwiek może bawić oko.

ŁĘCZNA, m. w Woi. Lubelskim handlowne, wstawicne wiel. na konie i bydło Ukrainie iarmarkami. Częstym podlega pożarom, o m. 3. od Lublina. dł: 46.9. sz. 52. 6. Dziedzic: Branickiego.

ŁĘCZYCA, *Łunczia*, znaczne M. Pol. stoł. Wdztwa w Wiel. Polscze, otoczone murem i rowem, z zamkiem spustoszałym na górze, ozdobione szkołami i klasztorami, między bagnami leży. Jest mieyscem seymikow i sądow. Sławne jest imianem kilku Synodami Pro-wincjonalnymi; tu po śmierci Mieczysława II. zwołane były stany do obrania Krola. Pogorzałe r. 1642.

a 1656. oblegane było od Szwedow Leży nad rz. Nyrem od Kalisza m. 14. od Płocka 12. od Gniezna 15. od Warszawy 30. Woiewodzt. Łęczyckie między Sieradzkim, Rawskim, Kaliskim, Gnieźnieńskim, Brzeskim Kuj: i Sandomirskim położone. dzieli się na 4. powiaty Łęczycki, Brzeziński, Orłowski, i Inowłocki. Seymikuie w Łęczycy, obiera Polow 4. Dep. 2. Niegdyś miało własnych Xżąt z domu Piasta, ale od Władysława Łokietka do Korony przyłączone jest. W herbie ma pół lwa, i pół orla. Mundur nosi kontuż karmazynowy, żupan biały, wyłogi granatowe. Senatorow większych ma 2 Wdę i Kasztelana. Rzeki w tym Woi. większe są. Pilica, Bzura, Rawa &c. Łęczycza M. S.

ŁĘGONICE, w Woi. Inowrocławskim, st. przez ugodę Lubomirskiego po porażce Krola pod Montwami, r. 1666. Tegoż im. są dobra w ziemi Rawskiej i w pow. Opczyńskim.

ŁOBZOW, dawny pałac Krolow Polskich czasową ich rezydencyą wstawiony, leży pod Krakowem. Przyległy ogrod wiel. i sadzawki wiele przydawały mieyscu ozdoby, teraz pustoszeie.

ŁOGIEWNIKI, lub **ŁAGIEWNIKI**, m. Pol. w Woi. Łęczyckim, ozdobione kościołem i klasztorom Franciszkanow.

ŁOHOYSKO, m. w Wojew. Mińskim, m. 8. na z. od Borysłowa.

ŁOIOWOGROD, m. Pol. w Woi. Kijowskim, sławne krwawą potyczką r. 1649. tu stoczoną. Leży nad Dnieprem przy uysciu Soszy, blisko pogranicza Czerniechowskiego.

ŁOKIET, ob. Ellenbogen.

ŁOKACZE, m. Pol. w Woi. Wołyńskim, dosyć dobrze budowne, miało niegdyś zamek, i slynęło przedniemi miodami. Leży na trakcie Łuckim, od Łucka m. 6. od Warszawy 43. Jest imienia Wilgów.

ŁOMZA, *Lomsa*, dosyć znaczne M. Pol. w Woi. Mazowieckim, stołeczne swej ziemi, miejsce seymikow i sądow, z Stwem płacącym zł: 2582. zaščzycone szkołami i pięknym Kollegium po Jezuckim oddanym Piarom, kilką kościołami, dawniej dobrze budowne, dziś mocno zruynowane. Leży nad Narwą, od Pułuska *m.* 7. od Warszawy 18.

ŁOPIESZNO, *m.* w Woiew. Gnieźnieńskim, mało ludne, leży między jeziorami.

ŁOSICE, *m.* w Woi. Podlaskim, z Stwem czyniącym kwarty 4410. zł: Leży w gruncie dobrym, o milę. od Mielnika, 3. od Drohiczyna. Ma stawy wielkie.

ŁOWICZ, piękne i znaczne M. Pol. w Woiew. Rawkim, stoł. Xstwa tegoż im. przyozdobione jest zamkiem Prymasow, wspaniałą Kollegiatą, szkołami i Kollegium Piarow, i klasztorami wielu Zakonow. Xstwo Łowickie czały wiecznemi Arcy-Bisk. Gnieźnieńskim od Konrada Xcia Mazowieckiego ustąpione za zabicie Kanonika Czapl i za obligacyą, aby Arcy-Bisk. Gniez: Kanon: Plocktami się mianowali. Łowicz od Arcy-Bisk. Skotnickiego był na miasto erygowany, naywięcej ozdob Prymasowi Potockiemu wmienn. R. 1764. przez konstytucyą seymu Convoc: grod pozwolony miastu, i ważność tranzakcyom, rymasa tam czynionym przyznana była. Leży nad Bzurą, o *m.* 12. od Warszawy. *dl.* 37.46. *sz.* 52. 18.

ŁOZDZIEY, w Woi. Trockim, z Stwem płacącym 1532. zł: w dobrym blisko lasow położeniu.

ŁUBIEN, *m.* w Woi. Poznańskim, z bogatym Opac. Bened. nal. o kollacyi Krol. na z. Jarocina, blisko Kościana.

ŁUCK, *Luceoria*, znaczne i żerne M. Pol. stoł. Woi. Wolyńskiego, i pow. przyozdobione zamkiem, Łacińską i Grecką Katedrą, szkołami, i wielą pięknymi kościołami, i klasztorami. Miey-

scem jest seymikow Woi. i sądow, z Stwem grod. Bisk. Łuckie, które jest razem Brzeskim Litt: założone było ielzce pod Bolesławem V. jest dosyć handl. osiadłe. Żydzi i Karaimowie mają swą część miasta. Leży w gruntach bardzo urodzaynych nad Styrem, od Włodzimierza *m.* 9. od Krasnostawa 19. od Warszawy 49. *dl.* 43. 50. *sz.* 50. 50.

ŁUCZAY, *m.* Litt: w Woiew. Wileńskim, przy rz. Dziśnie od Daugieliszkow na w. *m.* 3.

ŁUCZNICE, *m.* w Woiew. Podolskim, od Szarogrodu. *m.* 3.

ŁUCZYN, *m.* w Woi. Kiiowski, dobra funduszu Kommissyi Edukacyney.

ŁUKIESKA, Rzplta. ob. Luka.

ŁUKOMLA, ob. Lukomla.

ŁUKOW, *Lukovia*, *m.* Pol. w Woi. Lubelskim, stoł. swej ziemi, miejsce seymikow i sądow z Stwem grod. płacącym 3966. zł: źle budowne, i naywięcej osiadłe żydami, nikczemny handel prowadzącymi. Ozdobne dwoma klasztorami, zaščzycone szkołami Piarow, i iarmarkami walmni sławne. Nieraz to miasto powstawalo, ale częste go zawsze niłzczą pożary. Od Lublina *m.* 7. od Warszawy 14. *dl.* 43. 11. *sz.* 52. 6. Ziemia Łukowska obiera 2. Połtow, naywięcej drobną osiadła jest szlachtą, i niektórymi szczegolnemi zaščzyca się przywilejami.

ŁUKSZTA, jezioro w Litwie w pow. Zorańskim, które czyni część dochodu Krol. i płaci kwarty zł: 50. Długie jest na półmili.

ŁUSZKI, *m.* w Woi. Połockim mało osiadłe, w części pozostały przy Polzche.

ŁYDYNIA, *rz.* w Woi. Płockim, która wpada do Wkry, i oddziela Woi. Płockie od Mazowieckiego.

ŁYSA-GORA, *Mons-Calvus*, jest naywyższa prawie w całej Polzche góra, na ktorey, że żadnych drzew

niemasz, nazwaua jest Łyśą. Na niej leży Opac. Bened. S. Krzyż zwane. Jest o miłę od Borzęcina.

ŁYSKOW, m. Litt: w Woiew. Nowogrodzkim, od Stonima m. 7.

ŁYSOBYKI, m. w Woi. Lubelskim, nad Wieprzem, nikczemne, od Kocka m. 4. dł. 46. 5. sz. 52. 6.

ŁYSOWA, rzeka mała, która pod Beresteczkiem wpada do Steru.

M

MAAS, ob. Moza.

MABLI, wieś Fr. w pow. Lugduńskim erygowane na Hr. o m. 2 na półn. od Roany.

MACAIRE, m. Fr. w pow. Burdegalskim nad Garumną, z ładami Krol. na przeciw Langon. ob. *Magnaire*.

MACAPA, Makapa, forteca Portugalska zbudowana przy uściu północnym rzeki Amazonow pod Ekwatorem, w Amer: pośd. w kraiu Amazonow.

MACE, ob. Maslay.

MACEDONIA, *la Macedoine*, Prow. Turcyi Europ. graniczy na półn. z Serwią i Bulgaryą, na w. z Romanią i Archipelagiem, na pośd. z Liwadią i częścią Albanii. Salonika jest M. S.

MACERATA, znaczne bardzo ludne i piękne M. Wł. w Państwie Papieżkim. w Marchli Ankonitańskiej, z Akademią i Bisk. pod Metropolią Fermeńskiego. Leży na górze blisko Chiento, m. 5 na pośd. ku w. od Loretty, 8. od Ankony. dł. 31. sz. 43. 18.

MACHECHOU, *Machecum*, m. Fr. w Brytanii, główne miejsce Xftwa *Retz*, nad rz. Tenu, o m. 28. na pośd. ku z. od Nantes.

MACHEREN, ob. Roghe, i Roden-Mackeren.

MACHERET, Opactwo Fr. przedtym zakonu *de Grandmont*, fund. r. 1168. o m. 6 na półn. ku z. pd Troyes.

MACHEROUX, ob. Marcheroux.

MACHIAN, *Machianum*, wyspa jedna z Moluckich, na Oceanie wschodnim. Ma na m. 7. wokoło. Jest najwyżniejszą z Moluckich. dł. 144. 50. sz. 10.

MACHELOW, m. w ziemi Chełmskiej, jest porządne, ozdobne dawnym zamkiem, 3 kościołami, i Syragogą żydowską murowaną, a wewnątrz ciosowym wykładaną kamieniem, która jest gmach wyfoki, iż o miłę daie się widzieć. Sławne jest iarmarkami, i miernym handlem na wina i sukna. Dawniej gniazdo domu Macieiówskich, dziś należy do imienia Miączyńskich o m. 2. od Chełma, 2 od Lubomli, 3. od Kowla.

MACKOW, w Woi. Trockim, Stwo płacące kwarty zł: 2024.

MACON, ob. Anlico.

MACON, *Matisco*, dawne M. Fr. w Burgundyi, stol. powiatu, z Bisk. pod Metropolią Lugduńską. Sławne jest przez swe dobre wino i concilia tu miane. Oyczyzną jest Samuela *Guicheton*. Leży na schyłku góry blisko rzeki *Loane*, o m. 6. na pośd. od Tournus, 4. od Klunyaku. 15. na pośd. od Lugdunu, 75. od Paryża. dł. 22. 23. sz. 46. 20.

MACONNOIS, (le) Pow. Fr. w Burgundyi, między pow. Belloioceńskim, Szalonenńskim, i Bressą. Ma swe stany osobne. Wydaie obficie dobre wino. S. Ludwik kupił go r. 1238. dany zaś potym był z Burgundią Xciu Filippowi Smialemu. Ludwik XI. przyłączył go do Korony r. 1476.

MACREDIN, m. Irlandyi w Hr. Wiklowii; Deputaie na Pari.

MACRI, Makra, m. w Anadolii wgląd Gelfu morza szrodiemnego, o m. 35. na z. od Satalli.

MADAGASKAR, *Madagascaria*, wielka wyspa ku brzegom wschodnim Afryki, długa okoloła m. 336. szeroka 120. obwodu 21

małąca m. 800. Odkryta była od Portugal: r. 1492. Znajduie się tu wielkie mnoſtwo wołow, krow, i prawie wſzystkie zwierza znaiome w Europie, a bardzo wielka liczba nam nieznanach. Wſzystkie nalze roſliny udaią się tu dobrze, przcz win i zboża, cztery gatunki miodu maia bardzo wyſmienitego, i pewny rodzaj cukru, który muchy zwane *Sacandro* robią tak, jak miód pszczoły, a który ieſt skutecznym lekarstwem na ból pierſi i dychawicę. Znajduia się teſz na tey wyſpie kamieni drogich i kruszców różnych minery. Obywatele po więkſzey części ſą obrzezani, łączący z Mahometanizmem dwa błędy Manicheyzykow, i wiele zabobonow. Są cery czarney, ſzybcy, dumni, dobrzy wojownicy, zdolni do nauk, ale leniwi, i żadnego nie prowadzący handlu. Piękność ieſt u nich mieć zęby czarne. Cały kray dzieli się na różne Pańſtwa, które z ſobą uſtawiczną toczą wojnę. W proporcyi ſwey obſzernoſci, nie ieſt ludny. Francuzi mieli tu wiele pomieſzkań, i bardzo wielu nawrotili do wiary, ale uſtąpić z kraiu byli przymulzeni.

MADAYN, dawne M. Azyat. w Perſyi, w Iraku Babilońskim nad Tygrem, ozdobne przepyszny pałacem, o m. 9. na poſd. od Bagdatu.

MADERA, wyſpa na Oceanie Atlantyckim, figury troykąta, o m. 13. od *Porto Santo*, a 60. od Kanaryiſkich wyſp. Leży między przefmykiem Gibraltarskim i Kanaryiſkimi wyſpami. Odkryta zoſtała od iednego ſzlachcica Angiel. w r. 1344. jako piſze Owington w ſwey podróży, a podbita r. 1437. od Jana Gonzaleſa, i Tryſtana Wazy Portugalczykow. Ci wznieciwſzy ogień w leſie iednym dla ogrzania się, ſtali się przyczyną okropnego pożaru, który tam trwał lat kilka, i ten pożytek przynieſi,

iż ziemię całą bardzo żyzną uczynił, a teraz oſobliwie urodzayną w wina. Powietrze tu umiarkowane i pogodne. Kray bardzo oſiadły, obfany wielą rzekami. Wina tu rodzące się tę maia oſobliwość; iſz ſtoiąc na ſtoncu lepszemi się ſtaia. Pomarańcze, banabyfy i inne owoce noſzące na ſobie łupinę roſną tu w wielkiej obfitoſci. Znajduie ſię teſz na tey wyſpie mnoſtwo zwierząt domowych i dzikich, ale żadnego iadowitego niemaſz. Mieſzkańcy ſą uczciwi, i wylani na roſpuſtę. Funchal ieſt M. S. ſz. 30. 31. dł. 1.

MADIA, lub Magia, dolina w Szwycaarach na pograniczu pow: Medyolańſkiego i Walezyi wyſz. Wzdłuż się daleko rozciąga, ſciſniona wyſokimi górami, i oblana rzeką tegoż im. Jeſt tu m. tegoż im. nad rz. od Lugano o m. 2. Należy do Szwycarow iako Mendris. ob. ten Artykuł.

MADION, Opac. Fr. Bened. czyni 1200. liwr. o m. 4. na poſd. od *Saintes*.

MADRAS, lub MADRASPATAN, *Madraſpatanum*: wielkie i piękne M. Indyiſkie na brzegu Koromandelu, z fortecą zwana *S. Jerzego*. Należy do Anglikow, którzy ztąd niezmierne wyprowadzaią ſkarby, z przyczyny wielkiego handlu, który tam wiodą, a który tu kupcow ze wſzystkich ſciąga narodow. Francuzi opanowali go r. 1746. w mieſiącu Wrzeſniu, i ninieyſzey raz wojny. Podzielone ieſt na 3 części. Liczą w nim na 100000. dułz, z których 20000. ieſt katolikow pod dyrektcyą duchowną Kapucynow, do których tu lud ieſt mocno przywiązany. Oni nawet ſędziami ſą poróżnień zachodzących między katolikami. Madras leży nad brzegiem morza, w okolicy we wſzystko oblituiącey, o milę od *S. Tomaz*a, 25. od *Pondichery*. dł. 97. 30. ſz. 13. 13.

MADRID, *Mantua Carpetanorum*, Madryt, piękne bardzo ludne, i bard o wielkie M. S. Hiszpanii, i rezyd. ordynaryina Krolow, w Kastylii nowey, ozdobne pięknym pałacem, i wielką liczbą kościołów, i wspaniałych budowli publicznych, Akademią fund: od Filipa IV. przepyszną Biblioteką publiczną, wielą rynkami, z których *Plaza Mayor* jest najpiękniejszy, i nakoniec szpitalem podziwionych dzieci. Dzieci te poczytane tu są za mieszczanow Madryckich, nawet uznane za szlachtę, mające przywilej mieścić się w liczbie kawalerow zwanych *Habitos*. Ulice są pięknie przyozdobione wielą fontannami wystawionemi z marmuru, ale przytym nieczyste, i źle brukowane. Gdy kto dom buduje, pierwsze zawsze iego piątro należy do Krola, który je może sprzedać lub nająć komu chce. Powietrze w Madrycie zdrowe i pogodne, położenie mile, grunta żyźne. Leży na wzgórce blisko *Mançanares*, który ledwie jest małym potokiem, a nad którym Filip II. wybudować kazał most wielki i wspaniały, który dał przyczynę wielom żartom, m. 5. na z. od Alkali, 6. od Eskuryału, 106. od Lizbony, 250. od Paryża, 300. od Londynu. dl. 14. 30. sz. 46. 26.

MADRIGAL, *Madrigala*, m. Hiszp: w Kastylii dawney sławne urodzeniem Alfonsa Tostata. Leży w równinie żyźney i obfitey w wyborne wina, o m. 4. od *Medina-del-Campo*. dl. 13. 36. sz. 25.

MADRIGALYO, wieś w Estremadurze Hiszp. blisko miasta Truxillo, gdzie umarł Ferdynand V. r. 1516.

MADROGAN, lub BANAMATAPA, wielkie M. Afrykańskie stołeczne Monomotapy ozdobne wielkim pałacem, w którym mieszka Cesarz. Dwor usługuje mu na kolanach w wiel: milczeniu. Dachy

domow w tym mieście szczyty mają nakształt dzwonow. dl. 47. 55. sz. połd. 18.

MADRUSSI, ob. Modrusi.

MADURA, wyspa na morzu Indyjskim, między wyspami Jawą i Borneo. Jest długa i bardzo żyźna w ryż. Mieszkańcy też prawie mają zwyczaie, co i Jawanie. Zostają pod rządem Krola i najwyższego Kapłana.

MADURA, Krol. w Indjach wschodnich na półwyspie z tey strony Gangu. Jest blisko tak wielkie, iak Krolestwo Portugal: Znajduie się tu wiele bardzo ryżu, słońow i innych zwierząt, prawie wszystkich, daleko innych niżeli są nasze. Zbrodnią u nich jest godną śmierci zabić wołu, krowę, lub bawoła, z przyczyny, iż tu są bardzo rzadkie konie. Jest tam obobliwszy rodzaj kur, których skóra i iaja są czarne, i są wyśmienite. Familia tu Krol. wywodzi rod swoy od iednego oia, wszystkie więc osoby tey familii mają ołow za braci swych, i bronią ich wzędzie i przeciw wszystkim. Mieszkańcy są popolicie wielcy złodzieie. Niewiasty traktowane są iak niewolnice. Religia halwochwalska. Czartu iakiemuś zabiłią ludzkie ofiary. Szlachta na różne klasy się dzieli, z których iedne przenoszą się nad drugie. Są tu i chrześcianie. Madura M. S.

MADURA, wiel: piekniei moczne M. Indyjskie, stol: Krolestwa Madurańskiego z pięknym pałacem, w którym zwykli byli rezydować Krolowie przedtym, ale po opanowaniu Krol: od Maissuranow, przenieśli dwor swoy do Trichirapali. R. 1757. Anglicy go pod moc swą zagarnęli. dl. 96. 2. sz. 10. 20.

MAELSTRANDT, obronny plac w Norwegii w Wielkorządztwie Bahuskim, z zamkiem, wzięte było od Duńczykow Szwedom r. 1658. odebrane zaś od tycn 1676. i wroczone zostało nazad p^o

traktacie uczynionym w *Fontainebleau* r. 1679. Leży na skale przy uściu rz. Wenery, na z. Bahusa. dł. 28. sz. 57. 58.

MAELSTRUM, *Maelftroom*, *Umbilicus maris*, *Malstrom*, wir, czyli głębia przepaści na Oceanie północnym, przy brzegach Norwegii blisko wyspy Loffureny, na pośn. miasta Drontheimu. Wir ten wznosi się i opada codziennie, i bardziej jest sławnym, a niżeli niebezpiecznym. W tych latach bowiem okręty dobrze żeglowne przebywają go śmiało, i przezeń umyślnie przechodzą. dł. 28. sz. 68.

MAESEYCK, *Masacum*, znaczne M. w Bisk: Leodyjskim nad Mozą, o m. 3. od Mastrychtu na pośn: 3. od Roremondy, 12 od Leodium. dł. 23. 25. sz. 51. 5.

MAGADOXO, *Magadoxa*, M. Afr: stoł: Krolestwa tegoż im. przy uściu rzeki Magadoxy. Mielzkane jest przez Mahometanow. dł. 62. 50. sz. 3. Krolestwo Magadoxańskie gran: na pośn: z Krol: Adelańskim, na w. z pomorzem pustym, na pośd. z Rzpłtą Brawańską, na z. z Krol: Machidas.

MAGDALENA, *Madolene*, wielka rzeka Ameryki w Luyzianie. Wypływa z gór, które odłączają Luyzianę od nowego Meksyku, uchodzi nakoniec do morza na pośd: ku z. od zatoki S. Luwika. ob. *Magdelene*.

MAGDEBURG, *Magdeburum*, *Partenopolis*, wielkie, dawne, mocne, handlowne, i barzo piękne M. Niem: stoł: Cyrkułu Saxonii niż: i Xstwa tegoż im: niegdys Cesar: i Anzeatyczne z Arcy-Bisk: fundowanym od Cezara Otona I. ktorego Arcy-Bisk: był Xciem udziałnym, i miał własną Prymasa Niem: ale to na Państwa świeckie obrocone zostało przez traktat Westfalski, i ustąpiło było Krolowi Pruskiemu, po zwyciężeniu od miasta nauki Lutra.

Oto IV. oblegał go r. 1214. Było także obleżone r. 1547. i 1549. Cesarckie woyska opanowały go szturmem r. 1611. wielu wyrznięty obywatelow, i miasto całe prawie prócz Katedry obrocili w perzynę. Oyczyzną jest Jerzego Struwiusza Prawnika. Leży nad lewym brzegiem Elby, m. 16. na z. od Brandeburga, 17. od Wittembergi, 50. od Hamburga. 122. od Wiednia. dł. 29. 50. sz. 52. 18. ob. Meidburg. Xstwo Magdeburckie położone w Cyrkule Saxonii niższej, graniczy na pośn. z dawną Marchią Brandeburską, na w. z śrzednią Marchią, na pośd: z Xstwem Anhalt, i Halberstadt, na z. z Xstwem Brunświckim. Rozlega się wzdłuż na m. 40. wśzerz na 24. i nal: do Krola Prus: Kray ten żyzny jest w zboże; znajduią się w nim zrzodła słone i darnie do palenia. Zawiera 4 Cyrkuly Holta, Jerichau, Luckewald i Saal. Nie trzeba go mieszać z *Burgrabstwem Magdeburckim*, ktore także leży w Cyrk: Sakim, i należy do Elektora Saxonii. Burgrabstwo to dzieli się na 4. powiaty: Gomern, Rannis, Elmenau, i Gottaun. O zawojuowaniu Xstwa Magdeburckiego przez Boleśława I. świadczą nazw dzieie. przed Kazim. I. miasta Pol: w sądach miały apellacyą do Magdeburga, podług Przytułckiego, i dziś wiele się miast prawem Magdeburckim rządzi.

MAGDELEINE, Opac: Fr: August: w *Chateaudun*, czyni 6000 liwr.

MAGDELENE, wyspy Magdaleny, na pośn: ku w. Sardynii leżące, i pod iey zostające dependencyą. Tegoż im rzeka pośd. mająca zrzodło w Popayanie, płynie przez Prow. S. Marthy.

MAGDELN, lub **MAGDALA**, m. Niem. w Cyrk. Saxonii wyż. nal. do domu *Saxe-Weimar*, o m. 2. od Jeny.

MAGELLAN, Cieśnina Ma-

giellańska, stawna w Amer: pośd: odkryta od Magellana Portugal: r. 1520. który swe iey dał nazwisko. Długa jest od jednego morza do drugiego na *m.* 114. a szeroka w miejscu naywęższym na milę. Anglicy, Portug: Hiszp: Franc: Holl: nieraz przebyć tę cieśninę kufili się, ale po znalezieniu drogi Mera bliższey ku pośd. Cieśnina zaniedbaną została, iż jest niebezpieczną. W lecie jednak od Września do Marca tu trwającym wygodniejsza jest ta nad inne, ponieważ byłoby przeciw rostopności podczas długich nocy pufzczać się między dwie ziemie, opóźniając żeglugę, ale w lecie z opóźnienia tego korzystać można w opatrzeniu się wodą świeżą i rybami przydatnymi do leczenia szkorbutu. Obydwoch stron pomorza zamieszkanego są od dzikich.

MAGELLANIKA. tak się nazywa południowy koniec Ameryki przy cieśninie Magiellańskiej; kray odkryty od Magellana, mało dotąd znaiomy, mieszkaney od Patagonów, czyli uroionych Olbrzymow. Lubo zaprowadzone tu Hiszpańskie osady wyginęły z głodu i nędzy, Hiszpanie jednak początynią ją za Prow: dependującą od Chili.

MAGHIAN, jedno z naystaw: miaś w Arabii szczęśliwey w Azji nad morzem czerwonym, na północ Meki. dł. 61. 50. sz. 16.3.

MAGIEROW, m. w Woiew. Bełzkim, pod pan: Austr: od Rawy na pośd. *m.* 2. od Lwowa 5. fund: od zgaśney familii Magierow.

MAGLIANO, *Magliana,* m. Włoskie dosyć ludne w Stanie Papięzkim w Sabunii. Rezydencyą jest Bisk: Sabińskiego. Leży na górze blisko Tybru, o *m.* 12 na pośd. ku z. od Spoletu, 12. od Rzymu. dł. 30. 21. sz. 42. Jest zamek tegoż im. w Abruzzo, o *m.* 3. na z. od Celano. Sławie zwycięstwem Karola Andegawskiego r. 1268.

MAGNA, lub **MAGNI,** ob. Maina.

MAGNAO, m. Fr. w Marchii niż: z tyt: Baronii, o milę od Doraty.

MAGNANVILLE, piękny zamek we Fr. blisko Mantes.

MAGNELAIS, ob. Haluin.

MAGNOAC, jedna z 4 dolin Armaniaku rozległa wzdłuż na *m.* 4. wierz na 3. obłana rz: *Giers. Casteleau* jest miejscem iey głównym.

MAGNOTES, ob. Maina.

MAGNUSZEW, m. w Woi. Sandomirskim, dawne gniazdo rodziny Magnuszewskich; wznoszące się teraz z swych puftek, w dobrym położeniu, na trakcie, o milę od Ryczywołu, 7. od Warszawy. Należy do Ordyn: Zamoyfkich.

MAGNY, *Magniacum,* m. Fr. w pow: Wexyńskim, oyczyzna Jana *Sans terre.* Leży w gruncie bardzo żyznym, o *m.* 14. na pośd: ku w. od Rotomagu, 5. na półn. od Mantes, 14. od Paryża.

MAGNY, m. Fr. w Normandyi, *m.* 9. na pośd. od *Falaife.* ob. Guiskard. Tegoż im. z tyt: Margr: o milę od *Bayeux.*

MAGRA, *Vallis Macra,* dolina we Włoszech na w. Stanow Genueńskich, w Xstwie Toskańskim długa *m.* 11. szer: 6. Należy cała do W. Xcia Toskańskiego procz Margr: *Foselinovo,* które ma własnego Pana, i procz miasta *suxiano,* które nal: do Rzephey Lucenskiej.

MAGUI'LONE, *Magalona* iez: we Fr. na pośd. Montpellieru, tak nazwane od miasta *Magnelone,* które leży nad brzegiem południowego, i miało Bisk: które przemienione zostało do Montpellieru r. 1536.

MAHALEU, piękne i czne M. w Egypcie niż. Prowadzi handel wielki na płotna, bawełnę, i sol Ammoniacką. Znaydują

tu piece do wyprowadzania z iay kurczą przez ciepło Słońca, sposobem dawnych Egypcyan. Leży przy morzu szrodziemnym, na w. Damietty. dł. 49. 56. sz. 31. 4.

MAHANATAN, wyspa Ameryki północney, na ktorey wystawiony jest nowy York, stoł: Prowincyi tego im. nad rz: Hudson.

MAHE, forteca na pomorzu Malabar. Należy do kompanii Indyjskiej Franc: od r. 1725. W tym to składzie kupieckim handel największy prowadzą na pieprz. Anglicy zdobyli ją r. 1761. ale powrocili ją znowu r. 1763. o m. 10 na półn. od Kalikutu.

MAHE, Opac. Fr. Bened: o m. 5. na półd. ku z. od Brestu, czyni 2500. liwr.

MAHLBERG, zamek i majątność wolna w Szwabii, o m. 6. od Strazburga, i należy do domu *Bade-Bad*.

MAHOMETTE, ob. Hamamet.

MAHON, ob. Maon.

MAHNBURG, m. Niem. w Styryi niż: nad Drawą, o m. 10. na półd: od Gratzu, z dwoma zamkami. W okolicy bardzo dobre rosną wina.

MAIAKI, m. Mosk: w Gubernii Azowskiej, w Prow: Bachmutskiej.

MAIDESTONE, *Madus*, m. w Anglii, w Prow: Kent, wiel. ludne, i znaczne. Wysła 2. Dep. na Parl: o m. 9. na półd ku w. od Londynu. dł. 18. 20. sz. 51 21.

MAJENNE, *Medusna*, Mayenna, znaczne, piękne, i bardzo ludne M. Fr. w pow. Cenomański, z tyt: Xstwa Parostwa, erygowane r. 1573. dla Karola Xcia Lotaryngii. Od Angl: wzięte było r. 14-4. po oblężeniu 3 miesięcy, i 4 szturmach. Leży nad rz. Mayenną, o m. 15. na północ ku zachod. od Mans, 17. od Rennes 22, od Andegawy, 54. od Parvza. dł.

17. sz. 48. 18. Tegoż im. rzeka we Fr. która ma źródło w *Maine* i wpada do Ligiery.

MAIGNELAIS, ob. Haluin.

MAIGRIN, ob. Megrin.

MAILLE, ob. Luines.

MAILLEBOIS, m. Fr. w pow. *Thimerais*, erygowane na Margr. w Normandyi, o m. 4. od *Verneuil*.

MAILLEZAIS, *Malliacum*, dawniey M. teraz wieś Fr. w *Poitou*. Biskupstwo ztąd przeniesione zostało do Rupelli r. 1648. Leży na kępie oblaney rz. *Seure* i *Aurize*, między bagnami, o m. 2. od Fontenay, 12. od Rupelli, 20. od *Poitiers*, 91. od Paryża. dł. 16. 55. sz. 46. 22.

MAILLOC, Margr. Fr. w Normandyi, o m. 3. od Lisieux.

MAILLY, m. Fr. i Margr. o m. 7. na półn. ku w. od Ambianu. Inne jest nad rz: *Saone* o m. 2 od Auxonny. Tytuł Margr: tego im. przeniesiony jest do *Montaurel*, o m. 2. od *Montreuil*. Tegoż im. m. w Burgundyi, o m. 3. na półn. od *Verzeilay*.

MAINA, (*Brazzo di*) kraina Grecka w Morei, między dwoma pasmami gór ciągnącemi się ku morzu wzdłuż Golfow Korońskiego i Kolochiny. Częścią jest dawney Lakonij. Liczy blisko 40000. mieszkańców, zwanych Mainotami, lub Magnotami, którzy pochodzą od Lacedemończykow, i składają Rzplte niepodległą, i bardzo zawistną Turkom, którzy ich podbić nigdy niezdolali, dla ich dzielności, i goryżłości kraju. Najwięcey handlują niewolnikami, tak Chrześcianami, iako i Turkami. Mają port i M. zwane *Maina*, nad Golfem Korońskim. Mówią po Grecku, ale źle bardzo, i bawią się Korsarstwem.

MAINE, *Cenomanensis Ager*. Pow. Cenomański we Fr. z tytułem *.....* między Brytanią, An-

degawią, Turonią, pow. Wendomskim, Perche, i Normandyą położony, rozciąga się wzdłuż na m. 35. wserż 20. Ludwik XI. przyjączył go do korony. Jest kray dobry, obfity w rudę żelazną, góry kamienne, marmurowe i wody mineralne. Handel prowadzi wielki. Kury tuczone tu są wyśmienite, i zachwalone w Paryżu. Moneta tuteysza lepsza będąc nad Normandyką dała miejsce przystoiu, iż Cenomańczyk waży póstora Normandczyka. Co potym do mieżkańców przystosowane było. Dzieli się na wyż. i niż. i Hrab: Lawal. Mans jest M. S.

MAININGEN, ob. Mainunzen.

MAINLAND, Mainlandya, *Pomona*, wyspa na poñ. Szkocyi, jedna znaczniejsza z Orkadów między Szkocyą i Schetlandyą leżąca. Naywiększa także z wysp Szotlandckich Maynlandyą się zowie.

MAINTENON, *Mesteno*, m. Fr. w pow. *Beauce*, w dolinie między 2 górami nad rz. *Eure*, z zamkiem i tyt. Margr. erygowanego od Ludwika XIV. dla Franc. *d'Aubigné*, sławnego potym pod im. Margr. *de Maintenon*. Nał. do domu *de Noailles*. Daia się tu widzieć arkady wystawione dla sprowadzenia wod z rz. *Eure* do Werfalu. Jest o m. 4. na poñ. od *Chartres*.

MAINUNGEN, lub MEINUNGEN, M. Niem. w Frankonii nad Werą, główne miejsce maiętności domu *de Saxe Gotha*. Znajduje się tu zamek zwany *Elizabetenburg*, gdzie Kzē *de Saxe Meinungen*, ma rezydencyą swoią ordynaryną. Jest o m. 3. na poñ. od Hennebergi. dł. 28. 10. sz. 50. 36.

MAIORKA, *Majorica*, *Majorgue*, znaczna wyspa na morzu szrodziemnym między Iwiką na z. i Minorką na w. położona, m. 37. wokół mająca. Obfituie w drze-

wa oliwne, wino delikatne, i przednią pszenicę. Kray jest rosfkofzny. Nie ma tu rzek, ale bardzo jest wiele krynicy wody czystey, i studni. Mielzkańcy są mężni, dowcipni, i dobrzy żeglarze. Jakob I. Krol Aragoński zdobył ją na Maurach r. 1229.

MAIORKA, piękne, wielkie, bogate, i mocne miaśto stoł. wyspy tego im. z Bisk. pod Metropolią Walencyeńskiego. Rynki, gmachy publiczne, Katedra, pałac Krol. i dom Kontraktowy są tu bardzo wspaniale. W mieście mieszka kapitan general: który rządzi całą wyspą i garnizonem utrzymywanym tu przeciw napaściom Maurów. Anglicy wzięli go r. 1706. ale odebrane im było 1715. i dotąd zostaie przy Hiszp. Leży na poñ. ku w. wyspy, przy którym port dobry znajduje się, o m. 29. od Iwiki, 48. od Barcelony 37. od Walencyi, 120. od Madrytu. dł. 20. 30. sz. 39. 40. Zowie się też *Palma*.

MAIRE, (*passage de la*) droga na morzu na poñ. Cieśniny Magellańskiej odkryta przez Pana *Le Maire* Holl. r. 1620 który jej swe dał nazwisko. Służy ona żeglującym do przepłynienia z morza poñ. na poñ. Ale przykry jest żeglującym dla niemożności dostania świeżych żywności. ob. Magellan.

MAISIERES, Opac. Cyfter. w Burgundyi, fund: r. 1132. czyni 7000. liwr* o m. 2. od *Beaune*.

MAISSONNAIS, m. Fr. w *Poitou*, o m. 3. od *Rochechouart*.

MAIXANT, (S.) *S. Maxentius*, dawne m. Fr. w Piktawii z Opac. Bened. czyniącym 11000. liwr. Prowadzi handel wielki zbożem. Jest nad rz. *Sevre*, m. 12. na poñ. ku z. od *Poitiers*, 80. od Paryża.

MAKASSAR, *Macassar* zna-

znaczne Krol. Indyjskie na wyspie Celebes, ktorey większą część zajmują pod Strefą gorącą. Gdyby nie wiatry północne i częste deszcze, ktore 5 lub 6 dni przed i po pełni miesiąca, i przez 2 miesiące porównania i przesilenia dnia trwają, u-pałbytu panowałby nieznosno. Znają się w tym kraju góry bardzo pięknych kamieni, (co jest rzadką rzeczą w Indyach,) kruszców także złotych, miedzianych &c: Grunta są bardzo żyzne, wydaie owoce każdego czasu roku. Dają się tu widzieć matpy na podziw wielkie, z ktorych jedne na 4. nogach, inne na 2. tylko zadnich chodzą. Węże są ich nieprzyjaciolami, ktore mówią iż tak są wielkie, iż za jednym rzuceniem się na nie, je obalają. Obywatele są rośli, mężni, bardzo dowcipni i bitni. Idą za nauką Mahometa. Żyją długo. Piękność unich zależy na tym, aby mieć nos płaski, pazury długie, i malowane różnemi kolorami, rownie iako i zęby. Dzieci powiadać niezwykli, ale je zaraz po urodzeniu nagie kładą w koszyki. Do spraw nie używają Patronow, ani prokuratorow, każdy swej broni sprawy. Prawo odwołania wet zawet surowo tu jest przestrzegane. Małżeństwo poczytują za rzecz najświętszą. Skoro dziecię dojdzie 3 lub 4 lat oyciec mu zaraz obrac żonę powinien, i jej poślubić. ob. Celebes

M A K A S S A R, *Macassar*, wiel. i najpiękniejszy M. na wyspie Celebes, stol. Krol. Makassar. Domytu polpolicie drewniane są wyokie, i wspierane na wielkich kolumnach. Do ktorych wchodzić po drabinach, ktore potym do góry za sobą wyciągają, bojąc się aby przy nim nie weszły. Rozumieją się być zamazane, i że powinni je czyścić, skoro się ich pies dotknie. Dachy są pokryte bardzo wiel. liściami, przez ktore deszcz przecieć nie może. Leży blisko u-

ścia rzeki ktora przerzyna całe Krolestwo od półn. ku połd. w równi nie bardzo żyzney. sz. połd. 5. dl. 135. 30.

M A K A O, *Amacau*, M. Chińskie w Prow. Kwanton, pod dependencją miasta Kwanchou, z trzema fortecami. Portugalczycowie wystawili go i tu swego maią Bisk. Już nie jest dziś tak znaczne iak było dawniey, skoro handel ktorym iedyne maiątek obywatela się utrzymuje, zabroniony im został z Japonią. Niema już teraz żadnego z Li-zboną związku. Cały jego handel zależy na tym iż wysła ielzcze jeden okręt do Timot, a z do Gioi. Roku 1744. Wyłał Cesarz Chiński Mandaryna, aby to M. odebrał na siebie, który tu mieszkać niechciał. i rezyd. o milę zład. zład rozrządza miastem tym. Ma port dobry. dl. 130. 48. sz. 22. 12.

M A K A R I E W, m. Mosk. w Wielkorząd. nizkiego Nowogrodu; sławne Monasterem i wiel. Tarmarkami na S. Piotr, po niżey Liskowy.

M A K A R O W. m. w Kiowskiem, od ktorego familia Wasiełczewicow Makarowiczami się nazwała, nad Zdw. elzą, o m. 4. na w. od Rosowa.

M A K A R S K A, m. w Dalmacyi Weneckiej, z dosyć dobrym portem, z Bisk. pod depend. Spalatrainskiego. Leży nad Golfem Weneckim, o m. 10. na połd. ku w. od Spalatro. 11. od Narenzy.

M A K L E S F I E L D, piękne m. Angielskie z tyt. Hr. w Cheshirze, o m. 43. na półn. ku z. od Londynu, 12. od Chetteru.

M A K O, m. Węgierkie. nad rz. Marosch, nal. do Bisk. Czanadzkiego, w Cyr. Teissynkim.

M A K O W, m. powiatowe y ziemi Rozańskiey, z Stwem placącym kwarty złt: 2913. w posiad. sy emlit. Lempickich, a ktore są czone jest z Rozańskim. Jest nad Orzycą od Pultuska m. 3.

M A L A B A R, *Malabar*, pomorze Malabarickie, w części zachodniej półwyspy z tej strony Gan-

giesz, od Krol. Bangalańskiego, czyli tylko Krol. Kanarskiego do Kapu Komoryn rozległe. W największej swej obżerności zawiera Królestwo Kanarskie, Państwa Samoryn, i Trawankor, kraj Balagaty, i Krol. Wizapurskie. Malabar jest najpiękniejszym krajem w Indyi przed-Gangiesowym. Daie się tu widzieć niezmierna liczba miast, pol ryżem i różnemi drzewami okrytych. Nieznają tu nigdy ani mrozow ani śniegow. Słowem, kraj naywygodniejszy na świecie dla próżniaków. Jest wiele Chrześcian, ale ci są zabobonni. Starża siostra Krola zowie się Krolową. Jey to syn wstępuje na Tron po śmierci wui. Toż się dzieie między ludem, który uznaje dzieci z strony tylko matki. Malabarcykowie podzieleni są na 2. hordy *Nairow*, którzy są szlachtą i *Parasjow*, którzy są pracownicy, pogardzeni od pierwszych. Mężczyźni i niewiaſty nosić zwykli na sobie wiele metalow złotych i srebrnych &c. Uszy im na same opadaiają łopatki, w których im więcej jest dziur, tym są poważniejsi. Mury, podłogi i ulice mażą gnoiem krowim, który w wielkim jest u nich szacunku. Język mają szczególny.

MALAKA, *Malaca*, wielka półwyspa Indyjska na połd. Krol. Siamskiego, ktoremu hołduie, dłu-ga blisko *m.* 270. ma Krol. tegoż im. którego mieszkańcy są wylani na rozpusztę, a których język miany jest za najpiękniejszy i najmiłszy ze wszystkich językow wschodnich. *Cieśnina* Malakańska leży między tą półwyspą, i wyspą Sumatrą; łączy się z Gólfem Bengalskim.

MALAKA, znaczne M. Indyjskie, stol. Krol. tegoż im. Handel jego zależy na pieprzu, dyamentach, i drzewach osobliwszych. Daia się tu widzieć najpiękniejsze Indyjskie i Japońskie towary. Szczy-ci się tuiaſto przedziwnym portem, i dobrą fortecą. Portugal. zdobyli

go na Indyanach, i założyli tu Bisk. ale Holl. wydarli go r. 1641. i w ich dotąd zostaje mocy. *dl.* 118. 45 *sz.* 2. 12

MALAKAŃSKA Cieśnina, *Detroit de Malaca*, oddziela wyspę Sumatrę od wschodniej półwyspy Indyjskiej, znana dawniej pod im. Cherezozu złotego.

MALAGA, *Malaca*, dawne, piękne, bogate, i bardzo mocne M. Hiszp. w Krol. Granateńskim z zamkiem i Bisk. pod Metropolią Granateńską. Port ma dobry, który mu wielki sprawuje handel. Tu Anglicy i Holl. ładuią swe okręty nayprzedniejszemi owocami i delikatnym winem, zwanym Malagaskim, iż w tego miasta okolicy obficie się rodzi. Leży blisko morza pod górą spadziſtą, *m.* 13. na połd. od Korduby, 25. od Grenady, 33. od Sewilli, 102. od Madrytu. *dl.* 13. 40. *sz.* 36. 45.

MALAGET, *la Cote de la Malaguete*, *Malagueta*, od niektórych zwane Pomorze pieprzowe, od owocu tu rosnącego, zwanym *Poiru de Gwiné*, pieprzem Gwinyjskim, jest kraj nadbrzeżny Afrykański w Gwinci wzdłuż morza. Podzielony jest na wiele udzielnych Państw. Krol. Sangwańskie jest z nich naycelniejszy. Mieszkańcy są naybiegleyſi kowale czarney blachy, mocni, słuſzni, i rzeźwi. Ztąd naywięcej wychodzi złota, kości słoniowej, niewolników i pieprzu.

MALAIS, (les) Malezanie, naród osiadły na wyspach Sondzkich. Nie są tak czarni, iak właściwi wyspiarze, hołduia Sultanom, i handluia chętnie z obcemi. Są polerowniejſi nad innych, ale ich grzechności zaufać niemożna, ponieważ są chytrzy, i tym zdradzaią przychodniow. Stępować do nich bezpiecznie niemożna nieuzbroiwizy się dobrze, i swe towary raczej aby nad brzeg znosił trzeba, niż aby po nie do nich się dawać. Lud ten niemyśli tylko o bitwie, i wojnie, a zaniedbuie roli, z przyczyny ta-

twości pożywienia się z mąki drzewa *Saga*. Jest to drzewo wyłokie na 25 lub 30 stop, a grube, że ledwie je jeden obiać może człowiek; Gdy dojrzeje, liście jego okryte zostają prochem białym, na tenc. as je otrzącają, i zwewnątrz wybieraiają masę podobną do mąki bardzo zdrową, którą do jedzenia rozmaczają w wodzie, albo też niekiedy gotują.

MALANNOI, dawny zamek w Artezyi, gdzie waleczny Remonnel, i Raymond d'Offuigne, wparły 100. ludźmi, zażanował wojsko Maksymiliana, i 3 wytrzymał oblężenia i szturm, r. 1419. pod Ludwikiem XI.

MALATHIA, *Melitene*, dawne m. Az. w Turcyi, w Prow. Adalulii, stol. Armenii mnicyzszey z Arcy-Bisk. Greckim nad Arzu. dł. 61. sz. 39. 8.

MALAUCENE, m. w Hr. Wenetyjskim, m. 3. od *Carpentras*.

MALAUSE, m. i Margr. Fr. m. 6. na pośn. ku z. od Montauban, blisko Garumny, naprzeciw *Avillars*.

MALAYA, m. Azyatyckie na wyspie Ternacie, jedney z Moluckich. Należy do Hollendrow.

MALBORG, *Marienburgum*, po Niem. *Marienburg*, wielkie i znaczne M. Pruskie, stol. przedtym Wol. Malborskiego, fund. wraz z zamkiem od Krzyżaków, których mistrzowie tu mieli rezyd. Potym było miejscem Generalów Pruskich, koleją z Grudziądzem. Obywatele ją zwiekszszey części katolicy, jest jednak i luterki kościół. R. 1626. 1055. od Szwedow było dobyte.

Jeży nad Nogatem, na którym ma mor drewniany długi na 539. stop, którego utrzymywanie wiele miało kosztu. W okolicy tego m. są Zwały czyli Kępy i niziny bardzo żyzne, gdzie wiele wsi porządnych znajduje się Hoff. ofadzonych. Ekonomia Malborska nal. do Krola.

Jest od Gdańska o m. 6. od Elbląga 4. od Torunia 16. od Warszawy 35. dł. 37. 20. sz. 54 6. Woiew. Malborskie położone między Woiewo. Pomorskim, Cyrkulem Hokerlandy i Natangii po nad morzem Baltyckim zawiera pow. Malborski, Elbląski, Sztumski i Kuszporski; kray jest na podziwy żyzny i obfity. Nal. do Krol. Pruskiego.

MALCHIN, m. Niem. w Xięstwie Meklemburkim, przy uściu rzeki Peeny do jeziora Kummerowa. Ma swą fortecę, i miejscem jest obrad, o m. 12. od Gustrowa.

MALCHOW, *Malchovia*, m. Niem. w Xięstwie Wendeńskim z klasztorem panien szlachetnych. Leży między 2 jeziorami zwanemi Kalpiner, i Plawerfee; jest o m. 10. na pośd. ku w. od Gustrowa.

MALDEN, *Maldena*, m. Angiel. w Prow. Essex, wysła 2. Deput. na Parl. o m. 11. na pośn. ku w. od Londynu.

MALDÝWY, *Maldivee*, *les Maldives*, wyspy Indy. wschodnich, z tey strony Gangiesu, na wielkim morzu Indyjskim. Zaymują m. 200. około wzdłuż, wśzerz na 35. Leży o m. 50. od Kapu Komoryn. Jest liczba ich niezmierna. Portugalczy: dzielą ich na 13. Prow. ktore zowią *Attolons*. Każdy Attolon oddzieleny jest od drugiego, i zawiera wiele wysp. Żyzności są bardzo wielkie. Banany naywśmienitsze, i kokos naywyborniejszy na świecie tu rośnie. Wśzytko na tych wyspach bardzo drogo. Zawsze tu dni są rowne nocom. W lecie trwającym 6. miesięcy, deszcz nigdy nie pada, a w zimie ktora zaczyna się w Kwietniu i tyleż trwa, pada utawicznie prawie. Maią Krola, ktory jest Mahometanin, tak iako i poddani, i jest absolutny. Maldywczykowie są obyczajni, odważni, mocni, zręcznie do wśzytkich dzieł. W naukach celują. Ob. *Laquedives*.

MALÉ, *Mala*, wyspa jedna z Maldywickich, najcelniejsza i nay-

żyźniejsza, z pałacem, w którym Krol rezyd. ma milę i pół w około. Leży prawie w pośrodku innych. Powietrze ma niezdrowe. Mrówki tu są bardzo przykre. dl. 92. sz.

4. 30.

MALESHERBES, m. Fr. o m. 4. na półd. od *Fontainebleau*.

MALESTROIT, m. Fr. w Brytanii, z tyt. Baronii, nad rz. *Ouse*, o m. 8. na półn. ku w. od *Vannes*.

MALEVAL, m. Fr. w pow. Forez o m. 6. od *S. Etienne*, blisko Rodanu.

MĄLGORZATY, (S.) wyspa, ob. Marguerite.

MALIANA, lub **MANIANA**, m. w Barbaryi nad rzeką Scheliffą. Miejsce jest nabożeństwa dla Algierczyków z przyczyny grobu Sedżefa tu znajdującęgo się.

MALICORNE, m. Fr. nad Sarthą, o m. 3. na północ od *Fleche*.

MALIKUT, wyspa Indyjska ku brzegom Malabaru, na północ wysp Maldywskich, o m. 35. od nich. Mamil 4. w około. Powietrze tu zdrowe i umiarkowane. Grunta obfite w wszelkie rodzaje owocow.

MALINES, ob. Mechlin.

MALLO, m. Irlandzkie w Hr. Korkeńskim, deputuje na Parlament.

MALMEDI; *Malmundarium*, m. Niem. w Bisk. Leodyjskim, z Opac. Bened. wolnym, i bezszrednim, do którego M. należy. Leży nad rz. Recht, m. 21. na półn. od Luxemburga; 5. na półd. od Limburga.

MALMESBURI; *Maldunum*, m. Angiel. w Wiltshirze, nad Awoną, sławne ruinami swego Opac. i urodzeniem Hobbczyuzza: Wysła 2. Dep. na Parl. m. 25. na z. od Londynu. dl. 15. 36. sz. 51. 36.

MALMOA, lub **MALMUYEN**, *Malmogia*, m. Szwedzkie w Skanii: Utopione było Szwedom od

Danii r. 1658. Duńczykowie oblegali go bezskutecznie r. 1676 i 1677. Oyczyną jest Tomazfa Bartolina. Leży nad Zuntem o m. 4. od Lundem, 9. od Kopenhagi.

MALO, (S.) *Malclaviopolis*, M. Fr. w Brytanii z Bisk. pod Metropolią Tureneńskiego, z wiel. ił. portem, bardzo uczęszczanym, lubo niełatwo jest przyliępnym, z przyczyny skał, które go otaczają. Miało obronne iest zamkiem, i bardzo wielą twierdzami. Handel prowadzi na podziw wielki. Angl. izurmowali go r. 1693. bezskutecznie; machina ich zwana (*infernalis*) piekielna, żadnego nie uczyniła skutku. Obywatele Malowiuńscy r. 1712. ofiarowali Ludwikowi XIV. w potrzebie summę 30,000,000. liwr. Oyczyną iest jakuba Kartiera, który odkrył Kanadę; r. 1534. Pana *Maupertuis*, iłł. *Dugue Trouin*: Leży na kępie połączonej z lądem, o m. 7. na półn. ku z. od. Doli, 17. od Rennes, 38 od Nantes, 82. od Paryża. dl. 15. 37. sz. 48. 38. Tegoż iest im. m. w Diec. *S. Brioux*, zowie się *S. Malo de Jugon*: ob. Jugon.

MALOGOSZCZ, m. Pol. w Woi. Sandomirskim; z Kasztelanją i z Stwem placącym kwarty złl. 1696. w possessyi emfiteutyecznej Szaniawskich. Ma wielu żydow; w położeniu dobrym, od Radoszyc m. 5. od Zarnowa 5. od Końskich 8.

MALOPOLSKA, zowie się tak. wieka Prow. Krol. Pol. która zawiera XI. Wdztw, Xięstw 3. 2 ziem osobnych. Woi. są: Krakowskie, część iego pod pan. Austryac: Sandomirskie poczęści pod pan. Austr. Lubelskie; Podlaskie; Ruskie całe pod pan. Austr. Belzkie toż, Wolyńskie, Podolskie część nie wiel. pod pan. Austr. Bractawskie, Kiewskie część pod pan. Ros. Czerniechowskie całe w rękach Moskwy. Xięwa Oświęcimskie, Zatorskie, pod pan. Austryackim i Siewierskie Ziemię Flaccica

pod pan. Austr. i Chełmska, pozostała przy Poliszce. Oblewają tę prow. Wisła, Dunaiec, Pilica, San, Wieprz, Bng, Narew, Dniestr, Pruth, Styr, Horyn, Slucz, Prypeć, Bog, Smotrycz, Dniepr, Ciecierof, Dziefzna, Soża &c. Grunta iey są przedziwnie urodzayne, bogate w kruszce, i zupy solne. Malaty wielkie, i złaie się opływać w wszelkie potrzeby życia. Właściwie Małopolską zowią się 3. Woi. Krakowskie, Sandomirskie, i Lubelskie. Co do porządku politycznego następuje Małopolska po Prowincyi Wielkopolskiej, między Senatorami iednak Krakowski Kasztelan jest nayspierwszym. Co do niektórych przodków, iako w obieraniu Marzałka, mają 3 prowincye równość, i alternatę między sobą zachowują. Neywiększa iey długość jest m. 130. szerokość 80.

MALOVINES, Malowiny, wyspy o m. 80. na w. ku połn. od wyscia Cieśniny Magiellańskiej w morze połn. Francuzi tu swe założyli ofady 1707. których ustąpili Hiszpanom r. 1766. Anglicy tuteż zaprowadzili swoich r. 1765.

MALPLAKET, wieś w Niderlandzie w Hannonii, blisko Pawaju, sławna potyczką, na ktorey Xzę Eugeniusz i Malborough znaczne nad Francuzami odnieśli zwycięztwo dnia 11. Września r. 1700.

MALSTROM, ob. Mæelftrom.

MALTA, *Melita*, wyspa na morzu śródziemnym między Affr. i Sycylią. Ma wzdłuż m. 7. sz. 4. a c. wokoło. Po wzięciu Rodu, Cesarz Karol V. darował ją r. 1530 wielkiemu Mistrzowi Krzyżaków *viltiers de l'ile-Adam*, który tu twoy postanowił zakon. Z czasem do naysłupszego przyszła stanu. Liczą tu na 50000. dusz. Jest bardzo dobrze umocnioną. Zbierają tu obficie miod, bawelnę, Kmin, i nie- zboża. Dobywana była od Tur-

kow pod Janem *de la Valette*, ale ci od oblężenia odstąpić byli przyrzuczeni utraciwszy ludzi na 30000. Nieznają tu iadowitego zwierza. Przyczytują to pobłogosławieniu S. Pawła Apostoła. Jest do wiary podobna, iż na inney Malcie zwaney *Meleda* znaydował się S. Paweł, gdzie od iaszczurki był ukąszonym, ponieważ na tey Malcie żadnego nigdy nie było gadu, ni na wyspach poblizkich. ob. *Maleda*.

MALTA, czyli *la Cité Notable*, *Melita*, dawne M. S. wyspy tego im. ktorey było stolica z Bisk. pod Metropolią Palermeńskiego. Katedra jest pod tyt. S. Pawła. Obfituje nayswięczej w miody. Leży w śródku wyspy.

MALTA, *la Cité Valette*, *Waletta*, M. bardzo znaczne, i bardzo mocne na wyspie Malcie, ktorey dzisiaj jest stolica, z wielo obronemi twierdzami, z ktorych celniejszą jest zamek S. Elma. Zdobici M. pałac wiel. Mistrza, gdzie Kawalerowie Maltańscy mieszkaia, i szpital wspaniały. Zbudowane było od Jana *de la Valette* W. Mistrza, od ktorego ma nazwisko. Leży na klinie ziemi rozłączajacey dwa porty na skale iedney z strony Sycylii na przeciw *Girgenti*. dl. 31.10. sz. 35. 54.

MALTON, m. Angiel. w Hr. Yorku, wysła 2 Dep. na Parl. o m. 7. na połn. ku w. od Yorku.

MALUA, Prow. Azyat. w Stanach W. Mogolu. Ma grunta bardzo żyźne. Ratipor jest M. S.

MALVASIA, *Malvoise*, *Epidaurus*, Malwazyja, wyspa i M. Grecyi na brzegu wschodnim Morei, zalecone przedniemi winami, nie ktory rozumieją, iż pochodzi z wysp Kanaryjskich. Ma milę wokoło. Stolica iey leży nad morzem, pod iedną skałą, na wierzchu ktorey stoi forteca. Miasto nową Malwazyją się zowie. Ma Arcy-Bisk. Greckie pod Metropolią Konstantynopolitańską, i jest bardzo mo-

cne. Soliman wydarł go Wenetom r. 1540. Odzyskali go Weneci r. 1690. i znowu utracili razem z resztą Morei r. 1715. Jest o *m.* 20. na połd. ku w. od Misytry, 30. od Aten. dł. 41. 18. 12. 36. 59.

MALZIEU, m. Fr. w pow. *Genaudan* nad Truycerą o *m.* 6. na połd. ku w. od *S. Flour*.

MAMERS, *Mamercioe*, dawne m. Fr. w pow. Cenomańskim nad rz. *Dive*, o *m.* 4. na z. od Bellesme.

MAN, *Mona*, wyspa na morzu Irlandzkim, o *m.* 10. od Kumberlandu z Bisk. pod Metropolią Yorkskiego. Długa na *m.* 10. szer. 5. Douglas jest miejscem iey celnym. Należy do Hr. Derbis, który iey swobody sprzedał stanom za 70000. funt. szterlingow r. 1764. i za część dochodow w Irlandyi. Mieszkańcy mają ięzyk obfobliwly, prawa i monetę obobną, ale nie mogąc handlu prowadzić przeciw oboftrzeniom, mocho podupadli.

MANACHIA, dawne, znaczne i sf. M. Turcyi Azyat. w Natolii, z zamkiem, pięknymi meczetami, szpitalami, targowiskami sklepionymi ozdobne. Znane było dawniej pod im. *Magnezyi*. Leży pod górą, w gruncie obfitym w wszelkie potrzeby życia, blisko rz. *Hermus*. dł. 45. 15. sz. 38. 45. Inna *Magnezya* leżała na południe względem iey nad *Meandrá*.

MANAR, Manarya, wyspa Indyjska ku brzegom zachodnim wyspy Ceylan. Nawrocona była do wiary od S. Xawerego. Portugal. opanowali ją r. 1560. ale Holl. wydarli ją r. 1658. Jest bardzo ludna. dł. 98. 20. sz. 9.

MANAR, Cieśnina morska, która odłącza wysep Ceylan od półwyspy Gangiefowej na *m.* 15. prawie.

MANBONA, m. Afr. sfot. Krol. Sabii nad morzem w Kafre-ryi.

MANCANARES, lub MANZANARA, m. Hiszp. w nowej Ka-

stylii, główne miejsce krainy tego im. przy źrzodle rzeczki tegoż im. która płynie pod Madryt.

MANCHE, (la) *Manica*, kraina w Hiszpanii w Kastylii nowej wzdłuż Gwadyany. Ciudad-Real, Kalatrava, i Orgaz są celne iey miejscem.

MANCHE, (la) *Oceanus Britannicus*, morze ścieśnione między Anglią i Francją, ktorego kawał wązki blizszy północy ku w. zowie się cieśniną Kaletańską: *Pas de Calais*.

MANCHESTER, *Manduesfedum*, Manszester, M. Angiel. w Lankashirze z tyt. Xstwa. Jest piękne, bógate, i bardzo ludne. Zdobio go wspaniałe Collegium, rynek piękny i Kollegiata. Manufaktury wełniane, bawełniane, i iedwabne bardzo tu kwitną. Jest o *m.* 46. na półn. ku z. od Londynu nad rzeką Spelden.

MANCIED, m. Fr. w Armaniaku, o mile od *Eausc*.

MANDEA, rzeka Hiszp. w Gallicyi. Betanzos leży blizko iey uyscia.

MANDERSCHIED, znaczne, wolne, i bezśrzednie Hr. Niem. w Cyr. Westfalii, w kraju Eissel, z mocnym zamkiem tegoż im. o *m.* 9. na półn. ku w. od Trewiru.

MANDEURE, *Mandubia*, *Epamanduodurum*, Manduwia, wiel. wieś Fr. w Xstwie Montbeliard, sf. szczątkami starożytności, tu się widzieć daięceni. Dawniej było miastb fund. od Manduwianow, teraz wieś. Jest nad rz. *Doux*, o *m.* 2. od Montbeliardu. Należy po część do Bisk. Bezansonskiego, po część do Xząt Wirtemberskich. Zaszczyca się wiel. przywilejami.

MANDY, m. w Morei, blizko gdzie źrzodło ma rz. Alfeau, *m.* 15. od Mistry. Jest to dawna *Mandinea*, gdzie Epaminondas Gnał Tebański Lacedemończykow poraził, i Ateńczykow, r. Rzymu 391.

MANDYNGANIE, *Mandyn*

gues, Narod Affr. w Nigrycyi. Najcelniejszy ich mieysce jest *Senego*. Murzyni ci są ludzcy, obyczajni, pracowici, zdadni do umiejętności, ale chytry. Mahometanie z nich bardzo gorliwi. Obrzezują mężczyzn, tak iako i niewiaſty.

MANFREDONIA, m. Wł. w Krol. Neapol. w Kapitanacie z Arcy-Bisk. zamkiem, i portem. Zdobyli ją Turcy r. 1620. i wzniesliższy pożar opuścili. Leży nad Golfem tego im. m. 20. na półn. od Ci. enzy, 20. od Baru, 40. od Neapolu. dł. 33. 35. ſz. 41. 38.

MANGALOR, *Mandagara*, M. Indyjskie na pomorzu Kanary, należy do Krola Kanarskiego. Portugal. mają tu magazyn kupiecki. dł. 92. 45. ſz. 13.

MANGAZHYA, lub **TURUGANSKO**, m. w Tartaryi Roſyjskiej w prow. Jeniſſeſkoy. Leży nad rz. *Mangazeyą*, lub *Taras*, o m. 250. na półn. ku w. od *Tobolka*.

MANGERA, wysepka na południe morza, blisko *Panamy* *Golfu*, na m. 2. mająca obwodu. Jeſt na niey miasto od Indyanow mieſzkane, i kościół piękny.

MANGLIEU, ob. *Manlieu*.

MANHARTSBERG, nazwiſko dwóch pow. w *Austryi* niżej. które zowią *Viertel*, lub *Quartier*. *Manhartzberg* niżej leży między *Dunajem* i *Morawią*, wyższy między *Czechami* i *Dunajem* jeſt położony.

MANHEIM, *Manhemium*, piękne i mocne M. Niem. w *Palatynacie* niżej. z dobrą *cytadellą* i z *pałacem*, w którym *Palatyn Elektor* często przemieszkuje. Wzięte było od *Franc.* r. 1689. i twierdze były zrucone, ale te potym odnowione zoſtały. *Zydzi* tu mają *Synagogę*. Powietrze w tym mieście niezdrowe. Leży nad *zbiegiem* *Nekry* i *Renu*, o m. 4. od *Spiry*, 3. od *Heidelbergi*. dł. 26. 8. ſz. 49. 25.

MANICA, lub **MAGNICA**, M. S. Krol. tegoż im. w *Kafreryi*.

MANICAMP, m. Fr. m. 2. na w. od *Noyony*.

MANILLA, mocne M. Indyjskie, ſtoł. wyspy *Luzon*, z dobrym zamkiem, portem i *Arcy-Bisk.* domow tu nie ſtawiają tylko *drewniane*, dla doznanych trzęſień ziemi. *Gorąca* *panią* na tey wyspie i zawsze prawie dzień równy nocy. *Nal.* do *Hiszp.* *Anglicy* ją złupili r. 1762. dł. 138. ſz. 14. 36. ob. *Filipiny*.

MANINKABO, m. i Krol. na wyspie *Sumatrze*.

MANKATOWIE, zowią się *Tatarzy* niepodlegli w *Turkieſtanie*.

MANLIEU, *Magnus locus*, m. Fr. i *Opac.* *Bened.* fund. r. 633. w *Arwernii*, czyni 3500. *liwr.*

MANOA, wysepka *Duńska* ku brzegom *zachodnim* *Xſtwa* *Slezwickiego*, blisko *Rypen*.

MANNOSQUE, *Manoſca*, *Manoſka*, m. Fr. w *Prowancyi* nad rz. *Durance*, z zamkiem, i *Komendorſtwem* *Maltańskim*. Leży w kraiu bardzo pięknym i bardzo żyznym, o m. 4. od *Forcelaquier*, 154. od *Paryża*.

MANOT, m. Fr. o milę od *Confolans*.

MANOU, m. Fr. w *Normandyi*, o m. 5. na półd. od *Verneuil*.

MANRESA, *Minoriffa*, dawne m. *Hiszp.* w *Katalonii* nad *zbiegiem* rzek *Cordonero*, i *Lobtegat*, o m. 9. na półn. ku z. od *Barcellona*, 6. od *Kardonny*.

MANŚ, (le) *Cenomanius*, *Sabelin-Vindinum*, *Cenomans*, bogate, ludne, wiel. i dawne M. Fr. ſtoł. powiatu, z *Bisk.* pod *Metropolią* *Turoneńſkiego*. *Liboryusz* był tu pierwszym *Bisk.* *Woski* i *etaminy* tutajſzo są zalecone w caſey Fr. Ma wielkorządztwo i ſądy. *Związkowi* poddali go *Henrykowi* IV. przez *ugodę* r. 1589. *Mik.* *Denifot*, *Franc.* *Grudé*, *Peletier*, *X. Lamy*, *X. Mersenne*, *Brodeau*, i *Blondeau* ztąd byli *rodem*. Leży na

wzgórce blisko Sorty, *m.* 8. od *A-lençon*, 17. od *Tours*, 30. od *Orleanu*, 43. od *Paryża*. dł. 17. 45. sz. 47. 58.

MANSFELD, *Mansfeldia*, *m.* i Hr. Niem. w Turynii nad rz. *Wipper*, *m.* 14. na pold. od *Magdeburga*, 19. od *Erfortu*, 19. od *Wittembergi*. dł. 29. 30. sz. 51. 35.

MANSFELD, piękne Hrabstwo wolne i bezszrednie w Niem. w Turynii, w Cyr. Sakonii wyż. na pograniczu Xstw Anhalt, i *Magdeburg*, około *m.* 10. długie, szerokie tyleż. Hrabiowie wiele zaciągawszy długow, gdy wierzy-ciele dobra ich zabierać chcieli, *Arcy-Bisk. Magdeburki* i *Elektor Sakski*, od których kray ten zależał, nie dozwolili tego, i Hr. sekwestrowane zostało r. 1570. Po sekularyzowaniu zaś *Arcy-Bisk.* prawospa-dło na *Wlektora Brandeburskiego* i *Elekt. Sakskiego*, którzy oba w *Sekwestrze* go trzymają, i 2 *Superyntendentow* tu do rządu Hr. wysyłaia. Tak poddani Hrabstwa *Mansfeld* po części do *Elekt. Sakskiego*, po części do *Brandeburskiego* nal. *Xżę Mansfeldzki* teraz wieify jest *Karol*. Ma niektóre z Hr. dochody, i pewne do niego prawa. Przytym ma udzielną władzę nad 4. pow. *Weischwitz*, *Lositz*, *Witzendorf*, i *Kalndorf*, i połowę pow. *Arenfgerent*, które nie będąc zawarte w liczbie dobr sekwestrowanych, *Xcia* de *Mansfeld* uznaią za *Pana*. Zowią się *Dominia Senioratus* *Domu Xżęcego*.

MANSIGNE, *m.* Fr. w *Andegawii* o *m.* 3. na z. od *Fleche*.

MANSLE, *m.* Fr. nad *Charenta*, *m.* 3. na pojn. od *Verteuil*.

MANSURA, *Mansoura*, wiel. i mocne M: *Egipskie*, ozdobne wie-la' pięknemi meczetami. S: *Ludwik* tu był uwięzionym. Leży nad *Nilem*, o *m.* 5. na pold. od *Damietty*.

MANSUY, (S.) *Opac. Bened.* w *Toul* czyni 20000. liwr. Po

wygaśnieniu tytułu przyłączone do *Bisk. de Toul*.

MANTECHEU, lub *Nyuches*, *Nyuchowie*, *Narod Tartaryi Chińskiej*, który był podbił *Chiny* r. 1644. a którego lud czyni dziś *Provinc. Chiuską* za murem wielkim leżącą.

MANTE, *Medunta*, dosyć znaczne *m.* wyspy *Fr.* stoł. pow. *Mantois*, z sądami. Nal. do *Wielkorządztwa Paryzkiego*. Stawne iest śmiercią *Filipa Augusta* r. 1223. Leży nad *Sekwaną*, na ktorey ma most piękny, o *m.* 11. na pojn ku z. od *Paryża*. dł. 19. 20. sz. 48. 58.

MANTELAN, *m.* Fr. w *Turonii*, o *m.* 5. na z. od *Loches*.

MANTUA, *Mantoue*, dawne, bogate i bardzo ludne, znaczne, i sławne *M. S.* *Xstwa Mantuańskiego*, z *Bisk.* które nie zawisło tylko od *Pap.* z *Cytadellą* i *Akad. Woyska Cesar.* dobyły go i złupiły r. 1630. *Karol V.* ostatni *Xżę Mantuański* oświadczywszy się na stronę *Fr.* r. 1701. utracił *Xstwo* za wyrokiem *Cesar.* i *Xżę Eugeni* wziął go był r. 1707. Otdał miasto i *Xstwo* zostaia w rękach *Domu Aufr.* wyia-wszy to, co należy do linii pobocznych *domu Xżąt Mantuańskich*. Tu *Jan Mucio Arelli*, *Paweł Pedruzzi*, i *Genebeli* rodzili się. *Wirgiliusz* rodził się w *Aordes*, teraz *Petula*, wiosce poblizkiey *Mantuy*. Leży nad rz. *Mincio*, wsrzod bagnow, które iey dobytec trudne czynia, o *m.* 14. od *Parmy*, 8. od *Werony*, 14. od *Modeny*, 36. od *Florenicy*, 88. od *Rzymu*. dł. 28. 22. sz. 45. 10.

MANTUANSKIE *Xstwo*, kray we *Wł.* rozległy wzdłuż *Padu*, który go na 2 części przerzy-na, gran. na pojn. z pow. *Weronęzkim*, na pold. z *Xstwem Reggio*, *Modeny*, i *Mirandoli*, na w. z *Xstwem Ferrary*, na z. z pow. *Kremoneńskim*. Ma na *m.* 20. długości, szerokości 11. *Grunta* ma żyźne, dobre pasze, owoce, i wi-

na przednie. Zawiera Xftwo Mantu-
tu-ńskie, Gwaftallą, Sobionetę,
Xftwo *de Castiglione*, *Solferino*,
Bozolo, i Hr. *Novellara*.

MAON, lub PORT-MAHON,
Maho, M. nadmor. na wypie Mi-
norce, w stronie połud. z dobrym
portem i Cytadellą. Port Mahonu
jest schronieniem dla okrętów be-
spiecznym na wszystkie wiatry,
z kądem wstępu przyfłowie żeglarzów,
iż na morzu śródziemnym *Czer-
wiec*, *Lipiec*, *Sierpień*, *Wrzesień*,
i *Port-Mahon* są *najbezpieczniej-
sze dla okrętów*. Miasto jest boga-
te, handlowne, i winno swe zało-
żenie st. Magonowi Kartaginczy-
kowi. Związkowi opanowali go r.
1708. i ustąpione było Anglii przez
traktat Utrechcki. Od Fr. wzięte
było r. 1756. i oddane traktatem
r. 1763. a w czasie wojny tera-
ziencyznej r. 1781. opanowane od
Hiszpanów zostało przez Gnała
Crillon. o m. 60. od *Barcellona*,
20. na w. od wyspy *Majorki*. dl.
22. sz. 39. 50.

MAPP A, zowie się karta Geo-
graficzna wyrażająca glob ziemny,
albo jaką część jego, małą albo
wielką.

MAPUNGO, m. Afr. w Krol.
Angolańskim, rezydencya ordyn-
arola Dongańskiego. Leży na gó-
rze.

MAQUEDA, Makweda, m. Hi-
szpańskie w Kastylii nowej z zam-
kiem, i z tyt. Xftwa w okolicy
pełnej drzew oliwnych, o m. 12.
na półn. ku w. od *Toledy*.

MARACAIU, m. w Amer.
w Paragway na półn. ku w. wzglę-
dem *Villa-Rica*.

MARACAYBO, *Maracaibum*,
Marakayba, piękne, bogate i bar-
dzo znaczne M. Amer. stolica Pro-
win. Wenezueli. Prowadzi han-
del wielki na skóry, Kakao, kto-
re tu najlepsze jest w Amer. i ta-
bakę przednią. Wzięte było od
wolonaryuszów Franc. r. 1666. i
1678. Leży blisko jeziora tegoż

imp. szer. połd. 10. dl. 307. 50.

MARAGNAN, *Maragnanta*,
Prowincya Ameryki połd. w Bre-
zylji, która zawiera wyspę jedną
bardzo żywną i ludną, mającą ob-
wodu m. 45. Francuzi tu swe za-
prowadzili osady r. 1612. i zbudow-
wali miasto nazwane *S. Louis-de-
Maragnan*, ale miasto to jest teraz
pod pan. Portugal. Jest małe w
prawdzie, ale mocne z zamkiem
i portem dobrym, i z Biłk. Guber-
nator Prow. w nim przemieszkuię.
W położeniu jest miłym, i bardzo
zdrowym. Wszystkie tu rzeczy
podostatkiem a naywięcej goździ-
ków. dl. 323. sz. połd. 2.

MARAGNON, ob. *Amazo-
nes*.

MARANO, m. w pow. Foro-
liuńskim, w państwie Weneckim,
nad morzem. Leży między bagna-
mi, które go dofyć obronnym czy-
nią, o m. 4. na z. od *Akwilei*.

MARANS, *Marantium*, bo-
gate M. Fr. w pow. *Aunis*, zna-
czne handlem zboża. Leży wśród
stonych bagnow, blisko *Sevre Ni-
ortoise*, o milę od morza, 5. od
Rupelli. dl. 6. 40. sz. 46. 20.

MARANT, *Marantum*, m.
Perskie w Aderbijanie, w położe-
niu miłym, w gruntach żyznych.
Mieszkańcy mniemają, że Noe i
zona jego w tym są pochowani
mieście. dl. 64. 5. sz. 38. 30.

MARASCH, lub MERACH,
Germanicia, dawne i wiel. M. Tur-
cyi Azyat. stol. Prowincyi pod rzą-
dem *Bafzy*, o m. 18. na półn. od
Alexandrety, 24. od *Adeny*. Oko-
lica wręła jest oblana rzeczkami,
i obfituje w zboża i owoce. Oyczy-
zną jest *Nestoryusza*.

MARATOWIE, *Marattes*,
Narod osiadły na półwyspie *Gangie-
sowej* zachodniej, straszny Angl.
i *Mogolanom*. Są to rozbojnicy i
złodzieje, ale w kradzieży pomiac-
kowani, iż można własność ukra-
dzioną od nich odzyskać. Dzisiaj-
rozpościli swe panowanie od brze-

gow morza Suraty, aż do Goy.

MARAWIS, Krol. Afr. w Kafirryi.

MARBACH, m. Niem. w Austryi niższej, w pow. Manhartzberg, nad Dunajem, o m. 18. na w. od Lintza.

MARBACH, m. Niem. w Xstwie Wirtemberskim, nad Nekre, m. 8. na poln. od Stugardy.

MARBAGAN, m. stol. Krolest. Typrańskiego na półwyspie za Gangielowej w Azyi.

MARBOEUVE, m. Fr. w Normandyi, o m. 5. na poln. od Conches.

MARBOURG, ob. Marpurg.

MARCA, (la) ob. Marsalquivir.

MARCANA, m. zruynowane na wyspie tegoż im. o m. 2. od Naguzy, od ktorey zależy. Jest jednak Biskupie.

MARCAY, m. Fr. o m. 3. na pold. od Poitiers.

MARCEILLAN, m. Fr. w Langwedocyi niższej o m. 2. od Agdy.

MARCEL, (S.) m. Fr. z Przecrstwem Bened. o ćwierć mili od Chulons, nad rz. Saone. Gdzie daie się widzieć kościol wielki, i w nim grob st. Abeillarda. Tegoż im. jest m. w Langwedocyi niż. i Opac. Cyster. w Dyec. Kadurskiej czyniące 2000. liwr. ob. Bernis.

MARCEL, (S.) m. Fr. w powiecie Berry, blisko Argenton sur Creuse, z probostwem czyniącym 2000. liwr. do ktorego należy miasto, kollacyi Krol. Rodzą tu dobre wina, ktore w Marchii i Lemowiceńskim pow. rozchodzą się.

MARCELEIN, (S.) S. Marcellinus, m. Fr. w Delfinacie, stol. grodu. Jest bardzo piękne, w przedziwnie miłym położeniu, w okolicy żyzney i obfitey w dobre wina, blisko Isery, m. 2. od S. Antoine, 7. na pold. ku z. od Gracyanopolu, 7. od Romans, 101. od Paryża. dl. 21. 53. sz. 45. 30.

Tegoż im. m. Fr. w pow. Forez, o m. 4. od Montbrison.

MARCHE, (la) *Marchia*, Prow. Fr. z tyt. Hrabstwa, gran. na poln. z pow. Berry, na w. z Atwernią, na z. z Piłkawią i powiat. Angulemskim, na pold. z Lemowiceńskim. Ma wzdłuż mil 22. wizerz 10. Skonfiskowana była Xcin *de Bourbon*, i przyłączona do Korony Fr. pod Franciszkiem I. r. 1531. Urodzayna jest dołyć w zboża i wino. Dzieli sie na wyższą i niż. Gueret jest M. S.

MARCHE, *Marchia*, m. w Niderlandzie, w Xstwie Luxemburskim, w krainie zwaney *Famiane*, o m. 8. na w. od Dinanty, 9. na pold. od Leodium.

MARCHE, m. Fr. w pow. *Barrois*, w Wielkorządztwie Nancy, ktore dało nazwisko jednemu *Collegium de la Marche*, w Paryżu. m. 4. na w. od Klermontu, 6. od Neuchateau, 13. od Toul. dl. 23. 26. sz. 48. 2.

MARCHE - la Cave, m. Fr. m. 4. na pold. ku w. od Ambianu.

MARCHEGG, m. Niem. w Austryi niższej w okolicy Manhartbergu, o m. 10. na poln. ku w. od Wiednia, pamiętne sławną potyczką tu stoczoną r. 1278. na ktorey Ottokar Krol Czeski zabity został.

MARCHENA, *Marcia*, piękne, dawne i znaczne m. Hiszp. w Andaluzyi z tyt. Xstwa, i z przedmieściem równie wielkim, iako miasto. Leży wpośród równiny obfitey we wszystko, ośbliwie urodzayney w oliwę, lubo grunt ma suchy dla niedostatku wody, o m. 9. na pold. ku w. od Seville.

MARCHENOIR, m. Fr. o m. 3. od Beaugency.

MARCHEROUT, m. Fr. 1 Opac. Premonst. czyniące 1600 liwrow o m. 3. od Chaumont, w Diecezyi Rotomagskiej.

MARCHES, kraina Fr.

wspólna Brytanii i Piktawii zawierająca 17 parafii, z których najcenniejsza jest *la Garnache*. Ma wielkie przywileje, ale te znacznym co rok podatkiem opłaca.

MARCHEZIEUX, m. Fr: w pow: *Contentin*, otoczone bagnami, o m. 3 na pół: ku z. od Carentan.

MARCHIA, lub MERS, prowincya nadmorska w Szkocyi połudn: z tyt: Hrabstwa; obfituje w zboże i pastwiska. Leży nad morzem Niemieckim, na połud: Prowincyi Lothiany, a na z. Twedalii. Z teyprow: był niegdyś Barwick, który iey swe dał nazwisko. Wytyła Deputata na Parl: ob. Marck.

MARCHIA Brandeburska, ob. Brandenburg.

MARCHIA-Oste-Stadt, ob. Oste-Stadt.

MARCHIA Trevisana, Marchia, Trevisanńska, Prowincya Włoc: w Rzpłtey Weneckiej, graniczy na w. z pow: Foroiulieńskim i Golfem Weneckim, na pół: z morzem, Dogat, i Padwą, na z. z pow: Wincentyńskim, na pół: z Feltryńskim, i Bellunezą. Piana jest iey znacniejszą rzeką. Miała na znaczniejsze Treviso i Ceneda.

MARCHIENNES, m. i Opac: fund: r. 641 w Flandryi nad Skarpa, o m. 4 na w. od Duaku, 2 od Orchies.

MARCHIENNES-au-Pont, *Marchiane*, Marchiana, m. w Niderlandzie w Bisk: Leodyńskim, nad dwoma brzegami Sambry, o m. 8 i pół na pół: ku z. od Namuru, 1 od Charleroy.

MARCHTHAL, Opac: Niemiec: bezszrednie w Szwabii nad Dunajem, o m. 6 na pół: ku z. od Ulmy, ktorego Opat jest pierwszym Pralatem w Szwabii, i przezyduje na obradach.

MARCIAC, m. Fr: w Akwitanii, nad rz: Benez, o m. 3 na

z. od Mirandy.

MARCIGNY, *Marciniacum*, m. Fr. w Burgundyi, sławne urodzeniem Jędrzeia Ryer. Leży blisko Ligiery, w kraju obfitym w zboże, m. 4 na pół: od *Chartieu*.

MARCILLE, m. Fr: m. 2 na w. od Mayenny.

MARCILLY, m. Fr: w Normandyi, o m. 2 od *Auranthes*. Tegoż im: wieś i Baronia w Burgundyi o m. 4 na pół: ku z. od Montcenis.

MARCINA, (S.) wyspa, ob. S. Martin.

MARCINOW, m. w ziemi Halickiej, pod pan: Austr: w Cyr: Zaleszczyckim, dawniej obronne nad Nieftrem po między Jurawa.

MARCK, m. Fr: m. 2 na w. od Kaletu.

MARCK, *Marchiae Comitatus*, Hrabstwo Marchii, i znaczne M. w Niem: w Cyr: Westfalii, rozciąga się wzdłuż na m. 24, wszcz 16. między Bergiem, i Munsterem; posiada go Elektor Brandeburski oprócz Werden, Dortmundy i Essen; MS. jest Ham. Zamek Marchii leży tuż poblizko na w.

MARCK-Groeningen, m. Niemiec: w Szwabii w Xstwie Wirtembergkim, m. 6 na pół: ku z. od Stutgardy.

MARCO, (San) S. Marek, nazwisko dwóch miast Włoskich, jedno w Krol: Neapolit: w Kalabryi, nad rz: Senitą z Bisk. pod dependencyą Rzymkiego. Inne w Sycylii w Prow: *Di Demana*, nad rz: Fitalirą, o m. 25. na z. od Messyny.

MARCOLLES, m. Fr. w Arvernii o m. 6. na pół: ku z. od Auryllaku.

MARCOU, (iles de Saint) wyspy Franc: ku brzegom Normandyi, między *Vez*, i *Normne*. Jest ich dwie, wyspa Amont, i Awał. Mają pałce dobre, lubo są

puście. Jest m. tego im. na przeciw nich nad brzegiem morza leżące, o *m.* 4 na półn: od *Carantan.* ob. Corbeny.

MARCOUSSIS, m. Fr: o *m.* 6 na półd: od Paryża, blisko *Monthery*, gdzie mają klasztor Celestyni, iedyny tylko we Fr: Jan *Montagu* ich fundator tu jest pochowany. Pan ten obwieszonym będąc r. 1409. przez fakcyą Burguńczyków, Celestyni uprofili sobie jego ciało r. 1412. sprawili mu wspaniały pogrzeb, i kosztowny grob mu tu wystawili.

MARDICK, m. o milę od Dunkierki, gdzie Ludwik XIV. założyć port kazał, i mocnymi uzbroił go twierdzami, aby te były na miejscu twierdz Dunkierki, które przez traktat Utrechcki obalić musiał. Xzę Aureliński Regent Francji zburzył fortyfikacye Mardyku, przez powolność dla Anglików.

MAREMMES, de Sienna, kraina w Xstwie Toskańskim w Powiecie Syenneńskim. Kraj bardzo pożyteczny, ale źle mający powietrze.

MARENNES, *Marina*, *Marenna*, m. Fr: w Santonji, sławne przez swe ostrzygi zielone, które się tu poławiać dają na brzegach morskich, i przez sól, której tu jest podostatkem, o *m.* 10 na półn: ku z. od *Saintes*, 108 od Paryża. Leży nad morzem. dł 16. 33-

MARETIMO, *Maritima Insula*, wyspa Włoska, ku brzegom zachodnim Sycylii na zachód wysp *Levano*, i *Favognana*. Ma *m.* 4 obwodu. Jedyny tu tylko jest zamek, w którym więzieni bywają zbrodniowie stanów. Niektóre też folwarki znajdują się. Obsztuie w miod. dł. 30. fz. 38. 5.

MAREUIL, m. Fr. w Piktawii nad Layą, o *m.* 7 na z. od Fontenay, 2 od Lucon, ob. *Morenuil*.

MARTEB, wieś Fr. w Szampanii między Sedanem i Donchery, gdzie Hrabia Sweslyonefski wygrał potyczkę r. 1642. i gdzie sam poległ.

MARGIANA, ob. Korafan.

MARGOZZA, m. Włó. w pow. Medyolańskim, w Hrabstwie Anglierry, nad małym jeziorem tego im. dł. 25. 58. fz. 44. 53.

MARGRABSTWO, ob. Landgrafstwo.

MARGUERITE, (la) *Margarita*, wyspa S. Małgorzaty w Amer. blisko ziemi tęgicy, i nowey Angaluzji, odkryta od Krzysztofa Kolumba r. 1498. ma mil 15. wzdłuż, wszerz 6. a blisko 40 wokoło. Zieloność iey ustawiczna czyni oku przyjemny widok. Odtąd iak Hiszpanie przenieśli się do ziemi tęgicy stała się mniej znaczną, i nie ludną. Nie jest mieszkaną tylko od Amerykanów i Indyanów zrodzonych z Murzy na oycy, lub matki. Wzięta i złupiona była od Holl: r. 1626, po zburzeniu zamku, który tu wystawili Hiszpanie. ob. *Lerins*.

MARGUERITE, (S.) Opac: August: w pow: *de Beaune*, czyni 1900 liwr.

MARIA-del-Porto, ob. *Isaquena*.

MARIANA, m. Biskupie na wyspie Korfycy, o *m.* 6 na półd. od Bastyi.

MARIANA, m. Ameryk. w Brezylji, erygowane na Bisk. r. 1747.

MARIANES, (les iles) *Insula latronum*, *Mariana*, wyspy rozboynicze, lub Maryańskie, położone są na Oceanie wschodnim, morzu półd. Zaymują miejsce około 150 mil, od wyspy Gwahany do wyspy Uraki. Magellan je odkrył, a Michał *Lopez de Legaspi* opanował je r. 1565. Jest ich na 14. różney a znaczey wielkości. Lubo zaś leżą pod Strefą gorącą, powietrze tu panuje czyste i zdro-

we, Niebo zawsze pogodne, ciepła nie są zbyt, a mieszkańcy długo żyć zwykli. Są ludne bardzo. Przed przybyciem Hiszpanów, niewiedzieli wypiarze, iż są inne prócz nich narody. Nieznali nigdy ognia, a gdy pierwszy raz go widząc, sparzyli się nim niektorzy, uciekali potem wszyscy przed ogniem, iako przed najgorszą na świecie rzeczą. Niewiały poczytuja za najwyższą piękność mieć zęby czarne, a włosy białe. Małżeństwa ich nietrwają, tylko wtedy, gdy obydwie strony kontente są z siebie: Niewiały zaś poświęcić mają wiel. nad mężami panowanie. Język wypiarzów jest miły, i w wielkim u nich poważaniu, i mają się za narod najsławniejszy na świecie. Każda rodzina jest sobie panią udziałną, ani jest podległa nikomu. Są zabobonnicy, i bałwochwalce. Od r. 1665. wnieśli tu Ewangelii, znalazli się wielu Chrześcian. sz. 13. 25. 20".

MARLBOROUGH lub **MARLBURY** ob. *Queen's Towil*.

MARIE, (S.) m. Fr. na wyspie *Re*; Tegoż im. m. w *Benear*, nie, blisko *Olerony*, gdzie *Katedra* i rezyd. jest *Bisk.* ob. *S. Louis*.

MARIE, (S.) piękne *M. Ameryki* w *Prow. Maryland*; Jest znaczne obradami i mieszkaniem *Urzedników Prowincyi*. Leży nad rz. *S. Jerzego*.

MARIE, (Ste) dosyć znaczna wyspa *Amerykańska*, jedna z *Azorów*, na południe wyspy *S. Michała*: Grunta ma takie same, iako i inne wyspy *Azores*.

MARIE, (Sainte) *S. Maria*, piękne i znaczne m. Hiszp. w *Andaluzyi* z małym zamkiem, i z tyt. *Hrabstwa*. Jest bardzo handlowe. *Holl.* i *Anglicy* dobyli go r. 1702 dla *Arcy Xcia*. Leży nad brzegiem *beyu Kadyx*, przy *Gwadalcie*, przy ujściu ktorej daje się widzieć wieża, i *bateria* opalana zwana *port Stey Margi*, o m.

4 na półn. ku w. od *Kadyxu*, 2 od *Xeres-de la Frontera*. dl. 12. 2. sz. 30. 35.

MARIE, (S.) *S. Marya*, wyspa *Angiel.* najcenniejsza z *Sorlińskich*, z dobrym portem i mocnym zamkiem. Ma na m. 3 obwodn. dl. 11. 25. sz. 50. 2.

MARIE, (S.) *S. Marya*, wyspa na *Oceanie* w *poblizkości Affr.* o m. 2 na w. od *Madagaſkary*, długa m. 11. szeroka 2. *Obłana* jest wielą rzekami, potokami, źródłami, i przeplatana skałami. Grunta tu żyzne, i całe prawie zasiane ryżem. Powietrze ma zbyt wilgotne, tak iż deszcz tu pada prawie codziennie. Brzegi nadmor. tej wyspy dostarczają *iey koralow*, i *burlityna oblicie*. *Osiadła* jest od 5 lub 600 *Negryczykow*, którzy nigdy w niczym nie chcieli się złączyć z *Chrześcianami*, i mówią iż pochodzą od *Abrahama*. *Francuzi* swe tu zaprowadzili *olady*, przez co mają łatwy z *Madagaſkarą* handel, sz. pold. 16. 17. dl. 61.

MARIE, (S.) znaczne *M. w Amer.* pold. w *Audyencyi Pamańskiey*. Wystawione było od *Hiszp.* po *wynalezionych* tu w *poblizkości bogatych kruzczach*. *Wkrótce* potem opanowali go *Anglicy*. Leży w *ujściu* *Golfu Sgo Michała*, przy *ujściu* rzeki *S. Maryi*, która jest żeglowną, i *szertzym* *plynie* korytem nad inne, które do tegoż *wpadaia* *Golfu*. dl. 299. 50. sz. 7:

MARIE-aux-bois, (S.) *Opac. Fr. Premonstr.* w *Pont-a-Mousson*, czyni 10000. *liwr*.

MARIE-aux-Mines, (S.) lub **MARRICK**, m. Fr. w *Lotaryngii* nad rz. *Lebera*. *Sławne* jest przez swe *minery* *trebrne*, o m. 4 na z. od *Scheleſtattu*. pl. 25. 2. sz. 48. 16.

MARIE-de-la-mer, (S.) m. w *Ruſyfonie*, blisko *Kaetu*, o m. 2 na z. od *Perpinianu*.

MARIE-du Mont, (S.) m. Fr. w Normandyi, o m. 2 od Carantan.

MARIENBERG, *Maria-berga*, piękne M. Niem. w Elek: Saskim, sławne przez swe obfite rudy srebrne. Szwedzi złupili go r. 1639. Leży po między górami, o m. 10 na półd: ku z. od Drezna.

MARIENBURG, m. w Niderlandzie Franc: w Hannonii, zbudowane było r. 1542 od Maryi Krolowy Węgierskiej. Leży między *la Blanche* i *la Noire*, o m. 5 na półn. od Rocroi. Henryk II. opanował go r. 1554, i powrócił Hilzpanom 1559. Ustąpione znówu było Francyi przez traktat Pyreneycki, a Ludwik XIV. zrzucił go kazał; dł. 22. 5. sz. 54. 4. ob. Iktershausen. Malborg.

MARIENZELLEN, ob. Zellen.

MARIENFELD, piękne i bogate Opac: Cyster. w Bisk. Monasterskim, nad zbiegiem rzek Lutter i Ems, o m. 6 na z. od Munsteru.

MARIENHAUS, ob. Maryenhaus.

MARIENRODE, Opac. Bened: w Xstwie Hannoverkim blizka Hildesheimu.

MARIENSTADT, *Maria-stadium*, m. Szwedzkie w Westrogothii nad jeziorem Wener, o m. 14 na półd. ku w. od Karolstadt, 65 od Sztokolmu. dł. 32. sz. 58. 38.

MARIENSTERN, lub MORGENSTERN, bogate Opac. Panien Katol. w Luzacyi wyż: m. 4 na z. od Bautzen. Składa się z Xieni i więcej niż z 20 panien.

MARIENTHAL, Kapituła Panien Katol: w Luzacyi wyż. o m. 4 od Zittau.

MARIENTHAL, lub MERGENTHEIM, *Mergenthemum*, M. Niemiec: w Frankonii, stol: Państwa, i rezydencya ordyn: W. Mistrza Teutońskiego dla Niem: i Wloch.

Sławne jest potyczką r. 1645 Leży nad Taubergą, o m. 6 na półd: ku z. od Wurtzburga, 9 na półn. od Halli. dł. 27. 24. sz. 49. 35. Blizko Maryenthalu jest góra Kitzberg, na ktorey wystawiony jest zamek *Neuenhaus*, w którym pospolicie przemieszkuie W. Mistrz Teutoński. Zakon kawalerow Teutońskich jest wcale inny od kawalerow Maltańskich, czyli S. Jana Jeruzolimskiego. Założony on był r. 1190 w Jeruzalem w szpitalu P. Maryi od Henryka Waldport możnego Niemca; od ktorego zakon też Niemiec: kim, czyli Teutońskim jest nazwany. Ustanowieni od niego kawalerowie wypędzeni będąc od niewiernych z ziemi świętej, schronili się r. 1230. do Prus, tam zwani Krzyżakami; wezwani od Konrada Xcia Mazowieckiego aby go bronili od pogan, i ich nawracali, zawoiowali kray cały z czasem, i ustanowili w nim W. Mistrzowstwo. Albert Margr. Brandeburski 64ty z liczby W. Mistr: obrocił Mistrzowstwo Pruskie na Państwo świeckie, i ktore obiał r. 1525 iako lenność Korony Pol: a ktore potem wzięło tytuł Krolestwa r. 1701. Ciż kawalerowie potym po Albercie obrali innego, ktory przyjęty był od Stanow Frankonii r. 1538. i otrzymał mieysce między Arcy-Bisk. i Bisk. tego Cyrk. Bisk. Bambercki nie dependujący tylko od Pap. miał spór z nim o mieysce. W. Mistrz powinien być zawsze Katolik, i posiada wielkie dobra, iako i sami kawalerowie w Niem: wszyscy żyją w bezżeństwie, i aby byli przyięci, powinni czynić wywod szlacheństwa od 10 pokoleń, z oycami i matkami. Mieszkańcy dobr ich są wyięci we Fr. od Kadukowego prawa r. 1774.

MARIENTHAL, *Vallis Mariae*, klasztor Protest. w Xstwie Wolfenbittel, wśród lasu, o milę od Helmstadt, fund. r. 1138.

MARIENWERDER, w Pol. Kwidzyn, M. Pruskie, ozdobne zamkiem i kościołem wspaniałym. Leży nad Nogatem. Pamiętne wydzierzanym csem od statków Polskich. Jest o *m.* 12 na połd. od Gdańska, od Grudziądza 4. dł. 37. 10. sz. 53. 42. Jest tego im. znaczne miejsce blisko Hanoweru.

MARIENZELL, klatztor, Bened. w okolicy Wiener-Wald, o *m.* 8 na połd: od Wiednia. Nie trzeba go mieścić z miejscem tego im. w Styryi, ob. Zeilen.

MARIES, (*les trois*) lub *Notre Dame de la mer*, m. Fr. w Prowancyi, blisko Rodanu, o *m.* 6 na połd: ku z. od Arelaty. Do tego miasta, mniemają w Prowancyi, iż przylądowały 3 Marye.

MARIGALANTA, lub **MARIE-GALANTE**, Marygalanta, wyspa Ameryki północney, jedna z Antylskich nał: od Fr. dependuie od Gubernatora Gwadelupy. Krzysztof Kolumbus odkrył ją r. 1493. od r. 1648 osiedli w niej Francuzi. Wzięli ją Anglicy r. 1692. ale znowu tu powrocili Francuzi; r. 1761. powtore opanowali ją Angl. ale oddali ją Francyi traktatem Wersalskim r. 1763. Obfituie w trzciny cukrowe, indych, tabakę i bawelnę; ale od niejakiego czasu cierpi niedostatek wody. dł. 316 15. 35

MARIGNAN, *Melignanum*, M. Wł. w Xłtwie Medyolańskim, sławne porażką Szwaycarow i Xcia Medyolańskiego uczynioną od Franciszka I. r. 1515. Leży nad rz. Lambro, *m.* 4 na połd. ku w. od Medyolanu, 5 od Padwy, 5 od Lodi. dł. 26. 45. sz. 45. 20.

MARIGNY, *Maremsium*, m. Fr. w Normandyi, o *m.* 4 na w. od *Contance*, 2 od *S. Lo*. Jest wieś tego im. o miłe od Gandelu z tyt. Margr.

MARILAND, Marylanda, Prow. Ameryki półn. graniczy na połd: z Wirginią, na w. z Oceanem Atlant: na półn: z Pentylwa-

nią, na z. z rzeką Patowmek w Wirginii. Jest to piękna rozległa równina, i urodzajna. Tabaka tu teysza jest bardzo zalecona. Odno-ga Chesapeak, która leży w pół-szczod kraiu ułatwia jego handel. Mieszkańcy są cery ogorzały, bardzo odważni, zręczni, i urodni. Wierzą w jednego Boga, ale nie wierzą w Opatrzność jego. Podzeleni są na pokolenia niepodległe jedne drugim, i mające swych osobnych Krolow. To co Anglicy tu posiadali dzieli się na 4. o Hrabstw. Karol I. Krol Angiel. oddał te Prow: Lordowi Baltimore prawem służącym jego potomkom, w dziedzictwo udzielne, r. 1632. S. Marle jest M. S. i miejscem obrad Prow. Prowincya ta jest jedną z 13 stanow Amer: ziednoczonych. ob. Stany Amer: ziednoczone. Pensylwania.

MARINGUE, m. Fr. w Arwernii, o *m.* 4 na w. od Riom, blisko Alliiery. Mieszkańcy handlnią znacznie zbożem.

MARINO, (*San*) Maryn, *Marium*, małe ale mocne M. Włó: stolica jedney szczupley Rzpltey, zawartey w Xłtwie Urbińskim, na pograniczu Romanii, pod protekcją Papieża, z 3ma zankami. Rzeplta S. Maryna rządzi się kłstalem Rzpltey od dawnego czasu, stałowi swych urzędników i Magistraty. Miasto leży na górze, o *m.* 4 na połd: ku z. od Rimini, 5 od Urbinu. dł. 30. 8. sz. 43. 58.

MARIZA, *Hebrus*, rzeka Romanii. Płynie pod Adryanopol i wpada do Archipelagu.

MARKLISSA, m. Niem: w Luzacyi wyższej, blisko granic Szląskich, o *m.* 6 na połd: ku w. od Gorlicza. Handel tu jest dobry na płotna.

MARKOPOL, m. na Rufi, teraz w cyr: Lwow. od Saffowa *m.* 4. na w. tyleż na połd. od Brodow.

MARKÓW, m. w Powiecie Ożmianskim, z Stwem placącym

kwarty 3161. zł: w gruntach ży-
wnych, od Ofzmiany na w. m. 9.

MARKOWICA, m. w Woi.
Wołyńskim, nad rzeczką niedale-
ko Klewania wpadającą do Hory-
nia.

MARKOWICE, w Woi. Inc-
wrocławskim, ozdobne klasztorem
Karmelitów, o milę od Gopla.

MARKOWO, m. w Woi. Wi-
tebskim, dosyć osiadłe, leży bli-
zko wielkich lasów nad Dźwiną,
o m. 2. od Witebska.

MARKUSZE W, m. w Woi.
Lubelskim dosyć porządne, ozdo-
bne pałacym imienia Hrynie-
wieckich dawniej gniazdo zgastey
familii Markuszewskich w grun-
tach dobrych, na trakcie, od Pu-
ław m. 3. tyleż od Lublina, od
Warszawy 23.

MARLE, Marla, m. Fr. w
Pikardii, z tyt. Hrabstwa, nad Ser-
rą w Thierarchii, o m. 5 na pold. ku
W. od *Guisse*, 37. od Paryża.

MARLEBOROUGH, *Cu-
netio*, m. Angiel, w Wiltshirze,
z tyt. Xstwa, który dało sławnemu
Xciu tegoż im. Wyfyla 2. Deput.
na Parl. Jest o m. 23. na pold, ku
z. od Londynu. dl. 16. 10. sz. 12. 51.
24.

MARLHEIM, m. w Alfacyi,
o m. 3. na z. od Strasburga.

MARLOW, m. Angiel, w Hr.
Bukingham, wvfyla 2. Deput. na
Parl.

MARLOW, lub Merlow, *Mel-
lotum*, m. Niem. i grod w Xstwie
Meklemburskim, nad rz. Roge-
nitz, o m. 8. na w. od Rostoku.

MARLY, *Mulliacum*, wieś i
piękny Pałac Krola Franc. mię-
dzy Werfalem, i S. Germain, pod
Latem tegoż im. Położenie na po-
dziw miłe, ogrody zaś ma prze-
pyśzne. Wylstawiony był od Lu-
dwika XIV. za staraniem sławne-
go Maillarda. Woły tu sprowa-
dzone przez maszyny z Sekwany,
i da też do Werfalu. O m. 4. na
z. od Paryża.

MARMAGNAC, m. Fr. w
Arwernii, o milę od Auryliaku.

MARMANDE, *Marmani*,
m. Fr. w Akwitanii, prowadzi
handel wielki na zboże, wino &c.
X. Combefis Dominikan tu się ro-
dził. Leży nad Garumną o m. 6.
na pold. ku w. od Agen, 12 od
Burdegali, 140. od Paryża. dl. 17
50. sz. 44. 35.

MARMARA, lub MARMORA,
nazwisko 4 wysp Azyi na morzu
Marmora, ktore od nich tak się
zowie. Naywiększa, ktora się zo-
wie Marmora, ma miasto tego im.
i m. 12 obwodu. Druga zowie się
Aweczia, trzecia *Contalli*, czwar-
ta *Gadaro*. Powietrze tu panuje
bardzo dobre. Obfituje w zboże,
wino, owoce &c. Wielu na nich
zamieszkałych Mnichow Greckich
znayduie się. dl. 38. 35. sz. 40. 33.
Morze *di Marmora*, lub morze
Białe, jest Golf wielki, między
Hellefontem i morzem czarnym.
Jest to ta część morza, którą da-
wni nazywali: *Propontidis*.

MARMOUTIER, lub MAR-
MUNSTIER, *Mauri Monasterium*, m.
Fr. w Alfacyi niż. o milę od Sa-
werny, z Opac. Bened. fund. r.
725. Jest tego im. inne Opac. na
przedmieściu *Tours*, czyniące
16000. liwr. przyłączone do Bisk.
Turoneńskiego.

MARNAY, m. Fr. Hrabstwo
i grod, o m. 5 na pold. ku w. od
Gray, nad *Oignon*.

MARNE, *Matrona*, Marna,
rzeka Fr: ma początek w *Bas-
signy*, płynie przez powiaty *Chalons*,
Soissons, i Paryzki, łączy się z Se-
kwaną w *Charenton*. Nolić baty od
miasta *Pury* poczyna.

MAROGNA, *Maroica*, m. Tu-
reckie w Romanii, sławne rezy-
dencyą Arcy-Bisk. Traianopolita-
ńskiego, blisko morza, o m. 23 na
pold. ku z. od Auryanopola, 60. od
Konstantynopola. dl. 43. 16.
40.

MAROLLES, lub MAROL-
LES

LES, Opac. Fr. Bened: w Diec. Kameraceńskiej, o milę od Landrecies. Sławne jest to miejsce przez swe przednie syry. Jest zamek tegoż im. w Turonii, który dał nazwisko familii *de l'Abbe' de Marolles*.

MAROK, *Marocanum*, wiel. Cesar: w Afr. w części zachodniej Barbaryi. Zawiera Krol. Marokańskie, Fezańskie, Tafilet, Sus, i wielką Prow. Darę. Może mieć dl. na m. 250. sz. 140. Graniczy na poln. z morzem śródziemnym, na w. z Krol. Algierkim, Tunotańskim, Trypolitanińskim, na z. z morzem Atlantycznym, na pośd. z puszczą Barbaryi. Krol. Marokańskie właściwie wzięte leży nad Oceanem zachodnim izamyka te Prow: Hea, Sus, Gafula, Maroko, Dukwela, Eskura, i Telda. kraj nie jest bardzo ludny. Grunta ma piaszczyste, suche i nieplodne po większej części, ale obfituje w wielbłądy, rudę miedzianą, woski, migdały. Liczą tu na 100000. familii podzielonych na wiele *Aduardow*. (są to wieś czyli kupy ludzi gromadnie z miejsca jednego na drugie na wielbłądach przenoszące się) Procz tych *Aduardow* jest tu wiele innych pomieszkań nakształt wsi polorówniejszych wprawdzie, ale występniejszych też. Krol jest samowładny, i utrzymuje, że pochodzi od Mahometa, za którego nauką idzie, podług tłumaczenia Doktora Melich. Znajduje się tu wiele Chrześcian niewolników, żydów i zburmanionych. Prow: Marokańska rozciąga się po nad morzem, od z. do w. Obfituje w pszenicę, tabakę, proso, i wszelkie rodzaje legumin i owocow. Mieszkańcy prowadzą handel znaczny.

MAROK, *Marochium*, wiel. i mocne M. Afr. stolica Cesarstwa Marokańskiego, zbudowane r. 1052 od Abu-Techisena I. Kroia Almorawidow. Ma wielką i piękną fortecę, w ktorej jest wspaniały Abdul-

mumena Moczet. Miasto to nie jest już tak bogate, ani tak ludne iak dawniej, odtąd iak Krolowie zaczęli mieszkać w Mikwenezie. Liczą tu na 25000. mieszkańców. Leży w równinie, o m. 10. na pośd. ku z. od Fezu, 50 od Sus. dl. 10. 50. sz. 30. 32.

MARONICI, Maronites, Chrześcianie osiedli na górze Liban, złączeni z kościołem Rzymskim. Patriarcha ich rezyduje w klasztorze Kanubińskim, o m. 10 na w. od Trypoliu. ob. Kefroan.

MAROS, wielka rz. Węgierka, wypływa z Karpackich gór, bieży przez Siedmiogrod, Węgry, i wpada do Cisy, naprzeciw Segedyna.

MARPURG, *Marpurgum*, piękne, mocne i znaczne M Niem. w Landgrafstwie Hesse Kasselkim, stol. Hassyi niż. z Akademią fund. r. 1520. ozdobne zamkiem, pałacem, w którym Xżę swą ma rezyd. pięknym rynkiem i ratuszem wspaniałym. Wzięte było od Franc. r. 1758. odebrane r. 1759. Jest w położeniu miłym nad rz. Lohn, o m. 14 na pośd. od Waldeku, 18. od Frankfortu, 19 od Kasselu. dl. 26. 28. sz. 50. 42. Grob S. Elżbiety zmarłej r. 1231. jest jedną z największych obobliwości miasta tego. Jest inne m. tego im. w Styryi niż. nad Drawą z zamkiem, o m. 10. na pośd. ku z. od Gratzu, 24. od Laubachu dl. 33. 45. sz. 46. 42.

MARQUELFAVE, m. Fr. w Diec. *de Rieux*, o m. 2. na poln. od Rieux.

MARQUEISANNES, m. Fr. w Hr. Ruffyllońskim, o m. 3. od *Ville Franche*.

MARQUENTERRE, mała krajina Fr. nad morzem w Hr. *Ponthieu*, między Sommą i Authią. *Quent* wieś znaczna jest iey miejscem głównym.

MARQUETTE, Opac. Bern. fund. r. 1225. o milę od Lilli.

MARQUEISE, m. Fr. w Pi-

kardyi, o *m.* 2. na połu. od Bolo-
nii.

MARQUISES, (les) Marki-
zy, wyspy na morzu połu. pod 10
gradusem szerokości połu. Obfitują
w owoce, drob i świnie. Niewia-
sty tu skromniejszy są, niż na innych
wyspach pod tymże stopniem sze-
rokości, co się bydź zda przeciwi-
Systematowi wpływania Klimatu,
czyli własności powietrza do oby-
czajów naszych, które systema na-
si Filozofowie po Panu *Montesquieu*
tak zgodnie utrzymują.

MARR, Prow. nadmorska Szko-
cyi, z tyt. Hr. Obfitnie w zboże, le-
guminy, bydło, ryby i zwierzyńce.
Aberden jest iey *M. S.*

MARRAT, *m. Fr.* w Arwer-
nii, o milę od *Olierques*, 4 napo-
łud. od *Thiers*.

MARRYBOROUGH, ob.
Queens-Town.

MARS-D'OUTILLE, (*S.*)
m. Fr. o *m.* 5. na połu. od *Chateau-*
du-Loir.

MARSA, *Maxula*, *M. Afr.* w
Krol. Tunetańskim, w Państwie
Guletty, z pięknym pałacem i ro-
skofsznemi ogrodami, gdzie na ro-
zrywkę Bąszowie Tunetańscy się u-
dają.

MARSAC, *m. Fr.* w Arwernii
o *m.* 2. od *Ambertu*, oyczyzna
Grzegorza Turoneńskiego.

MARSAI, *m. Fr.* w pow. Al-
teńskim, o *m.* 4. na w. od *Surge-*
res.

MARSAILLE, równina Pie-
moncka, pamiętna potyczką wy-
graną *X. de Galmat* r. 1695. między
Turyńcem i *Pignerol*.

MARSAL, *Marsallum*, *m. Fr.*
w Lotaryngii, z tyt. *Katztelanii*.
Założone jest na palisadach, wśród
flonych bagnów nie łatwo przystę-
pnych, a przy tych obronne twier-
dze miasta czynią go bardzo mo-
cnym. Leży blisko rz. *Seille* o *m.*
7. na połu. ku w. od *Nancy*. dł. 24.
18. sz. 48. 46

MARSALA, dawne i mocne

M. w Sycylii, w Prow. *di Maza-*
ra, blisko morza. Jest ludne, i zbu-
dowane na obalinach dawnego mia-
sta *Lilibea*, 5. *m.* na połu. od *Ma-*
zary, 21 od *Palermu*. dł. 30. 12. sz.
37. 51.

MARSAN, (le) mała kraina
we *Fr.* w Wielkorządztwie Burde-
gali, z tyt. Pod-Hrabstwa. Jest pu-
szczona w maństwo i ma swe obrady,
iako kraj mający mnieysze w liczbie
Stanow. Na obradach prezydnie
Syndyk tey krainy. *Mont-Marsan*
nad rz. *Midouise*, o *m.* 10 na połu.
ku w. od *Daxu*, jest *m. stoł.* w niey,
które ma *Opac. Panien S. Klary*.

MARSANE, *m. Fr.* w *Delfi-*
niacie, o *m.* 2. od *Livron*.

MARSAL QUIVIR, lub **MAK-**
SALKWIWIR, dawne i mocne *M.* *Af-*
fryk. w Prow. *Beni-Arax*, w Krol.
Tremeseńskim, z jednym z najpię-
kniejszych i najlepszych portow w
Afryce. Zbudowane na skale blisko
morza o milę od *Oranu*. Należy do
Hiszp. ktorzy go odebrali r. 1732.
dł. 17. 25. sz. 35. 40.

MARSEILLE, *m. Fr.* w po-
wiecie *Bellowaceńskim*, o *m.* 5 na
połu. ku z. od *Beauvais*.

MARSEILLE, *Maffilia*, *Ma-*
sylyia, dawne, wiel. i mocne *M.*
nadmorskie *Fr.* w *Prowancyi*, naj-
bogatsze, najludniejszy i najhan-
dlowniejsze w tey *Prow.* z dobrym
portem, w którym stawiają galery
Krol. z *Bisk.* pod metropolią *Are-*
lateńskiego, z *st. Opac.* pod im. *S.*
Wiktora, które sekularyzowane
zostało, i z *Akad. Franc.* We wszy-
stkich czasach sławną była dla han-
dlu *Masylyia*. *Ludwik XIV.* wysta-
wił tu *cytadelę* i *fortecę S. Jana*,
dla uskromienia mieszkańców, kto-
rzy wolnem się bydź domagali.
Dzieli się na nowe miasto, które
jest bardzo piękne, i stare złym
zbudowane gustem. Znajdują się
Maryyli korale, najlepze z róż-
nych części świata ziota. Zdobią
go bardzo wspaniałe budowle. Ok-
ręt tu jeden który przypłynął z

Seydy r. 1720, całe miasto zarażił powietrzem, które wiele wygubiło mieszkańców. Oyczyzną jest Pytheas, sławnego Astronoma, Maskarona, kawalera Herieux, Rigorda, Plumiera, &c. Leży nad morzem śródziemnym, m. 6 na półd. od Aix, 12 od *Toulon*, 16 od Arles, 169 od Paryża. dl. 23 2. sz. 43. 17. Okolice Marfylii zabudowane są pięknymi pałacami, domami dla rozrywek.

MARSY, tytuł Biskupstwa w Krol. Neapol. ktorego Biskup rezyduje w Piscynie nad jeziorem Celano. o m. 2. na w. od Celano.

MARSICO-NUOVO, *Marsicum*, nowy Marlyk, małe, ale bogate i piękne M. Włoskie, w Krol. Neapolit. w Pryncypacie. z Bisk. pod dependencyą Salerneńskiego. Leży pod górą Apenninem, blisko Agri, o m. 2. od *Marsico-vetere*, innego miasteczka w Bazylikacie m. 11. na półd. ku z. od Cirenza, 20. od Salerni; dl. 33. 24. sz. 40. 22.

MARSILLAC, m. Fr. i Opac. Bened. czyniące 10000. liwr. o m. 5. na północ ku w. od Cahors. Inne jest o m. 3. na półn. od Burdegali.

MARSILLAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, z tyt. Xstwa, o milę od *Rochefoucault*, 5. od Angulemy.

MARSILLY, ob. Marcilly.

MARTABAN, *Martabanum*, Prow. Azyi, w Krol. Siamskim, nad Bengalskim golfem. Grunta ma żyzne i zdrowe powietrze. Obfituje w ryż, i owoce wszelkiego rodzaju. Handel prowadzi wielki. Jey MS. tegoż. im. jest bogate, ludne, i piękne. Port go czyni bardzo handlownym: dl: 114. 25. sz: 16. 35.

MARTEL, *Martellum*. m. Fr. w pow. *Quercy*, stol: Pod-Hrabstwa *de Turenne* nad Dordonią, o m. 7. na w. od Sarlaty.

MARTHA, (S.) jedna z wysp Sorlingkich, na Zachod Hrab-

stwa Kornuwallii.

MARTHA, (S.) *Sainta Martha*, Prow. Ameryki połud: w części nadnor. ziemi tegiey. Ma na mil. 70. wzdłuż, i tyleż wszertz prawie. Gorąca tu panują wielkie z strony morza połud, ale w śródoku powietrze jest dosyć zimne dla gor wyfokich. Znajdują się tu zupy solne, szyby złote, kamienie drogie, &c. podostatkiem pomarańczow, cytryn, granatow &c. Mieszkańcy dzicy tego kraiu są szybcy, bardzo dumni, grubiańscy, i mocni. Hiszpanie poliadają częśc tey Prow: ktora wiele innych małych pod sobą zawiera. S. *Martha* jest MS. ktore jest Bisk: zbudowane na mieyscu bardzo zdrowym, blisko morza, z bardzo dobrym portem otoczonym wyłokiem górami. Dawniey gdy floty Hiszp: tu zawiały, było bardzo znaczne, ale teraz jest nikczenne. dl: 303. 35'. 30". sz. 11. 26', 40".

MARTHA, (Sta) lub SIERRA-NEVADA, bardzo wysokie góry w nowey Hiszpanii, pod strefą gorącą. Naznaczają obwodu ich m. 30. lub 40. w około, a 2. wyfokości. Wierzch ich wśrzed naywiększych upałów okryty jest zawtze śniegami. Z gór tych daie się widzieć góra przyładku *Tiberin* na wypie S. Dominika, ktory ztąd jest na m. 10.

MARITHON, m. Fr. o m. 5 na półd: ku w. od Angulemy.

MARTIGNE-Briant, *Martiniacum*, m. Fr: w Andegawii, o m. 5. na z. od Saumur, z kapitulą i zamkiem. W poblizkości znajduje się krynica *Jouanet* mająca skuteczne wody przeciw wielu chorobom.

MARTIGNE, m. Fr: w pow. Cenomańskim, o m. 3. na półd: od Mayenny.

MARTIGNES, *Maritima*, M. Fr: nadmorskie w Prowaucyi z tyt: Xstwa. Leży blisko jeziora m. 5. długiego, a 2. szerokiego spła-

wnego wszędzie, a które wydaie sol dobrą. Zowie się też *Étang de Bere*, o *m.* 8 na północ ku z. od Marsylii. dł: 22. 45. sz: 43. 28.

MARTIN, (S.) *S. Martinus*, *m.* Fr. mocne na wyspie *Ré*, z dobrą Cytadellą i portem. Fortyfikacye jego są dziełem Pana *Vauban*. Tegoż im jest *Opac*: w *Troyes*.

MARTIN, (S.) *Opac*: *Bened*: przy *Autun*, czyni 4500 liwr: *Krolowa Brunehaud*, tu jest pochowana, i iey tu grob dotąd widzieć się daie. Inne *Opac*: w *Diec*: *Bellowaceńskiey* przyłączone jest do *Collegium Ludwika Wiel*: w *Paryżu*. Tegoż im. w *Niwernie* czyni 3000 liwr. Także blisko *Pontoise* czyni 9000 liw. Tegoż im. w *Sez* czyni 2000 liwr: ob. *Tours*. *Espernay*. *Savigny*. *Molome*.

MARTIN, (St.) *Sgo Marcina* wyspa w *Amer*: jedna z *Antylskich* w *golfie Meksykańskim*, na półn: ku z. względem wyspy *S. Bartłomieja*, ma *m.* 18 obwodu. Niema ani portu, ani rzek, ale wiele źnp solnych. Po kilku rewolucyach została nakoniec przy *Fr*: i *Holl*: którzy ją wspólnie posiadają. dł. 15. sz. 18 15.

MARTIN. (S.) jedna z wysp *Sorlingskich*, na z. *Hrabstwa Kornuwallii*.

MARTIN-le-Beau, (S.) *m.* *Fr*: nad rz. *Cher*, blisko *Turony*, sławne porażką *Saracenow* r. 732 *Normandczyków* r. 841 i nakoniec *Szampańczyków* r. 1044.

MARTINIQUE, (la) *Martinica*, *Martinika*, znaczna wyspa *Ameryki północney*, jedna cenniejsza z *Antylskich*. Długa jest na *m.* 16. szer: blisko połową, w około ma *m.* 40. *Francuzi* wprowadzili tu swe osady r. 1635. Jest tu wiele gór zarosłych piękniemi lasami, wiele rzek, i dolin urodzaynych we wszystko, prócz *wina* i *pszenicy*, które się na tej wyspie nie udają. Właściwi rodacy

chleb z drzewa *Manioc* wolą niżeli pszenicy. Wyspa ta jest bardzo ludna. Ma co do rządu *Gubernatora generalnego Intendenta*, *Gubernatora partykularnego*, i dwoch *Namieśtnikow Krol*: cenniejszeiemy miejsca są: *Fort Roial*, forteca *S. Piotra*. fort. *S. Troycy*, fort: *Marigot*, i fort: *Mouillage*. *Obywatele* są bardzo odważni. *Odparli* *żwawo* r. 1674. *Admirała Ruitier*, 1695 *Anglikow*, którzy na nią napadli. *Ostatni* ci opanowali ją r. 1762, i oddali *Francyi* *traktatem Wersalskim* 1763. *Powietrze* tu teysze niezdrowe jest dla *Europeyckow*, ale ci, którzy tu się urodzili, żyją długo. *MS.* leży o 230 *m.* od *kapu Francuskiego* 900, od *Kwebeku*, 1530 od *Paryża*. dł: 318. sz. 14. 43.

MARTINSBERG, piękne, i mocne *M.* w niz: *Węgrzech*, o 4. *m.* od *Raaby*.

MARTISAT, *m.* *Fr*: w *Brennie* nad *Klesą* o 4 *m.* od *Blane*.

MARTORANO, *Mamertinum*, *Martoranum*, *m.* *Włoskie* w *Krol*: *Neapolitańskim*, w *Kalabrii* bliższej, z *Bisk*: *suffr*: *Cozenskiego*. Leży o 3 *m.* od *morza*, o od *Cosenzy* dł. 34. 12. sz. 39. 8.

MARTOREL, *Martorelsum* *m.* *Hiszp*: w *Katalonii* przy *zbiegu* rz. *Noi* z *Dobregatem*; na których dwa są piękne mosty. Leży o 9 *m.* od *Barcellony*.

MARTORY, przedtym *Calageris*, dawne *M. Fran*: o 5 *m.* od *Saint Bertrand* z mostem na *Garumnie*. Jest oyczyzną *Herezyarchy Wigilancyusza*, który przeciwko *relikwiom* oświadczył się.

MARU, prow: *Kochinchinka*,

MAROETOLS, albo *Marwege Dharengum*, piękne *M. Fran*: w *Languedocy* z *kollegiatą*. Bardzo jest handlowne. *Xiażę de Jozeuse* odebrał go *kalwinistom* r. 1586, i do szczętu zburzył; ale wkrótce do *pierwizego swego* przy szło stanu. Leży na piękney

nie, nad rz. kolanga, o 4 m. od Mendy, 121, od Paryża dl: 20. 58. sz. 44. 35.

MARVILLE, m. Fran: w Xjeſtwie Karignańskim o 1 m. od Tamets: inne tegoż im. znajduią się w pow: *Verneuil au Perche*.

MARUSSA, lub MARCHA-SKA, rz. w Podolskim wpada do Nieſtru.

MARYAMPOL, m. w Woi: Podolskim, ozdobne kościołem i pałacem dawnym imienia Potockich. Leży nad Nieſtrem blisko Jezupola, od Halicza m. 2. Teraz iſt pod pan: Auſtr: w Cyr: Haliickim.

MARYANOW, m. w Woi: Podolskim, w dobrym położeniu nad Ladawą blisko Jułtowkowa, od Borkowa m. 3.

MARYENHAUZ, m. Inflanckie z zamkiem, między bagnami, zruynowane w wovnach Szwedzkich i Moskiewskich. Dawniej ſtwo, teraz pod pan. Roſſyi.

MARZILLA, piękne m. Hiſzp: w Krol. Nawarrę o 12 m. od Pampellony przy rz. Aragonie.

MASANDERAN, ob Tabriſtan.

MAS-D'AGENOIS, m. Fr. nad Garumna o 1 m. od Marmandy.

MALDAIRE, ob. Aire.

MAS-D'ASII, *Aſium Manſum*, m. Fr: w Hr: Foix na pięknocy dolinie nad rz. Riżą o 3 m. od Pamions, 4. od S. Liziers, z opac: Bened: ktore czyni do r 3300 liw. Przy tym miasteczku znajduie się ſkała, na wſkroś ktorey rz. przechodzi.

MAS-GANIER, albo Grenier, m. Fr. o 1 m. od Rivier Verdun, przy Garumnicy. Są tu ſady Krolewskie i Opac: Bened: czyniące do r. 5500 liw.

MAS-SATTE-PUELLE, m. w Biſk: S. Papula. Leży w Langwedocy o 4 m. od S. Papula.

MASBAT, *Mafbata*, wyſpa na morzu Indyjskim jedna z Filipińskich, ma 30 m. na okolo. Hiſz: opanowali ją r. 1569. Porty tuteyſze ſą bardzo wygodne. Mieszkańca iſt przez Indianow hołdownikow Hiſzp.

MASCAREIGNE, Maſkaryn, albo wyſpa Burbońska, w Afr: na Oceanie Etyopſkim, na w. wyſpu Madagaskary, o 100 m. od kapu dobrej nadziei. Jeſt owalna, i ma 15 m. wzdłuż, 10 wſzerz, a 40 do koła. Była odkryta przez Portugalczyka pewnego z Familii Maſcarenas. Fr. tu oſiedli r. 1657. i 1672. Tu ſię zatrzymują okręty Fr. idące ku brzegom Koromandelskim. Obſtutue w ryż, kawę, &c. Powietrze tu iſt bardzo zdrowe, rzeki rybne, a góry napełnione zwierzyną. Nie maſz tu żadnego gadu ſzkodliwego, ani drapieżnego zwierzęcia. Na brzegach iey zbierają wiele ſzarego bursztynu, koralu, i pięknych kokilek. Wichry tu ſą częſte i gwałtowne. dl. 73. 30. sz. pold: 20. 30.

MASCATA, *Mascatum*, m. Az: na brzegu Arabii ſzczęśliwey, z cytadyllą na ſkałe. Mieszkaią w nim Murzyni, Indyjanie, Zydzi, i Port: dl. 75. 25. sz. 23.

MASCON ob. Macon.

MASEUBE, m. Fr. w Hr: Eſtarac; na prawym brzegu Gerſy o m. 6. od Lombezy.

MASEYCH ob. Maeſeich.

MASLAWSTAW, m. w Kiiowskim, dawniej obrotne, i z zamkiem; leży nad rz. o m. 2 na z. od Kaniowa.

MASLAY m. Fr. o dwie m. od Sens.

MASMUNSTER, *Mafonis Monasterium*, M. i opac. kanoniczek S. Auguſtyna w wyz: Alſacyi o 4 m. od Beſert, w diec: Baſelenskiej. Same do tego opac: panny ſzlachetne ſą przypuſzczane.

MASOX, *Mafauca*, dolina w kraju Grizonſkim biorąca ſwoie i-

mie od Masox pryncypalnego jey m.

MASSA, albo **MASSA-CARRA**, *Massa*, dawne, ludne i piękne M. i X. Włoskie w Toskanii z Bisk. suff. Sienneńskiego. Tu rezydowali przedtym X. z domu Cibo; z ktorego Xżę Modeny pojął dziedziczkę. St. jest przez swe piękne głązy marmurowe, Leży na piękney równinie o 1. m. od morza, 4. od Sarzanny, 10. od Pizy, 22. od Florencyi, dł: 27, 45. sz. 44. 1.

MASSA LUBRENZE, albo *Masse di Soriento*, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Labour, z Bisk. suff. Sorienteńskiego. Leży przy morzu, w miejscu trudnym do przystępu, o 2. m. od Soriento, 7. od Neapolu, dł. 31. 58. sz. 40. 40.

MASSA VETERNENSIS, m. Włoskie w Sienneńskim pow. Leży na górze przy morzu, o 10. m. od Sienny dł. 28. 35. sz. 43. 5.

MASSACHUSET'S BAY, jedna z 4. prow: nowey Anglii, mająca na pośn. New-Hampshir, morze pośn. na w. Konektykut, na pośd. New Jork na z. Bosta leży nad odnogą dającą im. tey prow. Jest ona jedną z 13. prow. ziednoczonych,

MASSAFRA, *Masafra*, małe ale obr: M. Włoskie w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Otrantfley. Leży pod Apenninem, o m. 4 od Tarenty, dł. 34. 55. sz. 40. 50.

MASSAT, m. Fr. w Gaskonii o m. 4. od Foix.

MASSAY, *Massicum* m. Fr. w Berry w diec. Bourges, o m. 5. od Jfloudun, z opac, Bened: fund. r. 738. czyniącym dor. 3400. liw.

MASSERANO, *Masseranum* małe i obr: m. Włoskie, stołeczne małego X. tegoż im. w Piemontcie, między pow. Vercellois i Bielois. X. Maffareński trzyma je jak lenność kościelną. Leży na górze o m. 8. od Wercelli, 18. od Turynu, dł.

25. 40. sz. 45. 132.

MASSIAT, m. Fr. w Auvergne o m. 4 od Brioudy z tyt. Hr. **MASSILHARGUES**, m. Fr. w niz. Languedocy w diec. Nimskiej nad rz. Vidurlą o m. 4. od Montpellier.

MASSISSA, *Mopfuestia*, dawne M. w Turcyi Az. w prow. Adana, o m. 5. od tego M. w Aladulii nad rz. Dhiphon (*Pyramus*) która dzieli na dwie części M. złączone mostem kamiennym. Grunta tuteysze są obfite i żyźne. Znajdują na górze poblizkiy wielką moc kwiatow, i roślin bardzo zachwalonych.

MASSUGUTÉZ, m. w Langwedocy w diec. Albeńskiej.

MASTRICHT *Traiectum ad Mosam*, dawne, w. piękne i bardzo obr. M. w Niderlandzie ułąpione od Hiszp. Prow. zkonfederowanym traktatem Munsterskim. Ratufz, i inne gmachy publiczne są bardzo piękne. M. wlpolnie jest rządzone przez Stany, i przez Bisk. Leodyjskiego. Xżę Parmeński dobył go r. 1579. i złupił. Fryderyk Henryk Xżę d' Orange odebrał go Hiszp. r. 1634. Ludwik XIV. we trzynastu dniach je dobył. r. 1672. Wilelm III. Xże d' Orange musiał odstąpić od obleżenia tego M. r. 1676. Fr. odzyskali je r. 1748. i tegoż r. oddali. Leży na lewym brzegu Mozy, która je oddziela od Wyck, składającego część niby Mastrychu, z ktorym pięknym mostem jest złączony, o m. 6. od Leodium, 22. od Bruxelli, 19. od Kolonii, 77. od Paryża. dł: 23. 20. sz. 50. 50.

MASULIPATAN, *Masulipatanum*, M. ludne Indyjskie na brzegu koromandelskim w Panstwach W: Mogola. Płotna tuteysze farbowane są nayzachwaleńsze z całych Indyi, ale mało ich się tu robi. Jest teraz w posesyi Angl. od r. 1759, ktorzy założyli w nim handel pożyteczniejszy

przez sprzedaż, niż przez kupno. Francuzi mają tu także swoje miejsce, ale mały handel prowadzą. Angl. będąc panami M. przymuszają inne Narody do oplacania swych towarów tak wchodzących iak wychodzących, co cały handlu pożytek, na ich przeciąga stronę, gorąco tu jest nieznośne, podczas Miesiąca Maia. Obywatele żadney żyjącey nie iedzą rzeczy; co złączone z wielką kraiu żyźnością, sprawuje iż tu wzystkiego prawie darmo dostać można. Leży przy uściu rz. Krifny, o m. 80. od Golkondy. dł. 99. sz. 16. 30.

MATAKA albo **MANTAKA**, odnowa wygodna na brzegu pośn. wyspy Kuby w Amer. Tu Piotr Heyn Admirał Hol. zbił Flottę galiotow Hiszp. r. 1627. W tey odnodze Flotta Galiotow ma zwyczaj brać wodę, płynąc do Hiszp. Leży o m. 14. od Hawany. dł. 296 sz. 25.

MATALONI, *Mogdalonum*, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim, o m. 5. od Neapolu z tyt. Xłtwa.

MATAMBA, kray w Krol. Angolskim w Afr.

MATAN, albo **MACTAN** wyspa na Oceanie wschodnim, iedna z Filipińskich. Obywatele wybili się z-pod iarzma Hiszp. Na teyto wyspie Magellan był zabity r. 1521 25. Kwietnia.

MATARAM, *Mataramum* wiel. M. Az. przedtym stołecz. Cesarstwa tegoż im, na wyspie Jawie. Jest obr. przez swe położenie, i otoczone górami, w kraiu bardzo żyźnym, bardzo miłym, i bardzo ludnym. dł. 129. sz. połd. 7. 55.

MATARAM, Cesarstwo Mataramskie w części wchodney wyspy Jawy. Obfituje w ryż. Cesarz jest bardzo potężny. Kiedy na swej ukaże się radzie, panowie siedzą na ziemi miną uniozoną, nogi na krzyż pod sobą założone, cia-

ło ku ziemi schylone, oczy zamknięte mając, nie śmiejąc gęby otworzyć, chyba gdy są oco zapytani. Ma on cztery żony. i wiel. liczbę nałożnic Pałac iego dzień i noc jest strzeżony przez 10000. kobiet, pomiędzy, ktorými niektóre takie iak w regim. mają rangi. Jedyny obowiązek mają bronić życia Matarama. Cel: dzieli się na dwanaście prow. siedm nadmorskich, a pięć w głębi kraiu będących. Rządzone są przez Vice-Reiow *Pangoranami* zwanych, w krotkim czane wielkie woyska wystawić mogą, ale że wojować nie umieją, mało są straszne; lubo żołnierze ią śmieli i nienstraszeni. M. S. Mataramu jest teraz Kartasura.

MATARO, *Illuro*, m. Hiszp. w Katalonii, śl. przez swe huty szklane. Leży nad morzem śródziemnym o m. 14. od Gironny, 6. od Barcelony, dł. 20. 10. sz. 41. 30.

MATEIOWITZ, lub **MATEIOWICE**, Matzdorf, m. obronne w wyż Węgrzech w Hr. Spizkim, na górze o m. 12. od Eperies. Cesarfcy dobvli go r. 1684. Całe prawie pogorzało r. 1718. W położeniu jest bardzo miłym.

MATEILLES, albo **MATILLES**, m. Fr. w niż. Langwedocyi w Diec. Montpelierskiej.

MATERA, *Mateola*, M. znaczne w Krol. Neapolitańskim w ziemi Otrantskiej, z Bisk. przyłączonym do Cyrenzeńskiego. Leży nad Kanapłą o m. 11. od Baru, 13. od Cyrenzy, 14. od Tarenty. dł. 34. 18. sz. 40. 51.

MATFRAN, ob. Mataram.

MATEUSZ, (S.) wyspa Afr. przy Ekwatorze na z. wyspy S. Tomazsa. Nal. do Port. ktorzy tu z swemi dla wypoczęcia stawiają okrętami powracając z Indyi wśch. Wielu żeglarzow twierdzi, że ta wyspa jest chimeryczna.

MATIGNON, m. w Brytanii w Diec. *Saint Breux*, o m. 9. od *Saint Breux*.

MANTSUMAY, *Matsumara*, M. i port morski w ziemi Yesso, stoł. Prow. tegoż-im. holdownicze Japonii. Jezuci wielu tu nawrocili r. 1620. dł. 156. 30. sz. 50. 40.

MATTHEO, (S) *Sanctus Mathoens*, S. Mateusz, m. Hiszp. w Aragonii, na granicach Katalonii. Leży na piękney równinie; w kraju żyznym i kilka strumykami oblany. Tu się urodził Doktor Pedro, Jaym Estevan.

MATTHIEU, (S.) m. w Pikt: o m. 6. od Confolens z tyt. Margr.

MAUBEC, m. w Delfinacie o m. 7 od Wiednia. ob. Meaubece.

MAUBEUGE, *Malbodium*, Mobeż, bardzo obronne M. w Niderlandzie, w *Hainaut* z fl. Opac. Kanoniczek, ktore wywodzie się powinny z trzydziestu dwóch herbów, tak z strony oycy, jako matki. M. to ustąpłone było Fr. trakt. Nimegskim r. 1678. Jest umocnione podług sztuki Woubana, i leży nad Sambra, o m. 4 od Mons 7 od Valenciennes, 16. od Bruxelli, 46. od Paryża. dł. 21. 35. sz. 50. 15.

MAUBILLE, ob. Mobile.

MAUBOURGUET, m. Fr. nad Adura, w pow. *Riviere-Verdun* w niż. Armaniaku. Są tu sądy Krolowskie. Leży o m. 2. od *Vice* w Bigorze.

MAUBUISSON, fl. Opac. Bernardynek w pow. *Vexin-Fran:* przy Pontoise. Leży w Diec. Paryzkiej; było fund. r. 1240. przez Krolową Blankę matkę S. Ludwika. Wśród choru tutejszych zakonnic, widziec się daie grob tej Krolowy.

MAVENAT, i Aublioux, m. Fr. w *Auvergne*, o m. 10. od Klermontu z tyt. Hr.

MAUERBACH, Kartuzia w niż. Austrii w pow. niż. Wiener-Wald. Pochowany tu był Fryderyk Austryacki zesły r. 1330. tudziez inni Xżeta.

MAUGUIO, albo *MEGUEL*, *Melgorium* m. Fr. w Langwed. nad stawem

Thaufkim z tyt. Hr. o m. 1. od Massilhargues, 2. od Montpellieru.

MAULAISE, Opac. Bernar. o m. 5. od *Chalons-sur-Saone*.

MAULBRUN, fl. Kłasztor w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim na piękney dolinie przy Pfortz. obroczone teraz jest na Kolleg: gdzie kilkuna: uczniowgratis utrzymuie się.

MAULE, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 3. od Meulan.

MAULEON, albo *MAULEON de Saule*, *Matleo*, m. Fr. stoł. powiatu Soulskiego na granicach Hiszpań. fl. przez urodzenie Henryka Spendeusza Bisk. Pamierskiego. Leży o m. 1. od Pau, 16. od Dax, 172. od Paryża. dł. 16. 46. sz. 43. 12.

MAULEON, *Matleo*, m. Fr. w Diec. Rozelskiej z fl. Opac. zakonnu S. Augu. fund. przed r. 1079. przy rz. Oincie. Czyni do r. 4000. liwr. Było erygowane na Xstwo pod im. *Chailions*, r. 1736. Leży o m. 21. od Rozelli, 21. od Poitiers. dł. 16. 50. sz. 46. 52.

MAULEON, m. Fr. w Armagnac. Drugie tegoż im. leży w Diec. Komingskiej o m. 3. od S. Bertrand.

MAULEVRIER, m. Fr. w Xstwie Andegawskim z pięknym zamkiem. Fund. było przez Fulkona Nęrra, ktory ie dał jednemu z swoich kawalerow, ktory od tej ziemi wziął imie. Leży o m. 3. od Mortague.

MAULEVRIER, kraina Fr. z tyt. Margr. o m. 1. od *Caudebec*. Drugie tegoż im. jest w Xstwie Andegawy o m. 2. od Saumur.

MAULNY, pow. Fr. z tyt. Margr. o m. 3. od Rotomagu.

MAUMONT, m. i dawny zamek w pow. Lemowiceńskim o m. 4. od Tulles przy *Ventadour*; oyczyzna Klemenfa V. i Grzegorza XI.

MAUPERTUIS, m. z tyt. Margr. o m. 2. od Coulommiers.

MAUR, (S.) Opac. Bened. o m. 4. od Angers, czyni do r. 4400

liwr. Inne jest regularne w Diec. Strazburskiej, o m. 1. od Sawerny; a inne iezcze Bened. w Werdunie.

MAUR-DES-FOSSES, m. Fr. o m. 2. od Paryża. Było tu przedtym fl. Opac. sekularyzowane r. 1533. a potem w Kollegiatę odmienione i przyłączone do S. Ludwika Luwrskiego w Paryżu. Pielgrzymią zę wszęch stron do niego.

MAURE. m. z tyt. Hr. w Diecezvi S. Malo o m. 9. od Rennes.

MAURE, (S.) dawne m. Fr. w *Touraine* z tyt. Baronii i zamkiem o m. 7. od Tours, 59. od Paryża. dł. 16. 45. sz. 6. 39.

MAURE, (S.) *Leusas*, wyspa na Golfie Weneckim nal. do Wenetow, na połn. Cefalonii. Od ziemi stałę ręką ludzką jest oddzielona.

MAUREPAS, m. Fr. w Pikardyi o m. 2. od Ham. Drugie tegoż im. leży o m. 2. od *Mont-fort-Amaure*. Ostatnie to ma tyt. Hr.

MAUREPAS, zamek wystawiony przez Franc. na z. iez. *Superieur* w prow. Kanada, pod ministrowstwem JmćPana de Maurepas, od ktorego ma nazwisko.

MAURIAC, *Mauriacum*, m. Fr. w wyż. *Auvergne*. Jest handl. Konie w okolicach jego będące, miane są za najlepsze w Krol. Leży przy r. Dordogne, o m. 11. od Julii, 6. od Aurillaku. dł. 19. 59. sz. 45. 10.

MAURYCY, (S.) *Aguanum*, m. Szwajcarskie w Walezyi przy Rodanie o m. 6. od iego uyscia w iez. Genewskie. Bierze swoje imie od klasztoru S. Maurycego Wodza pułku Tebańskiego, który tu został umęczony. Nal. do Kanonikow regularnych zakonu S. Augustyna. Jest tu wielki most dwie góry łączący

MAURYCY, albo wyspa Fr. *Mauritia*, wyspa Afr. pod 20 gradami m. 9. 12. połd. ma 15. m. do koła i port wysmienity. Wiele tu gór bardzo wysokich, okrytych

zielonemi drzewami przez cały rok, mnostwo ryb, i żolwiow znayduie się. Mowią iż one tam są tak wiel. iż na sobie trzy albo cztery skorup maia, z których pod każdą z osobna dzieięciu, lub dwunastu ludzi wygodnie umieścić się może. Znayduią się tu krowy, cielęta morskie, i płaszczki, z których jedna na nasylenie pięciu lub sześciu ludzi wystarczyć może. Znayduie się tu także mnostwo ptakow bardzo osobliwych, ktore ręką chwytac się daia. Niedopyrze też tak są wielkie iak gołębie, ihy zaś maia podobne do małpich. Wyspa ta mieżkana jest przez Franc. ktorzy zrobili z niey osadę bardzo kwitnącą za staraniem JmćPana *Bourdonais*. Holl. przypłynęli tu r. 1598. i dali iey imie Maurycego od imienia Maurycego d'Orange będącego naowczas ich Sztadholderem. Porzucili zaś ią r. 1712. Tu sobie za zwyczaj odpoczywaią okręty idące z Koromandelu. Leży o m. 40. od wyply Burbońskiey, 180. od Madagaskary i 3024. od Paryża.

MAURYCY, port, m. obron. w Państwie Genueńskim przy O-neilly, na wzgórk, przy morzu śródziemnym, z dobrym portem.

MAURYCI, (S.) m. w Sabaudyi w Tarentezyi pod mnieyszym S. Bertrandem o m. 6. od Moutiers.

MAURYCI, (S.) de Cornoet, Opac. Bernard. o m. 2. od Qwimperlay; czyni do r. 3000. liwr.

MAURIENNE, *Mauriana*, dolina w Sabaudyi, m. 20. wzdłuż maiająca, z tyt. Hr. Rozciąga się aż do góry Montcenis, ktora ią oddziela od Piemontu. M. S. jest S. Jan.

MAURIN, (S.) m. Fr. w Diecezvi Ageńskiey o m. 4. od Agen; z Opac. Bened. ktore czyni do r. 2000. liwr.

MAUROUX, m. Fr. w *Lomagne* o m. 4. od Leistoure.

MAURS, m. Fr. w *Auvergne*

o m. 6. od Aurillac. Leży w wyż. Aruernii, z Opac. Bened. pod tyt. S. Maurycego, albo S. Piotra de Mours, które czyni do r. 2500. liwr.

MAUROWIE, *Mauri*, Murzyni, Narod Afr. panujący nad M. rokiem i Fezem, i mieszkający część Krol. Algierskiego. Przedtem byli Panami Hiszp. Ale na kilka naci podzieliwszy się Krolestw, byli pomalą od Krolow Hiszp. wytopieni. Kardynał Ximenes pod panowaniem Ferdynanda Aragońskiego do szczętu z nich oczyścił Hiszpanią.

MAUTERN, m. w niż. Austrii, w pow. wyż. Wiener-Wald nad Dunajem o m. 14. od Wiednia, fl. przez zwycięstwo, które Marciej Krol Węgierski, odebrał na Austr. r. 1484. Nal. do Bisk. Passaufkiego.

MAWARALNAHAR, imie, które dała krajom Uzbeckim. Bardzo one są ludne i żywe; zawierają w sobie wiele miast, których stolecz. jest Samarkanda. Znajdują się tu miny srebrne i złote. Kraj ten wiele obłany rzekami, z których Chefel i Jehun są najsłynniejsze. Podzielony między różnych Xiążąt.

MAUVES, m. Fr. w Perche o m. 2. od Mortagne.

MAUVESIN, M. Fr. w Armagnac stolecz. Burgrabstwa Fezenzaguelkiego, o m. 5. od Anch.

MAWS. (S.) m. Angl. w Kornwalli. Posyła 2 Dep. na parl.

MAUVY, S. m. Fr. z Kommanderyą Maltańską o m. 2. od Airaines.

MAUZAC, Opac. Fr. fundo. r. 681. w *Auvergne* w Diec. Klermontskiej, przy Riemie, zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

MAUZE, imie dwóch m. Fr. jednego w Piktawii o m. 1. od Thouars, drugiego w kraju d'Aunis, o m. 4. od Sargeres.

MAXEN, w Saxonii przy Pir-

nie. Stoczona tu była Bitwa r. 1759. między Prusakami i Austr: w której ci ostatni byli zwycięzcami.

MAXIMIN, (S.) fl. Opac. Bened. przy Trewirze. Było zrujnowane w dziewiątym wieku; i podczas wojen Ludwika XIV. ale się powróciło znowu do pierwszego swego stanu.

MAXIMIN, (S.) *Sancti Maximini Forum*, m. Fr. w Prowancji w Diec. *Aix*. Jest tu dom bardzo fl. Dominikanek, z przyczyny iż tutejsi obywatele mniemają, że w nim spoczywa ciało S. Magdaleny; co wiele tu bogactw sprowadza. Leży nad rz. Argnes, o m. 6. od Aix, 8. od Tulonu, 2. od S. Baume, 170. od Paryża. dł. 33. 42. sz. 43. 30.

MAY, *Maia*, wyspa Szkocka przy uściu Forthy. Ma dobry port. Znajdują tu wiele ryb, zwierzyzny, i dobrych pastwisk. Skatyliey z strony zachodniej czynią ją nieprzystępną. dł. 15. 22. sz. 56. 23. ob. Mayo.

MAY, m. Fr. w Xstwie Andegawskim, o m. 8. od Montreuil, 2. od Maulevrier z zamkiem.

MAYAGUANA wyspa Amerpołn: jedna z Lukaykich. Ma m. 8. do kola. dł. 305. sz. 22. 25:

MAYDAN, dobra w Sandomirskim nad Sanem niedaleko Rozwadowa. Tegoż im. w Kiiowskim znaczne wielkimi lasami, poniżej *Kufania* na półd.

MAYDLBERG, zamek na górze, z komanderyą Kawalerow S. Jana w Morawii, w Cyrk: Pre-rawskim niedaleko Dewrezy.

MAYE, osada Fr. na brzegach Malabarzkich o m. 6. od Kalikutu.

MAYEN, *Magniacum*, Niem. w Arcy-Bisk. Trewirskim w pow. Koblenckim, z zamkiem nad Netta.

MAYENNE, ob. Maienne.

MAYET, m. Fr. w Andegawii o m. 5. od Fleche; drugie te-

woź im. leży w Burbońskim pow.

o m. 7. od Gaunar.

MAYMAC, ob. Meymat.

MAYN, ob. Mein.

MAYNAS, kray składający część Peru w Audyencyi Quito, wzdłuż Maragnonu leżący. Maią w nim Hisz: kilka Mistvi.

MAYNBERHEIM, m. Niem. w Cyr. Frankonii, w Xstwie O-noltzbachskim blisko rz. Menu.

MAYNZ, ob. Moguncya.

MAYO, albo Wyspa May, *Maia*, iedna z w wśp kapu zielonego m. 7. do koła maiąca. Znajduie się tu mnostwo wołów, krow, koz, i osów i wiele foli, po którą wszystkie zaieżdżają tu Narody a osobliwie Angl: a to dla tego, iż ieden ich tylko przewoz kosztuje. dł. 356. 10. sz. 15. 15.

MAYO, alko Mai, *Maia* M. zruynowane i Hr. Irlandzkie w prow. Konnacyi. Kray obfituje w bydło, zwierzynę, sokoły i miód; i leży na połn. Hr. Gallowayskiego. Zawiera w sobie 9. Baronii M. iest nad uysciem rz. Mai o m. 48 od Dublina, 1. od Kilali. dł. 7. 55. sz. 53. 40.

MAYORGA, m. Hisz, na w zgórze, z tyt. Hr.

MAZAGAN, *Maxacatum* miejsce obr. w Afr. na gran. prow. Dukweli, w Krol. Marokańskim, umocnione przez Portug: ktorzy Sasią i Azamor opuściwszy, Mazagan opanowali. W r. 1562. Szerif obległ ie z woyskiem na 200000 Maurow wynószającym, ale przy-muszony był odstąpić od oblężenia. Leży blisko morza o m. 3. od Azamar. dł. 9. 50. sz. 33. 5.

MAZAN, Opac: Fr. fund: r. 1119. w diec: Wiwerskiej o m. 10. od Viviers. Nal. do Cyst. Czyni do r. 7500. liw. i iest do Bisk. przyłączone.

MAZAN, m. w Hr. Wenez-yńskim o m. 1. od Carpentras.

MAZANDERAN, *Masan-*

dało swe im. iedney prow. położony nad morzem Kalpiiskim. Prow. ta iest żyźna, bardzo ludna, i bardzo miła. Persowie ogrodem ią Perskim zowią. Obywatele tu-teyfi są nayobyczaynieyfi, nay-wiernieyfi, nayustżeńsi ze wlyyt-kich Azvat. narodow. dł. 68. 30. sz: 39. 55. ob. Tabrifstan.

MAZARA, *Mazaris*, dawne M. Sycyliiskie, stol. doliny zna-czney tegoż im. składającej część zach: wyspy. Dolina ta iest bardzo żyźna, i kilką skropiona rz. Zawie-ra w sobie drugą część Sycylii. M. ma Bisk: Suffr: Palermkiego, i dobry port. Leży nad morzem o m. 10. od Trapani, 22. od Paler-mu. dł. 30. 14. sz. 37. 42.

MAZARIN, ob. Rethei.

MAZARINO, *Mazarinum*, m. Sycyliiskie w dolinie *di Noto* o m. 20. od Noto z tyt. Hr: kto-ry dało familii Kardynała Maza-ryniego.

MAZERES, *Castrum Maza-ris* m. dofyć znacz: Fr. w Hr. Foix o m. 7. od Rieux. Hr. *de Foix* mieli tu swoy zamek, w ktorym rezydowali. dł. 19. 17. sz. 43. 15.

MAZNIK, rz. w Kiiowskim, która wpada do Olszanki, przy mieście Olszance.

MAZOWSZE, *Masovia*, wielka i znaczna Prow. Polska z tyt. Xstwa zdawna miała udzielnych Xząt; Po wygalley bezpotomnie linii Xiążęcey na Januszu i Stanislawie, Xiążtach Mazow: Zygmunt I. w r. 1529. przyłączył ią do koro-ny zachowawły iey niektore o-sobne przywileie. Składa się z 3. Wdztw. Mazowieckiego, Płockiego i Rawkiego. Wdztwo Mazo-wieckie gran. na w. z Podlasiem, na pośd: z Woj. Lubelskim i San-domirskim, na z. z Rawkim i Płockim, na połn. z Prusami. Zawie-ra ziem. 10. Czerką, Warszawską, Wizką, Wyszogrodzką, Zakroczymską, Ciechanowską, Łom-żyńską, Pozańską, Liwską i Nur-

ską. Ma za herb orła białego w polu czerwonym. Senatorow więk-
szych ma 3, Wdę, i Kafztelanow
Czerskiego i Warszawskiego, przy-
danego r. 1768. Każda ziemia Sey-
mniknie osobno, i po 2. wysyła
Pořtow. Używa w mundurze kon-
tuszwow granatowych, żupanow i
włogow koloru słomianego, gu-
zikow żółtych z literami X. M.
Kray jest bardzo żyzny, oblany
rzekami; Wisłą Bugiem, Narwą,
Liwcem &c. Osiadły jest od wie-
lu szlachty, ktorych familii Staro-
wolski liczył tu na 45000. M. S.
jest Warszawa.

MAZZO, albo MASINO m.
Szwajcarskie w Waltelinie o m. 3
od Sondrio st. przez batalią r. 1635.

MEACO, Meaka, *Meacum*,
Wielkie i st. M. na wyspie Nifon
w Japonii, ktorey przedtym było
M. S. Jest tu obszerny zamek mo-
cny, w ktorym Dairo rezyduje.
Meaka jest wielkim Magazynem
wszystkich rękodziel japońskich i
bardzo handlowym. Robią tu nay-
bogatsze materye; znaydują się
zaś wszelkie towary, iakie tylko
wystawić sobie można. Liczą tu
więcey niż na 600000. dusz: nie
mieszcząc w tym mnóstwa nie-
zliczonego cudzoziemcow, kto-
rych handel tu ze wszystkich stron
świata zwabia. dł. 151. sz. 36. Le-
ży o m. 5257. od Paryża a 1230. od
przemyku Sondzkiego.

MEADO, wysępka na morzu
Indyjskim jedna z Moluckich, z
dobrym dla okrętow stanowiskiem.
Rosną tu goździki. dł: 144. 40. sz.
1. 12.

MEAN, (S.) Opac: Bened. w
diec: S. Malo o m. 8. od Rennes.
Ustąpiono ie Xięzom Missyonarzom
aby tu Seminarium założyli.

MEARNS, ob. Kingardin.

MEATCH, wielkie i znaczne
dwa Hr: Irlandzkie w prow. Lein-
ster. Titym jest stół: pierwszego,
a Athalona drugiego.

MEAUPEC. Opac: Bened. w

Diec. Bourges o m. 3. od Argen-
ton, przyłączone do Bisk: Kwe-
bekskiego.

MEAUX, *Meldae*, Melda, da-
wne i piękne M. Fr. stół: prow:
la Brie z Bisk: suffr. Paryskiego,
tyt: Hr: i 2. Opac: S. Farena i
Naxs. Panny. Chor kościoła kate-
dralnego, miany jest za nayprze-
dnieysze dzieło, w swoim gatun-
ku. Jest tu sławny plac nazwany
le Marché: Targowisko; jest to
połwyspa Miařtu przyległa; da-
wniey była umocniona i służyła
za schronienie obywatelom pod-
czas oblężeń miasta tego kilkakro-
tnych. Leży w kraiu obfitującym
w zboże i bydło, w miłym pło-
żeniu, nad Marną o m. 4. od Co-
lomiers, 8. od Rořay, 8. od Senlis.
10. od Paryża. dł. 32. 35. sz. 57-
37,

MEBIING, jezioro Pruskie ob-
fzerne w prow: Hokerlandyi nie-
daleko Salfelda.

MECHED, ob. Mesched.

MECHELN, ob. Muegln.

MECHET, m. Fr. w Sain-
tonge w Diec. Saintes o m. 1. od
Rogan.

MECHLIN, lub MECHELEN,
Malinae, lub *Mechlinia*, piękne i
znaczne M. w Nederlandzie Au-
stry: stół. Stanu osobnego tegoż
im. z Arcy-Bisk: erygowanym
przez Pawła V. r. 1559. ktorego
Arcy-Bisk: piřze się Prymasem Ni-
derlandu. M. ma swoy Senat. Pro-
wadzi handel wielki zbożem, i
sobliwie koronkami zachwalonem
powszechnie. Xżę Malborough opa-
nował go r. 1706., gdy opuřczo-
ne od Fr: zostało. Fr. dobyli go
r. 1746. Koncyliow kilka tu mia-
nych było. Oyczyzną jest Jana Bo-
le i Michała Coxis malarzow. Le-
ży nad rz. Dymmerą czyli Dylą
ktora przezeń płynie, i tu zabie-
ra w siebie jedną rz. Położenie
Państwa Mechlińskiego jest pra-
wie w śrzedku Brabancyi. Od Lo-
wanium m. 4. 6. od Antwerpii, 4

od Bruxelli, 11. od Gandawy. dl. 22. 5. sz. 51. 2. Z wezbraniem morza okręty niekiedy do famego Mechlinu zachodzą.

M E C H O A C A N, prow: w nowy Hiszp. w Amer. połn. trzecia z 4. prow. Meksyk właściwy składających. Ma m. 80. do koła. Bardzo jest bogata i obfituje w to wszystko tylko do życia potrzebnego jest. Wielkie tu mnostwo robaczkow iedwabnych znayduie się. Obywatele są przystoyni, mocni, i rozfądni. M. S. jest Walladolid.

M E C K E L B U R G, albo M E K L E N B U R G, Xftwo Niem. w niż: Saxonii, między morzem Bałtyckim, Pomeranią. Marchią Brandeburską, kraiem Saxe-Lawemburkim, i Holštyniein. Obfituje w zboże, drzewa, pastwiska, i zwierzyinę. Bierze swoje im. od M. przedtym bardzo kwitnącego (*Megalopolis*, albo *Megapolis*) ale zburzonego r. 1164. ktore teraz jest tylko małą wioską o m. 2. od Wismaru. Xftwo Meklemburskie ost z. ku w. ma m. 64. w zdłuż, a 36. w szerz. i zawiera w sobie 7. prow. Familia Xżąt Meklemburskich podzielona jest na dwie linie panujące. ktora od dwóch miast Szwerynu, i Strelicu w których rezydują, biorą swoje im. Linia starsza Szweryńska posiada Xftwo Meklemburskie właściwie, Xftwo Wendeńskie Szweryńskie, Hr: Szweryńskie i pow: Rostocki. Linia młodsza Strelicka posiada tylko Xftwo Ratzburskie, pow. Stargardski i 30000. talarow z cła Boicenburgiego. Korona Szwedzka posiada tu M. Wisnar, połwyspę Poehl, i Grod Nieu-Closter. Cały Meklemburg wyznaje Religiją Luterską, i jest uwolniony od prawa kadukowego we Fr. r. 1778. W Szwerynie znaydują się kryjomi katol. Xftwo całe tyczy miast 46. Panujący Xżę Meklemburg na Szwerynie na Seymach Saxonii niż. i Rzeszy Niem. za Xftwa *Meklemburg-Szweryni* i

Meklemburg-Gustrow ma 2. Xżęce głofy. Obydwa Xftwa podług rozdziału kraiu czynią 3. cyrkuły, z których 2. do Szweryńskiej linii, 3ci do Strelickiey należy.

M E C K E N H E I M, m. Niem. w Elekt. Kolońskim, w dystrykcie Effel, o m. 3. na połn. ku z. od Bonny.

M E C K M U H L, m. Niem. w Szwabii, w Xftwie Wirtemberskim, nad rz. Jaksztą, o m. 3. po niżey iey uścia do Nekry, o m. 8. na połd. ku z. od Maryenthalu.

M E D A G U E, źródło wod mineralnych w Arwernii, blisko m. Jesse i Allieryo o m. 30. od Klermontu.

M E D A R D, Opac. Bened. w *Soissons* czyni rocznie 30,000. liw.

M E D A U I, włość Francyi w Normandyi o m. 30. od Seez.

M E D E L L I N, *Metelinum*, dawne m. w Hiszp. w Estremadurze z tyt. Hr. Oyczyzna Ferdynanda Cortez. W okolicach leży żyźnych nad Gwadyaną o m. 12. na z. od Kalatrawy dl. 12. 42. sz. 38. 46.

M E D E L P A D I A, *Medelpadia*, Prow. nadmor. w Szweytl nad Golfem Botnii. Otoczona jest górami i lasami. Sundwald jest iey M. S.

M E D E M B L I C K, *Medemblick*, m. Holl. w Fryzyi nad Zuyderzee. Składa drugą izbę w Kompanii Indyjskiej wschodniey, i posyła Dep. na Stany Generalne. Leży nad morzem z dobrym portem o m. 3. od Enckhuilen, 4. od Hoorn, 9. od Amsterdamu. dl. 22. 28. sz. 52. 43.

M E D G I E S, *Media*, m. Węgier. w X. Siedmiogrodzkim, stol. dystryktu; leży nad rz. Merisch, powyżey Weissemburga w wiel. dolinie st. podpisanemi artykułami przez Stefana Bato.

M E D I N A, ob. Civita-Vecchia.

M E D I N A - C E L I, *Methymna caelestis*, dawne m. i Xftwo w Hiszp. w starej Kastylii. blisko Xalon, o m. 6. od *Siguencia*, 30. od Saragofsy. dl. 15. 26. sz. 41. 15.

M E D I N A - D E L - C A M P O, *Methymna Campesfris*, M. wielkie bogate i dawne Hiszp. w Krol. Legionu

fi. urodzeniem Ferdynanda I. Krola Arragonii, Cezarza także Ferdynanda I. i X. Joz. Akofsty Jezuity. Przedmieście jest piękne ozdobione fontannami wspaniałemi. Miasto to jest bardzo handlowne, i nadane wielkimi przywilejami. Leży na miejscu, które obfituje w zboże i wino nad rz. Zapardiel o m. 15 od Zamory, 10. od Valladolid, 30 od Madrytu. dł. 1. 15. Sz. 41. 22.

MEDINA-DE-LAS-TORRES, *Methymna Turritum*, m. w Hiszp. w Estremadurze na dole pewney góry, o m. 15. od Badajozy, z tyt. Xstwa i z zamkiem.

MEDINA-DEL-RIO-SECO, *Methymna fluvii Sicci*, m. bogate i dawne Hiszp. w Krol. Legionu z tyt. Xstwa. Leży w równinie, na której są dobre pastwiska, o m. 14 od Valladolid, 20 od Legionu. dł. 13. 2. Sz. 42. 8. Nazwisko ma mieć *Rio Seco*, czyli rzeka sucha, ztąd, iż to miasto Medina leżało dawniej nad rz. ktorey potem całe oschło korwto.

MEDINA-SIDONIA, *Affidonia*, bardzo dawne m. Hiszp. w Andaluzji z starym zamkiem, o m. 15. od Gibraltaru, 23. od Sewilli, 8. od Kadyxu. dł. 12. 20. Sz. 36. 25.

MEDINA, *Methymna*, fi. m. Arabii szczęśliwey, które Mahomet stolicą Cezar. Muzułmanow uczynił, gdzie znajduje się także jego grob z marmuru białego, Abubeckera i Omara, w bogatym i wspaniałym Meczezie, do którego Mahometanie pielgrzymują. Miasto jest tak wielkie jak połowa Mekki, położone jest na równinie obfitującej w palmy o m. 91. od Mekki, 225. od Baffory, 240. od Damaszku, 230. od Kairu, 495. od Konstantynopola. dł. 57. 30. Sz. 25.

MEDINGEN, w Xstwie Zell, o m. 5. na półd. ku w. od Luneburga, znakomite Opac. zakonnice fundowane 1261. przez Wenera de Meningen.

MEDITERRANEUM Mare, ob.

morze śródziemne.

MEDOC, *Medulicus Pagus*, kraina Fr. między rz. Gironde i morzem, w pow. Burdegalli, fi. jest dobremi ostrzygami; forteca tam jest tegoż imienia. ob. Isle.

MEDUA, albo **MARA**, *Medua*, m. w Affr. w Krol. Algierskim, w krainie bogatey i żyzney w zboże, obfitey w trzody i owocce o m. 70. na półd. ku z. od Algieru. dł. 21. 12. Sz. 33. 25.

MEDYKA, w ziemi Przemyskiej, pod pan. Austr. wprzod Krolewiczyczna płacąca kwarty 998. w gruntach bardzo żyznych na z. Przemysła.

MEDYNGIANY, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkiem, mające swe sądy w Telszewie.

MEDYOLAN, ob. Milano.

MEEN, ob. Mean.

MEER, blisko Rees nad Renem w Xstwie Kliwii. Hannoverczykowie wygrali tu z Francuzami r. 1758.

MEES, m. Fr w Prowan: nad rz. *Durance* o m. 5. od Riez.

MEGARA, *Megara*, m. dawne w Grecji blisko przesmyku Koryńckiego, przedtym bardzo słabe teraz małe, dają się tu widzieć piękne zabytki starożytności. Miejszkane jest teraz tylko przez ubogich Greków o m. 9. na z. od Aten. dł. 41. 27. Sz. 38. 10. Była także inna osada tegoż imienia o m. 3. na z. od Syrakuzy.

MEGARY, miejsce dość dobre w Szkocyi północney z dobrym portem, w Prow. Lochaber.

MEGEMONT, Opac. Fr. Cysterfów na przedmieściu Klermont, 700. liwr. czyniące.

MEGESWAR, *Pirum*, m. i Hr. Transylwanii nad Kokelą o m. 15. od Alby Julie, sławne dobremi winami. dł. 42. 55. Sz. 46.

MEGRIN, (S.) włość Fr. w *Saintonge*, o m. 3. od Barbesieux.

MEHAIGNE, rzeka w Niderlandzie, która płynie przez

Namur i poniżej miasta Huy wpada do Mozwy.

MEHEDIA, m. Afr. w Krol. Tremezańskim, o m. 15. ua połd. od Algieru. ob. Afryka.

MEHUN, Sur Loire, *Magdunum* Magdun nad Ligierą, m. Fr. w Aurelii, o m. 2. od *Baugency*, oyczyna Jana Clopinel.

MEHUN sur Yevre, *Magdunum*, Magdun, dawne M. Fr. Fr. w pow. Berry, z dawnym zamkiem zbudowanym od Karola VII. gdzie on umarł z głodu, a z którego gruzy tylko pozostaia. Leży wrowninie żyżney nad Yewrą, o m. 4 na połn. ku z. od Bituryki, 42. od Paryża. dl. 19. 52. sz. 47. 8.

MEIDBURG, lub *MAGDEBURG*, *Magdeburgum*, obronny zamek w Niem. o półmili od Landau, należy do Bisk. Spireńskiego. Gnat Mansfeld dobył go r. 1622. Odebrały go woyska Cesi r. 1625.

MEILLAND, ob. Chateau-Meilland.

MEILLARDS, m. Fr. w powiecie Lemowiceńskim, o m. 2. na połn. od Doraty.

MEILLERAIE, m. erygowane na Xstwo r. 1663. o m. 8. na z. od *Poitiers*.

MEIMAT, ob. Meymat.

MEIN, *Moenus*, Men, wiel. Niem. bierze swoy początek w Frankonii w Fichtelbergu, w Margr. Kulmbach, w górach, płynie przez Bisk. Bamberskie, i wpada do Renu przy Moguncyi.

MEINDELHEIM, ob. Mindelheim.

MEINUNGEN, ob. Mainungen.

MEINTHEITH, ob. Mentheith.

MEISENHEM, *Maisonheim*, m. i grod Niem. w Xstwie Dwoch-mostow. Leży w piękneyrowninie blisko Lauterny, o m. 8. na połn. od Zweybrück.

MEISSEN, *Misna*, Misnia, bogate, ludne i znaczne M. Niem. w Elektorstwie Saksim w Margr. Misnia z zamkiem. Należało wprzod

do własnego Biskupa. ale gdy Elektorowie świeccy Bisk. Misnii na świeckie obrocili państwo, i miasto do Elekt. należeć poczęło. Kapituła jednak została się, i 2 Kanonikow z uieysą zawsze profesorami w Lipsku. Część dobr kościelnych tego Bisk. obrocono na fundacyą kollegium Xżąt na górze S. Afra. Xżę Albert odważny wybudował tu zamek r. 1471. który się nazywa zamkiem Alberta. Zna, duie się tam także piękna fabryka porcellany, ktorey Jan Fryderyk Baron Bötticher był wynalzcą. Miasto Misnia jest Luterskie, Prufacy byli tu zbioci od Celarskich r. 1759. Położone jest na miłym miejscu napelnionym wianicami o m. 6. od Drezna, 11 od Lipska, 19 od Witemberga, 90 od Wiednia. dl. 45. 30. sz. 51. 15. Margr. Misnii, *Marchionatus Misniae*, od własnych nayprzed rzędzon- Margr. lennością było Rzeży Niem. Bolesław I. ie był podbił, ale pod następcami od Polski odpadło, część iego naywiększa dzisnay należy do Elekt. Saskiego. U naszych Pisarzow to Margr. też *Myszynskim* się zowie.

MEKKA, *la Meque*, *Mocca*, dawne i bardzo st. M. Azyat: w Arabii szczęśliwey, w Prow. Heiazie. Jest prawie tak wielkie iak Marsylia. Meczet tuteyszy gmach niezmierny i wspaniały ściaga niezliczone mnostwo ludzi z Sekty Mahometa, ktorzy tu pielgrzymuią dla uczczenia te nieiako gniazdo, podług nich, świata, dom Abrahama, studnie Izmaela i schronienie Agary. Oyczyną jest Mahometa, który tu i przemieszkał naywięcey. Miasto jest pod pan. Szeryfa, który pochodzi od Mahometa, i jest panem udzielnym, i ma rezyd: w zamku Mardaa. Leży Mekka w nizinie nieplędney między górami, o m. 10 od morza czerwonego, gdzie jest *Giodda*, zwana także *Port Mekki*, m. 61 na połd. ku w. od Medyny. dl. 58. 30. sz. 21. 45.

MEKLEMBURG, ob. Mekelburg.

MEKNEZ, ob. Mikwenez.

M E. K O N, wielka rz: w połwy-
spie Zagangiesowey. Pływie przez
Krol. Lauzańskie, i uchodzi do
morza Indyjskiego, na w. Gofu
Siamkiego, przebiegłszy wprzod
Krol. Cyamskie i Kambojskie.

MEKRAN, Prow: Perska na
pograniczu Indostanu, między Ker-
manią, Segestanem i morzem.
Nie jest ze wszystkim dobrze zna-
ną.

MELA, ob. Mila.

MELAINÉ, (S.) Opac. Be-
ned: w Rennes, czyni 9000. liwr.

MELAZZO, *Melasa*, dawne
M. Turcyi Azyatyckiej, w Natolii,
blizko Halikarnasu na półn. Daią
się tu widzieć zabytki starożytności.
45. 30. sz. 37. 23.

MELCK, *Medelcium*, małe i
dawne m. Niem. w Austryi niżej nad
Dunajem, o m. 19 na z. od Wie-
dnia.

MELDA, ob. Meaux.

MELDELA, lub **MELDOLA**,
Meldula, mały plac we Włoszech
w Romanii. Dzierżony jest od wła-
snych Xżąt z domu Pamfilow, ile-
ży o m. 3 na półd. od Forli. dł. 29.
45. sz. 44. 23.

MELDORP, lub **MELDORF**,
Meldorpium, dawne i znaczne M.
Niem. w Xstwie Holzfztyńskim w
Dytmarfyi, blizko Mildy i morza,
o m. 6 na półd. od Tonningen, 5.
od Lunden, 18 od Hamburga. Na-
leży do Krola Duńskiego. dł. 26.46
sz. 54. 18.

MELEDA, lub **MALTA**, *Meli-
za*, wyspa Dalmacyi w Golfie We-
neckim, w Rzpłety Raguziańskiego.
Ma na m. 10. wzdłuż. Obfituje w
ryby, wino, cytryny i pomarańcze.
Jest tu fl. Opac: Bened: 6 wsi i kil-
ka portow. Na tey to wyspie po-
dług wszelkiego podobieństwa do
prawdy S. Paw: od iaszczurki był uką-
szony; Oyczyzną jest fl: Nikandria. dł.
35. 28'. 38". sz. 42.

MELFI, *Melphis*, dawne M.
Wlo. w Krol. Neapolitańskim w Ba-
zylikacie, z dawnym zamkiem na
skale. Ma tytuł Xliwa i Bisk: pod
Metropolią Cyrezańskiego, ale wy-
ięte od jego iurydykcji. Jest o m.
2. od Ofanty, 10. od Konzy, 29
od Neapolu. dł. 33. 25. sz. 41. 3.
Nietrzeba go mierzć z miastem
Włoskim Amalfis.

MELAGAZO, m. Portugal-
skie na pograniczu Gallicyi, bliz-
ko Minho, o m. 8. na półn: ku
w. od Tuy.

MELGUEL, ob. Maugnio.

MELIAPUR, *Melispura*,
ślawne M. Indyjskie z tey strony
Gangiesu, na brzegu Koromand-
lu, w Krol. Karnateńskim. Zo-
wią go też miastem *S. Tomazza*,
lubo właściwie mówiąc Meliapur
i *S. Tomasz* są 2. miasta przyległe,
lecz osobne, i nie jedno. Mieszka-
ne jest od Indyanow i Maclometa-
now, w mieście zaś *S. Tomazza*
jest wiele Xcian. Znajdują się tu
też Ormianie i Portugal: i mają
Biskupa pod Metropolią Goańskie-
go. Zruynowane było od Krola
Golkonzkiego, ale Anglicy na-
nowo tu postawili Bastyon, i
swoy rozwieśli pawillon. dł. 97.
30. sz. 13. 10.

MELILLA, dawne M. Afry-
kańskie w Krol. Fezańskim, pow.
Garet. Nazwisko ma od wielkiej
obfitości miodu, w jego okolicy
znajdującej się. Hiszpanie opano-
wali go byli r. 1496. i wystawili
tu Cytadellę. R. 1774 prożno go
oblegali murzyni. Leży przy mo-
rzu m. 30. na z. od Tremezenu.
dł. 13. 35. sz. 34. 58.

MELINAIS, Opac: August:
o miłę od Fleche, przyłączone do
Kollegium *de la Fleche*.

MELINDA, *Melindum*, Kro-
lestwo w Afryce na brzegu Zan-
gwebar. Krol Melindański rezydu-
je na wyspie Mombazie. Mają tu
Porrugalczykowie swą fortecę. Na
jego stol: jest także Melinda przy
uysciu

wyściu rz. *Quilmanci*, w bardzo miłej równinie.

MELITO, *Miletus*, m. Wł: w Krol. Neapol. w Kalabrii z Biskup. pod Metropolią Reggieńską, ale wziętym od jego iurydykcyi, m. 16. na połu. ku w. od Reggio, 20 od *Cosenza*. dł. 34. 9. sz. 38. 10.

MELLA, m. Niem. w Bisk. Osnabruckim, w krainie bardzo miłej. Lutrzy i Reformowani mają tu swe kościoły, m. 5. na połu. ku w. od Osnabruku.

MELLE, m. Fr. z grodem i 2 Parahiami, w Piktawii, o m. 5 na połu. od *S. Maixant*.

MELLERAUD, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Seezy.

MELLERAYE, Opac: Cyfster: fund: r. 1132. czyni 4500. liwrow, o m. 8. na połu. od Nantes.

MELLIAND, m. Fr. w Burbońskim, m. 3 na połu: od *S. Amand*.

MELLINGEN, *Mellinga*, m. Szwajcarskie w grodzie Badenckim. Należv do Kantonow Berneńskiego i Zurychu od r. 1712. co nie przeszkadza iednak aby mieszkańcy nie byli Katolikami. Leży w okolicy urodzayney nad Ruffą.

MELOUE, lub MELAVA, piękne m. w Egypcie wyższym nad Nilem. dł. 49. 10. sz. 27. 30.

MELRICHTSTADT, lub MELERSTADT, *Metristadium*, m. Niemiec: z grodem, w Frankonii w Bisk. Wurtzburckim, nad Streją, o m. 16. na połu: od Schweinfurtu. Tu r. 1078. stoczona była walna potyczka między Henrykiem IV. i Rudolfem Xciem Szwabii.

MELSZTYN, fl. zamek w woi: Krakowskim, na którym się familią Szypytkow piśala, w położeniu wesolym, zruynowany, niedaleko Brzeska.

MELSZTYNEK, u Niem. Hohenstein, m. Pruskie założone r. 1313. Wzięte było od Władysława Jagiella r. 1410. Leży między Oste-

roda i Passenheimem.

MELSUNGEN, m. Niem. z grodem i zamkiem, w Hassyi niż. nad Fuldą, o m. 5. na połu: od Kasselu.

MELUN, *Metodunum*, dawne M. Fr. w Prow. wyspy Franc: stoł: powiatu *Hurepoix*, oyczyna fl. Jakuba Amiota. Leży nad Sekwaną, m. 4 na połu: od *Fontainebleau* 14 od Sens, 10 od Paryża. dł. 20. 16. sz. 48. 33.

MELZAK, lub MEHLSACK, m. Pruskie w Xstwie Wartmiskim z zamkiem, leży nad rz. Walszą, główne dystryktu Melzackiego, od Heilsbergi na z. m. 5. Opanowane było od Szwedow, i we 29 lat odane Polakom.

MELZEN, Meltzen, lub Hohen-Metzen, m. Niem. w Saxonii wyższej, w Xstwie Weiffenelskim, fl. walnem co rok iarmarkami, o m. 2 na połu: od Weiffenfels.

MEMLEBEN, klasztor w Turyngii, w którym umarł Henryk ptaśnik, i Otto I. syn tego, Cesa: Nie jest dziś, tylko wioską nad Unstrutą blisko Naumburga. Nal. do Elekt. Saskiego.

MEMMEL, *Memelium*, Memelburg, znaczne M. Pruskie w prow. Sklawonii, mocna forteca, nad morzem Bałtyckim z portem obronnym i głębokim. W zamku broń i narzędzia wojenne dwie napełniają zbrowiownie. Opanowane było od Moskalow r. 1757. Leży przy granicy Zmudzkiej, nad Tangę, o m. 48 od Gdańska, 18 od Krolewca, 81 na połu. od Warszawy. dł. 39. 25. sz. 55. 50.

MEMMEL, lub MZMEL, jest rzeka też co Niemen; bierze zaś to nazwisko, gdy przechodzi za granicę Litwy. Pod tym im. płynie pod Ragnitz i Tylsit, i potym dzieli się na 2 koryta Rufs i Gilgę. Ta do Krolewca, owa do Memelu prowadzi przez Kurisch-Haff który też był dawniej drogą statkow Polskich; teraz te bezpiecznie mając Kurisch-

Haff, kanałem Friderichs-graben, Deymą i Pregelą do Krolewca płyną.

MEMMINGEN, *Memminga*, *Drusomagus*, piękne i mocne M. Niem. Cesarskie w Cyrkule Szwabii, blisko Illery. Wzięte było od Szwedów r. 1634. od Bawarczyków r. 1703. i tegoż roku od wojsk Cesar. Oyczyzną jest Jana Horneliusza. r. 1770. wyite było od prawa Kadukowego we Franc. Leży w równinie wełolej i żyzney. Jest prawie tak wielkie jak Ulma, o m. 6 od Ulmy, 10 od Aufzpurga. dl. 27. 55. sz. 48. 3.

MEN, ch. Mein.

MENAN, *Menanus*, wiel. rz. w Krol. Siamskim, która płynie przez stolicę Krol. i uchodzi do morza. Gdy ryż wschodzi, wylewać ta rzeka zwykła, opadać i swym płynąc korytem, gdy ten doźrze wa. Wylew ten na podziw grunta czyni żyznieniu. Znaydują się w niej ryby ciobliwsze i krokodyle.

MENANKABO, m. Indyjskie, stol: Krol. tegoż im. na wyspie Sumatra.

MENARS, bardzo piękny zamek Fr. z tyt. Margr. m. 2 na północ ku w. od Blois; należy do P. de Marigni.

MENAT, Opac. Fr. Bened: w Arwernii, czyni 6500. liwr. o m. 7 na półn. od Klermontu.

MENDE, *Mimate*, Menda, dawne r. Fr. w Wielkorządztwie Montpeliiery, stol: pow: *Gevandan*, z Bisk: pod metropolią Albeńską. Fontanny, idzwony Katedralne są największą ciekawością miasta tego. Jest bardzo ludne, położone nad Lotą, o m. 15 na półd. ku z. od *Puy*, 28 od Alby, 125 od Paryża. dl. 21. 9. sz. 21. 30.

MEDOZA, m. Ameryk. w Chili w prow: *Chicuito*, czyli *Cuzco*. Wystawione było od Hurtado de Mendoza, syna Margrabiego de *Cognette* Wiceroya Peru.

MEDRIS, mały kraj we

Wioszech, żyzny i obfity w wina i zboża, o m. 3 na półn. ku z. od Koiry. Należy do Kantonow Szwajcarskich, iak kray poddany. Nie nal. zas do Kantonu Appenzell, który ieszcze niebył skońfederowany, gdy ten kray był dany Szwajcarom razem z Locarno, Luganoi Madia, r. 1512. od Maxymiliana Sforcyusza Xcia Medyolańskiego, ktorego ci do własnego przywrócili Państwa.

MENEHOULD, (Ste) S. *Menechildis Fanum*, dawne i znaczne m. Fr. w Szampanii, główne krainy *Argone*, z tyt: Hr. i zamkiem na skale. Miasto to wytrzymało wiele oblężeń r. 1048, 1089, 1436, 1590. &c: służyło za Ichronienie Xciu Konduszowi, także Xżetóm de Bouillon, i de Nevers, r. 1614. Margr: de Pralin opanował go r. 1616. Hiszp: r. 1652. a Ludwik W. w swej osobie r. 1653 Leży na bagnach między dwoma skalami, nad rz. *Aine*, o m. 10 na półn. ku w. od *Chalons*, 9 na z. od Werdunu, 15 od Reims, 44 od Paryża. dl. 22. 34. sz. 49. 10.

MENETOU fur Cher, m. Fr. o mil 2 od Komorantin.

MENGE. (S.) Opac. Augustyn, czyniące 6000. liwr. i przedmieście miasta *Chalons* nad *Marne*.

MENGEN, m. Niem. w Szwabii, o m. 2 na półd. ku z. od Riedlingen, nal. do domu Austr.

MENGERINGSHAUSEN, Niem. w Hr. Waldeckim, o milę od *Arolsen*.

MENIL. m. Fr. w Andegawii m. 2 od *Chateau-Gontier*; inne o m. 5 na półd ku z. od Andegawy. Także w Szampanii o m. 5 na z. od *Chalons*.

MENIL-Amant, włość Fr. w Normandyi, o m. 4 na półd: od *Contances*.

MENIL-Aubry, włość Fr. w Normandyi, o m. 3 na półd. od *Contances*, inne o milę od *Lusar chat.*

MENIL-Garnier, z tyt. Margr: w Normandyi, o m. 5 na poid. od *Coutances*. Tamże włość *Melin-Glaise* o m. 2 od Argentan.

MENIL-la Hogue, ob. Vinol.

MENIL-Toue, m. o m. 2 od Mortain. Zalecone wodami mineralnymi.

MENILLES, m. Fr. w Normandyi, m. 3 na z. od *Eureux*, mila od Passy.

MENIN, *Menina*, piękne m. Niderlandu Austr: w Flandryi. Wzięte było od Franc: r. 1667. i mocno od nich ufortyfikowane zostało. Odebrali go skonfederowani r. 1706. ale go Ludwik XV. odzyskał r. 1744. i zrzucił jego twierdze. Hollendrzy mieli prawo trzymania w nim swego garnizonu przez traktat Barryerowy r. 1715. Leży nad rz. Lis, o m. 4 na półn. od Lilli, 7 od *Armentiere*, 2 i pół od *Courtray*, 3 od Ypry, 56 od Paryża. dl. 20. 44. sz. 50. 49.

MENKIU, wiel. rz. na półwyspie za-Gangiesowey w Azyi; przerysna Krol. Awańskie, i wpada do Golfa Bengalskiego.

MENOUX, (S.) m. Fr. w Bourbońskim, z Opac. Bened: o m. 3 na z. od Moulins.

MENS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 na z. od *Corps*.

MENTHEIT, Hr. Szkockie Hr. Fifeńskim na w. Hr.

Lenoceńskim na z. Sterlingiskim na

Hr. Stratherny na półn. Dum-

lan jest jego miastem celnym.

Kraj jest mało uprawny; może

14 wzdłuż, 4 w szerz.

MENTON, m. w Xstwie Monaceńskim, z zamkiem nieobronnym. Leży blisko morza, o m. 2

od Monaco, 3 od Wentymilli. dl.

25. 10. sz. 43. 46.

MEPPEN, *Meppa*, m. Niem. w Bisk. Munsterskim. Hollendrzy

wzięli go r. 1587. a Hr. Mansfeld

wziął go r. 1622. Jest tu Przeorstwo fundowane od Ludwika łagodnego r.

874. Leży nad Emsą, o m. 6 na półn. od Lingen, 20 od Munster. dl. 25. 3. sz. 52. 45.

MEQUELLA, m. Egypskie bardzo ludne nad Nilem, w kraiu żyznym w wina i owoce.

MEQUINENCA, *Mequinenca*, *Ociagefa*, dawne m. Hiszp: w Krol. Aragońskim. Jest mocne i dobrym zamkiem obronne. Leży przy zbiegu Ebru i Segry w gruntach żyznych, i miłym położeniu, m. 14 na półn. ku z. od Tortozy, 72 od Madrytu. dl. 17. 55. sz. 40. 22.

MÉR, m. Fr. w pow: Błęzeńskim, o m. 4 na w. ku półn. od Błęzy, Oyczyzną jest Ministra Jurieu.

MER, (la) ob. Morze.

MÉRAL, m. Fr. w Andegawiu, o m. 6 na półn. ku z. od *Chateau-Gontier*.

MÉRAN, *Merania*, dawne, handlowne i piękne M. w Tyrolu nad brzegiem rz. Adygi, o milę od Tyrolu, 5 od Bolzano. dl. 28. 28. sz. 46. 35. Meran był stolicą Xstwa Meranii, ktorego X. mocno niegdyś się wstawili, ale gdy ich dom wygał był, państwa jego dom Austr: zagarnął r. 1366. Jest miasteczko w Misnu także zwane Meran w Cyr. Ertzgeburskim, o m. 4 na półn. od Zwikau. Jest wątpliwość między uczonemi, jezeli ten ostatni Meran był częścią Xstwa Meranii.

MERCHE, ob. *Mercie*.

MERCOEUR, *Mercorium*, m. Fr. w Arwernii, o m. 5 na półn. ku z. od *Iffoire*, z tyt: Xstwa, erygowanym r. 1569. od Karola IX. dla Mikolaia de Lorraine.

MERCOIRE, Opac: Bernard: o m. 5 od Mendy.

MERCUER, m. Fr. o m. 2 od Puy.

MERCUROL, m. w Delfinacie, o m. 2 od *St. Vallier*.

MERCY, Merfy, Prowincya Krol. Angiel: miała przedtym tytuł Krol. a niegdyś i Krolow swych, zawiera 19 Xięstw. Gloucester, Ox-

fort, Buckingham, Herfort, Betfort, Hundington, Northampton, Warwick, Worcester, Heretort, Schrops, Stafford, Leicester, Rutland, Lincoln, Nottingham, Darby, Chester. Leży w pośrodku Anglii.

MERCY, wieś w Lotaryngii, erygowana na Hr. m. 3 od Longuyon. Tegoż im. Opac: Cyster: blisko *Roche-Posay*.

MERDIN, *Marde*, m. Azyat. w Dyarbeku, na górze Tur, z zamkiem, który jest miany za niedobytą, z Arcy-Bisk. pod metropolią Patryarchy Antyocheńskiego, ozdobne wielą pałacami. Okolice rodzi obficie bawełnę. Tamerlan ztąd od oblężenia odstąpić był przyuszony. Należy do Turków, którzy tu mają Bażę, i mocny garnizon. Jest o m. 18 na pośd. ku w. od Dyabekiru. dł. 57. 5. sz. 36. 14.

MERE, m. Fr. o milę od *Montfort-l'Amaury*. Inne o milę od *Conde sur Noireau*.

MERE-Eglise, m. Fr. w Diecezyi Bayoceńskiej, m. 2. na pośn. od *Carentan*.

MERECZ, *Meretium*, znaczne m. Litt: w Woł: Trockim, z zamkiem dREW: z Stwem, i z szkołami i 3 kościołami, w położeniu na podziw miłym, które pociągnęło Władystawa IV. że często się tu bawił, i tam życie zakończył r. 1648. dnia 20 Maja. Leży nad uysciem rz. Merezcy do Niemna, o m. 11 od Grodna, od Olity 4. od Wilna 16. od Kowna 14. od Warszawy 58. dł. 43. 2. sz. 53. 55. Tegoż im. w Woiewodz: Wileńskim, blisko źrzodła rz: Merezcy, w pow. Oszmiańskim od Oszmiany m. 5. Stwo Merezckie płaci kwarty zł: 3107. jest w posesyi emsientycznej Narbutta, Chor. Lidzkiego.

MERYEYTHEIM, ob. Marienthal.

MERGWY, Merguy, M. w Krol. Siamskim, gdzie wżyskiego i kaźdey dostać można tanio żywności, procz wołow, których

przedawać mieszkańcy nie ważą się, od tego czasu, iak tu nauka o'przechodzeniu dusz z ciał ludzkich do zwierząt, jest wniesiona, a którą tu mają za prawo krajowe. Religia Chrześcian jest wolną. Francuzi mieli niegdyś przy tym porcie swą ofadę, ale teraz Mahometanie cały prawie obięli handel Sloniow, etaminow, i ryżu, których dostarczają całym Indyom. dł. 114. sz. 12. 15.

MERIDA, *Augusta Emerita*, Meryda, dawne i mocne M. Hiszp. w Estremadurze, zbudowane od Augusta Cesi: na lat 28 przed narodzeniem J. Chrystusa. Dają się tu widzieć piękne zabytki starożytności; ale miasto wiele z swej stracono wspanialości, i podupađło znacznie. W wieku 12 zber kośc. tu był miany. Chrześcianie zdobyli go na Maurach r. 1230. Jest w położeniu miłym, w równinie obfzerney i żyzney. m. 19 na w. od Elwas, 18 od Alkantary, 56 od Madrytu. dł. 12. 15. sz. 38. 45.

MERIDA, m. Ameryki pośn. w Hiszp. nowey, stol. Prow. Yukatan, rezydencyą Bisk. i Gubernatora. Mieszkana jest od Hiszp. i Indyanow. Leży o m. 12. od morza. dł. 289. 30. sz. 20. 10.

MERIDA, m. Ameryki pośn. w Krol. nowey Granady, w okolicy obfitey w wszelkie rodzaje owocow, o m. 40 na pośn. ku w. od Pampelony. dł. 309. 17. sz. 8. 3.

MERIGNAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 3 na w. od *Cognac*.

MERILLES, m. Fr. o m. 2 od *S. Fargeau*.

MERINDOL, wieś w Delfinacie, o m. 3 na w. od *Cavillon*, którego mieszkańcy z przyczyny religii r. 1545. mocą dekretu parlamentu Akweńskiego wyrznięci byli.

MARINVILLE, m. Fr. z tyt. Hr. o m. 3 na pośd. od *Limapes*, nad rz. tegoż im.

MERIONETSHIRE, *Mer-
vina*, prow: Angiel: w części pół-
nocney prow: Wallii z tyt: Hrab:
graniczy na półn: z Karnarwanią,
i Dembighem, na w. z Hr: Mont-
gommery, na połd: z Hr: Radnot
i Kardygam, na z. z morzem Ir-
landzkim. Ma m. 36. w około, i
zawiera blisko 500000. łanow.
Jest kraj górzysty, obfituje w ow-
ce, ryby i zwierza, a który
wielki prowadzi handel bawełną,
Wyśłał Deput. 1. na parl.

MERLANGE, wieś Franc.
przy *Montcrau-Faut-Tonne*, sław-
na wodami mineralnemi mydła-
stemi, skutecznemi bardzo, ofo-
bliwie przeciw chorobom chroni-
cznym, czyli zastarzałym.

MERLOU, lub **MELLO**, *Mel-
lotum*, m. i Baronia Fr. w Pikar-
dyi nad *Terrain*, o m. 3. na połd:
od Klermontu, 2. od *Creil*, z zam-
kiem, którego są stajnie przepy-
szone. Od tego to miasta sławny
dom Panow *de Mello* wziął nazwi-
sko. Należy do domu Luxemburg-
skiego. dł. 20. sz. 49. 10.

MERODE, w Xstwie Juliacefi-
skim między Juliakiem i Duren,
gniazdem jest znakomitego domu
de Merode.

MERPINS, m. Fr. o m. 2 od
Cognac.

MERS, ob. Marchia.

MERSBURG, *Marishurgum*,
Martinopolis, dawne M. Niem: w
Cyrk: Saxonii wyższej, w Misnii
z Bisk: ktore obroczone na państwo
swieckie zostało, i nal. do Ele-
wora Saskiego. Henryk I. r. 933.
poraził tu Węgrow. Hr: Tilly zdo-
bił go r. 1631. Wzięte było tak-
ż: od Szwedow, potem od woysk
Cesar: i 6d Sadow. Leży nad Sałę
o m. 4. na połd: od Halli, 8. od
Zepika, 23. od Drezna. dł. 30. 2.
f. 51. 28. Na przedmieściu zwa-
nym Altenburg znajduje się ko-
ścioł, w którym Tankwerd Xzę-
saw syn Cef: Henryka ptaśznika,
brat Ottona I. był przy ożtarzu

zabity od żołnierza r. 937. Bisk:
Mersburskie położone jest nad Sa-
łę i ma wzdłuż na m. 11. wszcz-
tyle. Jest bardzo ludne, i dobrze
uprawne. Obfituje w zboże, by-
dło, drzewa, zwierzynę, zupy
solne, stada koni dobrych, bażan-
ty, a nadewszyszykoryby. Kapitu-
ła składa się z 16 do 20 Kanoni-
kow. Cały pow: Merleburcki, religij-
nie jest Luterskiey.

MERSBURG, *Mersburgum*,
m. Bisk: nad jeziorem Konstancy-
eńskim, i na przeciw Konstancyi,
rezydencya ordynar. Biskupa.

MERTOLA, *Myrtilis*, dawne
i mocne M. Portugal. w Alentei.
Wzięte było na Maurach od Xcia
de Sanche r. 1239. Leży blisko
Gwadyany, o m. 24. na połd: od
Ewory, 40 od Lizbony dł. 10. 20
sz. 37. 30.

MERTZICK, m. w Lotaryn-
gii nadSaarą, o m. 4. od *Sarlou-
is*.

MERU, m. Azyat: w Persyi,
w Prow: Korassanie. Wydało na
świąt wielu ludzi uczonych. Leży
w gruncie miłym i żyznym, obfi-
tym w sol. o m. 45. na połd: ku
z. od Bokary, 108 od Nischabur-
ga, sz: 37. 40. dł. 81.

MERU, *Meruacum*, m. Fr. w
Pikardyi z zamkiem. o m. 5. na
połd: od Bellowaku.

MERVANT, m. Fr. w Pi-
ktawii, o m. 2. od Fontenay.

MERVILLE, *Menariacum*,
m. w Flandryi Fr. nad rz. Lis. na-
leży do Francyi od r. 1677. o m.
4. na połd: od Kasselu. dł. 20. 18
sz. 50. 38.

MERY, nad Sekwaną m. Fr:
w Szampanii na połowie drogi z
Nogens do Troyes. Tegoż im. wieś
z tyt: Margr: o milę od Pontoise.

MERYDIAN, *Meridianus*,
Meridien, termin geogr: zowie się
tak wiel. Cyrkuł, który przechodzi
przez bieguny osi świata, i (ieźli
jest mowa o merydianie w szcze-
gólności męysca iakiego) który

przechodzi przez wierzchołkowy, czyli nadglówny punkt mieysca. Zowie się też i *linią południową*, ponieważ gdy słońce na nim się znajduje, pośd: jest wtenczas. Tyle jest meridianow, ile jest punktow w Ekwatorze. Pierwszym jest od którego zaczynaia się rachować stopnie długości. Ten zaś jest dowolnym. Francuzi go prowadza przez wyspę *Fer*, iedną najbliższą zachodu z wysp Kanaryjskich podług rozkazu Ludwika XIII. r. 1634: Hollendrzy zaś przez *Pic de Teneriff*, inni przez inne mieysca. Linia południowa mieysca iakiego, jest ta, którą sobie wystawiamy, iakoby przechodziła prosto przez to mieysce na którym jesteśmy aż do biegunow. Daje się też nazwisko Meridianu linii służącej do poznania punktu południa.

MESCHED, lub Thus, *Antiochia Margiana*, znaczne M. Perskie w Korassanie. Obronne jest wielą wieżami, sławne wspaniałym grobem *Imana-Ryfa*, z familii Alego, do którego Persowie wielkie mają nabożeństwo. Na górze tu poblizkiey naysięknieysze turkusy znajdują się. sz. 37. dł: 76.

MESCHEDA, piękne m: Niem: w Xstwie Westfalii, o m. 3 na pośd: od Arensbergi, nal: do Elektora Kolońskiego.

MESERE, m. Fr: w *Maine*, m. 4. na pośd: od *Fleche*.

MESERITZ, lub MEZERYCZ, m. w Morawii, w Cyrk. Prerauskim. Tamże wielki Mezerycz w Cyrk: Iglawskim.

MESIERES, ob. Maiffieres.

MESKIRCHEN, lub MOSKIRCH, m. Niem: w Szwabii, w Xstwie Furstenberskim, blisko Pfullendorfu, o m. 6 od Uberlingeni.

MESLAT, m. Fr: w Wielko-rządztwie Szwedoneńskim.

MESLE nad Sarta, m. w Per-

che, o m. 4 od *Alençon*.

MESMIN, (S.) m. Fr: w Piktawii. Tegoż im. jest Opac: Bened: przy Aurelianie, czyni 7500 liwr.

MESPLEZ, lub ESGUIEULS, Baronia w Benearnie z tyt: Margr. o m. 2 na z. od Olerony.

MJESSA, *Temesse*, dawne M. Afryk: w Krol: Marokańskim, w prow: Sus. Składa się z 3 miast obronnych, które czynią trojkąt, o ćwierć mili iedno od drugiego. Znajduie się tu kościół, którego cębrowina jest z kości wielorybiey. Leży pod górą Atlas blizko Oceanu, w okolicy obfitey w drzewa palmowe. o m. 16 na z. od Sus. dł: 8. 40. sz. 29. 20.

MESSENA, lub CHADER, znaczna wyspa Azyat. oblana rz. Tygrem, i Eufratem, po wyzey ich uyscia do morza.

MESSEY, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 na pośd: od Domfrontu, 7. od Argentan.

MESSIN, kray Mescenki, prow: Fr. między Xstwem Luxemburskim, Lotaryngią, i X. Barskim. Jest urodzayna, w wina, zboza i owoce obfita, Oblewa ją rz. Weile, znacznieysze są Mozella, i Seille. Mieszkańcy są łagodni, ludzcy i poczciwi. Metz jest m. stoł.

MESSINA, *Messana*, dawne, wielkie, piękne i mocne M. Wiojskie w Sycylii w prow: Demona, z Cytadellą, kilką fortecam, które ją zalecaią, obfzernym i wspaniałym portem, który ją czyni handlowną, i Arcy-Bisk. Budowle publiczne są tu liczne i przepyszne. Gdy było to M. w rękach Fr. liczono tu obywatelow 8000, a od Nieszporow Sycylijskich, owey sławney rzezi, nie jest tak ludne w proporcji swey wielkości, i handel iego zmniejszył się. Vicerey Sycylijski przemietzkutem przez poś roku. Spor wiedział z Palermą, któreby było z nstolicą Krol. Oyczyzną jest Ant

niego de Messina, i Jozefa Mole-
tiusza. Leży nad morzem, o *m.*
44. na w. od Palerny. 21 od Ka-
tany, 75 od Neapolu. dł: 33. 30.
sz. 38. 10. W takim stanie było
to M. do 5. Lutego r. 1783 ktore-
go dnia przez straszne trzęsienie
ziemi ktore razem w Kalabrii w
Krolestwie Neapolitańskim wiele
Miaśc i wioszek wniwecz obrocilo,
ze wszystkim zruynowane i zni-
szczone zostało, i ktore miezczenie
tym bardziej leszcze przez wzię-
ty pożar pomnozone zostało.

MESSINA (Faro di) ob. Fa-
ro. Jest tegoż im. m. w Flandryi,
w kasztelanii Ypreńskiey, z Opac:
Bened: i kollegiata, o *m.* 3. od Y-
ptry.

MESURADE, wieś powy-
żey brzegow Gwinei, w kraiu
bardzo wilgotnym, gdzie zawia-
ją okręty dla nabrania świeżey
wody, drzew, i ryżu.

METELE; in. Litt: w Woi.
Trockim, blisko jeziora, od Gro-
dna *m.* 12. z Stwem płacącym
kwarty 2747 złl.

METELEN, Opac: Dam szla-
cnych w Bisk. Monasterskim,
blisko Koesfeldu.

METELINA, dawniey *Les-*
os, znaczna wyspa na Archipela-
gu, na poln: wyspy *Scio*, i pra-
wie przy wniysciu golfu *Guelstro*.
Grunta ma dobre i urodzayne w
wina przednie, zboże, i figi naylep-
sze na Archipelagu, &c. Niewiaśty
są daleko skromnieyze, niżeli
były niegdyś. Hołduie Turkom.
M. S. jest *Castro*. dł. 43. 5. - 44.

METTLING, lub MOETLING,
Motulum, mocne M. i zamek Niem.
w Karnioli, nad Kulpą, o *m.* 5.
na pośd: ku w. od Rodolfswortu;
na pół: ku w. od Windismarchii* Wzię-
ta było od Turkow r. 1431. i 1578
dł. 33. 35. sz. 49. 58.

METROWIZA, piękne M.
Węgierskie nad Sawą, w Hr. Syr-
mińskim, i blisko Sirmium leżą-

ce. Daie się tu widzieć wiele zna-
kow starozytności.

METTERNICHT, w Xię-
stwie Juliaceńskim, gniazdo fla-
wnego w Niem: Domu Hrabiow
Meternicht: Dom ten jest wolnym
i bezszrednim w Cyrk: Westfalii,
podzielony na 3. linie. Nie trze-
ba go mieszać z, familią *Meter-*
nicht w Elekt: Kolońskim. Są tak-
że w Lotaryngii Baronowie *de Mo-*
ternicht.

METTLACH, wieś i Opac:
Bened: w Lotaryngii, nad Saarą,
o *m.* 2. poniżej Mertyck.

METZ, *Meta*, *Mec*, dawne,
wielkie, bogate, i bardzo mocne
M. Fr. główne powiatu *Mec* eufkie-
go, z Cytadellą i Parlam: erygo-
wanym od Ludwika XIII. r. 1633
ft: Wielkorządztwa, od ktorego
zawisło pow: 18. Ma bogate Bisk.
pod Metropolią Trewirskego, kto-
regu Bisk: nosi tytuł Xżęcia Imper-
rii, i posiada 6. Opactw- Metz nie-
gdyś był Cesar: ale r. 1552. pod-
dał się Francyi pod Henrykiem II.
i zupełnie został przyłączony do
korony pod Ludwikiem XIII, co
potwierdzone zostało traktatem
Westfalskim. Cesarz Karol V. ob-
legal go z wielkim woyskiem r.
1552, ale mocnym odporem Xcia
Gwizynusa od miasta odstąpić był
przymuszony. Kościół Katedral-
ny jest jeden z naypięknieyszych
w świecie. Żydzi w Metz ma-
ją swą Synagogę, i miasto osobne;
nosić powinni brody, płaszcz czar-
ny, z kołnierzem małym białym.
Znaczne jest nadto przez piękny
Dom Gubernatora, i placem *Coi-*
stin. Handel prowadzi dosyć wiel-
ki. Ofobliwie konfitury iego mali-
nowe i mirabellowe są zalecone.
Klaudjusz *Cautiuncula*, i Sebašt:
Loclero tu się rodzili. Leży nad
zbiegiem Mozelli i Seille, o *m.*
14 na pośd: ku w. od Toul, 10.
od Nancy, 13 na w. od Werdunu,
15 od Luxemburga; 18 od Tre-
wiru, 72 od Paryża. dł. 23. 51
sz. 49. 7.

MEUDON, *Mitiosdum*; **Mo-**
dum, Pałac Krola Fr. postawiony od Filiberta *de Lorme*, dla Kardynała *de Lorraine* w pięknym miejscu w równinie przy brzegach Sekwany, o *m.* 2. na z. od Paryża, pod Henrykiem II. Panowie *Servien* i *Louvois* następnie go przyozdobiali, a *Louvois* nowy przy dawnym wybudował zamek. Ludwik XIV. nabył go od Pani *de Louvois*, i ustąpił *Delfinowi*. Dale się tu widzieć pierwszy klasztor Kapucynów we Fr. fund: od Kardynała *de Lorraine*.

MEULLAN, *Melentum*, daw. i małe m. Fr. zbudowane w kształt Amfiteatru nad Sekwaną, na której tu jest most z rozpektem dziwnie pięknym. *Xz. de Mayenne* podczas wojen domowych ztąd od ośleżenia odstąpić musiał. Zdobi go kilka klasztorów, z 3 parafiami. Jest o *m.* 3 od Mantes, i od Poissy, 8 od Paryża. dł. 19. 32. sz. 49. 1.

MEURS, lub **MURS**, *Meursi*. *m.*, mocne M. Niem: i Xstwo Murskie w Cyrk: Westfalii, z dobrą Cytadellą o milę od Renu, 5. od Gieldryi, 7 od Dusseldorpu, 2 od Rheinberga. dł. 24. 15. sz. 51. 23. Xstwo Murskie leży między Kolognią, Gieldryą, i Kliwią. Ma na *m.* 14. w okolo. Należy do Krola Pruskiego, dla którego Cesarz Jozef I. erygował go na Xstwo, r. 1706, i Meurs policzył między miasta Cesarzkie, iżby mogło mieć miejsce na Seymach Rzeszy Niem. w ławie Cyrk: Renu wyższego.

MEURSA C, m. Fr. *m.* 3. od *Saintes*.

MEURSAULT, m. Fr. zalecone białemi winami w Burgundyi o *m.* 2 od *Beaune*.

MEURTE, *Murta*, rz. w Lotaryngii która wypływa z góry Wozgii, i wpada do Mozelli, o *m.* 3. powyżej *Pont-à-Mousson*. Zaczyna być żeglowną o *m.* 2. powyżej *Nancy*.

MEUSE, *Mosa*, *Moza*, rz. Fr. ma źródło w pow: *Bassigni*, płynie przez Bisk: *Toulońskie*, i *Werduńskie*, przez Szampanią, *Luxemburg*, Hr. *Namur*, Bisk: *Leodyńskie*, *Hollandyą*, i uchodzi do Oceanu, między *Brillą* i *Grawesendą*. Jest bardzo rybna i żeglowna od *S. Thibaut*.

MEW, ob. *Gniew*.

MEWAEY, znaczne M. Japońskie na wyspie *Niphon*, z pałacem, w którym niekiedy Krol rezyduje. Leży na wzgórce, pod którą obszernie rozlegają się pola zasiane zbożem, i ryżem, przeplatane sadami Sliwowemi.

MEXAT-ALY, *Mexatum*, sławne M. Perckie, w *Irak-Arabii*. Zafczyca się przepyszny i bogatym meczetem *Alego*, do którego Perłowie zewzład piegrzymować zwykli. Wiele już to miało z swej dawney wspaniałości straciło. Leży nad *Eufratem*, o *m.* 18. na półd: ku w. od *Bagdadu*. dł. 62. 32. sz. 31. 40.

MEXAT-OCEN, lub **RERESA**, znaczne M. Perckie w *Irak-Arabii*, które ma nazwisko od iednego Meczetu wystawionego *Ocemowi Synowi Alego*. Leży w gruncie żyznym nad *Eufratem*. dł. 62. 40. sz. 32. 20.

MEXICO, *Mexyk*, *Mexicum*, dawne, wielkie, bogate, i bardzo handlowne M. Ameryki półn: największe i najpiękniejsze w nowym świecie, stolica nowej Hisz: z *Arcy-Bisk: erygowanym* r: 1547, z sławną *Akademiją*, i pałacem, w którym mieszka *Wicerey*. Ozdobne przepysznyimi kościołami, i wiela klasztorami. Stolicą było Cesarstwa *Mexykańskiego* do 13 Sierpnia r. 1521, którego *Kortez* zysał *Gnał Hisz*, wziął je, i przy niost upadek temu państwu znakomitemu bardzo aż dotąd w *Amer*. Odtąd zaczęło nale: do *Hisz*. od nichże i *Indianow* zamieszkałe. *Indianie* różnych tu są kole-

row, i podzielani jedni od drugich rzeką. Przystawie jest, iż 4. najpiękniejsze rzeczy można widzieć w Meksyku: *Niewiaśty, suknie, konie z karetami, i ulice.* Złotnicy tu niezmiernie są bogaci. Audyencya Krolewska jest w tym mieście. Leży Meksyk w środku jeziora, mającego w około na *m.* 25, którego część jest spokojna i ma wody słodkie, druga ma wodę słoną, i podlega podnoszeniu się i opadaniu morskiemu. *m.* 25. na półn: ku z. od Puebla, 80 na z. od *Vera-Cruz.* Dł. 275. sz. 19. 25. *Państwo Meksykańskie*, czyli *nowa Hiszp:* jest kraj wielki w Ameryce półn: podległy Hiszp: i od nich zdobyty, a który wprzód własnych miał Monarchow. Jan *Grijalva* Hiszpan pierwszy go odkrył r. 1518. Sławny Kortezyusz go podbił. Graniczy na półn: z nowym Meksykiem, na w. z Gólfem Meksykańskim, i morzem półn. na półd: i z. z Ameryką półd: i morzem półd. Kraj ten ma wzdłuż więcej nad *m.* 400. Został pod rządem Wicereya, którym bywa ran wielki Hiszp: i rezyd. w Meksyku, a zwykł się odmieniać co lat 5. Dzieli się na 23 prow. których główną jest Meksykanka. Znaydują tu wiele min zł. srebrnych, żelaza, siłunu, &c. Grunta ma bardzo dobre; M. stół: jest Meksyk. *Nowy-Meksyk*, kraj wielki w Ameryce półn: na półn: Meksyku dawnego, odkryty r. 1553 od Antoniego Espejo Hiszp: rodem z Korduby. Jest bardzo ludny, i melzlkany od ludzi dzikich. sz. 28. 39. *Gólf Meksykański* jest wielka zatoka morfka ku brzegom wschodnim w Ameryce półn.

MEXIMIEUX, m. Fr. w Frezji, o *m.* 6. na półn: ku w. od Lugdunu,

MEYENDORF, klasztor zakonnic katol: w Xstwie Magdebur-

MEYENFELD, lub **MEXEM-**

BERG, *Majavilla*, piękne m. w kraiu Gryzonow, w Lidze 10. jurzydykcyi, celne miejsce piątego zgromadzenia. Leży nad brzegiem Renu, w okolicy miłey, i urodzayney, obożliwie w dobre wina. o *m.* 6. na półn: ku w. od Koiry. dł. 27. 15. sz. 47. 10. Jest inne tegoż im. między Lucerną i Bremgarten, które jest poddane sędmiu dawnych Kantonow Szwajcarskich.

MEYMAT, m. Fr. w Diec: Lemowiceńskiej, między Weserą, i Dordonią, z Opac. Bened: fund. r. 1080, czyniącym 2000 liwr: o *m.* 7. na półn: ku w. od Tulli.

MJEYN, lub **MAYEN**, *Magniacum*, m. Niem. z grodem, w Elekcie. Trewirskim, nad Nettą, o *m.* 6. na z. od Koblentzu.

MEYNE, m. Fr. o milę od *Beaucaire.*

MEYSE, m. Fr. o *m.* 5. na półd: od Lemowiku.

MEYSZAGÓŁ, m. w Woi. Wileńskim, z Stwem placącym kwarty zł. 2518, źle budowne, w położeniu górzystym od Wilna *m.* 5.

MEZDAGA, dawne i znaczne m. w Afryce, w Krol. Fezańskim, w prow. Kutz, pod górą Atlas.

MEZE, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 4 od Agdy.

MEZERAİ, włość Fr. w Normandyi, między Argentaną i Falezją, sławne urodzeniem Historyka Mezeray, i jego brata, który fundował Eudystow. ob. Mezerere.

MEZEROW, m. w Woi. Bracławskim blisko Podolskiego nad Rawą, dołyć osiadłe, od Baru *m.* 5 dawniej obronne było.

MEZIDON, m. Fr. w Normandyi nad rz. *Dive*, o *m.* 4. na półn: ku w. od Falezji.

MEZIERES, *Macerice*, m. Fr. w Szampanii z Cytafellą. Liczne wojsko Karola V.

blegało go bezskutecznie r. 1521, gdy mocnym odporem sławny Bayard odstąpić je od oblężenia przymusił. Leży nad Mozą po części na wzgórce po części w dolinie, o m. 8 na półn. ku w. od Retelu, 4 od Sedanu, o czwóć mili od *Charleville*, 52 od Paryża. dl. 52. 23. sz. 49. 45. Tegoż im. m. Fr. z tyt. Margr. o milę od *Dreux*.

MEZIERES, m. Fr. stol. pow. Brenny, nad rz. *Claise*, o m. 5. na półn. ku w. od *du Blanc*, 4 od *Chatillon-sur-Indre*.

MEZIN, m. Fr. w pow. Kondomskim, z ładami Krolewskimi, o m. 3 od Kondomy.

MIA, Mijach, wiel. M. Japońskie w prow. Owary, nad brzegiem pold: wyspy Nippon, z pałacem obronnym, i mianym za 3000 co do godności w Cesar. Japońskim. dl. 153. 55. sz. 35.

MIADZIÓŁ, m. w Woi. Wileńskim w pow. Olsztyńskim z Stwem płacącym zł. 2000, nad rzeczką tegoż im. która wpada do Dzieszny. Ztąd sądy Konstytucy r. 1775. przeniesione są do Postaw.

MIASTE CZKO, m. w Woi. Lubelskim, niedaleko Krasnika.

MIASTEWO, m. w Woi. Poznańskim, teraz pod pan. Pruskim w Krejsamcie Grabońskim.

MIASTKOW, m. w Woi. Mazowieckim, dobra niegdyś Radziwiłłskich, teraz Xżat Radziwiłłow, o m. 10 od Warszawy.

MICHAŁCZE, m. w Woi. Podolskim, grunta i położenie ma bardzo dobre nad Niestrem, od Zaleszczykow o m. 2. Jest pod pan. Austr.

MICHAŁOC, m. w Woi. Podolskim, między Szarawką i Zinkowem.

MICHAŁOWKA, m. w Woi. Kłowskiem nad Irszą:

MICHAŁOW, *Michalovia*, M. Pruskie i ziemia w Wództwie Czemnieńskim między Mazowizem,

ziemią Dobrzyńską, i Drybeną położoną, która od Leszka r. 1304 oddana była krzyżakom, r. 1431 i r. 1436 potwierdzona Prulakom, została pod pan. Domu Brandenburskiego. Miejsce jest sądow, i stol. Cyrkułu który zawiera dystrykty Brodnicki, Nowomiejski, Golubski, i Łaliński. Leży nad Drybeną, o milę od Brodnicy.

MICHAELSTADT, lub MICHELSTADT, m. Niem. w Frankonii, w Hr. Erpachskim, o milę na półn. od Erpachu.

MICHAŁOW, wielki plac, i znaczny handlem w kraju kozaków Dońskich, w Moskwie, nad Donem, o m. 45. na półn. ku w. od Azofu.

MICHEL, (S.) Opac: Fr. Bened. o m. 4 od *Guise*, czyni 15000 liwr. Inne w Tonnere czyniące 4000 liw. Ob. Herm. Mont.

MICHEL, (S.) m. Fr. o m. 2 od Reoli. Tegoż im. w Gaskonii w pow. Kondomskim.

MICHEL, (St), *S. Michael*, forteca portu wyspy Malty, zwana inaczey *Ile de la Sangle*, od nazwiska jednego Wielkiego Mistrza, który ją wystawił r. 1560. Wybudowana jest na skale, i oddzielona fossą od ładu.

MICHEL, (St.) m. Angiel. w Kornuwallii, wysła 2. Deput. na Parlament.

MICHEL, (St.) m. Ameryki półn: w nowej Hiszp. w prow. Medioacan. Jest bardzo ludne, o m. 40. na półn. ku z. od Meksyku. dl. 274. 40. sz. 21. 35. ob. Miel. Bridgetown.

MICHEL LAU, m. Szląskie w Xstwie Brzegskim. o m. 3 na półn. ku z. od Brzegu.

MICHELSDORFF, jedno z 13 miast wolnych w Stwie Spiżkim, w położeniu górzystym.

MICHERY, m. Fr. o m. 3. od Sens.

MICHNOWKA, m. w Brzeczawskim nad Wisłą na granicy Kłowskiem.

MICHOW. m. w Woi. Lubelskim, nie daleko Kamionki.

MICHWERST, m. Angiel. w prow. Suffex; Wyśła 2. Deput. na Parl: o m. 14. na pośd. od Londynu. dł. 17. 45. sz. 51. 11.

MIDDELBURG, *Merelli Castrum, Middelburgum*, wiel. piękne, bogate i mocne M. Niderlandu, stoł. wyipy Walkreny, i całej Zelandyi, z 2. portami, z których jeden jest bardzo dobry. Leży wśród wyspy, zaśczone handlem, wspaniałemi rynkami, i pięknoscią budowli. o m. 8. na pośn: ku w. od Bruges, 12 od Gandawy, 14 od Antwerpii, 29 od Amsterdamu. dł. 21. 18. sz. 51. 30.

MIDDELBURG, m. w Flandryi Hollenderskiej, o m. 4 na pośn: ku w. od Bruges, z tyt. Hr. Obywatele Brugii opanowali go r. 1488, i obalili mury jego. związko; wojska wzięły go r. 1702, i ufortyfikowały. Wkrotce dobyte było od Fr. Należy do Xcia *Spisnokienn*. dł. 20. 55. sz. 51. 12.

MIDDELBURG, jest także nazwisko wyspy jedney na morzu pośd: sz. pośd. 20. dł. 203. Jest bardzo ludna i uprawna od właściwych iey mieszkańców; ale cierpi niedostatek wody, który nadgradza iey obfitość owocu kokko. Niewiaśty zdają się tu być wierne mężom, a przynajmniej znaczna ludność. to sprawuje mniemanie. Córki poty mają wolność, poki nieporodzą, a potym przywiązane być muszą do tego z którego płod miały.

MIDDELFARTH, m. na wyspie Fionii nad małym Beltem, którym do Islandyi i do Szwecyi się płynie.

MIDLESEX, *Middlesexia*, prow. nadmorska Angiel. m. blizko 27. mająca obwodu, wyśła 2 Deput. na Parl. Jest żyzna, oblana z el.ą Tamizą, i w miłym położeniu. Tamiza oddziela ją od prow.

Surrey. Middlesex jest celną prow. Angielskiego Krol. z przyczyną Londynu w niey leżacego.

MIDLETOWN, m. Irlandzkie, w Hr. Korkeńskim, Deput. na Parl.

MIDOUZE, rz. Fr. ma źródło w Armaniaku, zaczyna być zeglowną przy górze Marlan, wpada do rz. *Adour*.

MIECHOW, m. Pol. w Woi. Krakowskim, z sławnym Probostwem Krzyżaków, ozdobne ich pięknym Kościołem, fundowanym od Iaxy z domu Gryfów, który i miasto założył w kształt Jeruzolimy. Jest o m. 5. od Krakowa. Probostwo nal. do Kollacyi Krol.

MIEDNIKI, znaczne M. w Xstwie Zmudzkiem, zaśczone Katedrą Biskup: Zmudzkiego, i rezyd. iego, który ztąd Miednickim też zwał się. Jest dołyć ludne, zwane też inaczej *Wornia*. Leży nad rz. Warwicz, blisko źródła od Rosienia m. 10. dł. 41 sz. 55. 40. Tegoż im. w Wileńskim.

MIEDNIEWICE, wieś w Woi. Rawkim przyozdobiona klasztorem Reformatorow.

MIEL, (St.) lub S. MICHEL, *S. Michaelis f: num*, dołyć znaczne M. Fr. z grodem w Lotaryngii w Xstwie Barskim z Opac. Bened. Tu rezydował dawniej dwor Xżęcy. Leży nad Mozą, o m. 8. na pośn. ku w. od Baru, 14 od Nancy, 9 od Werdunu, 66 od Paryża. dł. 23. 27. sz. 48. 38.

MIELEC, m. w Woi. Sandomirskim, dołyć dobrze budowne, pod pan. Austr: niegdyś gniazdo familii Gryfów; Jest w pięknym położeniu nad Wisłoką od Przecławia o milę, od Radomyśla m. 2, od Sandomierza 6. Opac: Mieleckie, jest zakonu S. Bazylego, w pow. Włodzimirskim.

MIELNICA, m. w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. w dystrykcie Zaleszczyckim, o m. 4. od Kamieńca, w gruncie bardzo żyznym.

MIELNIK, dosyć znaczne M. w. Woi. Podlaskim, stoł. swej ziemi, mieysce sądow i Szymikow, z Stwem grod. płacącym zł. 2637. Ma znaczne targi, leży nad Bugiem, o m. 5. na pośd: od Drohiczyzna. Ziemia Mielnicka obiera z połow i iednego Deput. Obfituje w dobre pałze, i osiadła iest obfite liczone szlachty. Przyłączona była do Korony r. 1547.

MIELNIK, *Melnicum*, M. Czeskie nad zbiegiem Elby i Moldawy, o m. 8. na pośn. od Pragi. 32. 18. sz. 50. 22. Okolice iego mają grunta urodzajne, i wydaia przednie wina czerwone.

MIELSTADT, m. w Woi. Kalskim blisko granic Szląskich, od Głubowa m. 2.

MIER, w pow. *Figeac*, we Fr. zalecony wodami mineralnymi.

MIES, lub *Mysa*, m. Czeskie na pograniczu Palatynatu wyż. Zbudowane r. 1131 od Xcia Sobiesława. dl. 30. 55. sz. 49. 56.

MIEZUN, w Woi. i pow. Trockim z Stwem płacącym zł. 52.

MIEDZYBOZ, m. w Woi. Podolskim na pograniczu Wołynia, w okolicy przedziwnie urodzajny. Leży nad Bogiem od Kamielnika na z. m. 7. Dawniej mocne, często napastowane było przez Tatarow.

MIEDZYCHOD, po Niem: *Stambum* m. w Woi. Poznańskim, dawne, zalecone iarmarkami i fabryką sukien: osiadłe, w dobrym położeniu nał. do Unruhow. Jest nad Wartą, od Sierakowa na z. m. 3, od Skwizyna 2, od Międzyrzeca 3, od Driefen 4, od Poznania

MIEDZYLIES, m. w Woi: Podlaskim, mieysce sądow ziemskich.

MIEDZYŁAZ, Krolewczyna bogata w Woi. Pomorskim, teraz pod pan: Pruskim, w Stwie

Gniewskim.

MIEDZYRZECZ, *Interomna*, lub *MEDERECUM*, m. w Woi. Wołyńskim dosyć znaczne w murach, ozdobne klasztorem i kościołem Franciszkanow fund. od Jana ostatniego Xcia Ostrogkiego. Leży nad Horynem, o milę od Ostroga, od ktorego położenia zowie się *Ostrogskim*, aia różnicy od *Międzyrzycza Koreckiego*, który iest w tymże Woi, od Korca m. 2 od Łucka 10. Ozdobny Kollegiumi szkołami XX. Piarow, i kilką Cerkwiami. Zydzi tu nikczemny prowadzą handel. Nał. do Steckich.

MIEDZYRZECZ, *Meseritz*, m. w Woi. Poznańskim, dawniej znaczne, dziś nadruynowane. Miało dawniej zamek niedobyty od Xzta Niem: i Krzyżakow, ktorego rozwaliny daia się widzieć. Leży nad dwoma rzeczkami, z błot się ciągnącemi. Jest handlowne. Ma Kafztelana i Starostwo, ktore płaci kwart zł. 5911, ktorego część to iest wieś naylepsza pod pan: iest Pruskim. od Międzychoda m. 3. od Poznania na z. m. około 10.

MIEDZYRZECZ, m. w Woi. Kiliowskim nad brzegiem Rosły, poniżej Gistrzowa. Inne tamże na gron: Woi. Wołyńskiego.

MIEDZYRZECZ, m. w Woi. Podlaskim, z sławnym robotstwem czyniącym około 3000 zł. blisko granic Woi. Brzeskiego Litt: nad Krzną, w położeniu miłym, iest dosyć osiadłe, od Drohiczyzna m. 6. od Mielnika 4. tego im. m. w Woi. Lubelskim. i inne w Polscze małe tego m. w Woi. Trockim Stwo tegoż iest im. i płaci kwar. 697 zł.

MIEDZYRZECZE, termin geogr. znaczy właściwie ziemie między rzekami położone.

MIEDZYRZECZKA, m. w Woi. Kiliowskim nad rz. Uszą
MIGELN, ob. Muchlen.

MIGETTE, Opac. Panien S. Klary, o m. 6 od Befançon, które sycy szlacheznego mieć powinny.

MIGNE, m. o m. 1 od Poitiers.

MIGNE, ob. Minho.

MIGRON, m. Fr. w Santonii o m. 4 na półn. ku w. od Saintes.

MIGUEL, (S.) S. Michał, m. Amerykańskie w nowey Hiszp. w Prow. Gwatemali nad małą rz. o m. 60 na półd. ku w. od Gwatemali. dl. 289. 50. sz. 13.

MIGUEL, (S.) m. Ameryki półd. w Peru, w Wielkorządztwie *Quito*, w nizinie *Piura*, jest to pierwsza osada, którą Hiszp. w tym kraju mieli. Leży przy uściu rz. Katymay, o m. 130. na półd. ku w. od *Quito*; dl. 297. sz. półd. 5.

MIGUEL, (S.) wyspa S. Michała, jedna z Azorów, najbliższa ku w. ma długości na m. 20. Gruntów zdalnych do uprawy jest tu wiele. Podlegała bywa trzęsieniom ziemi. *Puntadel-Gado* jest M. S. dl. 354. 50. sz. 38. 10.

MIHEL, dystrykt w Austrii wzdł. leży między Dunajem i Czechami, i jest jedną częścią iey 4 okolic; (*Viertel*) Ma M. S. Freystadt. ob. Miel.

MIKOŁAY, (S.) ob. S. Nicolas.

MIKOŁAYOW, m. w Woi. Ruskim, teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Lwowski, blisko Dniestru, w gruntach żyznych, od Komarna na w. m. 3. Tamże m. tegoż im. ode Lwowa na w. ku półd. m. 3 od Swirczy m. 2. Także w Woi. Nowogrodzkim nad Uzdą od Mohylny na z. m. 4.

MIKOŁAYOWKA, m. w Woi. Podolskim, blisko granic Braclawskiego, od Latyczowa na w. m. 2.

MIKULINCE, m. w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. Leży w okolicy obfitey, na trakcie na półd. od Tarnopola.

MIKSZTYN, Stwo w Woi. Mściwawskim, pod pan. Rosyi.

MILA, *Milivium*, m. w Krolestwie Tunetańskim, w pięknym kraju, obfite w zboże, b. dło &c: o m. 12 na półd. ku z. oł Konstantyny. Miane tu były z zbożem ry kościelne. dl. 24. 32. sz. 36.

MILAN, *Mediolanum*, Medyolan, dawne M. Włoskie, stolica Xstwa Medyolańskiego, jedno z największych i najpiękniejszych miast na świecie, z Arcy-Bisk. i dobrą Cytadellą. Zaszczyca go *Universitas*, sławna akad. Malarstwa, i publiczna Biblioteka zwana *Ambrosiana*. Rachują tu mieszkańcow na 300,000. między kotoremi wielka jest liczba znakomitych familii. Wiele w tym mieście przepysznych pałaców, i mnożstwo wspaniałych kościołów, aż do podziwienia znayduie się. Kościół Katedralny mianym jest za cud, lubo jeszcze nie dokończony. Daie się tu widzieć bardzo wiele pięknych posągów. Walerjusz Maximus, Alciat, Decius, Jassan, Kardan, Ferrary, Maron, Papież Alexander II. Urban III. Celestyn IV. Pins IV. i Grzegorz XIV. ztąd byli rodem, iako wielu innych znakomitych ludzi. Leży nad Olaną, i wielą małemi rzeczkami i łączy się z Addą i Tesin przez 2 kanały. 14 m. na półn. ku w. od Kafalu, 28. na półn. od Genuy, 26 od Parmy, 29 od Turynu, 58 od Florencyi, 110 od Rzymu, 154 od Paryża. dl. 26. 36. sz. 45. 28.

MILANEZ, czyli Xstwo Medyolańskie, znaczny kraj Włoski, graniczny na półn. z Szwaycarami i Gryzonami, na w. z Rąptlą Wenecką, z X. Parmy i Mantuy i Stanami Genueńskimi, na poł. z Xstwem Sabaudyi i Monferratu na z. Długość ma na m. 27. szer. 20. Urodzajny jest we wszystko. Marmur jest tu kamieniem pospolitym. Dzieli się na 13 części pow. Medyolański właściwy, Padewski, Lodefański, Kremoneński, Komenki, Hr. Anglie-

ry, dolinę Sessa, Nowarefski, Wigewanią, Laumelinę, Alexandryjski, Tortonezki, i dystrykt Bobio. Należy całe prawie do domu Austr. od r. 1736.

MILATYN, m. czyli wieś w Woi. Wołyńskim na pograniczu Bełzkiego, sławne cudownym obrazem P. Jezusa. Od Sokala m. 3 od Włodzimierza 5. Jest im. Skorupkow.

MILAZZO. *Milæ*, piękne i mocne m. Włoskie w Sycylii, w prow. *di Demona*, z portem. Dziełi się na miasto górne i dolne. Wyż. jest bardzo obronne. Wniższym jest wspaniały rynek, wśród którego znajduje się przepyszna fontanna; leży na skałe nad zachodnim brzegiem Gofu tegoż im. o m. 7 na półn. ku z. od Mefliny, 8 od Pati. dł. 33. 10. sz. 38. 32.

MILBOURNPORT, m. Angiel. w prow. Somersfet, wyfyła z Deput. na Parl.

MILETO, m. Biskupie w Kroleſtwie Neapolitańskim, w Kalabryi dalszej nad rz. Metramo, o m. 2 od iey wycia wyżej.

MILETO, m. Az. w Anatolii, nad morzem Joſiſkim, na przeciw Samos.

MILIANA, *Maneana*, wiel. i dawne M. Afr. w Krol. Tremefeńskim w prow. Tenes, z dobrym zamkiem, od którego miasto dependuje. Okolica iego obfituje w owoce, pomarańcze, i cytryny, które są najlepsze tu w całej Barbaryi. dł. 20. 10. sz. 35. 45.

MILCZYN, m. w Woi. Inowrocławskim, teraz Kreyſamt pod pan. Pruskim.

MILITSCH, *Militensis dynaſtia*, jedna z 7 udzielnych włości, czyli Baronii wolnych w Szląsku, z mocnym M. tegoż im. m. 12 na półn. od Wrocławia. Mieszkańcy są poczęści Luteranie, poczęści Katoicy.

MILLAC, m. Fr. w Piktawii, m. 4 na półn. od *Confolens*.

MILLANCA Y, m. Fr. w powiecie Blezeńskim, m. 2 od *Romorentin*.

MILLAS, m. Fr. w Ruffyllo- nie, z tyt. Margr. nad Tetą, o m. 3 na z. od Perpintanu.

MILLA U, lub MILHAUD, *Emilianum*, m. Fr. stoł: wyżſzey Marchii Ruteneńskiej z grodem. Ludwik XIII. zrzucił iego twierdze r. 1629. Leży nad Tarną, o m. 7 na półn: od Lodowy, 134 od Paryża. Tegoż im. m. Fr. o m. 3 na poſd. od Niſimy.

MILLENBACH, ob. Saſſebes.

MILLERY, m. Fr. w Lugduńskim, zalecone dobrymi winami, o m. 3 na poſd: od Lugduń.

MILLESOW, jedna z najwyżſzych gór w Czechach, w Cyr: Leytmaryckim. Zaroſła iest winnami, i doliny ma bardzo żyzne w zboża.

MILLY, *Miliacum*, m. Fr. w pow: Gatyneńskim, z grodem i Kollegiatą, nad rzeczką *Eſcole*, o m. 5 na poſd. ku z. od Melunu, 4 na z. od *Fontainebleau*.

MILLO, *Melos*, wyſpa na Archipelagu, ma m. 20 wokoło, z miastem tego im. i z portem, który iest jednym z najlepszych i największych na morzu ſrzedziemnym, a który ſłuży za ſchronienie okrętom, które płyną na w. i ztamtąd powracają. Wyſpa ta nie rodzi; ucieczką iest Korſarzew, kupcy zawiaiają tu kupować towary wydarte. Milliotowie są dobrzy żeglarze, ale rozpuſtni bardzo. Niewiaſty malują ſię nazbyt, i 14 rozwiąſze. Procz Kadego Turka, wſzyſcy tu prawie są Grecy. Znajduie ſię na wyſpie tey Woiewoda Grecki, i 3 Konſulow, z których ieden iest Francuz, ci mogą zrzucić Kadego, gdy niedbatym iest w ſwey powinności. Takze 14 2 Bisk. Łacińskie i Greckie. Leży na półn. Kandyi, na poſd. ku w. o Argentieri. Miasto iest pod gwał

dl. 42. 43. sz. 46. 43.

MILSUNGEN, lub MELSINGEN, m. Niem. z grodem i zamkiem, w Hassyi niż. nad Fuldą, o *m.* 5 na półd: od Kasselu.

MILTENBERG, m. Niem. z grodem, w Elekt: Mogunckim, o *m.* 6 na półd: ku w. od Aschaffenburgu, nad Menem w krainie urodzaynev w wina.

MILZEBERG, zamek w Opac: Fuldeuskim na górze.

MINA, (S. George de la) S. Jerzy wminach, m. Afr: w Gwinei, z zamkiem bardzo obronnym, blisko morza i z portem. Bierze swe nazwisko od miner złotych obfitych w jego okolicy. Hollendrzy zdobyli go na Portugal: dl. 17. sz. 5. 20.

MINAKUTS, m. Japońskie z zamkiem na wypie Niphon.

MINCIO, rz. Włoska w Xstwie Mantuy, wpada do Po.

MINDA, lub WEIKEL-MUNDA, forteca czyli morska latarnia przy uściu Wisły do morza, żołnierzem Gdańskim osadzona, o milę od Gdańska.

MINDANAO, wielka wyspa Indyi wschodnich jedna z Filipin: największa z nich po Manilli. Ma figurę troykąta, i obwodu na *m.* 300. Obfituje w wszelkie gatunki owocow. Znayduie się na niej złoto, perły, i cynamon. Liczą tu 20 rzek spławnych, a 200. mniejszych. Buchayen, i Butuan są najsławniejsze. Większa część mieszkańców są bałwochwalce, reszta Manometanie. 4 tu są celniejszye narody: Mindanow, Karaganow, Lutaonow, i Subanow. Wsrzod kratu mieszka lud czarny i dziki, który chodzi nago. Mindanao iest 20 wiel. m. stoł. wyspy. Leży nad brzegiem zachodnim. dl. 140. 40. sz.

MINDELHEIM, *Mindelheim*, M. Niem. w Cyr: Szwa: w Alzacji, z zamkiem blisko wania leżącym, nad rz. Mindelą,

o *m.* 10. na półd: ku z. od Aufzpurga. Jest stolicą dystryktu między Illera i Lechem zawartego, który należał do domu Bawarskiego, ale po śmierci ostatniego Elektora r. 1777. opanował go dom Austr. Wzięte było od Szwedow r. 1633. i od woysk Cesar: po batalii Hochstadszkiej, i było na ten czas erygowane od nich na Xięstwo dla Malborugha, ale potym traktatem Rastadzkim powrocilo do domu Bawar: Xstwo to ma okolo *m.* 8 kwadratowych.

MINDEN, *Minda*, znaczne M. Niem. w Cyr. Westfalii, stoł. Prowincyi tego im. nad Wezerą, z mostem wielkim, który sprawuje trakt tu i handel niemały. Należy do Krola Pruskiego, / który sekularyzował jego Biskup: Franc. opanowali byli miasto, i pokilkakroć ustępowali z niego podczas ostatniey wojny, i przegrali tu r. 1759. Jest w dobrym położeniu nad zbiegiem Wesery i Basty, o *m.* 11. na w. ku półd. od Osna-bruku, 15 na z. od Haanoweru, 15 od Paderborny. dl. 26. 40. sz. 52. 22. Mindy Bisk. założone iest: szcze było od Karola W. r. 780. Dobra jego zostały obrocone na świeckie r. 1648. przez traktat Westfalski, ale kapituła jego była utrzymana. Składa się z 18 Kanonikow, których 11 z Proboszczem, są, katolicy 7 z Dziekanem Lutera-nie Znayduie się też w Minden ob. Munden.

MINDERAU, ob. Weiffenau.

MINDORA, wyspa na morzu Indyjskim, jedna z Filipin: o *m.* 18 od *Lucon*. Ma *m.* 20 wokoło, i iedne miasto tegoż nazwiska. Kray ma górzysty, obfity w wiele drzew palmowych, i wszelkie gatunki owocow. Mieszkańcy są bałwochwalcy, i płacą hołd Hiszp. do których należy wyspa. dl. 135. sz. 13.

MINERVINE, ob. Minorbina.

MINES, (les) Minery znaczny kraj Amer. w Brezylji, w głąb iey rozległy. Ma swego Gubernatora, i kilka sadow. Kraj ten obfituje w ziola lekarskie, iarzyiny i wszelkie potrzeby życia. Osiadłym jest Europejczykami, murzynami, Metyfami i mieszańcami z Murzynow, Indyjanow, i Amerykanow. Dzieli się na minery generalne, czyli dawne, i minery nowe, czyli *Perkata*. Złoto minier dawnych jest lepsze. Są także minery zwane *Guaba*, których złoto jest doskonałe, ale podleży nad Senogalskie w Galanie. W minierach nowych odkryto różne gatunki kamieni drogich, i świeżo rudę merkuryuszową i saletrową. Należą do Króla Portugal.

MINGRELIA, st. M. Indyjskie w Krol. Wizapurkim, o m. 8 od Goy. Zaleca go kardymonium, które w iego tylko rośnie okolicy. Hollen: mają tu swe faktorstwo. Wszystkie prawie okręty, które żeglują z Indji do Gólfu Perskiego, ładować zwykły w stanowisku tego miasta.

MINGRELIA, Prowincya Azjatycka która jest częścią Georgii; graniczy na z. z morzem czarnym, na w. z Kaukazem i Immeretą, na pośd. z częścią Georgii, na pośn. z Czerkassami. Jest to kraj prawie cały zarosły lasami, i niema gruntow zdatnych do uprawy. Deszcze tu są bardzo częste, co czyni szkodliwe i złe tu powietrze, przez co Mingrelianie żyć dłużej nie zwykli nad lat 60. Znajduie się w tym kraju wiele winnic, które przednie wina wydają; rosną one około drzew, i tak grube mają macice, iż ledwie je człowiek obić może. Obfituje w dobre pasze, na których liczne stada koni się żywią. W niektórych miejscach ziemia pod nogami wydaje głośny tentent, dla czego mniemają niektorzy, iż jest tu jakaś pod ziemią komunikacya morza Kaspijskiego z czarnym.

Mingrelianie są urodni, a obficie niewiaſty. Są okrutni, niewierni, pjanice, dumni, bezwładni, i rabusie. Zenią się bez skrupułu z synowicami, i z siostrami swemi przyrodniemi. Mąż gdy schwyta swego rywala z żoną; schwytanym daie za karę wieprza, którego wszyscy 3 razem iedzą. Mingrelianie mają za obowiązek miłości zabijać zrodzone dzieci ſłabe, i eżli ich leczenia nie mają sposobu; łowy są ich zabawą poſpolitą. Szczęśliwością u nich całą jest mieć konia, ſia i koguta dobrego. Handel ich zależy naywięcey na niewolnikach. Religia Mingreljanow podobna jest doſyć do Greckiej, i nie jest tylko mieſzanią wiele zabobonow. Mają swego Xcia hołdującego Perſom. Mingrelia nie ma miaſt tylko miasteczka liche, i wſie. ob. *Georgia*.

MINEHEAD, m. Angiel. w Somerset, wyſyła Deput: na Parl.

MINHO, *Migne*, *Minus*, rz. Hiszp. ma początek w Gallicyi, blisko *Castro-del-Rey*. Płynie przez Gallicyą, i wpada do Oceanu Atlantyckiego, oddzielając Portugalią od Kaſtylii. Jest bardzo rybna. Polawiają się w niej okunie bardzo wielkie. Nazwiſko ma od farby *Minium* znajdującego się obficie na iey brzegach.

MINIATO, (S.) m. Wło. w Xſtwie Toſkańskim, w pow. Florenckim z Biſk. pod Metropolią Florenckiego, od Florencyi na pośd. ku z. m. 8. nad rz. Arno. dł. 28. ſz. 43-40.

MINIO, wieś w Egipcie Irzednim, blisko Nilu, bardzo znana przez gliniane dzbanuszkki, które tu robią, a które tak są twarde iak kamień. dł. 49. 55. ſz. 20. 15.

MINITTIC, czyli *laches*, jezioro w Kanadzie, nad którym jest zbudowana forteca S. Karola, *le fort S. Charles*.

MINORBINO, *Minorbinum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim, w pow. Baru, z Biſk. pod Metropolią Barſkiego, o m. 8 na pośd.

ku z. od Cyrenzy. dl. 33. 45. sz. 41. 8.

MINORI, m. Bisk. w Krol. Neapolitańskim, w Pryncypacie dalszym, nad Golfem Salerneńskim, o m. 4 na pośd. ku z. od Salerny.

MINORKA, *Minorca*, *Minorque*, znaczna wyspa Hiszp. na morzu śródziemnym, na pośn. ku z. i o m. 10 od Maiorki. Ma m. 10 wzdłuż, wizerz 4. Jedną jest z 4 wysp Balearskich. Obfituje w wszelkie wygody życia, w wino, w zboże, pasze, cytryny, pomarańcze, owoce i bydło. Znayduje się tu wiele kuropatw. mułow, krolikow, i inney zwierzyny. Leży o m. 60 na pośd. od Katalonii. Składało dawniej z Maiorką, Iwiką, i Formenterą dawne Krol. Balearskie. Zdobyli ją Kartagińczykowie okolo r. 452. przed nar: J. Chrystusa. Wydarli ją Kartaginczykom Rzymianie, Rzymianom zaś Wandalow r. 421. po przyściui J. Chrystusa. Odebrali tym Saracenie r. 697. Karol W. wziął ją był Mauron na początku 9tego wieku, ale znowu ci potym tu wkroczyli. Jakob I. Krol Aragoński zheldował ich r. 1230. Alfons wnuk jego dokonał podbicie wysp Balearskich, i przyłączył ie do Korony. Doznając te losu spólnego z Krol. Aragon: przyłączone zostały do Monarchii Hiszp: *Stanhovo* opanował Minorkę dla domu Austr: dnia 28 Wrzesnia r. 1708. ale traktatem Utrechtskim otrzymali ją Angl: Nakoniec Francuzi zdobyli ją na Anglikach r. 1756. i oddali ją im mocą traktatu Paryzkiego r. 1763. a którą w czasie wojny terazniejszey r. 1781. odzyskali Hiszp: Fortecę S. Filipa opanowawliży. Dzień się Minorka na 5 dystryktow, czyli *Termino*; Nie ma żadnych ani wilkow, ani lisow. *Cytadella* jestiey M. S. lz. 39. 40. dl. 21. 30. - 22.

MINSINGEN, lub MUNSINGEN, m. Niem. w Szwabii, w Xię-

Tom 11.

stwie Wirtemberskim, z pięknym zamkiem, o m. 4 na z. od Blaubeuern. dl. 27. 10. sz. 48. 22.

MINSK. *Minscum*, znaczne M. Lit: S. Wdztwa, i z dwoma zamkami, szkołami, z Stwem; ozdobne rożnemi klasztorami, i kościołami Łacińskimi i Greckimi, z Opac. zakonu S. Bazylego. Miejsce jest seymikow, sądow i przedtym, nim go przenienono do Grodna, Trybunału W. Xstwa Lit: na kadencya Ruską dla Wdztw Nowogrodzkiego, Witebskiego, Mściławskiego, i Mińskiego, sądzącego się tu co drugi rok przez niedziel 22. Jest wielkie, drzewem zabudowane. Leży nad Swisloczą, w miłym położeniu. Od Moskalow r. 1656. wzięte było. Od Kaydanowa o m. 5. od Grodna 38. od Orły 38. od Smoleńska 59. od Warszawy 71. dl. 45. 32. sz. 35. 59. Wdztwo Mińskie w Prow: Lit: graniczy z Woi: Nowogrodzkim, Połockim, Wileńskim, Mściławskim i Moskwą. Zawiera pow: 3. Miński, Rzeczycki, i Mozyrski, ktore w swych głównych miastach seymikiują. Obieraia Poslow 6. i Deput: 6. Część jego, to jest kawał pow: Rzeczyckiego, z Rohaczowem przeszła pod pan: Rossyi. Jest kray obszerne. Obfituje w miody, wołki, drzewo, i zwierza.

MINSK, m. w Woi. Mazowieckim ludne dołyć, i dawniey dwoma pałacami ozdobne, od Wawrzyzewa m. 2.

MIOLANS, m. Fr. w nizinie i o m. 3. od Barcelonety. Inne jest tegoż im. w Sabaudyi nad zbiegiem rzek Arche i Itera, o m. 5 na w. od Chambery. Krol Sardyiński w fortocy leżacey tu na skaie urwisley osadza więźniow stanu.

MIOSENS, Baronia Fr. w Benearnie, o m. 3 na pośn. od Morlas.

MIQUELES, Mikwelerowie, nazwisko, ktore daia Hiszp. chadłym w górach Pyreneyckich na pograniczu Katalonii i Aragonu.

Zyją z rozboitn.

MIQUELON, Mikwelon, wyspa na Golfie S. Wawrzyńca, uściana Francyi przez traktat Paryżki r. 1763. aby tylko służyła za schronienie rybakom Francuzkim, pod kondycją, iż Francuzi nie będą mogli żadney tu stawiać fortecy, procz domow dla wygody lowiących, i że nie będą trzymać tylko 50 ludzi dla warty i straży cywilney: R. 1778: zniszczyli na tej wyspie Anglicy, iako i na wyspie S. Piotra osady Franc: i straż cywilną w niewolą zabrali.

MIQUENEZ, Mikwenez, dawne i wiel. M. Afr. w Krol. Fezańskim, ozdobne pieknemi Meczetami i pałacem, w którym teraz Krolowie rezydują. Tu to rządzca żydow w Krol. tym będących przemieszkuie. Leży w bardzo miley równinie, m. 12 na w. od Sali, 12 na z. od Fezu.

MIR, m. w Woi. Nowogrodzkim, z zamkiem Xżąt Radziwiłłow. od Korelicz m. 3. od Nowogrodka 6. od Mińska 13. Dawni go zwali Myrch

MIRABELL, m. Fr. w pow. Kadurskim: o m. 5 na połu: od Montauban.

MIRACHOW, lub **MIRCHAU**, m. w Pomorskim, z Stwem, w dobrym gruncie, niedaleko Paradyzu, ludne i handlowne.

MIRADOUX, m. Fr. w Armaniaku niższym; s. potyczką r. 1652. o m. 2 od Leitoure.

MIRAMBEAU, i petit Niort, m. Fr. o milę od Cosnac.

MIRANDA-de Duero, *Contia*, *Miranda Duni*; mocne M. Portug: stol: Prow: *Tra-los-Montes*, z Biskup: pod Metropolią Brageńskiego. Leży na skale przy zbiegu Dueru i Freñny. m. 33 na połd: ku z. od Legionu, 15 od Salamanki, 13 od Braganzy, 83 od Lizbony. dl. 11. 55. sz. 41. 30.

MIRANDA de Ebro, *Marceca*, *Miranda Iberica*, m. Hisz. w da-

wney Kastylii z zamkiem dobrym. Leży w gruncie żyznym w wina wyborne, ponad dwoma brzegami Ebru połączeniemi pięknym moltem o m. 64 na połu. od Madrytu, 14 od Bilbao. dl. 14. 25. sz. 42. 52.

MIRANDE, *Miranda*, m. Fr. stol: Hr: *Astarac*. Zbudowane było r. 1289. na górze blisko rz. *Baise*, o m. 3 od *Auch*, 136 od Paryża.

MIRANDOL, m. Fr. o m. 5 na połu. od Albi.

MIRANDOLA, *Mirandula*, mocne M. i Xłtwo Wło. między Xłtwem Mantuy i Modeny, położone, z pałacem. Miało przyjęło garnizon Niem. r. 1701. Franc. i Hiszp. zbici byli w poblizkości tego miasta r. 1703. od Związkowych. Wzięte było od Fr. r. 1705. ktorzy ustąpili z niego r. 1707. Karol VI. sprzedał go z Xłtwem Xciu Modenkiemu. Opanowali go byli potym Hiszpanie r. 1735. a nakoniec krol Sardyński r. 1742. o m. 7 na połu. ku w. od Modeny, 10 na z. od Ferrary, 9 od Mantuy, 34 od Medyolanu. dl. 23. 40. 44. 52.

MIREBEAU, *Mirabellum*, m. Fr. w Piktawii, stol. małego pow. zwanego *le Miribalais*, o m. 6 na połu, od *Poitiers*. Zbudowane było od Fulkona Nery, i wytrzymało długie obleżenie r. 1202. leś o m. 71 na połd: ku z. od *Arryza*. dl. 17. 50. sz. 46. 46.

MIRFEBEAU, m. Fr. z tyt: Margr. w pow. Dyżońskim, od Dyżonu na połu. ku w. m. 5.

MIREBEL, m. Fr. blisko Rodanu, w Breslyi, o m. 2 od Lugdunu.

MIRECOURT, *Mirecurium*, dosyć znaczne m. Fr. w Lotaryngii, stol. grodu *Vosge*, s. robotą przednich skrzypcow, koronek, innemi fabrykami. Leży nad rz: *Modoną*, w Wielkorządztwie *Nancy*, m. 11 na połd: od *Nancy*, 12 od *Toul*, 7 od *Espinal*, 72 od *Pa-*

ryża. dł. 23. 52. sz. 48. 15.

M I : E F L J U R, m. Fr. nad Al-
liera, o m. 5 od Klermontu.

MIREMONT, *Miremontium*,
m. Fr. w pow. Perigord, blisko
Wезery, o m. 8 na pold. ku w. od
Perigueux; Tu blisko znajduje się
iaśnia zwana *Cluseau*, bardzo
fl. w krainie tej. Są inne m. Fr.
tego im. jedno w Gaskonii, w pow.
Landes, o m. 3 od *Aire*. Inne w
Arwernii, o m. 8 na z. od Riomy.
Także m. o m. 8 od *Cahors* i *Agen*.
Inne o m. 5 od *Toulouse*; inne o m.
3 na pold. od *Auch*.

MIREPEX, m. Fr. w Benear-
nie z ładami, m. 3 od *Pau*.

MIREPEYSET, niecze-
mne m. Fr. w Langwedocyi, o m.
3 od *Narbonny*.

MIREPOIX, *Mirapicium*, m.
Fr. w Langwedocyi wyż. z Bilk:
pod metropolią Tuloseńską, i z
tut: Margr: Leży nad rz. Gers, o
m. 6 na pold. ku w. od Foix, 16
od *Toulouse*, 75 od Paryża. dł. 19.
32. sz. 43. 7.

MIREVAUX, *Mira-vallis*,
Fr. w Langwedocyi niż. w Diec.
Montpelierskiej, i o m. 2 od Mont-
pellieru.

MIROGROD, m. w Woiew.
braclawskim, nie daleko Kryszpo-
l.

MIROGROD, lub Mihorod,
m. w Woi. Kiiowskim, dotyc ob-
szerne, z wieką włością, nad rz.
Koral. Dzierżawa jego dana była
Chmielnickiemu r. 1661. Jest pod
pan. Rossyi od Korala m. 3.

MIROPOL, m. w Woi. We-
łyńskim, drzewem zabudowane nad
Śuczą. o m. 5 od Połonnego.

MIROPOLE, m. w pow. Bia-
ogrodu Rossyjskiego.

MIROW, *Miravia*, m. Niem.
z grodem w włości Stargardu, o
m. 5 na z. od Strelitz, z zamkiem
w Xłwie Meklenburkim.

MIRSITZ, m. Pruskie w Ino-
wrocławskim, w Kreizaucie Gra-

MISERAY, Opac: Augnst. fan-
dowane około r. 1089. w Diec. Bi-
turyceńskiej, blisko *Valencay*,
czyli 28c. liwr

MISITRA, Mizytua: o półto-
ry mili od ruin Lacedemonu: czyli
Sparty, M. Greckię, stol: Morei,
w Prow: Sakanii, z Arcy-Bisk. z
zamkiem mianym za niedobytą,
iak tylko przez głod. Kościol zwa-
ny *Perileptos*, jest jeden z najpię-
kniejszych na świecie. Turcy mają
tu przepyszny Meczct, przy którym
jest wielki szpital dla chorych ka-
żdey religii. Dają się tu widzieć
piękne znaki starożytności. Wiele
tu znajduje się Chr. eścian, i nie-
zmierna liczba żydow, którzy ma-
ją 3 Synagogi. Mahomet II. posta-
nowił w Mizytrze beya, Agę, Wo-
iewodę i 4. Gerontow. którzy 4 są
Chrześcianie. Weneci zdobyli go
r. 1687. ale potym odzyskali go
Turcy. Wydało to miało bardzo
wielu sławnych mężow. Leży nad
rz. Wasilipotamo, o m. 40 na pold.
ku z. od Aten, 37. od Lepantu,
156 od Konstantynopola. dł. 40. 20.

MISKOLCZ, m. Węgierskie
nad rz. Szynwą, w Hr. Borscho-
deńskim.

MISLOWICZ, m. Szląskie
na gran: Polikiej, w dobrach Ple-
seńskich Xżąt Anhalt-Coethen.

MISNIA, Prow: Niem: mię-
dzy Elbą i Saalą, długa i lzer: na
m. 40. Obfita w wszelkie potrzeby
życia, osobliwie zboże i wino. Mi-
nery są iey najwyższym boga-
stwem. Dzieli się na 5 Cyркуłow.
Elektor Saski więktzą część iey
posiada; inni Xżęta Salscy posiada-
ją resztę. Drezno jest M. S. ob
Meissen.

MISSISSIPPI, *Mississipus flu-
vius* rz: Ameryki polu: nayzna-
cznieysza w Luizianie. Oblewa ie-
den z najpiękniejszych i naywię-
kzych kraio w na świecie, nie-
szkany od dzikich. Mocą traktatu
Paryżskiego r. 1763. służyla za gra-

nicę possessyi Hiszp: i Angiel: z strony Luiziany, a teraz stała się granicą Rzpłtey nowey Amerykańskiej.

MISSOURI, wiel. rz. Amer: połn. w Luizianie. Jest to jedna naybystrzeysza rzeka, o której wiedzieć można. Uchodzi do Missisipi. Lud dziki nad iey brzegami mieszkający Misfurytami (*Misfourites*) zowią.

MISTELBACH, m. Niem. w Austryi niż. w okolicy Manhartzberg, o m. 8 na połn. od Wiednia.

MISTRETA, m. Włó: w prowincji *di Demona*, w Sycylii, o m. 10 na w. od Termini.

MITROWICZ, w Czechach nad Moldawą, jest dziedzictwo Hrabioru tegoż im. ob. Metrowica.

MITRY, m. Fr. o m. 5 na połn. od Paryża; ozdobne kościołem parafialnym bardzo pięknym. Blizko miasta tego leży zamek zwany: *Bois-le Vi Comte*.

MITTAWA, lub **NITTAWA**, *Mittau*, *Mittavia*, po Letowsku Jelgawa, wiel. mocne, handlowne M. stoł. Semigallii, rezydencya Xżąt Kurlandzkich, główne swey parafii, ozdobne kościołami, szkołą mieyską, pałacem wielkim Xżęcym zaczęty od Xcia Ernesta, a lubo niedokończonym, iż jednak ruynującym się. Wały i fosy iego pozapadały. Jest dosyć obszerne, ale nie bardzo zamieszkanne. r. 1706 wzięte było od Moskalow, a wprzód 1701 od Szwedow. Leży nad rz. Aą tu spławną, i ułatwiającą iey handel. Mieszkańcy są Lutrzy i Katołicy; od Goldyngi na w. o m. 18 od Rygi 9. od Kowna 27. od Warszawy 94. dł. 41. 45. sz. 50. 40.

MITTEL-PLEILA, w Szląsku, st. iż tu Krol Pruski niemają odniost nad Austr. korzyśc r. 1762. idąc na pomoc Swidnicy.

MITTENWÄLD, m. Niem. w nowey Marchii Brandeburskiej o m. 7 na połd. ku w. od Berlina.

MITWEIDA, m. Niem. w

Misnii, w Cyr. Lipskim.

MITYLENA, ob. Metelina, **MŁAWA**, m. powiatowe w Woi. Płockim, z stwem płacącym zł: 2458. mieysce sądow ziemi Zawskrzyńskiej, do ktorey i powiat Mławski należy, leży nad rz. Mławką, od Plocka na połn. około m. 11. jest przy granicach Pruskich.

MŁOCINY, wieś Krolewsczyzna pod Warszawą, w pięknym położeniu, znaczna letnią konfyntencyą Artylleryi Koronney, ozdobna pałacem, i zwierzyńcem &c.

MNISZEW, m. w Woi. Mazowieckim, dosyć piękne, w żyznych gruntach, blizko uyscia Pilicy do Wisły, między Czerskiem i Magnuszewem.

MNOHA, rzeczka w Woiew. Kiiowskim wypływa pod Czerniówkę, i wpada przy Mnokoy dorz. Uday.

MNOKOY, m. dawne w Kiiowskim przy uysciu rz. Mnohy, około m. 3 od Lubnia na połn. Karty zowią rz. i m. *Menok*.

MOBILE, (la) forteca Amer. w Luizianie nad rz. tegoż im. zwaną także fortecą Kondeusza, *le fort Condé*, wystawiona od P. *Tberville* r. 1710. ustąpiona była Anglikom traktatem Paryzkim r. 1761.

MOBILE, (la) wielka rz. Ameryki połn. w Luizianie, która wypływa z gór odgraniczających narod Illinow, i przebiega na m. 200. kraiu. Toż jest nazwiko Beyu jednego, ku brzegom Luiziany, blizko ktorego Fr. zbudował fortecę *le Fort Louis*.

MODENA, *Mutina*, dawne i wiel. M. Włó. stoł. Xstwa Modenckiego, z dobrą Cytadellą, i z Biskup. pod metropolią Bonońskiego. Pałac Xżęcy jest wspaniały. Leży w kraiu miłym i żyznym, obfobitwie w wina, nad kanałem między *Panaroi* i *Secchia*. Kardynał Jak. Sadolet, Ludwik Castel-Vetro, Karol Sigonius, Geminiano Montanari tu się rodzili. Wzięli go byli

Francuzi i uścąpili z niego r. 1707. Krol Sardyński opanował gor. 1742. od Bolonii, na półn. ku z. m. 10. 14 na pold. od Mantuy, 15 od Parmy, 24 od Florencyi, 38 od Medyolanu, 76 od Rzymu. dl. 28. 52. lz. 44. 34. Modenkie Xstwo, we Włozzech ktore zawiera razem Xstwo Mirandoli i Reggio. R. 1771 Scym Rzelzy Niem: zabespeczył jego sukcesyą i inwestyturę po wygaśnieniu płcy męzkiej domu Esteńskiego Xciu Ferdynandowi zgiemu bratu Cesarza Jozefa II. Jest to kray bardzo piękny, obfity w zboża i wina. Graniczy na półn. z Xstwem Mantuańskim, na pold. z Toskanią, i Rzplta Luceńską, na w. z. pow. Bonońskim, na z. z Xstwem Parmy. Ma nam. 20 wzdłuż, a wszierz 16. Modena jest M. S.

MODICA, *Motuca*, dawne m. Wł. w Sycylii, w dolinie *di Noto*, z tyt. Hrab: o m. 3 na pold: ku z. od Noto. dl. 33. 34. sz. 36. 48.

MODLIBOZYCE, w Woi, Sandomirskim, ozłobne klasztorzem Kanonikow regul. o m. 2 od Zaklikowa.

MODON, *Metone*, dawne, piękne, i mocne m. Greckie w Morei, z wygodnym i bezpiecznym portem, z Bisk: pod Metropolią Petrańskiego. Bajazet zdobył go na Wenetach r. 1498. Odebrał go *Morofini* r. 1686. Powrocilo się do Turkow r. 1715. Leży nad przyladkiem wyniesionym nad morzem *de Sapienza*, o m. 6. na półn. od Koionu, 38 od Neapolu w Romanii. dl. 39. 20. sz. 36. 58.

MODRA, lub MODERN, m. wolne Węgierskie w Komitacie *P* burskim, w podgórzu Karpackim.

MODRIKAMEN, *Blauenstein*, m. Węgierskie z zamkiem w Komitacie Nowhradzkim.

MODRUSS, m. w Morlakii Austr: stolica Bisk. złączonego z

Segenskim. Jest o m. 7. na półn. od Segny.

MODRZEW, m. w Woi Krakowskim, w Xstwie Siewierskim, na pograniczu Szląskim, nad rz. w dobrym położeniu, od Będzyna blisko m. 2.

MOECKER, m. Niem. w Xstwie Magdeburkim, w Cyrk: Ierychowskim, o m. 3. na z. od Magdeburga.

MOEDLING, *Medlinga*, m. Niem. w Austr: niż. w okolicy Wiener-Wald, o m. 2. na pold. od Wiednia.

MOELCK, *Medicum*, m. Niem. w Austr: niż. w okolicy Wiener-Wald, z zamkiem nad Dunajem, na trakcie Wiedeńskim z Lintzu, w śródku prawie drogi. W poblizkości jest klasztor na wzgórcu i Opac: Bened. ktorego Opat ma tyt. Prymasa Austr.

MOELENHAGEN, w Włosci Stargardzkiej, sławne danym nazwiskiem iedney dzielnicy *Donu* Hrabion Holzfztyńskich.

MOELLEN, ob. Mollen.

MOERINGEN, m. Niem. w Xstwie Kalemberskim, w dystrykcie Goottingi, o m. 4 na półn. od Goettingen.

MOESKIRCH, ob. Meskirch.

MOETLING, ob. Metling.

MOEURS, ob. Meurs.

MOGADOR, wyspa i zamek w Afryce, w Krol: Marokańskim, blisko Kapu Ozem, na Oceanie. W poblizkiej górze znaydują się minery złote i srebrne. dl. 8. sz. 31.

MOGILNICA, m. w Woi. Rawskim nadpuścizate, leży w dobrych gruntach o m. 10. na w. od Rawy, nad rz. tego im.

MOGILNO, w Woi. Kaliforni. bogate Opac: Benedyktynow, należy do Kollacyi Krolewskiej, teraz Krejsamt pod pan. Pruskim.

MOGIŁA, *Clara tumba*, m. w Woi. Krakowskim, sławne pięknym klasztorzem Cystersew, w

ktorym ten zakon ma swe nauki, i Opactwem Kollacyi Krol. Pokazuja tu górę; w ktorey Wanda Krolowa Pol. miała być pochowana. Leży w bardzo miłym miejscu, nad Wisłą, o milę od Krakowa.

MOGOL, *Mogolis Imperium*, wiel. Państwo Azyatvckie, w Indyach; graniczy na połu. z górą Immaus, która go oddziela od Tartarvi wielkiej, na w. z Krol. Arakańskim, na pośd. z Golfem Gangiesu, połwyspą Malabaru, i z Koromandelami, na z. z Perlią i Kandaharem. Tamerlan był tego Cesarz. Założycielem, ale ze wszytkich nabytców; nie zostało przy familii tylko Indostan. Ten kraj ma najmniej m. 500 wzdłuż; posiada niezmierne bogactwa, i żyzny jest w wszelkie gatunki zboża. Iedwab, bawełna, i wszystko co wychodzi z Indyi znajduje się tu w obfitości. Przed wyprawą do tego krain Thamasza Kulikana r. 1739. Wielki Mogol był abolutnym, miał dochodu na 900 millionow, a wojska niezmierną utrzymywał liczbę. Piszą, iż w Agrze; czyli Delli zawsze było regularnego wojska przy nim 200000, i pięćset stonów, bogato przybranych. Ale niedołężność jego w odparciu najeźdu Kulikana, tak go ohydziła poddanym, iż Subabowie i Nababowie, którzy są rządami prow. podlegać niechcieli, i uczynili się udziałnemi; mała mu tylko winni będąc daninę, a którą orężem wymagać musi, Postanowiono tylko było, aby Urzędnicy z swych miejsc ruszeni być mogli, i do Mogola należały nominacye po śmierci urzędnika. Ale tym dotąd przemoc sama rządzi. Gdy Mahometanin umiera w jego Państwie wszytkie jego forszety idą na skarb Cesarza. Dziełono Mogol na 23 prow: Delli, Agra, Guzarata, Malhua, Patana, Barar, Brampur, Bagnala, Ruge-mal, Mullan, Kabul, Tala, Lahor,

Asmir, Bakar, Ugen, Urecha, Kachemirya, Dekan, Nenda, Bengal, Wizapur, i Golkonda. Subabowie połączywszy wiele prow. inne Cesarstwa uczynili podziały: Ob. Dekan. Cesarz jest Mahometanin; ale wielu jest w jego siarach rządow prow: ktorzy są Poganie. Ob. Tartarowie.

MOGUFERA, m. Hiszp. w Andaluzyi, nad rz. Tinto, o milę od iev wyścicia.

MOGUNCYA, *Moguncya*, po Fr. *Mayence*, po Niem: Maynz W. dawne i zitacznem. Niem. w Cyr. Renu niż. stol. stanow Elektorstwa Mogunckiego, z Arcy-Bisk. erygowanym r. 747, ktorego Arcy-Bisk: jest Dziekanem Elektorow, Arcy-Kancelrzem Kzelszy Niem. Strożem Archiwow Cesarstwa, i Dyrektorem Seymow generalnych i partykularnych; ma prawo zwolywania Kollegium Elektoralnego; i examinowania prawności deputowanych, wprzod nim do Obrad wniydą. Obieraniem Arcy-Bisk: bywa od 24 naypierwzych kanonikow, i z pomiędzy nich. Siedmnastru Domicellaryuszow kapituły niemaia w tym obieraniu głosu. Zalzczyca Moguncya *Universitas* fundowana r. 1482, wspaniała katedra, pałac Arcy-Bisk: zwany *S. Martinsburg*, i inne budowle publiczne bardzo piękne. Jest podobieństwo do prawdy iż tu druk około r. 1440 był wynaleziony, lubo Strazburg i Harlem też sobie przywłaszczaią sławę. Lubo Moguncya jest mocna, obromoną być iednak dobrze niemoże z przyczyny gór ią opasujących. Adolf Hrabia de Nassau wziął ią był r. 1462, Gustaw Adolf r. 1631, ale gdy ten z niey ustąpił, Cesarcy go odzyskali r. 1635, i oddali ią Elektorowi. Fr. kilka kroć stawa li się iey panami; odebrał ią im Karol V. Xżę Lotaryngii po drugim obleżeniu r. 1689. Leży nad lewym brzegiem Renu, blisko

gdzie Men do niego wpada, gdzie jest forteca zbudowana od Gustawa Adolfa, którego ma nazwisko, i most stawiany na batach. Znaczny handel prowadzi ofobliwie winami Ryńskimi, a lubo jest lądne, smutne jest jednak. o m. 13 na półn. ku z. od Wormacyi, 8 od Frankfortu, 30. na w. od Trewiru, 37 od Strazburga, 34 od Kolonii, 150 od Wiednia, 105 od Paryża. dł. 20. 2. fz. 49. 54. Arcy-Bisk. Moguńckie. jest obfzerny kray Niem. nad Renem; graniczny z Bisk. Wurtzburskim, Hr. Hohenloeńskim, Wertheimskim, Reineckim, Szwabią, Palatynatem, i Hr. Katzenellebogen. Jest bardzo żyzny ofobliwie w wina i bardzo ludny. Dzieli się na 2 części, część leżącą ku Frankonii i Rengrawia. Nie trzeba mieścić Arcy-Bisk. Moguńckiego z Elektorstwem, bo to zawiera daleko więcej nad pierwsze. Naywiększa część leży po nad Renem, między Palatynatem, i Elektor. Trewirskim.

MOHACZ, *Amantia*, m. w Węgrzech niższych, w Hr. Baraniwaru. Sławne jest dwoma wielkimi potyczkami r. 1526, i 1687 i pamiętne śmiercią Ludwika II. Leży nad zbiegiem Koraſſy i Dunaju, o m. 10 na półd. od Kolończy. dł. 36. 3. fz. 45. 50.

MOHŁOW, *Mohilovia*, znaczne M. Litt. w Woi. Mściławskim, z zamkiem z Arcy-Bisk. katolickim Rzym: r. 1782 od Katarzyny II. erygowanym, i z Bisk: Schizmatyckim. Jest dobrze budowne, lądne i handlowne, na towary ofobliwie Moskiewskie, sławne robotą szelb różnych, Władysław syn Zygmunta III. r. 1616 zgromadził tu wojska Polskie, z kteremi do Moskwy wkroczył. Wzięty od Moskalow r. 1654, i obłożone bezskutecznie od następnych r. 1660, dopiero r. 1662 odebrane Moskwie było. Ekonomia Mohyłowka przed zakordonowaniem te-

go kraju należała do dobr Krol. R. 1780 wstawił to miasto widzeniem Imperatorowej Ross. Katarzyny II. i Jozefa II. Cesarza. Szwedzi r. 1707 znaczne tu nad Moskalami odnieśli zwycięstwo. Jest pod pan. Rossyjskim, od r. 1773; tu rezyduie Gubernator Moskiewski. Leży w dobrym położeniu nad Dnieprem, od Orszy m. 11, od Mściławia 23, od Wilna 68, od Warszawy 107. dł. 49. 20. fz. 53. 38.

MOHŁOW, m. w Woi. Podolskim dosyć znaczne, na pograniczu Braclawskim. Mieszkańcy produktami swemi niemały prowadzą tu handel. Leży w gruntach bardzo żyznych, nad Niemstem, niżej Kamięńca Podolskiego o m. 16. od Iarugi m. 3.

MOHYLNA, małe m. w Woi. Minskim, od Nieświeża m. 7.

MOHRUNGEN, Morunga, m. Pruskie sadowe, stol: Cyrk. tego im. z zamkiem, między bagnami; nal. do Grafow z domu *Dohna*. Jest od Libstadu ku z. o m. 2.

MOIN, we Fr. źródło mineralne, blisko Montbrison. Jest orzeźwiające i skuteczne w purgowaniu.

MOINGONA, rz. w Luizjanie; uchodzi do Missisipi.

MOIRANS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3. na półn. ku z. od Grenobli.

MOIREMONT, Opac. Fr. Bened. w Szampanii, o milę od *S. Menhault*. czyni 5300 liwr.

MOISÉRAUX, ob. Mafmuńster.

MOISSAC, *Mustiarum*, dawne m. Fr. w pow. Kadurskim z Opac. Sekularyzowanym, czyniącym 22000 liwr. Jest bogate i we wszelkie towary obfituie. W pięknym leży położeniu nad Tarną, blisko Garumny, o m. 6. na półn. ku z. od Montauban. dł. 19. 2. fz. 44. 8.

MOKKA, lub Mocna, znaczne

M. Azyatyckie w Arabii szczęśliwey, z dobrym portem obronnym dwoma fortecami, przy wniysciu morza czerwonego, o m. 5. na połn. od Cieśniny Babel-Mandel. Handel prowadzi wielki osobliwie na kawę, która miana jest za najlepszą. Gorąca tu panują znaczne. dł. 62. sz. 14.

MOKOBODY, m. w Woi. Podlaskim, gdzie sądy kolejno z Sokolowem i Miedzną ziemią Drohicka odprawuie, w którey leży to miasteczko.

MOKNIUN, Stwo w Woi i w pow. Trockim.

MOKRA, rz. na pograniczu Pruskim wpadająca do Wisły.

MOKRZYSKA, m. w Krakowskim, jest pod pan. Austr. w Cyrk: Wielickim.

MOKRZKO, w Woi. Sieradzkiem, gdzie Stanisław Kozuchowski zebrane od siebie Konstytucye w własney drukarni wydał r. 1732. Jest pod Wieluniem o milę. Tegoż im. w Krakowskim, niedaleko Iędrzeiowa.

MOLA, *Formia*, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim, blisko Gaiety na w.

MOLESE, ob. Maulaise.

MOLALIA, wyspa Afrykańska na kanale czyli zatoce morskiej Mozambiku, iedna z wysep Komorskich. Obsituie prawie we wszystko. dł. 62. 30. sz. połd 12.

MOLCZARZ, w Woi. Nowogrodzkim, na gran. pow. Słonimskiego nad Mołajiem rz. wpadającą do Niemna.

MOLDAWA, Moldau, lub Muldau, lub Wultawa, *Vuldavia*, znaczna rz. Czeska, która płynie ku połn. od połd. przeryzyna miasto Pragę, i wpada do Elby.

MOLDAWA, Cyrk: Moldawski, znaczna kraina w Czechach rozległa na m. 12. wzdłuż rz. Moldawy, na połd. Pragi. Dostarcza wiele żywności Pradze.

MOLDAWIA, ob. Multany.

MOLESME, m. Fr. w Szampanii, o m. 4. na połn: ku z. od Chatillon nad Sekwaną, z sławnym Opac. Bened: czyniącym 14000 liwr. fund. r. 1173, w Diec. Langreskiej.

MOLEFITA, *Melfitum*, m. Włoskie, w Krol. Neapolit. w ziem. Barskiej, z Bisk. pod Metropolią Barskiego, i z tyt. Xstwa. Leży nad Gólfem Weneckim, o m. 4. na połn. ku z. od Baru, 3 od Trani. dł. 34. 25. sz. 41. 18.

MOLIENS, *Molinae*, nazwisko dwoch m. Fr. iedno w pow. Bellowaccńskim, o m. 3 na połd. ku z. od Poix. drugie o m. 3 od Ambianu.

MOLIERES, m. Fr. w pow. Kadurskim, z sądami Krol. jest na poł drogi z Cahors do Montauban, o m. 5 na połn. od Figeac.

MOLINA, mocne M. Hiszp: w nowey Kastylii nad Gallą, w gruncie obfitym w pastwiska, o m. 15. na połd. ku w. od Siguenza, 35. od Madrytu. dł. 25. 55. sz. 40. 58.

MOLINGAR, lub MULLINGAR, *Molingaria*, m. Irlandzkie, stol. Hr. *Ouessitheath*, o m. 13 na z. od Dublina, deputuie na Parl. dł. 10. 12. sz. 53. 28.

MOLISA, *Molifinus*, Hr. Moliseńskie, mały pow. w Krol. Neapolit: między Abruzzem, Kapitanatem, i ziemią Labour; Ma m. okolo 13 wzdłuż, wszierz 11. Molisa, m. od ktorego to Hr: zowie się jest o m. 9. na połn. od Kapny.

MOLLEN, lub MOLNA, małe, ale mocne m. w Xstwie Lawenburskim, nad rz. Steckenitz, o m. 5 na połn. od Lawenburga, nal. do Elektora Hannoverckiego. Margr. Brandeburski był przymuszony odstąpić od niego od oblężenia r. 1506. Gnal Mansfeld dobył go r. 1625.

MOŁODZIECZNO, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Olzmiąńskim blisko żrzdzia rz. Beresyny

o milę od Lebedziowa.

MOLOTYNCE, m. w Kiiowski, ozdobne piękną cerkwią, nad rz. na w. Lahotyńna.

MOLSHEIM, *Molshemium*, m. Fr. w Alfacy nad rz. Bruch, o m. 3 na z. od Strazburga. Jest tu piękna Kartuzya, która z domem Ex-Jezuickim zajmuje wiel. część miasta. Mołsheim był spalony od wojsk Cesarzkich r. 1677. Ale potem odnowiony został. Jest o m. 97 na w. od Paryża. dł. 25. 10. sz. 48. 32..

MOLUCKIE wyspy, *les Moluques*, *Molucca*, leżą na morzu Indyjskim. Jest ich 5 znaczniejszych; Ternara, Tidor, Machian, Motir, i Bachian. Drzewa na nich prawie zawsze zielenieją się. Obfitują w wszelkie wonności w korzeniu w goździki. Jest tu drzewo podobne do palmowego, z którego kory chleb robią, a z młodych latorośli wyciskają trunek, który służy im za wino. Zowią go *Tuah*. Znajdują się na tych wyspach wiel. bardzo węże, ale nie iadowite, krokodyle ziemne bardzo niebezpieczne, i inne morskie, które się rękami brać dają. Wyspy te zostały teraz pod pan. 3 Krol. Mieszkańcy są Mahometanie, lub bałwochwalczy, są łagodni, ale interesowani i dumni. Kobiety są cery białej i pięknej. Portugalczycy odkryli je r. 1511. i swoy na nich założyli handel, opanowali ich brzegi, ale wyspiarze wsparci od Hollend. wypędzili ich. Hol. są teraz jakoby ich panami. Mimo tych 5 wysp, dać się u niektórych nazwisko wysp Moluckich wspomn: Meao, Marigogran, Cinomo, Kabel, Amboina, Celebes, i Gilolo.

MOLWIGZ, wieś Niem. w Szląsku między brzegiem, i Grotkewem, st. tu stocznią potyczką dnia 10 Kwietnia r. 1741. między Austr. i Prusakami.

MOMONIA, lub **MUNSTER**, Prowincya Irlandzka na pold. le-

żąca. Jest bardzo urodzayna i najlepsza ma porty. Zawiera 5 Hrab. 7 miast, i 25 miasteczek, które wysyłaia Dep. na Parl. Waterford jest M. S.

MONA, ob. Mone.

MONACO, *Monachium*, małe, dawne, piękne i mocne M. Wlo. na brzegu Genueskim, z zamkiem z dobrą Cytadellą, i z dobrym portem. Jest stolicą Xstwa tegoż im. pod protekcyą Francyi, wprzod posiadanego od familii Xżąt *Grimaldi*, z ktorey rąk przeszło do familii *Matignon*. Krol Franc. trzyma w nim swoy garnizon, a Xżę jest rządzcą wojsk Krol. w mieście swym *Monaco*. Poddani jego wyięci są od prawa kadukowego we Fr. r. 1770. Leży na skale, która się rozciąga aż do morza, o m. 3 od *Vintimille*, 2 od *Villefranche*, 3 od Nice, 176. od Paryża. dł. 25. 8. sz. 43. 48.

MONAGAN, *Monaghanum*, m. i Hr. Irlandzkie, w prowincyi Ultonii. 5 Baronii zawiera to Hr. a miasto wysyła 2 Dep. na Parl. Jest o m. 5 na pold. ku . od Armagh. dł. 10. 36. sz. 54. 12.

MONASTER, lub MONESTER, *Monasterium*, dawne M. Affr. w Krol. Tunetańskim. Jest w wesołym położeniu, blisko morza, o m. 18 na pold. ku w. od Tunetu. dł. 28. 40. sz. 36. ob. Munster.

MONASTER, ZCZYŻNA, m. w Woi. Mściławskim, pod pan. Rossyi na gran. Moskiewskiej, od Kadzyna naz. o m. 3.

MONASTERYCZ, m. niegdyś obronne w Woi. Podolskim, z zamkiem nad rz. Kotopiec. Dobra tu wielkie dawniej były Manasterskich, od których pozšli Jazłowieccy; zburzone i zruynowane miasto odnowione i umocnione było od Sienińskiego Kszt. Lwowskiego. Teraz jest pod pan. Austr. w Cyrk. Haličkim, od Haličza na w. m. 5 sz. 49. f. 3. Tegoż im. w Woi. Kiiowski, pod pan. Rossyi m. 3 od

Przyłuki.

MONASTERZYSKA, m. w Woiew. Wołyńskim nad Styrem ku Bugowi. Inne w Woi. Braclawskim przedtym obronne na pośd. Wa-chno grobli przy granicy. Kiiow.

MONBAHUS, m. Fr. w pow. Ageńskim, o m. 4 na pośn. ku z. od *Villeneuve*.

MONBAZA, *Mostbacia*, m. na brzegu wschodnim Afir. z dobrą cytedellą, i z fortecą S. Melindy. Fr. *Almeide* dobył i zburzył ją r. 1505 Arabowie wypędzili ztąd Portug. r. 1631.

MONBLANC, m. sadowe, i Hr. Hiszp. w Katalonii nad rz. *Francoli* o m. 7 na pośn. od Tar-ragony.

MONCALVO, Monkał, małe ale mocne m. Włó. w Xstwie Monf-ferrackim, na górze leży, o m. 5 na pośd. ku z. od Kazalu. dł. 25. 48. sz. 14. 58.

MONCAON, lub Monzon, *Montto*, mocne m. Portug. w Pro-wincyi *Entre Duero & Minho*, z dobrym zamkiem i tytułem Hr. Jest o m. 3 od Tuy, 11 na pośn. od Bra-gi. dł. 0. 33. sz. 41. 52.

MONCASTRO, ob. Biało-grod.

MONCE, Opac. Bernard. fun-dowane r. 1216. od Amboizy o m. 3.

MONCEAU, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 7 na w. od Brives.

MONCEAUX, pałac Krola Fr. o m. 2 na w. od Senlis.

MONCEL, Opac. miitzek S. Klary, o m. 3 na pośn. od Senlis nad rz. *Oise*. Inne Primonstr. nad Marna, o m. 2 od *Vitru*.

MONCHAUDE, m. Fr. w Sautonii, o m. 5 na pośd. ku w. od *Santes*.

MONCLAR, wieś i Baronja Fr. w Prowen. o miłę od lewego brzegu rzeki *Durance*, 3 od *Sey-ne*. Tegoż im. m. o m. 4 na w. od Montauban.

MONCON, *Moncio*, Monzon, mocne m. Hiszp. w Krol. Aragonii z dobrym zamkiem. Wzięte od Fr. r. 1642. a odebrane od Hiszp. by-ło r. następującego. Jest o miłę od Baibaastro. dł. 17. 54. sz. 41. 43. ob. Moncaon.

MONCONTOUR, *Mons Con-torius*, m. Fr. w pow. *Mirebalais*, w Piktawii, st. wygraną Henryka III. przeciw Amirałowi *Coligny* w Październiku r. 1569. Leży nad rz. *Dive*, o m. 4 na pośd. ku z. od Loudun, 9 na pośd. od Saumur, 66 od Paryża. dł. 17. 35. sz. 46. 50. Tegoż im. w Brytanii o m. 6 od *S. Brioux*. na pośd.

MONCORNET, *Mons cor-nutus*, m. Fr. w pow. Lauńskimua górze przy brzegu *Serry*, zalec-nej fabryką serzów, o m. 3 od *Ver-rin*.

MONCOUTANT, m. Fr. w Piktawii o m. 5 od Mauleon.

MONCRABEAU, m. Fr. w Akwitanii o m. 2 na pośn. od Kon-domy.

MONCUR, m. Fr. w pow. Ka-durshim, o m. 5 od *Cahors*.

MONDA, ob. Munda.

MONDEGO, *Monia*, rzeka Portugal. która płynie przez Ko-nimbrykę, i wpada do Oceanu.

MONDONNE DO, *Mindon*, M. Hiszp. w Gallicyi z Bisk. pod metropolią Kompostelskiego. Leży w nioley, żyżney i bardzo zdro-wey okolicy, nad rzeczką, o m. 25 na pośn. ku w. od Kompostelli, tyłż na w. od Owiedo. dł. 10. 27. sz. 13. 30.

MONDOUBLEAU, *Mons Dubelli*, m. Fr. w pow. Cenomań-skim, z tyt. Baronii Parostwa, z dobre zamkiem, o m. 5 na pośn. od *Le-d-me*.

MONDOVI, *Mons-vici*, zna-czne m. Włó. w Xstwie Piemon-chim, z Akad. dobrą cytedellą, i z Biskup. Oyczvzną jest Kardyna-ła Jana *Bona*. Leży na górze bli-zko rz. *Elero*, o m. 3 od *Ceve*,

13 na pośd. ku w. od Turynu. dł. 25. 30. łz. 44. 23.

MONDRAGON, m. Fr. w Prowancyi, w pow. *les Terres Adjacentes*, o milę od *Pont-Saint-Espirit*.

MONDRAGON, m. Hiszp. w Gwipuńkoi, zalecone wodami mineralnymi, o m. 5 na pośd. ku z. od Placencyi.

MONDRAGON, m. Włó. w Laworze w Krol. Neapolit. blisko brzegu, między uściem rzek *Gargilan*, i *Vulturno*; sł. jest łaźnia-mi wód mineralnych, zwanych u dawnych *Aqua Sineſſa*, dla tego, że tu w poblizkości znajdowało się miało *Sinueſſa*.

MON H. - Danoife, Mona Duńska, *Mona Danica*, wyspa na morzu Bałtyckim, Krol. Duńskiego; leży na pośd. ku w. Zelandyi. Stega jest icy m. celne. Znajduie się na niej kilka fortec, i wsi dosyć. dł. 30. 40. łz. 51. 58. -- 55. 8.

MONTEINS, m. Fr. w Bene-arnie, o m. 2 na z. od *Pau*, 2 na w. od *Navarrens*.

MONESTIER-de Armont, i S. Paul, m. Fr. w Delfinacie, o m. 6 na pośd. od Grenobli. Tam-iane o m. 2 na pośn. od *Brianſon*, zalecone wodami mineral.

MONESTIEK, m. Fr. w Lan-gwedocyi, o m. 4 na pośn. od Al-by.

MONFAUCON, m. Fr. w Szamparni, o m. 5 na pośd. od Stenay.

MONFAUCON, *Mons Falco-nis*, m. Fr. w Andegawii, o m. 2 na w. od *Cliffon* Tegoż im. m. w Hr. Bigorreńskim, o milę od *Mau-vorget*, 6 od *Tarbes*.

MONFLANQUIN, m. Fr. w pow. Agencńskim, nad rz. Le-za, o m. 2 na z. od *Fumelo*.

MONGALOWIE, ob. Tar-tarowie.

MONHEIN, *Mouheimun*, m. Niem. w Palatynacie nowym, o m. 3 na pośn. od *Donawerty*. Ro-

bią tu niezmierne mnoſtwo igiel. dł. 28. 22. łz. 48. 53.

MONHEURT, m. Fr. w po-wiecie Ageńskim, nad *Garumną*, o milę od *Kleraku*.

MONJAU, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 5 na z. od *Mil-haud*.

MONICKEDAM, lub *MU-NICKEDAM*, *Monackodamum*, m. w Hollandyi pośn. nad *Zuiderzee*, o m. 3 na pośn. ku w. od *Amſter-damu*. Deputuie na obrady ſtanow. dł. 22. 25. łz. 52. 29.

MONISTROL, *Monasterio-lum*, m. Fr. w pow. *Velay*, o m. 7 na pośn. od *Puy*, między dwó-ma pagórkami, o milę od *Ligiery*. *Biskup de Puy* ma tu pałac rozry-wki.

MONKAROWA, dawne m. w Woi. Kiiowski, w gruntach u-rodzajnych, o milę od *Koysowy* na pośn.

MONMORILLON, *mons Mauril-lionis*, m. Fr. w Piktawii nad *Garumną*, na ktorey tu był moſt bardzo piękny, o m. 9 na w. ku pośd. od *Poitiers*, z grodem i z ſądami Krol.

MONMOUTH, *Monumetia*, m. Angiel. ſtoł. *Monmutshiry*, de-putuie na Parl. Oyczyzua jest Krola Henryka V. Jest w weſolyim po-łożeniu między *Wey* i *Monowem*, o m. 34 na pośn. ku z. od *Londy-nu*, 6 na pośd. od *Herefordu*. dł. 14. 55. łz. 51. 51.

MONMOUTHSHIRE, prow. Angielska w *Diec*. *Landaffskiey*. Zawiera okolo 340,000. Ianow i jest bardzo żyźna. Wyſyla 2 Dep. na Parl.

MONNOYE, m. Fr. w Tu-ronii, o m. 3 na pośn. od *Tours*.

MONOEMUGI, Krol. Afr. między *Zangwebarem* i *Makoko*. Logate jest w minery złote i sre-brne. Mieszkańcy są czarni i mało

NOMOTAPA, Krol. Afr. w *Kafrenyi*, ktorego Krol jest po-

tężny i bardzo bogaty. Ma pod sobą wielu Xżąt holdowniczych, których dzieci przy jego edukują się dworze.

M. ONOPOLI, m. Wło. w Krolestwie Neapol. w ziemi Barskiej, z Bisk. pod metropolią Barskiego, ale wyjętym od jego iurydykcji, i z zamkiem dołyć obronnym. Leży nad Golfem Weneckim, o m. 9 na połd. ku w. od Barn, 3 na w. od Polignano. dl. 38. 2. sz. 41. 10.

MONPAZIER, m. Fr. w powiecie Perigord, o m. 10. na połd. ku z. od Sarlaty.

MONPLAISIR, pałac rokofszny Imperatorowej Rosyjskiej o m. 4 od Peterzburga przy Peterhof.

MONREIAU, *Mons Regalis*, m. Fr. w Hr. *Comminges*, nad Garumny brzegiem, przy ujęciu Nesty, leży na wzgórze, o m. 5 na z. od *S. Gaudens*.

MONREVEL, m. Fr. w pow. Perigord nad Dordonią, o m. 2 niżej *S. Foy*.

MONRICOUX, m. Fr. w powiecie Kadurskim, o m. 5 od Montauban.

MONS-enPuelle, *Monsin Pabula*, o m. 2 na półn. od Duaku, 4 od Lilli, jest to miasto gdzie Filip piękny odniósł zwycięstwo nad Flamańczykami r. 1304.

MONS, *Mons-Hannonie*, dawne, wiel. pięk. bogate i bardzo mocne M. Niderlandu, stol. Hannonii Aufir. ozdobione wielą pięknemi budowlami, i gmachami publicznemi. Wzięte było od Xcia Alby r. 1572. Gwałt Humieres szturmował go r. 1677. Ludwik XIV. opanował go r. 1691. odebrali go związkowi 1705. Został się przy domie Aufir. przez traktat Utrechcki. Odebrali go byli jeszcze Franc. dnia 10 Lipca r. 1746. Leży częścią na górze, częścią na równinie, w gruncie bagnistym, nad rz. *Trouille*, o m. 2 od *S. Gillain*, o m. 7 na półn. ku w. od *Valenciennes*, i *Louvain*, 4 od *Moudege*, 12 od *Cambray*, 15

na z. od Namuru, 55 od Paryża. dl. 21. 34. sz. 50. 27.

MONSALVY, m. Fr. w Arwernii niż. o m. 5 na połd. od Arvryliaku, 11 od Rhodez.

MONSEGUR, m. Fr. w pow. Bazateńskim nad rz. Drotą, o m. 3 na półn. od Reolli.

MONSEURS, m. Fr. w powiecie Cenomańskim, o m. 4 na półn. ku w. od Lawalu.

MONSFERRAT, lub **MONTFERRAT**, *Monsferratus*, Prow. Wł. z tyt. Xstwa, graniczy na w. z Xstwem Medyolańskim, i częścią Rzpłtey Genueńskiej, na półn. z pow. Wercelleńskim, i Kanawezkim, na z. z właściwym Piemontem, na połd. z Rzpłtą Genueńską, od ktorey oddziela go góra Apennin. Kray jest żyzny, i dobrze uprawny. Należy do Krola Sardyńskiego. *Casal* jest M. S.

MONSTERBERG, lub **MUNSTERBERG**, m. i Prowincya Szląska niższego z zamkiem, o m. 8 na półn. ku w. od Glatzu, 11 na połd. od Wrocławia. dl. 34. 55. sz. 50. 38. Od r. 1742. zostało pod pan. Krola Pruskiego.

MONSTIER-en-Dev, m. i Opac. Fr. w Szampanii, fund. około r. 685. Benedyktyncom czyni 25000. liwr. o m. 4 od *S. Dizier*. Inny *Monstier-en-Argonne*, jest Opac. Cyfter. czyniące 9000. liwr. fund. r. 1149. o m. 6 od *Chalons*. ob. *Montier*.

MONTIER-Ramey; Opac. Bened. o m. 4 od Troyes, fund. około r. 827. czyni 7500. liwr.

MONT, (S.) m. Fr. w Armaniaku niższym.

MONTABOR, *Mons-Tabor*, obrotne m. Niem. z grodem i zamkiem w Elekt. Trewirskim, o m. 4 na półn. ku w. od Koblentzu. dl. 25. 25. sz. 50. 20.

MONTAGNAC, *Montinacum*, Montiniak, m. Fr. w Langwedocyi, z szańcami Krol. o m. 4 na w. od Pezenas.

MONTAGNE - blanche, ob Weiffenberg.

MONTAGNE-inaccessible, ob. Aiguille.

MONTAGNES-des Geans, ob. Riefenberg.

MONTANIA, *Montanea*, znaczne M. Azyatyckie, w Natolii, w Prowincyi Bek-Sangil, nad morzem Marmora. Jest bardzo handlowne, ofobliwie na owoce, i leży nad Golfem tegoż im. o *m.* 5 od Burfy, 24 od Konstantynopola na pośd. dł. 46. 30. sz. 40. 10.

MONTAIGUT, *Mons-Acutus*, m. Fr. o *m.* 7 od Agen, o *m.* 4 na pośd. od *Duravel*. Tegoż im. w Langwedocyi, o milę od S. Felix.

MONTAIGU, m. Fr. w Piktawii, z tyt: Margr: o *m.* 8. na z. od Montagne, 8 od *Toulouse*. Tegoż im. w Normandyi, o *m.* 2. od *Valogne*.

MONTAIGUT-les Combrailles, m. i Baronia Fr. w Arweronii niż. z grodem Krol. i Leśnictwem, o *m.* 4. na w. od *Evaux*, 80 od Paryża, 12 od *Moulins*.

MONT-ALBAN, *Mons-Albanus*, bardzo mocne m. Hiszp. w Krol. Aragońskim, z dobrą Cytadą nad *Rio-Martin*, o *m.* 20 na pośd. od Saragoſſy, 37 od Walencyi. dł. 16. 55. sz. 40. 52.

MONT-ALBAN, m. Włofkie, w Hr. Niceńskim, między Nice i *villefranche*. Leży na górze.

MONT-ALCINO, *Mons-Alcinius*, małe, ale osiadłe dobrze M. Włofkie w Toskanii, w pow. Siennskim, z Bisk: niedependującym tylko od Papieża. Jest w górzystym położeniu, o *m.* 7 na pośd. ku w. od Sienny, 18 od Florencyi. dł. 20. 12. sz. 43. 7.

MONTALSAT, m. Fr. o *m.* 7. na pośd. od Montauban.

MONT-ALTO, *Mons-Altus*, m. Włofkie w Marchii Ankonitańskiej z Bisk: w Metropolii Fermeńskiego, nad rz. Monocio, o *m.* 4 na pośd. ku w. od *Ascoli*, 17 na

pośd. od Ankony, 5 od Fermo. dł. 31. 7. sz. 42. 59.

MONTAN, (S.) m. Fr. w Langwedocyi, w Diec: Wiwiercńskiej.

MONTARCHER, m. Fr. bardzo małe, w pow. Fores, o *m.* 5. na pośd. od Montbrison.

MONTARGIS, *Mons-Agifus*, piękne i znaczne M: Fr. w Aurelii prow: stoł: pow. Gatynerskiego, z grodem i zamkiem. Anglicy r. 1426 od oblężenia jego odpędzeni zostali. Oyczyzną jest Pani Guyon. Leży nad rz. Loin, o *m.* 6 na pośd. od Nemours, 3. od Niwerna, 25 od Paryża. dł. 20. 24. sz. 47. 69. Blizko miasta leży las piękny.

MONTASTRUC, m. Fr. w Langwedocyi wyż. o *m.* 5 na w. od Tulosy. Inne w pow. Bigorrenskim, o *m.* 4 na w. od Tarbes. Inne o *m.* 4 na pośd. od *Auch*.

MONTATERRE, m. Fr. przy uściu rz. *Therain* do *Oise*, na przeciw *Creil*, o *m.* 2. od Sensis.

MONTAUBAN. *Mons-Albanus*, Montoban, piękne i znaczne M. Fr. w Langwedocyi wyższej, z wielkorządztwem, z Bisk: erygowanym r. 1317, w Metropolii Tuloząńskiego, z ładami, i Akademią nauk wyzwolonych. Miejskańcy przyjęli Kalwinizm r. 1572, i umocnili swe miasto. Ludwik XIII. był przymuszony odstąpić od obciążenia jego r. 1621, powróciło do tnych powinności r. 1629, a Kardynał *Richelieu* znieść jego kazał twierdze. Oyczyzną jest Piotra Belloy. Leży nad Tarną, o *m.* 10 na pośd: od Cahors, 10 na pośd. od Toulouse, 140 od Paryża. dł. 19. 5. sz. 44. 2. Tegoż im. wieś w Brytanii, z tyt. Xstwa, o *m.* 6 na pośd. ku z. od Rennes.

MONTAUD, m. Fr. w prow. Forez o *m.* 3 od *S. Etienna*.

MONTAUSIER, ziemia z tyt. Xstwa Parostwa, o *m.* 4 na pośd. od *Barbestens*.

MONTAWA, rz. w Woi. Pomorskim, wypada przy Kyschau, i uchodzi powyżej Neuemburga do Wisły. Jest przy niej miasteczko tego im. Kraina w Malborskim, czyli kąt sam Wisły i Nogatu łąpicą Montawską od latu Montawkiego się zowie, *Montauscher Winkel*. Ma 5 wii, i jest częścią zulaży Malborskiej.

MONTAUT, m. Fr. w Armaniaku z tyt. Baronii, która jest jedną z 4 najpierwszych w Hr. Armaniackim. o m. 2. od Auch. Tegoż im. m. w Hr. *de Foix*, o m. 2. od Pamiers.

MONTBAR, *Mons-barrus*, m. Fr. w Burgundyi, nad Braine, z zamkiem o m. 3 od Semuru.

MONTBAZIN, m. Fr. w Diec. Montpellierkiej, o m. 4 na połd. ku z. od Montpelliern.

MONTBAZON, *Mons-Bafonis*, m. Fr. w Taronii, z tyt. Xstwa Parostwa. Jest w miłym położeniu, pod górką, na ktorej leży dawny zamek. o m. 3 na połd. od Tours, 54 od Paryża. dł. 18. 22. sz. 47. 17.

MONTBELLIARD, *Mons-Belligardus*, piękne i mocne M. S. Xstwa tegoż im. na w. ku poiu. Franżkontu. Miasto leży pod skałą na ktorej stoi zamek wielki i mocny na kształt Cytadelly blisko rz. *Alaine i Doux*. o m. 3 od Beffortu, 15 na z. od Bazylei, 18 od Bezanfonu, 85 od Paryża. dł. 24. 40. sz. 47. 38. Xstwo Montbeliardu ma swego Xcia udzielnego, ktorym jest Xzę Würtemberksi, i ma głos i mieysce w Kollegium Xżąt Państwa Niem. od r. 1653. Ludwik XIV. kazał zburzyć to miasto r. 1674. Kray Xstwa ma długości na m. 12, i tyleż wszerz. Jest w części dependujący nieiako od Fr. w części od Rzeszy Niem.

MONTBENOIT, Opac: Augustyn. w Franżkonce, czyni 10000 liwr. Jest o m. 2. na poiu. od Pontarliern.

MONTBIJOUX, w szredniej Marchii Branieburgskiej, blisko Berlina; sławny pięknymi ogrodami.

MONTBOISSIER, m. i Margr: Fr. w Arwernii, o m. 4 na w. od Issoire, 4 od Billom.

MONTBRISSON, *Mons-Brifonis*, Montbryzona, znaczne M. Fr. stol: powiatu Forcz, w Wielkorządztwie Lugduńskim nad rz. *Verzaze*. Oczywizną jest. jak. Joz. Douguet. Leży o m. 15 na z. od Wieny, 15 od Lugdunu, 100 od Paryża. dł. 21. 42. sz. 45. 32. zalecone są jego wody mineralne skuteczne na żołądek i zaotrzenie appetytu.

MONT-BRON, *Mons-Berulfi*, m Fr. w pow. Angulemskim z tyt. Hrabstwa, o m. 6 na w. od Angulemy.

MONT-BRUN, m. Fr. z tyt. Margr: w Delfinacie, o m. 3 na poiu: od Sautt. Inne w Hr. *Comminges* o m. 2 na z. od *Mas-d'azil*. Inne w Piktawii, o m. 2 od *Thouars*. Także w Langwedocyi, o m. 6 na z. ku poiu. od Narbonne.

MONT-CENIS, m, Fr. w Burgundyi, z grodem i z tyt. Baronii; leży na wzgórcie między dwoma górami, o m. 4 na połd: od Autun. ob. Cenis.

MONTCHAMP, m. Fr. w Normandyi, blisko latu tegoż im. o m. 4 na poiu. ku w. od *Vire*.

MONT-CHATON, włość w Normandyi, o milę od *Coutances*. Polawiaią się tu *Summy*.

MONT-DAUPHIN, *Mons-Delphinis*, mały plac we Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Embrunu, na górze przerwiłtey i zewiząd prawie oblanej rz. *Durance*; Ludwik XIV. ufortyfikować go kazał r. 1603.

MONT-DIDIER, *Mons-Defidern*, dawne M. Fr. w Piktardyi w Wielkorządztwie Ambianu, z grodem. Niektorzy Krolowie Fr.

z 3ciey familii, w nim swoy mie-
li pałac, i dwor tu trzymali. Le-
ży na górze. o *m.* 9 na pośd. ku
w. od Ambianu, 9 od *Compiègne*,
21. na pośn. od Paryża. dł. 20. 13
fz. 49. 38.

MONTE-D'OR, góra Fr. iedna
z naywyższych gór w Arvernii, o
m. 8 na pośd. ku z. od Klermontu.
Ma swey wysokości na sążni 1030.
Znaydują się tu wody miner. Kto-
re wypływają z góry *Angle* o mi-
lę od tey, i są pomocne na pod-
grę i rumatyzm. ob. *Thierry* (S.)

MONTEAGUDO, m. Hiszp.
z tyt. Hr. w Krol. dawney Kasty-
lii.

MONTE-ALBANO, Monte
Alcino, ob. Mont-Alban, Mont-
Alcino.

MONTE-ALVERNO, kla-
szor sławny Franciszkanow, u-
częszczany od Pięgrzymujących w
pow. Florenckim.

MONTE-ARGENTARO, w
znaczną twierdzę w Państwie *delli*
Presidii.

MONTEBURG. *Montano-*
burgum; m. Fr. w Normandyi z
Opac: Bened: czyniącym 12000
liwr. o milę od *Valognes*.

MONTECALLIERI, m.
Wł. w Xstwie Piemonckim w pow.
Chieri.

MONTECALVO; m. w
Krol. Neapolit: w Pryncypacie,
niedaleko Arioli.

MONTE-CASSINO, *Mons-*
Cassinus, góra Włoska w Krol. Ne-
apol; na wierzchu ktorey znaydu-
je się sławne Opac. Kastyńskie,
gazie S; Benedykt założył swoy
zakon. o *m.* 9 na pośn: od Gaie-
ty. dł. 31. 25. fz. 41. 35.

MONTECH, *Montegium*, m.
Fr. w Langwedocyi, z sądami krol.
blizko Garumny, o *m.* 2 od Mon-
tauban.

MONTECHIO, dosyć zna-
czne m. Włoskie w Xstwie Reggio.
o *m.* 4 na pośd. ku w. od Parmy,
3 od Reggio. dł. 28. 2. fz. 44. 44.

MONTECHEROUX, m. w
Xstwie Montbelliardu, mieysce gło-
wne włosci Kteumonckiey. Zna-
czne jest dwoma wałnemi na rok
iarmarkami, i robot różnych sta-
lowych i żelaznych fabryk.

MONTECHRISTO, wy-
sepka Wł. na morzu Toskańskim
przv Elbie.

MONTEFALCO, *Mons-Fal-*
conis, m. Włoskie w Xstwie Spo-
letańskim na górze, o *m.* 6 na
pośn. ku z. od Spoletu. dł. 30. 15
fz. 42. 58.

MONTEFALCONE, *Ve-*
ruca, m. Włoskie w pow. Foro-
iulicńskim, z zamkiem. Należy do
Wenetow, i jest blizko Ponzano.
o *m.* 4 na pośn: ku z. od Akwi-
lei, 5 od Tryetiu.

MONTEFELTRO, m. Wł:
Biskupie. Toż jest mieysce co S.
Leo.

MONTEFIASCONE, *Fz-*
tisca, m. Włoskie w Państwie Pa-
piezkim, z Bisk: niedependują-
cym tylko od stolicy. Leży w grun-
cie żyznym i obfitym w wina inu-
fzkaty, na górze, blizko jeziora
Bolsena, o *m.* 5 na pośd: ku z.
od Orvieto, 5 od Witerbu. 18 od
Rzymu. dł. 26. 33. fz. 42. 31.

MONTEFORTE-de-Lemos,
dawne m. i Hr. Hiszp: w Gallicyi
z wspaniałym pałacem. Jest w
gruntach urodzaynych, o *m.* 10 na
pośn: ku w. od Orensa, 22 od
Kompostelli. dł. 10. 30. fz. 42. 33.

MONTEIAN, m. Fr. w An-
degawii, z zamkiem nad Ligierą,
na przeciw *Chântoce*, o *m.* 4 od
Andegawy.

MONTELIER, m. Fr. w
Deltinacie, o *m.* 4 na w. od Wa-
lencyi.

MONTELMAR, *Montilmar*
Adhemari, m. Fr. w Xstwie Wa-
lentyńskim, z dawną Cytadellą.
Po potyczce pod Moncontour, *Co-*
ligny Amirał od oblężenia ztąd od-
stać był przymuszony. *Lesd'guit-*
res obydł go r. 1586. Jest luduc,

handlowne, i w żyżney wrowninie położone. *m.* 2 na półn: od *Viviers*, 10 od *Valence*, 130 od Paryża. dł. 22. 25. sz. 44. 33.

MONTEMARANO, *Mons Maranus*, małe *m.*, Wi: w Krol. Neapolit. w Pryncypacie dalszym, z Bisk: pod Metropolią Benewentańskiego, nad rz. *Calore*, o *m.* 6 na półd: ku w. od Benewentu.

MONTE-MOR-O-NOVO, lub **MONTEMAIOR-EL-NOVO**, *m.* Portugal. w Alentejo, oyczyzna S. Jana de Deo, *m.* 6 na półn: ku z. od Ewory. dł. 10. 30. sz. 38. 32.

MONTE-MOR-O-VELHO, *m.* Portugal: w prow: Beirze z obszernym zamkiem. Oyczyzna Jezego Monte-Mayor. Leży w gruncie żyznym, o *m.* 4 od Konimbryki, 33 na półn: od Lizbony. dł. 9 36. sz. 40. 4.

MONTENAY, *m.* Fr. o *m.* 4 na z. od Mayenny.

MONTENDRE, *m.* Fr. w Sanionti, zalecone wodami mineralnemi szacowanemi w okolicy tej, o *m.* 6 na półn: ku w. od Blaye.

MONTERO, pasmo gór ciągnących się w Dalmacyi, o milę od Kattaro. Mieszkańcy zwani *Montenegrami*, główni są nieprzyjaciele Turkow, chociaż po części pod ich są panowaniem, a po części nal. do Wenetow. Większa część żyia niepodlegli w górach swoich. Mają Bisk: Greckie, i są wszyscy Chrześciance. Mieni są za bitnych i mężnych ludzi.

MONTE-PELOSO, *Mons Pilosus*, *m.* Włoskie w Krol: Neapol: w Bazylikacie, z Bisk: w Metropolii Cirenzańskiego, ale wziętym od jego iurydykcyi, od Cirenza *m.* 6 na w. dł. 33. 58. sz. 40. 50.

MONTE-PHILIPPO, forteca Włoska w Toskanii, na wzgórcie blisko *Porto-Hersole*, którego nieiako jest Cytadellą. od woysk Cesar: wzięta była r. 1712. dł. 28

45. sz. 43. 5.

MONTE-PULCIANO, *Mons Politianus*, *m.* Włoskie w Toskanii z Bisk: nie dependującym tylko od Pap: erygowanym r. 156.. Oyczyzną sławnego Kardynała Belarmina, i Ang: Bassi, czyli Politiani; Leży w gruncie urodzajnym w wyborne wina o *m.* 10 na półd. ku w. od Sienny, 20 od Florenyji. dł. 29. 25. sz. 43. 5.

MONTERAUF-AUT-YONNE, *Monasteriolum*, *m.* Fr. w Szampanii, nad zbiegiem rz. Youny z Sekwaną, między Sens i Melun, z dawnym zamkiem. Jest o *m.* 15 na półd. od Paryża, 8 od Sens, 7 od Melunu. Xzę *de Bourgogne* tu był zabity r. 1419, a szpada jego w kościele jest zawieszona. dł. 20. 32. sz. 48. 20.

MONTESA, mocne barzdo *M.* Hiszp. w Krol. Walenycy, o *m.* 2 na z. od Xativa. Jest stolicą jedney Kawaleryi, która od niego ma swe nazwisko, i była ustanowiona r. 1317 od Jakuba II. Krola Aragonii. dł. 17. 11. sz. 39. 1.

MONTE-San-Angelo, ob. S. Ange.

MONTES-Claros, ob. Villavitiola.

MONTE-Senaro, o *m.* 2 od Florenyji jest miejsce główne zakonu Serwitow.

MONTESQUIOU, *m.* Fr. o *m.* 2 od Lauferte. Drugie w Langwedocyi wyż. o *m.* 4 od Toulouse. Tegoż im *m.* 2 na półd. od Rieux, wzięte było od Guala *de Joyeuse*, r. 1586. Inne w Armaniiaku z Przeorstwem, o *m.* 4 od które dało nazwisko jedney znakomitey familji Fr. Także w Lomarii, o *m.* 3. na z. od Agen.

MONTE-VERDE, *Mons Viridis*, *m.* Włoskie, w Krol. Neapol. w Pryncypacie dalszym nad Ofanto z Bisk. pod Metropolią Konzańskiego. o *m.* 6 na półn. ku w. od Conza.

MONTE-VIDEO, forteca Amery.

Ameryki w Paragway nad rz. Plata, nal. do Hiszp. o m. 33 od Kolonii SS. Sakramentu, 40 na w. od Buenos-Aires.

MONTEUX; m. Fr. w Hr. Wenetyjskim, o m. 3 od Awenionu.

MONTFERAND, m. Fr. w Arwernii, blisko Klermontu. Jest m. tegoż im. o milę od *Ile-Fourdain*.

MONTFERRAT, ob. Montferrat.

MONTFLEURY, Opac. Bernard. fund. r. 1342. od Grenobli m. 2.

MONTFORT, M. Fr. i Margrab: o m. 5 na w. od Mans. Tegoż im. m. w Normandii, nad rz. Risle, o m. 8 na połd. kn z. od Rotonagu. Także w Armaniaku, o m. 4 od *Fleurance*.

MONTFORT, *Mons-Fortis*, m. Fr. w Brytanii wyż. nad rz. Men. o m. 5 na z. od Rennes, z Opac. August: fund. r. 1152. czyniącym 2500. liwr. dl. 15. 36. sz. 48. 5. Są inne m. tegoż im. we Fr.

MONTFORT, mocne i piękne m. Niderlandu, w Prow. Utrecht nad Isteią, o m. 3 na półn. ku z. od Utrechtu, z zamkiem. dl. 21. 30. sz. 52. 7.

MONTFORT, zamek Niem. główne miejsce Hr. tegoż im. w Tyrolu, o m. 10. na połd. od Bregentzu. Dom Hr. de Montfort jest jeden z najdawniejszych i najzastawniejszych w Szwabii. Dom Austriacy kupił to całe Hr. leżące w Tyrolu r. 1375. jako i Hr. Bregentzkie będące blisko jeziora Konstancyjskiego r. 1450. i 1525. Jednak iż familia Montfort kupiła dobra Tetuang i Lengen-Argen, blisko jeziora Konstancyjskiego, dobra te nazwane były Hr. Montfort w Szwabii, ponieważ familia zatrzymała nazwisko Hrab. Montfortu i Bregentzu. Poziadała Immanstadt blisko Lindau, Pfannenberga w Styryi niższej.

Przedali też domowi Anstr. Hohenems w Tyrolu. dl. 27. 26. sz. 47. 16.

MONTFORT-P' Amaury, *Mons fortis Almarici*, m. wyspy Fr. z tyt. Xłtwa o m. 10. na z. od Paryża, 6 na z. od Werfalu.

MONTGAILLARD, m. Fr. o m. 4 od Pamiers, o milę od Foix. Inne o m. 3 od *S. Sever*.

MONTGATZ, *Montgatum*, Mongacz, M. w Węgrzech wyż. w Hr. Perczawkim; z fortecą złożoną z 3 zamków, i leżącą na przerwistej skale. Xżna Rakoczy, żona Tekelego bronila się tu mężnie długi czas z wielką odwagą przeciw wojsku Cesar. i przymuszona była poddać się r. 1688. Jest rezyd. Biskupa Grec. Katol. o m. 25 na półn. ku w. od Tokayu.

MONTGISCAR, m. Fr. w Langwedocji wyż. o m. 4 na połd. od Toulouse.

MONTGOMERY; *Mons Americus*, M. Angielskie stol. Hr. tegoż im. Prow. bardzo żyżney w Xłtwie Wallii, ma na m. 31 wokoło; wysła 2 Dep. na Parl. jednego za siebie, drugiego za miasto, które jest o m. 35 na półn. ku z. od Londynu. dl. 14. 22. sz. 52. 36.

MONTGOMERY, dawne i śl. Hr. Fr. w Normandii. Wzięto nazwisko od zamku, którego obaliny dają się widzieć na wierzchu góry o m. 5 na połd. ku z. będącej od *Lisieux*. Rogeryusz Hr. de Montgomery towarzysząc w wyprawie Wilelnowi Poabicielowi Anglii, Xciu Normadyi; otrzymał od niego Hr. Shreftsbury, i zbudował tu zamek, któremu dał nazwisko Montgomery; o którym mówiliśmy w poprzednim Artykule. Wiemy, iż Lorges był Hrabią *de Montgomery*, który w Turnieju ranił śmiertelnie Krola Henryka II. który z tego umarł dnia 10 Lipca r. 1559.

MONTIERAMEY, ob. Montieramey.

MONTIGNAC, m. Fr. w po-

wiecie *Perigord*, nad rz. *Vezere*, o m. 3 na półn. od Sarlaty. Inne o m. 4 na półn. od Angulemy.

MONTIGNY, m. Fr. o m. 6 na półd. ku z. od Karnuty. Inne o m. 3 od Moutdidier. Tegoż im. o m. 2 na półd. ku w. od Semuru.

MONTIGNY-le Roi, m. Fr. w Pow. Bassigny, o m. 3 od Langres.

MONTILS, m. Fr. w Santonii, o m. 2 od Saintes. Inne o m. 3 od Blezy.

MONTIRAT, m. Fr. o m. 5 na półn. od Alby.

MONTIVILIERS, *Monasterium vetus*, m. Fr. w Normandyi, z bogatym i II. Opac. Bened. ktorego Xieni ma przywileie Bisk. w mieście, i w niektórych blizkich Parafiach o milę od Harfleur, 54 od Paryża, 16 od Rotomagu, 6 od Fescam. dł. 17. 58. sz. 49. 35.

MONT-JULES, lub ALPES-JULIENNES, nazwisko ciągu gór w kraju Gryzonow, w Engadynieniu. przy źrzędzie rz. Inny.

MONTLAUR, m. Fr. w Langwedocyi wyż. o m. 3 od Touloze. Inne w Delfinacie o milę od Luc.

MONTLESUN, m. Fr. w Armaniaku, o m. 3 na półn. od Aire. Inne o m. 3 na z. od Mirande.

MONTLHERI, *Mons Letheria*, m. Fr. o m. 6 na półd. od Paryża. Jest tu wieża, która się daie widziec zdaleka; i przy tym mieście r. 1465. stoczona była bitwa. dł. 19. 50. sz. 48. 38.

MONTLIMAR, ob. Montelimar.

MONTLOUIS, *Laudaicum*, m. Fr. między rz. Cher, i Ligierą, o milę na w. od Tours. Domy tu są zapadłe w ziemię, i pokryte darnią. Oyczyzną jest Krzyzstofa Plantyna.

MONTLOUIS, *Mons Ludovic*, małe ale bardzo mocne m. Fr. w podgórzu Pyreneykim, o m. 7 na w. od *Villefranche* z dobrą

cytadellą, na prawey traktu z *Perche*. Wyitawione było od Ludwika XIV. r. 1681. i infortyfikowane od Marszałka *Vauban*. Piękne tu są kozzary. Leży na wzgórcie, o m. 184 na półd. ku z. od Paryża. dł. 19. 40. sz. 42. 30.

MONTLUC, włość we Fr. w pow. Agenenskim, blizko Montheurt.

MONT-LUCON, *Mons Luzonis*, m. Fr. drugie z miast celnych pow. Burbońskiego, nad rz. Cher. Leży w kraju bardzo obfitym. Oyczyzną jest Piotra *Petit*, m. 14 na półd. ku z. od Moulins, 60 od Paryża. dł. 20. 16. sz. 46. 22.

MONT-LUEL, *Mons Lupelli* m. Fr. w Brestyi, stołeczne okolicy zwaney *la Valbone*. W kraju jest urodzaynym i miłym, o m. 3 od Lugduou, nad rz. Seraine, 100 od Paryża. dł. 22. 43. sz. 45. 49.

MONT-MAJOUR, *Mons Major*, Opac. Fr. Bened. czyniące rocznie 20000. liwr. Jest blizko Arelaty.

MONTMARAUT, m. Fr. w pow. Burbońskim, o m. 5 od *Montlucon*.

MONTMARTIN, m. Fr. od *Carentan* o m. 2. Inne tamże o m. 2 od *Coutance*.

MONTMAUR, m. Fr. m. 3 od Gap. Inne o m. 2 od *Castelnau-darv*. Inne z przeorstwem o m. 3 od Epernay.

MONTMEDI, *Mons-Medius*, małe ale mocne m. Fr. w Xstwie Luxemburkim, nad rz. Chier, dzieili się na górne i dolne miasto. Należy do Francyi od r. 1657. Jest o m. 9 na półd. ku w. od Sedanu, 11 od Luxemburga, 54 od Paryża. dł. 23. 5. sz. 49. 36.

MONTMELIAN, m. niegdys bardzo mocne w Xstwie baudi, z dobrym zamkiem Iserą. Franciszek I. i Henryk wzięli go przez przekupienie. dwik XIII. po 13 miesiącach

ku odstąpić od niego był przymuszony. Ludwik XIV. dobył go r. 1691. i oddał 1696. Francuzi znów go opanowali zrzucili jego twierdze r. 1705. Jest o *m.* 31 na półn: ku w. od Grenobli, 33 od Turynu, 3 od Chambery. dł. 23. 40. sz. 45. 34.

MONMERLE, *m.* Fr. w Xięstwie Dombzkim nad rz. Saone z klaszterem Francis: na wzgórce, o *m.* 12 na półn: od *Villefranche*.

MONTMEYRAN, *m.* Fr. w Delfinacie o milę od *Valence*.

MONT-MIRAIL, *Mons-mirabilis*, *m.* Fr. w *Perche-Gouet*, z hutą o *m.* 6 na półn: od *Vendome*.

MONTMIRAL, *m.* Fr. w Delfinacie o *m.* 3 na półn. od Romans.

MONTMIREL, *m.* Fr. w *Brie*, o *m.* 5 od *Chateau-Thury*.

MONTMOREAU, *m.* Fr. w pow. Angulemskim, o *m.* 2 od *Aubeterre*.

MONTMOREL, *Opac.* Fr. August: w Normandyi, czyni 8000 liwr: o *m.* 2 od *Avranches*.

MONTMORENCI, *Mons-Maurontiacus*, *m.* Fr. z tyt. Xistwa Parostwa, il. grobami dawnych Xiążąt tego im. Leży na górze przy dolinie żyżney, obfitey w owoce, wobliwie w przednie wiśnie, o *m.* 2 na półn. od *S. Denis*, 4 od *Paryża*. dł. 19. 58. sz. 48. 59. Nazwisko jego odmienione jest na *Anguien*, lub *Enghien* przez list Krol. r. 1690. ob. *Beaufort*.

MONTMORIN, *m.* Fr. *m.* 8 od *Gap* w Delfinacie. Inne w Arwernii, blisko *Billom*.

MONTOIRE, *m.* Fr. zalecone dobrymi płótnami. Erygowane było na Hr. pod tytułem *Querchoent*, nad rz. *le Loir*, o *m.* 4 na półn. od *Vendome*.

MONTLIEU, *m.* Fr. z *Opac.* bened: czyniacym 2000. liwr: o *m.* 3 od *Karkassony*.

MONTOURNOIS, *m.* Fr. w *Pikardyi* o *m.* 6 na półn od *Fantenay*.

MONTPELLIER, *Mons-Pessulanus*, jedno z najpiękniejszych miast Fr. i po Tulozie najznaczniejszy w Langwedocyi, z cyradellą i Bisk. pod metropolią *Narbonneńskiego*, które tu przeniesione było z *Maguelone* r. 1536. od *Pawła V. Pap.* Wstawia go *Akademia Doktorstwa*, *Towarzystwo Krolewskie umiejętności erygowane* r. 1706. *Kommissya skarbu*, *sądy*, *Wielkoizárdztwo*, i *mewnica*. Zdobia go piękne budowle; lubo w gruncie leży nie dobrym, okolicie jednak ma pełne winnic i sadow oliwnych. Handel prowadzi wielki osobliwie gryfzpanem, który z *Montpellieru* i jego tylko okolic wychodzi. *Kalwinisci* opanowali go pod *Henrykiem II.* i nie poddało się aż r. 1622. *Ludwikowi XIII.* po krwawym i długim oblężeniu. Oyczyzną jest *S. Rocha*, *Jana Kaoux malarza*, i *Anton. Telfiera*. Jest o *m.* 2 od morza przy rz. *Lez* nad *Merdauson* na wzgórkach, o *m.* 11 na półn. ku z. od *Nifines*, 19 od *Narbonny*, 14 od *Arelaty*, 22 od *Orange*, 15 od *Paryża*. dł. 21. 32. sz. 43. 36.

MONTPENSIER, wieś Fr. erygowana na Xistwo *Parostwo* r. 1538. w *Arwernii* niż. o ćwierć mieli od *Aigueperre*, 5 od *Klermontu*.

MONTPEROUX, *Baronia* Fr. w *Burgundyi*, o *m.* od *Bourbon-Lancy*.

MONTPEIROUX, *m.* Fr. o *m.* 5 na w. od *Lodeve*. Tegoż im. *Opac.* *Cyfter*. czyni 3000. liwr. *m.* 3 od *Thiers*.

MONTPEZAT, *m.* Fr. w pow. *Querci* z tyt. *Margr* o *m.* 6 na półn: od *Montauban*. Inne o *m.* 4 na półn. ku z. od *Aubenas*. Tegoż im. włość z tyt. *Margr.* o *m.* 4 na z. od *Nifmes*. Także o *m.* 2 od *Uzez*.

MONTPINCON, *m.* Fr. w Normandyi, *m.* 2 na w. od *Coustante*.

MONTRACHET, góra Fr. w *Burgundyi*, która wyborychli win dostarcza, *m.* 2 od *Beaune*.

MONTREAL, *Mons Regalis*, m. Fr. Hiszp. w Krol. Aragonii z zamkiem nad rz. Xiloca, o m. 10 na półn. ku z. od Teruel, 16 od *Caistaind*. dł. 16. 21. sz. 40. 50.

MONTREAL, dawna forteca w Burgundyi w pow. *Auxois*, nad rz. *Seraine*, o m. 3 od *Avalon*, 2 od *Epoisses*. Tegoż im. Margr. w pow. *Bugey*, o m. 2 od Nantua, 5 od Bourg.

MONTREAL, wyspa w Amer. półn. na wyspie S. Wawrzyńca, długa około na m. 10. szeroka 4. Grunta ma na podziw żyzne i powietrze zdrowe. Należy do Angl. Montreal jest iey M. S. zwane jest też *Ville Marie*; jest to M. mocne, bardzo handlowne, ośobliwie w skóry kasterowe i niedźwiedzie &c. Leży w piękney równinie i wesołym położeniu nad rz. S. Wawrzyńca. Seminarjum S. Sulpicyusza w Paryżu jest iego Panem. dł. 305. 35. sz. 45. 35.

MONTREAL, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 na z. od Karkasfony, z kollegiatą i sądami Krol. Jest inne o m. 3 na z. od Kondomy.

MONTREAL, m. Włó. w Sy-cylii w dolinie diMazara z Arcybisk. Leży nad rzeczką, która uchodzi do morza, od Palermy m. 3 od Mazary; 20.

MONTREDON, m. Fr. w Langwedocyi o milę od Narbonne.

MONTRESOR, m. Fr. w Turonii nad Indrois, z zamkiem, o m. 3 od Loches. Zowie się właściwie *Beaumont*.

MONTREVEL, m. Fr. z tyt. Hr. nad Rellouze, o m. 4 na półn. od Bourg.

MONTREUIL, *Monasterium*, znaczne M. Fr. w Pikarkdyi niż. na wzgórcie blisko *Canche*, o m. 4 od Hedin, 8 od Bolonii, 47 od Paryża. Jest obronne i z zamkiem. dł. 19. 25. sz. 50. 36. ob. Sauve. S. Aufreberte.

MONTREUIL, m. Fr. o m.

4 na połd. od Bernay. Inne o m. 2 od Paryża. Inne w Piktawii o milę od Fontenay.

MONTREUIL-BELLAY, *Monasterium Bertani*, m. Fr. w Andegawii, nad rz. Touet, o m. 5 na połd. od Saumur, 10 od Andegawy, 62 od Paryża.

MONTROL-SAVART, m. Fr. w Piktawii, m. 4 na w. od *Confolens*. Tamże *Montrollet*, i tyleż od *Confolens*.

MONTROILLIER, m. Fr. m. 6 na z. od Lugdunu.

MONTROND, *Mons Rotundus*, zamek Fr. blisko S. Amand, w pow. Berry nad rz. *Cher*, który wytrzymał oblężenie r. 1651. przeciw wojsku Krol. Rozwalony został potym.

MONTROSS, *Mons-Rosarum*, małe miejsce w Szkocyi w Prow. Angus, z dobrym portem. Leży przy uściu rz. Eskki, o m. 15 na półn. ku w. od Edimburga, 8 od S. Andrews. dł. 15. 24. sz. 56. 48.

MONTROZIERES, m. Fr. o m. 4 od Rhodez.

MONTS, m. Fr. w pow. Blezeńskim, m. 2 od Blois. Inne o m. 3 od *Richelieu*.

MONT-S. JEAN, m. Fr. w pow. Cenomańskim, m. 3 na z od *Beaumont-le-Vicomte*.

MONT-S. MICHEL, *Mons Sancti Michaelis*, nad morzem, śl. Opac. Fr. zamek i mocne m. na skale w morzu, blisko Normandyi. Pielgrzymują tu prawie zewsząd. Opac. to dało miejsce ustanowieniu zakonu żołnierskiego S. Michała założonego od Ludwika XI. Jest o m. 4 na połd. ku z. od *Auranches*, 72 od Paryża. dł. 16. 2. sz. 58. 48.

MONT-S. Quentin, Opac. Fr. w Pikardyi, Benedykt: czyni 18000. liwr. jest blisko Peronny.

MONS-S. Marie, Opac. Fr. w Diec. Besançońskiej, Cystersow. czyni 9000. liwr. Jest pod górą Jura, m. 4 od Pontarlier.

MONTSAUIEON, m. Fr. o m.

salonis, m. Fr. w Szampanii, m. 6 na połd. od Langres.

MONTSERRAT, *Mons Serratus*, wyłokie góry Hiszp: w Katalonii, sławne z przyczyny kłaztoru Bened. na nich leżącego, a do którego mnostwo zawsze ludzi nczęszcza dla cudownego Maryi P. obrazu. W tych górach wiele znajduje się mieszkających Pustelników. Mają wyfokości na m. 2 w około 4. Z wierzchu ich widzieć można na m. 60 Kraiu. Od Barcelony m. 20, na połn.

MONTSERRAT, wyspa Ameryki, jedna z Antylskich, długość m. 3, i tyleż prawie szerokość. Ziemię ma urodzayną. Góry tu są cedrami, i innymi pożytecznymi drzewami zarosłe. Na brzegach towią się krokodyle, jednorozce, ryby wie lkie osobliwie zwane Diabły morskie: *le diable de mer* i *le diable de mer*. Mieszkała jest naywięcey od Anglikow i Irlandczyków. Odkryta była od Hiszp. dł. 315. 25. 15. 55.

MONTSOREAU, m. Fr. nad Ligierą, m. 2 od Saumur.

MONTTRICHARD, *Mons Trichardi*, m. Fr. w Turonii z zamkiem zbudowane r. 1010. Filip August dobył go po długim obleżeniu. Leży na górze blisko rz. Cher. o m. 5 na połd: ku w. od Amboise, 45 od Paryża. dł. 18. 50. sz. 47. 20.

MONT-VALERIEN, *Mons Valeriani*, m. Fr. o m. 2 na z. od Paryża. Jest miejscem nabożeństwa, na którym mieszka wielu pustelników, z Kollegium Xięży świeckich. Rozłożone tu kapliczki i figury reprezentują mękę Paślc.

MONTVILLE, m. i Baron'a Fr. o m. 2 od Rotomagu na połn.

MONTWILISZKI, m. w pow. Zmudzki, od Rosienia na w. m. 5:

MONTWY, w Woi. Inowro-

clawskim, sławne miejsce zwycięstwem Lubomirskiego r. 1666, w którym 4000 z strony Krolewskiej trupem legło. Jest blisko Inowroclawia.

MONZA, m. Wioskie w Xstwie Medyolańskim, nad Lambro, o m. 3 na połn: ku w. od Medyolanu, 8 od Bergamu. dł. 26. 45. sz. 45.

MONZAMBANO, m. Wioskie w pow. w Weronezkim, nad rz. Menzo.

MONZINGEN, m. Niem: w Cyr: Renn wyż. w Xstwie Simmern, w bliskości zamku Böckelheim.

MONZON, m. w Krol. Aragonii, dawne, leży nad rz. Cinca.

MOON, wysępka Rosyjska przy Oezelii, na połn.

MORANGE, ob. Morhange.

MORACHWA, ob. Murachwa.

MORA, m. w Hiszp: w Krol: nowey Kastylii, w prow. la Mancha, stol. Hrabstwa.

MORA, rz. w Szlązku, wypływa z Morawii, wpada przy O-pawie do Odry.

MORANNES, m. Fr. w Andegawii, nad Sartą o m. 7 na z. od Fleche.

MORAS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od S. Valliers.

MORAT, *Moratum*, bogate, handlowne, i dolyć znaczne m. Szwajcarskie z grodem; nal. do Kantonow Berneńskiego i Fryburickiego, z zamkiem. R. 1032 wytrzymało oblężenie, także r. 1192 i 1476 przeciw Karolowi śmiałemu Xciu Burgundyi, który tu wielką poniosł klęskę. Jest nad jeziozem Morat, m. 4 na z. od Berny, 4 od Fryburga. dł. 24. 56. sz. 47. 1.

MORAWA, *Moravus*, rz. w Turcyi Europ. która ma źródło w Bulgarii, i uchodzi do Dunaju. Tegoz jest nazwiska rz. w Czechach, która wypływa z granic

Czeskich w Hr. Glatz, przebiega Morawią i wpada do Dunaju.

MORAWIA, *Moravia*, prow: przyłączona do Czech, ma tytuł Margr: graniczy na połu. z Czechami i Szląskiem, na w. z Karpackimi górami, na półd: z Węgrami i Austryą. Nazwisko ma od rz. Morawy, która przez nią płynie. Kraju jest górzysty, i wielą rzekami oblany, przystym bardzo żyzny i ludny: formuje nieiako okrąg, którego obwód ma *m.* 160, dł. 60, sz. 40, miast 99, miasteczek 159, wsi najmniej 2478. Mieszkańcy bawią się uprawą roli, najczęściej chodzą około 100, którym obszerne zasiane pola, gdy już kwitnie, miły czynią widok oku. Znajduje się w niej także myrta i inne wonności, a najobficiej orzechów Włoskich. Zawiera 5 Cyrk: Olomuniecki, Prerawski, Znoimski, Iglawski, i Hradzyski. Prow. ta miała dawniej udzielnych Panów, była i wchodziła Korony Pol. nakoniec należała do Król. Czeskiego, a z nim dostała się domowi Austr. Morawczykowie pochodzą od Słowaków, których językiem dotąd mówią. Olomuniec był dawniej M. S., teraz Brinna.

MORAWICA, w Woi. Krawkowskim, ozdoba dawniej pięknym pałacem, i kościołem w dekanacie Nowej-góry. Tegoż im. w Woi. Wołyńskim nad rz. Ikwą po niżej Dubna.

MORBEGNO, *Morbontum*, piękne m. Szwajcarskie w Walelinie, główne pierwszego towarzystwa 560 Wielkorządztwa Waleliny, rezydencja Gubernatora, i Regencyi; leży nad Addą, o *m.* 5 na połu. ku w. od Chiavenna, 8 od Lecco. dł. 26. 58. sz. 46. 7.

MORCZA, m. w Haljeckim nad rz. Bystrzycą. teraz pod pan. Austr., od Kołomyi na połu. *m.* 5 ob. Mrocza.

MORDUATOWIE, *Morau-*

ates, Narod Tartaryi Moskiewskiej, między rzekami Okka, Sura, i Mokschareka. Mieszka najwięcej po lasach, są balwochwalcy, i z miejsca na miejsce się przenoszą.

MORDY, m. w Woi: Podlaskim drewniane, od Drohiczyńska *m.* 5.

MOREA, *Poleponesus*, wielki Połwysep na połu. Grecji leżący, łączący się z nią dość wąską cieśniną, zawartą Golfami Lepanto i Enghia. Kraju ma figurę liścia morwowego; a nazwisko ma od wielkiej obfitości tu znajdujących się drzew morwowych. Jest urodzajny wyjąwszy środek kraju, który jest górzysty. Weneci zdobyli go na Turkach r. 1640 i 1687, a utracili ją r. 1715. Dzielę się na 3 prow: Sakanią, Belweder, i Brazzo di Maina. Sandziak Morei rezyduje w Modonie. Zamek leżący przy wnieściu Golfu Lepanckiego na połu. zowie się zamkiem Morei; będący zaś na połu: zamek Romelii się nazywa.

MOREE, m. Fr. nad rz. *le Loir*, o milę od *Fretteval*.

MORELLES, Opac. Fr. Cyfter: czyni 9000 liwr. o milę od *Lucan*.

MORELLA, m. w Hiszp: Biskupie, w Król. Walencyi, o *m.* 2 na połu: od Segoriny z zamkiem. Poddano się było Filipowi V. w Grudniu r. 1707.

MORES, Opac. Fr. Cyfter: czyni 3000 liwr. o milę od Baru nad Sekwaną.

MORESTEL, m. Fr. w Definacie, o *m.* 3 na w. od *Cremieu*.

MORET, *Moretum*, dawne m. Fr. z zamkiem i z tyt. Hr. nad rz. Loira, blisko Sekwany. *m.* 2 na w. od *Fontainebleau*. Tu miano był zbor kościelny.

MOREUIL, *Moraltum*, m. Fr. w Pikardyi, o *m.* 3 na połu: od *Montdidier*, nad rz. *Aurcque*, z Opac. Ben. fund: r. 1109 poa

im. S. Wafła. Oyczyzną jest Piotra Merlina Jezuity.

MORGARTEN, góra w Szwajcarach na granicy Kantonów Schwitz i Zug, sławna zwycięstwem Kantonów Schwitz Uri i Unterwald nad Leopoldem Arcyksiążem Austr. r. 1315.

MORGENSTERN, ob. Marientern.

MORGES, *Morginum*, piękne i bogate m. Szwajcarskie w Kantonie Berniejskim, stol. dystryktu swego, nad jeziorem Genewiejskim, o m. 2. na z. od Lauszany. dl. 24. 15. sz. 46. 30.

MORIGNY, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 na w. od Lions.

MORGOS, ob. Amorgos.

MORHANGE, *Morantiacum*, podług języka krajowego *Merschingen*, lub *Morkingen*, m. w Lotaryngii Niem. z tyt. Hr. Dziedzice tej włości tytułują się Rheingrabiami, i nie zawisli tylko od Ces. Jest o m. 3 na półn: ku z. od Dieuse, 10 od Nancy, 8 od Paryża. dl. 24. 17. sz. 48. 55. 30".

MORI, m. w Bisk: Trydenkim.

MORIANA, ob. Maurienne.

MORIEZ, w Prowancyi, o w. 2 od Senez, 5 na półn. od *Castellane*, zalecone wodami, z których warząc je sol zbierają.

MORIGNY, Opac: Fr. Bened. czyni 4500 liwr. blisko Estampes.

MORIMOND, lub MORIMENT, st. Opac. Cyterfów, w Szampanii, o m. 6 na w. od Langres. Jest one stą odąd tego zakonu, fund: było r. 1115. Ma najmniey 700 klasztorów w swojej filiacyi, prócz zakonów żołnierskich Kalatravskich, Alkantarskich, i Montezkich kawalerów w Hiszp: d' Avis, i Christ, w Portugalii, których Opat w Morimondzie jest głową, i nieiako mianowany jest za Generała. Nad to, to Opac. posiada 700 beneficjów w

swey podległości. Zakonnicy mają dochodu 15000 liwr, a Opat: 20000.

MORIN, wiel. i mały, są rz. Fr. w Szampanii, kore wpadaia do Marny. Pierwsza niżey *Aleaux*, druga naprzeciw *Ferte-sous-Jouarre*.

MORIN, (le Clos.) na brzegach Saumur, z kąd wychodzi wino nayprzednieytlze w Andegawii.

MORINGEN, m. w Saxonii niż. w pow: Gottingi.

MORYSKOWIE, *Morisgue*, nazwisko, ktore daia pochodzącym z Murzynów w Hiszp.

MORITZBURG, zamek Xcia Elektora Saskiego w Misnii, z rozkosznym domem do polowania, przy mieście *Eisenberg*, nazwany od im. Xcia Maurycgo.

MORITZSTEIN, zamek Xżęcy w Hr. Ysenburg, w Cyr: Renu wyż.

MORLAIX, *Mons Relaxus*, znaczne m. Fr. w Brytanii, z portem i zamkiem zwanym *Taureau*. Handel prowadzi wielki. Kościół Maryi P. jest struktury ofoblwzney, i szpital bardzo piękny. Leży nad rz. *Morlaix*, o m. 2 od morza, 12 na półn. ku w. od Brestu, 18 na z. od *S. Brioux*, 114 od Paryża. dl. 13. 45. sz. 48. 35.

MORLAKIA, *Morlachia*, *Morlaguie*, kraj Kroacyi, leżący w części iey południowey, wzdłuż Gofu Weneckiego między Istrią i Dalmacją. Morlachowie są to zbiegli Albańczykowie z pod panowania Tureckiego, którzy osiedli około góry Morlachu, i od niey się nazwali. Są mocni, odważni, bitni, i niespracowani. Żyją po górach z trzod swoich. Gdy Wenetowie z Turkami wojnę prowadzą, zamiast żołdu piacą im Weneci za każdego Turczyńa głowę czerwony złoty. Część ich została pod protekcyą domu Austr. Część pod Wenetami. Segul jest miało naycelnieysze.

MORLAS, lub MORLAG, m. Fr. w Benearnie, z sądami, o m. 2 od Pau.

MORLEY, m. w Lotaryngii, o m. 5 na połd. od Baru, gdzie daią się widzieć ruiny pałacu Krolow Anstrazji.

MORNAS, m. w Hr. Wene-fyńskim, nal. do Papieža.

MORNSHEIM, m. Niem: w Cyrk: Frankonii, nad rz. Seyt. Należy do Bisk. Aichstadtzkiego. dł. 28. 12: sz. 49. 10.

MOROMSK, m. w Kiiow-skim pod pan: Rossyi nad rz. Desz-ną.

MORON, m. Hiszp: w Anda-luzyi, o m. 12 na w. od Korduby. Znayduią się tu minery kamieni drogich.

MORPETH, *Corstopitum*, m. Angiel: w Nortumberlandyi. Wy-syła z Dep: na Parl: i jest nad Wensbeckiem, o m. 3 na połn. od Newkastlu, 72 od Londynu.

MORS, ob. Meurs. Morśée, ob. Morges.

MORTAGNE, *Moritania*, m. Fr. w Flandryi, nad zbiegiem Skaldy z Skarpą, o m. 3 na połd. od Tournai. Tegoż im. w *Perche* z grodem, o m. 9 na połn: ku w. od Alençon, 7 od Seez, 34 od Paryża.

MORTAGNE, m. Fr. w Piktawii, m. 3 od Mauleon. Tegoż im. nad rz. Gironde, m. 4 od *Cofnac*.

MORTAIN, *Moretonium*, m. Fr. w Normandyi, na pograniczu pow. *du Maine* z grodem, Kole-giątą, i tyt: Hr. erygowanym r. 1401 od Krola Karola VI. dla Pio-tra Xcia Nawarry swego krewne-go. Leży nad rzeczką Lances, ze-wsząd prawie otoczone przerwi-slemi skałami, o m. 8 na w. od *Auranches*, 5 od Vire. dł. 16. 37. sz. 48. 37.

MORTARA, *Mortaria*, wiel. i mocne M. Włoskie w Xstwie Medyolańskim, w Laumelnie. Na-

leży do Krola Sardyńskiego, o m. 7 na połn: ku z. od Padwy, 9 od Medyolanu, 6 od Kazalu. dł. 26: 19. sz. 45. 22.

MORTEMAR, *Mortuum ma-re*, m. Fr. w Piktawii, z tyt: Xstwa Parostwa erygowanym r. 1665, o m. 4 na w. od *Confolens*.

MORTEMER, m. w Piktawii, o m. 44 na połd: ku w od Poitiers. Tegoż im. Opac: Cyfter. czyniące 8000 liwr. o milę od Li-ons.

MORTIER, znaczna forteca blisko nowego Bryzaku, w Wielkorządztwie Strazburskim nad Renem. Należy do Francyi.

MORTREE, m. Fr. w Nor-mandyi, o m. 5 na połn. od *Alen-çon*.

MORVAN, (le) *Mourinus Pagus*, Morwan, kraina Fr. w Burgundyi wzdłuż rz. Yonny. Nie-wydaie tylko ięczmień, wino, i pasze buyne, na których liczne zwykli mieszkańcy żywić trzody, i niemi znaczny prowadzi han-del.

MORVEDRO, *Muri veteres*, Mowedra, dawne m. Hiszp: w Krol. Walencyi, zbudowane z obalio dawnego *Saguntu*. Daią się tu widzieć ostatki Amfiteatru Rzym-skiego. Leży nad rzeką tego im. o m. 6 na połn: od Walencyi. Hra-bia de Peterborough opanował go zdradą r. 1706.

MORVILLIERS, m. Fr. w Normandyi, o m. 7 na w. od *New-chatel*. Inne w Lotaryngii nad Mozą, o milę od *Neufchateau*.

MORUNG, ob. Mohrung.

MORZE Adryatyckie, *Mare Adriaticum*, zowie się morze le-żące między Włochami i Dalma-cyą.

MORZE Arabskie leży pod tropikiem raka, z niego wypły-wa Golf, który Persyą od Arabii oddziela i zowie się Golfem Per-skim, czyli Golfem de Bassora.

MORZE Atlantyckie. Archi-

pelag. ob. pod literą: A.

MORZE Bałtyckie, ob. Bałtyckie. Zowią go w Niem: Morzem wschodnim.

MORZE białe, oblewa Tartaryą na półn. Też nazwiſko daie się morzu Propontis, dla różnicy z morzem czarnym, przy którego wniyſciu leży. ob. Pontus Euxinus.

MORZE czarne, *Mare nigrum*, ob. Pontus Euxinus.

MORZE czerwone, *Mare rubrum*, *Sinus Arabicus*, zwane też Golf Arabski, iest zatoka morſka między Arabią i Afr. Sławna przeſyćmi Izraelitow. Wylewa wzdłuż mało mniej nad 400. mil.

MORZE Hiszpańskie, Indyjskie, Irlandzkie, Jońskie zowią się te, które tegoż im. oblewają kraie.

MORZE lodowate, czyli północne, nazywa się ta część oceanu północna, która ogranicza Państwa na północy położone, i dzieli się na ſzczegulne morza *Niemieckie* albo *potnocne*, między Niemcami, Anglią, Danią i Norwegią zawarte, *Szkoockie*, *Duińskie*, *Norwegskie*, *Moskiewskie*, *Tatarskie*. Morzem także północnym w Amer: mianuje się te, które oblewa tey brzegi wschodnie, dla różnicy od morza południowego czyli ſpokojnego, które w zadniej iest stronie Ameryki.

MORZA Manche, Marmora. ob. Manche Marmora.

MORZE północne, ob. Lodowate.

MORZE południowe, czyli ſpokojne, *Aler du Sud*, *Mare pacificum*, iest wielki Ocean, na z. Ameryki będący, a który oblewa brzegi Chin, Indyi, i Afryki. Morze to, które prawie tylko było uſzczęzcane od Hiszp: ktorzy wysyła tu co rok z *Callao* do wyſp *Muppin* galiony nie zaſtanawiając się przy żadney wyſpie, ucześzcza nie było bardziej od Franc: i Angl: 1760. Szukali oni znaleźć iaki a nim kray nowy, ale nie odkry-

li żadnego, procz tych, które już były znane, iako. Zelandyą nową w óſtym powietrzu, a krorey mieſzkańcy ſą chytrzy i okrutni; wyſpy Otahiti, Meddelburg, wyſpy (*Societatis*) towarzystwa, i (*Amicorum*) Przyjacioł, &c. w powietrzu ſagodneyſzym mieſzkane od ludzi obyczajnych, ale nie rzetelność, i kradzież względem Europeyzykow tu przybywających, niemających za złe. Co i nie iest rzeczą dziwną widzieć tu Europeyzykow gwałt czyniących ich żonom, ſcinających zwierza dla zerwania owocow, wydzierających co się im podoba. Hand:rodacy byłem i rybami, i dają ie w zamian za małe bagatele. Wędrownicy opisyują nam te wyſpy, iako we wſzystko opływające, ale gdyby oni mieli za potrzebę mieſzkać w pałacach, i odgięciem żywności czterem ludziom, ſwey dogodzić, byłaby zaiste w naynędzniejszy ſtannie. Odkryte one ledwie mogą warte bydź trudow i koſztow w ich odkryciu podiętych, które było nieſzczęśliwe i odkrywającym Europeyzykom, i odkrytym wyſpiarzom przez doznanie zobopolnych frogości.

MORZE ſrzedziemne, *Mare Mediterraneum*, iest to morze, które przez cieſninę Gibraltarſką łączy się z Oceanem, i które ma na półn. Europę, na półd: Afrykę, a na w. Azyą. Oddziela go od morza czerwonego między morze Suez, i od morza Marmora Cieſnina Dardanelli. Zowie się ſrzedziemnym, iż iest nieiako w ſrzedku globu ziemnego.

MORZE umarte, czyli Jezioro Asphaltides, iest o m. 10 na w. od Jerozolimy.

MOSALSK, m. Roſyjskie, w Prow: Kaludze.

MOSBACH, *Mosbachum*, piękne m. Niem: w Palatynacie, z grodem, i zamkiem. Leży nad Necką, o m. 6 na półn: ku. w od

Heidelbergi.

MOSBURG, m. Niem. w Bawaryi nad zbiegiem rzek Iser i Amber, o *m.* 3 na z. od Landshuta. Wzięte było od Szwedów r. 1632. al. 29 40. sz. 48. 37.

MOSCHAYSK, m. Rosyjskie w prow. Moskwie.

MOSCHOTZ, *Moschovia*, Moflowce, m. Węgierkie w Hrab. Turockim, nal. do pow. Blatnicy. Zafszczyca się szczególnemi przywilejami.

MOSCISKA, m. w Woj. Ruskim, teraz pod pan. Austr. znaczne walnemi iarmarkami i handlem na płutna. Leży w dobrych gruntach od Przemyśla *m.* 4 na z. ode Lwowa 7. od Jarosławia 8.

MOSE, m. Fr. w Audegawii, o *m.* 3 na półn. od Audegawy.

MOSELLF, *Mosella*, Mozella, r. Fr. która ma źródło w górze *Fauvelles* w powiecie *Vosge*, i wpada do Renu. Sławną jest od Metz.

MOSKAU, lub **MUSKA**, m. i włość udzielna w Łuzacyi wyższej o *m.* 9 na półn. ku w. od Bantzen, z pięknym zamkiem. W okolicy znawdnią się bogate minery.

MOSKOE, i *Moskoenes*, - są dwie wysypki na morzu Norwegii, między któremi jest śl. wir morskimi *Moskoellvorn*, od żeglarzów Malstrom zwany. Należą do Wielkorządtwa Bergeskiego.

MOSKWA, *Moskow*, *Moscua*, wiel. bogate, i bardzo znaczne M. niegdś stolica Państwa Rosyjskiego, ozdobne pałacem dawnym gdzie tu or miał swą rezyd. niekiedy, i wielką liczbą bogato opatrzonych kościołów. W cerkwi wielkiej S. Michała znajdnią się groby Carew. Maiego Patriarchy. Domy tu po większej części są drewniane, ale jest też wiele pięknie murowan. Zaleca Moskwę Collegium, Universitas fund. od Elżbiety Imperatorowej r. 1753. i dwa gymnasia. Co do obszerności swej może być

miانة za największe w Eur. Ma obwodna 5 mil geogra. i liczy mieszkańców na 400,000. Nazwisko ma od rz. Moskwy, która w tym miejscu bierze w się Neglinę Jausę. Dzieli się na 4 okolicy. Średnia zwana *Kremł* jest trójkątna, murami wiel. opasana, oblana Moskwą, i Negliną. druga się zowie *Kitayhrod*, trzecia *Belgorod*, czwarta *Senlanoygorod*, około tych leży blisko 30 przedmieściow. W pierwszej okolicy jest zamek, Katedra, i Cerkiw Archyrewa z Monasterem *Czudow*, w drugiejsklepy kupcow około 6000. w trzeciej Universitas, czwarta obwodzi inne. Miasto jest bardzo ludne i handlowne. Apteka jest tu najpiękniejsza w całej Europie. Piotr W. od Moskwy do Petersburga wielki kanał wykopać kazał, ale założenie Petersburga od niego przeniośto ztąd tam handel, i Moskwa podupadać zaczęła, a Petersburg powiększać się i bogacić. Zwycięstwa woysk Polskich pod Zygmuntem III. do samey się posunęły Moskwy. Leży w wesolej i obszernej równinie, 170 *m.* na półn. od Kaffy, 350 od Konstantynopola, 270 od Krakowa, 250 od Sztokolmy, 340. od Wiednia, 600 od Paryża. dl. 55. sz. 55. 45. Wierkorządztwo Moskiewskie, jest Prowincya Państwa Rosyjskiego, zwana Moskwą. Graniczy na półn. z Xięstwem Twerskim, Rostowskim, i Sufdalią, na w. z Xiństwem Wołodynkim i Rezańskim, na pold. z X. Rezańskim, i Weroneckim na z. z Xiństwem Smoleńskim, Biławskim, i Prow. Rzewa. ob. Rossja.

MOSQUITES, (la Cote des) Brzeg Moskwiow w Ameryce półn. rozciąga się od rz. S. Jana, która wypływa z jeziora Niceragna, aż do Kapu Honduras na *m.* 180. Angl. mają tu niektóre swe osady, które sprawniają zazdrość Hiszpanom, ponieważ oni to pomorze początują za część pomorza Honduras, które do nich należy. sz. półno-

cnęv 10. 15.

MOSTAGAN, *Carcenna*, dawne i mocne m. Afri: w Krol. Algierskim z zamkiem, z pięknym mozetem, i portem dobrym, o m. 20 na w. od Oranu. dl. 18. 20. fz. 35.

MOST, m. Czeskie w Cyrk. Zaccim pod górą

MOSTAR, *indetrium*, znaczne m. w Dalmacyi w Herzegowinie z Bisk: Należy do Turkow, o m. 8 na półn: ku w. od Narenzy. dl. 36. 12. fz. 43. 42.

MOSTY, m. w Woi: Belzkim, teraz pod pan: Austr: z Stwem, między blotami, od Magierowa m. 4 nad rz: Swinia. Tamże m. tegoż im. od Zamościa m. 7 blisko Potoka na trakcie Lwowskiem.

MOSTY, m. w Woi: Nowogrodzkim, na pograniczu Trockiego, nad rz: Niemnem dosyć okazałe, i handl: od Nowogrodka na z. m. 14.

MOSUL, *Mausilum*, *Darbata*, Mosul, m. Azyatyckie w Dyarbeku nad prawym brzegiem Tygru; nie jest znakomite, iak przed liczne tylko ucęszczanie handlujących, i fabrykę żółtych Kurdybanow. Górczą tu pannią wielkie. Z tego to miała wychodzą musliny, i od niego ma ją nazwisko.

MOSZ, m. Norwęgskie w Chrystyanii.

MOSZNA, m. w Woi: Kłio-wskim w grnatach dobrych, nad rz: Muszną od Czyrkassow na półn: m. 3 Sławne zwycięstwem Koniecpolskiego nad Kozakami r. 1637.

MOSZYN, m. w Woi: Poznańskim, z wiel: lasami na trakcie Wrocławskim, od Poznania ku pold: m. 4. otwo płaci kwarty 745.

MOTALA, *Blotula*, m. Wło: w Krol: Ne: poln: w ziemi Otrantowej, z bisk: pod metropolią Tarenteńskiego, o m. 2 od Massafry, 2 od Kastellanetty. dl. 34. 4. fz.

MOTHE, *Moth*, m. Fr. w Pi-

ktawii, o m. 5 od Niotrv. Tegoż im. było mocne nad rz: Mousow, w pow: Barois, o milę od Mozy i Bourmont, teraz zupełnie zrownane z ziemią.

MOTIER-TRAVERS, parafia w Hr: Neufchatel, a która stała się sławną przez schronienie się tu J. Jak. *Rouffseau*, iak dekret odebrał za swą Einillę. Leży w dolinie *Travers* blisko m. i rz: tegoż im. o m. 5 na pold: ku z. od Neufchatel.

MOTIR, *Motira*, wyspa Indyjska jedna z Moluckich, między wyspami Gilolo, Celebes, Tidor, i Machian leżąca, ma m. 4 w okolo. dl. 144. 40. fz. 20.

MOTŁAWA, odnoga Willy, ciągnie się pod Gdańsk, i oblewa go.

MOTOL, m. w Woi: Brzeskim Litt: dosyć dobrze zabudowane, nad rz: Jasiolą, od Pińska na z. m. 9.

MOTOWIDŁOWA, lub *Motowiluwka*, m. w Woi: Kłio-wskim, nad rz: Stuchą; bywało obronne, od Chwałtowa na półn: o m. 1.

MOTRIL, *Hexi*, dawne m. Hiszp: w Krol: Grenady z portem dobrym od Grenady na pold: ku w. m. 15. dl. 14. 57. fz. 36. 22.

MOTTE-ACHARD, m. w Piktawii, o m. 3 na półn: od *Sables d'Olonne*. Tamże m. o 5 na w. od Niotrv *la Motte S. Heraye*.

MOTTER, lub *MOTTER*, rz: w Allacyi, wypływa z gór *Vofge* i wpada do Renu blisko Drusenheimu. Splawia batv od Bischewilleru.

MOUAB, lub *Mouab*, nowe miasto w Arabii szczęśliwey, między Damarą i Sanaą. Jest rezyd: ordynaryną Krola Jemeńskiego. Leży w gruncie żyznym. dl. 64. 40. fz. 14. 50.

MOUCHAMPS, m. Fr. w Piktawii o m. 9 na półn: od Fontenay.

MOUCHY, Opac: Bened: m. 3 od Compiegne ob. Humiers.

MOUCKDEN, Mukden, m.

w Tartaryi, o m. 147 na w. od Pekinu, z kąd familia Cesarzow Chińskich swoy wzięła początek. sz. 41. 50.

MOUDON, *Minidunum*, dawne m. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim, w kraiu Wodzkim, stol: grodu tegoż im. Leży między Broyą i rzeczką Mizera, o m. 5 na półn: od Lauzanny. dł. 24. 30. sz. 46. 10.

MOUILLERON, m. Fr. w Piktawii, o m. 4 na półn: od Fontenav.

MOULINS, *Molina*, Molina, piękne i znaczne M. Fr. stol: pow: Burbońskiego z Wielkorządztwem, sądami i grodem. Kartuzy i Wizytki maia tu wspaniałe domy. Miejsca do przechadzki są bardzo wesołe. Fabrykę nożow i handel ich ma wielki. Gilbert, Gauimin, Klaud. Lingendes Jezuci, i Jan Lingendes byli z tego m. rodem. Leży nad Allierą, na ktorey jest tu most kamienny o 13 arkadach, w równinie miley i żyźney, prawie wśrzedku Francyi, o m. 12 na południe od Niwerny, 22 na półn: od Klermontu, 67 od Paryża. dł. 20. 50. sz. 46. 34.

MOULINS, m. Fr. w Normandyi o m. 3 na półn: od Mortagne.

MOULINS-Engilbert, *Molina Angilbertorum*, m. Fr. w pow. Niwerneńskim pod górą Morvant, o m. 2 od *Chateau-Chinon*.

MOULINS-la Marche, m. Fr. o m. 3 na półn: od Mortagne.

MOURA, *Nova Arucci*, *Nova Civitas Arucitana*, dawne n. Portugal: w Alentei, z starym zamkiem, nad zbieganiem Ardili i Gwadiany, o m. 35 na półd: ku w. od Lizbony.

MOURNAND, m. Fr. w powiecie Forez, o m. 5 od Lugdunu.

MOURON, m. Fr. w pow: *Brie*, o milę od *Colomiers*.

MOUSTIERS, m. Fr. w Pro-

wancyi, o m. 2 od Riez.

MOUTIER, lub MOUSTIER, *Monasterium*, m. Sabaudyi, zwane także Tarenteza, stol: powiatu Tarentezkiego, ozdobne pięknym pałacem, w którym rezyduje Arcy-Bisk. Leży nad Isferą, o m. 6 na półn: ku w. od S. Jana, 8 od Montmelianu, 25 od Turynw, 10 od Chambery. dł. 24. 6. sz. 43. 30.

MOUTIER-Grandval, wiel: dolina Szwajcarska w dobrach Biskup. Bazyleyjskiego. Mieszkańcy są sprzymierzeni z Kantonem Berneńskim.

MOUTIERS-S. Jean, Opac: Bened: w pow: *Auxois*, o milę od Semuru, czyni 15000. liwr. Przyłączone zostało do Bisk. Laugreskiego. ob. Celle.

MOUTIERS, m. Fr. w Piktawii, o milę od Mareuil. Pod tym im. jest wiele innych m. we Fran.

MOUTLET, m. Fr. w Arwernii, o m. 5 na w. od Brioude.

MOUY, m. Fr. w pow. Bellowaccńskim, z tyt: Hr. nad rz. Terrain, o m. 4 od Bellowaku. Jest tegoż im. Margr: w okolicy Laon.

MOUZON, *Mosonum*, Muzon, małe i dawne m. Fr. w Szampanii z Opac: Bened: czyniącym 11500. liwr: Było niegdyś bardzo obronne, ale Ludwik XIV. rzucić jego fortyfikacje kazał r. 1671. Leży nad Mozą, wśrzed pięknych łąk, o m. 3 od Sedanu, 15 na z. od Luxemburga, 6 od Bouillon, 59 od Paryża. dł. 22. 45. sz. 49. 42.

MOXUDABAT, wielkie M. w Indostanie, blisko Gangielu, o m. 2 od Kassebazaru; kompania Francuzka Indyjska ma tu swe faktorstwo, które dependuje od Chardernagot. W tym mieście Nabad rezydować zwykł. R. 1754. zgineło tu ludzi blisko 20000. przez wylew jedney odnogi Gangielu.

MOYA, m. Hiszp: w nowey Kastylii w prow: *la Sierra* na pograniczu Walencyi z tyt: Margr.

MOYEN-MOUTIER, Opac. Bened: pod górą *Vofge*, o m. 3 na półn: od S. Diez. Przed przyłączeniem go do Dyecezy Diezkiej r. 1777 miało władzę iako by Biskupią.

MOYENVIC, *Mediannus Vicus*, m. Fr. w pow. *Messin*, o milę od *Vic*. Zalecone jest zupami folnemi. Ustąpione zostało Francyi traktatem Monasterskim r. 1648.

MOYKOW, w pow. Piotrkowskim z Woytofstwem.

MOYRAZES, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 3 na z. od Rhodes.

MOZA, ob. Meuse.

MOZAMBIK, *Mosambicum*, *Mesambique*, mała wyspa, ale bardzo ludna, ku brzegom wschodnim Afryki, w Ethiopii niższej. Obfituje w wszelkie owoce i bydło. Właściwi rodacy są czarni; i bardzo poddani Portugalczykom; chodzą nago, i są bałwochwalczy. Stolica iey jest tegoż im. z dobrą Cytadellą. Jest to dla Portugalczyków nieiako kluczem do Indyi, bez ktorego, prowadzenie handlu z Indyami, byłoby im trudne. dl. 59. 20. fz. półd: 15. Cieśnina Mozambicka, *le Canal de Momfambique*, jest znaczny przesmyk morza Indyjskiego, między wyspą Madagaskarą i lądem Afryki, na półn: ku w. Gofu Sofali.

MOZGAWA, rzeka mała w Woi. Krakowskim, wpada do Wisły o m. 7 od Krakowa, sławna porażką Mieczysława.

MOZING, w Bawaryi niż. zey w Regencyi Straubingkiej nad Dunaiem.

MOZYR, znaczne M. Litt: w Woi. Mińskim, stoł: powiatu, z Stwem który płaci kwarty zł. 301 miejsce Seymików i sądow, zamkiem warowne, w dobrym położeniu nad rz. Prypeciem, od Rohaczowa m. 20, od Mińska 45, od Orszy 26, od Mohyłowa 20,

powiat Mozyrski' wysyła 2 Posłow i 2 Deput.

MROGA, rz. w Woi. Rawskim.

MROCZA, *Mrotzen*, m. w Woi. Kaliskim, teraz pod pan. Pruskim w dystrykcie Nakielskim, nad rz. niedaleko od Nakła na półn.

MRZYGLÓD, m. w Woi. Ruskim, teraz pod pan. Austr: w Cyrk: Samborskim, z dawnym zamkiem, i Stwem, w gruntach sol mających nad Sanem, od Przemysła m. 6. dl. 43. 12. fz. 51. 5. Tegoż im. m. w Woi. Krakowskim nad Pilica od Bendzyna m. 3.

MSCIBOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow: Wołkowickim z zamkiem dawniey drewnianym nad bagnem, z Stwem płacącym kwarty zł. 2727. Leży w piękney równinie, o m. 2 od Wołkowyska.

MSCISŁAW, *Mscistavia*, dawne i znaczne M. w Litwie, stoł: Woiewodztwa oderwanego zupełnie pod pan. Rossyi r. 1772, ozdobiony zamkiem, szkołami, i katedrą Ruską. Ma dosyć murów, jest osiadłe, i dobrze opatrzone. R. 1386 od Moskallow pod wodzem Swentostlawem bezskutecznie oblegane było. Leży na samey prawie granicy blisko rzeki Sozy, od Smoleńska m. 7, od Nowogrodka m. 80, od Warszawy 120. dl. 50. 55. fz. 54. 30. Woiewodztwo Mścislawskie graniczy z Woi. Mińskim, Witebskim, i Moskwą. Nie ma żadnych powiatow. Przed oderwaniem od korony Pol: seynikowało w Mścislawie, i obierało 2 Posłow. Kray jest obszerny, ale niebardzo żyźny a mniej ludny ieszce.

MSTA, rz. w Moskwie, która płynie przez praw: wyższy Wołoczok i łączy się kanałem z rz. Twerzą, przez który statki z morza Bałtyckiego do Kałpiyskiego dostać się mogą.

MSTOW, m. w Woi. Krakowikim, ozdobne klasztorem Kanonikow regular: w gruntach dobrych lubo górzystych-nieco blisko Warty, od Częstochowy ku w. na półn: m. blisko 4.

MSTYCZOW, blisko Mrzygłoda gniazdo rodziny Plazow.

MSZANNA, w Woi. Krakowikim z kościołem, i z Stwem placacym kwarty. zł. 2135. Leży w pow. Szczerzeckim, pod pan. Austr: w Cyrk: Wielickim.

MSZALNICA, w pow: Sandeckim.

MSZANKA, w Bieckim.

MSZCZONOW, m. powiatowe w ziemi Sochaczewskiej, w Woi. Rawkim, z Stwem niegrodz. plac: kwarty zł. 700. Pow. Mszczonowski feymikuie i sądzi się z swą ziemią razem w Sochaczewie. Leży o m. 2 od Bukwca, 4 od Nadarzyna, 6 od Warzawy. Przywilej lenności na Stwo Mszczonowikie z przyległościami Konfitycyą r. 1775, approbowany został Łużczewskiemu sędz: Sochaczew.

MUAYDIN, ob. Culeyt.

MUCHAWIEC, rzeka w Woi. Brzeskim Litt. wypływa z bagnow Brzeskich, i wpada do Buga niedaleko Brześcia. Przez kanał Ogiński połączona z Piną mogłaby mieć komunikacyą z Prypeciem, i użytecznie krajowy ułatwić handel.

MUCHELM, lub **MUGELN**, Migeln, m. Niem: w Turynгии, w Dystrykcie Fryburkim, nad rzeczką Geisel, o m. 4 na półn: ku z. od Weissenfels; należy do Elekt: Saskiego.

MUER, rz. Niem. która ma źródło na półn: Karynthii, na pograniczu Arcy-Bisk: Salisburkiego, przeryna Karynthią, wpada do Drawy.

MUERAW, *Murala*, dosyć znaczne m. Niem. w Styryi wyż: z zamkiem wspaniałym, o m. 25

na w. od Salisburga. dł. 33. 25. fz. 57. 30.

MUETTE, lub **MEUTE**, zamek Krol: we Fr. przy wieździe do lasow *de Loulogre* z Itrony Passy, blisko Paryża.

MUGELM, lub **MECHELEN**, m. Niem. w Misnii, w Cyrk: Lipskim, z zamkiem zwanym *Rugenthal*, o m. 4 na półn: ku z. od Meissen 8 od Drezna.

MUGGIA, lub **MUGLIA**, *Mingua*, m. Włoskie w Istrii z zamkiem, nad Golfem tegoż im. Należy do Wenetow od r. 1420, jest o m. 2 od Tryestu, 2 od Capod Istria. dł. 31. 32. fz. 45. 50.

MUGLIANO, *Mullanum*, m. Włoskie w Toskanti, z dobrym zamkiem; Należy do rodziny Albergotti; Leży w środku doliny Chiana, o m. 10 na półn: ku z. od Sienny.

MUGLITZ, lub **MOHELNITZ**, m. w Morawii, Bisk: Olounickiego.

MUGRON, m. Fr. w Gaskonii, w pow: *la Chalose*, na spadku góry, o m. 3 na z. od S. Sewer.

MUHLBACH, Milenbach, m. w Xstwie Siedmiogrodzkim, stol: dystryktu nad rz. Muhlbach z zamkiem, w prow: Przedlesiu: *Vor dem Walde*.

MUHLBERG, *Muliberga*, m. Niem: w Misnii nad Elba, o m. 4 na półd: od Torgau. Sławne jest wygraną potyczką wojsk cesarskich z Sasanami i na ktorey Elektor Jan Fryderyk b. i uwięziony, iKampamentem wspaniałym wojsk Augusta Krola Pol: r. 1730.

MUHLBERG, m. Niem. w Szwabii z zamkiem, w Margrabstwie niższym Durlachskim, o m. 2 na z. od Durlachu.

MUHLBERG, wieś, H. i grod w Turynгии, blisko Ertortu, który nal: do Elektora Mogunckiego. Na górze blizkiey tey wsi leżał zamek mocny Muhlberg, a

rego dają się tu widzieć ruiny.

MUHL DORF, m. Niem: w Bawaryi niższej, nad Inną, za Arcy-Bisk: Salisburskim, do którego należy iednak; sławna tu była batalią r. 1322. Od Salisburga na półn. ku z. *m.* 15.

MUHLHAUSEN, Mulhuza, m. Pruskie w Pogezanii założone około r. 1365, niedaleko rz. Shony, poniżej m. Holland, ku półn. Tegoż im. wieś w Natangii, siedliśko Luteranow z wiel: ich kościołem, śl. grobem Kunheiminy córki Marcina Lutra. Leży na w. Kreutzburga.

MUHLHAUSEN, Milewko, m. Czeskie w Cyrk: Bechinskim, ob. Mulhausen.

MUHLROSA, w średniej Marchii Brandeburskiej, w Cyrk: Lebuskim, nad Schub rz. o *m.* 4 na z. od Frankfortu; nie jest znaczne, iak tylko przez sławny kanał, który Elektor Fryderyk Wilhelm wykopać kazał, dla połączenia Odry z Sprą. Kanał ten zaczęty r. 1671, dokończony został 1679. Ma na *m.* 6 wzdłuż, głębokości stop 7, szerokości 5 sążni. Przez ten to kanał miasta Hamburg i Wrocław znaczny z sobą prowadzą handel.

MUHLSTADT, Miltstad, w Karynthii wyższej blisko jeziora tego im.

MUHLTRUF, m. Szlacheckie w Vogtlandy.

MUIAK, Krolestwo w Kafreyi. Jest hołodownicze.

MUIU, rzeka w Brezylji. Miało Para leży nad iey brzegiem wchodnim.

MULA, w Hiszp: w Krol. Murcyi. ob. Muli.

MUKAROW, Stwo w Woi. Rodolskim płacące kwarty zł. 6018. Leży w pow. Kamienieckim.

MULDAU, Muldawa, rzeka w Saxonii, która uchodzi do Elby w Dessau. ob. Moldau.

MULHAUSEN, *Mulhuza*,

piękne M. Cesarfskie i Anzeatyczne, w Niem. w Cyrk: Saxonii wyższej, w Turyngii pod protekcyą Elektora Saskiego. Henryk Lew dobył go szturmem r. 1181, i spalił. Wyjęte zostało od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Leży nad rz. Unfrutem, w kraiu żyznym, o *m.* 6 na półn: ku w. od Eisenachu, 12 od Erförtu, 18 od Kasselu. dł. 28. 14. łz. 51. 13. Dystrykt iego ma na *m.* 2 wzdłuż, i tyleż wszerz blisko.

MULHAUSEN, *Mulhuza*, M Niem. znaczne i wolne, w Alfacyi wyższej, stol: iedney nieiako maley Rpltey sprzymierzoney Szwajcarom. Mieszkańcy są Protestanci, których jest na 4000. Miasto jest wiel: dobrze budowne, i ludne, ozdobne pieknymi publicznymi budynkami. Leży w piękncy i młey równinie, na kępie oblanej rzeką Illem, o *m.* 15 na półn: ku z. od Bazylei, 6 na półd. od Kolmaru, 8 od Befortu. dł. 25 7. łz. 47. 50. Powiat składa się z 2 wsi, a dochody iego ogolne z miastem wynoszą na 160000 zł. Pol.

MULHEIM, m. Niem: w Xstwie Bergenskim, na przeciw Kolonii blisko Renu. dł. 24. 51. łz. 50. 35. Tegoż im. w Szwabii, w Państwie Baden-weiller.

MULL, wyspa na morzu Szkockim, iedna z Westernow. Długa jest na *m.* 8. dł. 10. 57. łz. 56. 48.

MULLENDON, włość i Hr. udzielne, w Arcy-Bisk: Kolofńskim, między Nuys, i Ruremunda.

MULLENGAR, ob. Molingar.

MULLAU, ob. Moursault.

MULTAN, *Mul. anum*, mocne M. Indyjskie, stol: prow. tegoż im. w Stanach wielkiego Mogolu. Wielu tu osiadłych jest Baniarow. dł. 115. 20. łz. 29. 40.

MULTANY, lub MOLDAWA, *Moldavia*, znaczny kraj w Europie, graniczy z Nienstrem, Podo-

lem, i Tartaryą mnieyszą, na półd: ma Bessarabią, na z. styka się z Siedmiogrodem i Wołochami. Jest to Prowincya hołdująca Turkom, pod rządem Hospodara, który ma dochodów na 3 milliony Lewow, a stanowiony i zrzucony bywa od Turkow. Płaci on Porcie haraczu rocznego 66000 talarow, w pieniądzach, a w smole, wosku, skurach, miodzie, łoiu, płotnie więcej iak tyle dwie. Oprócz tego upominki, które mi Wezyrow, i dworskich uymować sobie musi, aby się przyśwey utrzymał godności, na znaczną wynoszą summę. Na wojnie sam Hospodar Multański stawić się powinien z 7 lub 8000 woyska. Obywatele są Religii greckiey. Duchowieństwo jest tu bardzo poważane, i można mówić, iż w tym kraiu samo tylko prawie szczęśliwe. Lud prosty niepracuje, iak na opędzenie tylko nieuchybnych potrzeb; obawiając się aby mu niewydarto, cokolwiekby zarobił. Przeco największa część tey prow: są nieuprawne stępy. Boyarowie, czyli Panowie kraiovi liczne na nich utrzymują stada. Ziemia wydaie zboża, i wina lubo nie wiele, jednak dobre. Kray ten z Wołochami miał dawniey jednego Woiewodę. Piotr poddał ie Władysławowi Jagiel. r. 1386; w zaśły niezgodzie między synami Piotra, o sobnych Krol obydwoim dał Wdow r. 1436 z obowiązkiem poddaństwa. Woiowali ci często z Polską, a za Zygmunta III. Turcy ich zagarneli, którym ich ustąpił Żółkiewski Hetman w traktaacie r. 1617. Poźniey bezskutecznie od ich odzyskanie Rplta starała się. Dom Austr. r. 1774 niektore włości Multan oblane rz. Sereitem pod swą moc opanował. ktore Hospodar dla uniknienia wojny mu ustąpił. Iassy jest M. S.

MULTZIG, m. Niem: w Alfacy niższej, w Wielkorządztwie

Strazburskim. główne miejsce grodu tegoż im. od Molfheimu na z. o milę.

MUMLING, rz. w Frankonii, płynie pod Erbach.

MUNA U, m. dobr *de Bonillon*, o m. 3 na półn: ku w. od Sedanu. Jest tu Probstwo mające dochodów na 7 lub 8000 liwr. a ktore należało do Kollegium Iezuickiego w Leodium, ktore przeto posiadało i miało Munau.

MUNCHBERG, m. Niem: w średniey Marchii Brandeburskiey, w Cyrk. Lebuskim; o m. 8 na półn: ku z. od Lebus. Miejskańcy są po większey części Francuzi zbiegli, którzy z sobą przynieśli do kraiu tego manufaktury różne. Tegoż im. m. w Frankonii w Xstwie Kulmbachu.

MUNCHRODEN; *Abbatia Rodensis*, Opac. Premonstratensow, w Szwabii, o m. 4 na z. od Memmingen. Opat jest udzielnym. Nietrzeba go zaś mieszczą z klasztorem Munchrode, który jest blisko Dunkenspielu.

MUNCHSBERG; m. Niem. w Frankonii, w Burgrabstwie Norymbergii, o m. 2 od Hoffy.

MUNDA, dawne m. Hiszp. w Krol. Grenady, o m. 5 na z. od Malagi, przy źrzodle rz. Gwardalmedyny. Przy tym to mieście Iulius Cesar poraził młodego Pompeiusza. dł. 13. 22. sz. 36: 32.

MUNDEN, Munder, lub Minden, *Munda*, m. Niem. w kraiu Hanowerskim, w rostkofzney dolinie, gdzie Werra z Fuldą się łączy: z pięknym zamkiem, o m. 5 na półn. od Kaslelu, 25 na półd. od Hannoveru, dł. 27. 25. sz. 51. 28.

MUNDERKINGEN, m. Niem. w Szwabii Austryackiey nad Dunaiem o m. 10 na półn. ku z. od Ulmy. Tu Woyko Cesar. od Franc. porażone było r. 1709. dł. 27. 18. sz. 48. 15.

MUNIA, ob. Minio.!

MUNICH. *Monichium*, piękne i znaczne M. Niem. nob. Bawaryi, i zwyczajna rez. dencya Elektorow. L. fac tu ich iest jeden z najwielkzych i najpiękniejszych w Europie. Od niego ciągną się wiel. Gaeryepo nad ulicę i domy wsparte na wielu arkadach, przez które ma pałac Komunikacya z pryncypalnemi kościołami i klasztorami do których dwor iść może niemi prywatnie. Jezuitci mieli tu Kolegiuniu bardzo wspaniałe. Fortyfikacye jego są nie bardzo mocne, a przeto w wojnach Niemieckich często wzięte od nieprzyjaciół i odbierane było. Muuich w sobie la-mym iest mały, i niemają inury iego w okolo nad 500 krokow. Leży w bardzo pięknym miejscu nad Herą, o m. 12 od Aulzpurga, 25 od katyżony, 36 od Norymbergi, 70 od Pragi, 85 od Wiednia, 105 od Paryza. of. 27. 13. fz. 48. 10.

MUNICH, w Szwabii, w Pisk. Aulzpurgskim, blisko granic Bawaryi, niedłyś było Hrabstwo.

MUNIKENDAM, ob. Monickendam.

MONSINGEN, ob. Minlingen

MUNSTER, *Monasterium*, Monaster, wielkie, bogate, ludne, bardzo mocne, i sławne M. Niem. w Cyr. Westfalii, stol. Bisku: którego Bisk. iest udzielnym Xciem Kze-rego Bisk. iest udzielnym Xciem Kze-rego Niemieckiej, i pod Metropolią Kolońskiego, z Cytadellą, z wiel. izbą kościołow, i pałacem rezy-dencyonalnym Biskupa. Iest prawie głe, ma bram osin. Jan de Leyden Anabaptysta opanował był Monaster, i wypędził ztąd Magistrat i ale Franciszek Waldek kupodrzykał go po 14 mieściacach. Jan de Leyden rozszarpany był r. 1537. Miało się za miasto wolne i starckie, ale Krzysztof Bernard Galen wziął go w moc, r. 1661. i zostało podległe swemu Bisk. wolne iest przez traktat r. 1648, który się też zowie Osnabruckim,

albo w spólnym nazwiskiem West-falskim traktatem. Francuzi opano-wali go i wrocili nazad r. 1759. le-ży nad Rh. o m. 28 od Kolonii, 81 od Bremy, tyleż od Kasselu, 43 od Amsterdamu, 168 od Wiednia, 138 od Paryza. of. 25. 24. fz. 52. Bisk. Monasterkie iest jedno z najzna-czniejszych w Niem. Ma na m. 48 wzdluz, 32 wizerz. rzeka Ems przerzyna go szubkiem. Dzieli się na wyższe i niższe. W czasie tera-zniejszym r. 1783. posiadane iest od Elektora Kolonskiego.

MUNSTER, m. w Al-facyi, o m. 2 na z od Kolmaru, z Opaci fund: r. 660, Benedyktyni tegoż im. mają Opac: w Luxembur-gu.

MUNSTER; (Cornellia) Op: Bened: w Xstwie Juliaceńskim, o m. 2 od Akwigranu.

MUNSTER, ob. Mononia.

MUNSTER, (wyższy i niż.) dwie kapituły Szlacheckich panien w Ratyżbonie; których Xciepie są bezszredniemi Xieżnami Kzelży Niem.

MUNSTERBERG, lub **MOEN-STERBERG**, *Munsterberg*, M i znaczne Xstwo w Szląsku nad Ollą, o m. 8 na połd: od Wrocławia, w kra-ju żytnym i wesołym. Ma zamek. X: leży na pograniczu Czetkim; na-leży do Krola Pruckiego traktatem Wrocławkim r. 1742.

MUNSTER BIFFEL, m. Niem. w Xstwie Juliaceńkim nad Erwą, należy do elektora Palatyna, o m. 10 na połd: ku w: od Juhaku.

MURACHWA, m. w Woiew. Bracławskim na gran: Łodoskiego, od Kralny m. 2. Jedno dawniej z lepszych m. w tym Woi.

MURADAL, iest nazwisko wawozu góry Morena, które dało przechod z nowey Kastylii do An-daluzyi. Sławny iest wielkim zwy-cięzstwem Hiszpanow odniesionym nad Maurami r. 1202.

MURANO, *Murano*, wyspa Włocka z miastem tegoż im. którą

też zowią drugą Wenecją, a która jest miejscem najulubieńszym dla Wenetów. Nie jest tylko o ćwierć mili od Wenecyi, dl. 30. 1. sz. 45. 3.

MURAT, *Muratum*, m. Fr. w Arternii, o m. 2 od *S. Flour*, nad rz. Alagnon, pod jedną skalą z tytułem pod-Hrabstwa, z grodem i probostwem.

MURAUX, ob. Mirevaux.

MURBACH, Opac. Bened. w Allacyi, fund: r. 724. Ma dochodu 400.0. liwr. Jest o m. 4 na półd. ku z. od Kolmaru.

MURCIA, Murcyą, najmniejsza Prow. Hiszpanii z tytułem Krolestwa. Styka się z nową Kastylią; morzem śródziemnym, Krol: Walencyi, i Grenady. Ma wzdłuż na m. 25 w szerz 23 Ferdynand Krol Kastylii zdobył je na Maurach r. 1265. Wydał wiele zboża, wina przednie, wyborne owoce, i mnożstwo iedwabiu. Powietrze tu panuje bardzo zdrowe. Murcyą jest M. S.

MURCIA; Murcyą, wielkie, ludne i bardzo piękne M. Hiszp. stoł: Krolestwa tegoż im. Kościół pryncypalny tu jest przepyszny. Wniście do dzwonicy jest tak łatwe, iż na sam wierzch na koniu lub karetą doiechać bez trudności można. Leży w kraiu żyznym dziwnie oblitym w iedwab, nad rzeką Segurą, o m. 11 na półn. od Kartageny, 15 od Alikantu, 45 od Walencyi, 82 od Madrytu. dl. 16 59. sz. 37.

MUR-de-Barez, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, z Kollegiatą i z klasztorami, o m. 2 na w. od Carlat.

MURKE, lub la Meyrie, m. Fr. w Delfinacie. o m. 3 od Corps.

MURFAU, Opac. Premonstr. fund. około r. 1150. czyni 2500. liwrow, o m. 4 od Vaucoleurs.

MURET, *Murellum*, m. Fr. w Gaskonii w Hr. *Comminges*. Woyśko Piotra Krola Aragonii, który oblegał to miasto r. 1213. rozproszone za wycieczką Jana de

Montfort, a Krol zabity został Leży nad Garumną; o m. 4 od Toulouse. dl. 19. 5. sz. 43. 30. Jest tego im. m. w pow. Lemowiceńskim, blisko Lenowiku, pamiętne urodzeniem sławnego Ant. Mureta.

MURI, Maren, sławne Opac. Szwajcarskie Bened: o m. 3 od Bremgarten. Opat ma tytuł Xcia

MURÓ, *Murus*, m. Włoskie w Krol. Neapoli w Bazylikacie z Bisk. w metropoli Konzańskieg. Leży pod górą Apenninain, o m. 5 od Conza, 9 od Cirenza. dl. 33: 10. sz. 40. 45.

MURRA; Prowincya nadmorska Szkocka; urodzajna we wszytko. Ma sta iey znacznie iże Belgii, i Nairu.

MURHART, lub MUSHAT, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z Opac. Bened. nad Murą, o m. 3 od Halli. dl. 27. 26. sz. 49. 8.

MURÓM, m. Rosyjskie. w r. 10. win. Wołodzimirskiej nad Okką, przedtem miało własnego Xiążęcia.

MURS, ob. Meurs.

MURSAULT, miejsce we Fr. sławne winami w pow. Baulnois.

MURVIEL, m. Fr. w Langwedocyi nad rz. Caulazon, o m. 3 od Montpellieru. Inne o m. 2 od Meziers.

MURZYNY, albo Nigryczykowie, *Aethiopes*, jest to narod mieszkalący w Nigrycyi w Afryce. ob. Nigrycy.

MUSCHEL górny, m. w Xięstwie Dwoch-mostów, o m. 15 na półn. od Zweybrück.

MUSKA, ob. Moskau.

MUSSELBURG, *Musselburgum*, m. Szkockie w Prow. Lothyanie nad Forthem, o m. 2 na w. od Edynburga, 100 na półn. od Londynu. Anglicy tu pod pat. Edwarda Krola Angiel. wielką zadali Szkotom klęskę. dl. 15. sz. 50. 1.

MUSSIDAN, *Muscedonum*, m. Fr. w pow. Perigord. Wytrzymało sławne oblężenie r. 1579. est o m. 7 na półd. ku z. od Perigueux.

MUSSI-L'Eveque *Musium Episcopale*. m. Fr. w Burgundyi nad Sekwaną o m. 4 na poln. od Chatillon-sur-Seine. Oyczyzna Edme bouffault.

MUSTAFA-Bafza-Kiupri, m. Turckie w Romanii w Sandziakacie Kirkekleńskim nad rz. Marytza, nad którą tu wielki i kbiźtowny most kamienny widzieć się daie. Jest blisko Fillipopolu.

MUSTAFA - Bafza - Palanka, forteca w Serwii, w Sandziakacie Widyńskim.

MUSZYNA, m. Pol. w Woi. Krakowskim, należy do dobr Bisk. Krakowskiego; sławne hutami potażiowem; leży w gruntach bardzo górzystych, o m. 13 od Krakowa.

MUTSCHEN; m. Niem. z grodem w Misnii, w Cyrkule Lipskim; o m. 6 na w. od Lipska. Znaydują tu w okolicy Ametylt kamień.

MUY, m; Fr. z tytułem Margr. w Prowancyi o m. 3 na z. od Breus.

MUYDEN, m. Hollenderkie nad Yechtem; o m. 4 na w. od Amsterdamu.

MUZACRA, Murgis, m. i port Hiszp. w Krol. Grenady nad morzem śródziemnym, 11 mil od Almeryi, 25 od Kartageny. dl. 16. sz. 36. 34.

MUZON, m. Węgierkie, stol. Hrabstwa tegoż im. nad Dunaiem, o m. 12 na pold. od Prefzburga.

MYCONE, Micouli, *Myconos*, wyspa na Archipelagu. iedna z Cykladów; wokoło ma na m. 12. o m. 10 od Naxyi. Jest bardzo urodzajny w delikarne wina, i wyborne owoce. Przepiorki; bekaśy, kuroparwy, są tu bardzo tanie. Anglicy i rolli. mają swego Konsula. Bawieci tu iest mile. wcale dla obcych. Rislacy tej wyspy mieni ją za naybiegleylzych na Archipelagu. dl. 43. 26. sz. 37. 28.

MYON, (S.) blisko Artonny w Aiwernii znaydują się wody mineralne orzeźwiające, o m. 2 na poln. Riom.

MYSLENICE, w Woi. Krakowskim, w pow. Szczerzeckim, dobra Kasztelanii Krakowkiey płacące kwarty zł. 6829. Podług świadectwa Rączyńskiego i Starowolskiego w poblizkich górach Koton i Strzebel izeby złote znaydować się maia. Teraz pod pan. Austr. Leży nad rz. Rabą, od Krakowa na pold. m. 3.

MYSZ, m; w Woi. Nowogrodz. z szkolami założonemi od Karola Chodkiewicza. Hrabstwo imienia Massalskich, nad rz. od Nowogrodka m. 9. W przed się na nim familia Chodkiewiczow pitala.

MZENSK, m. w Państwie Rosyjskim, w Prow. Orelli, niedaleko Nowoblii.

MZURKI; w Woi. Sieradzki, m; 2 od Piotrkowa;

NAARDE, ob. Naerden;

NAAS, m. Irlandzkie w Hr. i o m. 4 od Kindary, przy Laffie. Pofyla 2 Dep. na l'ari.

NABA, mała rz. w Xstwie Zmudzkiem, wpada do Niemna, w przed łącząc się z Szczuppą,

NABBURG, Nabpurg, albo Napruck, m. i grod w dawnym wyższym Palatynacie Bawaryi, nad Nabą, o m. 10 od Ratyzbony.

NACCHIWAN, albo Nassiwan, *Naxuana*, il. M. Armenii o m. 45 od Erywanu; stołeczne prowincyi tegoż imienia, z Arcy-Bisk. Łacińskim. Bardzo piękne i mrowane, znaydują się tu sklepy, w których różnego rodzaju towary znależć można. dl. 81. 34. sz. 38. 40.

NACHOD, m; i Xstwo, w Cyr. Konisgradzkim, o m. 6 od Konisgratzu w Czechach. Leży na trakcie Warszawskim do Pragi, m. 2 od Jaroumlerza.

NACHSHAB, albo NASAPH; M. w wiekiey Tartaryi w Zagatay, o m. 30 między z. i pold. od Samarkandy. Jest oyczyzną bardzo

wielu uczonych. dł. 88. sz. 39. 50.

NACZA, m. w Woi. Brzeskim Lit: i rz. która wpada do Lawii. Tegoż im. jest w pow. Lidzkim, przy gran. Trockiego. Także rz. w Mińskim wpada do Berezyny i blisko są dobra tego im.

NADAILLAC, powiat Fr. z tyt. Margr. w pow. *Quercy*. Leży na lewej stronie rz. Dordony o m. 8 od Cahors, 2 od Gourdon.

NADARZYN, m. w Woi. Mazowieckim, dobra funduszu Komisji Edukacyjnej, leży na trakcie o m. 4 od Warszawy.

NADARWIA, dystrykt cyrkulu Skławonii w Krol. Pruskim, gran: z Natanią. Wbim m. Tapiewo.

NADENDALL, *Vallis gratia*, m. Szwedzkie w Finlandyi południowej.

NADISON, rz. we Włofzech płynie pod Forojulium, łączy się z Lifonzą.

NADWORNA, im. w Woi. Ruskim, w szrod obżernych stepow, niedaleko granic Węgierkich, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Zaleszczyckim, blisko rzeki Bystrzycy, o m. 4 od Stanisławowa.

NADZIL, m: w ziemi Chełmskiej.

NAERDEN, *Narda*, M. bardzo mocne w Hollandyi na początku kanałow tej Prowincyi. Willelm Bawarczyk pierwszy założył iey fundamenta r. 1350. Hiszpanie dobyli go r. 1572. a Franc. r. 1672. *Xię d'Orange* zaś r. 1673. Leży nad Zuyderzee o m. 6 od Amsterda: 6 od Utrechtu. dł. 22. 38. sz. 52. 20.

NAEFELS, *Navalia*, m. fl. zwycięstwem Austr. odniesionym od Glarneńczykow, r. 1388. w Kantonie Glarys.

NAGABACZKAJA, forteca Rossyjska w Prow. Orenburgu, w dystrykcie Usenskim.

NAGERA, *Naxera*, *snagarum*, m. Hiszp. w starej Kastylii z tyt. Xstwa i zamkiem, sławne jest przez batalią, która tam stoczona

była r. 1369. Położone jest w gruncie bardzo żyznym, nad rzeczką *Najerilla* o m. 12 na połu. i z. od *Calahora*, 53 na połu. od Madrytu. dł. 15. 15. sz. 42. 25.

NAGŁOWICE, w Krakowskim, w dekanacie Andrzejowski, od Zarowa m. 2 od Malogofzcza 3.

NAGOLD, m. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim nad rz. tegoż im o m 12 od Stutgardu.

NAGRAKUT, *Nagracutum*, Krol. i m. w Indyach, w państwach W. Mogola, z bogatym kościołem, do którego Indyjanie pielgrzymują. Leży nad rz. kawi, o m. 125 na połu. od Agry. dł. 96. sz. 32.

NAGY-BANYA, *Rivulus dominarum*, m. Krolewskie wolne, znaczne złotemi i srebrnemi mineralami, tu znajdującemi się, w tym mieście bite dukaty Węgierkie znaczone są literami N. B. Leży w Cyr. Zatmarskim. Tamże m. *Nagy-Karoli*.

NAHAR-MALEK, m. w Irak- Arabii blisko Enfratu, o m. 8 od Kufahu. dł. 63. 15. sz. 31. 20.

NAHARWAN, dawne m. w Irak- Arabii nad odnogą Eufratu, o m. 2 od Kufahu. dł. 63. 12. sz. 31. 25.

NAIAC, *Najacum*, m. Fr. w pow. *Rouergne*, nad rz. *Aveiron* Niedaleko z tamtąd znajduje się ruda miedzi czerwoney; leży o m. 4 od *Villefranche*.

NAILA, lub **NEVLAU**, m. Niemiec. w cyrkułe Frankonii, w Xięstwie Kulmbachu nad Selbitzą niedaleko Hofy. W poblizkości znajdują się rudy miedzi i żelaza, i góry marmuru zielonego.

NAILLERS, m. Fr. w Piktawii o m. 3 od Fontenay.

NAINTRE, m. Fr. w Piktawii o m. 3 od Chatelleraut.

NAIRN, m. i Hr. Szkockie, posyla 2 Dep. na Parl. Leży przy uysciu rz. Nairn w Prow. Murray o m. 35 między połu. i z. od Edymburga, 111 od Londynu. dł. 14. 12.

sz. 57. 42.

NAKŁO, *Nackel*, m. powiatowe w Woi. Kaliskim z swym grodow. Kufstelanią, i z zamkiem. Jest drzewem zabudowane, ozdobne kościołami; st. potyczką r. 1113. od Krzyżaków r. 1329. spalone, a w wojnie Szwedow, często opanowane od nich było. Leży nad Notecią o m. 11 od Gniezna. Powiat Nakielcki cały r. 1773. przez traktat Potzdamski zagarnął pod moc swą Krol Pruski, i czyni dziś Kreifamt osobny. Tegoż jest im. w Woi. Krakowskiem.

NALIBOKI, m. Lit: w Woi. Nowogrodzkiem przy rzecę Szwa, na pograniczu Wileńskiego, od Nowogrodka o m. 10. od Nieświeża 9. Jest blisko lasow obszernych; sławne dobrą hutą. Nal. do Xżąt Radziwiłłow.

NALLIERES, m. Fr. w Piktawii o m. 2 od Lucon.

NAMPTWICH, m. Angiel. w Hr. Chester.

NAMSLAU, *Namslavia*, *Namysław*, m. i grod w Szląsku w Xięstwie Wrocławskim z mocnym zamkiem, nad rz. Weydą od Wartenberga na pold. m. 4. Sławny jest traktatem Kazimierza W. r. 1346. którym Polscze ziemia Wschowka warowana została. Należy prawem zastawnym do Wrocławia.

NAMUR, *Namurcum*, M. wiel. bogate, i bardzo obronne w Niderlandzie Austr. Stołeczne Hr. Namur, z mocną Cytadellą, kilką zamkami i Bisk. Suffr. Kameraceńskiego. Ludwik XIV. dobył go r. 1692. po szcudniowym ataku. Willem III. Krol Angielski odebrał go r. 1695. Feld-Marszałek *Auwerkerque* bombardował go 1704. a Francuzi dożyli 5 Września r. 1746. Leży między dwoma górami przy zbiegu rz. Mozy i Sambry, o m. 7 od Huy, 6 od Dinant, 12 od Leodium, 13 od Bruxelli, 12 od Louvain, 15 od Namur, 60 od Paryża. dł. 22. 32. sz.

NAMUR, Hr. czyli prow. w Niderlandzie Austr. z tyt. Hr. nad Sambry i Mozą. Graniczy na poln. z Brabancją, na w. i pold. z Bisk. Leodyskim; na z. z Hanonią. Dostyc jest żyzna. Wielkie tam lasy, głązy marmurowe, rudy żelazne, ołowiane, i węgle ziemne znajduią się Zawiera w sobie 7 Grodow to jest *Namur, Foix, Fleurus, Bouvigne, Suufons, Polvache i Waifseigne*. Część jego mała nal. do Fr. większa, w ktorey M. Namur do domu Austr. Mieszkańcy mówią językiem Fr. zepsutym.

NAMYŚŁOW, ob. *Namslau*.

NANAS, m. Węgierskie, w Cyr. Cissańskim, w Hr. Szabolckim.

NANCAY, m. Fr. w pow. Biturycyńskim z tyt. Hr. o m. 7 na poln. od Bituryki, 4 od *Fierzou*.

NANCHAN, *Nancangum*, m. Chińskie stołeczne Prow. Kiansi. St. jest przez wielką liczbę uczonych. dł. 129. 13. sz. 25. 10.

NANCY, *Nancium*, M. wiel. i piękne we Fr. stołeczne Lotaryngii, z Bisk. sądami bez apellacyi, grodem, do ktorego dwadzieścia sześć pomniejszych grodow należy znajdujących się w Lotaryngii a dzieśc w Xstwie Barskim, wapiutą, ktorey głowa nosi tytuł Prymasa. Na dwa miasta jest podzielone, na stare i na nowe. w nowym znajduią się ulice pod samur ciągnione, piękne budynki i bardzo wspaniały plac, na którym znajduje się pałac. gdzie sądy bez apellacyi odprawiają się. Kościół Prymasowski jest wspaniały. Stał się Katedralnym r. 178. kiedy Nancy erygowane było na Bisk. przez bulę 13 Grudnia, r. 1777. i przywilej wyszły w Styczniu r. 1778. Pierwiz, Biskup J. X. *de la Tour-du-Pin* był poświęcony 25 Stycznia r. 1778. Jest pod metropolią Arcybiskupa Trewirskiego. W kościele Bernardyńskim znajduje się grob dawnych Xżąt. Karol ostatni Xżę Burgundcki dobył Nancy r. 1475. Xżę

René odebrał go po batalii pod Morat r. 1476. Karol oblegał go znowu r. 1477, ale był tam zabity i wojsko jego rozproszone. Krowie Francuzcy od Ludwika XIII często go dobywali, i fortyfikacye zdemolować kazali. Było ustąpienie Francyi traktatem Wiedeńskim r. 1736. pod kondycyą aby go straż: Leszczyński Krol Polki trzymał do śmierci, która zdarzyła się r. 1766. Jest oyczyzną Jaku: Cloolta i Izraela Sylwest: sławnych sztycharzow; tudzież Jana Hosta i X. Ludwika Maimbourg. Leży nad Meutrą, o m. 25 od Luxemburga, 30 od Strazburga, 10 od Metz, 4 od Toul, 5 od *Pont a Mousson*, 72 od Paryża. dl. 51. 33. sz. 41. 28.

NANFIO, *Anaphe*, wysepka na Archipelagu, na morzu Kandyjskim. Pięć mil ma na około. Obywatele wszyscy Grecy są wielcy leniuchy. Kady i Woiewoda kolejno tą wypłą rządzą. Wielkie tam mnostwo kuropatw znayduie się, lubo przykladaiają jwzszelkiego starania, aby ie wytępić. dl. 43. 55. sz. 36. 15.

NANGASACKI, *Nangasacum*, M. wielkie i st. w Japonii, jedno z pięciu miast Cesarzkich, na wypie Ximo-Fizen z dobrym portem, od cudzoziemcow uczęszczanym. Obywatele jego są bardzo rozwiązli. Handel tam dosyć wiel. prowadzi się, osobliwie z Hollend. i Chińczykami. dl. 151. sz. 32. 36.

NANGIS, m. Fr. w pow. *la Brie*, z tyt. Margr. i pięknym zamkiem. Leży na obszernej i żyznej równinie o m. 4 od Paryża. 3 od Kosey.

NANHIUNG, m. Chińskie w Prow. Kanton, przy rz. Chin. dl. 131. 6. sz. 25. 32.

NANKIN, ob. Kiarguan.

NANKIN, albo KIANGNING, *Nanguinum*, st. M. Chińskie stol. Prow. tegoż im. Podług Chińczykow przechodzi ono w sztykie miasta na świecie iwą wpańaloscią, pięknością i wielkością. Cesarze przed-

tym tam mieli swoią rezydencyą. Liczą tam blisko na milion duż nie licząc garnizonu składaiącego się z 40000. ludzi. Jego położenie jego port, żyzność jego gruntu, mnostwo pałacow, kanałow, i bogactwa jego obywatelow, czynią go bardzo sławnym. Doktorowie Chińscy maia tam pryncypalną swą Akademią. Ma pod swoią dependencyą siedm miast. Chrześciance maia w nim także iednego Biskupa. dl. 137. sz. 32. 46.

NANT, ob. Nantz.

NANTERRE, *Nemprodurum*, m. Fr. o m. 2 od Paryża; sławne przez urodzenie S. Genowefy.

NANTES, *Conduvincum*, *Nantes*, dawne, bogate i bardzo znaczne M. Fr. drugie w Brytanii, z bogatym Bisk. Akademią i mennicą. Jest iedno miasto z nayhandlownieyszych w Krolestwie. Kupcy tamteyfi maia związek z kupcami Bilbańskiemii nazwany *Kontraktacya*, i Trybunał wzajemny nakształt Juryzdykcyi Konsularney. Henryk IV. wydał tam r. 1598. Edykt Nanteński odwołany r. 1680. Leży na lewym brzegu Ligery o m. 20 między pold. i z. od Andegawy 27. od Kupelli, 87 od Paryża, 23 od Rennes. dl. 16. 12. sz. 13. 17. Hr. Nanteńskie jest to kray po obu stronach Ligery leżący. Robią tam sol i znayduie się mnostwo bydła roznego gatunku.

NANTEUIL-LE-HAUDOIN, *Nantogilum*, m. w Wyspie Fr. w pow. *Valois*, z probostwem i zamkiem, o m. 10 od Paryża, 5 od Damartin.

NANTEUIL, nad Marna między *Meaux* i *Chateau-Thierry*. Drugie tegoż imienia leży o m. 3 od Eperuay.

NANTEUIL, wieś i Opac. Fr. w Dyecezyi *Poitiers*, o m. 7 od Angulemy, zakonu S. Bened. czy do r. 5000. liwr.

NANTOUILLET, wieś z tyt. Margr. leży o m. 3 od *Meaux*.

NANTUA, *Nantua*, m.

Fr. w pow. *Bugey*. Bogate tam znajduje się Przeorstwo Bened. gdzie Karol Łyśy jest pogrzebiony. Leży na wielkim jeziorze tegoż im. o m 7 od *Bourg-en-Bresse*. dl. 23. 18. sz. 46. 8.

NANTWICH, m. Angiel. w Cheshire, o m. 8 od Chester, sz. przez swe rudy żelazne.

NANTZ, m. i Opac. Fran. w Ducezyi Wabreskiej o m. 5 od Milhau, zakonu S. Bened. czyni do r. 5000. liwr. Jest tam Kollegium.

NAOPURA, m. Azjatyckie w Indostanie. należy do Króla Dekkańskiego, jest nad rz. Japti. Grunt tamtejszy wydaie najlepszy ryż w całych Indjach; mówią iż on piękny wydaie zapach. dl. 91. 30. sz. 21. 20.

NAOURS, m. Fr. w Pikardyi o m. 2 od Dourens.

NAPOLUSA, *Napolis Siria*, Naplu a, dawne m. w Palestynie na równinie bardzo żyzney, w oliwne drzewa i w wysmienite owoce. Leży o m. 10 od Jeruzolimy. Znajdują się tam iezcze niektorzy żydzi Samarytańscy.

NAPOLE, m. w Prowancyi z zamkiem i portem nad odnogą, która bierze od niego nazwisko, na przeciwko wysp Leryńskich.

NAPOLI, *Anaplia*, *Naplia*, bardzo mocne M. w Grecyi w Morei, w Prow. Lakonii, z zamkiem obronnym, Arcy-Bisk. Greckim i wybornym portem. Mieszkanie jest przez Turkow, Grekow i żydow. Wenetowie opuścili go Turkom r. 1549. ale odebrali r. 1686. Lecz narzekacie znów wrocilo się pod panowanie Turkow r. 1715. Leży nad Golfem Napeli, o m 19 na połud. ku w. od Misitry, 21 na półn. ku z. od Aten. dl. 40. 59. sz. 37. 45.

NARRA, bogate i piękne M. Japońskie na wyspie Niphon z zamkiem wspaniałym. Leży o m. 10 od ... dl. 10. 50. sz. 36. 10.

NARRAIOW, m. w Woi. Ruśkim, a teraz pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim od Brezan m. 2.

NARAMICHE, w Woi. Sierańskim, od Wieruszowa m. 3 stacya poczty. Nal. do im. Głębockich.

NARBONNA, *Narbo*, daw. i wielkie M. Fr. w niż. Langwed: z bogatym Arcy-Bisk. ktorego Arcy-Biskup bierze tytuł Prymafa, i pieczyduie na obradach zgromadzonych stanow Prowincyi. Założone było r. od założenia Rzymu 336. Widzieć się tu dają iezcze ruiny gmachow niektorzych Rzymskich. Zazwyczaj odpoczywały tam woyska idące z Włoch do Hiszp: Childebert kole tego miasta wygrał batalią nad Alarykiem r. 550. Wszrod Choru kościoła Katedralnego znajduje się grob marmurowy Filipa Smiałego. Monrancya tak jest wielka, iż ośmiu Xieży potrzeba do iey niesienia, Miod Narbonneński jest bardzo zachwalony. Leży nad kanałem ciągnionym od rz. Audy, o m. 2 od morza, 12 od Perpignan, 19 od Montpellier, 30 od Toulouse, 161 od Paryża. dl. 41. 9. sz. 11. 13.

NARDO, *Neritum*, m. dosyć ludne w Krol. Neapolitańskim w pow. Otrantkim, z tyt. Xłwa i Bisk. w Metropolii Bryndyjskiego, ale wyłączonym od iego Juryzdyk. Leży na równinie o m. 8 od Otranto, 11 od Brunduzyum, 74 od Neapolu. dl. 35. 45. sz. 40. 36.

NARENTE, *Narona*, dawne i sławne M. w Dalmacyi, nad rz. tegoż im. w Hercegowinie. Było tam przedtym Bisk. pod metropolią Raguzañskiego, ale teraz go niemalz odtad, iak miasto do Turkow należy. Leży nad Golfem tegoż im. o m. 24 od Raguzy, 21 od Spoletu. dl. 26. 23. 43. 28.

NARWA, lub NARWA, rzeka znaczna w Woi. Podlaskim, wypływa z bagnow na pogranczu Litwy, płynie kręto, jest bliżey ny-

ścia spławną, i uchodzi do Buga, o m. około 2 od Pułtusza. Jest bardzo rybną. Twierdzą, iż wody tey żadnego gadu nie mogą cierpieć. ob. Narwa.

NAREW, m. w Woi. Podlaskim, z stwem placącym zł: 1516. kwarty. Narowski Witą pisał się Jan Bałucha r. 1514. Zwdzi tu mały prowadzą handel. Leży w pieknym położeniu, przy lasach nad Narwą. o m. 4 od Bielska.

NARGO, wylepka na odnodze Finlandy na przeciw Rewelu. Nal. do Moskwy.

NARIM, m. w Syberyi o m. 10 na w. od Tobolska i rz. Oby i na drodze z Moskwy do Pekinu. Mieszkańcy w okolicy Ostyaku tu wypłacają daniny.

NARNI, *Narnia*, bardzo dawne, bogate i piękne M. Włoskie w Aftwie Spoletńskim, w Państ. Kościelnym z Bisk. od Papieża depcentuacyjn. i zkolami XX Piotrow. Wielka tam liczba szlachetnych familii mieszka. Widzi się gdzie przy tym mieście zwane *Łozodło głodu*, ponieważ uważano, iż tylko wtenczas ma w sobie wodę, kiedy rok na przynajmniej ma być nieurodzajny. Cesarz Nerwa, sławny Gabemelata General Wenecki, &c. rokami byli z tego miasta. Leży nad Nerą, o m. 8 od Spel tu, 16 od Rzymu, 9 od Rieti. dł. 30. 18. sz. 42. 2.

NARO, *Nara*, m. w Krol. Sycylijskim w dolinie Mazara, przy źródle rz. Naro.

NAROCZ, m. w Woi. Wileńskim w pow. Oszmiański nad rz. tego im. która wpada do Wilii. Jest o m. 2 od Zozifizkow.

NAROL, m. w Woi. Belzkim, teraz pod pan. Austr. w Cyrkule Belzkim, blisko źródła rzeczki Tanety o m. 3 na połn. od Lubaczewa.

NARSAPUR, m. na brzegu Koromandelskim, o m. 13 od Malulipatan.

NARSINGUE, lub **NARSINGAPATAM**, piękne i wielkie M. Indyjskie w Prow. Bisnagarckiej Było niegdyś Krol. składającym część Dekanu.

NARWA, ob. Narew.

NARWA, *Nerva*, *Narwa*, M. mocne w Państwie Moskiewskim stołeczne Estonii. z zamkiem i portem, z kościołem Luterskim i cerkwiami. Jan Bazyłowicz odebrał go Duńczykom r. 1558. S. wedzi do byli go r. 1581. i przy nim zbili Moskalow r. 1700 gdzie 800. Szwedow 100000. Moskwy poraziło. Car Piotr W. odebrał go znowu r. 1704 Handluje konopią i drzewem do budowli, a na zamian bierze Tabakę, sol i korzenie. Nie dependuje od żadnego Wielkcrządzstwa; miasto jest małe ale porządne, i dobrze umocnione. Leży nad rz. Narwą o m. 42 na pold. ku z. od Wiburga, 6 na połn. ku w. od Rygi, 113 na w. od Sztokolmu. dł. 46. 35. sz. 59. 22.

NARWA, czyli **NAROWA**, rz. w Moskwie wypływa z jeziora Peipus; o półtory Wersty od M. Narwy, ma kataraktę czyli spadek wyfoki na stop 12. wpada do Odnozi Finlandzkiej.

NARWAR. M. S. Krolestwa tegoż im. w Państwach W. Mogola, o m. 32 na pold. od Agry. dł. 90. 40. sz. 25.

NASILSK, *Neosellia*, m. w Woi. Mazowieckim, m. 2 od Nowego miasta.

NASIELÓW, m. w pow. Oszmiańskim, o m. 2 od Krewa.

NASKOW, m. stol. wyspy Lazzandyi.

NASOWKA, m. Rossyjskie w Kijowskim.

NASSAU, *Nassovia*, m. i Hr. udzielne Niemiec. w cyrkule wyż. Renn. Podzielone jest na dwie linie, Dietz, i Wilburg, które biorą tytuł X. Dom ten bierze swoy początek z Weterawii, a miało *Nassau* dawną i ten jego dziedziną. kra-

je do niego należące, są bardzo żyzne. Znajdują się w nich rudy żelazne, ołowiane, i miedziane. Nassau leży nad Lohną, o m. 3 od Koblenzu, 2 od Moguncyi, 12 od Bonn. dl. 25. 30. sz. 50. 13. Należy do linii Nassau-Dietz. Dom Xżąt Nassawskich dzieli się naprzód na 2 główne linie, starszą czyli Walramską, i młodszą czyli Ottonską. Pierwszej dobra są w Cyrk. Renu wyż: drugiej w Westfalskim, procz dobr Bielstein w elekt. Renu. Starsza rozdziela się znowu na 3 linie Welburg, Saarbruck-Ullingen, i Saarbruck-Saarbruck, i ta ma 5 głów w Rzezy Niem. Młodsza jedną tylko dziś czyni linią Xżąt Oranien Dietz, i panem jest 2 głosów; Posiada wielkie dobra, które przynoszą rocznie 350.000 zł. Niem.

NASSAU, zamek w Niderlandzie Hol: między Berg-op-zoomem i Tholen, nad rz. Skaldą. Tegoż im. jest zamek w Gwinei wysławiony przez Hollen: r. 1612 nazwany także *la Mourc*. Dobry tam port znajduje się.

NASSENFELS, zamek w Bisk: Eichsztejskim, w ktorego okolicy stało niegdyś MS. *Aureatum*.

NATASKA, m. w Woi. Kłiofskim w gruntach bardzo dobrych. Od Białycerkwi m. 5 na połd.

NASTOLE, m. w Woi. Minim, w pow. Mozyrskim z Stwem placącym kwarty zł. 100.

NATA, *Nata*, m. w Amer: Pold: w Wielkorządztwie Panamskim od ktorego odległe jest na m. 30 między połd. i z. leży w gruncie miłym i żyznym nad odnogą *Panama*. dl. 299. 10. sz. 8. 20.

NATAL, kraj na brzegu wchodnim Afr: w Kafireryi przy Hottentotach. Mnóstwo tam słonow znajduje się. Obywatele są przystoyni i bardzo grzeczni dla udziomców. Przykładają się bardzo do rolnictwa. Każdy człowiek

tyle tam ma żon, ile kupić i wyżyć ich może. Jedyny ten jest towar, który kupuje się i przedaie w tym kraju. Oycowie, bracia, najbliżsi krewni młodych dziewczyn, przedaiają one za bydło. Narodzie-dnak te żyją w wielkiej niewinności, i poddaiają się najeździw-szemu z nich. sz. połd. 30', 32, *Czytają Dampiera woiaz na około świata*.

NATAL-LOS-REYES, stołeczne Prow: leży przy uyciu rz. Rio-Grando w Brezylji.

NATANGEN, cyrkuł Krol. Pruskiego nad Preglą. Zawiera w sobie 4 Prowincye. Natangią właściwą, Bartenland, Sudgawią i Galindya. Branenburg jest stoł: mia- stem.

NATCHEZ, naród w Ameryce w Luizianie na i Mississipię. Głowa ich bierze tytuł od słońca, i mieni się od niego pochodzić. Ma prawo życia i śmierci nad swemi poddanymi. Bardzo jest zmniejszony od woyny którą z Francuzami wiedli r. 1730. Jest tam zamek tegoż imienia przy uyciu rz. Mississipi. Anglicy osiadli u Natchezow nad to oddaleni od Pensakoli, aby mogli być od Anglikow posilkowani, byli przymuszani podpisać neutralność ku Prowincjom zjednoczonym, dnia 21 Lutego r. 1778.

NATEHIOCHES, przy rz. czerwonej, była Kolonią, Francuzką w Luizyianie.

NATIVITE, ob. Acarai.

NATOLIA, Anatolia, albo Azya mniejsza, *Anatolia*, wielka połwyipa otoczona morzem szrodziemnym i morzem czarnym aż do Archipelagu, i morzem Marmora. Zawiera w sobie Karamanią, Amazyą, Aladulią, i Natolią właściwą, która zamyka w sobie prawie większą połowę połwyipy. Chitaya stołecznym jest miastem.

NATTAL, skład towarow Angielskich na wyłpie Sumatrze.

Fr. opanowali go i oddali trakta-tem: Paryskim r. 1763.

NAVAILLES, m. w Bearnie o *m.* 3 od Lescary, 3 od Pau.

NAVAN, m. Irlandzkie w Hr. Est-Meath, o *m.* 11 od Dublinia, między poln. i z. Pofyła jednego Dep. na Parl.

NAVARETTA, *Navaretta*, m. w starej Kastylii w kraju Kioxa o *m.* 4 od Logrogno, na górze. Przy tym mieście stoczona była batalia między Donem Pedrem, i Henrykiem Transmatarom, na ktorey Konnetabl Gesklin był wzięty w niewole r. 1366.

NAWARRIN, albo **ZUNCHIO** **ABARINUS**, wielkie, bardzo ludne, i bardzo mocne M. Greckie, w Morei w Belwederze, z wyśmienitym i obszernym portem, z dwoma zamkami, nad odnogą Zunchio. Turcy odebrali go Wenetom r. 1408, Wenetowie odzyskali go r. 1686, ale przymuszeni byli ustąpić Nawarynu Turkom r. 1715, ktorzy tam wystawili r. 1752. Cytadellę o sześciu bastyonach. Leży na pagorku blisko morza o *m.* 3 od Modon, 7 od Koronu. dł. 39. 26. sz. 27. 2.

NAWARRA, *Navarra*. Krol. Europ: między Fr. i Hiszp. Dzielą go na wyższą i niższą Nawarrę. Wyższa należy do Hiszp. Otoczona jest górami Pyreneyskimi, ma *m.* 30 wzdłuż, a 24 wszerz. Jest to jedna z najpiękniejszych Prowincyi Hiszp: i jedyna gdzie drogi są wygodne, i piękne. Drogi te są dziełem Hrabi *de Gaches*, który tamtecznym był Vice-Krolem. Trzeba było przekopywać góry, łamać skały, i wielkie przewyciężyć trudności wprzod nim te drogi zostały w tym stanie, w którym są dzisiaj. Powietrze tam jest łagodniejsze, umiarkowańsze i zdrowsze, niż: w innych pogranicznych Prow. Hiszp. Grunta lubo zawalone skalami, nie są przeto mniej żyzne. Obfituje w zwierzy-

nę wszelkiego gatunku, i w rudy żelazne. Nawarczykowie są grzeźni, zwiinni, rozumni, pracowici, i bardzo zdolni do nauk i intereffow. Nawarra jest rządzona przez Wice-Reia. Kray ten wielkie ma sobie nadane przywileje, ma swoy Sąd bez apellacyi, Dzieli się na pięć powiatow, ktorych stoł: miastami jest Pampelona, Estella, Indella, Olira, i Sangwe-fat. Niższa Nawarra należy do Frau: i jeden tylko powiat w sobie zawiera, ktorego stoł: miastem jest *S. Jean-pied-de-Port*. Od Nawarry Hiszp. jest oddzielona górami Pyreneyskimi. Jest to kray górzysty i wcale nie płodny. Ludwik XIII. jako wnuk Joanny d'Albret przyłączył niższą Nawarrę i Bearnę do Korony r. 1620. Niższa Nawarra ma *m.* 8 wzdłuż a 5 wszerz. ob. Eyreux.

NAVARRREINS, albo **NAVARRIUX**, *Navaresium* piękne m. Fr. w Bearnie, mocne, nad Gawą o *m.* 3 od Oleronu, wystawione przez Henryka d'Albret, Krola Nawarry, z mostem kamiennym. Leży na bardzo żyzney równinie. dł. 16. 50. sz. 43. 20.

NAWARYA, m. w Woi. Ruskim na trakcie Lwowskim; ode Lwowa *m.* blisko 2 teraz jest poupanowaniem Austr.

NAVELS, m. Fr. w *Blaisois* o *m.* 1 od *Vendome*.

NAUEM, m. w średniej Marchii Brandeburskiej w Hawellano, o *m.* 9 od Berlina między poln.

NAVES, m. Fr. w *Mimoufin* w Dyeczozyi i o *m.* 1 od Toulle.

NAVIA, m. Hiszp: w Asturyi. Owiedanskiej nad morzem z portem.

NAUMBURG, *Neoburgum*, piękne M. Niem. w Cyrk: Saxonii w Misnii, przedtym Cesarzkie, z Bisk: pod Metropo. Magdeburgskiego, ktore jest sekularyzowane. Jest Oyczyzną

rzego Franka, i Fran-kenana. Leży nad Sałą, o *m.* 15 między połn. ku w. od Erfortu, 22 od Wittembergi, 24 od Drezna. dł. 29. 55. sz. 51, 12. Bisk: Naumburskie ma *m.* 12 wzdłuż, 6 w szerz. Elektorowie Sascy po mniemancy reformacyi, mieli go za kraj inkorporowany do Elektoratu. Nal. zaś do Margr. Misnii. Kapituła Kanonikow podzieliła się na dwie Kapituły osiadłe w Naumburgu, i w Zeitz. Są jeszcze dwa inne miasteczka tegoż imienia w Szląsku, jedno w Xłstwie Jawrńskim, na gran: Luzacwi, o *m.* 12 na z. od Jawora, nad Kweif-są. Drugie w Prow: i o *m.* 4 od Saganu nad Bobrą.

NAXERRA, *m.* Hiszp. w starey Kastylii, w pow. Rioia stol. Xłwa.

NAXKOU, *m.* Duńskie na wyspie Lalandyi, z portem wygodnym dla handlarzow. Połow tam jest obfity; pastwiska zaś są piękne. Leży o *m.* 21 między pold. i z. od Kopenhagi. dł. 29. 12. sz. 54. 50

NAXOS, Naxya, *Naxus*, wyspa znaczna wśród Archipelagu, ma *m.* 10 w szerz, 35 zaś na okół. jest największą, najwyżniejszą i najmilszą ze wszystkich Cyklad. Jakoż z tego nazwaną jest wysp *Krolową*. Dawni przyrównywali jej wino do Nektaru. Jeszcze i teraz jest wyśmienite. Naxitowie są prawdziwemi potomkami Bachusa rozkofzy, mając wszyscy podobostkiem. Wyspa tamiała swych Xżąt partykularnych, aż do Jakuba Cripko dwudziestego pierwszego Xcia, za którego Grecy zrzucili z siebie iarzmo Łacnikow, dla poddania się Porcie. Jednakże lubo pod panowaniem Turkow, Naxyotowie formują nakłztalt Rzplte.

NAXOS, *Naxia*, *M.* znaczne i stol: wyspy, Naxos na przeciwno wyspy Paros, z zamkiem i dwoma Arcy-Bisk: z których jedno jest

bardzo bogate i Greckie, drugie Łacinińskie, na ktore Papież Nominiue. Miasto rownie iak i wyspa, nie jest bardzo ludne, prawie wszyscy obywatele są Grecy. Fr. mają tam swego Konfula. dł. 43. 26. sz. 37. 8.

NAY, *m.* Fr. w *Auvergne*, o *m.* 1 od Puy, 5 od Brioude.

NAY, *m.* Fr. w Bearnie w Dyecezyi Lescar, nad Gawą Bearneńską; o *m.* 3 od Pau, z mostem drewnianym ktory miasto łączy z przedmieściem.

NAYS, albo NAS, *m.* położone nad Ornaią o *m.* 1 od Ligny w *Barrois*, jest ostatkiem dawnego niegdvs i wielkiego miasta. R. 1750 znaleziono tam Medale Rzymskie, i groby pracniac koło drogi idacey z *Ligny* do *Gondrecourt*.

NAZAIRE, *Sanctus Nazarius*, *m.* Fr. w Brytanii w Dyec: Nanteńskiey z portem przy uściu Ligery, o *m.* 4 od Gwerandy. Znajduie się w pewney wsi do tego miasteczka należacey wielce kamieni Maghelowych.

NAZARETH, w Palestynie sławne przebywaniem tam Jezusa Chrystusa aż do ostatnich dni życia swego. Teraz jest tylko małym miasteczkiem o *m.* 6 od Samaryi na górze, otoczone innemi pomniejszemi górami. Franciszkanie mają tam: swoy kłaztor. Tytuł Arcy-Bisk: ztamtąd przeniesiony był do Montwerdy w Krol: Neapolitańskim. dł. 53. 25. sz. 31. 30.

NAZELLES, *Navicella*, *m.* Fr. w Turonii, o *m.* 1. od Amboise nad rzeką Cisse, z zamkiem.

NEAPOUL, *Neapolis* dawne, wielkie, bogate, bardzo handlowne, i jedno z najpiękniejszych miast w świecie, stol. Krolestwa tegoż imienia, z Arcy-Bisk: Akad: czterema zamkami. i morską odnogą. Cate jest wszędzie rowne i bardzo piękne, wybrukowane zaś jest lawą Wezuwiltza. Położenie ie-

go jest bardzo miłe, Pałace bardzo, wspaniałe, osobliwie Królewski; kościoły przepyszne, ulice bardzo czyste. Wielkie tam jest mnóstwo domów Zakonnych. Mowią iż w Katedralnym kościele, krew S. Januariusza burzy się cudownie, każdego czasu, kiedy ją zbliżają do tego naczynia, w którym ciało tego Świętego znajduje się, i że krew S. Jana Chrzciciela też samo czyni w *Santa Maria Donna Romita* kiedy jest msza o ściegiu tego S. Bogacą Neapol rękodzieła wyborne mydeł, sukien i materyi wszelkiego rodzaju. Liczą tam na 300,000 dusz. Horacyusz, Wirgiliusz, Tytus Liwiusz, Seneka, Stacjusz, Klaudyjan, Valla, Sannazarjusz, Boccacyusz w nim żyli i swe dziecięta pisałi. Jest ovczyznją Jana Alojzego, Alexandrow, prawnikow, Kawalera Bernin, sławnego Borelli &c. Leży nad morzem o *m.* 43 od Rzymu, 70 od Palermu, 90 od Florencyi, 120 od Wenecyi. dł. 31. 85. sz 40. 50'. 15". Neapolitańskie Królestwo, wielki kraj we Włoszech zabierający całą ich część połd. Graniczy na półn: z Państwem kościelnym, a zaś na około reszta jest wodą oblana. Na *m.* 100 jest długie, na 27 szerokie. Powietrze tam jest zdrowe, kraj żyzności niepodobny do wierzniak w wyższych stronach, wydaie wino, oliwv, iedwab, i weinę bardzo dobrego gatunku. Lecz obywatele są niestałemi, próżniakami, filutami, i na pozor obłudnikami; co w przyślowie weszło iż *Neapol jest raiem mieszkany przez diabłow.* Są iednak wspaniali, dobroczynni, i bardzo dobrzy, kiedy kto z niemi obeysć się pięknie umie. Kraj pełny jest strumykow. Zamyka w sobie ziemię Otrantką, Bariską, Kapitanatę, Hr. Moliskie, Abruzją, ziemię Labour, Xstwa Bazylikaty i Kalabryi. Różnym Panom podlegato. Karol Brat S. Lu-

dwika podbił go, a iego potomkowie posiadali go aż do r. 1435. ktorego przeszło do Arragóńczykow. Francuzi opanowali go r. 1501; lecz ztamtąd wypędzeni byli r. 1504. Przeszłó potem do Krolow Hiszp: ale Arcy-Xzę Karol, potym Cef. Karol VI. opanowawizy ie r. 1706 trzymał. Traktatem Wiedeńskim oddane byto Infantowi Dnu Carlos r. 1731. Król: Neapolitańskie jest Państwo lenne kościelne; i Król co rok Papieżowi 7000 czerwonych zł. i konia białego na znak holdu polyła. Neapol stol: onego jest miastem.

NEAUTLE-L'EVIEUX & NEAUFLE LE-CHATEAU, miasteczka Fr. o *m.* 8 od Paryża, przy *Villepreux*, z Opac: Bened: ktore czyni do roku 6000. liw.

NEBIO, albo NEBBIO miasto zruynowane w części półn: wyspy Korfyki, z Bisk: ktorego Biskup rezyduie w S. Fiorenzo o *m.* 1 ztamtąd.

NEBOUSAN, *Nebustanus ager*, Nebuzan, kraina i ma-a prow. Fr. w *Guienne*; nad Komingą i Garumną leżące z tyt: Burgrabstwa. Prow. ta ma swoje stany, ktore zgromadzią się w mS. Gaudemcyusza iey pryncypalnym mieście.

NEBRA, m. Szlacheckie w Turynгии nad Unstruttą.

NEBSTICH, w Morawii w Cyrk: i o *m.* 3. od Brinny, sławne jest tym, iż rzeka Hanna ma tam swoje źródło. Ta rzeka przechodzi przez Cyrkuł Otmuniecki, wpada w Morawę, przy Kremsier Hannakowie mieszkają po górach ciągnących się wzdluż tey części. Bardzo są mocni i wielkiej postaci. Cesarzowa, Krolowa Węgierska, nadała im piękne przywileie, za to iż wielką iey uczynili przyślugę, na woynach zakonczonych r. 1748, i r. 1763.

NECHAUS- *Vaga*, dawne M. Afr. w Król: Algierskim, w

Prow: Bugii, z przepysznym Miecztem. Leży w gruncie obfitującym w figi, nad rz. Maiolą, o m. 50 od Konstantyny. dl. 25. 45. sz. 35. 20.

NECKER; *Necarus*, Nekra, rz. Niem. biorąca swoy początek w lasie czarnym, wpada w Ren niedaleko Manheimu.

NECKERSGEMUND, m. Niem. w Pal. Renu nad Nekrą o m. 1. od Heidelbergi. dl. 27. 30. sz. 49. 26.

NECKERS-ULM, m. Niem. w Frankonii nad Nekrą o m. 2 od Hailbronu. Należy do W. Mistrza Teutońskiego. dl. 26. 49. sz. 49. 20.

NEDONCHEL, pow. Fr. z tyt. Margrabstwa w Artezji. Leży o m. 2 od Lilliers między poła. i z.

NEDRA, rz. w Kiiowskim, która płynie pod Jezuspol, i wpada przy Berezanach do Trubicy.

NED-ROMA, *Celania*, dawne M. Afr: w Krol. Tremeceńskim, wystawione przez Rzymian, położone w kraiu bardzo żywym o m. 4. od morza, dwie i poł od góry Atlas.

NEFTA, m. Afr: w Krol. Tunezańskim w Prow. Zeb, na drodze prowadzącej z Barbaryi do kraiu Nigrytow. Bardzo jest ludne. dl. 20. sz. 35.

NEGAPATAN, albo NEGAPATANAM, *Negapatatum*, M. moł Indyjskie z zamkiem na brzegu Koromandelskim w Krol: Taur, wystawione przez Portug: który do nich należał do r. 1658. którego Hollendrzy im go odebrali. Ci mocny tam utrzymują swoy garnizon. Imię miasta pochodzi z mnogości wielkiej węzów tu znajdujących się, których mieszkańcy wygubiać niechcą. Bardzo jest handlowne. Leży o m. 23 od Pondicheri. dl. 97. 45. sz. 11.

NEGELSTADT, kommanderya zakonu Teutońskiego w Thurgau przy rz. Unstruth, o m. 4

od Mulhaufen. Sławna tam stoczona była bitwa r. 1075.

NEG-OAS, albo wyspa Murzynow, wielka wyspa Azyat: iedna z Filipińskich leżąca między wyspami Luçon i Mindanao; jest bardzo ludna. sz. 8. 50'. 10. 35. dl. 139. 35'. 14''.

NEGOMBO, *Negumbum*, zamek na wypie Ceylan, w kraiu nazwanym *Canello*, wystawiony przez Port. któryin go Hollendrzy odebrali r. 1640. dl. 98: sz. 7. 30.

NEGRAILLE, wyspa Indyjska, na brzegu Peguańskim. dl. 110. sz. 16.

NEGREPELISSE, *Negrupelissa*, m. w pow. *Querzy*, o m. 3 od Montauban, nad *Aveiron*, z tyt. Hr.

NEGREPONT, *Negrepon-tum*, wyspa znaczna Grecka nazwana *Eubea* u dawnych. Po Kandyi najpiękniejszą jest ze wszystkich wysp Archipelagu. Obfituje w zboża i wyśmienite wina. Turcy odebrali ją Wenetom r. 1469. Mała odnoga morska, nazwana *przesmyk Negreponcki*, oddziela ją od Liwadyi. Nie jest tak ludna jak przedtym byja. dl. 41. 32.-42. 55. sz. 38. 39. 16.

NEGREPONT, *Chalcis*, wielkie i mocne M. Greckie stol: wyspy tegoż im. Mieszkanie jest przez Turkow i Żydow. Chrześcianie tylko na przedmieściach, które daleko są więkze od miasta, mieszkać mogą. Jest tam Kapitan Basza całą wyspą rządzący. Wszystko tu bardzo drogo się płaci. Mahomet II. wziął go r. 1469 po sześciomiesięcznym oblężeniu, straciwszy więcey niż 40000 ludzi. Wenetowie oblegli go bezskutecznie r. 1688. Leży nad przesmykiem tegoż im. o m. 12 od Aten, 45 od Larysly, 104 od Konstantynopola. dl. 42. 3. sz. 38. 30.

NEHAVEND, albo NouHAVEND, dawne m. Perskie w Kouhestanie, sławne przez

batalią, która tam sfoczona była między Kalifem Omarem, i Yez-Degerden Krolem Perskim, który tam stracił Krolestwo r. 638. Arabowie nazywają to zwycięstwem zwycięstw. Miałeczkoleży o m. 14 od S. Amadan. dł. 83. 50. sz. 34. 10.

NEIDBURG, m. w Prusach zachodnich, stoł: Cyrk: Neidenburskiego; sądowe, mające zamek na górze.

NEIFFEN, m. Szwabskie w Xstwie Wirtemberskim o m. 6 od Tubingi, dokąd polityką winowaycow Stanu do więzienia.

NEIM, m. i powiat w Xstwie Westfalskim o m. 3 od Arensbergi.

NEISSA, wysępka na przeciwko Embden, do tegoż miasta należąca.

NEISSA, albo Nissa, Nissa lub Nisus rz. Niem. biorąca swój początek w Czechach przy wsi Proszwitz, płynie przez Brzeg, Opol, i wpada w Odrę przy Krolsen.

NEISSA, Nissa piękne i mocne M. Niem: w niż. Szlasku w Xstwie Grotkowskim, rezydencya ordynaryjna Bisk: Wroclawskiego z pałacem bardzo wspaniałym. Powietrze tam jest dobre i bardzo zdrowe. Prusacy wzięli to miasto r. 1741. i umocnili dobrze. Austr: po dwakroć go nadaremnie obfegali r. 1758 i r. 1762. Leży przy zbiegurzek Gily z Neyfą o m. 14 od Wroclawia, 11 od Glatzu: dł. 35. 10. sz. 50. 32.

NEKSHCHEB, albo NESSEF ob: Nachshab.

NELLENBURG, Neuenburgum, m. i Landgraffstwo Nieni. z zamkiem w Szwabii Austr: między Bisk. Konstancyjskim, Kantonem Szafhuzkim i Xstwem Firstembergim. Leży o m. 8 od Szafhuzy, 9. od Konstancyi. dł. 26. 40. sz. 47. 94.

NELLEN, port w Amer:

połn: z zamkiem na brzegu połd. odnogi Hudson. Fr. nazywali go zamkiem Burbojskim. R. 1632. dwaj Fr. Kanadyjczykowie wystawili go, i odebrali jakiś nieukontentowanie od Dworu Fr. oddali go Anglikom, przy których on się został traktatem Utrechckim, Futra naywiękzym tam są towarem.

NEMOROW, Nemeravia, m. Niem: w pow: i o m. 2 od Stutgardu; w Xstwie Wirtemberskim.

NEMOURS; Nemosium, Nemur, m. w Gatyneńskim pow: z tyt: Xstwa i Starym zamkiem: Leży nad Loing, o m. 4 od Fontaineblau, 18 od Paryża. dł. 20. 20. sz. 48. 15.

NEOGASTRO; albo NOUVEAU CHATEAU, NEOCASTRUM, zamek w Romanii w śrzed Bosforu. Turcy mają tu zawsze mocny garnizon. Oddają tam więźniów wielkiej wagi, iako też i Chrześcian. Leży o m. 5 na połn: od Konstantynopola. dł. 46. 32. sz. 41. 18.

NEPT; Nepeta; dawne Włoskie w Patrymonium S. Piotra nad rz. Triglia; z Bisk: dependującym tylko od Papieża, o m. 8 od Rzymu, 4 od Magliano. dł. 30. sz. 22. 14.

NEPOMUC. albo GROENBERG; w Czechach w Cyrk. i o m. 7 od Pillen, sławne przez urodzenie S. Jana Nepomucena, którego Krol Waclaw kazał zepchnąć w Moldawę r. 1383. Był Kanonizowanym r. 1729.

NERA, Neero & Bando, Nera wyłpa Azyat: w Indyach, drug z wyłp Bandańskich o m. 24 od Anboiny. Holl. mają tam zamek Nersau. Ma figurę podkowy końskiej, m. 3 wzdłuż, a jedną wizerz. r. 110. stwo tam węzów znajduje się, które jednak nie są iadowite; okryte drzewami, które sobie galki mulzkatełowe. Są tam Papugi i inne osobliwizne paki

Nera jest stolicznym miastem, które dość jest znaczne. dł. 146. 50. f. pold. 4. 30.

NERAC, *Neracum*, piękne m. Fr. w *Basadois* w prow. Akwitanię z wiel. zamkiem, rz. Baife dzieli go na 2 części. Leży o m. 3 od Candom, 4 od Garumuy, 4 od Agen, 153 od Paryża: dł. 17. 58. f. 44. 10.

NERBA, m. w Thuryngii nad Unstruthą, o m. 6 od Naumburga. Należy do Elekt. Sakkiego.

NERESTABLE, m. Fr. w Forez o m. 5 od Roatya

NERICIA, *Nericia*, Prow. Szwedzka nad jeziorem Water. Znajduie się w niej żelazo; alun, i siarka. Orebro jest w niej M. S.

NERINGA, Fritch Nerung, zowie się półwyspa, czyli klin ziemi, oblany morzem Bałtyckim, i zatoką Haffem; ciągnie się wązko wzdłuż na m. 15, a szerokości największej ma na m. 2. W tej nizinie mieści się 6 parafii.

NERIS, m. źródło mineral. o m. 1 od *Montluçon*.

NERONDE, m. w Berry o m. 7 od Bourges, 6 od Nevers.

NERONDE, m. Fr. w Forez Kasztelanią Krolewską o m. 3 od Fleurs.

NERVIEUS & Grenier, m. Fr. o m. 4 od Montbrison.

NERWINDA, ob. Landen.

NERZINSKOI, m. mocne w Syberyi w Prow. Udyniu o 600.

m. między pold. i w. od Tobolska nad Amur. Okolice tego miasta wy-

wszelkiego rodzaju kwiaty i rośliny. Kraj jest mieszczany od Po-

pod protekcyą Cara Moskiewskiego będących. Postowie Peł-

nomocni Carcy, i Cesarza Chin-kiego, podpisałi w tym m. traktat

pożoju r. 1689. dł. 134. 59. f. 51. 30. Pod tym m. płynie rz. *Nerza*, która łączy się z Szyłką, a potem uchodzą do Arguny, i biorą nazwisko rz. *Amur*. W tej okoli-

NESSCHEN, ob. Nizin.

NESLE, *Niget'e*, m. Fr. w Pikardyi z tyt. Margrabstwa, które jest naypierwizym we Fr. Karol ostatni Xzę Burgundski dobył go po kilku szturmach r. 1472. Leży nad Lingon, o m. 3 od Roye, 28 od Paryża, 7 od *S. Quentin*. dł. 3. 15 f. 45. 30.

NESLE-LA-REPOSTE, Opac. Fr. w Dyecezyi Troyes, zakonu Bened. o m. 1 od *Lilloence* w *Brie* dokąd jest przeniesione. Czyta do r. 3000. liwr.

NESSELROD, albo NESSELROT, pałac rozrywki Hr. tegoż im. w Westfalii, przy Solingen w Xstwie Bergeńskim.

NESTE, mała kraina we Fr. złożona z 7 małych powiatów, należy do kraju siedmiu dolin. Bartha która tam jest naypryncypalnieszym miastem, leży o m. 3 od *S. Bertrand de Comminges*.

NETHE, rz. w Brabancyi, która powiększona Dylą, bierze imię Rupelli i wpada do Skaldy, na przeciwko Rupelmondy.

NETTANCOURT, powiat w Szampanii, o m. 5 od Bar-le-Duc.

NETTUNO, *Neptunium*, Neptun, piękne m. Włoskie w Kampanii Rzymskiej nie barzo jest ludne, lubo położone w kraju bardzo żyznym. Obywatele są zwa- wiji wizercy strzelcy. Leży przy u- ściu rz. *Loracina* przy ruinach *Antium*, o m. 11 od Rzymu, 6 od *Veltri*. dł. 30. 32. f. 41. 30.

NEUBERG, Opac. zakonu Cysterfow w wyż. Styrii.

NEUBURG, miało i powiat w Bawaryi nad rz. Inną o m. 2 od Passau. Dom Aufr. oddał go w lenność, Hrabi *de Salms-Neuburg*. Miasto teraz należy do rodziny Lambergow.

NEUBURGUM, m. i pow. w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi nad rz. Schwartz, o m. 9 od Ratyzbony.

NEUBURG, *Neoburgum*, piękne i mocne M. Niem. Grodzkie Xłwa tegoż im. w rawnstwach Elektora Palatyna nad Dunajem z zamkiem o m. 5 od Donawerty, 2 od Ingolshradu, 8 od Aufszpurga, 18 od Munichu. dł. 28. 40. sz. 48. 40. Austr. dobyli gor. 1744.

NEUBURG, m. Niem. w Xięstwie Wirtemberskim nad Ruzą z zamkiem. dł. 27. 11. sz. 48. 51.

NEUBURG, m. Niem. w Brygawii przy Kenie między Bazyleą i Bryzakiem. dł. 25. 17. sz. 11. 54.

NEUBURG, M. w niż. Austrii nad Dunajem o m. 4 od Wiednia z sławnym klasztorem, który miastu nadał imię Klotter-Neuburg. Maciej Korwin Król Węgierski dobył go r. 1477. Maksymilian zaś I. odebrał r. 1490. dł. 24. 22. sz. 48. 20.

NEUBURG, albo **NYBURG**, miasto mocne Duńskie na brzegach wschodnich wyspy Fionii. Było ufundowane r. 1175. sławne jest przez swoy port, i przez porażkę Szwedow r. 1659. leży o m. 2 od Kopenhagi. dł. 28. 39. sz. 55. 30.

NEUBURG, Opac. reg. Cysterfow w Alfacyi, o m. 2 od *Hagenau*, na jedney wyspie Moter-ny.

NEUBURG, m. znaczne F. w Normandyi, między Rillą i Sekwaną w środku piękney równiny, o m. 8 od Rotomagu, 4 od *Eureux*. Sławne jest przez Opac. Bened. i przez wolny jarmark na woły, który tam co tydzień odprawuje się. Dałe swoje imię małemu krajowi bardzo żyznemu w zboże. ob. St. Lo.

NEU-BUNTZEL, ob. Buntzel.

NEUCHATEL, Newszatel. Hr. udzielne Szwajcarskie, graniczny z z. z Franzkontem, na półn. z Bisk. Bazylei, na w. i na półd. z Berneńskim i Fryburskim Kantonami, i z jeziorami na 7 m. długim, na dwie stronomi, które

noszą jego imię, i nazwane jest także *Jeziorami Twerduńskimi*. Hrabi ma 12 m. wzdłuż, 5 w szerz, długo miało swych Hrabiów osobnych. Joanna de *Hochberg*, która tego ostatnią była dziedziczką, przemogła go wręce Ludwika Orleanskiego, Xcia de *Longeville* swego męża r. 1504. Marya d'Orleans Xżę Nemurski, wziął inwestyturę na to Xłstwo r. 1694. po śmierci jego r. 1704. przeczono następcom jego prawa posiadania tego Xłwa. Ale Sany przyznały go Królowi Pruskiemu; co traktatem Utrechtskim było stwierdzone. Powietrze w tym kraju jest miłe, a w powszechności gruntu są dosyć żyzne, osobliwie w dobre wino. Obywatele są rozumni, przemysłni, pracowici, ale bardzo próżni. Wszyscy są protestanci, prócz Baronii Lodrońskiej. Uwolnieni byli od prawa kaduko-wego we Fr. r. 1774.

NEUCHATEL, *Neocomum*, piękne i znaczne M. Szwajcarskie Grodzkie powiatu tegoż im. nad jeziorem Neitlitzelskim. Zdobią go piękne budynki publiczne i partykularne, zamek na blizkiej górze wspaniały kościół, i plac bardzo piękny. Rzeka Sion płynie przezzeń. Miasto to ściśle związkiem współobywatelstwa jest złączone z Kantonem Berneńskim. Leży o m. 15 od i auzanny, 10 od Berny, 7 od Fryburga 94 od Paryża. dł. 24. 45. sz. 47. 5.

NEUENKALFN, albo **NOVENKHALEN**, m. i grod Niem. w Xłstwie Meklemburskim przy jeziorze Kumeruw. Leży o m. 12 od Rostoku.

NEUEN-CELLA, *Nova Cella*, Opac. Zakonu Cysterfow w niż. Luzacyi, o m. 4 od Guben przy zbiegu rzek Neiffy z Odry, założone r. 1260. a onowione r. 1703.

NEUEN-KLOSTER, Grod w Xłstwie Szwerynskim Nał. z wzm. zmarem, od którego o 4 m. leży do Korony Szwedzkiej.

NEUEN-DAM, piękne m. w nowej Marchii Brandeburskiej w Cyrk. i o m. 8 od Kenigsbergu. Bardzo jest uczęszczane dla swych fabryk sukiennych, i pięknych farb.

NUEN-DORF, w starej Marchii, Brandeburskiej przy Gardelen, jest grod i klasztor, w którym zawsze kilka szlachetnych pańienek wychowuje się. Tegoż im. miało znajduie się w Xstwie Holenderskim przy Gluckstadtzie. Nazywa się także Niedorf.

NEUENHAUS, ob. Mariendal.

NEUENSTEIN, m. Frankońskie, w Hr. Hohenloheńskim o m. 7 od Halli w Szwabii.

NEVERS, *Nivernum*, Niverna, M. handlowne i bardzo ludne Fr. stol. pow. *Nivernois*, z tyt. Xstwa, z dobrym zamkiem i Bisk. Budowane jest w formę amfiteatru. Znajduią się tam manufaktury szafanu, i szkła, które miało bardzo handlownym czynią. Adam Bilaut albo *Maitre Adam*, śl. stolarz był rodem z tego miasta. Leży nad Ligera, na ktorej jest piękny most, przy końcu zaś tego jest wielka tama, która wiażd do tego miasta z urony Moulins, bardzo miłym czyni; Tu Jan Kazimierz Krol Pol. umarł 1672. o m. 12 od Moulins, 10 od Bourges, 30 od Orleanu, 34 od Dyżonu, 55 od Paryża. dl. 49. 25. sz. 59. 13. ob. N. Dame.

NEUFCHATEU, *Neocastrum*, m. Fr. w Lotaryngii. Miasto to jest piękne, dosyć ludne, i handlowne. Jest tam Opac. Zakonnice S. Klary, Kommenderya Maltańska, i kilka klasztorow męzkich i pańien. Leży nad rz. Mouzon, która wpada w Mozę, w gruncie obuntującym w zboża, w dobre wino i we wszystko to, cokolwiek do życia jest potrzebnego, o m. 10 między pold. i z. od Nancy, 7 od Reims, 60 od Paryża. dl. 23. 20. sz. 66. 20.

NEUFCHATEL, m. Fr. nad

Aisne, o m. 6 od Laon, 4 od Reims.

NEUF-CHATEL-EN-BRAY, m. Fr. w Normandyi, w Kramie *Bray*. Wyśmienite tam robią fery. Znajduie się w tym miasteczku Opac. Bernard. Leży w bardzo miłym i wygodnym położeniu nad rz. *Argues*, o m. 8. od Dieppy, 9 od Rouen, 30 od Paryża. dl. 19. 5. sz. 49. 45.

NEUFMARCHE, m. w Normandyi, o m. 3 od Gisors. Było to niegdyś obronne mietyce. Zalecaią go targi i probostwo.

NEUFUY, ob. Neuvy.

NEUGARTEN, albo NEUGARTEN, m. w Pomeranii dalszey z mocnym zamkiem przy Golnowie, w Xstwie Kamińskim.

NEUHAUS, *Neofelium*, albo *Nova Domus*, m. mocne w Czechach z zamkiem, w cyrkule i o m. 5 od Bechinu. Szwedzi go dobyli r. 1645. Wiele tam sukien robią. Piękne w tym mieście kolegium znajduie się. dl. 32. 56. sz. 49. 8.

NEUHAUS, albo NIENHUS. *Nova domus*, piękny zamek, obronny w Bisk. i o m. 10 od Paderborny, przy zbiegu rz. Almy z Lipą, rezydencya ordynaryjna Biskupia.

NEUHAUS, m. w wyż. Palatynacie, o m. 7 od Straubingi.

NEUHAUSEL, *Neofelium*, m. w wyż. Węgrzech, wzięte było przez Turkow r. 1663. a odebrane przez Cesarzkich r. 1685. Malkontenci opasali go r. 1704. Ale posilkowane było przez Generała Heister. Cesarz kazał obalić fortyfikacye miasta tego r. 1724. Leży na równinie błotnistej nad rz. Naytrachts, o m. 6 od uścia iey w rz. Dunay, o m. 6 od Komory, 8 od Leopoldstadu, 13 od Prezburga, 26 od Wiednia. dl. 36. 10. sz. 48. 1.

NEVILLE, m. Fr. w Norm. w Krajinie *Caux*, o m. 1 od S. Valery.

NEUILLY, *Nobiliacum*, imię

kilku miasteczek Fr. z których znaczniejsze są: jedno w Normandyi o *m.* 2 od Iigny; drugie nazwane Malherbe; o *m.* 3 od Caen, inne w Szampanii o *m.* 2 od Joigny, inne w Turonii, o *m.* 4 od Amboise. Inne nakoniec o *m.* 1 od Paryża, gdzie jest most na pozor bardzo niebezpieczny, nad Sekwaną.

NEUILY-SAINT-FRONT, *m.* Fr. w pow. *Soissonnois*, o *m.* 6 od Soissons, o *m.* 1 od *Ferte-Milon*; z zamkiem, Przecorstwem, tudzież z sądami Krolewskimi.

NEUMARCKL, *m.* w Karnioli wyż. o *m.* 4 od Krainburga. Pięknie tu wyprawiać skóry umieją.

NEUMARCK, *Noviodunum*, *Neomarchia*, nowa Marchia, *m.* Niem. w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o *m.* 13 od Lignicy, 6 od Wrocławia. Otoczone jest murami; piękne w okolicy znajdują się konie. dł. 24. 34. sz. 51. 5.

NEUMARCK, nad Szwartzą w wyższym Palatynacie, o *m.* 20 od Norymbergi.

NEURBÜBG, ob. Gassion.

NEURGUT, *m.* w Xstwie Semigali z zamkiem w Stwie Mitawskim. Od Mittawy na w. ku poln. *m.* 8.

NEURODE, *m.* w Hr. i o *m.* 4 od Glatzu nad Wotyca, z mocnym zamkiem. Piękne tam robią sukna.

NEUS, ob. Nuys.

NEUSOHL, ob. Newzoll.

NEUSALTZ, miasto w Szląsku, o *m.* 5 od Glogau nad Odrą. Wielki w tym *m.* jest skład soli, tudzież robią tu sukna dobre, i płotna; także koła młyńskie.

NEUSTADT, *m.* Morawskie w cyr. Ołomuńskim, i o *m.* 4 od Ołomuńca. Gotują tu dofyć saletry; i dobre szkła robią.

NEUSTADT, *m.* w wyż. Burgrawstwie w Frankonii, w pow. Bareithskim, przy Hohen-Kulmen. Nie potrzeba go mieszać z Neustadem innym *m.* Burgrawiatu nad

Aisch, w którym piękne Kollegium znajduje się.

NEUSTADT, *Novostadium*, *m.* w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Kocher, przy uyciu iej w Nekrę.

NEUSTADT, nad Prudnicą, *m.* znaczne w Szląsku, w Xstwie Opolskim, i o *m.* 8 od Opoła, z mocnym zamkiem. Wielki mieszkańcy handel na niego prowadzą.

NEUSTADT, *m.* i grod w średniej Mar. Brand. w cyr. Rupińskim, nad Dossą o *m.* 5 od Havelbergi. Sławne tu fabryki szkła różnych znajdują się ob. Ratenau.

NEUSTADT, *Neostadium*, *Neopolis*, *m.* i powiat w Margr. Misnii z pięknym zamkiem nad rz. Orla, o 7 *m.* od Jeny

NEUSTADT, *Neostadium*, *m.* Niem. w Wagryi nad morzem Bałtyckim, z grodem, przy Lubece. Szwedzi go dobyli r. 1644. dł. 28. 38. sz. 51. 10.

NEUSTADT, *m.* Niem. w Xstwie Meklemburskim przy Eldzie o *m.* 7 od Szwerynu, z zamkiem i domem Xżęcym. Okolica jego jest najlepszą do polowania w świecie. dł. 29. 35. sz. 53. 38.

NEUSTADT, *M.* mocne i Bisk. Niem. w niż. Austr. z zamkiem wspaniałym, arfenalem i bardzo pięknym zwierzyńcem. Maciey Korwin dobył go r. 1485. Austr. odebrali potym. Leży o *m.* 12 na pośd. od Wiednia, 22 od Gratzu, 20 od Krems. dł. 34. 35. sz. 47. 48. Jest tu fabryka porcelany; i szkoła militarna, ufundowana na modelusz Paryzkiej r. 1758.

NEUSTADT, *m.* Niem. w Frankonii w Bisk. Wurtzburckim, nad Salą o *m.* 13 od Schweinfurtu. dł. 28. 10. sz. 49. 34. Dwa tam znajdują się zamki.

NEUSTADT, *m.* Niem. w kraju Hanowerkim nad Leną o *m.* 6 od Hannoveru z mocnym zamkiem. dł. 27. 23. sz. 52. 34. Znajdują się w tym mieście 4 Proboštwa, a 45 wiei. wsi od niego dependue.

NEUSTADT - An-der-Hart, *Neopolis, Nemetum*, m. Niem. w Palatynacie Renu. Jan Kazimierz dobył go sztuką r. 1579. Leży przy górach nad rz. Speyerbach, o m. 3 od Landau. dł. 6. 50. 1z. 49. 20.

NEUSÄDEL, m. w cyrku: Misnii; o m. 11 na połd. ku w. od Drezna. Robią tu dobre płótna ob. Schneenberg.

NEUSTÄDTER - Teplitz i Cieplice bardzo sł. o m. 2 od Kuldolphsverdy; w Karnioli.

NEUTRICH, m. Pruskie w Woi. Malborskim, na wielkiej żuławie, nad rz. Swenty r. 1329. zbudowane a 1400. przez ogień, i różne wojny mocno zrujnowane. Od Malborga na półn. m. 2.

NEVACK, m. Ang. w Hr. i o m. 6 od Nothingam. Połyła 2 Dep. na Parl.

NEWA, lub **NIEWA**, rz. w Mosk: wypływa z Ladogi, i wpada do odnogi Finlandzkiej. Nad nią leży sł. Monaster *S. Alexandra Newskiego* od niej zwany, powyżej Petersburga będący. Gmach jest wiel. i wspaniały, wybudowany w czworokąt. Założony od Piotra I. r. 1712. a od Imperatorowej Elżbiety srebrną trumną dla *S. Alexandra*, i innymi darami z bogactw. W nim Archi-Władyka Peterbski mieszka.

NEWBERRY, piękne m. Angiel. w Hr. Berch o m. 20 na z. ku połd. od Londynu z tyt. Bar: nad rz. Scennet; która jest spławną uczy-niona. Najbardziejzie handl: zbożem.

NEWBOROW, m. Irl. w Hr. wexfortskim, połyła jednego Dep: na Parl.

NEWCASTLE, *Gabrosentum*, Newkastel, wielkie, ludne, bogate i piękne M. Ang. stołeczne Northumberlandyi, z tyt. Xstwa. Najbardziejzie miasto to handluie węglami ziemnymi. We wszystko obfituje. Połyła 2 Dep: na Parl. Leży nad rz. o półtrzeci mili od morza, 70 na półn. ku z. od Londynu. dł. 15. 1z. 55.

NEWCASTLE, m. Irl. w Hr. i o m. 7 od Dublinia, połyła 1 Dep. na Parl.

NEWCASTLE-Sur-Line, m. Ang. w Hr i o m. 4 od Stafford. Połyła 2 Dep. na Parl.

NEWCASTLE, Nowy-Kastel M. w Pensylwanii, nad Delaware, o m. 30 od Filadelfii. Było to M. fundowane przez Holl. którzy wypędzili Szwedów z tej prowincyi. Jest handlowniejsze niż Filadelfia, ponieważ rzadko jest, aby ta rzeka zupełnie zamarzała.

NEWCHIRCK; przy Görlicu, itoczona tam była batalia r. 1757. w ktorej Krol Pruski był zбитy.

NEWELL, m. w Woi. Witebskim dosyć mocne. Wzięte było od Moskalow r. 1653 odebrane od wojsk Polskich r. 1680. Leży blisko granic Moskwy. Od Jeziorzyżcza m. 3. Gniazdo Newelskich domu.

NEWENBURG, m. w Xięstwie Semigalii, z zamkiem i kościołem; celne swej parafii. Leży w Starostwie Baurzskim. ob. Nowe.

NEWEYER, m. w Xstwie Sarburskim, gdzie wody mineralne znaydują się.

NEUVICK, m. Fr. w Perigord.

NEUVICQ, m. Fr. w *Limosin*, o m. 2 od *Ventadour*.

NEW-Jersey, Nowy-Jersey, Prow. Amer: Ang. między morzem półn. na w. Delaware na z. nowym Jorkiem na półn. i połd. Podzielone jest, na Est-Jersey i na Ouest-Jersey. Est-Jersey jest nad morzem sz. 39-41. Zdrowość powietrza i żyźność gruntu były przyczyną, iż tam siedm miał wystawiono. Połow ryb jest tu obfity. Ouest-Jersey jest nad morzem, i przy Dalawarze. Jest to kray bardzo żyźny. Tabaka w nim jest wyśmienita. Połów obfituje w stokisz i w wielkie ryby. Jest jedną ze trzynastu prow. zkonfederowanych. Burlington stol: w niej jest nastem. ob. Stany ziemne. Pensylwania.

NEUVILLE, w Normandyi

należące do przedmieścia *Vire*. Jest tu kawał gruntu, z którego ciofowe wydobywają kamienie. Tegoż im. powiat leży o *m.* 2 od Bayeux.

NEUVILLE, m. Fr. w *Poitou*, o *m.* 2 od *Poitiers*. Drugie tegoż im. znajduje się o *m.* 2 od *Lugdunum*, podniesione na Margr. dla rodziny *Villerot*. ob. *Lionnois*.

NEUVILLE-Aux-bois, m. Fr. w *Aurelii*, o *m.* 4 od *Pitivers*. ob. *Beauvais*.

NEUVILLE-Les-dames, m. Fr. w *Bressyi*, o *m.* 4 od *Bourg* z sławną Kapitułą *Panien* szlacheckich, które *Ludwik XV.* ozdobił wielką wstęgą niebieską z brzegami czerwonymi, które one naukoś noszą; na końcu ktorej jest krzyżyk złoty.

NEUVILLER, m. Fr. w *Alfacyi* przy górze o *m.* 2 od *Sawerny*. dl. 25. 2. sz. 48. 22. Jest tam *Opac.* Sekularyzowane.

NEWMARKET, m. Angiel. w *Prow.* i o *m.* 4 od *Kambrydgi*; gdzie sławne odprawuie się ubieganie na koniach.

NEWPLIMOUTH, *Novum Plimthum*, m. i Kolonia Ang. w *Amer. poñ.* na brzegach nowej *Anglii*, stołeczne *Prow.* *Plimouth*. Dofyć jest znaczne. dl. 306. 35. sz. 41. 30.

NEWPOL, *Neo-Portus*, m. Ang. główne miejsce wyspy *Wight* z tyt. *Baronii*. Jest wielkie i dosyć ludne, i ma mały port broniony przez zamek. Posyła 2 *Dep.* na *Parl.* dl. 16. 15. sz. 50. 36. Drugie jest tegoż im. w *Kornuwallii*.

NEWRADOR, m. Ang. w *Radnorshire*. Posyła iednego *Dep.* na *Parl.*

NEWRY, m. *Irl.* w *Hr.* i o *m.* 10 od *Down*, posyła iednego *Dep.* na *Parl.*

NEWTOWN, dwa m. Ang. posyłające dwóch *Dep.* na *Parl.* Jedno jest w *cyt.* i o *m.* 16 na pold. od *Lankastru*, a drugie na wyspie *Wight*.

NEWTOWN, m. *Irl.* w *Hr.*

Doweńskim, o *m.* 1 od *Bangor*, posyła iednego *Dep.* na *Parl.* dl. 11. 55. sz. 54. 40.

NEUVY, *Noviacum*, m. w *Turonii*, o *m.* 4 od *Tours*, 4 od *Chatean-du-Loir*.

NEUWY, *Noviodunum*, m. Fr. o *m.* 2 od *Saint-Flore-tin*.

NEUVY, trzy ich jest w *Berry*. NEUVY, *Saint Sepulchre*, nad *Buzanną*, o *m.* 3 od *Argenton*, kolegiata w nim znajduje się; i *Newy Paillon*, między *Argenton* i *Iscudun*.

NEUVY-Les-moines, wieś Fr. w *Szampanii* o *m.* 1 od *Rhetel*. Jest tu przeorstwo *Bened.* czyniące do r. 20000. *liwr.*

NEU-WIED, ob. *Wied*. NEW-YORK, nowy *York*, *M. Amer. poñ.* stołeczne *Prow.* tegoż im. Leży na wyspie, która jest w wysciu rz. *Hudson*. ob. *Stany zjednoczon.* *York*.

NEW-ZOLL, piękne m. w wyż. *Węgrzech*, trzecie z sieomiu miast górnych, z wielkim zamkiem i tyt. *Hr.* Znajduje się tu wiele miedzi, i która z całych *Węgiei* jest najpiękniejszyą. Leży nad rz. *Grannem*, o *m.* 20 na poñ. ku w. od *Leopoldstadu*, 15 od *Neuhauselu*. dl. 37. 24. sz. 48. 30.

NEXON, m. Fr. w *Limosin*, o *m.* 4 od *Limoges*.

NEITRACHT, *Naytra*, *Ne-tria*, m. i *Hr.* w wyż. *Węgrach* nad rz. *Neitra*, z *Bisk.* *Sufr.* *Strygon-fkiego* o *m.* 16 na poñ. ku w. od *Prezburgera*. dl. 36. 35. sz. 48. 23.

NEYVA, m. w *Portugalii* w *Prow.* *Entre-Douro-&-Minho*, przy granicach *Galicji*, i przy wysciu rz. tegoż im. z tyt. *Hrab.*

NIAGARA, rz. znaczna *Amer. poñ.* w kraju *Irokanow*. Wychodzi z jeziora *Erié*, i wpada w jezioro *Ontario*. O *m.* 4 od swego uścia tak wyfoko w górę wznosi się, iż nic nie ma sz w świecie u tego podobnego *Hennepin* twierdzi, iż te wody na dół spadają.

większy trząsk czynią niż pioruny.

NICAISE, Opac: Bened: w Rheins, przyłączone do *Saint Chapelle* w Paryżu

NICARAGUA, Prow: nadmorska w nowej Hiszp: w Audyencyi Gwatymali: Powietrze tam jest bardzo zdrowe, kraj ludny obfitujący w cukier, w farbę szkarłatną, &c. i w kakao, który mianym jest za najlepszy w całych Indyach. Pomiedzy skalami tey Prow. brzegow, łapia się rybki małe z łuską, która kolor purpurowy wydaje. Watter zapewnia, iż tam tak wielkie są drzewa, że dwunastu ludzi za ręce trzymając się za ledwo je obciąż potrafią. Jest w niey jezioro żeglowne *m.* 80 na około mające, które ma swoy fluxum i refluxum, i które zamyka w sobie jedną znaczną wyspę we śródoku. Leon jest iey stoł: miastem.

NICARIA, albo **ICARIA**, Niskarya, wyspa na Archipelagu, między wyspą Samos i Tinią, dwadzieścia *m.* na około mająca. Bardzo jest wązka; Obywatele którzy są Grecy i w bardzo małej liczbie, są wielcy próżniacy. Ludo na pół-barbarzyńcy, ich iednak język bardziej się zbliża do dawnego Greckiego, aniżeli do języka sąsiedzkich Prow. Wyspa ta w Mitologii sławna jest rozbięciem się koło niey Ikara. *dl.* 43. 55. -- 44. 12. *sz.* 37. 28'. 46".

NICASTRO, *Neocastrum*, *m.* Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii dalszey z Bisk: pod Metropolią Reggionńskiego. o *m.* 8 na półd: od Cozenza.

NICEA, *Nicea*, dawne, piękne, i znaczne *M.* na granicach Francyi i Włoch, stoł. Hrabstwa tegoż im. z dobrą Cytadellą, i Bisk: w Metropolii Embrunskiego, senat ma swoy, który jest niby demokratyczny. Obywatele podlegli się Amadeuszowi VII. Hr. Sabaudyi r. 1383, i od tego czasu

należy do Xżąt tego domu. Franciszek I. Obległ go lądem gdy tym czaſem Turcy, przyciskali go morzem r. 1543. Barberossia II. nie mogąc dobyć Cytadelli, złupił miaſto. Marſzałek *Catinat* dobył go r. 1691, Xżę Berwick r. 1706. Francuzi r. 1744. Nie jest teraz tak znaczne, iak było przedtym. W bardzo miłym jest położeniu, o *m.* 1 od uścia Wary, 33 na półd. ku z. od Turynn, 28 od Embrun, 33 od Genuy, 33 od Aix, 176 od Paryża. *dl.* 27. 22. *sz.* 41. 54.

NICEA, Hr. Fr: położone między Margr. Saluzenńskim, Piemontem, morzem śródziemnym, i Prowancyą. Ma *m.* 18 wzdłuż, 13 w szerz. Ten kraj jest bardzo piękny i bardzo żyzny.

NICE-DE-LA-PAILLE, *m.* Włoskie w Montferracie nad Bellą, o *m.* 4 od *Acqui*. *dl.* 25. 59. *sz.* 4. 13.

NICEF, ob. Isnich.

NICEY, *m.* Fr. o *m.* 6 od Tonnere.

NICHABURG, *M.* Perſkie naywiększe i naybogatsze w Korazanie; sławne przez kamienie Turkuſowe, które w okolicach z naydnią się; a które nazywają *ſtarą ſkałą*. Leży o *m.* 15 od *Mesched*. *dl.* 74. 52. *sz.* 35. 20.

NICLASBURG, Niklasburg *M.* w Morawii w Cyrk: i o *m.* 10 na półd: ku z. od Brinny, z zamkiem wybudowanym na wyſokiey i przepaścistey ſkałe. Bardzo wiele tam Żydow z naydnie się, tudzież bardzo piękne Kollegium na przedmieściu. Kilkakrotnie było dobywane i odbierane, pod czas wojen Czeſkich. Betlem Gabor zawarł tam swoy traktat z Cezarzem r. 1621.

NIKOBAR, imie kilkunastu wysp Indyjskich, w Golfie Bengalskim. Biorą to imie od wyspy nayznacznieyſzey, do której zawiaiają okręty Indyjskie. Leży o *m.* 30 od *Ochem*. Ma *m.* 10 wzdłuż,

a 8 wizerz; napełniona jest ka-
kaowemi, i innymi wielkimi
drzewami. Papugi na tey wyspie
znaydujące się, naylepsze są i
naylepiey gadaią w całej Indyi.
Obywatele tamteyfi są wielkicy
talii, krępi, proporcjonalni, cery
brunatno czerwoney. Bardzo do-
brze pływać umieją. Mowią, iż
oni w pław mogą dógnać okręt
płynący naysymyślnieyszym wia-
trem. Same tylko brzegi są ludne,
głęb zaś kraiu, lasami jest zarosły.
sz. 7. 8.

NICOLAS-DACY, Przeor-
stwo Kluniackie czyniące do r.
5000 liw. Leży o ćwierć mili od
Senlis.

NICOLAS, Opac: Bened: w
Verneuil.

NICOLAS, m. Fr. o m. 2
od *Auvillars*.

NICOLAS-DES-BOIS, O-
pac. Fr. w Dyec: Laofskicy w
lasach Cuncy, zakonu Bened.
Czyni do r. 13000 liw. Leży o m.
2 od Crespi.

NICOLAS-DE LACHAU-
ME, m. Fr. w *Poitou*. Leży nie-
daleko od *Sables d'Oltone*.

NICOLAS-DES-PRES, O-
pac: Bened: Dioc. Laofskicy, o m.
4 od Saint *Quintin* nad Oazą czy-
ni do r. 8000 liw. Inne w *Angers*
czyni 18000 liw. Inne ieszcze za-
konu S. August. w Werdunie czy-
ni do r. 3000 liw.

NICOLAS, S. Mikołaj, ie-
dna z nayszczynieyszycy wysp ka-
pu zielonego, między S. Lucyą i
S. Jakubem. Figury iest Troygra-
niafey, ma m. 30 wzdłuż, Grun-
ta kamieniste, gór yste i nie-
płodne. Mnóstwo Koz na niey
znayduie się. M. S. iest tegoż im.
Leży na równinie, osiadłe iest przez
Portug. d. 354. sz. 17.

NICOLAS, Nicolasbourg, al-
bo Port S. Mikołaja, *Sanctus Ni-*
colaus, m. dcyć znaczne Fr. w
Lotaryngii, z pięknym Kościo-
łem poświęconym S. Mikołajowi,

do ktorego ze wszecz stron piel-
grzymują. Jest to Oyczyzna Pio-
tra Petit-Didier Bisk: Makrańkie-
go. Leży nad Mertą o m. 2 od
Nancy, 3 od Lunewillu, 74 od
Paryża. d. 24. sz. 48. 40. Kilk-
naście iest miast tegoż im. we
Francyi iedno z nich iest w *Arma-*
gnac o m. 3 od Moissoc, a drugie
w *Bourbonnois*.

NICOLÒ, *Insula Sancti Ni-*
colai, nayszczynieyza, naysym-
cnieyza, i naysludnieyza z wysp
Tremiteńskich na Golfie Wene-
ckim, z portem obronnym kilką
basztami i zamkiem. Jest na niey
Opac: w ktorym iest Kościół wpa-
niały, poświęcony Nayswiętzey
Pannie. d. 33. 12. sz. 42. 7.

NICOLSTADT, Nikol-
stadt, m. w Szląsku w Xstwie i o
m. 3 od Lignicy. Różne kruszce w
okolicach tego miasta znaydują się.

NICOMEDIA, *Comedia*, *Is-*
fniakmid, Nikomedyja, dawne, wiel-
kie, bogate, ludne i znaczne M.
Azyatyckie w Natolii, stol: Bek-
sangilu z Arcy-Bisk: Greckim pod
Metropolią Konstantynopolitań-
skiego. Bierze swoie imie od Ni-
kodema Krola Bitynii. Liczą w
nim na 30000 dusz, Grekow, Or-
mianow, Żydow i Turkow. Czę-
sto było ruynowane przez trzęsie-
nia ziemi; ale zawsze było odbu-
dowane, dla swego pożytecznego
położenia i handlow. Po Konstan-
tynopolu, na całym wschodzie,
w nayszygodnieyszym iest położe-
niu nad Golfem tegoż im. o m. 4
od Iznich, 20 na półd: ku w. ou
Konstantynopola. d. 47. 28. sz. 40.
46.

NICOPING, M. Szwedzkie
stol: Sudermanii z zamkiem i do-
brym portem nad morzem Bat-
tyckim. Leży o m. 18 na pół-
ku z. od Sztokolmu.

NICOPOL, albo *Nicopolis*
Nikopol, M. Tur-
ckie w Bulgaryi, stol: Sandziaku.
fawne przez batalią r. 1393 kto-

raż przegrał Zygmunt Krol Węgierski, i Elektor Brandeburski, w ktorej stracili 20000 ludzi, Bajazet ktory ją wygrał, utracił wojska 60000. Jest tam Bisk: Łacinsk. Leży nad Dunajem o m. 60 od Adrianopola. dł. 43. 18. sz. 43. 46.

NICOPOLI, albo **GIANICH**, *Nicopolis* dawne M. Azyatyckie, w Armenii, wystawione przez Pompeiusza, nad rz. Cetauną, o m. 6 od Erzerom, 90 na w. od Cogni. dł. 55. 30. sz. 38. 15.

NICOSIA, *Lencoteon*, Nikozya, wielkie, piękne i mocne M. Azyatyckie, stol: wyspy Cypru, i rezydencya Balzy Tureckiego. Bardzo piękny tam meczet znajduje się, tudzież wiele Kościołów Greckich i jedno Arcy-Bisk: Robią tu skory przedziwne, ielwabiu w okolicach tego miasta jest podostatkiem, iako i woisku, wełny i innych drogich towarow. dł. 50. 10. sz. 25. 1.

NICOTIRA, *Nicodra*, *Medama*, m. Włoskie w Krol: Neapolitańskim w Kalabrii dalszey z Bisk. łuff: Reggiońskiego. Leży o m. 14 na połn. ku w. od Reggio, przy u orzu, 74 na połd ku w. od Neapolu. dł. 33. 59. sz. 38. 35.

NICOYA, m. w Amer: połn. w nowey Hiszp: Prow. Nicaragua, na brzegu morza spokojnego, nad Golfem Salińskim.

NICSARA, *Neocasarwa*, dawne miasto w Turcyi Azyat: w Natolii z Arcy-Bisk: ktore jest piąte po Konstantynopolitańskim. Jest to Oyczyzna S. Grzegorza Cudotwórcy. Leży o m. 18 od Tokatu. dł. 53. 55. sz. 20. 25.

NIDA, rz. w Woł. Sandomirskim, ma źródło pod Moskorzewem, otwarciem płynie po pod Wislicę, Pinczow, i wpada w potok podziemny, a blisko Dzierzkowa wydobywa się, uchodzi do Wisły pod Korczynem, blisko wsi Grodniki. Jest spławna.

NIDAU, *Nidow*, *Nidavia* piękne m. Szwaycarskie, stol: powiatu tegoż im. w Kantonie Berneńskim z pięknym zamkiem. Leży w nizinie żyzney, nad jezierzem Bienneńskim, o m. 6 od Berny, 24 od Zurychu. dł. 24. 55. sz. 47. 12.

NIDDA, m i grod w wvż. Hafsy o m. 5 od Hanau. Otoczone jest dobrym murem. Blisko niego znajduje się zupy solne. Leży nad rz. Niddą, w Landgrawiacie Hesse-Darmstadtzkim.

NIDECK, *Nidacum*, m. Niem. w Xstwie Juliaceńskim nad Roe-razą.

NIDERLAND, *Pais-bas*, *Belgium*, kraina Europeyska złożona z 17 Prow. Położona między Niemcami, Francją i morzem połn. Te 17 Prow. są Xstwa Brabantskie, Limburskie, Luxemburskie, Geldryjskie i Margrabstwo Antwerpskie. Hrabstwa Flandryjskie. Artezyi, Hannonii, Hollandyi, Namuru, Zelandyi, Zutfanii, i Państwa Fryzyjskie, Malińskie, Utrechtskie, Owerisfellu, i Groningskie. Arcy-Biskupstwo Cameraceńskie i Bisk: Leodyjskie są tam także zawarte. Ośm z tych Prow: ktore są ku połn. wybiwszy się z pod Panowania Hiszp: uformowały Rzplą, ktora dziś najpotężniejszą jest w Europie, pod imieniem *Prow: zjednoczonych*. Te Prow. są. Xstwo Geldryi, ktore zamyka w sobie Hr. Zutfen. Hr: Hollandyi i Zeelandyi, Państwa, Utrechtskie, Fryzyjskie, Owerisfelskie i Groningskie. Oprócz tego Holl: posiadają część połn: Brabancyi, i Flandryi, niektore Miasta w Bisk: Leodyjskim i w Hr. Namurckim. Cały kray ma m. 48 wzdłuż, a 40 w szerz. Kray ten z siebie samego jest zły i wilgotny, ale przemyśl obywatelow uczynił go nawlepiey kwiitującym w świecie. Nie ma nigdzie, żeby tak miasta jedne drugich blisko leża-

Iy. Ob. różne części. Oprócz tego Höll. posiadają w Azji wyspę Jawę ktorey Batawia jest stol: miastem. Wyspy Moluckie, Sumatrę, Kochin, i Ceylan. W Afryce Mienę na brzegach Gwinei i Przylądek dobrej nadziei, w Ameryce Kurakao i Surinam; co jest przyczyną tak wielkiego kraju tego handlu. Religia Kalwińska jest w Prow: ziednoczonych panująca, ale wszystkie inne tam są cierpienne. Inne Prow: nazywają się Niderlandem katolickim, i należą do Domu Austr: reszta zaś do Francyi.

NIDONISSEAU, m. Fr. o m. 7 na półn: ku z. od *Angers*, i od Segry. Jest tam Opac: Bened. fund: r. 1068 ktore czyni do r. 10000 liw. Jest pod tyt: Nays: Panny.

NIEBLA, *Elepha*, dawne m: Hiszp: w Andaluzyi; z tyt: Hr. nad Rio-Tinto, o m. 16 od Seville. dł. 11. 45. sz 37. 20.

NIEBILEC, m. w Woi. Ruskim, jest pod pan. Austr. w Cyr: Pilznińskim, blisko Wisłoki, od Czudza i m.

NIEBOROW, w Woi. Ruskim, przepyszny pałacem i pięknym ogrodem tudzież kilkokrotną tam bytnością Krola Jmci wstawione. Leży o m: i od Skiernewic, 9 od Warszawy, gniazdo familii Nieborowskich.

NIECHNIEWICE, w Woi. Nowogrodzkim, od Korelic o m. - u z

NIECHWOROW, Stwo w Woi. Kiiowskim, placące kwarty 1949. zł. od Kotelny na półd m. 2.

NIEDOBUR góry w Woi. Podolskim, niedaleko Grudka, ktore Smotrycz rz. przeryna.

NIEDENSTEIN, m. igrod w wyż: Hastyi. Leży niedaleko Fritzlaru.

NIEDERAU, ob. Veissenau.

NIEDZBORZ, m. powiatowe w Woi. Plockim w ziemi Za-

wkrzyńskię na półn. Zawkrzyńnia.

NIEDZWIEDZICE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w gruncie nieco zapadłym, blisko rz. od Lachowic na m. 3.

NIEDZWIEDZKO, w pow. Wołkowyskim, dobra Suchodolskich.

NIEMCY, *Germania*, po Fr. *Allemagne*, po Niem: *Deutschland* wielki kraj położony we środku Europy z tyt. Cesarstwa, graniczy na w. z Węgrami i Polską, na półn. z morzem Bałtyckim i Danią, na z. z Niderlandem i Francją, na półd: z Alpami, Włochami i Szwajcaryą. Od morza Bałtyckiego do Alpów ma m. 240, a 200 od Renu do Węgier. Cesarz Maximilian I. podzielił go na dzieść Cyrk: ktore są: Austriacki, Burgundzki, niższego Renu, Bawarski, wyższego Renu, Wyzłzey Saxonii, Frankoński, Szwabski, Westfalski i niższej Saxonii. Rząd tego Państwa, jest po części Monarchiczny po części Arystokratyczny. Wszystko tam pod im. Cesarza się dzieie; ale jego władza bardzo jest ograniczona władzą Elektorow, ob. Elektorat. Pod czas feymow czyli zgromadzen Stanow panie iedyuowładna władza. Seym składa się z trzech kolegiow, z Elektorstkiego, Xżęcego, i Miast wolnych. Język Niemiecki jest Dialektem Teutońskiego, ktory po Celtyckim nastąpił. Są w Niemczech dwie Religie Autoryzowane Seymem Aufzburskim r. 1555 Katolicka i Protestancka. Ta ostatnia zamyka w sobie Luterską i Kalwińską. Niemcy jest to kraj bardzo żyzny i ludny. Miast bowiem większych liczy na 2300, i według podobieństwa do prawdy na 2400000 mieszkańcow. Narod jest spsobny do nauk i rzemioł, ale naywięcey celuje w ostatnim, jest gospodarny, szczery, i lubo mężny, nigdy iednak, tak blisko

nie był Konstantynopola, iak Turcy Wiednia; Duma w Szlachcie, skłonność do trunkow w gminie polspolita Niemcow iest wadą. Szlachta różnemi się tytułuię imionami Xżąt, udzielnych i tytułarnych, Landgraflow, Hrabiow, Baronow, Margrabiow, Burgrabiow, &c. Zząd kray na różne stany wolne bezszrednie, lub dependujące, i lenne dzieli się, ofobno się rządzące, szczegulne mające prawa, zwyczajne, monete. ob. iego różne części. dl. 23. -37. sz. 46. -55.

NIEMECZ, albo **NIEMIEC**, m. mocne w Moldawii między Soczawą i Brassawą. Polacy wzięli go r. 1691. dl. 44. 31. sz. 46. 58.

NIEMEN, rz. spławna w Litwie, zaczyna się w Woi. Nowogrodzkim; płynie około Grodna i Kowna, i przez Krolestwo Pruskie, zabiera w siebie Szczupę, Świętą, Niewiążę, Wilią, Merez, Kotrę, Szczarę, Berezynę, a potym w Bałtyckie morze, uchodzi do Kuryjschbałł. U dawnych zwała się *Chronus*, albo *Curvantius*. Gdy przechodzi za gra; Pruskie, zowie się Memelem. Jak spławność iego interesowała Polskę, znać z tego, że Mikołaj Tarto pod Zygmuntem Augustem, oczyściwszy go, zastrzył na Kolos wyflawiony nad iego brzegiem, i wdzięczną w Schroetera wierszach pamięć.

NIEMENCZYN, w Woi. wileńskim i w pow. tymże, nad rz. Wilią, dobra Xżąt Masalskich, na których Konst. r. 1775. zabezpieczona summa Kommissyi Edukac: o mile od Snipizek.

NIEMIROW, m. w Woiew. Braclawskim, dosyć znaczne i handlowne, nowo powiększone i ozdobione. Leży w pięknym położeniu od Braclawia m. 4. Nal. do Potockich.

NIEMIROW, m. w Cyrkule Beizkim pod pan. Austr. ofiadie od

Magierowa m. 2. z zamkiem, wpośrzed wielkich stawow leży.

NIEMONOYCE, Krolewsczyzna w Woi. Trockim blisko rz. Niemen, od Olity m. 2.

NIENBURG, *Novoburgum*, bogate i mocne M. w Xstwie Brunświckim-Luneburskim, w Hr. Hoyeńskim z mocnym zamkiem. Handel tamteyszy zasadza się na zbożu, wełnie &c: Duńczykowie wzięli go r. 1625. General Tilli wkrótce potym musiał odstąpić od oblężenia. Cesarfcy dobyli go iednak r. 1627. lecz znowu powrocilo się do Xcia Brunświckiego r. 1632. Leży w kraiu żyznym nad Wezerą o m. 12 na połn. ku z. od Hannoveru, 15 od Bremy, 5 od Hoye. dl. 27. 1. sz. 52. 44.

NIENBURG, m. w Bisk. Munsterkim w grodzie i o m 4 od Horstmaru, nad rz. Dinckel.

NIENCHEU, M. Chinskie czwarte w Prow. Chekiang, przy zbiegu dwóch rzek spławnych wśrzed gór. dl. 136. 40. sz. 29. 33.

NIENKLOSTER, ob. Neven-Kloster.

NIENDORF, ob. Neven-Dorf.

NIEN-HERSE, *Novae herfia*, Opac. Panien w Bisk. Paderborneńskim.

NIENHUS, albo **NEUHAUS**, ob. Neuhaus.

NIENWOLDA, w Xstwie Bremeńskim w krainie Wurschen nad Wezerą, iest klasztor dla ludzi szlachetnie urodzonych, który nie był sekularyzowanym.

NIEPOLOMICZ, m. w Woi. Krakowskim teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wielickim, z zamkiem blisko Wisły, od Krakowa, na w. m. 3. Leży przy wiel. lasach, sławne łowami Krolow Polskich.

NIESTER, obacz **DNIESTR**.

NISWIĘTA, rz. w Litwie płynąc od połn. ku połd potym z Niem...

NIESWIEZ, m. w Woi. Nowogrodzkim, zamkiem dawnym, pałacem wspaniałym, bogatym w ciekawości nabydroższe, i biblioteką jedną z najlepszych zaśczycone, zamożne w fabryki, należy do Xżąt Radziwiłłow, których jest rezydencyą. Ma tyt. Xstwa, z szkołami i Opac. Benedyktyńskim. Leży nad rz. Ulżą. Szwedzi go 1. 1706 zruynowali, od Kopyła m. 5. od Klecka 2. dł. 50. 8. fr. 53. 7.

NIESZAWA, m. w Woiew. Inowrocławskim, Krolewstwu, Konwora celna, sławne wałnym ziazdem r. 1454. Leży nad Wilgą niedaleko Torunia.

NIESZCZERDA, m. w Woiew. Połockim, sławne kłęską Moskwy, od Sokoła m. 5 na połn. ku granicom Moskwy.

NIESZEW, m. w Woiew. Połockim nad rz. tegoż im. od Lisy m. 2.

NIEVES, *Nivium Insula*, Snieżna wyspa w Amer. połn. jedna z Antylskich, o m. 1 od wyspy, S. Krzysztofa. Obfituje w cukier, wełnę i tabakę &c. Anglicy wzięli ją r. 1628. a Fr. r. 1706. ale była oddana Anglikom traktatem Utrechckim. dł. 314. 50. sz. 17.

NIEWIAZA, rz. w Litwie wypływa z Zmudzi, oddziela ją od Woi. Trockiego i wpada do Niemna. Konstytucye r. 1589. warują iev spław wolny.

NIEUIL, m. Fr. w kraiu *d'Annis*, o m. 1 od Roszelli. ob. Niouvil.

NIEULFT, ob. Calais.

NIEUPORT, *Novus Portus*, M. obronne w Flandryi Austr. z portem i szluzami, ktorými w jednym momencie zalać można wszystkie okolice. Wytrzymało żwawy szturm przecuko Filipowi, Xciu Kliwii r. 1483. Xżę Parmeniński dobył go r. 1563. Arcy-Xżę Albert Austr. był tam zbity 2 Lipca r. 1600. przez Xcia M. *Nassau*. Franc.

rzowi traktatem Utrechckim; ale oni znowu je odebrali r. 1745. i oddali r. 1748. Leży nad rz. Yperlee, która to miasto przerzyna o ćwierć mili od morza, 2 od Furnes, 3 od Ostendy, 6 od Dunkierki, 65 od Paryża. dł. 20. 24'. 56". sz. 51. 7'. 41". ob. Newport.

NIGER, albo rz. Gwineyska. *Niger*, wielka rzeka wśród Afr. która płynie iak mniemają od z. do w. przerzyna Nigrycyą przez 400. lub 500. m. płynie koło miast Tonbut, Tokrur i Ghanę i innych mało znanych, i ginie dopiero w wielkim jeziorze. Wtey to rzece znayduie się ryba *Dętwik* zwana, która dętwienie bolesne sprawnie w rękach tych, którzy iey dotykają się, co jest podobne do uderzenia elektrycznego; podług J. Pava Adams; rzeka ta podobnież iak Nil wylewa, i wpada w Ocean zachodni przez kilka uściów, z ktorých naybliższe południa oblewa wyspę Senegalią.

NIGRYCYA, *Nigritia*, wielk. kray Afr. który po obu stronach Nigru rozciąga się. Graniczy na połn. z Zaharą albo Pulczą Barbaryjską na w. z Nubią i Abissynią, na pold: z Gwineą, na z. z Senegalią i innemi kraiami Gwinei. Zamyka w sobie kilkanaście Krolestw albo Państw mało znacznych. Z tych nayznaczniejszye są Gwibula, Burnou, Cano, Tombut, Wangara kray bogaty w złoto. ob. Nigryczykowie.

NIGRYCZYKOWIE, nazwisko, które dają narodom czarnym mieszkającym w Nigrycy, Gwinei, i Abissynii i innych pogranicznych krajach. Europeycy nie mają wstyd handlować temi nieszczęśliwemi; ofobliwiey zas to czynią Anglicy, Portugalczykowie, Hollendrzy, Szwedzi i Duńczycy. Mówią iż to Francuzi naypierwicy czynię poczęli. Naylepsi Murzyni znaydują się w przylądku Zielonym, Angoli, Senegali, i krajach sąsied-

zkich: Wielka jest liczba takich, którzy w drodze zabiiają się. Najlepiej sposób ocalenia ich, jest grać przy nich na jakim instrumencie muzycznym.

N I K O P I N G, M. Duńskie stołeczne wyspy Falster, z dobrym zamkiem. o *m.* 19 na połd. ku z. od Kopenhagi. dł. 29. 58. sz. 54. 50.

N I L, *Nilus*, wielka rz. Affr. biorąca swe źródło w iedney górze w Królestwie Goyańskim w pow. nazwanym *Agous*, w Abisfynii, między dwoma Tropikami. przebiega od dziesiątego aż do trzydziestego drugiego gradusu, Abisfynią, Nubią, Egipt, i wpada w morze śródziemne, kilką nysciami. Xiądz Piotr Pays Jezuita, pierwszy z Europejczykow odkrył źródło tej rz. w Kwietniu r. 1618. Cokolwiek Europejczycy przed tym czasem mówili o nim jest bajką. Znajdują się niektóre miejsca, w których ta rzeka trafiając na skały spada z nich czasem na 200. stop; i to nazywają Kataraktami Nilu. Wylewa regularnie każdego roku od 15 Czerwca do 17 Września, którego opadać poczyna. Żyzność Egiptu zawisła od wylewu Nilu. Rok ten jest zły, kiedy jest mniej nad 14 łokci lub więcej nad 18, i na owczas Egypcyanie nie płacą haracz: rok jest żywy i wyśmienity kiedy Nil wzbierze na szesnaście łokci, i kiedy to się przytrafi, naowczas cały Egipt się cieszy. Dla ułatwienia wylania po wszystkich gruntach Egypcyanie za czasow Abrahama, porobili tam mnóstwo kanałow, z których jestsze ich teraz 5000. pozostaie. W Delcie też nie dzieie się, gdyż tam deszcz pada, iakoż rzeka nie będąc wstrzymywana tamami gubi się w polu, gdzie nie więcej wznosi się, jak na łokieć. Nil nie jest rybny, a to podobno dla Krokodylow, i innych bestyi żarłocznych, ktoremi jest napełniony. Woda jego kiedy jest przezroczysta jest wyśmienita do picia; nawet mówią iż

dołae płodności tak ludziom, jak zwierzętom. Dla uczynienia iej klarowną, trzeba potrzc migdałami brzegi nacznia, w którym ona znajduie się; potym trzeba ją mieszać kiikiem czystym, nakoniec zatkanć. We dwie godzin potym tak jest klarowna, iż najmniejszego mułu w niej nie widać, co mocno cudzoziemcow zadziwia, którzy poić nie mogą co się stało z błotem do ktorego ona była podobną, a ktorey na dnie nacznia nie widać. Jeżeli nacznynie nadto prędko odtyka się, woda nie stanie się klarowną. Wylewu Nilu są przyczyną wielkie deszcze spadające w Abisfynii, regularnie pierwey troche. Wiatry wiejące regularnie od morza śródziemnego, wczasie wylewu, one ulatwiają.

N I M B U R G, m. Krol. i wolne w Czechach, w cyrkule Kenigsgrackim.

N I M E C K, m. w Cyrkule Elektoralnym Saxonii, o *m.* 8 na północ ku w. od Wittembergi.

N I M E G A, *Noviomagus*, wiel. piękne i mocne M. Niderlandskie stołeczne Geldryi Hollenderskiej, z cytadellą, starym pałacem i kilką zamkami. Ratusz jest wspaniały. Miasto to uczyniło związek z Utrechtem r. 1579. Hiszpanie odebrali ie r. 1585 ale Hr. Maurycy odebrał ie dla Prow. Ziednoczonych. Sławne jest przez pokoy generalny, który tam był zawarty r. 1678. i 1679. Większa część obywatelow handlem się bawi. Jest oyczyną kilku wielkich ludzi, iako to Piotra i Henryka Kanizvuszow. Leży na lewym brzegu Wahalu między Renem i Mozą, o *m.* 5 od Kliwii, 14 od Utrechtu, 20 od Amsterdamu, 16 od Kolonii, 28 od Antwerpii. dł. 23. 25. sz. 51. 55.

N I M E T S C H, albo **N I M E T S C H E N**. klasztor panien w Misnii w Cyr. i o *m.* 6 od Lipska nad Muldą. Z tego to klaszteru sławna Katarzyna *de Bore* wyszła r. 1525.

ktora potym zoną Lutra była.

NIMPTSCH, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Brzegskim na drodze z Pragi do Wrocławia.

NINIWA, *Ninos, Ninive*, iedno z najdawniejszych miast w świecie, niegdyś stołeczne Monarchii Asyryjskiej niezmiernie rozległy. Będąc zruynowane, poczęści go znów odbudowano, i było stolica Biskupstwa, tegoż im. przez kilkanaście wieków. Widać jego ruiny na brzegu wschodnim Tygru, o *m.* 2 od Mosulu.

NINOVE, *Niniva*, m. w Flandryi Austr. nad Dandrą, o *m.* 2 od S. Aloft z Opac. Norbertańskim. Jest to oycyzna Jana *Despautere*, dł. 21. 16. sz. 50. 50.

NIO, u dawnych *Ἰος*, wyspa na Archipelagu między Naxią na północ i na W. Santorynem na połud. i Sikiną na z. Ma *m.* 14 na około. Bardzo obfitnie w żyto. Porty iev są najszybciej i najlepsze w całym Archipelagu. Obywatele są prawie wszyscy Grecy i zrodzienie z profesji. Maytkowie, i Styrcy tej wyspy miani są za najlepsze na całym wschodzie. Wyspa ta u dawnych sławną jest grobem Homera, który tam umarł. Dof. 6 jest dobrze uprawna, i podlega jest Turkom. dł. 43. 28. sz. 36. 35.

NIOFUIL, Opac. Fr. w Dyec. Rozelskiej o *m.* 3 od *Fontenay-le-Comte*, zakonu S. Augustyna, czyni do r. 3000. flwr. było fund. w iedynastym wieku.

NIORS, *Niortum*, miasto znaczne Fr. w Piktawii z Kollegium Xieży Oratorii, z kilką klasztorami Mężczyzn i Panien, i dwoma Parafiami. Handel w tym mieście dosyć jest wielki. Leży nad Perą o *m.* 14 na połd. ku z. od *Poitiers*, a 12 od *Rozelli*, 89 od Paryża. dł. 10. 33. sz. 27. 8.

NIPCHU, *Nephou, Negovium*. ob. Nerzinskoj.

NIPHO, *Niphonia*, wielka wyspa Oceanu wschodniego, i część

najznaczniejsza Japonii. ob. Japon.

NIRTENGEN, m. Niem. w Xstwie Wirtemberskim nad Nekre, o *m.* 7 od Tubingi.

NISARO, *Nisyros*, wyspa Archipelagu przy Rodzie. Rosnie tam zboże, bawelna, i wino. Obywatele są Greczyni płacący haracz Turkom i Wenetom.

NISCHABURG, ob. Niehaburg.

NISIBE; *Nesbin, Nisbis*, bardzo dawne, i il. M. Azyatyckie w Diarbeku, nad Tygrem Cieniem teraz jest tylko tego, czym było przedtym Leży o *m.* 28 na połud. ku z. od Diarbekiru. dł. 57. 25. sz. 36.

NISITRA, wyspka Włostka ku brzegom Królestwa Neapolitańskiego przy Pouzols. Króliki przeskadzają iey żywności. Ma mały port nazwany *Porto-Pavona*.

NISMES, *Nemausus, Nizma*, dawne, wielkie, piękne i bardzo kwitnące M. Fr. w Langwedocji z Bisk. pod Metropolią Narboneńskiego, i Akademią erygowaną r. 1682. Widzieć się tam daie wiele zabytkow starożytności; z których Amfiteatr jest najznaczniejszy. Kilka tu Koncyliow odprawiali się. Anglicygo dobyli r. 1417. Obywatele pozostawali Kalwinami, ale Ludwik XIV. kazał zwalić ich kościoły r. 1686. tudzież kazał wywalić zamek dla mienia ich na oku. Jest oycyzną Domicyusza Afer, Jana Nikot, który pierwszy z Portugalii do Fr. przywioził tabakę r. 1559. Jana Chrzyciela Kotelliera, Samuela Petit, Sarbiera, i Jakuba Saurin. Leży na równinie rozkoszney, żyzney, i obitującej w dobre wino, oliwę, zwierzynę i bydło. Zbierają tu robaczki z których robi się *Kermes*. Leży o *m.* 5 na półn. ku z. od Arelaty, 8 od Avignon, 11 od Montpellier, 30 od Narbonne, 146 od Paryża. dł. 21. 11. sz. 50. 35.

NISORS, Opac. Fr. w *Nebou-san* fundowane r. 1184. albo 1213.

Leży w Miasteczku tegoż im. o *m.* 4 od Sgo Gaudencyusza. Jest Cyfsterkie, i czyni do r. 4000 liw.

NISSA, *Naiſſas* M. znaczne w Turcyi Europeyſkiej w Serwii. Było spalone przez Cesarſkich r. 1689. Leży nad Neſławą o *m.* 8 od Prekołu, 52 od Belgradu. dł. 40. 30. ſz. 43. 22.

NISSAN, m. Fr. w Dyec: Narbonneſkiej w Langwedocyi.

NISSÉ ob. Neiffa.

NITHISDALA, *Nithia*, Prow. nadmorska Szkocyi poſd. Bierze imie od rz. Nith, która ją przeryna od połu. ku poſd. Oblitnie w zboże i paſtwiska. Wielkie tam łaty zbudują ſię. Dunfrey tey Prow. Miastem ieſt ſtoł.

NITRLA, ob. Neytracht.

NITRYA, ſławna puſzcza w niż. Egipcie, *m.* 15 wzdłuż maiaćca, graniczy na połu. z morzem ſródziemnym na w. z Nilem na poſd. z puſzczą Setą na z. z puſzczą S. Hillarego i Cell. Była tam przedtym wielka liczba kłaſtorow, ktorych teraz tylko 4 pozostało. Bierze imie od wielkiego jeziora Saletzanego, które ſię wydaie iak wielkiſtaw zamarzyły, na który spadł ſnieg. Wielki handel prowadzi tą ſaletrą, którą tu z tego jeziora wybieraia.

NITTAWA, ob. Mittawa.

NINE, rz. Fr. biorąca ſzrodło w górach Pireneyſkich niedaleko *Roncevaux* i wpada w Ocean przy Bayonie. Jeſt ſplawną od Uſtaritz 3 od Bayony.

NIVELLE, *Nivigella*, Niwella, m. w Brabancyi Auſtr: ſławne przez Opac. kanoniczek. Jan de Neville, tak znany u luuu, ieſt to ſtatua żelazna na wierſchu wieży proſto przy zegarze, która wybiia młotkiem godziny. Leży o *m.* 5 od Bruxelli, 7 od Namuru, 9 od *Louvain*. dł. 21. 55. ſz. 50. 35.

NIVERNOIS, *Ducatus Nivernenſis*, Xſtwo Niwernerſkie,

Prow: Fr. maiaćca *m.* 20 wzdłuż, a 15 wſzerz z tyt Xſtwa, między Burgundya, Burbonnią i Berry. Doſyć ieſt żyzną. Zbuduje ſię w męj żelazo. Oblaną ieſt przez wielką liczbę rzek; między ktoremi Lora, Allier, i Yonna ſą nayznacznieyſze. Działa ſię na 8 powiatow pryncypalnieyſzych. *Nevers* ſtoł: ieſt miastem.

NIWERNA, ob. Nevers.

NIULHAN, Kroleſtwo w Tartaryi wſchodniey, ſkładaiaćce część Kroleſtwa Niuchańſkiego. Tatarzy tego kraiu robią Kiryie z ſkor rybich bardzo twarde i bardzo mocne.

NIXAPA, bogate i znaczne M. w Ameryce w nowey Hiſzp. z bogatym kłaſtorem Dominikańſkim. Zbieraia tu robaczki ſarbieryskie, indych, cukier &c. Leży o *m.* 12 na poſd: ku w. od Antequera. dł. 280. 10. ſz. 15. 20.

NIZANKOWICE, m. w Przemysłkim, teraz pod pan Auſtr: w Cyrk. Samborſkim, o miłę od Huſlakowa, 2 od Przemysła.

NIZNIOU, m. pod pan: Auſtr: w Cyrk: Halickim nad Dnieſtrem w gruntach żyznych, od Halicza niżej o *m.* 8.

NIZYN, m. doſyć znaczne w Woi. Kiiowſkim pod pan. Moſkiewſkim, znakomite Tatarow kęſkami, od Przyłuki na połu: *m.* 11. Zdobyte było od Pol: na kozakach r. 1652.

NOAILLE, m. Fr. o *m.* 3 od *Poitiers* z Opac: Bened: fundowanym r. 900 ktore czyni do r. 7000 liw. Drugie tegoż im. leży o *m.* 4 od Roſzelli.

NOAILLES, Xſtwo Paroſtwa Fr. w pow: *Limofin*, leży o *m.* 1 od Brives. Było erygowane r. 1663.

NOBLAC, albo NOBLES ob. Leonard (S.)

NOCERA, *Nucerina*, dawne M. Wioſkie w Xſtwie Spoletańſkim, w Pańſtwie Pawiezkim, z Biik.

Leży pod Apeninem o *m.* 7 od Spoletu. Jest to Ojczyzna Piotra Acerba Jezuity. *dł.* 30. 18. *sz.* 43. 6.

NOCERA, *m.* Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym, z Bisk: w Metropolii Salernieńskiego, leży na z. na *m.* 4 od Salerny.

NOE, *m.* Fr. w wyż. Langwedocy o *m.* 3 od Rieux.

NOE, *ob.* Notre Dame de la Noue.

NOERNBERG, *m.* w nowy Marchi Brandeburskiej w Cyrk: Arenswaldskim.

NOESCHENRODE, *ob.* Wernigerode.

NOGATSCY Tatarowie, Mahometanie mieszkający pod namiotami na półn: i na wschod morza Kaspijskiego. Wielkie mają trzody, żywią się tylko mlekiem i mięsem. Poddanemi są Moskwy, ale od podatkow uwolnieni.

NOGARÓ, *m.* Fr. stol: niższego Armaniaku nad Miduzą z kollegiatą. Leży o *m.* 7 na półd: od *Eauze*, 5 od *Aire*, 8 od *Anch.* Złożone tam było Koncylium r. 1290.

NOGAT, jest odnoga Wisły, która płynie pod Malborg i wpada w Hał.

NOGENT-L'ARTAUT, *m.* Fr. o *m.* 2 od *Chateau-Thierry* z Opac: Klarystow.

NOGENT-LE-ROI, *Novigentum Regis*, inne dwa *m.* Fr. jedne w Szampanii o *m.* 4 od Langres, drugie w Aurelii, o *m.* 4 od Dreux.

NOGENT-LE-ROU, *Novigentum Retroci*, *m.* Fr. w *Perche*, którego mieni się być miastem stol: lubo Mortagne i Belleme, z nim o pierwiźenstwo sprowadzą. Erygowane jest na Xstwo Państwo pod tyt: *Nogent-le-Bethane*. Jest to ojczyzna Reini Belleau. Leży nad Huiwą o *m.* 13 od Alençon, 15 od Maus, 28 od Paryża. *dł.* 18.

22. *sz.* 48. 20.

NOGENT-SOUS-COUCY, Opac: Benedyktyńskie pod im. Nays: Panny, fundowane w 11. wieku, nad rz. Deletą, o *m.* 4 od Laon. Czyni do r. 12000 liw.

NOGENT-SUR-SEINE, *m.* Fr. w Szampanii nad Sekwaną. Piękne koło tego miasteczka znajdują się łąki. Leży o *m.* 9 na w. od Montreau, 12 od Troyes, 22 od Paryża. *dł.* 21. 5. *sz.* 48.

NOGUERA-PALLERESA, *m.* Hiszp: w Katalonii, z tyt: Margrabstwa, nad rz. tegoż im. która z r. *Noguera-ribaocana* się łączy, i uchodzą do Ebru.

NOIA w Galicji, *ob.* Noya.

NOINTEIN, albo *NOVENTEL*, ziemia erygowana na Margrabstwo, przy Klermoncie w *Beauvais*. Należy do rodziny Choletow, i jest Ojczyzną Kardynała Cholet, który fundował w Paryżu Kollegium Choletow. Drugie jest tegoż im. z tyt: Margrabstwa o *m.* 2 od Luzarche.

NOIRESTABLE, *ob.* Ne-restable.

NOIRLAC, albo *MAISON-DIEU*, Opac: Fr. w Diec: Burgońskie, fund: r. 1150. Leży o *m.* 1 od S. Amand; jest Cyterkie i czyni do r. 3700 liw.

NOIRMOUTTER, *Nigrum Monasterium*, *m.* Fr. stol: wyspy tegoż im. na brzegach Piktawii. Wyspa ta ma *m.* 3 wzdłuż, 7 w szerz. Bagna tu słone i dobre pastwiska znajdują się. Obywatele tamtejsi uwolnieni są od pogłownego dziesięciny. *sz.* 47. *dł.* 15. 24. *ob.* Blanche.

NOIZAT, *Nucetum*, *m.* Fr. w Touraine o *m.* 2 od Amboise, nad Cissą.

NOLAY, *m.* Fr. o *m.* 5 Bearnie erygowane na Margrabstwo.

NOLA, *Nola*, dawne *M.* Włoskie w Krol: w Neapolitańskim

7 Bisk pod Metropolią Neapolitańskiego, w ziemi Labour. Anibal był przymuszony odstąpić od obłożenia tego miasta, a Cesarz August tam umarł. Jest to Ojczyzna Jana Noli i Jordana Brunus. Mnie-mają iż w tym mieście dzwony wynalezione były. Leży o m. 5 od Neapolu. dł. 32. 5. sz. 10. 52.

NOLT, *Nolum*, M. Włoskie w Rzpltey Genueskiej z Bisk. suffr. Genueskiego i dobrym portem, o m. 2 od Finaia, 12 na połd. ku z. od Genuy. dł. 25. 59. sz. 44 12.

NOM-DE-JESUS, m. wyspy Zebu iedney z Filipińskich z Bisk. suffr. Manińskiego, fund: r. 1609.

NOMENY, *Nomenium*, m. Lotaryńskie nad Seillą z tyt: Margrabstwa. Leży o m. 5 od Nancy, 6 od Metz. dł. 23. 50. sz. 48. 52.

NONA, *Ænona*, male lecz mocne m. w Dalmacyi z Bisk: w Metropolii Spalatrainskiego. Należy do Wenetow. Leży blisko morza o m. 3 od Zary. dł. 33. 58 sz. 44. 28.

NONANTOLA, m. Włoskie w Xłwie i o m. 4 od Modeny na wyspie uformowanej przez rz. Muzę, z Opac: w ktorey piękna Biblioteka widzieć sie daie.

NONETTE, m. Fr. w *Auvergne*, o m. 2 od Issoire. Należy do Krola.

NONINGUES, Opac: Bernar: Dyec. Wabreskiej, leży o m. 3 od Milhand, i Vabies. Dom ten ma 20000 liw. dochodu narok.

NONNANCOURT, m. Fr. w Normandyi nad rz. Aurą w Dyec: *Eureux* z tyt: Wikontstwa, i grodem, leży o m. 3 na z. od *Eureux*. Trzy tu targi na tydzień uprawiają się.

NONTRON, dwa m. w Perygordzie o m. 6 na połu: od *Perrigueux* nad Bandiatą. Kandal zbit przytym mieście Albreta r. 1488.

NOOR, Pałac Krola Szwedz-

kiego, blisko miasta Falun.

NOORD-BEWELAND, wysepka Holl: w Zeelandyi, ktorey celne m. jest Kortgeuc.

NOORD-KENNEMERLAND, pow: poln: Hollandyi, rozciąga się do Mandiep, zawiera wiele znacznych m. przerzyna go Tesslstrom.

NORCIA, *Nursia*, m. Włoskie w Xłwie Spoletainskim. Lubo należy do Papieża křtałtem iednak Rzpltey rządzi się. Obiera czterech Magistratow, ktorzy, iak mowią, nie powinni umieć ani czytać, ani pisać. S. Benedykt urodził się w tym mieście r. 480. Leży między górami, o m. 8 na połd; ku w. od Spoletu, 11 od Narni. dł. 30. 46. sz. 42. 37.

NORD, termin Geogr: po Łac. *Septentrio* znaczy północ, kraie, morza i wiatry północne.

NORDBURG, *Nordburgum*, zamek na wyspie Alten, na brzegach Xłwa Slezwickiego na morzu Bałtyckim. Przedtym Xzeta Holfsztyńscy na Nordburgu tam rezydowali.

NORDELLES, imie ktore dają prowincjom poln. Szwecyi.

NORDEN, *Norda*, *Nordenum*, M. znaczne Niem: i naydawniejsze w Xłwie Ost-Fryzyjskim z dobrym portem, o m. 5 na poln: ku z. od Embden. Baltazar *de Sens* zrabował go r. 1531. Jest to Ojczyzna Hilderyka Fyberta i Hermana Konringiusza. dł. 24. 40. sz. 53 36.

NORDENBURG, m. Pruskie, w Prow: Bartonii, z małym zamkiem, założ. około r. 1505. Leży nad iez. Afchwin, zostało w possessyi Grafow *von Schlieben*.

NORDERNEY, wysepka na brzegach Ost-Fryzyi, na przeciwko wyspy Baluum. Obie są zaludnione Protestanrami.

NORDHAUSEN, *Northusa*, dawne M. Cesarzkie Niem: w Turyngrji, w Cyrk: wyż. Saxo-

nii nad Hartzą. Jest pod protekcją Elektora Saskiego, a obywatele są profesyi Aufzpurkskiej. Ma swa radę iedynowładną. R. 1770 było uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Jest Oyczyzną Gotliba Gerbard Titiula, i Cyriaka Spanhenberga. Leży w kraiu żyznym, o m. 10 na pojn. od Mulhauen. dł. 30. 40. sz. 51. 25

NORDLINGEN, Norlin, *Aerolinga*, M. wolne i Cesarzkie w Szwabii w Hr: Oettingen, sławne przez batalią r. 1634, i 1645. Bardzo jest handlowne i wyznaie Religią Luterską. R. 1770 było uwolnione od Prawa Kadukowego we Franeyi. Ferdynand Krol Węgierki dobył go r. 1634, a Xżę Kondeusz zbil przy nim Bawarczykow r. 1646. Leży nad Egrą o m. 16 na pojn: ku z. od Aufzburga, 9 od Oettingi. dł. 29. 15. sz. 48. 59.

NORDSTRAND, wyspa Duńska w Xstwie Siezwickim, iako była uformowana przez nawalności, tak też prawie zupełnie przez one zatopioną została r. 1637. Ufilowano na potym ją naprawić. dł. 26. 40. sz. 54. 40.

NORFOLCK, *Norfolcia*, Prow: Nadmorska Angielska w Xstwie Norwich z tyt: Xitwa, pokryła 2 Dep: na Parl. Ma m. 46 na około, a składa się z 1148000 morgow gruntu. Obituie w zboże, miód, szafran. i. t. d. Wiele śledziow poławia się na brzegach tej Prowincyi, obywatele bardzo wielcy są ożuści, sztydzą ze wżytikich. Norwich iey jest miastem stołecznym.

NØRKOPING, *Norcopia*, M. znaczne Szwedzkie w Ostrogoty nad wielkim ieziozem bardzo rybnym, o m. 28 od Stzokolmu. dł. 34. 28. sz. 58. 28.

NORMANDIA, *Normania*, *Normandie*, wielka i znaczna Prow. Fr. z tyt: Xstwa oddzielona od

Anglii kanałem *la Manche*, z którym na pojn: graniczy, na wschod z Pikardią i wyspą Francuzką, na pojd. z Perche, Maine i częścią Brytanii, ná z. z Oceanem, ma m. 60 wzdłuż, a 32 wżerz, 240 zaś na około. Kray ten iest nayżyzniejszy i naywiększy dochod Krolowi przynosi. Obituie we wżystko procz wina; lecz za to aż nadto tam Jabłeczniku i z gruzekrobionego napoiu znayduie się. Obżerne w niey sąki i piękne znaydują się pastwiska. Morze przyiey brzegach bardzo jest rybne. Żelazo, miedź, mnostwo rzek, i połów tam wielki znayduie się. Handel tamteyszy iest wielki. Bardzo iest ludna i zawiera w sobie mnostwo miast i miasteczek. Dzielają na wyższą i niższą. Wyższa graniczy z Pikardją, niższa z Brytanią. Normandczykowie są roztropni, zdolni do różnych kunsztow i umiejętności, zręčni, przemysłni, lecz wielcy wżymiewacze. Karól prostak, ustąpił tej Prow: Raoulowi, wodzowi Duńczykow, czyli Normandow, którego Sukcesorowie byli bardzo potężni. Filip August przyłączył ją do Korony r. 1203, co potwierdzone było pod Ludwikiem S. *Rouen* iest tej Prow: M. Kapitalnym.

NORT, m. Fr. w Brytanii o m. 5 na pojn: od Nantes, nad Erag; iest to skład drzew, żelaza, węgla drzewnych i ziemnych, co wżystko z tamtąd wodą do Nantes prowadzi się. W okolicach także m. tego znaydują się węgle ziemne.

NORTGAW, to iest Palatynat Bawarski.

NORTHAMPTON, *Cambridunum*, *Nortantonia*, piękne miasto M. Ang. stołeczne Northamptonshiru z tyt: Hr. spalone by r. 1695. Jest oyczyzną Tomasa Woolston, i Samuela Parkera. Pokryła 2 Dep. na Parl. Leży o m. 15 na pojn: ku z. od Londynu. i.

16. 40. sz. 52. 12.

NORTHAMPTONSHIRE, Prow. Ang. jedna z najlepszych i najludniejszych, posyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 40 na około, i zawiera w sobie 50000. morgow gruntu; obfituje prawie we wszystko. Northampton stolecznym iey jest miastem.

NORTHAUSEN, ob. Nordhausen.

NORTHEIM, *Northheimum*, bogate M. Niem. w Xstwie Brunświckim. w pow. i o m. 4 od Goettingen. Wielki handel prowadzi. Miejsce to bardzo jest uczęszczane. Leży między rzekami Rumą i Leną. dl. 27. 45. sz. 51. 42.

NORTHEN, m. Niem. w Elektorstwie Hanowerskim, nad rz. Biberert, niedaleko iey złączenia się z Leną.

NORTHUMBERLAND, *Northumbria*, Prow. nadmorska i poła. Ang. m. 48. mająca na około, a zawierająca w sobie 1370000. morgow gruntu. Obfituje w zwierzynę, ołów, i węgle ziemne, ale nie jest bardzo żyzna. Posyła 2 Dep. na Parl. Newcastle iey jest M. S.

NORWEGIA, *Norvegia*, Krol. Europ. w Skandynawii, między Szwecyą i morzem, nad którym one leży. Na 400. m. brzegi iey są one żyzne, na 75 fzer. Grunta ma nieplodne. Wpółnocney części nadto wielkie zimna panują, w połud. zaś są umiarkowane. Góry zastaniają od wiatrow wschodnich, a waporu moriskie zwałniają tęgość ziemi. Rzadko port Bergenski jest zamaryły, Amsterdamski, i Lubeki lubo bliżey ku południowi położone, częścicę iednak marzną. cały prawie okryty jest lasami i górami. Za zboże, wino i gotalkę tamteysy obywatel dają drzewa do budowli okrętow, futra i oley z ryb. Norwegcykowie są mężni, dobrzy maytkowie lecz grunnie, kobiety same są tu rostopne i dołyć grzeczne. Przyjęto Re-

ligią Luterską w Norwegii r. 1525. Miała swych osobnych Krolow do r. 1387. ktorego do Danii przyłączona była. Ma Vice-Reia, który ma absołutną władzę, rezyduje w Bergen. Dzielą ją na Norwegią właściwą i do niey należące kraie. Norwegia właściwa zamyka w sobie cztery prowincye wielkie, Bergeńską, Agerhuską, Drontheimską, i Wardhuską. Należące do Norwegii kraie są wyspa Islandya i Ferro. dl. 26. -- 52. sz. 59. -- 72.

NORWICH, *Nordovicum*, jedno z naypiękniejszych, naybogatszych, i naywiękizych miast Anglii, stoleczne Prowincyi Norfolck, z Bisk. Suff. Kantorberskiego. Zbogacaią go rękodzieła materyalne, i zdobią gmachy publiczne bardzo piękne. Jest oyczyna Bergamów, Van der Does, sławnego Samuela Klark i Whistona. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży przy zbiegu rzek Winsdery z Yarą, o m. 16 na poła. ku w. od Kambrydgi, 23 od Linkolnu, 30 od Londynu. dl. 18. 32. sz. 52. 35.

NORYMBERGA, ob. NuryMBERGA.

NORYN, rz. w Ukrainie, wpada do Ułzy, a z tą do Prypecia pod Czarnobylem.

NOSEN, m. w Misnii nad Muldą, o m. 6 od Drezna.

NOSTITZ, familia, która kupiła Reineck od Elektora Moguncyi, dla mieszczenia się wrzędzie Hr. Niem.

NOSTOWICE, Krolewsczyzna w Woi. Wileńskim, Konstyt. Seymową oddana Artyleryi.

NOTEBURG, ob. Schluffelberg.

NOTEC, *Notessus*, u Niem. *Netze*, rz. która wypływa przy Krutzwicy z jeziora Gopla, ciągnie się ku z. po pod Pakółcz, Labiszyn, Nakło, Piłę, Uyscie, Dren i powyżey Landsbergi w Brandeburgii uchodzi do Warty. Podług traktatu r. 1772. stał się Noteć gra-

nią powiatow Wielkopolskich oderwanych od Korony, tak iż kraj leżący po jego stronie prawey nal. do Krola Prus. i ta część Kordonu od Noteci *Netz-Distrikt* się zowie, podzielona na Cyrkuly: Walecki, Bydgoszcki, Inowrocławski i Gopłowski.

NOTO, *Netum*, dawne wiel. i piękne M. Sycyliiskie stołeczne Doliny *Noto*, na górze. Jest oyczyną Jędrzeia Barbacyulza podług niektórych i Mikołaja Specialisa. Leży o *m.* 4 od Modica, 9 od Syrakuzu. dl. 32. 45. sz. 36. 50.

NOTHBURG, m. w Kurlandyi, ku północy leżące, nad iez. Ładeńsko.

NOTO, dolina, jedna z trzech dolin albo Prow. dzielących Sycylią. Leży między morzem, Doliną Demona, i Doliną Mazzara. Noto jest iey stołecznym miastem.

NOTRE-DAME, Naysw. M. Panny, Opac. zakonu S. Augustyna w *Meaux*. Inne Bened. w Niwernie; inne w Sweslyonie. Jest wiele Opac. we Fr. pod tym im. samym, lub z przydatnym jakim nazwiskiem, iako Opac. Bened. *Notre Dame de la Paix*, w *Cambrai*, *Notre Dame de l'Eau* przy mieście *Chartres* &c. Obacz pod przydatnym nazwiskiem miejsca, iako *Notre-Dame des Vertus*, ob. pod *Verus* &c.

NOTTEIN, Opac. Panien Szlachetnych w Bisk. Munsterskim, w Grodzie Horstmarckim.

NOTTINGHAM, *Rhago*, M. Ang. stol. Nottinghamshiru nad rz. Leon, o *m.* 40. na półn. ku z. od Londynu. Jest oyczyną Tomaszka Kranmera. dl. 16. 24. sz. 52. 55. Posyła 2 Dep. na Parl.

NOTTINGHAMSHIRE, *Nottinghamia*, Prow. Ang. w Dyecezyi Yorkskiej, ma *m.* 50 na około, zawiera w sobie 566000. morgow gruntu. Powietrze tam jest czyfte. Wielka liczba tu kopalni węglow ziemnych i żelazow znajduje się, ale nie jest bardzo żyzna. Po-

syła 2 Dep. na Parl.

NOVALAISE, fl. Opac. w Piemontcie pod górą Cenis, o *m.* 2 od Suzy.

NOVALA, *Nobilicium*, m. Włoskie o *m.* 4 od Trewizy, należy do Wenetow. dl. 29. 40. sz. 45. 35.

NOVAN, m. rr. o *m.* 3 od *Beaugence*. Drugie tegoż im. jest w Tourainie, o *m.* 4 na w. od Loches.

NOVARA, *Novaria*, dawne i mocne M. Włoskie w Xstwie Medyolańskim, stołeczne pow. Nowaresly, z Bisk. Suffr. Medyolańskiego. Jest to jedna z naypiękniejszych fortec w Xstwie Medyolańskim. Sl. jest przez batalią r. 1512. Xzę Eugeniusz dobył go r. 1706. Pan *Ceigny* wziął go był r. 1733. Albutius Silus, i Piotr Lombard rodein byli z tego miasta. Leży na pagórku o *m.* 5 od Vercell, 2 od Catal, 10 od Medyolani. dl. 26. 10. sz. 45. 25. Nowara i pow. Nowareski należą teraz do Krola Sardyńskiego.

NOVE (N. D. de la) Opactwo Ber. fund. r. 1144. między *Evreux* i *Conches*, czyni do r. 7000. liwr.

NOVELLARA, *Novellara*, piękne m. i Hr. Wło. o *m.* 4 od Gwaftalli z pięknym zamkiem, w którym Hrabia udzielny, który jest z domu Gonzagow, zwyki mieszkał. dl. 28. 12. sz. 44. 50.

NOVES, m. Fr. w Prowancyi o *m.* 2 od Awenionu przy rz. Durance. Było przedtym ufortyfikowane.

NOVI, m. Bisk. Wło. w Rzezcypolpolitey Genueskiej, o *m.* 10 na półn. ku z. od Genny, 4 od Tortony. Piemontczykowie dobyli go w miesiącu Czerwcu r. 1746. dl. 26. 23. sz. 44. 45.

NOUVION, m. Fr. o *m.* 2 od Abbewilli. Drugie jest tegoż im. o *m.* 2 od Landreci.

NOWA-BANYA, *Konigsberg* m. wolne w Hr. Bässensentkim w Węgrzech, sławne dawniey szypem złotem. Leży na górze na po-

NOWA-DZWINKA, forteca Mosk. na wyspie, w Wielkorządztwie Archaniołskim, i o *m.* 2 od Archanioła.

NOWAJA-LADOGA, m. Mosk. w Wielkorządztwie Nowogrodzkim, nad jez. Ladogą, gdzie zaczyna się kanał, który się ciągnie do rz. Wolchowy.

NOWAJA-ZEMLA, czyli Nowa-Ziemia, wypła na morzu lodowatym, w Syberyi, od Tartaryi Moskiewskiej przefinikiem Waygatz oddzielona, zalypana jest śniegami, podlega tak wielkim mrozom, że wina i wodki najeźsze tu marzną. W stronie pold. mieszkaią wypiarze dzicy, i łzpetni, w łochach się kryją, bawią się połowem ryb i zwierząt, których skórami się odziewają, a mięsem żyją. Moskale z poblizkości Archanioła wyjeżdżają tu na połow wienlorybow i koni morkich, i tu zimują, niedoznają jednak tyłu przykrości, ile użyli Holl. r. 1596. gdy na tej wypie zimować musieli. *tz.* poł. 70-76.

NOWAGORA, m. w Woi. Krakowskim, z dekanatem, ozdobna kościołem. zalecona górami bogatemi w kruszec. Leży w górach, o milę od lewego brzegu Wisły.

NOWA-WIES, lub **IGLO**, *Iglowia*, m. wolne w Stwie Spiskim, między innemi tam najludniejsze i najlepiej zabudowane, niegdys murami było opalone. Obywatele ją gospodarni i handlowni. W górach poblizkich znajduje się miedz i żelazo. Leży nad rz. Hernatą od Podoleńca *m.* 1. od Lubowli 2. od Krakowa 18.

NOWE, m. i pow. w Woi. Pomorskim po Niem. Neuemburg z Stwem płacącym zł: 2005. znane już było r. 1310. Wypędzony ztąd był garnizon Polski, r. 1458. i wzięte od Krzyżaków, a r. 1464. oddane Polakom było. R. 1626. i 1655. Szwedzi go do poddania się przymsili. Jest dobrze budowane i han-

dlowne dosyć. Leży na trakcie między Wisłą i Biotami, od Gniewia *m.* 2. od Gdańska *m.* 11.

NOWE-MESTO, nad Wąhem, m. Węgier. uprzywilejowane, s. obfitością win czerwonych niedaleko Friwitz, w Hr. Nitrenskim. Tęgoż im. zwane *Neustadt*, w Hr. Trenchnikim. Także m. Czeskie w Cyr. Brintkim.

NOWE-MIASTO, albo Korczyn, *Corcium*, dawne ił. M. w Woi. Sandomirskim w Pow. Wiślickim z stwem grodowym płacącym kwar: zł: 1809. Zam: szkołami, znaczne Generałami Wojewodztw Małopolskich, mieysce seymików pow. Wiślickiego; ozdobne kościołami. Dzieie także często o nim czynią wzmiankę. Osobliwie pamiętnym go czyni dany tu początek teymom Polskim pod Władysławem Jagiellm, który r. 1404. pierwszy zjazd z Polow z Wdztw w Korczynie złożył. Leży nad Wilią od Krakowa *m.* 10. od Stafzowa 5. od Lublina 23.

NOWE-MIASTO, m. w ziemi Krawskiej porządne, i dobrze zabudowane znaczne palacem W. a mianowicie groblami kosztownemi, na półmili się rozciągającemi, i mostem na rz. Pilicy, nad którą leży, wygodnym. Imienia jest Granowskich, o *m.* 10 od Warszawy na pold. Znaczne tu bywają iarmarki.

NOWE-MIASTO, lub *Neustadt*, m. w Woi. Poznańskim, dosyć znaczne. osiadłe rzemieślnikami, jest handlowne, o *m.* 5 od Włchowy, od Lelzna 7. od Poznania 17. od Warszawy 57.

NOWE-MIASTO, m. pow. w ziemi Zakroczymskiej z stwem, nie ma nic znacznego. W kościele daie się tu widzieć. grob Bołotawa Xcia, brata Konrada. Leży od Pultuska na *z.* *m.* 5. od Nasielka 2. Powiat Nowomieyski z innemi Powiatami seymikuie w Zakroczymie.

NOWE-MIASTO, m. i Po-
Pij

wiat w Woiewodztwie Chełmińskim po Niem. *Neumarck*, założone około r. 1319. Leży nad rz. Dribencą, o milę od Bratjana, od Chełmna 13. Są inne tegoż im. w Polsce miasteczka, mniej znaczne.

NOWODWOR, Stwo w Powiecie Waleckim, płacące kwarty 10000. zł. Zabrane pod Pan. Pruskie r. 1772. Grunta ma błotniste, ale urodzajne, lasów niewiele.

NOWI-BASSAR, albo **JENI-BASSAR**, M. znaczne w Turcyi Europejskiej w Serwii przy Oresko, przedtym było stol. Ralcyi, o m. 29 od Nisly, 41 od Belgradu. dł. 38. 59. sz. 43. 25.

NOWI, m. obronne w Kroacji Węgiei. nad rz. Unną.

NOWIGRAD, małe lecz mocne M. w Dalmacji z zamkiem na jeziorze tegoż im. należy do Turków. Leży przy Golfie Weneckim, o m. 8 na pośn. ku w. od Zary, 7 na z. od Nony. dł. 34. 20. sz. 44. 50

NOWIGRAD, M. bardzo mocne w Serwii należy do Turków przy Dunaiu, o m. 14 na pośn. od Nisly, 36 na pośd. ku w. od Belgradu. dł. 43. 40. sz. 45. 5.

NOWIGRAD, *Novigradum*, małe lecz bardzo mocne M. w wyż. Węgrzech z mocnym zamkiem, stołeczne Hr. tegoż im. przy Dunaiu, na górze o m. 6 na w. od Strygonia, 10 na pośn. od Budy. dł. 36. 45. sz. 47. 50.

NOWOGLADKA, m. Kozaków Grzebieńskich, w Wielkorządztwie Astrachańskim, obtoczone wałami.

NOWOGROD, zwany Siewierskim m. pow. w Woi. Czerniechowskim dosyć znaczne w murach i osiadłe. Jest nad Deszną od Czerniechowa na w. m. 15. Jest z swym pow. pod pan. Roslyi; powiat iednak ma swych urzędników, i sejmikuie w Włodzimierzu.

NOWOGROD, m. w ziemi Łomżyńskiej nad Narwą blisko u-

ściu Pilchy, od Łomży ku z. o m. 3.

NOWOGROD, m. w Woiew. Braclawskim dosyć osiadłe, o milę od Alexandrowa nad rz. Bercadą. Niegdyś było opafane przeciw napasicielom Tatarow.

NOWOGROD-WIELKI, *Novogardia*, bogate i bardzo wiel. ale źle budowne, drewniane M. Moskiewskie, stołeczne Xłtwa czyli Wielkorządztwa tegoż im. z Arcybisk. i zamkiem, w którym Arcybisk. i Woiewoda rezyduie. Dotyć znaczny prowadzi handel, lecz nie tak wielki, iak przedtym. Jan Bazyli Grodzdin dobył go r. 1467. Jan Bazyłowicz pamiętnym go uczynił przez swe okrucieństwa r. 1569. Leży w pożytecznym dla handlu położeniu nad rz. Wolchową przy jeziorze Ilmen, o m. 52 na pośd. ku w. od Narwy, 48 na pośn. ku w. od Pleškowa, 90 na pośn. ku z. od Moskwy. dł. 58. 23. sz. 51. 15. Xłtwa W. Nowogrodu graniczy na pośn. z Ingryą, na w. z częścią Xłtwa Białoieziorskiego i Twerskiego, na pośd. z prow. Rzewą na z. z Xięstwem Pleškowskim.

NOWOGROD niższy, *Novogardia*, Xłtwa i M. bardzo ludne w Państwie Moskiewskim, z cyta-
dellą i Arcybisk. Miało swych u-
dzielnych Xżąt niegdyś. Wzrostko
tam ieist tanio. Leży przy zbiegu
rzek Okki z Wolgą, na górze o m.
98 na pośd. ku w. od Moskwy. dł.
65. 45. sz. 56. 34.

NOWOGRODEK, *Neogardia*, dawne i znaczne M. Lit: stol: Wdztwa tegoż im. fl. Trybunałem głównym W. Xłtwa Lit: Kadencyi Ruskiej, który tu przez niedziel 22 dawniey agitował się alternatą z Minskiem, a który zupełnie przeniesiony został do Grodna przez feym r. 1775. Ma Stwo grod. i szko-
ły. Założone było około r. 1219. Jest ozdobne porządnemi dosyć bu-
dowlami, wspaniałą kollegiatą,
innemi kościołami Łac. i Greckimi.

Tu r. 1252 na Krol: Litt. był koronowany Mendog. Zruynowane zostało r. 1340 i 1390. Leży na pagorku, od Grodna na w. m. 19, od Mińska, od Nieświeża 11, od Orszy 57, od Warszawy 48. Woiewództwo Nowogrodzkie w Litwie graniczy z Woi. Podlaskim, Tróckim, Wileńskim, Mińskim i Brzeskim Litt; Zawiera 3 powiaty, Nowogrodzki, Stonimski i Wołkowyski. Seymikuie każdy osobno powiat, i obiera po 2 posłów i po dwóch Deput. Ma Woiewodę i Kafztelana Nowogrodzkich. Używa w herbie pogoni i Anioła. Za mundur mają kontusz ponfowy, żupan czarny. Rzeki w tym Woi. znaczneyse są, Niemien, Słucz, Szczara, Ufza. Kray jest równy, żyzny, i obfity w pasze, i owoce.

NOWOPOLE, m. w Woi. Krakowskim, nad rz. Pilczą, dawniey familii Koniecpolskich. Leży w okolicy Młowa. Swiadczą niektorzy Piłarze, iakotu byłow zamek, zwany *Potok*, od ktorego st. familia Potockich wzięła nazwisko.

NOWOSIOŁKI, m. w ziemi Chełmskiej z Stwem. Tegoż im. jest Krolewsczyzna w pow. Łatyczewskim płacąca kwarty zł. 1340. Także Starostwo w pow. Nowogrodzkim, niedaleko od Nowogrodka.

NOWOTANIEC, m. w Woi. Ruskim, a pod pan. Austr: w Cyrk: Samborskim, w Dystrykcie Liskim, niegdyś dziedzictwo familii Balow, na którym się ci pisali; Jest w położeniu górzystym, od Sanoka na z. o m. 2.

NOWYDWOR, m. w Woi. Nowogrodzkim z Stwem, między błotami i rz. Leży w pow. Wołkowyskim od Mścibowa na połd: m. 5. Tegoż jest im. Krolewsczyzna w Woi. Rawskim, płacąca kwarty zł. 1206. Także na pogran. pow. Lidzkiego. Inne w Mazowszu,

przy uściu Buga do Wisły.

NOWYDWOR, m. w Woi. Tróckim o m. 2 od Grodna. Są i inne w Polfcze m. tegoż im.

NOWYTARG, m. w Woi. Krakowskim z Stwem, dosyć piękne, nad granicą Węgierską, sławne znajdujące się w poblizkich górach kruzczami, o m. 12 od Krakowa. dł. 42. 12. sz. 50. 2.

NOYA, w Galicyi o m. 8 na z. od Kompostelli.

NOYELLES, Margr: Fr. w Prow. Arras, przy Lens na w.

NOYEN, m. Fr. w *Maine* o m. 5 na połn: od *Fleche*; drugie o m. 4 na w. od *Bauge*.

NOYERS, *Nucetum*, m. Fr. w Burgundii, nad rz. Serin, na dolinie otoczoney górami, gdzie wiele znajduje się wina, o m. 7 na połd: ku w. od Antyziodoru. dł. 21. 30. sz. 47. 38.

NOYERS, m. Fr. w Diec: Turoneńskiej, z Opac. Bened: fund: r. 1030, ktore przynosi 2000 liw: o m. 4 na połd: od wyspy *Boucharde*.

NOYON, *Noviomagus*, *Noviodunum*, Noyona, dawne i piękne M. w wyspie Fr. na granicach Pikardyi, z Bisk: suffr: Reimskiego, ktorego Biskup jest Hrabia i Parem Fr. Opac: tu jest Bened: pod im. S. Eligiego, ktore czyni do r. 14000 liw: i Augustynianow, pod im. S. Bartłomieja czyniące do r. 7000 liw; tudzież klasztory Bernardynow, Urszulinek i kapucynow, iedno kolegium, i 8 Parafii. Jest oyczyzną st. Kalwina, i Jakuba Sarazina. Franciszek I. zawarł tu traktat z Karolem V. r. 1516. Podczas Ligi kilkakrotnie będąc wziętym i odebrany nakoniec było oddane Henrykowi IV. r. 1594. Leży w miłym i zdrowym położeniu nad rz. Werfą. o m. 9 na połn: ku z. od Soissons, 13 na połd: ku w. od Amiens, 24 na połn: ku w. od Paryza. dł. 20. 40. 43". sz. 49. 34. 37".

NOZERROY, Nozeret, *Nucitum*, m. Fr. w Franszkoncie, z zamkiem. Jest oycyzną Jana *Chapuis*, i Gilberta *Cousin*. Leży na górze o *m.* 8 na połd. ku w. od Salins, 15 na połd. od Besançon. dł. 23. 48. fz. 46, 44.

NUBIA, *Nubia*, Krol. Afr: graniczące na połn: z Egiptem, na w. z morzem czerwonym i częścią Abisynii, na połd: z puszczą Ghoram, i częścią Nigrycyi. Wszyscy tamtejsi obywatele są rolnikami, a ziemia w obfitości wydaie zboża i trzciny cukrowe. Znajduie się tam kości floniowej w obfitości. Krol Nubii zawize prawie jest w Woynie z swemi sąsiadami. Nil w tym kraju takieś płytki, iż można go łatwo pieszo przeysć. Dangala jest stołecznym M. tego Krolestwa.

NUESTRA-SENNORA-DE-LA-PAZ, M. Amer połd: w Peru, w Audyencyi *Los Charcas*. przy Źródle rz. *Chogucapo*, ktorey czasem bierze im. z Bisk: suffr: Limańskiego. Leży pod górą na dolinie obniżający w wina i owoce, które dopiero w Styczniu doyrzrewać poczynaia. dł 313. 30. fz. połd: 16. 50.

NUESTRA-SENNORA-DE-LA-VITORIA, M. Amer. połn: w Meksyku na brzegach odnogi *Campeche* w Prow: *Tabasco*, ktorey także bierze im. Jan Kortez dobył to miasto i złupił r. 1519. Hiszpanie dali mu to nazwisko na pamiątkę zwycięstwa które odnieśli nad obywatelami tych krain. dł. 287. fz. 18.

NUESTRA-SENNORA-DE-LOS-REMEDIOS, ob. Rio de la Hacha.

NUILLE, m. Fr. w *Maine* o *m.* 4 na w. od Lawal, mieszka tu Sędzia sądów Krolewskich.

NUILLE, i VANDIN, m. Fr. w *Maine* o *m.* 6 na połn: ku w. od Mayenne.

NUITS, *Nutium*, m. Fr. w

Burgundyi sławne jest przez swa dobre wina, i leży pod górą nad rzeczką *Musin* o *m.* 7. na połd: ku z. od Dijonu, 3 od Beaune, 60 od Paryża. dł. 22. 28. fz. 47. 10.

NUMATSIU, m. Japońskie na wyspie Niphon, przy uysciu rz. Sifingawa.

NUMBURG, m. Niem. w niż: Hastyi. Należy do Elektora Mogunckiego. Jest oycyzną Jerzego Gravius. Leży na górze przy zamku pewnym.

NUR, m. i ziemia w Woimazowieckim z Stwem Grodowym, ktore płaci kwarty zł. 461 miejsce seymikow i sądow. Leży niedaleko Buga, od Zembrowa *m.* 3 od Broka 5. Ziemia Nurska dzieli się na 3 pow: Núrski, Kamieńczykowski i Ostrowski, Obiera 2 Poltow. Rzeka *Nurzec* wypływa z błot Podlaskich ciągnie się pod Bocki, Brańsk, i blisko Nura, wpada do Bugu.

NURIMBERGA, *Norimberga*, Norymberga jedno z największych, najpiękniejszych, najmocniejszych, i naybardziej kwitnących miast Niem: stołeczne Frankonii z pięknym i mocnym zamkiem, gdzie Cesarze bardzo często rezydowali, i z Akademią. Miasto to jest Cesarzkie, ma blisko *m.* 2 na okolo. Wszystko tam jest przedziwnie uregulowane. Magistrat jest tym jedynie zaprzętniony, aby coraz to większy wzrost brały, handel, kunszt i nauki; Nie cierpi on najmniejszego próżniaka. Kościoły i gmachy publiczne są tam przepyszne. Wygiao bardzo wiele wielkich ludzi we wszelkim rodzaju. Sławny Albert Durer, Joachim Camerarius, sławny Caré i Jan Cochleus byli rodem z tego miasta. Znajduie się tu Biblioteka wspaniała; Religia zaś Luterska przy tam pomiędzy innymi trzyma. Leży nad Pergnitą, ktora miasto to na 2 czę-

ści dzieli; na niey kilka jest mo-
flow, z których jeden jest wspa-
niały. Leży o *m.* 22 na półn: ku
z. od Ratyzbony, 36 na półn: ku
z. od Munichu, 25 na półn. od
Aufzpurga, 100 na z. ku półn: od
Wiednia, 150 na w. o1 Paryża.
dł. 28. 43. sz. 49. 27. Rząd Rpltey
Norymberskiej jest Arystokraty-
czny. Wielka Rada jest złożona z
200 osob, a zaś rada udzielną z
34 Praktykantow, i ośmiu nayza-
chwaleńszych rzemieślnikow. Nie
maż żadnego miasta w Niemczech
ktoreby celowało Norynbergę w
ochędostwie i czystości, inż to do-
mow, inż to ulic. Cierpieć tam
Żydow nie moga, którym tu i
nocy jedney przebyć niewolno, a
ieżeli który w mieście pokaże się
musi wprzod opłacić się. Z czatem
Norymberga nabyła gruntu *nam.* 40
na około, a zaś *m.* 12 Diametru
mającego. R. 1770 M. to wraz z
swemi należyciami we Francyi
od prawa Kadukowego uwolnione
było.

Nie trzeba mieścić ziemstwa i
Miasta Norymbergi, z Burgrawia-
tem Norymberskim, posiadany
przez Margrabiow Brandeburskich,
z inney, a nie z Elektoralney
linii pochodzących. Wyższe Bur-
grabstwo leży na półn. Norymber-
gi. Dziela go na 5 Cyrk. 1 Ba-
revtski. 2 Kulmbachski. 3 Hosteń-
ski. 4 Vonfidelski, i 5 Neylztad-
ski. Niższe Burgrabstwo, leży na
połd: Norymbergi; lecz bardziey
jest znane pod im. Margr: An-
szpachskiego ob. Anspach.

NURTINGEN, m. Szwab-
skie z zamkiem, i mostem kamien-
nym nad Nekrą w Xstwie Wir-
temberskim, o *m.* 5 na półn: ku
w. od Tubingi. Dobre w tym m.
instrumenta muzyczne robią.

NUSBERG, zamek mocny
położony na górze w niż. Karyn-
tyi, o *m.* 8 na półn: od Klagent-
furtu.

NUSCO, m. Włofkie w Krol.

Neapolitańskim, w Pryncypacie
dalższym, pod górą z Bisk: suffr:
Salerneńskiego.

NUYS, albo NEUS, *Novesium*,
dawne i mocne m. Niem: w Ele-
ktorstwie Kolońskim. Xżę Parmeń-
ski dobył go r. 1530. Leży nad
rz. Erftą, o pół mili od Renu,
2 od Duffeldorpu, 9 od Kolonii.
dł. 24. 22. sz. 51. 18.

NYBURG, ob. Neuburg.

NYENHAUS, ob. Neu-
haus.

NYENSCHANTZ, m. o-
bronne w Wielkorządztwie Pe-
tersburskim, gdzie dawniey była
Landekrone, którą zdobyli Moskale
r. 1703. Leży nad Newą między
wielką i małą Ochtą.

NYLAND, *Nylandia*, Prow:
Szwedzka nad Golfem Finland-
skim. Znaczniejszy w niey miasta
są Ekenes, Raseborg, Helfingfors,
i Borgo.

NYMBURG, *Novoburgum*,
m. mocne Czeskie nad Elbą. Woy-
ska Saskie szturmem go dobyły r.
1634. dł. 33. 1. sz. 50. 8.

NYMPHENBOURG, pię-
kny zamek rozkofzny Elektora
Bawarskiego, niedaleko Munichu,
o pół mili. Zalecaią go piękne o-
grody i fontanny.

NYON, *Nevidunum*, dawne i
dofyć znaczne m. i Grod w Szway-
caryi w Kantonie Berneńskim, z
zamkiem z ktorego bardzo piękny
jest prospekt. Widzieć się tam da-
ie wielka liczba Inskrpcyi za
czasow ieszczce Rzymskich wyry-
tych. Dofyć jest handlowne. Le-
ży w gruncie żyznym, przy ie-
ziorze Geneweńskim, o *m.* 4 na
półn: ku w. od Genewy. dł.
23. 45. sz. 46. 24.

NYONS, m. w Delfinacie nad
Eygues, o *m.* 6 na półd: ku w. od
Montelimar, 4 na półn: ku w. od
Vaifon. Odprawuią się tam 3 Jar-
marki co rok, a targ co czwartek.
Jest tu kłaztor Reformatow, ie-
dno przeorstwo Benedyktynskie

trzy fabryki mydlane, kilka welnianych i innych materyi. Znajduje się przy tym miasteczku źródło wody mineralney, nazwane *Pontras*.

NYSLOT, zamek w Państwie Moskiewskim w Inflanciech nad rz. Narwą, blisko jez: Saymy, o *m.* 8 na półn: ku z. od *m.* Narwy. dł. 46. 30. sz. 58. 46. Nazwisko jest przerobione z tego: *Neuschloss*, czyli nowy zamek.

NYSTAD, m. Szwedzkie w Finlandyi półn: sławne zawartym tu pokojem między Szwecyą i Rosyą r. 1721, i zalecone portem dobrym. Leży nad morzem.

NYSTED, lub **NYSTED**, m. Szwedzkie na wyspie Laalandyi, niegdyś dobra klasztorne,

O

O (St. Martin) m. Fr. w Normandyi, z tyt: Margr: o *m.* 3 na półd: od Argentanu.

OAKHAM, m. Angiel. główne miejsce Rutlandyi, w Diec: Peterboroughskiej, o *m.* 24 na półn. ku z. od Londynu, 8 na z. od Peterbergha. Mieszkańcy mają prawo wybierania cła od koni podkuty, tak iż wieźdźzający do miasta, albo podkowy oddawać, albo je opłacać muszą. dł. 16. 45. sz. 51. 34.

OBALSINE, m. Fr. z Opac. fund. r. 1141, w Diec: Lemowieński; jest Cysterow, czyni 7000 liwr; o *m.* 2 od Brive.

OB DORYA, Prow: Tartaryi Moskiewskiej, która składa część Syberyi, na w. rzeki Oby. Leży prawie pod Cyrk: polarnym. M. S. Obdorskoy w pow. Berezowa nad rz. Polni, gdzie Samoiedy płacą daninę.

OBELSKIE Stwo, w pow: Wilkomirskim jedno jest z dobr tych, które uadane są Exulantom Smoleńskim Konstyt. Sejmow 1662 1670. 1679 a ośobliwie r. 1697 i

1717 w naturę dobr ziemskich obroczone, a 1775 imże ubespieczo-
ne.

OBERKIRCH, *Tpergracya*, m. i zamek w Alfacyi, za Renem, o milę od Strazburga, nal. do Bisk: Strazburskiego. dł. 25. 55. sz. 48. 35.

OBERNDORF, m. Niem. w Szwabach Rakuskich w czarnym lesie nad Nekreą, o *m.* 3 na półn: od Rothweili. dł. 26. 18. sz. 48. 10.

OBERNHEIM, ob. Ehenheim.

OBERNPERG, lub **NOBERNBERG**, piękne m. Niem. w Bawaryi, z zamkiem, nal. do Bisk. Paławskiego.

OBERTYN, m. w Woi. Połockim, teraz pod pan. Austr. w Cyrk: Halickim, na trakcie Staniławowskim, od Tyśmienicy ku półd: *m.* 3, od Załęzczykow na z. 5. Sławny zwycięstwem Polaków nad Wołochami, gdzie poległ st. Sieniński.

OBODOWKA, m. w Woi. Braclawskim, od Niemierowa na półn: *m.* 3.

OBIAN, m. Moskiewskie, w Wielkorządztwie Białogrodzkim.

OBOLA, rz. w Połockim, która wypływa z bagn Połockich, i wpada do Dźwiny.

BOLENSK, m. w Wielkorządztwie Moskwy.

BOLLACH, piękne i bardzo mocne m. Perskie, w Iraku Perskim, nad jedną odnogą Tygru, blisko Bassory. Wschodnie kraie wynoszą go, jako jeden z 4 miejsc nayroskoszniejszych w Azyi, które nazywają *rayem*. sz. 30. 15. dł. 65. 50.

OBORNIKI, m. Pol. w Woi. Poznańskim, z Stwem płacącym kwarty zł. 2300. Leży niedaleko Warty, od Gniezna ku półn: *m.* 4. Blizko znajduje się góra mająca kruszcze. dł. 40. 4. sz. 53. 9:

OBRA, dawne m. w Woi. Poznafińskim, z dawnym Opac. Cyfter. nad rz. tegoż im. od Kalifza na z. około m. 10. Leży na pogran. Kalifskim.

BRISTENFELD, Opac. szlachtetnych panien w XŃwie Wirtembergkim.

OBRYN, w Woi. Nowogrodzki mgniazdo familii Obryńskich.

OBSFELD, m. Niem. z groden, w XŃwie Magdeburkim, nad Allerą o m. 8 na pold. ku w. od Giffhorn. Należy do Landgrafia Homburkiego.

OBSLO, m. w Norwegii daw. zwane, teraz *Anflo*. ob. Anflo.

OBY, wielka rzeka Azyat: która wypływa z Tartaryi wielkiej, z jeziora Kithai, płynie przez kraj Altyn, do morza Lodowatego, zwana u Łac. *Margus*, lub *Obius*.

OCANA, m. Hiszp. w nowey KaŃtylii, w równinie miley, obfitey w wszelkie potrzeby życia, o m. 9 od Madrytu. dl. 14. 39. fz. 39. 56.

OCEAN, *Oceanus*, zowie się zebranie wszystkich morzów, które oblewają ziemię, a który podług części świata wŃhodnim, zachodnim &c. lub podług kraioy, które ogranicza Atlantyckim, IndyjŃkim &c. zowie się.

OCHELNICKIE, Stwo, w Woi. Mińskim płacące kwarty zł: 191. zamienione za dobra ziemskie Ur. Tołoczki KonŃtytucją r. 1775. i obrocone w dziedzictwo.

OCHMATOW, m. w Woiew. Kłowskiem fl. potyczką krwawą pod koniecpolskim Hetmanem. Leży blisko granic Woi. Braclawskiego, od Lifjanki na z. około m. 7.

OCHRIDA, ob. GiuŃtandil.

OCHOTSKOY, m. Tartaryi roŃkiewskiej, przy uŃŃciu rzeki Ochoty, do zatoki morŃkiej tegoż między Syberyą i KamŃzatką, płyną Moskale do KamŃzatki, nroga, ta wynosi na m. 130.

OCHSENFURT, *Bosphorus*, Oxenfurt, m. Niem. w Frankonii,

w Bisk. WurtzburŃskim, nad rz. Menem. Należy do Kanonikow WurtzburŃskich. Okolica wydaie dobre wina, od Wurtzburga nad pold. ku w. m. 5. dl. 27. 50. fz. 49. 40.

OCHSENHAUSEN, Opac. Bened. w Szwabii, między Memmingen i Biberach, na Rortama. Opat nadany tytułem Xcia Rzeszy Niem. r. 1747.

OCKAM, ob. Oakam.

OTTEVILLE, m. Fr. w Normandyi w pow. *de Caux*, o mię od Montivilliers.

OCZAKOW, *Axiace*, wielkie i mocne M. w Turcyi, w BeŃsarbii, Ńtolica Tatarow Oczakowskich. fl. batalią r. 1644. Przy tym mieŃcie Ńtoią zawŃ Galery Tureckie, dla bronienia Kozakom czyniącym niazdy weyŃcia na morze przez uŃŃcie Dniepru, który blisko tego M. do morza czarnego wpada. Obrony jest Oczakow kilką zamkami, o m. 17 na pold. ku z. od Białogrodu, 170 od KonŃtantinopola. dl. 47. 35. fz. 46. 30.

OCZAKOWSCY Tatarowie, mieszkaią między Dnieprem i DnieŃtrem w BeŃsarbii.

OCZYCE, m. w Woi. Mińskim, pod pan. RoŃŃy, od MińŃka na w. m. 1

ODENSEE, *Otonium*, OdenŃa, znaczne M. Duńskie na wyŃpie Fionii z Bisk. pod Metropolią LundeńŃkiego, o m. 18 na poŃn. ku w. od Slezwiku, 20 od Kopenhagi. dl. 28. 2. fz. 55. 28.

ODENSHOLM, wyŃsepka na morzu Bałtyckim, będąca na poŃn. OŃelli, nal. do Moskwy.

ODER, *Odera*, *Viadrus*, Odra, znaczna rzeka Niem. która bierze początek Ńwoy w Morawii we wŃ: *Giebe*. Przerzyna SzląŃk, Marchią, i Pomeranią; potym uchodzi do morza Bałtyckiego trzema uŃŃciami. Czyniła niegdys granicę PaŃstw Korony PoŃskiej od Niemiec.

ODERBERG, m. Niem. w Ńrzedniej Mar. Brand: nad Oetrą, o m. 25

na półd. od Szczecina z dobra fortecą oblaną zewsząd wodą. Wiel. w tym mieście są magazyny, rhandel znaczny o sobliwie na ryby. Inne jest tego im. w Szląsku, tegoż im. nad Odrą, o m. 5 na półd. od Racibora, który należy do domu Austr.

ODERNHEIM, m. Niem. w Xłstwie Dwoch-moſtow . w powiecie Meissenheimu, i o m. 2 na w. od Meissenheimu.

ODERHEIM, m. Niem. w Palatynacie niższym, o m. 6 na połud. od Moguncyi.

ODNOGA, termin Geogr. toż prawie co Bey, Golf, *Sinus*, zatoka morza, jeziora, rzeki &c. czyli ta część, która oderwawszy się od wspólnego łoża, wchodzi klinem między ziemię, która go zewsząd otacza, procz tego miejsca, gdzie się z twoją wodą łączy. ob. Bey. Golf.

ODOLANOW, m. w Woiew. Kaliskim, z słwem płacącym kwarty zł: 6117. Leży w pow. Kaliskim, niema nic znacznego, procz zamku w śród bagnów.

ODOWARA, lub DAROW, m. w Japonii, na wyspie Niphon z zamkiem. Wtym to mieście szczególnie i Meaku preparują perfumy *Cathou*. Wpółczeniu jest bardzo miłym.

ODRZYWOL, m. w Woiew. Sandomirskim, niegdyś dobra i gniazdo familii Odrzywołskich.

ODZIELSKO, m. w Woiew. Trockim, w pow. Grodzieńskim; między Krynkami i Grodnem, od ostatniego o m. 5.

ODZYMOT, m. Pol. w Woiew. Sandomirskim, sł. dobremi piwami.

OEDENBURG, ob. Sopron.

OELAND, Oelandya, zwana wyspą Siana, jest znaczna wyspa na morzu Bałtyckim, ku brzegom Szwecyi, blisko Prowincyi Goththii. Nal. do Krol. Szwedzkiego. Borckholm jest iey M. główne. dl. 34. 48.--35. 45. sz. 56. 12.--57. 24.

OELS, ob. Oleśnica.

OERINGEN, wieś z grodem

w Frankonii; znaczne zamkiem, w Hr. Hohenloehńskim, o m. 6 na północ ku z. od Halli Szwabskiej. Jest tu także Collegium.

OESEL, *Ofilia*, wyspa na morzu Bałtyckim, ku brzegom Inflanckim, blisko Golfu Rygi. Należy do Moskwy. Na niej m. Arensburg. dl. 39 --40. 54. sz. 57. 48.--58. 38.

OETMARSEN, m. Rzplctey Holl: w Owerisselii, w dystryckie Twentskim, o m. 3 na półn. od Oldenzeli.

OETTINGEN, *Oeni Pons*, Ottynga, m. Niem. w Bawaryi wyż. w juryzdyckiy miasta Burckhausen, nad Inną, o m. 4 na półn. ku z. od Burckhauseny. dl. 30. 22. sz. 48. 8.

OETTINGEN, lub OETING, *Oettinga*, Oettinga, piękne M. Niemiec. i Xłtwo w Szwabii, o m. 6 na półn. od Donawerty. Kray Xłtwa rozciąga się wzdłuż nam. 12. w szerz. na 8. Xżęta Oettyngency dzielą się na dwie linie, jedna jest Proteſtancką, druga Katolicką. Miasto leży pod grad. dl. 28. 20. sz. 48. 52.

OFANTO, *Aufidus*, rzeka Włoska, która oddziela Kapitanat od ziemi Barskiej, w Krol. Neapolitańskim.

OFFEMBURG, lub OFFENBURG, *Ofionis-burgum*, piękne M. Cesarckie w Cyr. Szwabii, pod protekcyą domu Austr. Wzięte było od Franc. r. 1689. wyięte jest od prawa Kadukowego we Francyi r. 1770. Mieszkańcy są Katolicy. Od Strazburga na półd. ku w. m. 5 od Bady 8. dl. 25. 37. sz. 48. 28.

OFFEN, ob. Buda.

OFFENHEIM, lub UFFINGEN, m. Niem. w Frankonii z zamkiem, w Margr. Anspachskim, o m. 3 na z. od Winsheimu.

OFFRANVILLE, m. Fr. w Normandyi wyż. o milę od Dieppy i od *Argues*.

OGLIO, *Ollius*, rzeka we Wł: która ma źródło w pow. Bryxyenckim, i wpada do Padu.

OGNIES, wieś i Hr. w Artezji, o *m.* 3 na w. od Lens.

OGRODZIENIEC, w Woi. Krakowskim z dawnym zamkiem na skale niema nic znacznego, dawniej Firleiw, i Bonerow dobra niedaleko od Lelowa.

OHIO, wielka rz. Amerykańska, w nowey Francyi. Wpada do rzeki Missisipi, ubiegłszy na *m.* 300.

OHNSPACH, ob. Anspach.

OHULOW, m. w Kiiowskim, na połu. Baryzpolu, o *m.* 5.

OIBO, wyspa Affr. ku brzegom Zangwebaru, jedna z wysp Kwirymbskich. Znajdują się tu źrzedła piękne.

OIGNY, *Angiacum*, Oania, Opac. Fr. fund. r. 1106. w Burgundy, o milę od źrzedła Sekwany, 5 od *Chatillon*. Jest zakonu S. August: czyni 4500. liwr.

OIGNIES, m. Fr. nad Sambrą między Namurem, i Charleroy, z klatztorem Kanonikow regularn.

OIGNON, Oanion, rzeka mała we Fr. wypływa z gór Wozgeńskich w Lotaryngii, przerzyna Franzkont, i wpada do rz. Saone w Talnay. Bieg ma krety na *m.* 25. Nie jest spławna, spuszcza ją jednak nią drzewa do okrętów.

OINGT, m. Fr. w Lugduńskim na wzgórcu, o *m.* 5 od Lugdunu.

OIK A, *Uria*, dawne m. Wło. w ziemi Otrantskiey, z Bisk. pod metropolią Tarenteńskiego, i z dawnym zamkiem, pod górą Apenninem, o *m.* 8 na połu. ku w. od Tarentu, 8 od Brunduzium; dł. 35. 22. sz. 40. 48.

OIRVAULT, ob. Airvaux.

OISE, *Isara*, Oezya, rz. we Fr. wypływa z gór Ardennes, o *m.* 5 na z. od Charlemont, wpada do Sekwany o *m.* 2 na połu. od Poissy. Ubiega na *m.* 45. Obfituje w ryby. Spławna jest od *Fere*.

OISEMONT, m. Fr. w Pikardy, z Kommanderyą Maltańską, z grodem, o *m.* 3 na połu. od Abbeville.

OISESAU, m. Fr. w pow. Cenomańskim, o milę od Mayenny.

OISY, m. Fr. o milę od Clamecy. Tegoż im. inne w Artezji z tyt. Hr. o *m.* 3 od Kameraku.

OKAYNIE, stwo w Woi. Wileńskim, w pow. Wilkomirskim, posiadane prawem emfiteuzy od Michała Konczy.

OKCHAMPTON, m. Ang. w Dewonshirze, o *m.* 7 na z. od Excesteru. Wyśła 2 Dep. na Parl.

OKHAM, ob. Oakam.

OKKA, wielka rz. w Państwie Moskiewskim, płynie od z. do w. pod Kalugę przez Xstwo Rezańskie. i wchodzi blisko Nowogrodu niż: do Wolgi. jest spławna.

OKMIANY, stwo w pow. Wilkomirskim, płaci kwarty zł: 136.

OKNIANY, Krolewcz: w Xięstwie Zmudzkiem, w pow. Wiel. Dyrwian, która cum attinen: płaci kwarty zł: 1446. nad rz. Windawa.

OKOPY S. Trócy, obronna forteca w Woi: Podolskim, osadzona garnizonem, naprawiona i umocniona, z rozkazu i kosztem Stanisława Augusta. Leży nad Niestrein, o *m.* 3 od Kamieńca.

OKRZEJA, lub OKRZA, m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Steżyckim. dł. 47. 4. sz. 52. 7.

OKUNIO W, m. w Woi. Mazowieckim, w ziemi Warszawskiej na trakcie Nittawskim, od Warszawy ku połu. *m.* 3.

OLANOW, m. w Woi. Wołyńskim, niema nic znacznego, od Beryczowa na z. *m.* 6.

OLAWA, lub OHLAU, m. Szląskie w Xstwie Brzegskim, z wspaniałym zamkiem, nad małą rz. Olawą, wzięte jest od Prusakow r. 1741. o *m.* 4 na połu. ku z. od Brzegu.

OLBROM, lub WOLWRAM, stwo w Woi. Krakowskim, leży w pow. Xiążkim. Jest tu klasztor Kanonikow regul.

OLDENBURG, *Oldenburgum*, znaczne, i mocne M. Niem.

stoleczne, Hr. w Westfalii, z wspólnym zamkiem, który służy mu za Cyta-
tadellę. Miasto i Hr. należy do Kro-
la Duńskiego, pochodzącego z do-
mu Hrabów z Oldenburga, a kto-
ry dał je w zamian Xciu Hol-
sztyńskiemu, za Holstyn Xcy r. 1773
Leży nad rz. Hientą, w kraju bar-
dzo żyznym i obfitym w konie, o m.
9 na z. od Bremy, 18 od Embdeny,
29 od Monasteru. dł. 24. 42. sz. 53.
12. Hr. Oldemburskie i Delmenhorst-
skie położone jest między Fryzją,
Bisk. Monasterkim, Xstwem Bre-
meńskim, i morzem Niemiec: Roz-
ciąga się wzdłuż na m. 22, wszerz
18. Bogate jest w pasze dobre, ili-
czne stada, w położeniu bardzo wy-
godnym dla handlu.

OLDENBURG, dawny za-
mek w Hr. Lippeńskim, między Lip-
pą i Paderborną.

OLDENBURG, lub ALTEN-
BURG, mierne M. z grodem w Wa-
gryi, o m. 10 na półn. od Trawe-
mundy. Cesarz Oto I. podbił ten
kraj, i postanowił tu Bisk. który
był przeniesiony do Lubeki. Nale-
żało do Xżąt na Holstynie-Gottor-
pie. dł. 28. 50. sz. 54. 20.

OLDENDORP, lub OLDEN-
DORF, m. Niem. w Cyr. Westfalii,
w Hr. Schawenburskim, blisko We-
zery; sławne jest potyczką r. 1633.
o milę od Schawenburga. dł. 28. 10.
sz. 56. 19.

OLDENZEL, *Salia vetus*,
m. w Rzpłtey Hollen. w Prow. O-
weristelli, o m. 3 od Oetmarsen, 10
na w. od Dewenteru. dł. 24. 33.
sz. 52. 22.

OLDESLO, *Odeslora*, m.
Niem. w Wargryi, należy do Kro-
la Duńskiego, który go bardzo dobrze
ufortyfikował r. 1688. Leży nad
Trawą, o m. 7 na z. od Lubeki, 10
od Hamburga. dł. 28. 1. sz. 53. 58.

OLEKMINSK, m. w Sybe-
ryi w pow. Jakuckim, nad rz. O-
lekmą.

OLENDORF, m. Niem. w
Cyr. Saxonii niższej w Xstwie Wol-

fenbittel, niedaleko od Wezery,
na półn. Bewerny.

OLFNDRY, kępa oblana Wi-
słą pod Warłzawą, misie miejsce do
przechadzki, nal. do domu Saskie-
go.

OLERON, *Olario*, wyspa ma-
ła we Fr. ku brzegom Santonii, o
m. 2 od lądu. Długości, ma m. 5.
szerokości 2, a wokoło 12. Jest bar-
dzo żyzna. Liczą w niej na 12 tysię-
cy mieszkańców. Obronna jest zam-
kiem, dobrze unocnionym. Wcze-
ście Ligi swey opanowali ją Rupa-
lanie, i trzymali ją do r. 1626. w
którym Ludwik XIII. podbił ją ra-
zem z wyspą *de Re*. Mieszkańcy
są bardzo biegli marynarze.

OLESKO, Oletzko, zamek Pru-
ski w Sudawii przy mieście *Mar-
grabowa*, które od Margrabi Al-
brecht swego założyciela ma nazwi-
sko. Leży przy pograniczu Litwy.
Blisko jest tego im. iezioro.

OLESZKOW, stwo w Mści-
sławskim, teraz pod pan. Rosyi.

OLESKO, m. w Woi. Wo-
łyńskim, sławne urodzeniem Jana
III. r. 1629. Dobra niegdyś familii
Sienińskich, blisko gdzie Styr ma
swe źródło, od Brodów na półn.
ku z. w gruntach bardzo żyznych.

OLESNICA, lub Oels, *Olsa*,
piękne, mocne, i dosyć znaczne M.
Szląskie, z tyt Xstwa. Nal. do do-
mu Wirtemberskiego. Zdobi go bar-
dzo piękny pałac. Jest o m. 9 na
w. od Wolawy, 8 od Wrocławia.
dł. 34. 55. sz. 51. 26.

OLESNICA, m. w Woi. Kra-
kowskim, w dekanacie Pacanow-
skim leżące w pobliżności Ostolina,
dziedzictwo niegdyś i gniazdo fami-
lii Oleśnickich, od których przelzło w
dom Lanckorońskich. Zbigniew O-
leśnicki Kardynał Biskup Krakow.
wystawił tu kościół z ciołu, który
potomkowie zarażeni herezyą
zbor swoy obrocili byli. dł. 40. 22.
sz. 52. 6.

OLESZNA, m. w Woi. Ki-
jowskiem, przy uyciu rzeki tegoz

im. która wpada do Worskli. Jest pod pan. Rossyi, od Achyra na północ.

OLESZYCE, m. w Woi. Ruskim, a pod pan. Austr. w cyr. Belzkiem, w dobrym położeniu, o m. 2 od Lubaczowa na z.

OLEWSKO, m. w Woi. Brzeskim Litt: dosyć znaczne, z starym zamkiem, nad rz. która wpada do Prypecia, od Dubrowicy na w. około m. 10.

OLETTE, m. Fr. w Ruslylonie o m. 2 od *Pillefranche*.

OLEXINIEC, nowy i stary, dwa m. blisko siebie leżące, w Woi. Wołyńskim, przy granicy Koronu Austr. w grantach bardzo żywnych, o m. 2 od Podkamienia.

OLHA, jezioro znaczne w Woi. Mińskim długie na m. 3 a 2 blisko szerokie, z którego wypływa rz. tegoż im. uchodząca do Beresyny. Leży na w. Switłocza, o m. 6.

OLIEROUE, m. w Arwernii, 6 na z. od Montbrison.

OLINDA, lub **PERNAMBUCO**, Amerykańskie w Brezylji w Kapitanacie Fernambuckim z Bisk. pod metropolią S. Salvador. Jezuici tu mieli wspaniałe Kollegium. Wzięte było od Hollend. r. 1630. i nazwali go Oliudą, ale Portugalczycy kowie mianują go raczej *Pernambuco*. Ztąd naywięcey wychodzi drzewa Brezyljowego. dl. 342. 30. sz. pold. 8. 12.

OLIOULES, m. Fr. w Prowancyi otoczone ogrodami oliwnymi, o mile na z. od Toulon.

OLITA, *Oliba*, bardzo piękne m. Hiszp. w Nawarze, stol: potatu (*Merindada*) tegoż im. Krowie Nawarry tu niegdyś swą mieł rezyd. Leży w kraju wesołym i znanym na trakcie z Pampelony do Saragossy, o m. 8 na półn: od T. 8 od Kalahory. dl. 16. 12. z. 42. 20.

OLITA, m. Krolewyszczyna w Woi. Trockim z Ekonomią, w

dobrym położeniu nad Niemnem na trakcie z Warszawy do Nittawy. Tu Konstytucyą r. 1775. przeniesione zostały sądy z Merezca i Trokowie dla wygodniejszego położenia, od Merezca m. 4. od Kowna 10. od Grodna 15.

OLIVA, m. Hiszp. w Krol. Walencyi, o m. 15 na z. od Xatiwy.

OLIVARES, m. Hiszp. z tytułem Hr. w Kastylii dawney, o m. 7. na pold. ku w. od Walladolidy.

OLIVENCA, *Evandria*, *Oliwentia*, Oliwenza, bardzo mocne, i wielk'ey wagi m. w Portugalji, w prow. Alentejo. Hiszpanie go dobyli r. 1658. i traktatem Lizbońskim powrocili go Portugalczynom 1663. Leży w obfzerney równinie blisko Gwadyany, o m. 6 na pold. od Elvas, 16 na w. od Ewory. dl. 11. 12. sz. 38. 28.

OLIVES, Opac. Bernard. w Narbonnii, czyni 4000. liwr.

OLIVET, m. Fr. o milę od Orleaus. Tegoż im. Opac. Cyfter: o m. 2 od Komorentin, czyni 2500 liwr.

OLIWA, *Oliva*, m. w Woiewodz. Pomorskim, sławne dawnym i bogatym Opac: Cyfterfow fund: około r. 1170. od Sobielawa Xcia Pomor: z wspaniałym klasztorom, który Gdańszczanie zburzywszy w r. 1577. na odnowienie jego 20000 zł: zapłacić musieli. Kościół tu jest przepyszny, zawiera ciała 77 Xiążąt Pomor: i liczy 40 ostarzow przyozdobionych gustownie. Pałac Opata i ogrod z perspektywą rznąją do morza jest bardzo piękny. Pisarze twierdzą, iż to Opac: było w początku Benedyktynow. Sławna jest Oliwa traktatem za pośrednictwem Francyi między Polską i Szwecyą r. 1660 zawartym. Jest o milę od Gdańska, 24 od Torunia. dl. 36. 34. sz. 54. 26.

OLIWNA góra, *Mons Olivarum*, *la Montagne des Oliviers*, it. góra w Palestynie, o 600 krokow od Jeruzolimy na w. oddziela ją od

miaſta rz. Cedron, i dolina Jozafat. Jeſt o 3 wierzchołkach; z ſzredniego z nich Chryſtus P. do nieba wſtąpił.

OLKIENIKI, m. w Woiew. Trockim, ſławne Konfederacją Olkieniicką czyli raczey krwi obywatelſkiej rozlanie r. 1700. Jeſt Krolewſzczyna, płaci kwarty zł. 4683. Leży na pograniczu Wiſieſkim, przy rz. Mereczu, o m. 13 ku z. od Ofzmiany.

OLKUSZ, Ilkuſch, *Ilcuſſii Montes, Ilkuſhium*, m. w Woiew. Krakowſkim, ſławne górami bogatemi w ſrebro, cynę i ołow. Auguſtynianin nieiaki imieniem Grzegorz rodem z tego m. odkrył je pod pan. Kazimierza W. Ciągną ſię one na milę w około Olkuza. Doſtawano tu w jednym roku ſiebra na 6000. grzywien, a ołowiu 5000 cetrarow. Zalane one z czalem wodą zoſtały, ale odnowienie, i przywiezienie ich do użytecznego ſtanu będzie winien narod ſzczęśliwemu Stan: Auguſta panowaniu. Dwor Wiſieſki proponował Rzeczypoſpolitey otworzenie ich, a Komiffya Skarbu oſiarowała nadgrode, któryby podał ſpoſob wyciągnięcia z zup wody. Miasto jeſt małe, ma klasztor Auguſt: Leży w niemiley okolicy w poſzrod gór, od Krakowa na poln. ku z. m. 5. dl. 37. 25. ſz. 50. 26.

OLME, m. Fr. w Arwernii, o m. 4 od Thiers.

OLMEDO, m. Hiſzp. w Kaſtylii dawney, nad Adayą, o m. 12 na poſd: od Walladolidy.

OLMUTZ, *Olomutium*, Ołomuniec, weſole, mocne, i jedno z nayıpięknieyſzych miast Niem. ſtołeczne dawniey Morawii, z Arcy - Biſkupſtwem z ſławną Akademią. Zdobi go Kollegium, wiel: i piękne budowle. Jeſt handlowne, i bardzo ludne. Wzięte było od Prufakow r. 1741. a odebrane od Ceſar: 1742. Krol Pruſki r. 1758 od oblężenia jego odſtąpił był

przymuſzony. Sławny jeſt trakta-tem wiecznego pokoju między Macieiem Kroleu Węgieſkim, i Kazimierzem IV. Kroleu Polſkim r. 1474. Leży nad Morawą, o m. 32 na poln. ku w. od Wiednia, 39 na poſd od Wrocławia. dl. 35. 10. ſz. 49. 30.

OLONE, *Olona*, wyſpa, zamek, M. i port Franc. w Pikrawil niżej, z tytułem Hrabstwa, o m. 9 na z. od Luçon. Wziſtykie te mieyſca iedne ſą prawie przy drugich. Miasto ſię zowie *les Sables d' Olone*, i ma 2 parafie, klasztor Bened. i Kapucynow, o m. 103 od Paryża. dl. 15. 42. ſz. 46. 29. Jeſt Margrabstwo tego im. w Hrabſtwie Weneſyńskim, blisko *Vaiſon*.

OLONICZ, m. w Paſtſtwie Moſkiewſkim, ſławne rudą żelazną i mineralnemi wodami, ktore wla- wił Piotr W. używając ich. Leży między Ladogą i Onegą jeziorami, o m. 48 od Petersburga. dl. 51. 55. ſz. 61. 26.

OLONZAC, m. Fr. w Langwedocyi, blisko kanału Lanżwedocyi.

OLŚIANY, m. w Woi. Wiſieſkim, od Ofzmiany na poſd. 3.

OLSZANKA, Stwo w pow. Trockim.

OLSZANKA, m. w Woi. Ki- iowſkim obwarowane, niedaleko rz. Roſſy, od Oſtrego o m. 2. Tam- że m. Oſzance, opalane, nad zbiegiem rzek Mazniku i Oſzanki, ktore potym uchodzą do Roſſy. Oſzank, m. Roſſyickie, w Wiel- korządztwie Woroneckim.

OLSZOW, Stwo w pow. Szczerzeckim, teraz pod pan: Austr. w Cyrk: Wielickim.

OLSZOWA, dobra i gniaz- do Domu Oſzewſkich, w Sieradz- kim, leży blisko Piotrkowa.

OLSZTYN, doſyć znaczne m. w Woi. Krakowſkim z Stwem pla- cącym kwarty zł. 8060, przyo- bione zamkiem poblizkim

yrze, zalecone hutami, i łalami obłzernemi, jest blisko Warty, od Lelowa około *m.* 8 na z.

OLSZTYNEK, *Allenstein*, *m.* w Xłwie Warmińskim, stot. dystryktu swego wybudowane r. 1367 z zamkiem nad rz. Allą: Na leży do Kapituły, od Guttitadtu na pold: *m.* 3. dł. 45. 6. sz. 54. 8.

OLTEN, Olta, *m.*: Szwaycarskie z grodeń, w Kantonie Soloturny, nad rz. Aarą przy uysciu Dinnery, gdzie poławiają się raki z natury czerwone, o *m.* 2 od Arburga. dł. 25. 10. sz. 47. 20.

OLTYWA, lub OLTWA, *m.* w Woi. Kiiowskim pod pań: Rosyjski, obwiedziona wałami, przy zbiegu rzeki Korol i Oltwy.

OŁOBOK, *m.* w Woi. Kaliskim sławne bogatym klasztorem Panieńskim, nakształt zamku wybudowany, o *m.* 2 od Kalisza.

OŁOMUNIEC, ob. Olmutz.

OŁYKA, piękne *m.* w Woi. Wolyńskim, z wspaniałym zamkiem, kolegiatą i szkołami. Ma tytuł Xłwa dla sławnego Domu Radziwiłłow, ktorzy tu często mieli rezyd. Bezskutecznie r. 1651 o wzięcie jego kufili się Kozacy, a 1752 wielką od ognia poniosło szkodę. Leży na z. Klewania przy bagnie. dł. 48. 7. sz. 53. 5. Ordynacya Olycka r. 1589 od Mikołaja, Albrychta i Stanisława Xżąt Radziwiłłow założona była.

OMAGE, *m.* w Irlandyi, w hr. Tyronii, deputne na Parl.

OMAGUAS, Omagwowie, narod Ameryki pold: nad brzegiem rzeki Amazonow osiadły. Uzdobą jest u nich mieć głowę pławo, przeco ie dzieciom między uwoma tarcicami ścisakaia.

OMBLA, rz. w Rpltey Raguzanskiej uchodzi do morza w portie S. Croir, czyli *Gravosa*.

OMBRIE, ob. Spolet.

OMBRONE, *Umbro*, rzeka w Xłwie Toskańskim, wypływa pow. Siemieńskiego, i wpada

do morza.

OMER, (S.) *Audomaropolis*, niegdys *Sitieu*, Sentomer, mocne i znaczne *M. Fr.* w Artezji, z zamkiem, grodem, i z Bisk: pod Metropolia Kameraceńskiego. Katedralny kościol jest tu przepyszny, budowle bardzo piękne. i bogate Opac: Bened. Leży nad rz. Aą w środku bagna ktore go mocnym czyni, o *m.* 3 od Aire, 6 od Bergues, 8 na pold: od Dunkierki i Kaletu, 54 od Paryza. dł. 19. 55. sz. 50. 44. Blizko S. Omer są pływające kępy, ktore można porużyć, w ktorą kto chce stroneć. Fabryka także dobrej tu tabaki czyni go sławnym.

OMMLANDIA, ob. Groninga.

OMURA, *m.* Japońskie, stot: Xłwa partykularnego w Prow. Fisen, wgłęb beyu. Surymanda pierwszy był z Xżąt Omurkich, ktory przyjął Chrześcianizm. Z tym Krolestwem to wiele krwawego poniosło prześladowania,

ONANS, w Frantzkoncie, o *m.* 3 na z. od Montbeliardu. Dawniej tu było Opac.

ONEGA, rzeka i jezioro w Państwie Rosyjskim, między Karelią Moskiewską, Wielkorządztwem Karpagolu, i Karelią Szwedzką, rzeka bierze początek w Wielkorządztwie Karpagolu, i daje nazwisko krainie zarosłej łalami; wpada do morza Bałtyckiego.

ONEGLIA, *Onolia*, piękne i wesole *M.* zawarte w Państwie Genneńskim, z tyt: Xłwa i portem namorzu śródziemnym; Na leży do Krola Sardyńskiego, iako i Xłwo, ktore się z 3 dolin składa. Obfituje w drzewa oliwne. Francuzi go szturmowali r. 1692. Nie będąc obronne dobrze, często podczas wojen Włoskich, częste i odbierane było. Oyczyzną jest sławnego Jędrz. Doria. Leży blisko rzeki. o *m.* 12 od Conis, 25

na półd: od Turynu, 13 od Nice, 20 od Genuy. dł. 25. 36. łz. 43. 55.

ONIKSZTY, lub ONISZTY, m. w Woi. Wileńskim z Stwem płacącym kwarty zł. 5989. w okolicy wielkie są lasy. Leży przy rz. Święta od Wilkomierza m. 4. Tu łądow ziemskich repartycją zniósł Scym r. 1775, i w samym ie postanowił Wilkomierzu.

ONISZKI, Stwo w Woi. i pow. Trockim płacące kwarty zł. 1010.

ONOLTSBACH, to jest Anspach.

ONNANS, ob Ornans.

ONTARIO, ob. Frontenac.

ONUFREY, (S.) Opac. Greckie zakonu S. Bazyłego, w Woi. Mściwawskim.

ONZAIN, m. Fr. w pow. Blezeńskim, o m. 4 od Blois.

OOSTBURG, *Oostburgum*, m. z grodem w Flandryi Holl: o milę od *Ecluse*. Xzę Maurycy opanował go był r. 1604, i fortyfikacye jego rozrzucił. dł. 20. 59. łz. 51. 20.

OOSTERGO, *pagus orientalis*, powiat Fryzji Holl: w nim m. *Oostmahron*.

OPALENICA, m. w Woi. Poznańskim ktore dało początek imieniowi Opalińskich, założone od ich przodków, i od spalania pięciu na tym mieyscu heretyków nazwane, iako piśze Niesiecki, z kąd i sami piśząc się na Opalenicy, nazwani byli Opalińskimi. Zdobią go kościoły i dawniey pałac. Leży w poblizkości Sierakowa, teraz zniszczone. Ma wiel. lasy.

OPALIN, m. w ziemi Chelmskiej, Krolewfczyczna, płacąca kwarty zł. 1491, m. 4 od Lubomli. 7 od Maciejowa. Leży nad Bugiem.

OPATOW, *Opatovia*, dawne i znaczne m. w Woi. Sandomirskim, mieysce feymików Woiewodztwa, ozdobne wspaniałym kościołem, i kłafztorzem Bernard. bardzo w miłym położeniu, i w

gruntach dobrych. Miewa walne iarmarki. od Sandomierza m. 4 od Urzędowa 3, od Lublina 13, od Krakowa 20. dł. 43. 7. łz. 51. 8.

OPATOWEK, *Opatovecum*, m. w Woi. Kaliskim, niema nicznaznego.

OPATOWIEC, *Opatovecia*, m. w Woi. Sandomirskim, dołyć obfzerne, osiadłe żydami handlującymi, z kłafztorzem Dominikanow. Leży blisko Wisły, o milę od Wiślicy.

OPAWA, ob. Troppau.

OPESKIE, Stwo w Woi. Wileńskim, w pow. Braclawskim, płaci kwarty zł. 4409; zostaie w possessyi emfiteutyeczney Graffow Manuzzi. Leży o m. 2 ku w. od Dryświaty.

OPOCZKA, m. Rossyiskie w Wielkorządztwie Pleskowskim, na wyspie oblaney rz. Welika, ktore jest stolicą Kancellaryi Gubernium Pleskowskiego. Od niegoza leżą m. Krosnoy, Welia, i Woroniecz.

OPOCZNA, m. w Rusi Moskiewskiej, w dystrykcie Gadyckim.

OPOCZNO, m. powiatowe w Woi. Sandomirskim z Stwem płacącym kwarty zł. 2424. Jest nadruynowane, zdobią go kościoły. Sławne czasowym mieszkaniem Kazimierza W. w zamku te fzcze stojącym nad rzekami Drzewicą i Węglanką. Sądy ziemskie tamże się sądzą. Leży nad rz. Iłczą, od Inowłodza m. 2. od Koniskich 3. Powiat Opoczyński feymikuie w Opatowie, ma elekcyą w Radomiu. Kray jest żyzny, mający góry kamienne, obfity w owoce. dł. 43. 4. łz. 53. 5.

OPOLE, obfzerne m. w Woiew: Lubelskim ozdobne pięknym pałacem i ogrodem Xżąt Lubomirskich, do ktorych należy; dawniey było Słupeckich. Jest osiadłe w miłym położeniu, od Łukowa m. 12. od Warszawy 22. dł. 44. 4. łz. 51.

OPOROW, w Woi. Łęczyńskim, gniazdo zacnego domu Oporowskich, z klasztorem Paulinow, i zakon: który tu wywarcił Władysław Oporowski, Biskup Kujawski.

OPPA, mała rzeka w Szląsku, bierze początek w Morawii, płynie przez Jagerndorff, i uchodzi do Odry.

OPPAYZYP SA, rz. w Woi. Wolińskim, która łącząc się z Irszą, czynia rz. Ster.

OPPEDE, m. Fr. w Hr. Wenneński, o m. 2 od *Cvaillon*. Parafią administruje 5 Kanoników.

OPPELEN, Oppeln, *Oppolina*, *Oppolun*, Oppol, mocne M. i znaczne Xiwo w Szląsku z zamkiem, z Kapitułą znakomitą i Kołlegium. Leży nad Odrą w pięknym położeniu, o m. 18 na półn. od Oppawy, 14 od Wrocławia. dł. 35. 32. sz. 50. 44. Xiwo Opolskie składa prawie piątą część Szląska. Ma wielkie mnóstwo zwierzyny, obfiterne łąki, i liczne kuźnie. Należy do Króla Pruskiego.

OPPENHEIM, *Oppenheim*, m. Niem. z brodem w Pałatyńacie niższym Renu. Zruynowane było od Francuzow r. 1689. Leży na górze w kraju żyznym, blisko Renu, o m. 3 od Moguncyi, 5 od Wormacyi.

OPPIDO, *Oppidum*, m. Włoc. w Kr. I. Neapolitańskim, w Kalabryi dal. z Buk. w sufr. Reggiońskiego. Leży pod Apenninem, o m. 10 na półn. ku w. od Reggio, 7 na poł. ku w. od Nikotery. dł. 14. 14. sz. 38. 18.

OPPORTUNE, (S.) m. Fr. w Normandyi, o m. 5 od Carentan, 1 od Morza.

ORADOUR, m. Fr. w *Auvergne*, w Dyec: S. Flour.

ORADOURFANOIS, m. Fr. w Piktawii, o m. 2 na półn. od Confolens.

ORADOUR-SUR-VAIRS, wiel. m. Fr. w Piktawii, o m. 6 na półn. ku w. od Confolens.

ORADOUR-sur-Glane, m. Fr. w Piktawii, o m. 1 na półn. ku w. od Confolens, 2 na w. od *Rochechouart*.

ORAISON, m. w Frowancyi z tytułem Margr. przy Durance, o m. 3 na w. od *Forcaquier*.

ORAN, bardzo mocne, i wielkie wagi M. w Afr. w Barbaryi, w Królestwie Tremeseńskim, z kilką zamkami i wbornym portem. Kardynał Ximenes dobył go r. 1509. Algerczykowie go odebrali r. 1708. Hr. Mortemar nazad go znowu dla Hiszpanii odebrał r. 1742. Leży o jedno rzucenie kamienia od morza, poczęści na równinie poczęści na przep. ścistej górze, na przeciwko Kartageny, o m. 1 od Martalkwiwuru. 20 na półn. ku w. od Tremecen, 50 na półn. ku z. od Algeru. dł. 17. 40. sz. 37. 40.

ORAN, m. w Woi. Trockim z stwem kwarty 2044. zł: czyniącym, w possessyi emiteutyeczney Brzołtowski, blisko rz. Mereczu, na trakcie Wileńskim, od Grouna m. 14. od Wilna 11.

ORANGÉ, *Arausio*, Arauzyk, dawne, i znaczne M. i Xiwo Fr. przyłączone do Delinatu z Bisk. Suffr. Arelateńskiego, kilką klas. rami męzczyzn i paucien, Akademią i wielą zabytkami starożytności ozdobne. Długo miało swych ofsbnych Xząt z domu de Nassiu; ale utracone było Fr. traktatem Utrechickim. Kilka w nim Konceyliow odprawiało się. Najślawniejsze zaś iestr. 29. Leży na pięknej równinie, skropionej kilką rz. o m. 5 na półn. od *Avignon*, 22 na półn. ku w. od Montpellieru. 20 na półn. ku z. od *Aix*; 41 na poł. od Lugdunu, 141 na półn. ku w. od Paryża. dł. 22. 23. 33. sz. 44. 9. 17. ob. *Notre Dame*.

ORANGÉRBURG, dawniej Botzan, *Botzavia*, *Arausius Castrum*, zamek wspaniały, i m. Niemiec. w Elektoritwie Brandeburskim nad rz. Hawel, o m. 8 na półn.

ku ^o z. od Berlina.

ORANIEN-BAUM, m. w XŃwie Anhalt-DeŃlau, dobrze za- ludowane, z pięknym pałacem, i rozkoŃsznemi ogrodami, o m. 4 od DeŃlau.

ORANIENBAUM, m. Mo- skiewskie nad odnogą Finlandzką zamkiem KronŃtadu z wŃpianm zamkiem, w którym da się wdzie pokoie naywytworniej ozdobione od Katarzyny II. od Petersburga, m. 6.

ORANIENBURG, m. w Ńrzedniej Marchii Brandeburskiej niedaleko Berlina. Tegoż im. m. Mosk. w Wielkorządztwie Jeleckim.

ORANIENSTEIN, zamek Xcy w Hr. NaŃlau-Dietz, nad rz. Lohu.

ORAWA, *Arva*, m. Węgier- skie stol: Hr. *Comitatus Arvensis*; zawierającego 2 dystrykty, ozdo- bione zamkiem na górze; ztąd i wyszła familia kwitnąca w Policzce Komorowskich, z Orawy, i z pobliz- kiego Hrabstwa Liptowa si piŃz. Leży o m. 9 od Kozyc.

ORBAIS, m. i Opac. Fr. fund. r. 680. w Dvec. SweŃfyonskiej, o m. 6 na pod: ku w. od *Chateau- Thierry*. Zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

ORBT., *Urba*, Orba, piękne, miłe i dawne M. i powiat Szway- carski w krain Wodzkim. (*Vaud*) rzd nim kantony Berneński i Fryburski. Leży nad rz. Orb, o m. 16 na pod. ku z. od Berny, 11 na pod. ku z. od Fryburgu. dl. 24. 22. Ńz. 46. 42.

ORBEC, *Orbecum*, m. Fr. w Normandyi, w Dyecezyi *Lisieux*, nad ma rzeczk wpadającą w *Touque*, o m. 4 na pod: ku w. od *Lisieux*.

ORBESTIER, Opac. Fr. fun- dowane w tym wieku, w Dyecezyi Luzoskiej, o m. 2 na pon. ku z. od Talmondy, zakonu S. Bened. czyni do r. 4000. liwr.

ORBITELLO, *Orbitellum*,

M. mocne WloŃkie w Toskanii, w Sieneskim pow. w paŃwie *delli Presidii* wŃrd Ńrawu Ńlonego, przy rz. Albegna i tuż przy morzu; z zamkiem, m. 23 na pod. ku z. od Sienny, 34 na pod. od Florencyi. dl. 28. 45. Ńz. 42. 28.

ORCADES, *Orcaedes*, Orka- dy, wyspy na pon. Szkocyi, od ktreje one są oddzielone kanałem na m. 5 długim, na 4 szerokim. JeŃt ich 28: nayznaczniejŃza z nich zo- wie się Pomona, czyli Mainland. Ro- dzi się tam tylko iczmieni. Ma do- bre pastwiŃka, zywajce bydło, któ- rych miŃo Ńlone obywatele prze- da, iáko też ryby, masło, loy, i Ńkrki krulicze. Obywatele taniej- si podg Anglik, są bardzo glu- pi i wielcy Ńgarze. Mwi ięzykiem GŃskim. PoŃyaj jednego Dep. na Parl. wraz z wyspami Szetland- zkiem.

ORCHOW, m. w ziemi Chelms- kiej w dobrym położeniu, poła- rami Ńpustolzone; jeŃt nad Bugiem, od Włodawy, o mi. Gniazdo domu OrchowŃkich.

ORCHIES, *Orgiacum*, da- wne m. Fr. w Flandryi, Ńtteczne powiatu tegoż im. Leży między *Tournai* i *Douai*, o m. 4 na pod. ku w. od Lilli. dl. 20. 55. Ńz. 50. 28.

ORCHIMONT, powiat w XŃwie Luxemburskim przy rz. Se- moy, o m. 4 na pon. od Sedanu.

ORCINES, m. w *Auvergne* w Dyecezyi Klermontskiej.

ORCIVAL, m. Fr. w *Auver- gne* przy *Mont d'Or*, o m. 4 na po- ldnie ku z. od Klermontu. JeŃt tam Kapituła z 12 Kanoników złożona.

ORDACHE, ob. *Urdache*.

ORCZYCA, m. w Kiiwskim, nad rz. tegoż im. doŃy osiadłe, nal- do Moskwy, o m. 2 na z. od Lu- komli.

ORDAU, m. w SzŃku z zam- kiem w XŃwie Oppawskim. Należ- ży do Kawalerów Teutońskich.

ORDINGEN, albo URDIN- GEN, *Castra Ordeonii*, m. Niem.

w Elektorstwie Kolońskim. Marszałek *Guébriant* zbit tam Hesseyczyków r. 1641. i dobył miasta r. 1642. Leży nad Kenem, o *m.* 5 na półn. od Duffeldorpu.

ORDÓRF, albo Ódruf, M. w Thuryngii, w Hr. Gleychen, z dofyć dobrym zamkiem nad rz. Or; o *m.* 4 na połd. od Gothá. Miało to handluie zbożem. drzewem, tarciami, papierem i innemi towarami. Należy do Hr. Hohenloheńskich, jako lenność domu *Saxe Gothá*.

ORDUNÁ, *Ordunia*, m. Hiszpań. w Biskai; o *m.* 12 na połd. od Bilbao, otoczone wysokimi górami. dł. 14. 15. sz. 43. 10.

OREBRO, *Orebro*, m. Szwedzkie w Nerycyi, z dawnym zamkiem nad Troszą, o *m.* 30 na połd. ku z. od Sztokolmu. dł. 53. 30. sz. 59. 12.

OREL, góra w Delfinacie przy Die, gdzie znajdują się wody mineralne dobre na febrę tercianną.

OREL, m. Moskiewskie nad rz. Okką stol: powiatu swego leżącego w nowey Rusi.

ORELGORODOK, m. Moskiewskie w Xstwie Permieńskim są dobra nal. do Graffow Stroganow, przy rz. Czutzowaia.

ORELLANA, m. Hiszp. w Estremadurze, z tyt. Margr. nad rz. Gwadyana;

ORENBÖRRG. M. Mosk: Azyatyckiej w Tartaryi, nad rz. Or; przy iey uściu w Jaik; fund. r. 1742. stołeczne iest powiatu tegoż im. w którym kilka zamków znajdują się. Handel tam prowadzą Tatarzy Bukarowie, którzy tu przykrawiają materye iedwabne i welniane swoiey roboty ze wszelkimi towarami Indyjskimi:

ORENOQUE, *Rio Paria*, *Orenocus*; Orynoka, wielka rz. Amerykańska w *Terra-firma*. Ma swoje źrzedło w Popayanie, i wpada w morze przez szczęście uściew znaczneyzych. Nad brzegami

tey rz. mieszkaią dzicy ludzie przystoyni i czuli, mieszkający w lecie na ziemi, a w zimie na drzewach, aby uniknęli zalania wody. Nazywaią ich Karaibami, Othomakami; Entabilladami i Bokuami. Chodzą goło, nos i uszy przyozdobiaią kleynocikami, i noszą kolnierze na łzyi zrobione z zębów ludzi umarłych, których pozabiali. Ich rządca iest obowiązany mazać swą krwią chorych, i częstokroć z tego umiera. Zyią z połowu ryb i z polowania. Jeżeli żona porodzi dwoie dzieci naowczas maia to za dyzhonor mężowie. Ustawicznie toczą między sobą wojity. Krzyztof Kolumbus odkrył tę rz. r. 1498:

ORENCE, *Auria*, *Aqua calida*, dawne M. Hiszp. w Galicyi z Bisk. Suffr. Kompostelkiego, sławne przez swe łaźnie zdrowe. Mówią iż część tego miasta leżąca pod górą, gdy naytęższego doznaje zimna, druga zażywa miłey wiosny. Leży nad Minho; na korey piękny most o iedney arkadzie znajdują się; o *m.* 19 na połd. ku w. od Kompostelli; 26 na półn. ku z. od Bragancyi, 92 na półn. ku z. od Madrytu. dł. 10. 8. sz. 42. 16.

ORESKA, M. Moskiewskie w Karelii, z dobrym zamkiem wystawionym przez Piotra W. na obronę Petersburga.

ORESMAUX, ni. Fr: w Pi-kardyi, o *m.* 3 na połd. od Amiens.

ORFA, Ourfa, *Edessa*, M. znaczne i bardzo ludne Azyatyckie w Diarbeku. Robią tam piękne sukno czarne. Widzieć się daia w tym mieście piękne starożytności ostatki. Leży na w. Eufratu; o *m.* 33 na połn. ku w. od Alepu. dł. 55. 20. sz. 36. 20.

ORFORD, *Órfordia*, m. Ang. z tyt. Hr. i małym portem w Suffolku, o *m.* 24 na połn. ku w. od Londynu. Poisła z Dep. na rurl. 21. 18. 54. sz. 52. 10.

ORGE, mała rzek, w Wyspie Hr. biorąca swe źrzedło na z. Dur-

dann, i wpada w Sekwanę przy Athis, o m. 4 na pold. od Paryża.

ORGELET, m. i grod Fr. w *Franche Comté*, przy źrzodle Waluzy, o m. 3 na pold. ku z. od *Clermont*.

ORGON, m. Fr. w Prowancyi, o m. 4 na pold. ku w. od Awenionu przy *Durance*.

ORIA, ob. Oira.

ORIENI, l'ort Fr. w Brytani w odnodze *Saint Louis*, o m. 2 na pold. ku w. od Hennebundy. Wstawione tu jest około r. 1720. piękne miasto, gdzie kompanii niemieckiej znadowały się wielkie magazyny. Anglicy usiłowali go opanować r. 1740. dl. 14. 12. sz. 27. 45.

ORIGNY-SAINTE-BENOÎTE, m. Fr. w Fikarayi nad Ożą z Opac. Bened. o m. 3 na w. od *Saint Quentin*; fund. r. 6-4. czyni. do r. 1500. 100. liwr.

ORIHUELLA, *Orcelis*, M. znaczne Hiszp. w Krol. Walencyjskim z Bisk. Suffr. Walencyjskiego, i akademią. Leży na gruncie żyznym i obfitującym we wszystko, nad rz. Sugera, o m. 14 na poln. od Kartageny, 14 na pold. ku ... od Alikantu, 21 na pold. od Walencyi. dl. 17. 12. sz. 32. 52.

ORISTAGNI, *Ufellis*, dawne M. na wyspie Sardynii z Arcybisk. na brzegu zachodnim Gólfu tegoż im. o m. 17 na poln. ku z. od Cagliari, 11 na pold. od Boza. dl. 26. 33. sz. 30. 55.

ORIXA, Krol. w Indostanie nad Gólfem Bengalskim, z strony poln. brzegu Koromandelskiego między Bengalą i Krol. Golkondskim. Miała znaczniejszy Kramarz rezydencya Krola Brampurickiego, i Goniam, gdzie Anglicy mają skład swoy.

ORKNFY, ob. Orcades.

ORLAMUNDA, albo ORLAMUNDE, m. w Thuryngii nad Saalą, o m. 4 na pold. od Jeny, gdzie rz. Orla ma swoy początek. Nal.

do domu Saxe Gotha.

ORLEANOIS. (P) Aureliański, lub ORLEANSKI kraj, nie trzeba za jedno brać Orleański prow. za Orlean właściw. Orleańska prow. nie tylko zklada się z Orleanu, lecz z prow. *Sologne, Beauce, Dunois, Vendomois, Blaisois*, większej części *Gatinois*, i z *Perche Gouet*. Orlean właściwy, jest to kraina Fr. granicząca na poln. z wyż. *Beauce*, na w. z *Gatinois*, na pold. z *Sologne*, i częścią *Blaisois*, na z. *Dunois*, i *Vendomois*. Ligeira dzieli go na wyż. i niż. Wyż. jest na poln. niż. na pold. tey rzeki. Jest to kraj bardzo dobry. Orleans jest jego miastem stol.

ORLEANS, *Genabum, Aurelianum*, Aurelian, dawne, wiel. piękne i jedno z najslawniejszych miast Fr. stołeczne kraii Orleańskiego z Akademią prawa, z tyt. Xiłwa, Bisk. Suffr. Paryżkiego, i mennicą. Kościół Katedralny jest jednym z najpiękniejszych w Krolstwie. Installacya Biskupa odprawia się z ceremonią obliwizą. Ma prawo wdzień swego wierzchu, uwalniać od kary kilku kryminalistów będących w więzieniu. Jeas Chrystus miany jest za pierwszego kanonika kościoła Orleańskiego. Pensya także dla niego, lecz idąca na kościół i to wdwoynaśób, jest dawana. Miasto Orlean jest sławne przez koncylia, ktore tam skłane były, przez oblężenie, ktore wytrzymało r. 450. przeciw Atalli, tudzież przeciw Anglikom r. 1428. ktorych Joanna d'Arc, czyli obrotniczka Orleanu, *Pucelle d'Orleans*, przymusiła do odstąpienia. Widzieć się tam daleie statua jest oyczyzną Dionizego Petau jezuita, kuba Bengars. Kawalera Cailly, Mikolaja Tomard, Amelora de la Floustaie, Lamberta, Gedonna, Muita, Michała Vassor i. t. a. Handel jest tu wielki na wina, zboża, gorzaiki, &c: a to dla tego że w wygodnym jest położeniu, prawie

szrodku Krolestwa nad Ligierą, na ktorey tu most iest wspaniały; o m. 13 na półn. ku w. od Blois, 24 na półn. ku w. od Tours, 27 na półd. ku z. od Paryża. dl. 19. 34', 22". sz. 47. 54'. 4". Las Orleanński iest jeden z największych w całej Fr.

ORLEAN nowy, *la nouvelle Orleans*, M. Amerykańskie st. l: Luizyany. Wystawione było pod Regencyą Xcia Orleanńskiego. Jest Rezydencyą Gubernatora. Leży na brzegu w. rz. Missisipi. Francya ustąpiła go Hiszp: traktatem r. 1763. Hiszpanie zaś odziedzili go r. 1767. sz. 29. 57'. 45".

ORŁOW, m. powiatowe w Woi. Łęczyckim; nie ma uicznaznego; leży nad rz. i pomiędzy błotami, dawniey znakomite, o m. 5 od Łęczycy. Tegoż im. w Chełmińskim i Mazowszu gniazdo familii Orłowskich. Inne m. Mosk. w pow. Woroneckim nad Ułmaną. Także w pow: Wiatkim, i nad rz. Wiatką, a inne w pow: Belosereńskim.

ORMES, wielkie m. między Tours i Poitiers. Znajduie się tu piękny pałac Hr. d' Argenfon o m. 4 na w. od Richelieu.

ORMIANY, w Woi. Podolskim. Okolica posiada znaczne góry kamienne. Leży niedaleko Barszczowa.

ORMUS, *A-muzia*, wysępka Azyatycka, w Gófie tegoż im. w fanym wejściu do odnogi Perskie. Jest to zbior skał, okrytych kamieniami solnemi, domy nawet tam są stawiane z tego kamienia. Coraż tu panują tak wielkie, iż obywatele tamteysy dla ochłodzenia się i spoczynku muszą udawać się do lasow pobliskich. i w wodzie siedzieć po tzyię. Wyśpa ta, była przedtym Krol: wielkiej wagi, i nagwczas bardzo kwitnęła. Portugalczycy go dobyli r. 1507 i zostawili tam familją Krol: lecz r. 1622 Schach Abas Krol: Percki

związawszy się z Ang: opanował tę wyspę i z niey Portugalczykow i familją Krolewską wyprowadził. Odtąd zupełnie kwitnąć przestala. Jest w niey forteca broniona przez 300 ludzi. Nal. do Persow. dl. 13. sz. 2".

ORNACIEUX, m. w Delfinacie o m. 6 na w. od Wienny z tyt: Margrabstwa.

ORNAIN, rz. Fr. ktora przebiegłszv m. 18 wpada w Marnę niedaleko *Vitry le-François*. Rzeką tą spuszczaią się drzewa, ktore posyłaią się z Lotaryngii do Paryża Marną.

ORNANS, m. i Grod Fr. w *Franch-Comté* Niedaleko ztamtąd znajduje się studnia głęboka, ktora tak zbiera podczas wielkich deszczow, iż zalewa pola pobliskie, i wyrzuca iak mowią wielkie ryb mnostwo. Miałeczek to leży nad Luwą o m. 3 na półd. ku w. od Besancon.

ORNE, *Ołina*, rz. Fr. w Normandyi. Bierze swe źródło w m. Aunon o m. 1 na w. od Seez, i wpada w morze o m. 3 od Caen. Jest splawną od Caen. Druga tegoż im. rz. iest w Lotaryngii.

ORNETA, Wormidit, m. w Xltwie Warmińskim, stol. Dystryktu, założone r. 1316 z zamkiem nad rz. Drebnicą, od Heilsbergi na z. m. 5.

OROPESA, *Oropesa*, m. Hiszp: w nowej Kastylii przy granicach Estremadury, z tyt: Hr Leży o m. 9 na półd: ku w. od Plazentia. Należy do iedney linii familii Krol: Portugal. dl. 13. 6. sz. 10.

OROSTSCHUK, na kartach geogr. Roszik, lub Russchuk, m. w Bulgaryi z zamkiem nad brzegiem wysokim Dunain. Słynie fabrykami, na ktore mieszkańcy znaczny prowadzą handel, a ci powięktzey części są Ormianie, Grecy i Żydzi, Turcy zaś najnamięyszy w nim część mają, a tu

wyśladają na ład płynący Dunajem, i ładem potym dostają się do Konstantynopola.

ORPIERRE, m. w Delfinacie o m. 5 na półn: ku z. od Sifteron.

ORRERY, Baronia w Hr: Korkeńskim w Irlandyi.

ORSOY, *Orsoium*, m. w Xstwie Kliwii nad Renem o m. 4 na półd: od Weselu; Xiążę d^o Orange dobył go r. 1634, i umocnił ie należycie. Ale Xiążę Orleanski dobywłszy go r. 1672. kazał zdemolować fortyfikacye. dł. 24. 18. sz.

ORSZA, znaczne M. powiatowe w Woj. Witebskim, z Stwem, zamkiem i szkołami. Miejsce przedtym seymikow i sądow. Leży nad Dnieprem od Miuska m. 37, od Smoleńska 21, od Nowogrodka 36. Jest pod panowaniem Roslyi, sławne zwycięstwem Polakow nad Moskalami, gdzie na 80000 Moskwy poległo r. 1508.

ORSZOWA, lub **ORSOWA**, m. w Wołoszech obronne, założone ielcze od Rzymian, a odnowione od Xcia Eugeniusza, ale upadło potym, został się tylko plac zamieszkały od Wołochow i Turkow, naprzeciw ktorego w Serwii leży m. tegoż im.

ORSZYCA, rz. w pow. Orszańskim, płynie od północy, i przy Orsie wpada do Dniepru.

ORTA, m. w Xstwie Medyolańskim w Novarroisnad izejorem tegoż im. o m. 8 na półn: ku z. od Nowarry. ob. Orti.

ORTEGAL, m. Hiszp. w Galicyi z przyładkiem sławnym o m. 10 na półn: od Ferrol,

ORTENAU, Ortenawia, kraina w Szwabii, w ktorej znajduje się miastka Cefarskie Offenburg, Gegenbach i Zell. kraina ta jest bardzo żyzną. Cefarz Leopold ufląpił ją Xciu Ludwikowi *de Baden* i jego domowi. Ma m. 8 w kwadrat, i leży przy Renie i Brigau,

na przeciwko miasta Strasburga. Wzdłuż go przerzyna rzeka Kintzing.

ORTENBURG, m. i Hr. w Bawaryi niższej, o m. 4 na półd: ku z. od Passau z zankiem.

ORTENBURG, powiat wolny Cefarski w Weterawii o m. 2 na półn: od Budingen, 8 na półn. ku w. od Frankfortu. Należy do domu Hessekastelskiego, i Hr. Stolberskich.

ORTENBURG, m. i Hr. Niem: w wyż: Karynthii nad Drawa o m. 15 na z. od Klagenfurtu.

ORTEZ, albo **OURTEZ**, *Orisium*, m. Fr. iedno z nayznaczniejszych w Bearnie. Leży nad rz. *Gau-de-Pau* na pagorku, o m. 7 na półn: ku z. od Pau. dł. 16. 55. sz. 43. 32.

ORTI, *Hortanum*, m. Włoskie w Patrimonium S. Piotra, z Bisk: przyłączonym do *Citta Castellana*. Leży przy Tybrze o m. 13 na półn: ku z. od Rzymu. 5, na w. od Witerbe, dł. 30. 2. sz. 42. 22

ORTNAU, ob. Ortenau.

ORTONS, M. Bisk: w Krol: Neapolitańskim, suff. Chietańskiego, w Abbruzie dalszej, Leży nad morzem i mniemają że w nim znajduje się ciało Apostoła S. Tomaszka.

ORTUGAL, ob. Ortegal.

ORUAL, *Aurea-vallis*, Opac. Fr. na półn: Luxemburgu Franc. w śród lasow o m. 2 na półn: od Montmedi. Reguly bardzo ostrey Cysterkiey, tak iak w Trapie tamteygi są zakonnicy.

ORVIETTA, *Urbiventum*, Orwieta, dawne i znaczne M. Włoskie stołeczne powiatu tegoż im. w Patrimonium S. Piotra, z Bisk: bezfrzed. od Papieża i patacem wspólniałym. Widzieć się daje w tym miejscu studnia bardzo głęboka, do ktorej iednymi schodami mudy schodzą do nabierania wody, a wychodzą drugimi. Leży miastko skale przerwitey ze wlyzła

Arion, blisko zbiegurzek *Pagliana* i *Chiana*, o *m.* 20 na półn: ku z. od Rzymu, 3 na półn: od Bolseny, od Witebu 6. dł. 29. 38. z.

ORZECHOWCE, m. w Woi. Podolskim, nad rz. Podhorec, od Zbaraza na w. *m.* 5.

ORZYCÁ, rzeka mała w Woi. Mazowieckim, płynie przez Makow, wpada do Narwy.

OSAKA, *Osaka*, wiel. piękne i sławne M. Japońskie, jedno z 5 wielkich miast Cesarzkich na wyspie Nippon, z obfzernym, wspaniałym, obronnym zamkiem, przelozeni nad nim bywaią dwaj faworyci Cesarscy. Jest jedno z najhandlowniejszych i najładniejszych miast w Japonii, przeco go Japończycy zowią: *Tostrem uciech i rozrywek*. Wszystko tu jednak jest drogo. Co go kwitnym czyni, jest dobre położenie nad rz. Jedegawą, na ktorej wiele pięknych zbudowano tu mostow, i ktora po wielu rzniętych przez miasto rozlewa się kanałach. Liczne nią do Osaki zawijają Baty. W niej to godziny nocne na roznych bywaią oglądane instrumentach muzycznych, a każda na innym. Japończycy zaś dzielą dzień i noc każdą na 6 godzin, czyli 6 części rownych. Miasto leży w miley i żyzney równinie. sz. 35. 50. dł. 152. 30.

OSCHAZ, m. Niem. w Marg: Miśni; Była to niegdyś mocna przeciw Wandalom forteca.

OSCHERSLEBEN, lub OSCHREBEN, m. Niem. z grodem i zamkiem nad rz. Bodą, w Xłstwie Halberštadzkim, od Halberštadu na półn: ku w. *m.* 5.

OSELIA, ob. Oesel.

OSIECK, m. w Woi. Mazowieckim, w okolicy pełney ławoflawnych łowami Xżąt Mazowieckich. Jest Stwo placące kwarty zł. 4405. Tu umarł Konrad Xżę Mazowiecki. Leży od Czterka bliz-

ko o *m.* 2. Tegoż im. m. w Woi. Sandomirskim nad Wisłoką ozdobne palacem. Także Starostwo w Woi. Pomorskim, placące kwarty zł. 4546.

OSIECZNO, m. w Woi. Poznanskim.

OSIMO, *Auximum*, dawne m. Włoskie w Marchii Ankonitańskiej, z bogatym Bisk: bezsrz: od Papieża, ozdobne wspaniałym Biskupim palacem. Leży na górze blisko rz. Musony, o *m.* 3 na z. od Loretu, 4 od Ankony, 44 na półn: ku w. od Rzymu. dł. 31, sz. 42. -9.

OS-LANCOS, to jest: Płotno, po Fr. *les Draps*, zowią się góry wyfokie Brezyliskie w Ameryce przy odnodze wyższych SS. *de tous les Saintes*; Nazwane są tak, iż patrzącym się na nie zdaleka z morza, zdają się być iako rozciągnięte płotna przeciw słońcu do wysuszenia.

OSMA, *Uxama*, dawne M. Hiszp. w Kastylii starey, z Bisk. pod Metropolią Toledańskiego. Zaleca go Universitas fund: r. 1550. Dziś się prawie ruinuje. Biskup rezydnie w pobliskim miasteczku zwanym *El borgade Osma*; Miasto jest nad rz. Duero, w równinie, i okolicy obfitey w wszelkie potrzeby życia, o *m.* 45 na półn: ku w. od Toledu, 32 od Madrytu. di. 15. 2. sz. 41. 34.

OSMATÓW, lub OSZMIATÓW, m. w Woi. Kiiowski, nad rz. Wiczą, ktora oddziela Woi. Bracławskie od Kiiowskiego. Było dawniej dobrze obronne. Leży o miłę od Bugi.

OSNABRUCK, *Osnaburgum*, *Osnabruga*, Osnabruk, dawne i znaczne M. Niemi: w Cyrk. Westfalskim, z szkołami luterskimi i z Bisk: fund: od Karola W. r. 776, ktorego Biskup jest Panem udzielnym kraiu tego. W mieście jest forteca, w ktorej rezydnie Biskup. Sławnym go czyni tra-

ktat tu podpisany między Cezarem i Szwedami r. 1618. Religia Katolicka, iako i Proteſtancka zarówno tu są cierpiane. Leży nad rz. Haza, o *m.* 14 na pold: ku w. od Monasteru, 10 od Herworden, 18 od Bremy. dl. 25. 48. sz. 52. 28. Osnabruckie Biskup wo jest Xſtwo Niemieckie w Cyrk: Weſtfalskim, graniczy na połu: z Bisk: Monasterſkim, na w. z Xſtwem Minderſkim, na pold. z Bisk: Monasterſkim wyższym, a z częścią Hrabstwa Lingenskiego na z. Jest to kraj obfity w dobre paſtwiska. Ma na *m.* 16 wzdłuż, a wſzerz 12. W pokoju Weſtfalskim, dla dogodzenia Xżętom Brunſwick Luneburſkim, ktorzy opanowali byli to Bisk. zgołzono się, aby kolejno raz chierany był z domu ego Biskup Proteſtant, a drugi raz Katolik, co dotad ſtatecznie dopełniane było. Tęażniejszy Biskup jest Proteſt i jest nim Xiażę Yorku, drugi ſyn Krola Angiel: od r. 1764. Kapituła kłada się z 25 Kanoników, między ktoremi Proteſtantow jest tylko 4. Gdy Biskup jest Proteſtant, ſprawowanie rządu duchownego co do Katolików należy do Elektora Kolońskiego iako Metropolity, gdy tym czatem Bisk: Proteſt: rząd ſprawuje Cywilny. Papież co do funkcji Kościelnych mianuje Wikaryusza Apostołſkiego. Zaś ani Biskup Proteſt: ani Katolicki prawa nie mają czynienia iakiey reformy w Religii, *jus reformandi*, ale powinni tylko utrzymywać rzeczy w tym ſtanie w jakim były dnia pierwszego Stycznia r. 1624. W mieście znajdują się 3 klasztory męzkie, i 5 pańieńskich, 2 kościoły Katedralne Katol: i 2 Proteſtanckie: A w okolicy należące do Bisk: 32 kościołów Katol: 20 Proteſt. zaś 6 wſpolnych obydwom religiom. Dzieli się Biskupstwo Osnabruckie na 7 powiatow.

OSORNO, m. Ameryki pold.

w Chili, nad brzegiem połu: rzeki *Rio-Bueno*, w gruntach obfitych w kruszec złoty. Iaczuż pisze, iż w mieście i w okolicy można liczyć d i kich na 2000 c, ktorzy płacą daninę Hiltzpanom. Jest o *m.* 15 na pold: ku w. od Baldywii. dl. 306. 32. sz. pold: 40. 40.

OSORO, *Aforus*, m. Włoskie stol: małe wyspy tegoż im. na Golfie Weneckim, na pold wyspy Cherzo. Ma swego Bisk: pod Metropolią Zarańskiego. Jest nieładną z przyczyny niezdrowego powietrza. Obfituje w miód, drzewa, b. dło &c. Przy brzegach poławiają się sardale i wrzecienice. Nał: do Wenetow. dl. 32. 22. sz. 44. 54.

OSSA, rzeka Pruska, wypływa w Pomezaniu, płynie przez Woj. Chełmińskie, i koło Grudziądza wpada do W.ły. Przy tey to rzece Bolesław, piszą, iż utkwiał słup na znak swych zwycięstw.

OSSAN, dolina w Benearnie, główne miejsce powiatu Laruny; Znajdują się w niey wody mineralne.

OSSEK, klasztor Cyſterſow, w Czechach, w Cyrk: Leitmaryckim, z pięknym kościołem, od Leitnerycza na połu: ku z. *m.* 7. Jest miejscem przechadzki dla tych ktorzy używają Łażni w Teplicach.

OSSSEN, w Xſtwie Oleſnickim w Szląsku, o *m.* 4 od Międzyborza, sławne jest dobrami herbariami, i obfitością soli, ktorey doſtarcza.

OSSFELD, m. Niem w Cyr. Saxonii niższej, nał pogram: Xięstwa Brunſwickiego i Meklenburſkiego nad rz. Allera.

OSSIAK, klasztor w Karyntii, sławny, iż był miejscem pokutowania, podług niektórych, dla Bolesława śmiałego po popełnionym zaboyſtwie S. Stanisława, ktory tu i umarł.

OSSIG, w Xstwie Lignickim w Szląsku, pamiętny urodzeniem sławnego Gaspara Schwenkfelda.

OSSOLIN, m. w Woj. Sandomirskim, gniazdo zaśluzoney rodziny Hr. Ossolińskich, z pałacem. Leży niedaleko Klimuntowa.

OSSUN, włość we Fr. w pow. Bigorreńskim z tyt: Margr: o m. 6 na w. od Pau.

OSSUNA, *Urso*, dawne i dosyć znaczne m. Hiszp. w Andaluzji, z Akademią i z tyt: Xstwa. o m. 5 na półd: od Exija. dł. 13. 17. sz. 17. 8.

OST, termin geogr. po Franc: *Orient*, *Est*, lub *Levant*, znaczy wschód, kraje wschodnie, wiatry od wschodu wiejące &c.

OSTABAT, m. Fr. główne miasto pow. Ostabarezy, doliny w Nawarze, o m. 2 od S. Palais.

OSTALRIC, m. Hiszp. w Katalonii, nad rz. Tonderą, o m. 5 na półd: ku z. od Girony, 8 od Barcelony. Gnał Nocailles dobył go szturmem r. 1694, i zburzył jego twierdze. dł. 20. 30. sz. 21. 44.

OSTEIN, Hrabowie na Olsztesyńskie, lubo są Hrabiami Cyrk. Westfalii, swe jednak dobra mają w Alfacji.

OSTENDA, *Ostende*, potężne i znaczne M. nadmorskie w Flandryi i Austr. z dobrym portem; Ma ratusz wspaniały, i kilka fortecami jest otoczone. Xzę Parmy przymuszony był odstąpić od oblężenia jego r. 158. Hiszp. próżno go oblegali r. 1601. Dobył go Ambroży Spinola r. 1604 po trzechletnim oblężeniu. Oblężeni stracili ludzi na 50000, a oblegający więcej nad 80000. Marszałek *d'Autmont*, który go chciał wziąć zdradą r. 1658, sam dostał się w ręce nieprzyjaciół. Wzięte było od związkowców r. 1706, a od Francuzów dnia 23 Sierpnia r. 1745. Najwięcej niewygoda jest dla Ostendy, iż niema wody słodkiej ale ią o m. 4 z Brugii sprowadzać musi.

Leży nad morzem, o m. 3 od Nieuportu. 9 od Dunkierki, 23 od Bruxelli, 70 od Paryża. dł. 20. 23'. 13''; sz. 51. 13.

OSTERBURG, pomierne m. Niem: w Marchii Brandeburskiej i Hrabstwo, nad Biełą, o m. 6 na z. od Hawelbergi.

OSTERHOFEN, m. Niem. z grodem w Bawaryi, blisko Dunaui, o m. 8 na z. od Passau. Norbertanie mają tu dom bardzo piękny. Tegoż imienia jest m. i dobra udzielne w Szwabii, należące do Xcia *de la Tour i Taxis*.

OSTERLAND, *Ostderland*, *Ostlandia*, Kanton Niem: w Elekt. Saskim, styka się na półn: z Xstwem Naumburskim i Misnią, z tąż na w. na półd: z Voigtlandyą, na z. z Xstwem Weymarskim, Altemburg jest M.S.

OSTERODA, m. w górach lasow Partzyńskich, celne miejsce Xstwa Grubenhagenskiego, w kraju Hannoverkim, o m. 8 na półd: od Goslaru; Jest dosyć wielkie, ma 2 kościoły, bram 4, i przedmieściow 2. Leży w krainie urodzajnej w zbocza z strony półd. W okolicy znajdują się rudy żelazne, al. baster, gips, i wapno w obfitości. Ryb ma także dostatkim. Odkryte tu jest r. 1705 źródło wody mineralnej.

OSTERODA, m. Pruskie, w prow: Pomezanii z zamkiem, założone około r. 1270, zgorzało r. 1400. Pustoszony w wojnach krzyżackich nieraz. Leży między Liebenthalią i Hohensteinem, nad Drybencą.

OSTERWICK, pomierne m. w Xstwie Halbersztadzkiem, o m. 6 na półn: ku z. od Halbersztadu. na kpie. Było niegdyś stolicą Bisk: Halbersztadzkiego.

OSTERWICK, m. celne miejsce powiatu tego im. w Brabancyi Holl: o m. 5 na w. od Bredy.

OSTE-STADE, *Ost-Stada*, Marchia Ostedadeńska, po Niem, *Oster-Stader-March*, dystrykt, czyli kraina w Xstwie Bremenskim, długa na *m.* 6, szeroka na milę. Rozciąga się od krainy Werden wzdłuż Wezery aż do pow: Kbadde, i Blumenthalu, w kraini Hannoverckim. Zawiera 5 Parafii. i obfituje w dobre pasze.

OSTFRYZYA, *Offrise*, kraj Niem. na pograniczu Prow, Holl: zwany też Hrabstwem Embdenckim. Obiega go na półn: morze Niemieckie, na w. graniczy z Hrabstwem Oldemburckim, na półd: z Bisk: Monasterskim, na z. z Prowincją Groningą. Długi jest *m.* 20, a szer: 12. Dzieli się na 11. pow. Grunta ma urodzajne, i wielkie mnostwo żywi bydła. Po śmierci Karola Edwarda ostatniego Xcia Ostfryzji przypadłszy dnia 2. Maja r. 1744, opanował go Krol Pruski. Embden jest M. S.

OSTHEIM, m Niem: w Xstwie Henneberckim, w dystrykcie Lichtenberckim. Należy do domu Xzat de *Saxe-Weimar*.

OSTIA, dawne i sławne m. Włeskie w Kampanii Rzymckiej, z Bisk: którego Biskup jest pierwszym fufir: Papieszkin, a doktorego jest przyłączone Welletrenckiej. Miasto to tak znakomite za czasów Rzymian, jest prawie zupełnie zruynowane. Leży przy uściu Tybru, o *m.* 5 na półd: ku z. od Rzymu. dl. 29. 40. sz. 41. 45.

OSTIAKOWIE, Osiyaki, Narod Azyatycki w Syberji po nad rz. Oby rozciągający się aż do Jenisley, którą ma na w. na półn: leży między Cyrk: polarnym, i kalmokami na półd. Składa część Tartaryi Rossyjskiej. Nakoniec pod Piotrem W. dali się przywiesć do przyjęcia Ewangelii, i trzymająca teraz z kościołem Moskiewckim. Są ubodzy, gnuśni, nieoświeceni, kurzą bardzo wiele tabaki, zwykli na łaniach jeździć płami.

OSTIN, ob. Waffin.

OSTINGA, po Niem: *Ostingerland*, lub *Neuhauser March*, powiat w Xstwie Bremenskim, długości na *m.* 4, szeroki 2, po nad rz. Ostą. Zyzny jest w zboża. Zawiera 8 Parafii. Neuhaus, i Belum są najsłynniejszemi w nim miejscami.

OSTRA, m. w Morawii, w Cyrk: Prerawckim, z strony Śląska wyż: o *m.* 8 na półd: ku w. od Oppawy. Tegoz im. przedmieście Ołomuńca z klasztorem bogatym Norbertanow na górze.

OSTREVANT, kraina mała z tyt: Hrabstwa, którego *Bouchain* jest miejscem celnym.

OSTRO, m. w Woi Kijowskim nad rzeczką, od Białej Cerkwi, o *m.* 5.

OSTROG, znaczne M. w Woi. Wołyńskim dawniej Xstwo dobr bardzo obszerne, w których ustanowiona była Ordynacya, a których ostatni Xzę Janusz Ostrogski uczynił *fidei commissum* Rpltey r. 1609. która je różnym dawała Panom, ostatnim był dzierzawcą Xzę Janusz Sanguszko; r. 1774 dobra Ostrogkie obrocila na fundacyą Wielkiego Przeorstwa Maltańskich Kawalerow, z 6 kommandorstwami, i z pensją z tych dobr dla W. Przeora 12000, dla Kommanderow 13000, i tegoz r. pozwolił innym osobom fundować Kommanderye. Dobra te t raz Ostrog sam stały sie dziedziczne imienia Malachowskich i Rzewuskich. Miasto leży nad Horyniem, jest dobrze budowne w murach, z szkołami, i pięknymi kościołami, od Korca *m.* 7. od Łucka 14.

OSTROGOTIA, ob. Gothia.

OSTROŁĘKA, m. powiatowe w ziemi Łomżyńckiej, z Stwem placącym kwarty zł. 11.00. Leży blisko Narwy, na półn: od Łomży.

OSTROPOL, m. w Woi.

Wołyńskim, nad Słuczą w grun-
tachyżyznych, Ordynacyi Ostrogskiej,
od Konstantynowa na w. o m. 2.

OSTROROG, m. w Woi.
Poznańskim, gniazdo dawney fa-
milii Hr. Ostrorogow, od Stobni-
cy o m. 2 na pośd.

OSTROW, m. powiatowe w
ziemi Nurskiej z Stwem, niema
nie znacznego, od Nura około m.
2. Tegoż im, m. w Woi. Lubel-
skim, od Urzędowa o milę. Także
m. w Woi. Kaliskim.

OSTROW, m. w Woi. No-
wogrodzkim, dosyć osiadłe, nad
rz. o m. 4 od Myszy. Tamże O-
strow czerniczny dobra lenne, za-
mienione na dziedziczne dla im.
Bernowiczow, Konstytucją r. 1775.
Tegoż im. w Inflanciech, w Wiel-
korządztwie Pleszkowkim, wzięte
było od Zamoyfskiego r. 1582. Le-
ży na wyspie rzeki Welika, od
ktorego kilka miast dependuje.

OSTROWIE, m. w pow: Or-
szańskim, gdzie ustanowiona Or-
dynacya Chreptowiczow zniesiona
została przez Seym r. 1775.

OSTROWIEC, m. w Woi.
Sandomirskim, w pow: Wislickim
z pięknym i dawnym kościołem
dekanatu Opatowskiego. Tegoż im,
w pow: Oszmiańskim z klasztorem
Dominikanow, m. 5 od Oszmiany.

OSTROWO, m. w Woi. Wi-
tebskim, nad Dźwiną, dosyć ob-
szerne, teraz pod pan. Rosyi. od
Witebska m.

OSTROZEK, Małe m. w
Woi. Wołyńskim, blisko rz. Słu-
czy, od Żwiála na pośd; około
m. 3.

OSTRYN, lub **OSTRANIA**, Stwo
w Woi. Wileńskim, płacące kwar-
ty zł. 2; 26, od Szczucina na pośd.
m. 3.

OSTRZE, m. w Woi. Kio-
wskim pod pan: Rosyi, dobrze
budowane nad Deszną, od Czernie-
cnowa m. 12 na pośd.

OSTRZESZOW, dawna m.
powiatowe w ziemi Wieleńskiey

z Stwem grod. ozdobne kościoła-
mi, od Wielunia m. 7. Powiat O-
strzeszowski seymikuie w Wielu-
niu.

OSTUNY, *Ostunium*, m. WI.
w Krol: Neapol. w ziemi Otran-
ckiej z Bisk: iussir; Brunduzijskie-
go. Leży na górze blisko Golsu
Weneckiego, o m. 5 na pośd. ku
z. od Brunduzium, 7 od Taren-
tu. dł. 35. 24. sz. 40. 59.

OSWIECIM, *Oswecimia*, m.
stół: Xstwa w Woi. Krakowskim,
które nayprzod należało do Szlą-
ska i miało swych Xząt, a ktore
Kazimierz IV Krol Pol: od Janu-
sza Xcia kupił r. 1457 za 50000
szerokich groszy Praskich. R. 1773
razem z częścią Krakowskiego
zagarwał ie Dom Austr. Miał
swego Kasztelana i Stę. Kray iest
ludny obfity w zboża, sol i rudy.
Oświecim iest nad uściem Sali do
Wisły, ma zamek dawny, klasztor
Dominikanow &c, od Zatora m. 2,
od Krakowa 6. dł. 37. 22. sz. 51.

OSWIEY, m. w Woi. Poł-
ockim, niedawno wybudowane, i-
mienia Hilzenow. Jest pod pan.
Rosyi.

OSZMIANA, dawne, i zna-
czne m. powiatowe w Woi. Wi-
leńskim, miejsce seymikow i są-
dow, z Stwem płacącym kwar-
ty zł. 1157, iest zabudowane
drzewem, ozdobne klasztorami,
o m. 7. od Wilna. Powiat Osz-
miański seymikuie w swym mie-
ście i obiera 2 Posłow. Ma swych
urzędnikow i Marszałka dozywot-
niego. Konstytucya r. 1717 liczy
w tym pow: Dymow 8420.

OTAITI, ob. Taiti.

OTRANTA, *Hydruntum*, da-
wne i znaczne M. Włoskie w Kro-
lestwie Neapolitańskim, stol. z Ar-
cy Bisk. i portem. Turcy wzięli go
byli pod Mahometem I. odyskał
go Ferdynand Krol Neapolit. Leży
przy złączeniu się z morzem Golsu
Weneckiego, o m. 24 na pośd: ku
w. od Tarentu, 15 od Brundu-

zym. dł. 36. 10. sz. 41. 21. Otranccka ziemia, *Terra Hydruntina*, prow. Krolestwa Neapol. na połn. styka się z ziemią Barską i Golfem Weneckim, z tymże na w. a zwiel. Golfem, który jest między tą prowinc. i Bazylikatą na pold: i z. Jest kraj bardzo obfity w drzwa oliwne, figi i wino. Zrząd wychodzą najfracoważsze welay, pod imieniem welay Tarentyńskiej. Wyławiona jest na czesie napastowania Korfarzyw Tureckich. Od kapu to Otrancckiego prowadzonym przez morze mostem, chciał był Pyrrhus złączyć Włochy z Grecyą, który miałby był mil 13.

OTTENBÉWERN, Opac. bezśrednie Benedyktynow w Szwabii, które Opactwa niema miejsca na seymach Rzeszy Niem. o m. 2 na w. od Memmingen.

OTTENDORF, ob. Atterndorf.

OTTENWALD, *Ottomansfeld*, Niem. kraina w Palatyacie Renu między Menem i Nekią, ku granicom Frankonii i Elekt. Mogunckiego; należy do Elektora Palatyna.

OTTERSBERG, Dystrykt w Xstwie Breneńskim, długi na m. 6. szeroki 5. po nad Wummełą, o m. 15 na połn. ku w. od Bremy.

OTTERSBERG, jest także forteca w Xstwie Dwoch-mołów, na połn. od Kayserlautery.

OTIMACHAU, w Szląsku, w Xstwie Grotkowskim, ma zamek mocny, który byli opanowali Prusacy r. 1741. Należy do Bisk. Wrocławskiego, o m. 5 na pold. ku z. od Grotkowa

OTTMARSCHHEIM, wieś w Alzacyi, o m. 3 na połn. od Huninigi, sławna Opactwem szlachetnych panien obowiązanych ślubami.

OTTYNIA, m. Polskie pod pan. Austr. w Cyrkułe Halickim, od Tyśmienicy na pold. m. 2.

5 na pold. ku w. od Karnuty.

OUCHÉ, mała kraina Normandyi, w której nayszczyniejsze m. jest Bernay. Tegoż im. rzeczka Fr. która wypływa, o m. 3 od *Baune*, i wpada do rz. *Saone*.

OUDENARDA, *Oldenardum*, bogate i mocne M. w Flanuryi Austr. zalecone fabryką glancownych obciow. D. był 30 był Ludwik XIV. r. 1667. Maizalek Huiders szturmował go r. 1684. Otebrane było od Franc. r. 1706. dnia 11. Lipca r. 1708. byli tu zbici Fr. od związkowych; odzyskał go dnia 22 Lipca r. 1715. Oyczyzną jest Malgorzaty de Parme, Adryana Bravera, i Jana Druzyusza. Leży nad Skaldą w dolinie, o m. 5 na pold. od Gandawy, 6 od Tournay, 12 od Mous, 11 na z. od Bruxelli. dł. 21. 16. 12. 50. 49.

OUDEBOSCH, *Vetus Sylva*, czyli *Stary las*, m. w Brabancyi Hell: o m. 4 na z. od Bredy, z pięknym i obszernym portem. Znaczne handlem wielkim, który prowadzi.

OUDEWATER, *Aquæ Veteres*, m. Prowincyi Hollandyi nad Ifflą, o m. 6 na z. od Utrechtu. Oyczyzną jest Arminiusza woda licznych sekt między protestantami.

OVEIGUNNA, m. w Hrab. Oldenburskim, o m. 8 na połn. od Oldemburga.

OUFN, (St.) Opac. Bened. w Rotoniagu, czyni 35000. liwr.

OUÉSSANT, *Uxantus*, wyspa Franc. na Oceanie, ku brzegom Brytanii, na przeciw *Congor*. Ma na m. 3 wokóło, i niema iak jeden zamek i kilka chat. Otacza ją wiele innych mniejszych wyspek, które się zowia wyspami *Ouessant*. dł. 12. 28. sz. 48. 30. Pod tą wyspą r. 1778. sfoczona biwta.

OUÉST, termin Fr. geogr. po Łac. *Occidens*, po Niem. *West*, znaczy zachod, kraie, morza i wiatry zachodnie.

OUGLI, wielkie M. Azyatyc.

w Indostanie. Jest bardzo handlowne, i położone nad brzegiem zachodnim Gangesju, o *m.* 18 od jego wylścia. dl. 101. 30. sz. 22.

OUNON, ob. Oignon.

OVIEDO, *Ovietum*, Owięd, dawne i znaczne M. Hiszp: st. leżące w Asturji Owiedańskiej, z Bisk. niepodlegającym tylko od Papieża, i z Akademia. Tu miało być concylium r. 951. Leży nad rz. *Ova i Deva*, o *m.* 46 na półn: ku w. od Kompostelli, 20 od Legieny, 83 od Madrytu. dl. 114. 48. sz. 43. 23.

OULCHY, ob. Auchy.

OULX, główne miejsce doliny tegoż im. o *m.* 3 na w. od Briansony, ułkapiłney Królowi Sardyńskiemu r. 1713. przez traktat Utrechtcki. Sławny Kawaler *de Belle Isle*, zabity r. 1741. w *Col de l'Asfiette*, był tu pochowany.

OURAC, ob. Aurach.

OURATURA, wyspa przyłączona do Ceylanu, w końcu Janafapatu, długa na *m.* 6. i licząca na 2600 mieszkańców. dl. 98. 30. sz. 9. 50.

OURC, rzeka mała we Francji, która wypływa z powyżey miasta *Fere*, i uchodzi do Marny. Zaczyna być żeglowną od *Ferté Milon do Mans*.

OURCAMP, Opac. Cyfer: fundowane r. 1129. czyli 32000. lwr. o milę od Noyony.

OURCIERES, m. Fr. w Delfinacie, o *m.* 4 od Gapu, na półn: ku w.

OURÉM, m. Portugalskie w Estremadurze, z zamkiem, położone jest na górze, o *m.* 4 na w. od Leiry. dl. 9. 55. sz. 39. 34

OURFA, ob. Orfa.

OURIQUE, *Ourica*, Ouryka, m. Portugal. w Alentey, sławne zwycięstwem Alfonsa I. Króla Portugal: które r. 1130. odniósł nad 5 Królami Maurów. Pięć głów tych zabitych Królów służy za herb Portugalii. Jest o *m.* 13 na pold. ku w. od Lisbony. dl. 9. 55. sz. 37. 59.

OUROUX, m. Fr. w pow. Niwerneskim, między górami leżące, o *m.* 3 na półn. od *Chateau-Chinon*.

USA, *Urus*, rzeka Angielska, która wypływa z Oxfordshiru, i dwoma korytami wpada do morza przy *Lin* jednym, a drugim, o *m.* 3 powyżey

OUSSON, m. Fr. o milę od Briary.

OUST, m. Fr. w Gaskonii, w Hr. Comminges, o *m.* 5 na pold. od St. Lizier

OUSTIUG, ob. Ustyug.

OUTAOUACS, Utakowie, dziki naród Ameryki północney w nowey Francji, nad jedną wielką rzeką. Hołdują Król. Algonkwinkiemu.

OUVEILLAN, m. Fr. w Langwedocyi, w Diec. Narbonneńskiej.

OUZUER, m. Fr. nad Ligierą, o *m.* 2 od Sully. 3 od Gien.

OWAR, ob. Altemburg.

OWER-ISSEL, *Transfalana Provincia*, jedna z 7 prowincyi Rzpltey Hollenderskiej, położona za rz. Iffelią i Zuiderzee, łączy się na północ z Fryzją, i prowinc. Groningą, na w. z Bisk. Monasterskim, na pold. z tymże i Hr. Zutfanią, na z. oblewa ją Iffelia.

Dzieli się na 3 części pryncypalne, które są dystrykty; Drenta, Twenta i Sallanta. Dewenter iét M. S.

OWERRA, lub OVEIRA, bogate miasteczko i Królestwo w Afryce, nad brzegiem południowym Gwincii. Grunta ma suche i nieplodne, a powietrze miedzrowe. Wydaje jednak niektóre owoce, jako to: banany; orzechy kokowe, &c. Mieszkańcy są urodni, i dość dowcipni. Wszyscy są znaczeni trzema narznięciami, jednym na czole, a dwoma na skroniach. dl. 25. 35. sz. 8.

OWRUCZ, *Owrucia*, znaczne M. powiatowe w Woj. Kijowskim, z szkołami, sławne grod. i Opac.

zakonu S. Bazylego. Miejsce jest świątyni. Zdobia ją kościoły i klasztory. Leży między błotami, dla których w jesieni często bywa niedostępne, od Czernobyla na w. m. 14. powiat Owrucki w gruntach błotnych i tłustych, obfituje w bydło, zboża, i pasze. Seynikuie w Zytomirzu.

O WRUCZKO, lub **O DRUCZKO**, m. w Woi. Minskim, podług Strykowskiego, mało tytuł Xstwa, ktorego niektorzy szlaccata Ruscy używali. Miało to raczey ma bydź mieszczone w Woi. Witebskim, w pow. Orszańskim, blisko rzeki Druyc, o m. 11 od Orszy.

OXFORD, *Oxoniam*, wiel. i piękne M. Angielskie, stołeczne Prow. tegoż im. z Bisk. w Metropolii Kantuarijskiego; zaleca go Universitas jedna z najświetniejszych w Europie, która się składa z 20 Kollegiów bogatych w dochody, i z 5 nie tak dobrze opatrzonych, ma teatr na popisów uczących się, piękną drukarnię, Musæum, i wiel. ziół lekarskich ogrod. Wyłyła 4 Deputatow na Parl. 2 od miasta, 2 od Akad. Leży nad zbiegiem rzek Isis, i Cherweld, o m. 6 na połdoku z. od Buckinghamu, 16 na z. od Londynu, 18 od Kambrydgi. dt. 16. 23. sz. 51. 44.

OXFORDSHIRE, prowincya Angielska, z tytułem Hr. Ma obwodu około m. 34. i morgow ziem 534000. Powietrze tu panuje zdrowe, grunta są urodzajne w zboża, owoce, i pastwiska. Oblewa ją rz. Tamiza, Cherweld, Windruds, i Emvolda. Wyłyła 2 Deputatow na Parl.

OXU, wielka prow. Cef. Japońskiego na wyspie Niphon.

OYAPOC, forteca Fr. w Guianie, o m. 6 od uścia rz. Oyapoki, na w. od Kaienny. sz. 3. 45.

OYCOW, m. w pow. Krakowskim z zamkiem, i stwem placącym kwarty zł. 1699. Leży za le-

wym brzegiem Wisły. Jest w emfiteuzie Gnala Brubla.

OYER, *Anferia*, m. i Hr. Fr. w pow. Bulońskim. Anglicy posiadali go aż do wzięcia Kaletu, jest o m. 1 od Grawelines, 2 od Kaletu, 16 od Paryża. dt. 19. 35. sz. 51.

OYSEEL, m. Fr. w Normandvi, o m. 3 na połd. od Rotomagu.

OZAROW, m. w Woi. Sandomirskim, gniazdo domu Ozarowskich, między Janikowem i Glinianami. Tegoż im. Krolewiczyna w ziemi Warszawskiej; w posesyji emfiteutyeczney Ur. Szamockiego.

OZARZYCE, w Woi. Minskim z stwem, i Opac. Greckim. Leży w pow. Mozyrskim, stwo płaci kwarty zł. 724.

OZGA, m. w Woi. Połockim, z klasztorem Franciszkanow.

OZIERCE, w pow. Pińskim; stwo płaci kwarty zł. 425. podlega prawu emfiteutyicznemu Ur. Lubańskiego.

OZILLAC, (St. Michel d') m. Fr. w Santouii z tyt. Margr. o m. 4 na połd. od Pons, 7 od Saintes.

OZIORYSZCZE, m. w Woi. Witebskim, blisko granic Moskiewskich nad jeziorem, od Newel; o m. 2.

OZON, wieś Fr. o m. 2 od Yofet, sławna źródłem sioły, czyli kleiu czarnego.

P

PABIANICE, m. w Woi. Sieradz: w pow. Piotrkow: wielki fundusz Kapituły Krakow: donacyi Krolewskiej, m. 5 od Piotrkowa, niedaleko Łasku.

PACANOW, m. w Woi. Sandom. szlacheckie, o m. 3 od Korczyua, 4 od Wislicy. Nał. do im. Komorowskich, i Sołtykow, dawniey im. Pacanowskich.

PACEM, m. na wyspie Sumatrze, w Krol. Achemskim. By

dawniej stolicą jednego z Krolestw, które opanował Krol Achemiki. dł. 115. sz. 5. 2.

PACHACAMAC, Paszaka-mak, dolina w Amer: pold: w Peru, sławna przez swą żyzność, i bogaty kościół, który był na niey za panowania Inkasów. Leży o m. 4 na pold. od Limy.

PACY, *Paciacum*, dawne m. Fr. w Normandyi nad Kurą leżące; o m. 3 na pold. od Vernon. To M. jest bardzo handlowne, i ma Opac: Benedykt: czyniące 14000. liwro: ob. Pasty.

PADERBÖRN, *Paderbor-na*, dawne, bardzo ludne i wielkie M. Niem. w Westfalii, stolecz. jednego stanu udzielnego dzierżonego przez swego Biskupa, który jest pod Metropolią Mogunckiego, zżęciem Imperii, i który mieścił zazwyczaj w Neuchatel. Katedra jego jest wspaniała. Aby być przyiętym do Kanonii tej Katedry, potrzeba być ćwiczonim w naukach w Akademii Franc: lub Wło. Wielu Cesarzow od Karola W. przemierzało w tym mieście. Paderborna leży nad stramykiem nazwanym *Pader*, o m. 16 od Kasselu, 18 od Munster, 15 od Minden, 154 od Wiednia. dł. 26. 28. sz. 51. 46. Bisk: Paderboneńskie było założone od Karola W. a Cesarz Henryk II. pomnożył jego dochody. Kraj doły jest żyzny chociaż jest górzysły. Znajdują się w nimminy żelazne, racłnią tu na 20 miast, 20 zamkow, 15 konwentow, 54 kościołow. Rozciąga się aż po Wezrę.

PADUKOWIE, Narod Lutzyni.

PADUA, *Patavium*, *Pavia*, Padwa, dawne, wielkie, st. M. stolecz: pow. Padwańskiego w Wenecyi leżącego, z Akad: i Bisk. pod Metropolią Udyńskiego. Nie jest luźne w proporcji swey wielkości, jest w nim wiele pięknych pałacow, kościołow, przytym i innych wiele wspaniałych budowli. Jest ona o-

czyzną Rolandyna; Juliusza. Pawła Krasla, Jakoba Dondus, Herkulefa Saxonia, Jakoba Alwarot, Marka Benawidyusza. Leży w gruncie nazyżniejszym z całych Włoch, zkąd urosło przyślowie *Bologna la grassa, Venezia la guasta, ma Padova la passia* nad rz. Brenta i Barchiglione; o m. 8 od Wincenzy, 90 od Wenecyi; 90 od Rzymu. dł. 29. 30. sz. 45. 22'. 26".

PADRON, *Tria Fluvia*, m. Hiszp. w Gallicyi nad Ulką, o m. 4 na polu. od Kompostelli. dł. 9. 18. sz. 42. 40.

PÄFENHÖFFEN, m. Fr. w niższej Alfacyi, należy do Wielkorządztwa Strazburgu, w dolinie pod górą blisko Mottery. jest traktem wielkim dla przechodu woysk, o m. 3 od Hagueau. dł. 26. 26. sz. 48. 48.

PAGO, *Paganorum insula*, wyspa na morzu Istrii, o miłę od brzegow Kroacyi, holdująca Wenetom. Ma obwođu około m. 23. i jeden zamek obronny. Powietrze ma bardzo zimne, co jednaknieprzeszkadza, aby niebyła bardzo ludna. Ziemia nieurodzajna. Znajdują się na niey zupy solne. Rządzi się ta wyspa osobnym prawem postanowionym r. 1433. Jest na niey dwóch Urzędnikow z szlachty Weneckiej, jeden do rządzenia, drugi do wybierania podatkow. dł. 32. 40. 33. 5. sz. 44. = 35'. 52".

PAJEZNO, m. w Woł. Sieradzkim, w pow. Radomskim z kościołem perządym; dobra Paulinow Częstochowskich, o m. 4 od Wielunia na w. prob. Akad. Krak.

PAILCHES, m. z tyt. Hr. w Langwedocyi, o m. 2 od Pamiers, 1 od *Màs d'Azil*, 11 od *Toulouze*. Dobre tu zbierają wina.

PAIMPONT, Opac. August: we Fr. założone r. 630. w Dyece: *S. Malo*, o m. 9 od Rennes czyniące 6000. liwro. Wokolicy, jego znajdują się rudy żelazne bardzo szacowane.

PAIMBEUF, ob. Pinbeuf.

PAIR, (St.) ob. Poix. (St.)

PAIRIER, m. Fr. w Piktarwii, o m. 6 od *Sables d'Ulonne*, 48 od *Beauvoir*.

PAIKIS, Opac Franciszkan: założone r. 1138. w Alfacyi, o m. 4 od Kolmaru, czyni 8000. liwr.

PALFA, m. Ameryki połd. w Peru w Wielkorządztwie *Quito*, o m. 100. od tego miasta z wyśmienitym i sławnym portem. dł. 296. 56. sz. 5. 15.

PAKOSZ, m. w Woi Inowro. o m. 6 od Torunia, teraz pod pan. Pruskim.

PAL, (St.) m. Fr. w *Chalensson*, w lesie, o m. 6 od *Montbrison*.

PALACIOS, *Palatium*, m. Hiszp. w Andaluzyi, o m. 8 od Sewilii. dł. 12. 24. sz. 37. 4. Palafuga, przedgurze Hiszp. w Katalonii.

PALAIS, *Palatium*, m. mocne Fr. w Bretanii stol. wyspy *de Belle-Isle*. Anglicy opanowali go r. 1761. a oddali 1763. dł. 14. 20. sz. 47. 20. Jegoż im: jest wioska blisko Nantes sławna urodzeniem Abailarda.

PALAIS, *Fanum S. Pelagii*, M. w niższej Nawarze w Diec. Bayońskiej. Spór wiedzie z miastem *St. Jean de Pie-de-Port*, o tytuł stolicy Nawarry. Obległe jest od niego, o m. 6 na połn. i, o od Paryża. dł. 16. 34. sz. 43. 21.

PALAISEAU, m. Fr. o m. 5 od Paryża.

PALAMOS, *Palamus*, małe ale bardzo mocne m. Hiszp. w Katalonii z dobrym portem. Franc. wzięli je 1694. Leży nad morzem śródziemnym. o m. 5 na połd. od Gironne, 19 na połn: od Barcelony. dł. 20. 45. sz. 41. 48.

PALANKA. m. w wyż: Węgr. w Hr. Nowigradzkim nad rz. Ibola, o m. 7 od Nowigradu, 15 od Budy. dł. 36. 58. sz. 48. 3.

PALAO, Filipiny no. 4 e.

PALAPOLI, M. Natolii w Ka-

ramanii, na połn. wyspy Cypru, w uyciu prawie jedney małej rzeki. dł. 51. 1. sz. 36. 52.

PALATINAT, *Palatinatus*, znaczna prow. Niem. pod rękona na niższy i wyższy Palatynat Wyż. Palatynat nazywany także Palatynat Bawaryi, jest między Bawaryą, Frankonią, i Czechami, należy od r. 777. równie jak i mż. Palatynat do Elek. Pflalz-bawar: z domu Sultzbachkiego Jest w nim wiele udzielnych państw, Anberg jest jego M. S. Palatynat niższy czyli Palatynat Renu, albo Elektorat, jest kraj piękny i żyzny. Ren i Noser sprawiają urodzajność jego Graniczy z Arcyb. Mogunckim, Hrab. Katzenellebogen, Hr. Erpach. Xięstwem Wirtemberskim, z Alfacyą; Margr. Badenskim, i Arcybiskup. Trewirskim. Elektor Palatyn przemietzkwa częścią w Manheimie, częścią w Monachu, Stoleczny m. Bawar. Pobiada on ielzce Xltad Neuburskie, bergeńskie i Julaku, X. Sultzbachkie i włości Rawenszteinskie. Poddani są wyięci od prawa Kanuku we Franc: 167. Wiele małych państw zamyka się w Palatynacie, które mają swych udzielnych panow i niezależacych od Elektora Palatyna.

PALAZZUOLO, *Palatium*, m. w Sytylii w *Wal de Noto*. Jest także tegoż im. m. w Wio-szech w pow. Bresslau, nad Oglio, o m. 5 od Bergamu. dł 3: 40. 1. 37. 3.

PALENCIA, *Palancia*, m. wne m. Hiszp. w Krol. Legionu z bogatym Bisk. Suill; Burgońkie-go, wybudowane było przez krol. Sanchela W. Akademia tego w 13 wieku przeniesiona była do Salmuntyki. Jest na gruncie żyznym na Karrisona, o m. 17 od Burgos, 25 od Legionu, 46 od Madrytu. dł. 13. 28. sz. 4. 10.

PALEOCASTRO, twierdza na w. Kandyi, między przyładkami Sidero i Paleo.

PALERMA, *Panormus*, m. wne

wne, wielkie i bardzo ludne M. w Sycylii w prow. de Mazara, z Arcy-Bisk. i małym portem, publiczne budynki, rynki, kościoły, fontanny ma wspaniałe, fontanna, która jest na Ratusznym dziedzincu, uchodzi za najpiękniejszą we Włoszech. To miasto spor wiedzie z Messyną o tytytoli. Sycylii jest oyczyzną Jana Macieia Giberti, Anton. Palerma, Joz. Galeano, i S. Agaty, ktorey jednak oyczyzną, niektorzy mieniać bydź Katanę. Leży Palerm na brzegu połu. tej wyspy przy odnodze tegoż imienia na piękney równinie, o m. 44 od Misinii, o 70 od Neapolu, 98 od Rzymu. dł. 31. 15. sz. 38. 10.

PALESOLI, m. na brzegu Cylicy na z. Tarsu. Pompeiufz nazwał ie był *Pompeiopolis*, dla zachowania pamiątki swego tu zwycięstwa nad Piratami, ale potym nazywało się *Trajanopolis*, że Cesarz Traian tam miał umrzeć.

PALESTINA, ob. Judea.

PALESTRINA, *Praeneste*, dawne M. Włoskie w Kampanii Rzymskiej z Katedrą; ktorey Biskup jest jeden z sześciu Kardynałów starszych. Znaydują się w nim piękne ostatki kościoła fortuny, w którym Mozayka dobrze dotychczas utrzymuie się. Leży na dolinie pod górą, od Rzymu, o m. 3 na w. dł. 31. 24. sz. 41. 50.

PALIAKATA, albo PALIKAT, m. Indyjskie na brzegu Komandlu, w Krol. Karnateńskim, na drodze z Mazulipatanu do Ganikor. Holendrzy mają tam swój skład i twierdzę nazwaną *Geldres*, o m. 8 na połu. od Madras. dł. 98. sz. 13. 34.

PALICE, *Palicia*, m. Fr. w Burgońskim nad Bezbrą, o 7 na połu. od Roanne, sławne swoie targi iarmarki.

PALICOURS, *Palikurowie*, narod Francyi połu. w Amer. między rz. Epikuli i Agari. Są przytomni, odważni, i przystępni

dla cudzoziemcow, ktorcyli tam ściągają częstowanie rybą morską do wieloryba podobną, *Lamentin*.

PALIMBUAN, albo PALIMBAN, *Palimbuannum*, M. S. Krole. tegoż imienia na wschodniej stronie wyspy Sumatry. dł. 123. 45. sz. 3 8.

PALCATTI, wielkie jezioro w kraiu *Eluths*, albo Kalmuków w Tartaryi wolney na w. Między innymi wpada weń rz. Ili, która ma swoje źródło około M. Ciali.

PALLANT, m. zamek i dzierżawa w Xstwie Juliaceńskim, niedaleko od Juliaku. Należy do Xcia Waldeckiego.

PALLIANO, *Pallianum*, m. w Kampanii Rzymskiej na wzgórcze, o m. 10 na w. od Rzymu.

PALLU, m. Fr. w pow. *Maine*, o m. 13 od Mans, z od *Ferte-Macé*, 6 od Alenfony.

PALLUAU, ob. Paluau.

PALMA, albo PALMA nowa, *Palma*, M. Włoskie bardzo mocne w państwie Weneckim w pow. Foroiulieńskim z portem. To miejsce wiele pomaga Wenetom do obrony kraiu przeciwko Turkom i Austry. Leży nad morzem, o m. 4 od Udynu, 4 od Akwilei, 22 od Wenecyi. dł. 31. sz. 46. 2.

PALMA, ob. Maiorka.

PALME, m. w Dyec. Narboneń. o m. 2 od Leukaty na połu.

PALME, *Palma*, wysypka Afryki, jedna z Kanaryjskich. Jest bardzo żyzna, obfituie w pastwiska, cukier, rodzenki i w inne owoce, tudzież w bydło. Leży o m. 12 od Fer wyspy. sz. 28. 30. Hiszpani pbdbili ją r. 1460. Obywatele iey są Chrześciance.

PALMELA, m. Portugal. w Estremadurze z zamkiem wystawionym na skale. Leży o m. 12 na połu. od Setubal, 7 od Lizbony. dł. 9. 27. sz. 38. 30.

PALMES, przylądek morski, leży w stronie połu. Malagetty w Gwinei połnoc.

PALMIRA, albo **TADMOR**, M. Syry. w pustym kraju z Arcy-Bisk. blisko Arabii pustey. Imię ma od obfitości palm na jego gruntach rosnących. Mniemają niektorzy, iż było wystawione od Salomona; i należało do Królów Babilońskich. Za czasów Pliniusza było stolicą jedney Rzpltey, a potym M. S. Kroleństwa Palmiryanow sławney potęgą Odenata i odwagą Zenobii żony jego. Cesarz Adryan nazwał je *Adryanopolis*. Widzieć w nim ieszcze można wspaniałe rozwalny, których opisanie wyszło z druku z pięknemi koperfztychami. Leży o m. 30 na półn. od Damaszku.

PALOMERA, *Palumbaria*, m. Hiszp. na wyspie Maiorce z dobrym portem. dł. 20. 11. sz. 39. 46.

PALOS, *Palus*, m. Hiszp. w Andaluzyi z miernym portem, lecz sławnym iż Krzysztof Kolumb puścił się ztąd na odkrycie nowego świata w r. 1492. Leży przy uściu rz. Porto-Tinto, o m. 20 od Sewilli. dł. 11. 32. sz. 37. 8. Palos iest także sławny przylądek Hiszp. w Krol. Murcyi.

PALOTTA, *Paloda*, m. niż: Węgier, w Hr. Alby Krolewskiej, o m. 4 ku półn. od tego miasta. Cesar. odebrali je Turkom r. 1687.

PALSEY, *Palseium*, m. Szkockie w prow. Klidesdalii, z tyt: Baronii.

PALUAU, *Paludellum*, m. Fr. w pow. Berry nad Indrą. Filip August odebrał je Anglikom 1188. o m. 6 od *Chateauroux* ku z. Drugie tegoż im. m. iest w Piktawii, o m. 4 ku połd. od Garnache z tytu. Hr.

PALUDE, *Palus*, M. Azyi z tyt. Xstwa udzielnego w Wielkorządztwie Erzerom, blisko Eufratu. Mieszkał iest przez Mahometanow i Chrześcian, którzy tam bardzo dobrze są położeni. Mowią iż tam naypierwey wynalezione były litery Ormiańskie. dł. 57. sz. 38. 35.

PALUS-MEOTIDIS, albo Morze Zabach *Palus Meotis*, wielka odnoga między Azją i Europą na północ morza czarnego. Brzegi jego półn. są zamieszkałane przez małych Tatarow, południowe przez Czyrkałow, a zachodnie przez Tatarow Krymskich.

PALZIG, ob. Zallichau.

PAMIERS, albo **PAMIEZ**, *Pamia*, piękne M. Fr. w wyż. Langwedocyi z Bisk. Suffr. Tulozaińsk. założonym r. 1206. Bernard *Saisset* ostatni Opat Opaństwa S. Antoniego, był jego pierwżym Biskup. Kapituła ta była sekularyzowana 1745. Nie iest to miasto teraz tak znaczne iak pierwey, ani zaludnione w miarę swey wielkości. Leży nad *Arriège*, o m. 5 ku półn. od Foix, a 10 ku połd: od Tulozy, 165 od Paryża. dł. 19. 15. sz. 43. 8. Blizko tego miasta iest źródło wód mineralnych pomocnych na pedogre i zatwardzenie żołądka.

PAMPELONNE, *Pampelona*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 5 na półn. od Alby. dł. 19. 56. sz. 44. 7.

PAMPELUNA, *Pampelon*, M. znaczne Hiszp. stol. Nawarry, z mocnym bardzo zamkiem i bogatym Bisk. Suffr. Burgońskiego. Mowią że to miasto było założone ieszcze od Pompeiusza. W zamku iest młyn z sztucznemi skrzydłami, służący do mielenia zboża w czasie obłączenia. Rynki są piękne, ozdobione sklepami bogatych kupcow. Jest tu rezydencya Vice-Krola. Leży na żyzney równinie nad Argą, o m. 17 na pold od Baianny, 35 od Bilba, 67 ku półn. od Madrytu, 30 od Saragossy. dł. 16. 10. sz. 42. 42.

PAMPELUNA, *Pampelon*, M. Amer. połd. w Krol. nowej Grenady. Sławne iest przez swe mienny złote, i wielkie owiec trzody. Leży o m. 60 ku półn. od Santa Fe. w 308. 55. sz. 6. 30.

PAMPROU, *Pampro*, m. Fr

w Piktawii, o *m.* 3 ku połd. od *blaisent*.

PAN, albo PAHAN, *m.* Iudyi na połwysepie Malaki, stoleczne małego Krol. tegoż im: obfitującego w mak i sionie. *dl.* 122. *sz.* 3. 30.

PANAMA, bogate i piękne *M.* Ameryki połd. z Wielkorządztwem i Bisk. należącym do Metropolii Limańkiew. Ten Biskup uazywa się Prymasem ziemi tęgiey. Domy publiczne w tym mieście są bardzo wspaniałe. Wszystkie towary z Peru i Chili przybłaią do Panamy, i zawsze w tym porcie znaydują się okręty. Kray okoliczny obntnie w państwika, z tym wszystkim jest dofyć nieurodzayny. Leży to miasto przy odnodze tegoż im. nad morzem południowym, o *m.* 4 od dawnego Panama zburzonego r. 1670. *dl.* 297. 25. *sz.* 8. 40.

PANANA, *m.* Azyi w Indyach na brzegu Malabarckim w krol. Kalikut, z dobrym portem.

PANARY, jedna z 7 wysp Liparskich na połn. Sycylii.

PANARUCAN, *Paramucanum*, *m.* Indyjskie stol: małego Krollet. tegoż im. na wyspie Jawa, o *m.* 10 od Balambaun. Wielki tu handel mieszkańcy prowadzą niewolnikami.

PANAT, Vice Hr. w pow. Ruteneńkim we Fr. o *m.* 3 ku połn: od Rodezy. Tytuł iego przeniesiony jest od Peyrebruny, ktore jest o *m.* 5 ku połd. od Rodezy.

PANAY, *Panaia*, wielka wyspa Azyi, około 100 *m.* okręgu małąca, jest nayludniejszya i nayżyźniejszya z Filipińskich, figury jest trzygraniastoy. Powiadaią iż na tey wyspie kiedy grzmi, spadaią małe kamie krzyżyki kamienne, ktorym wielką przypisują dzielność. Walezy do Hiltzp. obłana jest wielą rzekami i strumykami, wydaje wiele ryb, ale mało innego zboża. Iloilo jest iey stolicą. *dl.* 137. 139. *sz.* 10. -- 11 30.

PANCALE, *Pancalerium*, *m.*

Włoskie w Piemoncie, o *m.* 5 ku połd. od Turynu, nad rz. Padem.

PANGA, *M.* Afr. w Kroleft. Kongo, stol. prow. Bambaz, z tyt Xstwa o *m.* 36 od brzegu. Xżę ten jest naypotężniejszy z lennikow Krola Kongańskiego, i jest oraz Hetmanem woysk iego. *dl.* 32. *sz.* 6. 30.

PANGO, prow. Afr. w Krol. Kongo, z tyt. Margr. Graniczny na połn. z Xstwem Sundy, na w. z rz. Barbolą i górami Hońca, na połud. z Kraiem Dembo, na z. z Xstwem Batta. Ma *M.* S. tegoż im. nad Barbolą.

PANIANE, skład Hollen: na brzegu Malabarckim, o *m.* 7 od Kranganor.

PANIOWCE, *Paniovia*, zamek w Woi. Podolskim wystawiony na początku wieku 16 od Jana, Potockiego Woiew. Braclawsk. Turcy go dobyć niemogli w r. 1621 podczas woyny Chocimskiej I. dopiero w r. 1633. zdrada go opanowali. Leży o *m.* 2 od Kamieńca. Miało niegdysz szkoły luterckie i drukarnią.

PANIS, jeden z Narodow Amer. połn. w Luizyanie.

PANORMO, *Panormus*, port Epiru, w Kauinie. *dl.* 38. 5. *sz.* 40. 18.

PANTALARIA, wyspa na morzu szrodziemnym między Sycylią i Afr. małąca obwodu około *m.* 7 blisko brzegow Tunetańskich. Obfitnie w wino owoce, i welnę, ale zboże muszą mieszkańcy sprowadzać z Sycylii. Należy do Krola Neapol. *dl.* 30. *sz.* 36. 55.

PANTHEMONT, ob. Pentemont.

PANUCO, *Panuka*, *m.* i prow: Amer. połn. w nowey Hiltzp. na połn. Meksyku, z Bisk. Metropolii Meksykań. Znaydują się tam miny złote i zupy solne, ktore są szczezulniejszyym dochodem mieszkańcow. Zowie się też to *m.* *S. Stilvarn del Puerto*. Leży o *m.* kilka od Meksykańskiej odnogi. *dl.* 177 30. *sz.* 24.

PAOKINGA, *M.* Chinskie

stolica prow. Huguan. dł. 128. sz.

PAONINGA, M. Chińskie stol. prow. Suchueny, nad wschodnim nurtem rz. Kialing. dł. 123. 16. sz. 31. 53.

PAOTINGA, M. Chińskie stol. prow. Pekinu. Grunta okolicznie obfitują we wszystko. M. znaczne jest urodzienie sław. Loim-sza najwyższego Generała Krol. Yen. dł. 132. 20. sz. 39. 20.

PAPA, *Mogeciana*, *Papa*, m. niższych Węgier w Hr. Wespryn. Arcy-Xzę Maciey odebrał ie Mahometowi III. w r. 1597. wkrótce potym zbuntował się G ruzon w r. 1683. był jeszcze bunt w tym mieście, ale Cesarfcy po odpędzeniu Turkow od Wiednia odebrali ie, i twierdze zburzyli r. 1702. Leży na górze blisko rz. Marchaltz, o m. 10 ku pośd. od Raaby, 8 od Alby ku z. 18 ku z. od Budy. dł. 55. 45. sz. 47. 20.

PAPOUL, (S.) *S. Papulus*, m. Fr. w wyższej Langued: z Wielkorządztwem i Bisk. pod Metropolią Tolozań. zał. 1317. Leży, o m. 14 ku pośd. od Tolozy, 3 na w. od Kastelanndary, 164 od Paryża. dł. 19. 46. sz. 43. 20.

PAPOU ziemia, ob. Gwinea nowa.

PAPPENHEIM, m. i Hr. Niem. między Oetyngą i Neyburgiem w Frankonii z zamkiem. Leży blisko rz. Altmal, o m. 7 ku pośn. od Neyburga, 13 ku pośd. od Norymbergi. dł. 28. 38. sz. 43. 53. Hrabia Pappenheimu ma dziedziczny urząd Marszałka W. Cesar. i sprawuje go podczas Koronacyi Cesarza. Hrabstwo ma dług. m. 7. a szer. blisko 4.

PAQUES, wyspa na morzu pośd. pod 27 stopniem szer. połud. a 267 długości. Grunt ma skalisty, i niewydaie drzew wielkich, jest sednak dosyć ludna. Obywatele iej żyją dyniami białemi, owocem *patates*, drobiem i nieco z połowu,

ktory nie jest obfity przy tych brzęgach. Portu ta wyspa żadnego nie ma, i okręty nie przybiiają tam chyba w potrzebie dla nabrania wody.

PARA, m. Amer. pośd w Brezylji w pow. tegoż nazwiska przy wschodnim nysciu rz. Amazonow. Ulicy w nim są proste, domy piękne, kościoły wspaniałe. Obywatele handlują wanilią, cukrem i kawą, a kakao jest u nich zwyczajną monetą. dł. 320. sz. 1. 28.

PARADYZ, bogate Opac. Cystersow, w Woi. Poznańskim, o kolo m. 4 na pośd. od Międzyrzecza.

PARADYZ, Maryi nazwany; Opactwo i klasztor kartuzow w Woi. Portorskim, między 2 jeziorami blisko Mirachowa.

PARAGOYA, albo PARAGO wielka wyspa na morzu Indyjskim między Filipinami i Borneo; Krol iej jest hołdownikiem Kr. Borneo. Hiszpani mają tu jednę Fortecę. dł. 131. 40--135. sz. 10.--12.

PARAGVAY, *Paraguai*, wielki kraj Amer: pośd; należy do Hiszpanow. zawiera w sobie Wielkorządztwa: Tukuman, S. Cruz, Sierra, Paraguai, i Rio de la Plata. Miasta Wniebowzięcia jest stolicą Państwa. Tam się rodzi ziele Paragwajskie; bardzo szacowne w Peru; jest to liść pewnego dosyć wielkiego drzewa; ktore jest podobne do Peruańskiego koku, wiele mu przypisują skutkow. Paragwaj obfituje bardzo w tygrysy, lwy, i lisy; nazwisko ma od wielkiej rz. Paragway, z ktorej źródła doyść ieszcze niemoga. Procz tey rzeki, jest tam ieszcze wiele innych, ktore są pełne okrutnych bestyi. Ob. Parana. Hiszpani opanowali mocą wielką część tego kraju, więktza jednak posiadana ieszcze jest od włatnyh dzikich rodaków, ktorzy nie przestają bronić włafney wolności.

PARAIBA, m. Amer. pośd; w Brezylji w pow. i przy ujściu

rz. tegoż nazwiska, Hollendrzy opanowali je r. 1635, i umocnili wałami, lecz Portugalczycy odebrali je wkrótce. Okolica jest dość żyzna, wydaie wiele trzcinny cukrowey i drzewa Brazyliażwanego. dl. 342. sz. 6. 50.

PARAKLET, sławne Opac: Fr. w Szampanii nad strum. Ardusson, o m. 1 ku połd: od Nogent nad Sekwaną. Jest to Opac: Benedyktyńskie czyniące 20000 liwr. zał. od St. Abailarda 1131.

PARAMARIBO, osada Hol. w Prow: Surynam w Amer. połd. Są tam mrowki chodzące kupami nakształt woyska, otwierają im widzie wszystkie schowania, gdyż występiają szczyry, myszy, i in-sze robaństwo krajowe; rzucają się zaś na tego któryby ich napastował. sz. 4. 49.

PARANA, rz. Paragwai, która daje nazwisko Prow: Parana, wpada w rz. Rio de la Plata. Ta prowincya która się także nazywa: Ziemia Missyi albo Zdobycz duchowna Jezuitow, okryta jest wielą miasteczkami Indyauow. którzy byli oblakani, dzicy, i niemający żadnego rządu. Jezuiti potrafiłi ich złączyć, nawrocił do wiary, i wypolicrować. Ukształcili z nich kpiłą pracowitą i woienną, nauczyli ich rolnictwa, sztuk i rzemioł. Indyanie ci w liczbie 300000 ob podzieleni byli na 42 Parafie rządzone przez Proboszczow i Wikarych Jezuitkich, mieli opatrzone odzienie i pożywienie, lecz w owoc ich pracy szedł na Jezuitow, którzy wszystkie korzyści tych Missyi przesyłali przez Santa Fe do Buenos-Ayres, z kąd te towary rozsyłano do Tukuman, Paragwan, Chili, i do Peru. To na pozor szczęśliwe, a które w rzeczy samey byłoby, gdyby ludzie na ziemi uszczęśliwionemi być mogli; nie spodobało się Indyanom. Rozporządzone i rozrywki, ustanowione ka-

ry na męczyzny i kobiety niedopełniające swych powinności, słowem życie iednostayne i zakonne sprawiło, iż sobie przykrzyli w życiu, a umierali bez smutku, przeto też obojętnie patrzyli na wypędzenie Jezuitow w r. 1768, a z radością przyjęli zwykły stan poddancow. Powierzchowna wolność podchlebiała im, ale wrodzone leniństwo wprawi ich z czatem w nędzę ktorey nie znali, i będą pewnie żalować swey pod Jezuitami niewoli. Ciż Jezuiti przywiedli także Indyanow *Tapes* albo *Tapas* zwanych do hołdowania, Krol: Hiszp: ktoremu płacą dotychczas podatek, ale im zabraniali wizelkiego z Hiszpaniami handlu. Mieszka ten Narod wzdłuż Paramy na połd. Brezylji. Ma ją blisko 40000 piechoty, a 20000 jazdy z bronią ogniłą dla obrony przeciw Paulistom czyli mieszkańcom krajiny S. Pawła, zboycem wyzłym z Brezylji, którzy sobie ustanowili Rplą. Ich gruntow część, i miasteczka ktore były na lewey stronie rzeki, Hiszpanię zamienili byli za Osadę S. Sakramentu, niewidząc innego sposobu przeszkodzenia ustawicznym przemycańiom towarow, ktore im ta Osada czyniła. Krol więc Hiszp. chciał przeprowadzić na prawą stronę rzeki mieszkańców ustąpionych miasteczek, ale to było im pobudką do woyny przeciwko Hiszp: 1756, która zakończona była przez zostawienie w spokoyności tych Indyauow, i zaniechanie umyśloney zamiany. Ale przez Traktat 1777. Krolowa Portugal: ustąpiła Krol. Hiszp. tej Osady S. Sakramentu. Ob. Plata.

PARAY le Monial, *Paredum Montale*, m. Fr. w Burgundyi. Jest tam klasztor Wizytek, gdzie umarła Marya Alakok. Leży to m. nad rz. Burbinką, o m. 2 ku z. od Charolles, 76 ku połd: od Pariza, dl. 21. 46. sz. 46. 27. 12".

PARC aux Dames, m. i Opac: Francizk: w Diec: *Amiens*, o m. 1 ku pośd: od Krespy, które czyni 12000 lhr.

PARCE, m. zn: Fr. w Xstwie Andegawęńskim nad rz. Sartą o m. 2 od Sable.

PARCHIN, m. i Woytoſtvo Niem: w Sax: ritzzey, do Xżęcia Meklemburg. należące, nad rz. Eldeną, o m. 8 ku pośd: od Szweyryna. dl. 29. 50. fz. 53. 36.

PARCZOW, m. w Woi. Lubel. o m. 9 od Lublina przy gran. Litewskiej. Krol Alexander w ſtatućie ſwoim to m, z Lublinem wymienił iako nayprzyzwoitſze do odprawiania ſeymów, i po śmierci Zygmunta na Konwokacyi. Litwa domagała ſie dla ſwoiey wygody z bliſkości aby tam Elekcyja odprawowana była, ale Polacy na to pozwolić niechcieli, i nigdy tu Seymu niebyło. Ma Stę.

PARDAILCHAN, jednaz 4 Baronii Armaniaku, o m. 4 ku pośn. od *Auch*, ieſt tylko wioſka.

PARDO, albo EL PARDO, Pałac Krola Hiſzp. w Kaſtylii nowey o m. 2 ku pośn: od Madrytu. Ogrody przy nim ſą piękne, i zwierzyniec obſzerny.

PARDOUX, (S.) nazwiſko 3 m. Fr. jedno w Arwernii, o m. 11 na pośd. od Klermontu, 2 w Piktawii, o m. 4 ku z. od Partenanu, 3 w pow. Burgońskim mające wody mineralne o m. 2 ku pośd, od Ewanx.

PARDUBITZ, m. w Czechach nad Elbą o m. 3 ku pośn. od Chrudim. Tam robią dobre głoownie i noże.

PARENZO, *Parentium*, małe ale mocne m. w Iſtuyi nad odnogą Wenecką z Biſk: nal. do Metropoli Udyń. i z dobrym portem o m. 24 na w. od Wenecyi. Poddało ſię Wenetom r. 1267. c. 21. 31. fz. 45. 23.

PARLEY, w Xſtwie Magdeburſkim, ſlawne ieſt przez kanał

prowadzony od Elby do Hawlu przez Ihle i Stremgę r. 1743.

PARGA, *Elea Portus*, M. mocne Weneckie na brzegu Albanii naprzeciwko wyſpy Korfu, z wygodnym portem. Mieſzkane ieſt przez Grekow i Albańczykow, a leży na ſkale. dl. 38. 22. fz. 39. 28.

PARGOIRE, (S.) m. Fr. w Langwed. o m. 2 od Pezenas.

PARIA, Prow. Guyanny w Amer. pośd. Jeſt prawie nieznaio-ma, i niema nic znacznego oprócz rz. *Oienoque*, albo *Rio Paria* która przez nią płynie i wpada w morze ku pośn.

PARIGNE P EVEQUE, M. wielkie Fr. w pow: Cenomańſkimi m. 2 ku w. od Maes.

PARILLA, albo *Santa Parilla*, m. Amer: pośd: w Peru, w Wielkorządztwie Limy, o m. 60 ku pośn: od tego M. nad rz. Santa, o m. 20 ku pośd, od Truxillo na brzegu morza, po którym pływają na owocach podobnych do dyni, wiążąc ie na ſznurach. dl. 300. fz. 9.

PARIS, PARYZ, *Lutetia Parisiorum*, M. ſtoł. Krol. Fran. które brać można za naypięknieyſze, naybogactſze, nayluźnieyſze, nayſlawnieyſze i naywiększe w Europie. Nieuſtępuie żadnemu w ſwiećie, bądź co do niezmierney liczby przepysznych budowli, bądź do roſtropnego rządu, bądź względem umięćności i ſztuk tam kwitnących, bądź względem w zwykłych wygod i przyiemności które tam znaleść można, bądź nakoniec względem wielkości handlu, który prowadzi. Założone by przed Iuliuſzem Cezarem. Rachuje ſię w nim bliſko 800000 Ma nayſlawnieyſzą w ſwiećie Akademia założoną iak mówią przez Karola W r. 790. Tudzież Kolegiinn Krol: w którym uczą 1427. kow wſchodnich, i wiele ſlawny Akademii, iako to Akademia Fra.

cuzkiego języka, napisów i nauk wywołonych, umiejętności wywyższych, Malarstwa, Architektury, Rzeźbiarstwa, i Cyrułistwa; procz tego wiele Bibliotek publicznych, z których jest pryncypalna Krolewska, Mazaryniego i S. Wiktora: Także ogrod Krolewski pełny wszelkiego rodzaju roślin, gdzie jest gabinet nayradszych odblności. Zbogaca Paryż wielkie mnostwo przychodniow, handel i fabryki rozliczne. Zdobią go budo- wle publiczne i prywatne, między ktolemi nayznaczniejsze są: Pałac Krolewski, *Louvre*, *Luxembourg*, zamek *des Tuileries*, szpital: *l'hotel Dieu*, Inwalidow, podrzutkow, *les-petites-Maisons*, i szpital generalny dobrze opatrzoney, Ratusz, Bastylia, pałac Sorboński, w którym daie się widzieć przepyszne Maufoleum Kardynała Richelieu, *Val-de-Grace*, kościół katedralny, chor odblności w nim, jest cud piękności, i kościół S. Sulpicyusza: Nakoniec place publiczne, z których znaczniejsze są: Plac Krolewski, gdzie daie się widzieć statua konna Ludwika XIII, plac *de Vendome* ozdobny statua konną Ludwika Wiel. plac zwycięzki na którym stoi statua Ludwika wiel: w sukniach, których Krolowie Fr. używają podczas koronacyi, mający 4 narody w kaydanach pod nogami, a zwycięstwo kładzie mu na głowę koronę, plac Ludwika XV w końcu pałacu *des Thuilleries*. Bisk. Paryzkie, ktorego S. Dyonizy w 3cim wieku był pierwszym Bisk: erygowane jest na Arcy-Bisk: r. 1622, i na Xstwo Parostwo r. 1674 Parlament Paryzki jest naywiększym we Fr. i jeden z nayznakomitszych na świecie. Procz Parlamentu, znajduje się w tey stolicy wiele iurydykcyi i sądow, Departament meunicy, skarbu &c. Paryż jest w bardzo pięknym położeniu, nad Sekwaną, która przezeń płynie,

i na ktorey jest mostow wiele; te znaczniejsze są *most nowy*, przy którym posąg konny Henryka IV. i *most Krolewski*. Wydało to miasto wielką liczbę ludzi uczonych, i sławnych. Od Rotomagu o *m.* 28, 90 od Londynu, 65 od Amsterdamu, 250 od Wiednia, 250 od Madrytu, 270 od Rzymu, 500 od Konstantynopola, 350 od Lizbony, 300 od Krakowa, 600 od Moskwy, 225 od Kopenhagi, 380 od Sztokolmu. dł. 20. sz. 48. 50'. 10".

PARIS-en-Ardennes, ob. Bastognac.

PARMA, *Parme*, dawne bogate, bardzo ludne, i bardzo piękne M. Włoskie, stoł: Xstwa Parmenskiego z Cytadellą, Akademią i z Bisk. kościół Katedralny jest wspaniały, Pałac Xzęcy wielki i dobrze budowany, z teatrem nayczyszerniejszym, i nayozdobniejszym, ze wwszyfikich znanych w Europie, ktorego rozrządzenie wewnętrne takie jest, iż naycichszy głos daie się słyszeć, i chociażby naybardziej głos podniesiono, echa żadnego niesprawu- ie, ktoryby głos tłumil i mieszał. Procz Akademii jest Kollegium dla Szlacheckiey młodzi. Powietrza czystość tu czyni, iż mieszkańcy żyją długo po policie. Przy Parmie dnia 29 Czer: 1734 stoczona była krawawa bitwa. Oyczyzną jest Jozefa Pompeiusza *Sacco*, Jana Lanfranka &c. Leży nad rz. Parmą, o *m.* 12 na półd. ku w. od Kremony, 14 od Mantuy, 15 od Modeny, 29 od Medyolanu. dł. 28. 27. sz. 44. 50. Xstwo Parmenskie, graniczy na półn. z rz. Fadem, która go oddziela od Kremony, na półn. i w. z Xstwem Mantuy, na w. z Xstwem Modeny, na półd. z Toskanią, na z. z Xstwem Placencyi. Kraj jest rokoszny i żyzny. Należy z Placencyą i Gwaftallą do Xcia z domu Hiszp. ktory tu zniósł inkwizycyą r. 1769, i ktorego poddani wyięci są od

prawa Kadukowego we Fr. r. 1768.

PARNAS, *Parnassus*, sławna góra w Turcyi Europ. w Liwadyi, dosyć blisko Helikonu leżąca, i przy Isthmie Koryntckim. Dziś się zowie *Licaoura*.

PARKANY, Barakan, m. Węgier: w Hr. Strygońskim nad połn: brzegiem Dunaju, gdzie r. 1684 Jan Sobieski wielką klęskę od Turkow poniósł, i wnet im większą zadał. Jest od Strygonia o m. 2.

PARNAW, *Parnavia*, znaczne i mocne m. w Inflanciech z zamkiem, obwiedzione murami, osiadłe, w wygodnym dla handlu położeniu nad rz. Parnawą, która wypływa, z jeziora Wercer, i blisko morza, niedaleko uścia tej rzeki. Jest w Estonii właściwej, dawniej stoł: Woi. Parnawskiego było, które po kilka kroć od Moskwy wzięte i iey odbierane było, a nakoniec iey ustąpione z Infantami zostało r. 1660. Dzieli rzeka Parnawę na dwa miasta nowe i stare, od Rewela na połd. ku z. m. 20, od Rygi na połn. ku w. 32. dł. 42. sz. 58. 26.

PARNAY, m. Fr. w pow. Cenomańskim o m. 2 na połn: ku w, od Lawal.

PAROPAMISE, ob. Candahar.

PAROS, wyspa na Archipelagu, jedna z Cykladow, długa około 4, szeroka około m. 3, sławna przez swoje marmury piękne. Grunta iey są bardzo dobrze uprawiane, i obfitnie w bydło. Deszcz tam rzadko pada. Obywatele iey za rozumnych są miani, i Grecy z przyległych wysp, biorą ich częłto za Sędziow w swych kłotniach. Sławny Korfarz Barbarossa odebrał tę wyspę Wenetom, i odrąd do Turkow należy. Przyległa jest wyspie Naxos. Miało iey stoł. jest Paros.

PAROS, *Parium*, dawne M. Archipelagu, stoł. wyspy tegoż na-

zwicka. To M. było dawniej największe i nayspotężniejsze z Cykladyjskich, ale teraz bardzo mało znaczy w porownaniu dawnego stanu swego. Ma Bisk. Greek. pod Metropolią Rodyjskiego. Francuzi, Angl. i Holleud: trzymają w nim swoich Konsulow. Leży na brzegu z. wyspy, naprzeciwko Antiparos. dł. 43. 11. sz. 37. 3.

PAROY, wioska Fr. w Hr. Brie z tyt. Margr: o m. 2 od *Chateau Thierry*.

PARSIS, ob. Gaures.

PARTENEY, *Partiniacum*, m. Fr. w Piktawii, celne pow. zwanego Gatinois. Prowadzi znaczny handel na bydło i zboże. Leży nad rz. Tone, o m. 6 na połd: od Thouars, 6 na połn: od S. Maixent, 75 na połd. ku z. od Paryża, dł. 17. 16. sz. 46. 40.

PARYSOW, m. w Mazowszu, w ziemi Czerskiej przy wiel. stawach, m. 3 od Łukowa, dawniej miało zamek.

PASAMORES, *Gualfongo*, albo *Las Sagnas*, prow. Amer. połd: w Peru, w Wielkorządztwie Kwitańskim. Powietrze tu jest umiarkowane, kray obfitujący w pastwiska, zboże, i żyły złote.

PASLAY, m. Szkockie w prow. Kunningham, dawniej znakomite sławnym Opac. którego mnichy napisały Historią Szkocką. Leży nad Kortą o m. 15 na z. od Edyburga, 133 na połn. ku z. od Londynu. dł. 12. 40. sz. 56. 30.

PASSAGE, m. Hiszp. w Gwipuskoj o ćwierć mili od S. Sebastjana z portem. Krol Hiszp: trzyma tu swoją Eskadrę. dł. 15. 42. sz. 43. 25.

PASSAROWITZ, m. Serwii nad Morawą blisko Dunaju, o m. 13 na w. od Belgradu. Cesarscy z Turkami zawarli tu Traktat r. 1718.

PASSARWAN, m. Indyjskie na wyspie Jawa. dł. 134. 30. sz. 7. 30.

PASSAVANT, m. Fr. w Szampanii w Dyec. Szalońskiemy, z Probostwem koll. Krol. o m. 2. od S. Menchoult.

PASSAVANT, wioska z tyt. Hr. w Xstwie Andegaweskim o m. 6 na pośd: ku z. od Mantreuil Bellay.

PASSAVANT, kraina Xstwa Montbeliarskiego położona w Frankskontcie pod pan. Francyi, o m. 8. na pośn. ku z. od Montbeliardu. Blizko niego jest stawna iaskinia, która okolicznym mieszkańcom służy za lodownią. Gdy się w niej mgła pokaże, znakiem jest mającego bydź nazajutrz deszczu.

PASSAU, *Passavia*, Paśawa, dawne piękne i sławne M. Niem. w Bawaryi niż: ufortyfikowane, z Bisk. pod Metropolią Salisburkiego. Jest miasto Cesar. pod protekcyą swego Biskupa, który jest Xciem Rzeszy Niem. Pamiętne jest traktatem tu podpisany r. 1552, który dał początek przyśłowiu. *Jest to tranzakcyą Passawską, co kto wziął, niech to trzyma.* Xzę Bawarski poraził tu wojska Cesar. r. 1703. i dobył miasta 1704. Leży nad zbiegiem rzeki Inn, i Illzy, i uścium ich do Dunaju, który wraz z górami, które go opasują, stoi mu za twierdzę naturalną. Jest od Ratyzbony na w. ku pośd. o m. 25, od Munichu 32, od Wlednia na z. 54. dl. 31. 9. sz. 48. 26. Biskupstwo Paśawskie, jest bardzo znaczne, zawiera 25 bogatych Kanonii, i fundowane było na miejscu Lorcheńskiego. Benedykt XIII wyjął go od Jurydykcyi Arcy-Bisk. Salisburkiego r. 1728, a Klemens XII potwierdził tę bullę r. 1732. Biskup Paśawski jest udziałnym i dożywotnim panem, i ma rocznego dochodu około 40000 talarow Niem. Kapituła składa się z 23 osób.

PASSENHEIM, lub **BASSENHEIM**, Hr. w Elekt. Trewirskim, w Dystrykcie Koblentzkim.

Hrabowie Passenheimscy są członkami Szlachty Cyrk: Westfalskiego. Jest miasto o m. 2 na pośn. ku z. od Koblentzu.

PASSENHEIM, m. Pruskie, w prow. Galindyi między bagnami, od Ortelsburga na z. o m. 2. Sławne jest urodzeniem Hartknocha Pisarza polskiego.

PASSEWALCK, *Passualcum*, m. Niem. w Cyrk. Saxonii wyższej, w Stanach Elektora Braudeburkiego nad rz. Ukra. Zalecone jest przedniemi piwami, o m. 6 na pośn: od Prentzlowa.

PASSIGNIANO, *Passignianum*, m. Włoskie w stanie Papiezkiem, nad jeziorem Peruzyjskim, o m. 5 na pośd. od Peruzy. dl. 29. 50. sz. 43. 12.

PASSORGA, *Passaria*, rz. w Bisk. Warmińskim, ma początek w Hokerlandyi, rozdziela Warmię od Pomezanii, płynie pod Hohensstein, Brunsbergę, i wpada do Frischhafu. Blizko uścium jest m. tegoż im.

PASSY, lub **PACY**, wieś wyspy Fr. nad Sekwauą, o milę poniżej Paryża, zalecona wodami mineralnemi, i pięknemi budowlami. ob. Pacy.

PASTO, lub **S. JUAN de** Pasto, m. Ameryki pośd. w Popaianie w dolinie bardzo miley i piękney, oblaney rzeką, ktorey woda jest bardzo czysta. dl. 303. sz. 1. 30.

PASTRANA, *Patemiana*, m. Hiszp. w nowey Kastylii z tyt. Xstwa, o m. 24. na pośd. ku wod Madrytu, nad Tagiem. dl. 54. sz. 40. 26.

PATAGONY, *Patagones*, *Patagons*, Narod Amer. pośd. w ziemi Magiellańskiej, mający na w. morze pośnocne, na pośd Ciesninę Magiellańską; dzielą się na różne hordy, mówią iż lud ten jest postaci obrzymiey, wysoki na stopa, żyje z połowu ryb i zwierzyzny. W ich kraju panują zimna.

PATANA, lub **PATANI**, *Permutam*, Krol. Patańskie w Indyi na połwyspie Malaki, nad wschodnim pomorzem, między Krolstwem Siamiskim i Pahańskim. Mieszkańcy są po części Mahometanie, po części zaś poganie, są zaś bardzo zatopieni w roskoszach. Chińcykowie wielki z niemi prowadzą handel. Lubo w ich kraju panują upały, powietrze jednak jest zdrowe. Nieznają tu tylko dwie pory roku; lato, i zimę trwającą przez Listopad, Grudzień i Styczeń, podczas których mieszkańcy defszcze bez przestanku padają. Twierdzą pilarze, iż gęsi i kaczkę, dwa razy tu na dzień jaia znoszą. Lasy Patańskie pełne są stoni, dzikow, i małp. Rząd państwa sprawuje Krolowa, która za mąż iść nie może, wolno iey jednak mieć tyle kochankow, ile chce. Przy niey cień tylko władzy zostaje, pod iey imieniem możniwy rządzą zupełnie. Dependuje od Krol. Siamskiego. M. S. zowie się Patana, lub Patany. Jest to iedno z naysiękniejszych i naysilniejszych miast Indyjskich z portem dobrze obronnym. Obywatele są dobrzy żeglarze. dł. 119. sz. 7-33.

PATANOWIE, Patanie, jest lud niepodległy w państwie Wielk: Mogola. Mieszka on w górach Deli i Agry; jest dziki, bitny, i główny nieprzyjaciel Mogolanow. Mniema wielu, iż Narod ten pochodzi z Kandaharu, gdzie jest też lud tego imienia.

PATAY, *Pataium*, m. Fr. w pow. *Beauce*, o m. 6 na w. od *Chateaudun*, 4 od Aureliann. Sławne jest porażką Anglikow r. 1429. Talbot tu był uwięziony, a Joanna d'Arc wielkie tu męstwa dała dowody. dł. 19. 18. sz. 48. 5.

PATENSEN, m. Niem. w Elekt. Hannowerskim, o m. 2 na poł. od Haynoweru.

PATENSEN, grod w Xstwie Zelleńskim, o m. 2 na z. od Luneburga.

PATER-NOSTER, to jest Oyczenasz, wyspy na morzu Indyjskim, na połd. wyspy Celebes, tak są nazwane z przyczyny skał wiel. pafmem się pomiędzy niemi ciągnących, wpośród których wyspy wydaiają się jak Oyczenasze. Obfitują w zboża i owoce, i są bardzo ludne. Tegoż jest im. mała wylepka między Oezelią i brzegami Inflanckiem. Nal. do Moskwy.

PATER, (S.) m. Fr. w Turonii, o m. 3 na połd. od *Chateau du Lorr.*

PATI, *Passir*, piękne m. Wł: w Sycylii, z Bisk. Suffr. Messyńskiego, w Golsie tegoż im. od Messyno na z. m. 20. Ma port i małą fortecę. Zbudowane od Hrabiego Rogeryusza, po zwycięztwie Saracenow. Zdobio go rynek i kościół Katedralny bardzo piękny. dł. 32. 50. sz. 38. 12.

PATMOS, wyspa na Archipelagu, między wyspami Samos, i Nikaryą. Ma około m. 19. obwodu. Mieszkaną jest od Grekow, a iey porty często od Korszarow napastowane bywają. Grecy osiedliokoło Monasteru S. Jana, który jest ufortyfikowany nakształt cytadeli. Obfituje w wielką liczbę kuropat w, przepiorek, krolikow, synogarlic &c: ale na tomieysce ma mało pszenicy i ięczmienia. Wiecey na niey niewiało niżeli mężczyzn liczą. Nie są podlegli żadnemu Bisk. ale go dla poświęcenia swych popow czyli kapłanow sprowadzają zka inąd. Na wyspie Patmos znajduje się pustynia, w ktorey mówią, iż Jan S. napisał swą Apocalipsim, około r. 95. po nar: J. Chr. a która ma nazwisko tey książki. dł. 44. 15. sz. 37. 20.

PATNA, wielkie Indyjskie M. S. prowincyi tegoż im. nad Gangiesem, w państwie wielk. Mogola. Mieszkańcy prowadzą znaczny handel wszelkiego rodzaju towaram. Holl: w tym mieście skład swóymaia, a Fr. faktorstwo, ktore zależy

od Chandernagorskiego. dl. 103. 15
sz. 25. 54.

PATRAS, *Patra*, dawne i kwitnące M. Morei. stol. Xstwa Klarencyi z Arcy-Bisk. Greckim. Zdobią go kościoły Greckie. Kilka bardzo pięknych Meczetow, i 4 Synagogi dla żydow, ktorzy tu w wiel. bardzo znajdują się liczbie, i nie-mały prowadzą handel. Ten zaś osobliwie zależy na jedwabiu, skórach, miódach, wosku, syrce. Gó-ry pobliskie rodzą drzewa, które wydają mannę, i Cyprassy niezmier-ney wysokości. Owoce wszelkie, nadewszystko granaty, cytryny, po-marańcze, są tu wysmienite, i bar-dzo tanie. Rosną tu także cedry, z ktorych Patranie robią kwaśny napoy Cedrowy. Powietrze jest nie-zdrowe. Wenetowie opanowali to miasto r. 1687. i trzymali go do 1716. Leży nad morzem, o m. 8 na pośd. ku z. od Lepantu, 34 od Mizytry. dl. 39. 32. sz. 38. 20.

PATRICE, (S.) ob. Dunne-gal.

PATRIMONIUM-Sancti-Pe-tri, *il Patrimonium-San - Pietro*, Patrimonium S. Piotra, prow. pań-stwa Papieżkiego we Wło. rozle-gła wzdłuż na m. 14 wszierz na 12, graniczy na pośn. z Xstwem Orwie-tańskim, i Umbryjskim, na w. z Sabińskim i Kampanią Rzymską, na pośd. z morzem, na z. z Xstwem Kastręńskim i z morzem. Zawiera ona procz partykularnego pow. Patrymonium, Xstwo Braccino, i pow. Ronciglione. Witerb jest M. Stol.

PATSCHOW, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim.

PATSCHSKAU, piękne m. Szląskie nad rz. Neißą w Xtwie Grotkowskim, o m. 4 na z. od Neiffy.

PAU, *Palum*, bardzo piękne m. Fr. stol. Benearny, z parł. są-dami, mennicą, i zamkiem, w kto-rym się narodził był Henryk IV. r. 1557. Zaleca go Universitas, Aka-

demia umiejętności i sztuk wyzwo-łonych, i pogań Ludwika XIV. na pedestale marmurowym. Leży na pagórku, popod który płynie rz. *Gave Bearnois*. o m. 10 na z. od Tarby, 12 na pośd. od Aire, 39 od Burdegali. 167 od Paryża. dl. 17. 6. sz. 43. 15.

PAVESIN, m. Fr. w pow. Forez, o m. 2 od *Condrieux*.

PAVIA, *Papia*, Pawia, daw-ne i sławne M. Wło. drugie w Xtwie Medyolańskim, stol. pow. Pawezany, z st. Akademią, i Bi-skup. Suffr. Medyolańskiego. Pod-nieść się nie mogło do dawnego stanu, odtąd iak go zrzuynował Wi-kont *Laurec* r. 1527. na zemstę swego niešťczęścia, ktorego tu do-znał w odebraney klęsce od Fran-ciszka I. r. 1525. w ktorey prze-graney uwięziony został. Krolowie Lombardy częśto w tym przemie-šťkiwali mieście. Xżę Sabaudyi i Eugeni dobyli go r. 1706. Franc. odzyskali go 1733. Znowu opano-wane było od Fr. i Hiszp. r. 1745. ale odebrane zostało od Austry. r. 1746. Oyczyzną jest st. Boecyusza, Pap. Jana XVIII. st. Henryka Kar-dana i Lanfranka. Leży nad rz. Jesin, o m. 7 na pośd. od Medyo-lanu, 10 od Placencvi, 20 na pośn. od Genuy, 25 od Turynu. dl. 26. 40. sz. 45. 10.

PAVIE, m. Fr. w Hr. Astara-ku, o milę od *Auch*.

PAVILLY, m. Fr. w Nor-mandyi, o m. 4 od Rotomagu.

PAUL, (S.) Opac. Bened. o milę od Bellowaku. Inne zakonu S. Augustyna w Besansonie, czyni 15000 liwr. Tegoż im. Opac. Pre-monstr. blisko Sens czyniące 1000 liwr. Także w Verdun, mające na rok dochodu 18000. liwr.

PAUL, (S.) m. Fr. o m. 4 na pośd. ku z. od Lemowiku. Tegoż im. o m. 4 od Ufez. Inne w Prowan. o m. 2 na z. od Nice. Inne z tytuł: Hr. w Arcezyi, o m. 6 na pośn. ku z. od Atrebaty.

PAUL, (S.) S. Paweł, M. Ameryki pośd. w Brezylji, w Kapitancie S. Wincentego, pod tropikiem raka. Zamieszkałe było od bankrutów, i wygnańców z różnych narodów, rządzone nakazał Rządzący politey niepodległej Portugalczynom. Lud w nim osiadły zachwały, i w rabuściowskiej iztuce był biegły, małą tylko Krolowi Port. opłacał daninę w złocie, który z czasem go też pod swę podbił iarzmo. Kray ich opatany jest wielkimi lasami, i górami niedostępnymi. Benedykt XIV. erygował tu Bisk. r. 1745. dł. 333. 50. fz. pośd.

PAUL, (S.) *Sanctus Paulus*, znaczna rzeka w Gwinei, gdzie niekiedy zawiaiają okręty dla nabrania wody i ryżu. Wyższy hówiem kray pomorza Gwinci będąc bardzo wilgotny, rodzi ryż w wiel. obfitości, który się tak zaś udać niemoże w pomorzu niższym, dla jego suchości.

PAUL, (S.) Cap de Joux, m. Fr. o m. 3 na w. od *Lavour*.

PAUL, (S.) des Fenouilles, m. Fr. w Langwedocyi, stoł. powiatu małego *des Fenouilles*, nad rz. Egli, między górami, o m. 6 od Aletu.

PAUL-trois-Chateaux, (S.) *Augusta Tricastinorum*, Trykastyn, dawne m. Fr. Delfinatu w Xstwie Walencyńskim, stoł. pow. Trykastynskiego z Bisk. w Metropolii Arlateńskim, którego S. Sulpiycyz był pierwszym Bisk. Leży na schyłku góry, o milę od Rodanu, 5 od Viviers, 7 na pośd. od Montelamaru, 135 od Paryża. dł. 22. 32. fz. 44. 21. Są i inne mieysca we Fr. pod im. *S. Paul*.

PAULA, piękne m. Włoskie, w Krol. Neapolitańskim, w Kalabrii bliższej, przy morzu, sławne urodzeniem S. Franciszka z Pauli, fundatora Minimorum. Leży w gruntach bardzo żyznych i dobrze uprawnych, obfitych w zioła.

PAULET, ob. Poulet.

PAULHAC, m. Fr. w Arwernii, o m. 4 na z. od *S. Flour*. Tamże *Pauliagnet*, m. o m. 2 od *Broude*.

PAULHAN, m. Fr. o m. 3 na pośn. od Pezenas.

PAULIEN, (S.) m. Fr. w Arwernii, m. 2 na pośn. od Polignac.

PAULIN, m. Fr. o m. 5 od Alby.

PAULMY, zamek i m. Fr. z tytułem Margr. w Turonii, o m. 5 na pośd. ku z. od Loches.

PAVOASAN, Pavoasanum, Pawoazan, m. Afr. na wyspie S. Tomazja, przy brzegu morskim, z fortecą i z Bisk. pod Metropolią Lizbońską. Ma dosyć dobry port. Osiadłe jest od Włochów, Hiszpa. Franc. i Portugal. dł. 23. 30. fz. pośd. 30.

PAUSA, m. Niem. z grodem, w Voigtlandyi, o m. 7 na z. od Zwickau. Należy do Elektora Sakskiego.

PAUSILIPA, Pausilypus, Pauzylipa, sławna góra w Krolest. Neapolitańskim w ziemi Laworze. Jest bardzo rosfkofzna i żyzna w bardzo delikatne wina, i wysmienite wszelkiego rodzaju owoce. Wzdłuż niejako jest wydrążona od jednego końca do drugiego, przez loch daleko się ciągnący, wyfoki bardzo, i tak szeroki, iż wygodnie z karety minąć się mogą. Zakonnicy ferwitowie mają na tej górze kościół, w którym daie się widzieć grob S. Samuazaryusza.

PAUTZKE, ob. Pucko.

PAWEŁ, (S.) S. ob. Paul.

PAWŁOW, dobra Kapituły Gnieźnieńskiej w pow. Kościan skim

PAWŁOWICE, dobra w powiecie Steżyckim w pięknym położeniu.

PAWŁOWSK, m. Moskiew. w prow. Woroneckiej, nad Donem, blisko Bobrowka.

PAWOŁOCZ, m. w Woi. Kiiowski, dość znaczne, dawniej bardzo obronne imienia Zamoyjskich, teraz podupadłe, w gruntach przedziwnie żyznych nad lewym brzegiem Rostawicy, o *m.* 5 na półd. ku ż. od Cnwaśtowa, 6. od Berdyczowa.

PAYERNA, *Paterniacus*, m. Szwajcarskie; małe ale piękne w Kantonie Berneńskim, nad Brogo w miley okolicy. Berneńczykowie zdobyli go na Sabaudczykach r. 1536. Mieszkańcy są sławni przez swą biegłość w uprawianiu psów do łowów.

PAYS, wyspa na morzu Indyjskim na półd: wysp Maryańskich. Jest ich 32, odkryte były r. 1697. Murek jest z nich największą, na ktorej mieszka Krol, ktoremu inne też wyspy są podległe. Wszystkie są bardzo ludne, procz trzech. Mowią, iż na tych wyspach nie ma żadnego zwierzęcia o 4 nogach, i że mieszkańcy żadnego znaku nie mają religii. Są łagodni, urodni, i postawy ciała bardzo proporcjonalny.

PAYS-LIBRE-de l' Argox ; ob. Freye-Æmpter.

PAYS-BAS, ob. Niderland.

PAZZY; *Pattya*, m. w Romanii blisko Gallipolu, z Bisk: pod Metropolią Herakleńską. Leży nad morzem. dł. 44. [34.] iż: 40. 33.

PE, (S.) m. Fr. w pow: Labour, o *m.* 3 na w. od *S.* *Jean de Luz*. Inne w Bigorreńskim, o *m.* 2 na z. od *Lourds*. Także *S. Pe-de-Genous* Opac. Bened. blisko Tarbees czyni 2300 liw.

PCZYCA, rz. wypływa z Woi. Mińskiego, i wpada do Prypecia po wyżey Mozyra.

PEAN, *Peanus*, znaczne m. woiet, stol. prow. Peando, nad morzem Chińskim. Jest wielkie i bardzo ludne. Japończykowie opanowali go r. 1502.

PEAU-D'OR, to jest skóra zio-

ła, ofada Francuzka nad rz. Gambią. Znajdują tu wiele złota.

PEBRAC, *Piperacium*, Opac. zakonu S. August: w Arwernii, czyni 2400 liw. fund: r. 1062 blisko *Langeac*.

PEC, m. Fr. nad Sekwaną, o *m.* 4 na z. od Paryża.

PECCAIS, forteca Fr. w Langwedocyi, o milę od Aiguemorte, sł. zupami solnemi.

PECH, m. Turcyi Europ: w części zachodniej Serwii, nad Drynemi białym, o *m.* 25 na w. od Raguzu.

PECHLARN, m. Niem. w Austryi niższej nad Dunajem, gdzie rzeka Erlach do niego uchodzi, na połowie drogi z Lintzu do Wiednia.

PEDEMONTE, ob. Piemont.

PEDENA, *Petina*, dawne m. w Istrii Austr: z Bisk: suffr: Goryckiego.

PEDIR, *Pedira*, m. i Krol: Indyjskie na wyłpie Sumatrze. Opanowane zostało od Krola Achemskiego. dł. 114. 15. sz. 5. 30.

PEDRACA-de-la-Sierra, m. Hiszp. w Kastylii starej, blisko Segowii, sławne urodzeniem Trajana, i mocnym zamkiem, w którym Krolewicz Fr. syn Franciszka I. był trzymanym w więzieniu przez lat 4.

PEDRO, (S.) S. Piotr, m. Hiszp. w starej Kastylii. nad rz. Arlanza, o *m.* 15 na półd. ku w. od Burgos. Toż nazwisko jest portu iednego przy uściu rzeki Rio-grande w Brezylji położonego, i miasta Amer. w Wielkorządztwie Honduras.

PEBBLES, m. Szkockie, stol. prow: tegoż im. niegdyś Twe-dalii, wysła i Deput. na parlament. Są tu 3 kościoły, 3 porty, 3 ulice, i 3 molty. Jest w miłym położeniu nad Twedą o *m.* 7 na półd. ku w. od Edyburga, 102 od Londynu, dł. 14. 28. 12. 55. 59.

PEER, m. i Hr. w Bisk: Leo- dyjskim. do Hr. Loffeńskiego, z Przeciwstwem Trynitarzow, o mi- lę od Lofy. dl. 23. 10. 12. 51. 8.

PEGAU, m. Niem. w Mitnii, z zamkiem nad Elfterą w Cyrk: Lipkim, o m. 4 od Lipika.

PEGNAFIEL, *Penafela*, m. Hitzp. w Kastylii dawney, nad rz. Duero. Znaczne jest swym pa- łacem, zamkiem dobrze obwaro- wanym, i tyrami, ktore miane są za najlepsze w Hitzpanii. Jest o m. 7 na pold: ku w. od Walla- dolidy. dl. 13. 53. sz. 41. 32.

PEGNA-FLOR, *Pena-flos*, dawne m. Hitzp: w Andaluzyi nad Gwadalkwiwirem, o m. 16 na z. od Korduby.

PEGNA-MACON, m. Por- tugal. w Beirze z zamkiem do- brym, o m. 5 od Idanhy, na połu.

PEGNARANDA, m. i Xię- stwo Hitzp: w Kastylii dawney, o m. 14 od Olmedo, na połu: ku z.

PEGNITZ, m. Niem. z gro- dem, w Frankonii w Burgra- ftwie Norymberskim, i w dystry- kcie Bareitskim, o m. 14 na pold. od Bareythu, blisko źródła rz. Pegnicy.

PEGU, *Peguum*, Krol: Pe- gwańskie znaczne w Azyi, z mia- stem tegoż im. nad brzegiem za- chodnim Krol. Bengalskiego; dzi- siay czyni część Krol: Awańskie- go; jest kraiem mało nam znajo- mym. dl. 124. 30. sz. 17.

PEIENDEN, jezioro Szwedz- kie, w Finlandyi, w prow. Tuf- wańlandyi, długie jest na m. 20.

PEINA, *Peynum Castrum*, m. Niem. z twierdzą w Bisk: Hilde- heimskim, nad rz. Fusą. Sławne jest potyczką r. 1553 stoczoną mię- dzy Maurycym Elekt: Saskim, który tu poległ, i Margrabią Bran- deburfskim. Leży od Hildesheimu na połu: ku w. o m. 6.

PEIPUS, jezioro Moskiewskie w Inflanciech, długie m. 15, sze- rokcie 10., łączący się z jeziorem

Pleskowlkim, z niego wypływa rz. Welika, która do morza Balt. wpada.

PEIRESC, zamek i wieś Fr. w pow: i o m. 6 na połu: ku z. od Glandewy, od ktorey wziął nazwisko uczony *Fabri de Peirese*.

PEISKRETSCHALU, ob. Pytkowice.

PEIRROLS, ob. Perault.

PEITZ, m. Niem: i ważna forteca w Łuzacyi niż. nad brze- giem prawym rz. Spre, m. 2 na pold: od Kotbuza. Poblizko znay- dnią się dobre rudy żelazne, i tu smołę i terebentyne robią obficie.

PEKELI, *Pikinenfis Provincia*, prow: Pekinu, w Cesarstwie Chmiskim jest wielką i naypier- wszą. Kray ma figurę troykąta, i zawiera więcey nad 3 miliony dusz. Nie jest bardzo żyzny, ale powietrze ma umiarkowane i zdro- we. Chińczykowie tey prow: są naybitniejszy, ale nie tak obyczay- ni, i zdadni do umiejetności, ia- ko mieszkający w innych prow. Pekin jest M.S, i ma pod swoją de- pendencyą 8 miast głównych, a 26 więkzych.

PEKIN, *Pechinum*, wielkie i sławne M. S. Cesarstwa Chińskie- go, i rezydencya ordynaryina Ce- sarzow Chińskich. Dzieli się na 2 miasta, iedno dawne, gdzie sami Tatarowie mieszkają, drugie zwa- ne miastem Chińczykow, rownie wielkie, a dalekó ludniejszye niż pierwte, obydwu mają obwodu na m. 6, i zawierają na 4 milio- ny mieszkańców; ulice prawie wszystkie są ciągnione pod Sznur, mające po bokach domy kupie- ckie, przed ktorych sklepami za- wieszono są tablice wyrażające to wszystko, co w nich do przeda- nia znaydnie się. Rozłożone tako- we tablice różnych kolorow mia- czynią perspektywę. Domy tu ie- dnak są źle budowane, i ulice ni- miała będący jest na podziw pię-

kry. i ma *m.* 2 w około. Cezarz ma przy sobie 3 Krolewe, i żywi z lub 3 tyfiące nalożnic. Procz tego pałacu są inne znaczniejszye, po bokach, i jest ich 20. Kościół Ziemi, w którym Cezarze koronować się zwykli godzien jest ciekawych podziwienia. Cezarz ukoronowanym zostawszy, ubiera się w suknie rolnika, i bierze pług pozłacany, którym orze kawałek zostawiony na ten koniec w kościele tym. Zwyczaj ten dawny ustanowiony jest od Chińczyków, aby pamiętali ich Krolewie, że dochody ich wiele pracy i potow kosztują ludu, a że przeto powinni go oszczędzać. Jeden z Bisk: Łacińskich tytułnie się Bisk. Chińskim. *dł.* 134. *tytułnie* 39. 54.

PELDRZYMOW, ob. Pilgram.

PELERIN, (le) *m.* Fr. w Brytanii po niżej Nantes o *m.* 4 nad Ligerą; zachodzą tu dosyć wielkie okręty.

PELIM, *m.* Mosk. w Syberyi w prow: Tobolskiej nad rz. Tawdą, z sądami i slobodami dwoma.

PELICE, (la) Opac: Bened: blisko *la Ferte Bernard*, czyni 8500 liw.

PELOPONESUS, ob. Moorea.

PELTENBERG, *Mons S. Hippoliti*, klasztor w Czechach Krzyżaków z czerwona gwiazdą, leży na górze w Cyrk: Znoimskim, niedaleko Znoimy.

PELYSS. *Pelyssa*, *m.* w Węgrzech niższych, itof. Hrabstwa tegoz im. blisko Dunaju, o *m.* 3 na pośd: ku w. od Strygonia, 7 na pośd: od Budy. *dł.* 36. 25. *sz.* 47.

PEMBA, lub PEMBO, mała prow. i *m.* Afrykańskie, w Krol. Kongańskim, w samym środku położone, sławne, iż było zawsze oblebką, tronem, i grobem Krolów Kongańskich. *dł.* 36. *sz.* pośd. 7. 30.

PEMBROK, *Pembrochium*,

M. Angiel. w kraju Wallii, z tyt: Hrabstwa, z portem i zamkiem w którym urodził się Henryk VIII. Jest głównym miastem Pembroskshiry prow: Angiel. nadmorskiej i zachodniej, mającey *m.* 31 w około, i tanow ziemi 420000. Grunta iey są bardzo urodzayne. Wyfyla 2 Deput: na parl: iednego od miasta, drugiego od prow: o *m.* 66 na z. od Londynu. *dł.* 12. 45. *sz.* 51. 48.

PENA-GARCIA, *m.* Portugal: w prow: Beirze, o *m.* 6 na pośd: ku w. od Idanha-Velha. *dł.* 21. 43. *sz.* 39. 30.

PENALVA, *m.* Portugal. w prow. Beirze, o *m.* 3 na pośd: od Konimbryki.

PENAUTIER, *m.* Fr. w Langwedocyi, leży za kanałem, o mile od Karkassony.

PENDERACHI, ob. Heraclea.

PENICHE, mocne *m.* Portugal: w Estremadurze, z dobrą i warowną Cytadellą, o *m.* 14 na pośd: od Lizbony. *dł.* 0. 2. *sz.* 39. 30.

PENICK, *m.* Niem: z zamkiem w Misnii nad rz. Muldą, o *m.* 3 na w. od Altenburga. *dł.* 30. 42. *sz.* 50. 56. Zaleconę jest pięknymi garncarniami.

PENINSULA, termin geogr: inaczej z greckiego *Chersonesus*, po Fr. *Presqu'isle*, toż co połwyśpa, jest to kawałek ziemi, zewład wodą oblaney, procz iedney części, którą styka się z lądem. Jak jest naprzykład: *Morea &c.*

PENISCOLA, *Peninsula*, bardzo mocne *m.* Hiszp: w Krol: Walencyi, o *m.* 12 na pośd: ku z. od Tortozy; leży nad brzegiem morza na przylądku wysokim. Schronieniem to *m.* było dla Benedykta XIII. Pseudo-Papieża.

PENNA, ob. Pinna.

PENNAFIEL, ob. Pegnafiel.

PENNE, *Penna*, m. Fr. w Langwedocyi wyż. z zamkiem blisko *Ausiron*, o m. 3 na półn: od *S. Antonin*.

PENNON, *Pennonnia*, forteca Afrykańska na małej wysepce, przed portem Algierskim.

PENNON-de-Velleze, plac wielkiej wagi w Afryce, na szkopule morza śródziemnego, blisko miasta *Velez-de-Gomera*. Dom Pedro de Navarra wystawił go r. 1508. Wzięte było od Maurów r. 1522. Odebrane szturmem od Hisz: 1664, i od tego czasu zostało przy nich. dł. 13. 20. sz. 35. 25.

PENRYN, *Bolerium*, m. Angiel: w Kornwallii, blisko portu Falmouth. Wyśła 2 Depnt. na parl. Jest o m. 73 na półn: ku z. od Londynu. dł. 12. 30. sz. 50. 10.

PENSA, m. Moskiewskie stol. prow. tegoż im. nad rz. Surą w Wielkorządztwie Kazańskim.

PENSACOLA, odnoga morska ku brzegom Florydy w Ameryce półn: Hiszpanie ustąpili iey z fortecą tu leżącą Anglikom przez traktat Paryzki r. 1763:

PENSILVANIA, *Pensylvania*, prow: Ameryki półn: blisko kraiu Irokanow: Karol II. Krol. Angiel: dał ią r. 1681 kawalero wi Wilelmowi Pen, jednemu z nayglówniejszych Kwakrow, który iey naywyższą zwierzchność odprzedał Anglii r. 1712 za 280 tysięcy funtow szterlingow. Potomkowie iego posiadali ią do r. 1776 pod udzielnością Krola Angiel: który wyznaczonych Gubernatorow iey od Pennow potwierdzać miał prawo. Przed rewolucyą r. 1776 rząd prow: zależał od 36 iey reprezentantow, to jest 26 z 3 dawnych Hrabstw, a 10 z 3 nowych. Ale ponieważ 3 dawne Hrabstwa osiadłe były przez samych prawie Kwakrow, przy nich więc naywyższa była powaga w obradach, a tak cała prow: tknę-

ła duchem spokoyności. W r. 1776 osada ta wraz z innemi 12 prow: łądu Amer: wybiła się zpod panowania Angiel: składając z niemi nową Rplę, ktorey ustaw nieiako prawodawczynią Pensylwania się stała, między innemi praw tych, aby żaden nie był przymuszony względem czci, którą oddaie Bogu, ani do składki na wystawienie miejca szczególnego dla obrządkow. Religii; ani na opłatę iey Ministrow: Aby lud nominował na wszystkie godności, i miał prawo składania z urzędow iednych; i wysadzania drugich na ich mieysce; gdy mu się tak zdawać będzie: Deputaci wybrani z miast i Hrabstw Rpltey oznaczać mają zgromadzenia ludu. Wyznanie wiary powszechnie będzie: Wierzę w Boga iednego, Stworcę, i rządzcę świata; który nagradza dobrych, a złych karze, uznaię, iż pilmo dawnego i nowego testamentu z natchnienia jest Boskiego. Izba reprezentantow będzie powinna wszystkie bile, mni wezmą moc prawa, wprzód dać do druku, z wyrażeniem ich powodow, aby ie lud wiedzieć i roztrząsać mógł. Moc wykonywająca powierzona jest Radzie z 12 olob; z ktorych 4 corok odmieniac się powinny. Do tey rady należy nominować wszystkich Urzędnikow Cywilnych i wojskowych, i ktorey powinni ci zdawać sprawę, dla latwiejszego kierowania z niemi sprawami rządu. Urząd Sędziow naywyżzey instancyi, patronow generalnych nie trwa tylko do lat 7, ale przedłużony byź może, drukowanie wszystkicho wszystkim jest wolne. procz pism takowych, z ktorychby ni przyziacieli mogli powziąć wiadomość szkodliwą interesom Rpltey. Co lat 7 będzie wybierana rada Cenzorow, ktorych powaga ma byź rocznia. Iey obowiązkiem jest rozstrząsać, jeżeli władza pr-

wodawcza, i wykonywająca dopełniały swych powinności. Ma moc naganienia publicznego, i zalecenia znielenia praw, ktoreby im się zdaly przeciwne dobru Rzpltey, i starania się, aby występek żaden przeciw stanowi popełniony nie uszedł bez kary. P. Franklin był natenczas Prezydentem zgromadzenia, na którym te uchwalone stanęły prawa. Ob. Stany Ziednoczone. Prow. ta która następnie od Szwedów, Hollendrow i Anglikow posiadana była, leży w środku połesfiy Angiel. w Ameryce połu. maziąca na w. nowy Jersey, na połu. nowy York, i Kanadę, na z. część Luiziany i Maryland, tenże na połud. i Wirginią. Rozciąga się od 38 stopnia i pół szerokości, do 41 i pół, i zawiera w szerokości największej na m. 40. Powietrze tu pannie łagodne i czyste; kraj obfituje w wszelkie owoce, zboża, iarzyne, zwierza: &c. tak dalece, iż zboża sprzedaje nawet Europie, co czyni właścicielow iey prawdziwie bogatziemi, niżeli kruzce i srebro uczynićby ich mogły. Część prow. mieszkana jest od Anglikow, część od Indyan. Indyjanie z przyrodzenia są słusni, i bardzo proporyjonalni, dobroczynni i ludzcy: wierzą w iednego Boga i nieśmiertelność duszy. Philadelphia jest M.S. Część, którą posiadają Anglicy zawiera te krainy: Philadelphia, Buckingham, Chester, Newcastle, Kent i Suffex. Nie podobna do wiary, iak wielkie mnostwo Niemcow do tey cisnęto się osady, iż byli często ciężarem dla mieszkańcow. Większa część ich iednak żałować tego musiała, ponieważ niemając się opłacić, musieli zaprzęcać się tym w służbę na lat 3. I torzy zastąpiłiby ich w opłacie nazytey od przechodow, przez który czas traktowani byli prawie iak urzyni. Dziś cały ten kraj jest częścią wolney Rzpltey Amerykań-

PENTEMONT, Opac. Mniszek Cyfl. z okolicy Bellowaku przeniesione do Paryża r. 1671.

PENTHIEVRE, dawne Hr. Fr. w Brytanii erygowane na Xięstwo Parostwo od Karola IX. r. 1569. dla Sebetjana de Luxembourg. Zawiera pow. *Guingamp, Moncontour, Roclie-Esnard, Lanuz, i Jugon.*

PENTHIEVRE, forteca wystawiona w Brytanii, w miejscu, gdzie mały półwysep *Quiberon* łączy się z lądem.

PEPLIN, bogate Opac. w Woiew. Pomorskim zakonu Cysterlow z pięknym klasztorem. Leży nad rz. *Fersą* blisko Stargarty, od Guiewia m. 2.

PEQUIGNY, lub PIGUIGNY, *Pinctinnicum*, m. Fr. w Pikardyi, z tytułem Xistwa, nad Somnią, o m. 3 na połu. ku z. od Ambianu. St. jest zabiciem Wilelma *Longue-épée* Xcia Normandyi, i widzeniem się Ludwika XI. Krola Franc. i Edwarda Krola Angiel. na moście umyślne na ten koniec budowanym. dl. 19. 37. (z. 49).

PERA, przedmieście Konstantynopola, w którym rezydują polowie Europeyscy.

PERATYN, lub PEREATYN, dawne m. w Woi. Kiewskim, nad rz. przy uściu rz. *Zurawki*, od Przluki na połu. około m. 6.

PERAULT, wieś Fr. o milę od Montpellieru, zalecona wodami mineralnemi, skutecznemi na polagry, rumatyzmy, bole oczow &c.

PERCHE, (le) *Perticum*, Pertyka, prow. Fr. rozległa wzdłuż na m. 15, a wszerz nad 12. styka się na polu. z Normandyą, na połud. z pow. *Cenomańskim* i *Duńskim*, na w. z *Belsią*, na z. z *Cenomanem*. Nazwisko ma od obszernego lasu tu leżącego zwanego: *Perticus Saltus*. Grunta ma żyzne dosyć, i handel nie mały prowadzi. Przyłączona została do Korony pod S. Ludwikiem. Miasta iey celniejšie

śq: *Bellefme, Mortagne, i Nogent-le-Retrou.*

PERCHFOUET, mała kraina Fr. w Xstwie Aureliańskim, ktorey *Montmirail* jest miejscem głównym, styka się z prow. *Perche*, o ktorey się teraz mówiło.

PERCY, m. Fr. o m. 2 na z. od *Pont-Farcy*.

PERE, (S.) m. Fr. o m. 4 na pośn. od *Mortain*. Tegoż im. m. blisko *Nemours*.

PEREASŁAW, dosyć zna: m. w Woi. Kiiowskim, okopane, i dawniej dobrze obronne, osiadłe, oblane rzeką *Trubicą*, w dobrym położeniu od *Trechtymirowa* m. 3, od *Kiiowa* 15. pod pan: *Rossyi* jest stol: teraz powiatu tegoż im

PEREMYSŁ, m. Mosk. w prow. *Koludze* i nad rz. *Okka*.

PERENIATYN, m. w Woi. Wołyńskim, na pogran. *Ruskiego*, od *Pokamienia* około m. 3.

PERECZAS, *Peregia*, m. Węgier. wyższych, stol. Hr. tegoż im. o m. 10 na w. ku pośn. od *Tokayu*. dł. 39. 45 sz. 38. 32.

PEREKOP, lub *OR, Taphra*, M. znaczne i mocne, ale źle budowane w *Tartaryi Krymskiej*; leży w łamey cieśninie, którą połwysep z lądem się łączy, przeco kluczem *Krymei* zwać się nieiako może, my *Przekop*, Moskwa *Perekop*, a *Turcy* *Or* go zowią. Jest o m. 16 od *Kerczy*. Tegoż im. w *Czerniechowski* m.

PERESŁAW-*Solefskoj, Pereslavia*, *Pereiasław*, M. w państw. i prow. *Moskiewskiej* z stolicą *Archidwładyki* ktoryw *Monast. Wofkreszeńskoi*, czyli nowym *Jeruzalem* mieszka. Jest nad jeziorem, o m. 25 na pośn. od Moskwy; nazwane zaś jest tak dla różnicy od *Peresława Rezańskiego*, innego miasta Mosk. ktore jest główne w Xstwie *Rezańskim*, o m. 32 na pośd. ku w. od Moskwy. pierwsze dł. 57. 35. sz. 56. 28. drugie dł. 59. 30. sz. 54. 38.

PEREUILL, m. Fr. m. od *Angulemy*.

PEREWOLOCZNIA. m. Mosk: w *Kiiowskim*, w pow. *Pultawskim* dosyć obronne, i osiadłe, nad *Dnieprem* od *Pultawy* o m. 15.

PEREDZIEZ, m. w Woi. *Mińskim* nad jeziorem, o m. 4 na pośd. od *Mińska*.

PERGAMO, lub *PERGAM*, *Pergamum*, dawne M. *Tureckie* w *Natolii*, z *Bisk.* pod *Metropolią Smyrneńskiego*. Temu miastu winniśmy wynalezienie *pergaminy*, i urodzenie swe sławny *Gallienus*. Osiadłe jest od *Turkow* i *Greków*, leży nad *Kaikiem*, o m. 4 na pośnoc ku w. od *Smyrny*.

PERGEL, lub *PREGELL*, wiel. dolina, która się rozciąga od w. do z. i składa siódme towarzystwo *ligi Kadeyskiej* w kraju *Gryzonow.*

PERIAC, wieś Fr. o m. 2 od *Narbonny*, fl. *zupami solnemi*.

PERIERS, włość Fr. w *Normandyi*, o m. 2 na w. od *Caen*. Tamże m. tegoż im. z tyt. *Baronii* należą do *Opac. S. Tauryna* w *Eboraku*, jest o m. 3 na pośn. od *Coutances*,

PERIGNAC, m. Fr. w *Santonii*, o m. 4 na pośd. ku w. od *Saintes*. Tegoż im. *Opac. Cyfter* przy *Montpesat*, czyni 3700. *liwr.*

PERIGNAN, ob. *Fieury*.

PERIGNE, m. Fr. w *Piktwii*, o m. 4 od *S. Maixent*. Także *Opac. Bern.* o m. 2 od *Mans*.

PERIGORD, *Ager Petrocoriensis*, pow. *Petrokoreński*, prow. Fr. która jest częścią *Akwitanii*; graniczy na pośn. z pow. *Angulemskim*, i *Marchią*, na w. z pow. *Kadurskim* i *Lemowiceńskim*, na pośd. z *Agineńskim* i *Bazadeńskim*, na z. z *Burdegalskim*, *Santonią*, i poczęści *Angulemskim*. *Kray* długi jest m. 33. sz. 24. *Obfituje* w rudy przedniego *żelaza*. *Powietrze* ma zdrowe i czyste, *mieszkańców* bardzo *rześwych*. *Dzieli* się na *Perigord* wyższy, czyli *biały*, i niższy czyli *czarny*. *Perigoureux* jest miastu *Stol.*

PERIGUEUX, *Petrocorium*, Petrokor, dawne M. Fr. celne prow. Perigord, z Bisk. Suffr. Burdegalskiego, z sądami i grodem. Ma Collegium stowarzyszone z Akademią Burdegalską. Oyczyzną jest Raymara Rankonmeta. Leży w dobrym kraju na kępie, od Lemo-wiku na pośn. ku z. m. 20. od Angulemy 15. od Burdegali 26. od Paryża 110. dł. 18. 18. sz. 45. 18.

PERIZ, Opac. Cyfter: w Bisk. Bazyleyskim, w Alfacyi wyższej, o m. 5 od Kolmaru.

PERLEBERG, piękne m. Niem. stoł: Marchii Pregnickiej, o m. 8 na pośn. od Hawelbergi. Leży nad zbiegiem rzek Perli i Stepenicy. Zaleca go piękna fabryka sukien.

PERMA, lub **PERMSKOV**, *Permia*, m. w państwie Moskiewskim, stoł. prow. tegoż im. Leży nad rz. Wiszora między Dżwiną i Oby, o m. 200. na pośn. ku w. od Moskwy. dł. 73. 55. sz. 60. 26. Jest inne w teyże prow. zwane starą Permą, o m. 20 na pośn. od poprzedzającego. dł. 74. 55. sz. 52. 6. Perma prow. graniczy na pośn. z Samoiedami, i częścią Jugoryi, na z. z Zyrannią, i Wiatką, na w. z Syberyą. Obfituje w góry żelaza i miedzi.

PERNAMBUCO, ob. Olin-da.

PERNAU, ob. Parnawa.

PERNE, m. Fr. w Hr. Awe-nońskim. *d'Esprit Flechier* Bisk. Niżmeński ztąd był rodem, o m. 4 na w. od Aweponu.

PERNES, *Pernoe*, mocne m. Fr. w Artezyi, nad Klarencyą, o m. 3 od Bethune, 7 na pośn. ku z. od Atrebatu.

PERONNE, *Perona*, Peronna. mocne M. Fr. w Pikardyi, sto-
Santerry, sławne więzieniem
narola prostego, który tu w zam-
ku skończył swe nieszczęśliwe życie,
i śmiercią Ludwika XI. którego tu
przez 3 dni trzymał Xzę Burgundy.

Zowią go Fr. *Pucelle*, iż nigdy od nieprzyjaciół wzięte gwałtem nie-
było. Henryk Hr. de Nassau od ob-
bleżenia ztąd odstąpić był przymu-
szony r. 1536. Lubo jest male ma
jednak 5 kościołów parafialnych,
Kollegiatę, szpital, 3 klasztory mę-
zkie i panieńskie. Leży nad Som-
mą o m. 11 od Kameraku, 10 na
w. od Ambianu, 32 od Paryża. dł.
20. 35. sz. 49. 55. ob. Christ (S.)

PEROU, *Peruvia*, Peru, kraj
wielki Ameryki pold. styka się na
pośn. z Popayanem, na w. z kra-
iem Amazonow, na pośn. z Chilią,
na z. oblewa go morze połud: rozle-
gły jest wzdłuż od pośn. ku pośn.
na m. 600, wśzerz 50. Jest to kraj
na podziw bogaty z przyczyny
wielkiej obfitości kruszców złotych
i srebrnych &c. Pełny jest gór wy-
sokich, okrytych gęstemi lasami u-
trzymującemi zwierza różnego ro-
dzaju. Doliny, iezli które oblewa-
ją rz. te są bardzo żyzne, ale więkza
część kraju jest nieplodna, ponie-
waż tu deszcze nie padają nigdy.
Podług różności zimna lub upały
panują tu nieznośnie; i lubo leży
pod strefą gorącą, nocy tu niekie-
dy bywają nazbyt zimne. Z Peru
wychodzi sławna Ki. kina, balsm,
złota i srebra naywięcey. Celarstwo
Peruwiańskie było niegdyś udzieln-
ne rządzone od Inkasów, którzy
byli bardzo potężni. Wzięło na o-
statek koniec to Cesar: r. 1557. d.
6 Stycznia, gdy Dom *Diego d'Al-*
magro Hiszpan przymusił był In-
kalla Manko do poddania się Kro-
lowi Hiszp. Odtąd Peruvia zaczę-
ła być mieszkaną od Hiszp. Kreo-
low, i Indyjanow właściwych ro-
dakow kraju, których część jedna
przyjęła religią Chrześc: i podległa
jest Hiszp. druga żyje w bawo-
chwałstwie i niepodległości. Peru
podzielone jest od Hiszp. na 3 Au-
dyencye: de Quito, de Lima, czy-
li de los Reyes, de los Charcas,
czyli de la Plata. Wszytkiemi zaś
Audyencyami czyli Wielkorząd-

ztwami rządzi Vice-Key, który jest bardzo potężny i bogaty. Lima jest M. S.

PEROUGES, m. Fr. w Bresfji, o *m* 6 na połd. od Bituryki.

PEROUSE, Peruza, m. w X. Picmontskim, w dolinie tegoż im. blisko Pinierolu.

PERPEZAT, m. Fr. w Arwernii, o *m* 7 na z. od Klermoutu.

PERPIGNAN, *Elna*, Perpinian, mocne i znaczne M. Fran. stol. Hr. Rusylońskiego, z bardzo obronną cytadellą. Ma *Unwersytatem* fund. r. 1349. od Piotra Króla Aragonii, Bisk. pod Metropolią Narbońskiego, parafii 4, klasztorów męzkich 9, panieńskich 4, kilka szpitalow, i imennicę. Mieyscem jest obrad Hr. Rusyloń, i stolicą Wielkorządztwa. Rada miasta jest najznacznieyszą w całym Krol. tak przez dobry wybor osób, iako i przez swe przywileie: Leży nad Tetą, po ktorey przez most się piękny przechodzi, i częścią jest na pagórku, częścią w równinie, w gruncie urodzajnym w wina, o *m* 35 od *Touloze*, 12 na połd. ku z. od Narbonne, 30 od Montpellieru, 175 od Paryża. dl. 20. 34. sz. 42. 41.

PERRAY-Neuf, (le) Opac: Norbertanow, o milę od Sables, czyni 3500. liwr. Blizko tu znajduje się źródlko wody mineralney. Jest o *m* 2 od Andegawy, Opac. Bern. zwane *Perray-aux-Nonaines*.

PERREUX, (S.) m. w pow. Beltojoczeńskim nad Ligierą, o milę od Roanny.

PERRIERE, m. Fr. w pow. *Perche*, zruynowane, o *m* 2 od Bellefine. ob. Periers.

PERSA, mała rz. w pow. Grodzieńskim, płynie od zachodu pod Sereci, wpada do Niemua, blizko uycia rz. Merecza.

PERSAC, m. Fr. w Piktawii, o *m* 2 od Luffac.

PERSIA, lub PERSYA, *Per-*

na. W. Krolestwo Perskie w Azji, graniczy na półn. z Czyrkasami i morzem Kaspijskim, na w. z państw. Wiel. Mogola, na połd. z Gólfem Perskim i Ormus, i z częścią morza Indyjskiego na z. z Turcyą Azvat. Leży pod strefą umiarkowaną. Góra Taurus przedziela go wzdłuż. Prowincye leżące na półn. za górą są gorące, za drugiej strony są umiarkowańsze. W ogólności równiny tu są piaszczyste i nieplodne, ale w wielu mieyscach praca i przemysł Perłow uczynia je dosyć żyznemi, które wydają wizekiego rodzaju owoce, wina przednie, a naywięcej drzew morwowych, ktorymi żywi się wielkie mnostwo robaczkow jedwabnych. Znajdują się także w ich kraju kamienie drugie i różne kruszce, a prócz zwierząt wielu pospolitych, niektóre osobliwsze. Lud jest wzrostu miernego, cnuady, silny, nadzwyczaj ochędzawy, umysłu żywego, rozładku gruntownego, do sztuk i umiętności bardzo sposobny, i przemyślny, w przyjaźni szczery, i doroskoży skłonny. Niewiaśły są piękne i dowcipne. Religia Perłow jest Mahometńska, podzielona na różne sekty, z których nayznacznieysza jest Alego, który u nich jest w wielkim poszanowaniu. Główni są nieprzyjaciele Turkow, i obrządku mają zupełnie Turkom przeciwne. Oprócz Mahometanow, są tam ielzcze dawni Persowie nazwani *Guebrowie*. Ob. pod tym nazwiskiem Rząd Perlow jest Despotyczny, Krol nazywa się *Sophi*. Persya zamyka w sobie te prow. Soud, Makeran, Sitzistan, Sablufan, Chorassan, Mansanderan, albo Tabrystan, Fstarabao, Schirwan, Aderbiban, Erak-Atzem, Chufistan, Farsystan, Kirman, i Jark-Agemi. Ispahan jest M. S. caley Persji.

PERSIDE, ob. Pars.

PERSICUS Sinus, *Golf, odnoga Perska*. Jest wielka odnoga

Oceanu w Azji między Persją ku w. i Arabią szczęśliwą ku z. Zaczyna się blisko Krol: Syndi, gdzie rz. Indus w morze wpada, a kończy się przy uściu Eufratu i Tygru. Można ją przebyć z jednego końca na drugi w sześciu dniach, a przepłynąć się przez nie wszędy w jednym dniu. Często nawalnościom ta odnoga podlega, i nie byłaby żeglowną, gdyby wielość portów przy niej znajdujących się, niezabezpieczała żeglugi.

PERSTUN, m. Litt. w Woj. Trockim, od Grodna na z. m. 5.

PERTH, lub S. Joans-Town, *Pertum*, M. i Hrabstwo w Szkocji, które wysłał i Deput: na parl. Leży nad rz. Tawą, o m. 10 na półn: ku z. od Edyburga, 119 od Londynu. dł. 14. 35. sz. 56. 40.

PERTOIS, (le) *Pagus Pertensis*, pow: Perteński we Fr. między Szampanią właściwie zwaną i pow. Barreńskim nad Marna. *Pertes* dawne miasto główne tego Hr. nie jest tylko wsią, zburzone i spalone będąc od Hunnów, o m. 4 od S. Dizier.

PERTUIS-d' Antioche, cieśnina między wyspą *Re* i *Oleron*.

PERTUIS, *Pertusium*, m. rr. w Prowancyi, w okolicy żywej i zdrowej, ozdobione 3 kłatorami męzkimi, a 2 panickimi, od Aix o m. 4. od Marsylii na półn: 11, od Paryża 162. dł. 15. sz. 43. 44.

PERUGINUM, po Fr. *Perouge* powiat Peruzński, w stanie Papiejskim, styka się na półn: z Xstwem Urbińskim, na w. z *Umbria*, na pold: z pow. Orwieńskiego, na z. z Toskanią. Kray rozległy jest na m. 10 wzdłuż, i tyleż prawie wszędy. Peruz jest M. S.

PERUZ, *Perugia*, lub *Perusia*, po Fr. *Perouse*, dawne, piękne, bardzo ludne i wielkie M.

stoł: pow. Peruzńskiego w stanie Papiejskim, z Bisk. suffr. Papieża. Zaleca go obronna Cytadella i Uniwersytas. Zdobył kościoły i budowle tak publiczne jak prywatne przedziwne piękne. Jan Dantes, J. Paweł Danceloty, Ulbadis, Baldus i Bened: Capra w tym się rodzili mieście. Leży Peruz między rz. Tybrem i Genną na wzgórcy, o m. 4 na z. od Asyżu, 30 na półn. od Rzymu, 10 od Nocery. dł. 29. 54. sz. 43. 6. Jezioro Peruzińskie, *Lago di Perugia*, leży o m. 3 od miasta, jest prawie okrągłe, ma na m. 2 dyamentru. Na nim znajdują się 3 wysypki.

PESARO, *Pisaurum*, Pizaur, dawne i piękne m. Włoskie, stoł: włości tegoż im. w Xstwie Urbińskim. Kościół Katedr: jest wspaniały. Można znaleźć wszystko obficie w tym mieście, cokolwiek być może potrzebnego do wygod życia. Oyczyzną jest Papieża Klementa XI. Jest w miłym położeniu na pagorku przy uściu rz. Foglia do morza Adryatyckiego w pośród wielu wzgórkow, o m. 7 od Urbinu, 52 od Rzymu, dł. 30. 25. sz. 43. 55.

PESCARA, *Artenura*, Pescara, bardzo mocne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w pow. Abruzzo, z zamkiem i z tytułem Margr. Jest przy uściu rzeki tegoż imienia, która wypływa z góry Apenninu, i uchodzi do morza Adryatyckiego, o m. 3 na półn: ku w. od Chieti, 3 na z. od Cittadi Pimna, 4 od Atti, 40 od Neapolu. dł. 31. 55. sz. 42. 22. ob. Bisara.

PESCHERIE, (la Cote de la) Pomorze perłowe, nazywa się ow brzeg wązki połwyipy Indyjskiej zaczynając od Kapu Komoryn, do Romanankoru, rozciąga wzdłuż najwięcej na m. 40, sławny jest obfitym połowem perel. Hollendrzy cały tu prawie opa-

nowall handel, lubo pomorze to holduie Krolom Madurańskiemu. i Murawskiemu.

PESCHIERA, lub **PESQUAIRE**, *Pesciera*, Peskarya, obronne m. Włoskie w Xstwie Weronieńskim, z zamkiem i dobrą fortecą. Wenetowie zdobyli go na Xżętach Mantuańskich r. 1441. Leży nad ieziorem Gardeńskim, w mieyscu, gdzie wypływa rz. Menzo, o m. 5 na z: od Weronny. dl. 28. 12. sz. 35. 23.

PESCIA, m. Biskupie w Xięstwie Toskańskim, w pow. Florenckim, nad Pefcyą.

PESENAS, *Pesenacum*, *Pezenas*, dawne m. Fr. w Laugwedocyi, z tyt. Hrabstwa, w roskofzonym położeniu, przy uysciu rz. Peyny do Eraut: o m. 3 na połu: od Agdy, 4 od Beziars, 8 od Montpelieru, 162 od Paryża.

PESENICK, lub **BOESNECK**, m. Niem: w Turynгии, w Xstwie Salfeldzkim, o m. 3 od Salfelda.

PESMES, m. w Franzskonie nad rz. Ougnon, o m. 4 na połu. od Gray.

PESAN, m. Fr. w Armaniaku niż: z Opac. Bened. czyniącym 3000 liwr. ktore jest sekularyzowane, od *Auch* o milę.

PEST, *Pestium*, m. i Hrab: Węgierskie ponad brzegiem wschodnim Dunaju w miłej równinie bardzo pięknie przyozdobione tych czasow, na przeciw Budy, o m. 30 na połu. ku w. od Preszburga. dl. 37. sz. 47. 24. Znaczne jest Trybunałem Węgier, naywyższy appellacyi, i lazaretem Zolnierskim.

PESTI, *Pestium*, m. Włoskie zruynowane, w Krol. Neapolitańskim, w Prynycpacie blizszym, nad brzegiem wschodnim Gofu Salerneńskiego. Starożytności, ktore się tu widzieć daia, są jedne z naypiękniejszych w Włoszech. Teraz nie jest mieszkanie, tylko od ludzi ubogich, ktorzy w ruinach iego szukaia schronienia.

PETAGUEY, kraina Ameryki połu: w Brezylii, ma na połu. Delą, na z. Tupuyanow Narod, na połu. Kapitanat *de Rio grande*, na w. oblewa go morze. Obituie w minery frebrne.

PETAU, lub **PETTAU**, *Petavia*, *Petawia*, dawne m. Niem. w Cyrk: Austriackim, w Styryi niż. Jest bardzo piękne nad rz: Drawą, o m. 60 na w. ku połu: od Salizburga, 43 od Wiednia, 14 od Cilley. Należy do Arcybiskupa Salizburfskiego. dl. 34. 4. sz. 46. 40.

PETERBORUG, *Petuaria*, m. Angiel: Biskupie, w Northamptonshirze, z tyt: Hrabstwa. Wyfyla z Dep. na parl: i jest nad rz. Nena, o m. 24 na połu. od Londynu.

PETEHORCE, dobra Szlacheckie w Woi. Wotyńskim, niedaleko miasta Rownego. Od Konfystencyi tu niegdyś chorągwi Petychorcow, chcą niektorzy miec ich nazwisko.

PETERHOF, naypiękniejszy zamek do rozrywki Imperatorowej Mosk: zalecony wesolentmi ogrodami, fontannami, Kataraktami sztucznymi, grottami, zwierzyńcami, &c. Leży przy odnodze morza Finlandzkiego, o m. 4 i ćwierć od Petersburga.

PETERLINGEN, lub **PETERSHAUSEN**, *Peterhuza*, przedmieście Konstancyi oddzielone od miasta Renem. Nal. do Bisk: Konstancyeńskiego. Znayduie się Opac. Premonstr: ktorego Opac. jest Pralatem wolnym Cesarstwa Niem: w Cyrk: Szwabii. Zowie się Opactwem Petersshuzenskim, *Abbatia Petershausana*.

PETERSBERG, Cytadella, ktora zastania miasto Erfurt Te-goż im. góra w Cyrk: Saalenskim, w Xstwie Magdeburkim.

PETERSBURG, (S.) *Petropolis*. Peterzburg, M. Rosyjskie w Ingryi, ledno z naywiefszych, nayliawniejszych, i na.

piękniejszych miast w Europie, zbudowane od Piotra W. Cara Moskiewskiego r. 1703, który w nim założył stolicę państwa swego. Odtąd stało się rezydencją ordynaryna Carów Moskiewskich, którzy go z czasem wspianiami przyozdobili pałacami. Zaszczycą się procz tego Akademią Cesarzką, pałacem Kadetów, i. Cytadellą. Groble wysp Amiralicyi i Bazyla czynią najpiękniejszą ozdobę miasta tego które liczy mieszkańców 130000. Wiele tu przepysznych znajduie się budowli. Jest bardzo handlowne z przyczyny położenia swego na kilku wyspach oblanych rzeką Newą, o ćwierć mili od iey uścia do Golfu Finlandzkiego. Słowem miasto to nowe w niczym nieustępuje najdawniejszym miastom w Eur. kwitną tu dobrze nauki i rękodziela, ani zbywa mu na niczym, coby go mogło uczynić jednym z najsłynniejszych miast na świecie. Nie ma bram ani murów w około, ale obronne jest bagnami i odnogą Finlandzką, które go oblewają, a które go czynią podległym wylewom. Rozciąga się wzdłuż i w szerz na m. 1. Jest o m. 225 na połn. ku z. Moskwy, 310 od Wiednia, 210 od Kopenhagi, 120 od Sztokolmu, 500 od Paryża, 200 od Warszawy. dł. 47. 53. sz. 59. 56. Wielkorządztwo Peterzburskie, ob. Ingrya.

PETERSBURG, m. Czeskie w Cyrk: Rakoneckim, z pięknym zamkiem. Tegoż im. zamek rezydencyonalny Bisk: Bamberskiego, blisko Bambergi.

PETERSFIELD, m. Angiel. w Hantshirze, o m. 7 na w. od Winzesteru, wysyła 2 Deput. na parl.

PETERSHAGEN, m. Niem. w Xstwie Mindedkim, nad Welerą. Było niegdyś stolicą Bisk: o milę od Minden.

PETERSHAUSEN, ob. roci

Peterlingen.

PETERWICZ, (gros) włość znaczna w Szlązku, w Xstwie Oleśnickim. Znajduie się tu źródło wody mineraluey.

PETITE-PIERRE, ob. Lutzelstein

PETIGLIANA, *Petigliana*, m. Włoskie w pow: Sienneńskim, na pograniczu Xstwa Kastręńskiego. Miało niegdyś udzielnych Hrabów. Leży blisko rz. Lenty, o m. 18 od Sienny, 3 od Kastro. dł. 29. 20. sz. 42. 34.

PETRA, dawne m. Azyat: dawniey stołeczne Arabii opoczystey, *Petrea*, od niego nazwaney. Niedaia się widzieć teraz tylko same iego rozwaliny.

PETRINIA, małe, ale bardzo mocne m. w Kroacyi Austr: nad rz. Petrynią, która wpada do Kulpy, o m. 7 na w. od Karolstadt. dł. 34. 15. sz. 45. 46.

PETRI-WARADYN, lub PETER-WARADYN, mocne m. w Wegrzech wyższych, w Xstwie Syrminskim, nad Dunaiem, pamiętne wygraną tu potyczką Xcia Eugeniusza r. 1716; Jest o m. 6 na w. od Kłoku, 18 od Belgradu. dł. 37. 45. sz. 45. 20.

PETROWICZ, (gros) Wielki Petrowicz, włość Szląska w Morawii, ustąpiona Krolowi Pruskemu r. 1742, który ją do wyższego Szląska przyłączył.

PETRYKOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xstwie Słuckim, blisko Prypecia.

PETZERNIKOW, m. Mosk. w pow: Peryeslawu Rezańskiego.

PETZORA, prow. Moskiewska po nad morzem lodowatym. Zimna tu pannią tak wielkie, iż lody na rzekach niepuszczają, aż w Maiu, i znowu zaczynaia marznąć w Sierpniu. Przewo prow. ta niema miast żadnych procz jednego miasteczka tegoż im. które dla kraiu swego dolyć jest obronne. o m. 130 na połn:

od Permy. Tegoż im. rz. w Moskwie, w prow. Archaniofu.

PETZORY, czyli Petzerskoi Monaster, sławny klasztor Grecki w Wielkorządztwie Pleskowskim, który od krzyżaków Inflanckich często oblegany bywał. Leży nad rz. Pyusą o m. 4 od Iburka. Na mappach piszą go *Pitzur*.

PEYRAC, m. Fr. w Langwedocy o m. 3 na pold: od Narbonne.

PEYRAT, m. Fr. w Marchii, o m. 2 od Bourgaueuf. Tegoż im. m. w pow. Lemowiceńskim, o milę od Bellaku. Tamże m. *Peyrillat*.

PEYRE, Baronia Fr. o m. 4 od Merdy, w pow. *Gevaudan*. Także m. Fr. o m. 6 od Poitiers.

PEYREHOURADE, m. Fr. w pow. *La F.* o m. 5 od Daxy.

PEYRELADE, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 2 od Miland.

PEYRYNS, m. Fr. w Delfinacie o milę od Wienny.

PEYROUX, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od wyipy *Toussain*.

PEYRUSSÉ, *Petrocia*, m. Fr. dawne w pow. Ruteneńskim, celne jednego grodu, z zamkiem. Leży na górze, po połk którą płynie rz. *Dege*, o m. 4 na z. od Kadenuku, 109 od Paryża. O m. 6 od *Perigueux* jest Opac. Cyfiersow *Peyrausse*, które czyni 4000 liwr.

PEZENAS, ob. Pefenas.

PEZENNE, (S.) m. Fr. w Aruernii; Inne o milę od Nioraty. Także o m. 4 od Pezenas wieś z tyt: Margr.

PEZILLA, m. w Ruffyllonie; o m. 3 na z. od Perpiniannu.

PFÄFFENHOFFEN, m. Niem. piękne z grodem, w Bawaryi wyższej nad Ilmą, o m. 12 na pold: od Ingolftadu, 18 na pold: od Munichu. Tu r. 1745 stoczona była żwawa potyczka. dl. 28. 35. 12. 49. 5.

PFÄFFENHOFFEN, m.

Alfacyi w Hrabstwie Lichtemberskim; o m. 3 na z. od Haguenau.

PFALTZBURG, ob: Phalsburg.

PFEDERSHEIM, m. Niem. w Bisk: Wormackim, o m. 2 na z. od Wormacyi.

PFEFFERS, Opac. Bened. zaleczone wodami mineralnemi, w Hrabstwie Sargańskim, o m. 3 na pold. od Sarganu.

PFIN, *Imes*, m. Szwajcarskie w Turgawii, główne miasto grodu pod dependencyą Kantonu Zurychskiego nad rz. Thyra, o m. 7 na pold. ku z. od S. Galla.

PFEIRTH, ob. Ferrete.

PFOERTEN, *Porta*, m. z bardzo pięknym zamkiem, i jedyna z 13 włości wolnych w Łuzacyi niższej, o m. 7 na w, od Kotwitzu.

PFORTZHEIM, *Phorca*, *Pforzenium*, piękne m. Niem: w Szwabii, w niższym Margr: Bade-Durlach. Leży nad rz. Entz, o m. 3 od-Durlachu, 12 od Haguenau, 11 od Heidebergi, 8 od Spirv. dl. 27. 17. sz. 48. 55.

PFREIMDT, m. Grof. Hrabstwa Leuchtemberskiego, w ratalynacie wyż: Bawaryi nad zbiegiem rzek Pfeindy i Naby. m. 3 na pold. ku z. od Leuchtembergi. dl. 29. 57. sz. 49. 30.

PFULLENDORFF, *Bragadurum*, m. Cesarzkie Niem: w Szwabii w pow. He:owii, nad rz. Andelspach. o m. 8 na pold: od Konstancyi, 15 od Ulmy, 5 na pold: od Uberlingen. Mięszkańcy wyęci zostali od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dl. 26. 58. sz. 48.

PHALEMPIN, m. w Flandryi z dawnym Opac. Kanon. 10 gul. S. Augustyna, o m. 3 od Lille na pold: ku z.

PHALSBURG, lub Phaltzburg, *Phalsburgum*, Falizburg, małe lecz bardzo obronne m. między Alfacyą i Lotaryngią.

dawnym zamkiem i z tyt: Xstwa. Jest miejscem wielkiej wagi dla Komunikacyi z 3 Biskupstwami. Leży na górze, która jest jedną z gór Wozgieńskich, tu się jeszcze ciągnących o *m.* 2 od Sawerny, 11 od Strazburga, 92 od Paryża. dł. 34. 56. sz. 48. 46.

PHASIS, lub FACES, Faza, wielka i sławna rzeka Azji, która płynie przez Mingrelią, i wpada do morza czarnego. Rz. Aras też miała nazwisko.

PHILADELPHIA, lub ATARCHAS, *Philadelphie*, Filadelfia, dawne i znakomite M. w Natolii, z Bisk: o *m.* 30 na w. od Smirny. nie jest niczym prawie dzisiejszy w porównaniu z tym, czym było dawniej. dł. 47. sz. 38. 8.

PHILADELPHIA, M. Ameryki półn. stoł. Pensylwanii, i niejako *całey Rpltey Amerykańskiej*. Jedno z najbogatszych, najpiękniejszych, i najlepiej kwitnących miast Stanow-zjednoczonych. Wolność i Tolerancya wień tu bardzo ściągnęła mieszkańcow rożnych nacyi. Leży między rzekami Lawarą i Schuyfkill. dł. 301. 40. sz. 19. 50.

PHILIPPI, (Insula S.) ob. F.

PHILIPPEVILLE, *Philippopolis*, małe, ale piękne i bardzo mocne m. Fr. w Hannoni. Ufortyfikowane jest z reguł *P. rauban*, i leży na pagorku, przy rzeczkach *Samagne* i *Bridou*, o *m.* 10 od Mons, 5 od Charlemont, 2 od Marienburga, 50 od Faryza. dł. 22. 5. sz. 10. 2.

PHILIPPI, m. Turcyi Europejskiej w Macedonii, blisko Kontesty, o *m.* 25 na półn: od Saloniki.

PHILIPPA, (S.) PHILIPPINA, Philippopol, Philipsbourg &c. *Wucz pod literą F.*

PIACZESNO, m. w Woi. Racławskim, nad rz. Piaczną, około *m.* 3 na półn: ku w. od

Niemirowa.

PIANEZA, m. i zamek we Włoszech w Xstwie Piemonckim, nad rz. Dorą, o *m.* 3 naz. od Turynu.

PIASECKO, m. w Woi. Kiiow: z zamkiem nad małą rzeczką. Leży z wielkim lataniem między Wasikowem i Motowidłuwką.

PIASECZNO, m. w ziemi Warszawskiej, Krolewsczyzna placząca kwarty zł. 2708. Zdobi go kościół. Leży o *m.* 3 od Warszawy na półn.

PIASEK wielki, i mały, dobra poblizkie w Sandomirskim, niedaleko Korczyna, z kościołami. Tegoż im. przedmieście jest Krakowa z klasztorem Karmelitów fundowanym od Wiszy Biskupa Krak.

PIASKI, m. w Kiiowskim pod pan. Moskiewskim, opasane palisadami, od Sniatynia powyżej około *m.* 2., przy uściu rzeczki Artepłoki do Suli. Tegoż im. m. na trakcie od Lublina o *m.* 3.

PIAT, (S.) m. Fr. w pow. *Beauce* o *m.* 2 od Karnuty.

PIĄTEK, m. w Woi. Łęczyckim, nal. do Arcy-Bisk: Gnieźnieńskich jest blizko Bzury, na półn: Łęczycy, z klasztorem Paulinow, zalecone piwami.

PIĄTEK, m. w Woi. Wołyńskim, o *m.* 3 od Cudnowa. Tegoż im. w Xstwie Znudzkiem, o *m.* 6 od Miednikow.

PIATYHORY, m. w Woi. Kiiowskim nad rzeczką, która wpada do Roffy, niedaleko Lubaczowa.

PIAVA, *Anassus*, rzeka w państwie Weneckim, która wypływa z pogranicza Bisk: Bryxyńskiego.

PIBRAC, m. Fr. o *m.* 3 na z. od Tulozy.

PICARA, Pikara, wielka prow: Ameryki półd: w Krolestwie nowey Grenady. Styka się na w. z górami Andes.

PICARDIE, *Picardia*, Pi-kardya, prow. Fr. graniczy na półn: z Hannonią, Artezją, i morzem, na w. z Szampanią, na półd: z wyspą Francyi, na z. z Normandyą i odnogą Manche. Jest to kray bardzo żyzny w wina, zboża, owoce &c. i bardzo handlowny, z przyczyny bliskości morza i wielości rzek, które tu są, znaczniełze *Somme*, *Oyfe*, *Canche*, *Lis*, *Scarpe*, *Deule* i *Aa* Brzegi morza dostarczają mu ryb w wielkiej obfitości. Dzieli się Pi-kardya na wyższą, niższą, i średnią. Wyższa zawiera pow: *Vermandois* i *Thierache*, niższa pow: Buloński, kray odzyskany, *Vimien*, i Hr. *Ponthieu*; w średniej jest: Hr. *Ambianu* i *Santeria*. Pi-kardowie są czuli, dowcipni, pracowici, szczerzy, wolni, w zdaniach swych uporni, i do sztuk wszelkich sfofobni. Amiens jest M. S.

PICAUVILLE, m. w Normandyi, o m. 3 na półd. od *Valognes*.

PICHITON, lub **Pizzichitone**.

PICO, *Pica*, Pika, wyspana Oceanie, iedna z wysp Azorow, o m. 3 na półd: ku w. od *Fayalu*, 4 od *S. Jerzego*; 12 od *Tercery*. Ma na m. 15 w okolo; jest dosyć urodzayną, i obfituje w bydło. Nazwisko ma od wielkiej góry tu w środku wyspy położoney zwanej *Pic*. dł. 349. 30. sz. 38. 35.

PIECZANA, lub **Pieszczana**, m. w Woi. Kiiowski, iakżkolwiek obwarowane, nad brzegiem prawym rz. *Supoi*, poniżej *Elmiazowa*, o m. 3 od *Kaniowa* na w. ku półd. Należy do *Roslyi*.

PIECZARY, Monaster Grecki wspaniały, poniżej *Kiiowa*, pod tyt: *S. Mikołaja*. ob. *Kiiow*.

PIEMONT, *Pedemontium*, *Pedemont*, co znaczy *Podgorze*, znaczne Xstwo we Włoszech, które ma na półn: *Walezją*, na w.

Xstwo *Medyolanu*, i *Montferrat*, na półd: pow. *Niceński* i *Rplą Genueską*, na z. *Delfinat* i *Sabandyą*. Jeden jest to kray z nayszytniejszych, nayszytniejszych, i nayszytniejszych kraioł *Włoskich*. W górach, które go opasują znajdują się kruszce złote i srebrne, rudy także żelazne i miedziane. Łasy *Piemontkie* są pełne różney zwierzyny, a rzeki bardzo rybne. Miastami zaś i wsiami jest tak nasydłe iż iedne tuż przy drugich leżą. *Piemontanie* są przemysłni, dowcipni, weseli, ludzcy ku obcy, wierni ku swym panom, i gorliwi o religią katol. Bardzo wiele między niemi jest familii znakomitych. Xstwo to należy do *Kroła Sardyńskiego*. *Turin* jest M. S.

PIENIANY, m. w Woi. *Wileńskim*, z *Stwem*, które płaci kwarty zł. 4944. Leży w pow: *Wilkomirskim*. *Szymein* r. 1780 zapewniono było *Xźnie Czarторыfki* *Kanclerzynie*.

PIENIN, w Woi. *Krakowskim*, zamek dawny od natury umocniony do którego ieden tylko wązki był przystęp. Leżał na górze tegoż im. blisko *Sądca* pod pan. *Austr.* Teraz tylko ruiny.

PIENNE, Margr: Fr. w *Artezji*.

PIENZA, *Pientia*, mase ale bardzo ludne m. *Włoskie* w *Toskanii*, w pow. *Siennenńskim*, z *Bisk:* pod *Metropolią Siennenńskę*. Jest o m. 10 na półd. ku w. od *Sienny*, 20 od *Florecyi*. a. 29. 20. sz. 43. 4.

PIERKOWICE, w *Pińskim* dobra *Orzeszkow*.

PIERRE-ENCISE, forteca miasta *Lugdunum*.

PIERRE-BUFFIERE, Fr. o m. 4 na półd. ku w. od *Le-mowiku*.

PIERRE-FONTS, *Pierre-fons*, m. Fr. w Xstwie *Walezji*, o m. 2 od *Compiegna*, z dawny

zamkiem, celne probostwa, gro-
du i Kasztelanii swey. Było to
mieysce dawniey fortecą, która
została zruynowaną, gdy *Rieux*
ktory ją w czasie ligi opanował,
wzięty był i obieszony, r. 1593.

PIERRE-FORT, m. w Ar-
wernii, o m. 3 na z. od *S. Flour*.

PIERRE-LATTE, m. Fr.
w Delfinacie, o milę *S. Paul-
trois-Chateaux*.

PIERRE-PORT, lub Pier-
re Portuis, *Petra Pertusa*, sta-
wny wąwoz i trakt przez skałę
w Bisk: Bazyleyjskim, blisko źrzo-
dła rz. Birse, i wsi Tawanny, o
m. 3 na pośd: od Delspergi.

PIERRE, (S.) S. Piotr: O-
brac: Fr. w Melunie, iest Bened:
czyni 8000 liwr. Inne tychże w
Wienne czyni 5500 liwr. Inne w
Chalons nad rz. *Saone* czyni 4500
liwr. Inne są tegoż im. w Metz, w
Reims, Lugdunie. Także o m. 2
od Lodowy czyni 2500 liwr. i w
Antyzidorze Augustynianow.

PIERRE, (S.) S. Piotr, m.
Fr. w Akwitanii. Inne w Santonii.
Inne o m. 4 na w. od Avranches.
Ob. S. Piotr.

PIERRE-aux Monts, Opac.
Bened. w Diec: Szalonskiey, czy-
ni 8000 liwr. Tychże Opac. w Puy
Pierre de la Tour, i blisko Kar-
nuty czyniące 15000 liwr. zwane
S. Pierre en Vallée, i *les Pier-
res*, Opac. Bernard: o m. 2 od *Cu-
lant* czyni 7000 liwr.

PIERRE-le Moutier (S.) *San-
cti Petri Monasterium*, m. Fr. w
Xstwie Niwernenskim, z sądami i
grodem. Leży w gruncie otoczo-
nym górami, blisko obszernego
stawu błotnisteo, ktore tu czyni
niezdrowe powietrze, o m. 7 na
pośd: ku z. od *Moulins*, 5 na pośd.
od Niwerny, 60 od Paryża. dl.
45. sz. 46. 47.

PIERRE-de Moiffac, m. w Ar-
wernii, i w Normandyi *S. Pier-
re jur Dive*, o m. 4 na pośd. od
Falezji, z Opac. Bened. czynią-

cym 8000 liwr,

PIERZCHAŁA, dobra Ofso-
lińskich w ziemi Liwskiej o m. 3
od Drohiczyzna.

PIERZCHNICA, m. w Woi.
Krakowskim, w pow. Wiślickim,
z woystwem Krol.

PIESKOWA-SKAŁA, m.
w Woi. Krakowskim, z zamkiem
między skałami, gniazdo dawniey
sławney familii Szafraneckich, te-
raz dziedzictwo Wielopolskich, o
mil kilka od Krakowa. dl. 42. 3-
sz. 51. 2.

PIEUX, (les) m. Fr. w Nor-
mandyi z 2 parafiami, blisko ino-
rza, o m. 40 na pośd: od Cherbourg.

PIGNAN, m. Fr. w Langwe-
docyi, o m. 4 na z. od Montpe-
lieru.

PIGNANS, m. Fr. w Pro-
wancyi z kollegiatą, o m. 3 od
Brignoles.

PIGNEROL, *Pinarolium*,
Pinerol, małe, ale bardzo ludne
m. Włoskie, w Xstwie Piemon-
ckim, przy wniściu doliny Pe-
ruzy, erygowane na Bisk. r. 1749.
Francuzi go posiadali uczynili go
bardzo mocnym, i wystawili tu
Cytadellę; ale oddając go Xciu
Sabaudyi traktatem r. 1696 zrzu-
cili jego twierdze. Leży nad rz.
Chinson, o m. 7 od Turynu, 18
na pośd: od Nice, 20 od Kazalu,
30 od Grenobli. dl. 24. 59. 12. 44-
37.

PIKOW, m. w Woi. Bracla-
wskim, dobrze zabudowane, nad
Bugiem, blisko Janowa. dl. 51.
9. sz. 51. 2.

PIKTAWIA, ob. Poitou.

PILA, góra Fr. na pograni-
czu pow. Lugduńskiego i Forez,
między *Condrieux* i *Argentat*. Mie-
szkańcy zowią ją też górą *Pilata*,
i różne mają o przyczynie nazwi-
ska tego powieści, iakoby tu on się
w źrzodle rz. *Giers* utopił. Dłu-
ga jest na m. 2 i szer: tyleż, nie
rodzi tylko niewiele żyta, ziola
rzadkie, i sosny, których spro-

wadżaniem do miast utrzymują się mieszkańcy ubodzy. Ubostwo jest ich szczęściem. Rowność majątku czyni, iż całe tu wśie nie są tylko jedną familią. *Giers* ztąd wypływa.

PILAT, góra w Szwycaarach leży na półd: Lucerny. Prostaśtwo wiele tu o Pilacie utrzymuje baśni.

PILLA U, lub **PILLAU**, Piława, małe ale obronne m. w Król. Pruskim, budowane prawie w pięćdziesiąt, na małym półwyspie między morzem Bałtyckim i *Irtsch* *JJ sem* na rzeczkę u ściny Pregii położone, jest przedmierzem Krolestwa od morza. Wszytkie okręty kupieckie tu opłacają cło Król. Pruskiemu i na batrach Pregii do Krolewca towary przesyłają. Szturmowane było od Moskalców r. 1757, i opanowane 1758. Jest o m. 7 na z. od Krolewca.

PILAWICZ, lub **PILAWCE**, m. dawne w Woi. Wołyńskim, na granicach Podolskiego naprzeciwko Bugu rzeki na poln. s. klestą Pol.

PILGRAM, m. Krolew: w Czechach, w Cyrk: Becheńskim.

PILICA, znaczy a rzeka, wypływa zpopod m. Pilicy w Woi. Krakowskim, oddziela Sandomirskie od Wielkiej Polski, i o mil kilka po w. z. w Warszawę wpada do Wisły. I konie pod Inowłódz, Nowe miasto i Waikę.

PILICA, lub **PILCZA**, m. w Woi. Krakowskim z zamkiem wspaniałym na górze, z ogrodami pięknymi, kollegiatą kanon. Znaczne dawniej gniazdem rodziny Pileckich, i mieszkaniem czafowym Xżąt Zbarazkich. Leży przy bagnach, z których wypływa rz. Pilica. Dobra są Wesselów, o m. 10 od Krakowa.

PILKALNIE, m. Pruskie osiadłe w Cyrk. Sambieńskim, od Szyrwint o m. 2.

PILNITZ, zamek w Misnii, nad Elbą o m. 3 na półd: od Drezna.

PILSEN, *Pelsina*, lub *Pilsenia* Pilzna, piękne, mocne, wolne M. Czeskie, stoł: powiatu czyli Cyrk: Pilznińskiego, ku granicom wyż: Palatynatu Bawaryi. Podczas wojen Czeskich zostało wzięte i odebrane było: Wybudowane jest nowo, ponieważ, który jest dawny Pilsen, ten nie jest teraz tylko wsią. Jan Dubrawski ztąd był rodem. Leży między rz. Misa i Watto, które schodzą się po zamięstym, m. 18 na z. ku pold. od Pragi, 21 od tigr. dł 31. 20. sz. 49. 46.

PILTYN, lub **PILTEN**, mierne m. w Kurlandyi, stołeczne osobnego powiatu, z zamkiem, dośw: osiadłe, nad rz. Windawą, od Windawy miasta na w. m. 4, od Goldyngi 5. dł. 39. 45. sz. 67. 15. Powiat Piltyński w Xstwie Kurlandzkim, należący dawniej do Inflant i do Bisk: Kurlandzkiego, lecz za wprowadzeniem wiary protest. był obrocony na dobra świeckie, i posiadany od Danii do r. 1585, w którym Fryderyk II Król Duński za 30000 talarów Stefanowi Batoremu przez traktat Kronenburski go ustąpił. W tej summie zastawił go Król Stefan Fryderykowi Xciu Pruskiemu, a następnie wykupić go dozwolili Xżętom Kurlandzkim. Różne potym z strony Biskupow Inflantzkich zaśły były spory, nakoniec r. 1768, 1770 Rplta zabezpieczyła powiat Piltyński w stanie świeckim, przy formie rządu dawniej opisaney przy swych prawach i przywilejach. Powiat ten styka się z Kurlandją właściwą i morzem Bałt. zawiera 7 parafii. Jest kray obntny w len, rudy, jasy, zwierzynę &c. Dla handlu ma wygodne położenie.

PILWISZKI, Stwo w Woi. Trockim placące kwarty zł. 3533, dane in Emphiteusim Pażkowskim r. 1775. Leży w pow: Kurlandzkim, pod nad Szczupą,

łapieżyńskow ku pośd. o m. 6.

PILZNO, *Pilsna*, dawne M. w Woi. Sandomirskim, drzewem zabudowane, ozdobne dawnym kościołem farnym, i Augustyanow. Przed zabránien pod kordon Austr. było stol. powiatu, i grodu, teraz jest Cyркуlu, który zawiera dystrykty Tarnowski, Leżawski, i Krosieński. Leży nad rz. Wiłoką przy trasie, w wygodnym położeniu, od Dubicy, m. 2 od Tarnowa 3.

PIMBES, Opac. na dobra świeckie obrocone, w Diec. *Airo*, na granicach Bearnay.

PIMBUE, Pimbewa, m. Fr. portem bardzo znacznym na brzegach Brytanii, o m. 7 na z. od Nantes nad Ligiera. Ztąd wychodzą wszystkie statki Nanteńskie, i tu powracają, a towary lądem lub wodą sprowadzają do Nantes. Niemalż i k lat 60 gdy to miasto nie było tylko wsią.

PIN, Opac. Bernard. fund. 1120 o m. 2 od Poitiers, przynosi 6000. liwr.

PINA, rzeka, wypływa z bagnow Woi. Brzeskiego Litt: płynie pod Zuchowice, Duboię, Pińsk, i tu blisko wpada do Prypecia. Rozkazy konfitycye seymowe osobliwie lat 1764 i 1775 zaleciły iey oczyszczenie dla uczynienia iey splawienia. Hetman Ogiński połączenie z Muchawcem przez dobyty kanał przedsięwziął, a Rzplta na utrzymanie iego summe wyznaczyła 100000. zł.

PINHUEN, M. Chińskie, a także z miast celnych prow. Junnany, w departamencie Tali. dł. 126. 44. sz. 25. 43.

PINCZOW, mierne M. w Woi. Sandomirskim, stolica Margr. Orzynacyi domu Wielopolskich o Piotra i Zygmunta Myzskowich uczynioney i utwierdzoney r. 1601. z zamkiem i statkami dawniey łaźniami, z kilkoma kościołami, klasztorcem Paulinow, i klasztorcem. Leży nad Nidą w pow.

Wiślickim, od Kielc m. 7. Jest w górzystym położeniu. Ordynacya Pinczowska obfzerne zawiera dobra, bogate w kamienie ciosowe, gips, wapno, i mające grunta bardzo urodzawne. Było dawniey dzieństwo Olesznickich, z ktorvch Zbigniew Biskup Krak. założył tu zamek.

PINEL, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Wienny.

PINEY-LUXEMBOURG, m. Fr. z tyt. Xstwa Parostwa, o m. 5 na w. od Troyes.

PINGHIANG, *Pingianum*, m. Chińskie, piąte z miast celnych prow. Peking, pod dependencyą Xumty. dł. 132. 16. sz. 37. 37.

PINGHO, m. Chińskie, 3cie z miast celnych prow. Fokieny, pod dependencyą Changcheu. dł. 126. 44. sz. 24. 37.

PINGIANG, *Pingianum*, wielkie, piękne, i bardzo ludne jedno z główniejszych miast Chińskich, drugie co do godności w prow. Xanti. Jest w miłym położeniu w gruntach żyznych, nad rz. Fueną, ma miast 34 pod swą dependencyą dł. 128. 14. sz. 31. 19.

PINGLENG, *Pingleanum*, M. Chińskie, czwarte z miast celnych prow. Chenf. Zdobią go kościoły i pałacwspaniały. Leży w okolicy urodzawney, i ma pod swą dependencyą miast 10. dł. 124. 18. sz. 37. 12.

PINGLO, *Pinglum*. znaczne M. Chińskie, czwarte miasto celne w prow. Kwanfi. Ma miast 8 w swym pow. i leży nad rz. Ly. dł. 126. 44. sz. 26. 25.

PINIAZKOW, dobra niegdys Oleskich, blisko Ostrowitego, gdzie Oleski Kasztelan Chełmiński fund: kościół, i dzwonnice z napisem. *Summe Deus, quondam quod promissere parentes, delubrum natus consecrat ecce tibi. Suscipias vultu placido, gens poscit Oleska, perpetuoque lubens incoluisse velis.*

PINNA, ławne M. Włoskie w

Krol. Neapolitańskim w prow. **Abruzzo**, ktorego Bisk. złączone jest z Salińskim, o *m.* 10. na pośn. ku w. od Akwili, 4 od Chieti. dl. 31. 38. sz. 42. 25.

PINNENBERG, lub **PINNEBERG**, *Pinneberga*, m. i Hr. z dawnym zamkiem w Stormaryi, o *m.* 6 na pośn. ku z. od Hamburga. Należy do Króla Duńskiego.

PINOS, wyspa w Ameryce północ. na przeciw brzegu połd. wyspy Kuby, od ktorej oddzielona jest cieśniną głęboką. Ma wzdłuż mil 10, w szerz 6. Obfituje w wyborne pastwiska, ale nie jest mieszkaną.

PINSK, *Pinscum*, znaczne i dosyć handl. M. powiatowe w Woi. Brzeskim Litt. Zafskzycone Katedrą Ruską, szkołami, klasztorami Franciszk. Domin. Bernard. i wielką cerkwią. Za miastem leży Opac. Greckie Lelzczyńskie. Żydzi tu mają wiel. Synagogę. Stwo Pińskie jest grod. płaci kwarty zł: 2129. Mieszkańcy w przod przez Moskwę i Niemcy znaczny prowadzili handel. Pod J. Kazimierzem, gdy się było poddało Kozakom, odebraue od Litwy i od nieży mieczem i ogniem spustozone było. Leży nad Piną nie daleko iey uścia, od Brześcia na w. *m.* 32, od Stonima 19, od Nowogrodka 25. dl 44. 25. sz. 58. Powiat Piński zajmujący większą połowę wschodnią Woi. Brzeskiego Litt: seymikuie w Pinsku i obiera 2 posłow; obłany jest wielą rzekami i bagnami, i pełny lasow. Obfituje w ryby, miód, wosk, łoy, i zwierza. Juchty Pińskie są też bardzo zalecone.

PIOLENG, m. Fr. w Hrab. Wenessyńskim, znaczne handlem iedwabiu, o milę od *Orange*.

PIOMBINO, *Plumbinum*, małe, ale dobrze obronne M. Wł: na brzegach Toskanii, z fortecą stolica Xstwa tego im. leżącego między Sienneńskim, i Pizańskim powiatem, i mającego własnych Xząt, pod protekcją Króla Neapolit. kto-

ry ma prawo trzymania garnizonu w tutejszey fortecy. Leży nad morzem, o *m.* 16 na połd. ku w. od Liworny, 24 od Florencyi, 17 od Sienny. dl. 28. 18. sz. 42. 57.

PIONSTAT, m. Fr. w pow. Burbońskim, o *m.* 3 na pośn. ku w. od *Auzance*.

PIOTR, (S.) czyli Jastrzębia wyspa, *Insula Accipitrum*, *Isle de S. Pierre*, mała wyspa, około 10000 mająca obwodu, na połd. ku z. wyspy Sardynii leżąca, od ktorej zależy. Jest osiadłą i dobrze uprawną. Tegoż im. znayduie się wyspa w Amer. na Golfie S. Warzyńca, uścapiąca Anglikom pod temiż kondycjami, co i *Miquelon*. obacz oniey. Lecz po traktacie r. 1783. wyspy S. Pierre. i Miquelon należą do Francyi.

PIOTR, i Paweł, (S.) *S. Pierre*, *et S. Paul*, rzeka w Ameryce, ktora bierze początek z gór *Chiapa*, i uchodzi do morza między wyspą *des Boeifs* czyli wółow i Tabaską. ob. S. Pierre i S. Pedro.

PIOTRAWIN, wieś w Woi. Krakowskim, wskrzesezieniem umarłego od S. Stanisława sławna, nad Wisłą między Zawichostem, i Kazimierzem. Ma dawny kościół wyświęcony od Zbiegniewa Biskupa Krakow.

PIOTRKOW, *Petricovia*, dawne, sławne i znaczne M. Pol. w Woi. Sieradzkim, naypopolitsze pod panowaniem Jagiellow miejsce seymow Pol. i nawet na to prawem r. 1540. wyznaczone, wstawione synod: Duchow: narodo: teraz zaś od r. 1578. miejsce trybunałow prow. Wielko-pol. stol. powiatu i grodu swego. Zdobią go: Ratusz z rozkazu panującego Monarchy r. 1780. pięknie wyreperowany, dawna Kollegiata, Collegium i szkoły Piarow, klasztor Franciszk. Dominik. Bernard. papienski. Ma dosyć muru, którym jest opasane. O kilka stawów na

miejscu bagnistym zwanym *Bugay* pozostaia, znaki dawnego pałacu Krolow Pol. o którym Strykowski iż wielkim był wystawiony kosztem, pizze. Miejsce jest seymikow Deputackich na całe Woi. Sieradzkie. Jest dosyć osiadłe, a pożarami częstemi ofobliwie r. 1640. i 1731. zniszczone. Leży w nizinie, o m. 7 od Sieradzia na pośd. ku w. od Wielunia, na w. 10, od Opoczna 4. od Rawy 8. od Warszawy 22. dl. 37. 30. sz. 51. 18. Powiat Piotrkowski w Woi. Sieradzkim, na połud. leżący, grunta ma urodzajne, ale powiększey części bagniste. Oddziela go od Sandomirskiego Woi. rz. Pilica, płynąca o milę od Piotrkowa.

PIOTRKOWICE, m. w Sandomirskim blisko Pinczowa.

PIPELEY, dosyć znaczne M. Indyjskie w Krol. Bengalskim, leżące w piękney równinie nad rz. Pipeleyą, o m. 4 powyżey iey uścia. dl. 106. 20. sz. 21. 40.

PIQUE, lub PIQUE-Montvallier, Pik, góra jedna naywyższa z Pyrenejskich, nazwisko ma, iż styrczy między innemi nakształt piki. Daje się widzieć, o m. 15 lub 20. z granic dyeczyi *de Conserans*.

PIRANO, m. Włoskie w Istrii Weneckiej, na połwypie małej oblaney Golfem Largonenskim, zalecone portem dobrym.

PIREMIL, m. Fr. w Andegawii, o m. 4 na w. ku pośn. od Sauble.

PIRI, kraina Pireńska w Krol. Loango w Afr. Jest to kraj przedziwnie dobry, mieszkaný od ludzi spokojnych i łagodnych,

PIRKEL, dawny zamek w inflantach Moskiewskich, od Estońsk. granic m. 4 na pośd. od morza na w. m. 6.

PIRNA, m. Niem. w Misnii z zamkiem otoczonym górami, które zowią *Sonnenstein*, gdzie często kryminaliści stanow więzieni bywają. Sławny Jan Tezel rodził

w Pirnie. Leży nad Elbą, o m. 4 na pośd. od Drezna. W poblizkości znajduia się góry kamieni ciosowych. Pod tym miastem otoczyli Prusacy woyska Sakkie w liczbie 15000. r. 1756. i przymusiłi go do poddania się. dl. 31. 33. sz. 51. 5.

PIROU, włość w Normandii z tytułem Margr. o m. 3 na pośn. ku z. od *Coutances*.

PISANO, *la Pisan*, powiat Pizański w Xstwie Toskańskim, rozciąga się wszertz na m. 10, wzdłuż 17. Styka się na pośn. z pow. Florenckim, i Rzpltą Łukieską, na w. z Siennenckim, na z. oblewa go morze. Jest to nalepszy kray Xstwa Toskańskiego. Zawoiowany był od Florentczykow r. 1406.

PISA, *Pisæ*, Piza, dawne, wielkie, piękne i mocne M. S. powiatu *Pisano* w Toskanii. Wstawiła go Univerfitas, 3 fortece i Arcybilk. Po spustoszeniu i zburzeniu Rzpltey od Florentczykow r. 1406. straciła Piza swą dawną wielkość. Ledwie tu liczą ludzi na 16 lub 18000. kościół Katedr. jest wspaniały. Po prawym boku Choru stoi owa nachylona wieża, tak sł. W tym to mieście znajduie się naycelnieyszy dom kawaleryi S. Stefana, i fabryka galer Wiel. Xcia Toskańskiego. Rz. Arna przedziela go na dwoie, na ktorey leżą 3 mosty, ieden z marmuru białego. Na moście tym corocznie odprawia się bitwa w kiiie ofobliwsza między pospolstwem iedney i drugiej strony. Piza leży o milę od morza, 4 na pośn. od Liworny, 17 na z. od Florencyi, 4 od Lukii. dl. 27. 59. sz. 43. 43. 7".

PISANY, m. Fr. w Santonii, z tytułem Margr. o m. 2 od *Saintes*.

PISCADORES, lub PESKADORES, wielkie wyspy w Azji, leżące między wyspą Formozą i Chinami. Nie są mieszkaue; żywią

wielkie mnoŹstwo k6z.

PISCINA, m. Wł6. w prow. Abruzzo, w Krol. Neapolitańskim, nad jeziorem Celańskim, o m. 2 na w. od Celano. Rezydencją jest Bisk. MarŹeńskiego.

PISCO, *Piscum*, Pisk, m. Ameryki połd. w Peru, w Audyencyi Limańskiej, z dobrym i wiel. stanowiłkiem dla okręgow. Leży w okolicy urodzayney w dobre wina, i wśmienite owoce, o ćwierć mili od morza. dl. 304. dz. połd. 14.

PISECK, m. Krolw. w CzeŹchach w cyrk. Prachytitzskim, o m. 7 na z. od Taboru. Rzeczka Ottawa, która po pod Pisek plynie, noŹi z piaskiem odrobiny złota.

PISTOIA, *Pistoria*, piękne i znaczne M. Wł6. w Toskanii, z Bisk. pod Metropolią Florenckiego. Była to dawniey Rzplta, która tegdź samego czasu zburzona została, co i Pizańska, i otdąd Pistoia opuŹszona prawie została. Oyczyzną jest FranciŹska Bracciotini. Leży w rowninie bardzo urodzayney pod Apenninem, blisko rz. Stelli, o m. 8 na połn. ku z. od Florencey, 8 na połn. ku w. od Luki, 12 od Pizy. dl. 28. 30. sz. 43. 55.

PITAN, prow. Indyi Azyat. w stanach W. Mogola, na połwyŹpie Zagangiesowej, graniczy na połn. z g6rami Nangrakut, na w. z Krol. Lassańskim, i Azemskim, na połd. z prow. Jezuatą i Krol. Mewatńskim, na z. z prow. Mewat i Waral.

PITHEA, albo **LAPONIA**, Pitteańska, jest prow. Laponii Szwedzkiej, styka się na połn. z Laponią Luleańską, na w. z Botnią, na połd. z Laponią Uhmańską, na połn. z Norwegią. Przerzyna ją rz. Pithea, od ktorey bierze nazwisko.

PITHOIIERS, obacz Plu-
viers.

PITSCHEN, *Pitscha*, Piczne-
na, lub Byczyna, m. Szląskie w
XŹstwie Brzegkim, o m. 15, na w.

od Wrocławia, niezłyŹ Biskupie,
ale jego Katedra przeniesiona zo-
stała do Wrocławia ieszczer. 1052
Wtym to mieŹcie Maxymilian Xżę
Austr. pretendenc Korony Pol-
schwytany byl r. 1588. i przynu-
szony rzec się swey pretenŹyi. dl.
35. 57. sz. 51. 10.

PITTEN, m. Niem. w Austr.
niż. w okolicy Wiener-Wald, z
zamkiem.

PIWNICZNA, m. w Woi.
Krakowkim, mizerne, między
wielkiemi g6rami polożone. Teraz
pod pan. Austr. od Sączca star. m.
2. od Lubowli 2. jest nad Popra-
dem.

PIZA, ob. Pifa.

PIZZIGITONE, lub **Picci-
glitone**, *Pesjeleo*, m. Wł6. w po-
wiecie Klemoneńskim z zamkiem.
Wzięte bylo od Fr. r. 1733. Leży
nad rz. Serio, blisko iej złącze-
nia się z Addą, o m. 6 na połd. ku
w. od Lody, 4 od Kremony, 12
od Medyolanu na połd. ku w. dl.
27. 18. sz. 45. 12.

PLACE, m. Fr. w pow. Ceno-
mańskim.

PLACENTIA, po Fr. *Plai-
sance*, Placencya, piękne i bar-
dzo ludne M. Wł6skie stolica Xię-
stwa tegoż imienia z Biskupstwem
i Cytadellą. Dla wspaniałości
kości6low, piękności domow, ryn-
kow, fontan i ulic sprawiedliwie
Placencją zwana. Wczasie wojen
Wł6skich kilkakrotnie wziętą i od-
bieraną była. Dnia 16 Czerwca r.
1746. poblizko tego miasta stocz-
na byla bitwa. Oyczyzną jest Ra-
fała Fulgozego, i Grzegorza X.
Papieża. W polożeniu jest bardzo ro-
Źkofnym, w kraiu dobrze upra-
wnym, nad Padem, o m. 13 na
połn. ku z. od Parmy, 33 od Tu-
rynu, 14 na połd. ku w. od Medy-
olanu, 20 na z. od Mantuy. dl. 27.
18. sz. 45. 5. ob Plaisance. XiŹt-
wo Placencyi sklada część XiŹtwa Parmeńskiego, i graniczy z nim na w.
zaś na połn. i z. z XiŹt-
wem Medyola-
lau.

lańskim, na pośd. z Rzpłtą Genu-eńską. Ma z Parmą razem swojego osobnego Xiążęcia.

PLACENTIA, piękne m. Hiszp. w Bstremadurze z tytułem Xstwa, z zamkiem dobrym, i Bisk. pod Metropolią Kompostelskiego. Leży w równinie urodzayney i miłej, zwauey *la Tera de Placentia* w pośrodku gór nad rz. Xerą. o m. 33 na z. od Toledu, 32 na pośd. od Salamantyki, 27 od Madrytu. dl. 12. 30. sz. 39. 50.

PLACENTIA, m. Hiszp. w prow. Gwipulskoi, w dolinie *Margu-na*. Poddano się było związkowym woyskom r. 1706. leży nad rz. Dewą, o m. 10 na pośd. ku w. od Bilbao, 25 od Pampeluny. dl. 15. 2. sz. 43. 16

PLAINE, *Plana*, m. Fr. w Andegawii, o m. 6 na pośd. i z. od *Montreuil-Belay*.

PLAISANCE, *Placentia*, m. Fr. blisko Tarny, o milę na w. ku pośd. od Alby, 5 od *Vabres*.

PLAISANCE, Placencya, m. i jedno z najlepszych i naysiękniejszych portow w Amer. z wielką zatoką na brzegu pośd. Ziemi Nowey; (*la Terre Neuve*) Ustąpiłone zostało Anglikom traktatem Utrechtskim. dl. 32. -- 5. 40. sz. 47. 40.

PLANAY, lub PLANGY, m. Fr. w Szampanii, z tyt. Margr. i Kapitulą, nad rz. *Aube*, o m. 3 na pośd. od Mery, 5 od Troyes.

PLANA, wypła na morzu śródziemnym ku brzegom Hiszp. blisko zatoki Alikantickiej. Ma długości na pół mili.

PLANIANY, m. Czeskie w Cyrk. Czarlawskim, w okolicy ktorogo, Prusacy r. 1757. od Austr. zbici byli. Leży blisko Chocemie-rza.

PLANIEZ, wysępka na morzu śródziemnym, ku brzegom Francyi, w stanowisku morskim Marfyllit.

PLANZUERAY, wieś Fr.

o m. 4 na pośd. od Bayeux, zaleconą górami kamieni ciosowych.

PLANUSA, wypła na morzu Toskańskim między wypłą Elbą i Korfyką Dąga jest na milę, a na pół szeroka. dl. 28. 2. sz. 42. 46.

PLANZAT, m. Fr. w Arwerunii, o milę na pośd. od Klermontu.

PLASK, dobra szlach. w pow. Kościańskim.

PLASS, klasztor Cyfsterski w Czechach w Cyrkule Rakoneckim. Tu Jarosław Martinitz r. 1618 zrzuconym będąc z wysokich okien zamku Prackiego uciekł się był.

PLASSAC, m. Fr. w Santonii z zamkiem, o m. 3 na pośd. od Mirambeau.

PLASSEMBURG, mocny zamek w Frankonii, który załamał miasto Kulembach. Tu Archiwa Cyrkulowych obywatelow chowane bywaią.

PLASSENDAL, forteca w Niderlandzie Austryackim, o milę od Ostendy, nad kanałem ciągnącym się do Brugii.

PLATA, *Argentea*; bogate i bardzo ludne M. Ameryki pośd. w Peru, stoł. prow. *los Charcas*, z audyencyą Krolewską i Arcy-Bisk. erygowanym r. 1603. Leży nad małą rz. *Chachinao*, o m. 200 na pośd. ku w. od *Cusco*. dl. 314. 8. sz. pośd. 20. 10.

PLATA, wielka rz. w Ameryce pośd. która wypływa z prow. *Los Charcas* w Peru, przerzyna Paragwayą i wpada do morza pośd. Płynie niekiedy szeroko na 20 lub 30 mil, a przy swym uściu na m. 60, ponieważ tak iak Nil wylewać zwykła Jedna prow. Paragway od niey bierze nazwisko, w ktorej celniejsze miasta są *Santa-Fe*, *Buenos-Ayres*, *Corrientes*, i *S. Lucia*. Portugalczycowię nad pośd. brzegiem rzeki założyli iwą ośię S. Sakramentu, którą przez traktat w S. Ildefonta m. zawarty, dnia 1. Października r. 1777

ustąpili Krol. Hiszp. mocą tego traktatu Krol Hiszp. został udzielny panem obydwoch brzegow Platy, aż do góry fortecy S. Michała nad morzem północnym i źródła rzeki czarney; przeco powyżey brzegu północnego Platy posiada na 25 lub 30 mil krain; Część także Urągway, która się ciągnie aż do góry owey fortecy, została w mocy Hiszp. ktorzy sami mają prawo żeglowania po obydwóch rzekach w tey ich rozległości. Jest tegoż im. wyspa w Peru. nad brzegami Audyencyi Kwitańskiey; druga jest na mil 2, szeroka półtory. Otaczają ją wysokie i urwiste skały.

PLATTE, m. Fr. w powiecie Mesyńskim.

PLATZEN, miejsce w Prusach Brandeburskich pamiętne porazką Prusakow od Moskwyr 1759.

PLAWA, *Plavia*, m. Niemiec. w Cyrk. niż. Saxonii, nal. do Xłtwa Meklemburskiego. Jest w Xłtwie Gustrowskim, nad rzeczką jedną, która wpada do Elby, blisko jeziora tegoż im. o m. 7 na połud. od Gustrowa. dl. 30: 20. sz. 53. 40.

PLAWEN, Plawena, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii, w Voigtlandyi, wstawione 4 walnemi corok iarmarkami. Leży nad Elsterą, o m. 20. na połd. ku w. od Erfortu, 27 od Drezna. Należy do Elektora Saskiego. dl. 29. 57. sz. 50. 30.

PLAWEN, m. w średniay Marchii Brandeburskiey, z zaunkiem i fabryką porcellany. Leży nad Hawelą blisko Brandeburga na z. Tegoż im. m. w Turyngii w Xłtwie Schwartzburskim, Sonderhausen-skim, nad Gerą. Dependuje od Xłżąt Saxonii. Plawenki kanał łączy Hawelę z Elbą.

PLAUZET, m. Fr. w Arweronii w okolicy Kleriontu.

PLAWNO, m. w Woi. Siemradzkim, z rezydencją porządną, imienia Krańskich. Leży nad

Wartą blisko Gidlow, o m. 8 od Piotrkowa.

PLECZE, m. w Woi. Podolskim, obok Czerniowicy ku z. nieco poniżey źródła rzeki przy Mohylowie do Dniestru wpadającej.

PLEIBURG, m. Niem. w Karynthii nad rz. Feitrytzą, na wzgórcie, po podiedną wyfoką górą.

PLEINESELVE, Opac. Premonstr. o m. 4 od Blay, fund. r. 1148. czyni 1200: liwr.

PLEIN-PIED, Opac. Augustynian. o m. 2 od Bourges na połud. przynosi 3400 liwr.

PLEISSEMBURG, obacz Lipfk.

PLESKOW, lub Pskow, *Plescovia*, znaczne M i Xłtwo w Rosyi z Arcy-Bisk. obrządku Mosk. obronne zamkiem dobrym. Dzieli się na 4 części, i leży nad rzeką Muldową, czyli Wielką-reką blisko iey uścia do jeziora Pleskowskiego obłernego i rybnego: Wstawione jest zwycięstwem Polakow nad Moskwą opisanym dokładnie od Sarnickiego. Xłtwo Pleskowskie styka się z Inflantami, Estonią i Woi. Połockim. Miasło jest od Rygi, o m. 60, tyleż od Połocka na połd. i tyleż od Petersburga na połd. od Narwy 16, od Derptu 21. dl. 46. 20. sz. 57. 34.

PLESS, Plesna, lub Płeczyn, m. głowne włości tegoż im. w Szląsku po nad Wiłą leżącej, stykającej się z Kluczem Biełskim, i Woiewodz. Krak. w posłessyi Xłżąt *Anhalt-Coethen* pod pan. Pruskim. Zdobi miasło wspaniały zamek jest o m. 3 od Bieruna. Nal. do Diec. Krakowskiey.

PLESSEN, obronny zamek i Hr. nad Leiną w Xłtwie Grubenhagenkim, blisko Goettyngi na połd. Należy do Xcia Hessa-Karlskiego.

PLESSIS-LES-TOURS, (le) *Plaxiacum*, pałac Krol. we Fr. blisko Tours, zbudowany od Ludwika XI. i w którym on umarł

r. 1433. Leży w kraju bardzo pięknym.

PLESZCZYCE, stwo w Woiewodz. Trockim, dane in Emphiteusim r. 1775. Skirmontowi.

PLESZOW, m. w Woi. Kaliskim na pograniczu Woi. Poznańskiego.

PLETTENBERG; nad Léną w Hr. Marchii, o m. 6 na połud. od Arensbergi, od którego wzięli nazwisko Hrabiowie de Plettenberg; których dzielnica starza podniesiona była r. 1730. na Hrabów Rzeszy Niem. dzielnica druga ma tytuł Baronow.

PLEURS, m: F. w Szampanii nad rz. *Pleurs*, erygowane na Marg. r. 1661. z kolegiatą i wiel. kośc. paraf. Jest o m. 2 od Sezany, 27 od Paryża.

PLEYBURG, m. Niem. w Karynthii, nad rz. Feyttrytzą, blisko granic Tyrolu: Miasto zależy od Bisk. Bamberskiego.

PLEYSTEIN, lub **BLEYSTAYN**; m. Niem. i włość w nowym Palatynacie Bawaryi, o m. 3 na w. od Leuchtemberga.

PLIMOUTH, *Plimothum*, rlinut, M. Angiel. w Dewonshirze, z tyt. Hr. i jednym z najlepszych i naylawniejszych portow w całej Anglii. Załanianą go 3 torce i jedna Cytadella. Leży przy ujściu rz. Plimy nad morzem; i wyłyła 2 Dep. na Parl. o m. 93. na pold. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. sz. 50 20. ob. Neu-plimouth.

PLISZAN, m. w Woi. Połockim, po nad bagnami, o m. 4 na w. od Htybokiego.

PŁOCK, *Ploscum*, dawne, piękne M. stol. Wdztwa, z Bisk. którego Biskup jest i tytułuje się Xciem Pustuskim, z stwem, szkołami, i z Opac. Bened. należącym do Koliacyi Krol. ozdobnie starożytną Katedrą, ktorey Kanonikami, a ktorego Proboszcz jest Xięciu Sielunickim, Wenera Biskupa rloc. Władysł. Hermana i Bolclsa-

wa Krzywoustego grobami zaszczyconą. Ma wiele pięknych i bogatych kościołow, pałac Bisk. zamek stary na wzgórk. klafztory Seminarium i t. d. Mieszkańcy dobry prowadzą handel. r. 1227. od Litwy, a 1325. od woysk Pol. za sprzyianie Krzyżakom zniszczone było. R. 1754. więcey iak 1200. domow tu pogoizalo. Leży nad Wisłą, czyniąc piękny prospekt, o m. 2 od Bielska, 11 od Mławy, 11 od Płońska, 8. od Radzanowa. dł. 37. 44. sz. 52. 32. Wdztwo Płockie gran. z ziemią Dobrzyńską, Prutami, od Mazowieckiego Woi. rzeką Łydynią i Wisłą oddziela się. Miało niegdyś udzielnych Xząt, po śmierci Jana ostatniego Xiążęcia bezpotomnie zmarłego r. 1495. do Polki przyłączone zostało zupełnie. Ma za herb Orła czarnego z literą P. na pierściach. Zamyka 8 pow. Płocki Bielski Raciążki, Sierpski, Płoński, Strzeński, Niedzboriski i Miawski, ktore 3 ostatnie czynią ziemię Zawskrzyńską. Ma Bisk. Woiewodę i 3. Kalitelaanie: Płocką, Raciążką i Sierpską. Seymikuie w Rociążu, wysła posłow 4. Dep. 1. Stwo Płockie grodowe ma pod swą iurydykcyą Płockie, płaci kwarty zł: 1477. Ma nań emphiteusim Bromirski sta. Grunta Woi. Płockiego są urodzajne, obfite w ludy. W Wisle potawiają tu osobliwie w Marcu przednie Łosofie.

PLOEN, *Plona*; dawne M: i Xstwo Xcia Holztyńskiego, w Wagryi, z zamkiem pięknym, leżące po nad izejorem Ploeną, jest o m. 8 na połn. ku z. od Lubeki, 4 na pold. ku w. od Kielli. dł. 28: 3: sz. 54. 15: Xstwo Ploenkie leży między Kiellą i Lubeką. Rozległe jest wzdłuż na m. 12. wizerz 8. Jest to Xstwo partykularne w Państwie Niem. ktorego dziedzice Xżętami się piszą.

PLOERMER, m. Fr. w Brytanii blisko rz. *Uueft*, o m. 11 na

z. od Rennes, 10 od *Vannes*.

PŁOKYKOW, lub **PŁOSKI-KOW**, m. w Woi. Podolskim, na pograniczu Wolyńskiego nad rz. Bohem, przedtym obwiedzione murem, o *m.* 5 od Międzyboża,

PŁOMACZE, m. na Pokuciu teraz pod pan. Austr. w Cyr. Halickim, nad małą rz. o *m.* 2 od Tyśmienicy.

PLOMBIERES, piękna wieś Fr. o *m.* 1 na z. od Dyżonu, gdzie widzieć się daje piramida na 50 stop wysoka, wystawiona na pamiątkę Delfina syna Ludwika XIV.

PLOMBIERES, m. Fr. w Lotaryngii, w pow. *Voges*, o *m.* 2 od Kemiremontu. Ma klasztor Kapucynów, i zalecone jest łaźniami skutecznymi na wrzody, kolki, rumatyzmy, febry zadawnione, zapalenia &c Wogieńskie góry otaczają go. dł. 24. 12. sz. 47. 59.

PLOMION, m. Fr. *m.* 7 na półn. ku w od Laony.

PŁONSK, m. powiatowe w Woi. Płockim, jedynym kościołem tylko ozdobne, żydów ma wiele obiadłych, nad rz. Płoną, o *m.* 11 od Płocka Sta z miasta płaci kwarty zł. 533.

PŁOSKOW, w Podlaskim, w ziemi Bielskiej, nad rz. *Płoską*, która wpada do Narwy.

PŁOTELE, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkiem, z stwem płacącym kwarty zł. 5900. pooległym prawu emfiteutycznemu Oginińskich; leży między bagnami przy pograniczu Kurlandyi od Teltzewa na z. *m.* 5.

PŁÓWCE, wieś w Woi. Inowrocławskim, sławna zwycięstwem Władysława Jagiella nad Krzyżakami r. 1331. Leży w bliskości Inowrocławia.

PLUDENZ, m. i Hr. Niem. w Szwabii Austr. nad rz. Illą, o *m.* 5 na półd. ku w. od Feldkirchen.

PLUME, m. Fr. w Lomanii z sądami, o *m.* 3 na półd. od Agen.

PŁUSZYN, m. Inflantkie z stwem, w bliskości Pyłtyni.

PLUVIERS, lub **PITHIVIERS**, *Pituerium*, m. Fr. w pow. *Beauce*, z Kollegiatą nad małą rz. o *m.* 6 na półd. od Etampes, 9 na półn. od Aureliana, 18. od Paryża. dł. 19. 55. sz. 48. 10.

PLYMPTON, m. Angiel. w Devonshirze, wysłała 2 Dep. na Parl. o *m.* 90. na półd. ku z. od Londynu. dł. 13. 40. sz. 50. 10.

PNIEWO, m. w Woi. Poznańskim, i w pow. tymże, dobra dziedziczne imienia Szoldeńskich, a nigdy gniazdo domu Pniewskich.

PO, *Padus*, Pad, największa i najławniejsza rzeka Włoska. Bierze początek w Piemontckim Xstwie, i wypływa z góry *Vise* w Hr. Saluceńską łączący, pomnożona potem wielą innymi rzekami, przebiegłszy część znaczną Włoch, przechodzi kilką uściami do Golfu Weneckiego, o *m.* 10 na półd. od Wenecyi.

POPEREZE, zowie się kraj Woiewodztwa Braclawskiego leżący po nad Niefrem, zaczęli osiedlać się tu Mchylowa, aż ku granicom Tartaryi.

POBERLE, Krolewscyzyna w pow. Upitskim płaci kwarty zł. 180. *emphit.* Schillinga Gnała Rosfyi.

POBIEDZISKA m. w Woiew. Gnieźnieńskim, przy wiel. reziarach w równinie, z stwem płacącym kwarty zł. 1875. danym im *emphiteutim* Radziwińskiemu r. 1775. Leży niedaleko Klecka.

POBIKRY, m. w Woi. Podlaskim, na trakcie Nittawskim, od Brańska mił pocztowych 3. od Graunego 3 i pół.

POBÓŁOWO, m. mierne w Woi. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, nad rz. Doboszną, pod pan. Rosfyi, o *m.* 3 na w. od Ruchcowa Dobra Xżat Weronieckich.

PODBEREZE, m. w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Tendziago-

skim, Krolewsczyzna.

PODBOREK, Krolewsczyzna w Woi. Trockim, w pow: Kowierskim, płaci kwarty zł. 735.

PODBRZEZIE, m. w Woi. Wileńskim, od Wilna na połu. m. 5.

PODEWILS, Hr. w Xstwie Kaczubskim, w Pomeranii dalszej.

PODGORZE, zowie się część Woi. Krakowskiego i ziemi Przemyskiej leżąca przy granicy Węgierskiej. Nał. do Gallicvi pod pan: Austr. Jest kray obfity w bydło, pasze, zboża, płotna, sol, i owoce. Ma zaś ztąd nazwisko, iż pod górami Karpackimi leży, które go od Węgier oddzielaia.

PODGORZE, m. w Woi. Inowrocławskim, które po zabianiu Inowrocławia miasta grod. r. 1773, Konstytucyą r. 1776 na miasto grodowe było podniesione dla Stwa i ziemstwa Inowrocł. Leży niedaleko Dybowa.

PODGRODZIE, Podhrad, lub Warał, jedno z 13 miast wolnych Stwa Spizkiego, zalecone iarmarkami, w gruntach żyznych, leży pod zamkiem Spizkim.

PODCHAYCE, m. w Woi. Podolskim, w murach, ozdobne pięknymi kościołami, nad rz. Kropecz, po wyżej o m. 3 od Monasterzyk. Jest pod pan. Austr.

PODHORCE, wieś w Woi. Ruskim, z wspaniałym pałacem na górze, w bardzo miłym położeniu wyborney Włoskiej Architektury, i przepysznym ogrodem. Jest imienia Rzewnskich, w poblizkości Oleśka na w. od Macieiowa o m. 7.

PODHORCE, rz. w Woi. Podolskim, która płynie prosto od połu. ku połu: pod Tarnorudę, Satanow, Skalat, Husiatyn, i blisko Kndrzyńców, wpada do Dniestru. Podług traktatu działowego Polski r. 1773, stała się granicą kordonu Austr: od Podola Pol.

PODHOROCZANY, m. w Woi. Ruskim, o m. 2 od Tyśmienicy, jest pod pan. Austr. nad Bystrzycą.

PODHRAD, ob. Podgradzie.

PODIEBRAD, Podziebrad, m. Czeskie z zamkiem, w Cyrk: Kenigratakim, o m. 10 na 2. od Kenigratzu. Jest oyczyzną Jerzego Podziebradzkiego krola, który wstąpił na tron Czeski r. 1458.

PODKAMIEŃ, m. w Woi. Wołyńskim, o dobre kłasztorem Dominikanow, i cudownym obrazem wlawione. Jest dobrze zabudowane, przy źrzodle rzeczki, których trzy tu w okolicy łącząc się czynią rz. Irwę. Od Brodow na połu. m. 3 pod pan: Austr.

PODKAMIEŃ, m. w Woi. Ruskim, pod pan: Austr: w Cyrk. Lwowskim, o m. 3 na z. od Brezan.

PODLASIE, *Podlachia*, Woiewodztwo Podlaskie, znaczna prow: Polska z tyt: Xstwa, graniczy na w. z Woi. Brzeskim Lit: i Trockim, z tymże na połu: na z. z Prusami i Mazowszem, na połu: z Woi. Lubelskim, rozciąga się wzdłuż na m. 40 a w szerz 15. Kray ten, niegdyś Jadzwinogow Siedlisko, został przyłączony do Korony r. 1569. Herb iego z iedney strony Orzeł biały, z drugiey pogoń Lit. Mundur żupan biały, kontusz szafirowy, z wyfogami amarantowemi. Dzieli się na 3 ziemie Drohiczką, Mielnicką i Bielską. M. S. Drohiczyn. Rzeki w nim znaczneyse są Bug i Narew. Ma 2 Senatorow. Wdę i Katszelana. Wrzadach duchownych nał. do Bisk. Łuckiego. Kray jest obfity w lasy, wielkie Krescencye, i od liczney osiadły szlachty. Ziemia każda zolobna seymikuie.

PODOLE, *Podolia*, Wdztwo Podolskie, wielka i jedna z najlepzych prow. Polskich, z tyt. Xstwa, graniczy na z. z Woi. Ru-

skim, na półn: z Wołyńskim, na w. z Braclawskim, na połd: z Multanami. Posiadane wprzod było od udziałnych Xżąt Ruskich, a od Tatarow zhozdowane, którym wydarł ie r. 1331 Olgierd Xżę Litt. zaś po śmierci Witolda z Polską koroną r. 1430 ziednoczone zostało, lubo Litwa zawfze dopominała się oddania sobie tego kraiu. Herb iego słońce; mundur kontusz papuziowy, żupan biały wyłgi czarne. Dzieli się na 3 pow. Kamieniecki, Łatyczewski i Czerwonogrodzki. M. S. Kamieniec Podol: seymikuie w Kamieńcu, o biera 6 Posłow i 2 Deput. Ma Senatorow: Wdę Podol: Bisk: i Kafztelana Kamienieckich. Kray jest bardzo obfity i prawie nayżyzniejszy. Ma pasze wielkie, na których niezmierne trzody bydła, i stada koni żywi się. Pasieki nie małe mu też przynoszą bogactwa. Niezbywa mu w niektórych miejscach na szybach marmurowych, alabastrowych, i górach kamiennych. Rzeki Dniestr, i Bog czynią wygodne iego dla handlu położenie. Obywatele są mądrzy, gospodarui, i bardzo ludzcy. Podległa jednak jest ta prow: częstym niaazdom dzikich lasów, i wielkroć od Kozakow, Tatarow, Wofochow i Turkow napastowana była. Podług traktatu rozdziału Polski, część tego Woi. porz. *Podhorze* pod pan: Austr: przeżła. M. S. Woiewodztwa, Kamieniec Podolski.

PODOLINIEC, Pndlein, mierne m. w Stwie Spizkim, wolne, handlowne, murem wysokim obwiedziona, ozdobne pierwszym w Pol: Kollegium Piarow, z szkołami. Ma grunta obfzerne, ale nie urodzayne. Mieszkańcy znaczny prowadzą handel. W okolicy znajduje się żelazo i wody zdrowe. Leży nad Popradem, o m. 15 od Krakowa, 7 od Sądcza.

PODOK, forteca wystawiona

w Afryce nad rz. Senegalią od Francuzow, którzy ją ustąpili Anglii traktatem Paryzkim r. 1763, która traktatem r. 1783 powrociła ją Francyi.

PODRZECZANY, m. w Woi. I odlańskim, Krolewsczyzna, leży w ziemi Bielskiej.

PODSKALSKI, blisko miasta Auflig w Czechach w Cyrk: Leutmaryckim, przedniemi winami czerwonymi mieysce wstawione.

PODWERDA, ob. Beraun.

POELTEN, (S) lub S. Hippolit, *Fanum S. Hippoliti*, m. Niem: w Austryi niż. nad rz. Drafsain, o m. 12 na połd. ku z. od Wiednia. Wzięte było od Franc. i Bawarczykow r. 1741.

POGEZAMIA, ob. Hokerlandyą.

POGGIO, m. Włoskie w Xięstwie Toskańskim, blisko Florency: pałacem rokosznym wielkich Xżąt Toskańskich wstawione. dł. 29. 10. sz. 43. 41.

POGIELZE, Krolewsczyzna w Xiświe Zmudzkiem, w pow. wielkich Dyrwian.

POGOREŁOY, m. Moskiewskie z małą twierdzą, leży w prow: Synbirsk, przy szańcu ziemnym, który od Synbirska do rz. Sury się ciągnie, blisko m. Ureny.

POGORZEBY, m. w Woi. Kaliskim między Borkiem i Krowowem.

POHERWICE, Pohrzebische, m. w Woi. Braclawskim, przedtym dobrze obronne nad lewym brzegiem rz. Rosfy, ku granicom Wdztwa Kiiowskiego, od Zywotowa na półn. m. 4.

POHOST, m. w Woi. Brzeskim i Litt: w pow. Pińskim, nad rz. Styrem, i poblizko lasow szernych, od Pińska na połd: o m. 7. Tamże inny tegoż im. przy rz. Strumień, o m. 2 ku w. Pińska. Inny o m. 6 od Pińska na półn.

POHOST, m. w Woi: Wi-
 jeńskim, w pow. Braławskim, od
 Braławia, na półd: ku w. o m. 5.

PÓLEZIORY, Krokewsczy-
 zna w Xstwie Zmudzkiem, w pow.
 Korszewskim placąca kwarty zł.
 221. Tegoż im. w Trockim, w
 pow: Upitskim, Stwo plac: kwar.
 216. zł

POILLY, m. Fr. w pow. Ga-
 tyreńskim na przeciw Gien.

POIRE, m. Fr. w Piktawii,
 o m. 2 od *Palwan*.

POISSY, *Pinciacum*, dawne
 m. wyspy Fr. nad Sekwaną, i
 przy lesie S. Germana, o m. 5
 na półn. od Paryża. Jest tu sta-
 wne przeorstwo Dominik: Kościół
 kolegiacki i parafialny. Kapucy-
 now, Ursulinek i szpital. Pamięt-
 nym go czyni zgromadzenie tu
 miane r. 1561, zwane rozmową
 Poasleńską, *Colloque de Poissy*,
 mieszkanie czafowe niektórych
 Krolow Fr. i podług niektórych
 Pitarzow urodzenie S. Ludwika
 Krola. Co czwartek wielkie tu
 bywają na bydło targi, które do-
 starczą żywności Paryżowi. dł.
 19. 42. sz. 48. 55.

POITIERS, *Limonum Pi-
 flavi*, dawne, wielkie i znaczne M.
 Fr. stol: Piktawii, z Bisk: pod
 Metropolią Burdegalskiego, ery-
 gowanym r. 260, z 4 Opaństwami,
 z Benedyktynow, a z Benedykty-
 nek; 15 parafiami, i z wiel. liczbą
 kościołow. Jest stolicą Wielko-
 rządztwa 9 powiatow. Wsławia go
 Univer. prawa, założona r. 1431.
 Nie jest jednak ludne w propor-
 cyi swej wielkości. Karol VII.
 przeniosł tu był Parlament z Pa-
 ryża w czasie wojny przeciw An-
 glikom, i długo przemieszkiwał
 w tym mieście. Pamiętne jest po-
 tyczką r. 1356, na ktorey Krol Jan
 uwięziony został. Leży na wzgor-
 ku przy rz. *Olain*, o m. 21 na
 półd: ku z. od Tours, 44 od Au-
 relianu, 48 na półn: ku w. od
 Burdegali, 74 od Paryża. dł. 18.
 sz. 46. 35.

POITOU, *Pittaviensis*, lub
Pist. vinus Pagus, Piktawia, prow.
 Fr. długa około m. 75, szer: 25.
 gran. na półn: z Brytanią, Ande-
 gawią, częścią Turonii, na w.
 z Turonią, z pow: Bituryceń-
 skim i Marchią na półd: z pow:
 Angulemskim, Santonią i Alteń-
 skim, na z. oblewa morze Ga-
 skońskie. Jest kray bardzo żyzny.
 Dzieli się na górną i dolną Piktawią.
 Przyłączona była do korony
 r. 1271. Poitiers jest M. S.

PÓLURSKI powiat, w Xię-
 stwie Zmudzkiem leżący, sądzi się
 w Telszewie, z m. stol. *Ponurze*,
 ktore przez konst: r. 1775 z len-
 nych na dziedziczne dobra zamie-
 nione były dla imienia Wolmerow.

POIX, *Pisæ*, m. Fr. w Pi-
 kardyi, nad rz. *Poix*. Erygowane
 było na Xstwo Parostwo pod
 imieniem *Cregui* r. 1652. Tytuł
 ten zgasił z czalem w r. 1687. Po-
 ix jednak jest Xstwem od dawne-
 go czafu. Leży o m. 6 na z. od Am-
 bianu, m. 3 na w. od Aumale.

POIX, (S.) m. w Normandyi,
 o m. 4 na półn: od Mortain.

POKISZKI, m. w Woi. Wi-
 jeńskim w pow. Wilkomirskim,
 między błotami, od Uszpoła na
 w. m. 3.

POKRETONY, Stwo w
 Woi. Wileńskim, w pow. Olz-
 miańskim, placąca kwarty zł. 495,
 dane r. 1775 prawem emfiteuty-
 cznym Jankowskiemu Stcie.

POKROIE, m. w Woi. Tro-
 ckim, w pow: Upitskim, blisko
 uścia rzeki Kroia, na pogran:
 Xstwa Zmudzkiego, m. 5 na z.
 od Pofwoli.

POKRZYWNO, ob. Ko-
 przywno.

POKRZYWNICA, m. w
 Woi. Sandomirskim, Opaństwem
 Cyterfow wsławione, i ich kla-
 sztorem ozdobne. Leży powyżej
 Sandomierza, o m. 2.

POKUCIE, zowie się wła-
 ciewie powiat Kołomyjski w Woi.

Ruskim między górami Karpackie-
mi i Dniestrem leżący. R. 1773
zabrany został pod pau: Aufr. Jest
kray żyzny, w lasy, pasze, i fol
obfity.

PÖL, (S.) S. Paul.

PÖLA, cawne i mocno m.
Włoskie, w części Istrii połd: z
Bisk: fuffr. Udynskiego, i z Cy-
tadellą. Leży wgłęb zatoki mor-
skiej, o m. 18 na połd: od *Capo-
Istria*, 32 od Wenecyi. dl. 31. 42.
sz. 45. 36.

PÖLANA, m. Włoskie w Sy-
cylji, prow. *di Demona*, blisko
morza.

PÖLANGEN, lub Por. on-
gow, M. nadmorskie w Xstwie
Zmudzkiem, niegdyś sławny port
nad morzem Bałtyckim, ale kto-
ry od Szwedow umyślnie zawal-
ony został, aby odciąć Polfcze
sposobność prowadzenia handlu
morzem Bałtyckim. Dają się wi-
dzieć jeszcze rozwaliny murów,
które port ten zastraniały. Jest stot:
powiatu i Stwa płacącego kwar-
ty zł. 7052, które Konstytucyą r.
1776 determinowane było dla Xcia
Bisk: Wileńskiego Masłalskiego na
zamianę za Hrabstwo Lachowickie,
ktorego uskutecznione wielkie za-
mysły przywrócić mogą ten jedyny
port Polfcze. Leży od Heiligen-
Au o m. 4, od Memela o m. 5.

PÖLANIEC, mierne m. w
Woi. Sandomirskim, z Kafztela-
nią, drzewem zabudowane, mię-
dzy gór. mi leżące, niedaleko Sta-
fowa, nad Witią, po wyżey San-
domirzą o m.

PÖLÄSTRON, włość Fr.
w Hr. Astaraku, o milę od Sa-
matany.

PÖLESIE, zowią się w po-
wzrochności kraie pod wielkimi
lasami leżące, a w szczególności
część Woi. Brzeskiego Litt. która
zaw. ka pow: Pifski, część Woi.
Wielkiego granicząca z Brze-
skim, i część połu: Woi. Kłio-
wskiego, grunta mają podłe, nay-

więcey obfytuie w drzewa, len,
potaż, smołę &c.

PÖLESIN de Rovigo, Pole-
zyna Rowigaińska. prow. Włotka,
w Rpltey W. neckiey, graniczy
na połu: z pow: Padewskim, na
połd: z Ferrariskim, na w. z Do-
gado, na z. z Weronezą. Ma dłu-
gości na m. 17, a w szerz 7. Jest to
kray bardzo żyzny. Rovigo jest MS.

PÖLI, *Bieguny*, są to dwa
końce osi globu ziemskiego, jeden
się zowie *Arktycznym*, czyli połu:
drugi *Antarktycznym*, czyli połu:
ob. te słowa. Cyrkuty polarne na
kartach geogr: są Cyrk: odległe
od Polowo 23 gr 30 min. a równood-
legł: od Ekwatora.

PÖLICANDRO, *Philocan-
dros*, Polikandra, wyspa na Ar-
chipelagu, jedna z Cykladow, na
w. wyspy Milo, na z. ma Sykineę na
połd: Paros i Antiparos. Długa
jest na m. 6. Grunta iey są skal-
iste i niepłodne; Mieszkańcy bar-
dzo ubodzy. Jest na niey miastec-
czko tegoż im. Nał. do Turkow.
dl. 43. sz. 36. 36.

PÖLICAŠTRO, *Palaeoca-
strum*, Polikastr, M. Neapolitań-
skie w Pryncypacie bliższym z Bisk.
pod Metropolią Salernęjskiego,
ktorego Biskup mieszka w pobliz-
kim mieście. Leży nad zatoką
mor: tegoż im. o m. 22 na połd:
ku w. od Salerny, 23 od Neapolu.
dl. 33. 15. sz. 40. 7.

PÖLICZNA, w Sandomir-
skim wieś z palacem pięknym i
Hamernią, w miłym położeniu,
imienia Potkańskich, o milę od
Zwolenia.

PÖLIGNAC, m. Fr. w pow.
Velay, o m. 2 na połu: od Puy.

PÖLIGNY, *Polimianum*, pię-
kne m. Fr. w Frantzkoncie, stot:
grodu, nad rzeczką, o m. 5 od
Salins, 13 od Bezantonu. dl. 23.
22. sz. 46. 50.

PÖLIKANY, m. w Woi.
Wileńskim, w pow: Braślawskim,
blizko rz. Dryświatyczy, od Bra-

flawia na półd: ku z. m. 6.

P O L I S Y, Baronia Fr. w Burgundyi, o m. 2 na z. od Baru nad Sekwaną. Erygowane było na Xięstwo r. 1665 pod imieniem *de Choiseul*, który tytuł zgaśł potym.

P O L I T I O, Polizzi, *Polittum*, m. Sycylijskie w prow: *di Demona*, pod górą Madonia, o m. 14 na półd: ku w. od Palermy. dl. 31. 45. sz. 37. 50.

P O L L I N A, *Appollonia*, dawne m. Turcvi Europ: w Albanii z Arcy-Bisk. Greckim, jest o m. 6 od Durazzo. dl. 37. 25. sz. 41. 20.

P O L N A. m. Morawii w Cyr: Iglawskim, o m. 20 na z. od Brynny; zalecone jest wielką fabryką kapeluszw. Zamek tego miasta leży na gruncie Czeskim.

P O Ł O C K, *Poloccia*, dawne, wielkie i ludne M. stoł: Wdztwa, z Arcy-Bisk: Greckim, z 2 zamkami, Opac: Bazyl: i szkołami. Zdobi go bogata Cerkiew Bazyljanow grobem S. Jozafata Bisk: Połock: wstawiona, wspaniałe kolegium Jezuitow fundowanych, i wielkimi nadanych dobrami od Stefana Batorego Krola, i dotąd się tu utrzymujących, Monastery i Cerkwie. Handel mieszkańcy prowadzą znaczny. Wzięte było i spustoszone od Moskwy r. 1564, i zostawało w ich mocy do r. 1579, w którym ie Krol Stefan Batory odzyskał. Lecz znouu przez traktat r. 1773 pod pan: się dostało Rosyi, i ma swego Gubernatora. Leży nad Dźwiną przy uściu rz. Polotty, od Uszacza na półd: m. 3, od Dzieszny na półn: ku z. m. 6, od Turowli 3, od Wilna 48. dl. 57. 7. sz. 52 10. Woiewodztwo Połockie, dawniej obszerne Xięstwo od udzielnych Xiąt Ruskich rządzone, między Moskwą, Inflantami, Wdztwem Wileńskim Mińskim i Witebskim leży, i wzdłuż nam. 40 okładem rozciąga się. Przez traktat r. 1773 część iego znaczniej-

sza z prawey strony Dźwiny ku Moskwie będąca, i z miastem Połockiem zabrana została od Rosyi, tak iż Dźwina stała się naturalną granicą oderwanego i zostającego Wdztwa. Część Woi. Połockiego, która jest przy Polfacze seymikuie w Uszaczu, obiera z Poltow i Dep. Na żadne się nie dzieli pow. Sama szlachta tu obiera Wdę, a Krol jednego z podanych Kandydatow potwierdza. Stwo grod: Połockie nal. do Wdy. Herb Wdztwa jest pogonia. Mundur kontusz karmazynowy, zupan i wylgi granatowe. Kray jest pełny lasow, i jezior i mieylc bagnistych, przeto i niebardzo jest zamieszkania. Obfituje w zwierzta, ryby, skory, miody, smołe &c.

P O Ł O N K A, m. w Woi. i pow: Nowogrodzkim, osiadłe od wielkiej liczby żydow, od Slonima na w. o m. 5.

P O Ł O N N A, m. w Woi. Wołyńskim, obronne na kształt fortecy umocnione przeciw niazdom.

P O Ł O N N E, m. w Woi. Witebskim, pod pan: Rosyi, nad rzeczką wpadającą do Orzycy o m. 8 na półn: ku z. od Orzzy.

P O Ł O T A, rzeka w Woi. Połockim, wypływa z bagnow, i od półn. ku półd. płynąc wpada do Dźwiny przy Połocku, od ktorey to m. ma nazwisko.

P O Ł O W I E C, m. w Woi. Sandomirskim, niedaleko Choretnika.

P O Ł O W O, m. w Woi. Wileńskim, w pow: Oszmiańskim, w pięknym położeniu od Miadziola na półn: o m. 16.

P O L S K A, *Polonia*, wielkie i znaczne Krolestwo Europeykie, gran: na półn. z Kurlandją, Inflantami, i z prow. Moskiewskimi, z temiż na w. na półd: z Tartaryą, Multanami, i Gallicyą, a ta z Węgrami, na w. z Szląskiem i z Krol. Pruskim. Rozciąga się wzdłuż podług dawnych gra-

nic na m. 220, wšzerz 200, a zawiera teraz kraiu mil kwadratowych 15000. Powietrze ma bardzo zimne, użeli ciepłe; grunta nayżyzniejszye w Europie, które tak obficie wydaia zboże, iż go co rok na 100 tysięcy łasztów za granice z Pol: wychodzi, i tyle prawie biorą gorzalnice, mimo dostateczney konsumpcyi kraiowey. Obfituie procz tego w pasze wielkie, które liczne trzody i stadą żywią. Wołow samych na 8000 do Niemiec i Szląska co rok pędzi; laly ma bardzo wielkie, i znaczne zupy solne. Niezbywa iey na kruszczach, gdyby chciała łożyć koszt i pracę na ich, dobywanie. Liczyć może mieszkańców 10.000,000. Religia pannie Katol. ale i dyssydenci mają wolność swęj religii. W terażniejszy stan mają 1. Arcy-Bisk. i 12 Biskupstw, 3 Akademye, 2 szkół głównych, 2 Trybunały &c. Rząd iey jest Rpltey; moc prawodawcza jest przy 3 stanach Krolewskim, Senatorńskim, i Rycerskim, na seymach, które co lat 2 zgromadzane ordynarynie bywaią, jednoczących się. Dozor praw i wykonanie między iednym seymem i drugim jest przy Radzie Nieustaiącey zawsze będącey przy boku Krolewskim, z 36 osob złożony, tak ażeby inż to z Senatu i ministerium, inż z Rycerskiego stanu na każdą prow. rowna Konsyliarzow liczba przypadła, a którzy co 2 lata na seymach obierani bywaią. Krol ma tytuł *Orthodoxus*. Teraz panuiący jest Stanisław August IV. z domu Xżąt Poniatowskich. Dochody Krol. wynoszą na 7 milionow. Herb Polski jest Orzeł biały. Krolestwo całe dzieli się na 3 wielkie prow. Wielko-Polskę, Mało-Polskę i Litwę, te zaś na swe Wojewodztwa, a te na ziemie i powiaty. ob. osobne artykuły. Traktat podziału r. 1772 między 3 potencjami sąsiedzkimi zawarty, to jest: Jo-

zefem II. Cesarzem Niem. Katarzyną II. Imper. Rosyjską, i Fryderykiem II. Krolesem Pruskim mocno Polski użczuplił granice. Przechodzi z iednej strony odpadł od Polski Spiż, Krakowskie Woi. po Wisłę, Sandomirskiego część. Ruskie całe oprócz ziemi Chełmskiej, Podola część po rzekę Podhorce, pod pan. Austr. Z drugiej strony pod pan. Pruskie, całe Prusy Krolewskie, oprócz Torunia i Gdańska, niektóre Krolewsczyzny w pow. Poznańskim, Inowrocławskim i Dobrzyńskiej ziemi, cały pow. Nakielski i Kcyński, po rz. Noteć. Z 3ciej strony pod pan. Rosyi Inflanty całe, Woi. Połockie po Dźwinę, Witebskie całe, część pow. Orszańskiego, Mściławskie, i części Mińskiego. Narod jest do wszelkich sztuk i umiejętności sposobny, gorliwy o Religii, wierny Krolom swoim, ludzki ku Cudzieziemcom, z ich ięzykiem i stroiem przeymuiący obyczaje, zbytek lubiący, i nazbyt swe ceniący szlacheństwo, a który jako Kazimierzom pierwsze prawa i założenie miast, Jagiełlom początek i wzrost wolności, Zygmuntom, Stefanom i Sobieskim sławę oręża, tak mądrym panowaniu Stanisława Augusta, winien wprowadzenie nauk, i poprawę wewnętrznego rządu, pewniejszy nad inne szczęśliwości źródła. M. S. przedtym Krakow, teraz Warszawa.

POLTEN, (S.) ob. S. Poelten.

POLTOW, mała rz. która płynie z pode Lwowa pod Jaryczow, i blisko Buska wpada do Buga.

POLUN, m. w Woi. Trockim, w pow. Grodzieńskim, z Stwem płac. kwar. 349 zł. w pou: emphit. Jana Michniewicza.

POLYCARPE, (S.) Opac. Bened. o m. 2 na w. od Aletu, czyni 1500 liwr.

POMARD, m. Fr. w Burgundyi, o milę od Baune, zaleczone bardzo dobrymi winami.

POMEGUE (la) *Pomponiana*, jedna z 3 wysp Martylskich, blisko wyspy If.

POMERANIA, Xłstwo Pomorskie, prow. Niem. w Cyrkule Saxonii wyższy. Graniczy na półn: z morzem Bałtyckim, na w. z Prusami i Pomerellą, na pold: z Marchią Brandeburską, na z. z Xłstwem Meklemburskim. Odra dzieli go na bliżką i dalszą, będącą na z. Ma długości na *m.* 100, a szerokości naywiększej na *m.* 30. Przez traktat Westfalski r. 1648 Pomerania bliższa czyli zachodnia ustąpiona była koronie Szwedzkiej, a domowi Brandeburskiemu niezostała tylko Pomerania dalsza, czyli wschodnia, ale za oderwaną część wziął 3 Biskupstwa Magdeburskie, Halberstadtzkie, i Mindańskie. Krol Pruski stał się panem Szczecina ziego dystryktem r. 1714, i cała część Pomeranii bliższej iemu się dostała, tak iż teraz 3 czwarte części Pomeranii posiada. Rzeka Penna nad którą leży Gutzkow rozgranicza Pomeranią Szwedzką i Pruska.

POMERELLA, ob. Pomerze.

POMEROLS, m. Fr. w Langwedocyi, w Dyec: Agdeńskiey.

POMEZANIA, *Pomesania*, dystrykt Krol: Pruskiego, w prow. Hokerlandyi, ktorego Marienwerder jest M. S.

POMMAREZ, m. Fr. w Gaskonii, o *m.* 4 na pold: ku w. od Daxv.

POMMERA YE, (la) m. Fr. w Andegawii, o *m.* 5 na pold. ku z. od Andegawy. Inne o *m.* 12 od Thouars. Tegoż im. Opac. Bened: w Sens, czyni 10000 liwr.

POMONA, ob. Mainland.

POMORZE Polskie, Woi. Pomorii ie, *Pomerella*, prow: Pru-

ska, graniczy na półn: z morzem Bałtyckim, na w. z Woi. Malborskim, Hokerlandyą i Chelmińskim, na pold: z Woi. Inowrocławskim, Gnieźnieńskim i Poznańskim, na z. z Pomeranią dalszą. Kray jest długi na *m.* 26. Składał znaczną część Prus Pol: a r. 1773 oderwany został pod pan. Pruskie. Dziełił się na 10 pow. Pucki, Kościerzynski, Gdański, Tczewski, Skarszewski, Nowski, Swiecki, Tucholski, Człuchowski, i Mirachowski. Do niego należą i Kaszuby. Teraz zawiera 3 Cyrkuly, Tczewski, lub *Dixschau*, Starogrodzki, lub *Stargard*, Choynicki, albo *Kontz*, te zaś na swe się dzielą powiaty czyli *Amty. M.* Gdański pał. do Polski. Mieszkańcy są miętni, gospodarni i handlowni.

POMORZANY, m. w Woi. Ruskim, nad rzeczką Złota, dawniey dziedzictwo Siennińskich, a niegdyś Swinkow, z ktorych był B. Arcy-Bisk: Gnieźnieński. Jakob Sienniński Kalsztelan Lwowi ozdobił go pięknym i mocnym zamkiem. Jest teraz pod pan. Austr. w Cyrk: Lwowiskim. o milę od Dunaiowa, 3 na z. od Zborowa, od Lwowa na w. ku pold: *m.* 10. dł. 47. 11. sz. 50. 3.

POMPADOUR, Margr. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o *m.* 6 na półn: ku z. od Brives.

POMPEAN, o *m.* 2 od Rennes. Znayduią się tu góry ołowiane i srebrne.

POMPIGNAN, nad Garunną, o *m.* 2 od Verdun.

POMPONNE, Margr: Fr. w Brie Paryzkiew, blisko Lagny.

POMROZANIE, okolica w Woi. Rawskim, nad rzeczką *Mroga*, od ktorey ma nazwisko, niedaleko Biały. Święcicki pisze, iż mieysce to wstawilo rozboynicze rzemiosło mieszkańców. Słowa są jego: *Pomrozania (non longé a Biala) nomen a Mroga torrente fortiti, quorum mores infames &*

desperata audacia carminibus vulgi notantur. Apud eos, patrum memoria, homicidia ita vulgabuntur, ut indecorum omnino putaretur viro Nobili & cuique honoratissimo, aliquem saltem suis manibus non peremisse, sed jam & vicinorum commerciis, & disciplina legum mansuescunt fera ingenta.

PONDICHÉRY, lub **PONTICHERY**, *Ponticerium*, Pontyfery, wielkie, piękne i mocne M. Indy wschodnich na połwypie Koromandelu, z tej strony Gangiesu. Obronne było dobrą fortecą, i stała się najlepszą osadą kompanii Francuzkiej w Indjach wschodnich od r. 1672. Opanowane było od Holl. r. 1693, ale oddane Francuzom traktatem Ryświckim. Stali się Anglicy jego panami r. 1761 i miasto zruynowali, powrócić jednak plac Francji musieli przez traktat Paryżki r. 1763. Natenczas miezkańcy, którzy u obcych sąsiedzkich osad znaleźli schronienie powrocili na wydobycie z gruzow domow swoich, i podniesienie obalin; Dwor też Fr. nowemi go twierdzami umocnić kazał. Ale znowu w czasie wojny terażniejszey ku końcu r. 1778 wzięli je Anglicy, a potem od nich opuszczone r. 1781 obiał dla Francji Hyder-Ali. Pontichery, jako i wszystkie pomorskie miasta w Koromandelu, niema wprawdzie portu, ale ma najlepsze w tej stronie dla okrętow stanowisko. dł. 96 7. sz. 11. 56.

PONFERRADA, m. Hisz: w Krol. Legiońskim, od Astorgi na z. ku połn: o m. 7.

PONIECZ, Punitz m. w Woi. Poznańskim, dawne, blisko pogranicza Szlązkiego, o m. 2 od Leszna.

PONIEMUNY, m. w Woi. Trockim, w pow. Upitskim, nad rz. przy wielkich lasach, od Birza na w. ku połd: m. 8. Tamże *Ponienunie* wielkie, uobra Bułtra-

mow, granicza z Birzami.

PONIEWIEZ, mierne m. Litt. w Woi. Trockim, w pow. Upitskim mieysce teymikow powiatu, ozdobił nie miezkańciem i łzkołami Nieży Piarow. Leży nad rz. Niewiażą przy pograniczu Zmudzi, od Kowna na połn: m. 11, od Kieydanow 6. Jest Krolewsczyzną i ma bardzo obfzerne lasy, lecz grunta mierne, naywiecey lnu rodzące.

PONS, *Pontes*, m. Fr. w Santonii, dosyć za Hugonotow pamiętnie, i zalecone wodami mineralnemi. Ma tytuł Xstwa, i jest na wzgerku blisko *Sevigne*, o m. 4 na połd: od Saintes. dł. 17. 3. sz. 45. 34.

PONS de Tomiers, (S) *Pontopolis*, lub *S. Pontius Tomerarium*, m. Fr. w Langwedocyjni. z Bisk: suffr: Narbonneńskiego erygowanym r. 1318. Leży w dolinie opasanej górami, w których piękne znaydują się szyby marmurowe, o m. 9 na połn: ku z. od Narbonne, 155 od Paryża. dł. 20. 28. sz. 43. 30.

PONTAC, m. Fr. w Bearnie, o m. 3 na w. od Pau.

PONTAILLIER, m. Fr. w Burgundyi, o m. 5 na w. od Dyżonu. Jest tu Przeorstwo Zakonu S. Genowefy, i 2 parafie.

PONT-A-MOUSSON, *Musfontum*, dosyć piękne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii, z tyt. Margrafstwa i Akademią założoną r. 1572 od Karola III. Xcia Lotaryngii. Ma 4 parafie, i wiele domow zakonnych. Zdobi go wspaniała kościół Norbertan. i naypiękniejsze w tej prow. Kollegium Jezuitow niegdys. Mozella dzieli go na 2 części, z których jedna do Dyc. Tulońskiej, druga do Metzkiej nale. W bliskości znaydują się wody mineralne. Oczywiście jest Barklayusza sławn: Pilsrza. Jest o m. 5 na połn: ku z. od Nancy, 5 od Metz, 70 od Pary-

ża. dł. 23. 41. sz. 48. 58.

PONTARLIER, *Pons E-laveris*, m. Fr. w Frantzkoncie, nad rz. *Doux* blisko gór Jura. Tędy prowadzi wygodny trakt do Szwajcar, który tu obrony jest mocnym zamkiem, o m. 8 na w. od Salins.

PONTARLON, blisko Rodanu w Sabaudyi, o m. 6 na połud. ku z. od Genewy. Tu Rodan zaczyna być sposobnym do spławu.

PONT-AUDEMER, *Pons Audemari*, m. Fr. w Normandyi, ozdobyne klasztorem Karmelitów, opasane murami, nad Riilą, o m. 10 na z. od Rotomagu, 7 od Lisieux, 5 od Housseur, 34 od Paryża. dł. 18. 16. sz. 49. 22.

PONT-A-VENDIN, m. w Flandryi Fr. nad rz. *Deule*, o m. 2 od Lens.

PONT-aux-dames, Opac. Bernar. przy *Crecy*, czyni 15000. liwrow.

PONTCIN, m. Fr. w Bressyi, o milę od Pont dain.

PONT-CHARAUD, m. Fr. w pow. *Combrailles*, o m. 3 na poł. ku w. od Felletin.

PONTCHATEAU, m. Fr. w Brytanii, o m. 4 na w. od *Roche-Bernard*.

PONTCHARTRAIN, zamek i wieś, o m. 3 na z. od Werfalu.

PONT-D'ADAM, zowią się skały na morzu, które czynią nieiały most między brzegiem *Peschierie*, i wyspą Romanokor, ciągną się wzdłuż na ćwierć mili.

PONT-DAIN, m. Fr. w Bressyi, nad rz. *Dain*, o m. 4 od Bourg.

PONT-D'AMBOISE, m. Fr. w Turonii, o m. 3 od Chinon.

PONT DE-BEAUVOISIN, m. w Sabaudyi, na pograniczu Delfinatu, nad Guyerą, o m. 4 na z. od Chambery.

PONT-DE-CE, *Pons-Sait*, m. Fr. w Andegawii nad Ligierą, z 2

parafiami, zamkiem, i mostem st. porażką woysk Xcia Maryi de Medicis r. 1620. Jest o milę od Andegawy, 71 od Paryża. dł. 17. 4. sz. 4.

PONT-DE-L'ARCHE, *Pons Arcuenfis*, m. Fr. w Normandyi wyż. z zamkiem. Było to pierwsze miasto, które poddało się Henrykowi IV. obeymującemu Koronę. Leży nad Sekwaną, na ktorey tu leży most bardzo piękny; o m. 3 na połud. od Rotomagu, 4 od Andeli, 2 od Louviers, 25 od Paryża. dł. 18. 48. sz. 49. 18.

PONT-DE-REMY, m. Fr. w Pikardyi, ozdobyne zamkiem i mostem, nad Sommą, o m. 2 powyżej Abbevilli.

PONT-DEROYANS, w Delfinacie, m. 2 od Romans; *Pont de Surgues*, o m. 2 na półn. od Awenionn, są m. Fr.

PONT-DE-VAUX, *Pons Vaulensis*, piękne m. Fr. w Bressyi, nad *Roiffouse*, o półmili od *Stane* z tyt. Xłtwa. Jest to kraj dplywający weszłyto, otobliwie w kury i drob dębry, o m. 6 na półn. ku z. od Bourg, 3 od Macou. dł. 22. 32. sz. 46. 25.

PONT-DEVESIE, *Pons Velius*, m. Fr. w Bressyi z tyt. Hr. nad rzeką *Vesle*, o m. 5 na z. od Bourg.

PONT-DUCHASTEL, *Pons Castelli*, m. Fr. w Arwernii, nad *Allierą*, o m. 2 na w. od Klermontu.

PONT-DUGARD, *Pons-Gardo*, most Fr. w Langwedocyi niż. nad Gardoną, który służy za Akwedukt miastu Nifnes, i jest od niego, o m. 3. Jest to wielkie dzieło Rzymian. Składa się on z 3 mostów jeden na drugim. Pierwszy jest na 6 arkadach, drugi na 12, trzeci który był Akweduktem, na 35 wspiął się Arkadach. Przecho-dzono zaś po drugim, który lubo jest cały, nie jest już używany.

PONTEAU, Opac. Cyster. o

m. 4 od *Aire*, czyni 5200. liwr.

PONTEBA, lub **PONTEFELLA**, m. w Karynthii nad rz. *Fellą*, o m. 10 na półn. od *Udynu*. Jest tu most, który czyni łąkę z naywygodniejszych traktów Alpeńskich, i początku państwa Weneckiego. dl. 30 46. sz. 46. 35.

PONTE-CORVO, obacz **Aquino**.

PONTE-DELIMA, piękne M. Portugal. w prow. *Entre Duero & Minho*, ozdobne pięknym pałacem. Jest nad rz. *Limą*, na ktorej bardzo wspaniały tu most jest postawiony, o m. 72 na półn. od *Lizbony*, 5 od *Bragi*. dl. 9. 26. sz. 41. 38.

PONTE-STURA, *Pons-Sturæ*, m. Włoskie; w *Monferracie*, nad zbiegiem *Stury* i *Padu*, o milę od *Kazalu*, 4 od *Wercelli*. dl. 25. 56. sz. 45. 7.

PONTEVEDRA, *Pons Vetus*, m. Hiszp. w *Galicyi* nad rz. *Leryzą*, o m. 6 na półn. od *Vigo*. Połow *Sardelów* naywięcej tu mieszkańców z bogactw. dl. 9. 28. sz. 42. 18.

PONTEVEZ, Marg. Fr. w *Prowan.* o milę od *Barjols*. Dawniej to miejsce zwało się *Giens*. Jest wyspka tegoż im. o milę na połud. od miasta *Hieres*.

PONFARCY, m. Fr. o m. 4 od *Vire*.

PONTFRAET, lub **POMFRET**, m. Angiel o m. 7 na półd. od *Yorku*, z dobrym zamkiem i mocnymi twierdzami. Wyjechał z *Deput.* na *parl.* Jest nad *Arą*, o m. 66 na półn. ku z. od *Londynu*. dl. 13. 12. sz. 53. 37.

PONT-GIBAUT, m. Fr. w *Arżernii*, o m. 5 na półn. od *Klermontu*. W pobliskiej wiosce *Rote* znajduje się źródło wód mineralnych, i szczyby srebrne.

PONT-GOUIN, m. Fr. w powiecie *Beauce*, o m. 7 na z. od *Chartres*.

PONTHIEU, *Pagus Ponti-*

vus, kraina Fr. w *Pikardyi* z tyt. *Hr. Rozciąga* się od *Sommy* do *Canche*. Okolica jest bardzo żyzna w zboża i owoce. *Abbeville* jest M.S.

PONTHION, w *Szampanii*, był niegdyś roszkofszy pałac *Królow Austrazyi*, o m. 2 na w. od *Vitryle-François*.

PONTIA, *la Ponce*, *Poncy*, wyspa na morzu śródziemnym na przeciw brzegom Włoskim przy wnieścii *Golfu Gaety*. Ma na mil 5 wokoło. dl. 30. 46. sz. 40. 58.

PONTIAS, ob. *Ryons*.

PONTITROI, *Opac.* w *Mezuzi*, które ma *Opata* tylko bez zakonników, czyni 3000. liwr.

PONTIGNY, *Pontiniacum*, m. Fr. w *Szampanii* nad rz. *Serrain*, o m. 4 od *Auxerre* z il. *Opac.* *Cyfer.* fund. r. 1114. druga ich osada.

PONTIVY, m. Fr. w *Brytanii*, nad rz. *Blavet*, główne miejsce *Xst. w. a* *Rohańskiego* między *Rohanem*, i *Gwemena*, o m. 3 na w. od *oltatniey*.

PONT-L'ABBE, m. o m. 4 na w. od *Bruage*; *Pont-l'Evêque*, w *Normandyi* nad *Touque*, o m. 30 na w. od *Caen*, 7 od *Lisieux*, 3 od *Morza*.

PONT-LE-VOY, m. z *Opac. Bened.* czyniącym 6000. liwr. przyłączonym do *Blezeńskiego*

PONTOISE, *Brivarisara*, *Pontisara*, m. Fr. stoł. pow. *Wexynu* Fr. w którym jest *Kollegiata*, 7 *parafii*, *Opac. Bened.* *Kapucyni*, *Franciszkanie*, 4 *klasztory* *mulszek*, *szpital.* i *Kollegium*. *Woyśko Karola VII.* zdobyło go *szturmem* r. 1442. na *Anglikach*. Tu *parl.* z *Paryża* r. 1652. 1720. i 1753. był *przeniesiony*. *Budowane* jest *teatr* *Amliteatru* nad rz. *Oise* i *Vione*. Na *pierwszey* jest *most*, od którego ma *nazwisko*. *Joanna Lyons* ztąd *rodem* była. Jest o m. 21 na półd. ku w. od *Kotomagu*, 7 od *Paryża*. dl. 19. 45. sz. 49.

PONTONS, m. Fr. w *Gasko-*

nił, w pow. Landes, o m. 2 od Da-
xy.

PONT-ORSON, *Pons Urfo-
nis*, m. Fr. w Normandyi niż. nad
rz. *Coeſnon*, na pograniczu Bry-
tanii, o m. 3 od *Avranches*. Słu-
żyło przedtym za mocną twierdzę
przeciw Bretonom, ale zburzone
zostało. Jest o m. 73 na z. od Pary-
ża. dl. 16. 8. sz. 48.

PONTRE-MOLI, *Apua, Pons-
Tremulus*, mocne M. Włoskie, w
Xitwie Toskańskim, na pograniczu
państw Parmeńskiego i Genueńskiego.
Zdobyte było od Hiszpanow i
przedane Xciu Toskańskiemu r.
1650. Zaślionione jest dobrym zam-
kiem, sławne urodzeniem Anto-
niego *Corini*, leży nad rz. Magrą,
pod górą Apenninem, o m. 16 na
w. od Genuy, 30 od Florencyi. dl.
27. 5. sz. 44. 2.

PONTKON, Opac. Cyf. fund.
r. 1134. czyni 3700. liwr. o m. 4
na z. od Andegawy.

PONT-SAINT-ESPRIT, *Pons-
S. Spiritus*, m. Fr. w Langwed:
z dobrą Cytadellą, szpitalem i kla-
sztorem Bened. Leży nad prawym
brzegiem Rodanu; na którym tu
daie się widzieć most. ieden z naj-
piękniejszych w Europie, a przez
ktory idzie trakt sławny, o m. 7 od
Viviers, 8 od Ulez, 22 od Mont-
pellieru, 140 od Paryża. dl. 22. 21.
sz. 44. 17.

PONT-SAINTE-MAIXANCE ;
Pons Sanctæ Maxentiæ, m. Wy-
ſpy Fr. nad rz. *Oise*, o m. 3 na pół-
noc od Senlis.

PONT-SAINTE-PIERRE, m.
Fr. w Normandyi, z 2 parafiami;
nad Andella, o m. 3 od Rotoma-
gu.

PONT-SUR-SEINE, *Pons ad
Segnanam*, m. Fr. w Szanpanii,
z pięknym zamkiem nad Sekwaną
o m. 9 na półn: ku z. od Troyes,
27 od Paryża. dl. 21. 10. sz. 48:
28.

PONT-SUR-YONNE, m. Fr.
nad Yonna, o m. 3 na półn. od
Sens.

PONTUS-EUXINUS, czyli
MARE-NIGRUM, *Pont-Euxin*, Mo-
rze-Czarne, w Azyi, między Cyr-
kassją na półn. Gegorgią na w.
Natolią, na połd. i Turcyą Euro-
pey. na z. Ma mało dobrych por-
tow, i półpolicie poczytane jest za
niebezpieczne bardzo dla żeglują-
cych. Turcy nie pozwalali żadne-
mu Narodowi żeglugi na tym mo-
rzu, ale r. 1774. musieli iey dopu-
ścić Moskwie, i nawet nie bronieć
przeyscia przez cieśninę Konitan-
tynopolitańską do morza śródzie-
nnego, i z tamtąd tąż drogą po-
wrotu. Uyscie Dniepra i Dniestra
do tego morza, daie kraiciwi nasze-
niu iposobność prowadzenia handlu
na tym morzu. Nayprzydatniey-
szym może portem stać sie dla Pol-
ski nowo wybudowany od Mosk.
nad tym morzem Chersones. dl.
45. 22--60. 10. sz. 40: 12--45.

PONTOALAIN, m. Fr. w
pow. Cenomańskim, o m. 5 na pół-
lud. od Mans.

POOL, m. Angiel. w Dorset-
shirze, maące zamek piękny i port
bogaty. Wyłyła z Dep. na parl. i
jest o m. 4; na połd. ku z. od Lon-
dynu. dl. 15. 50. sz. 50. 44.

POPAYAN, *Popayana*, pro-
win. Ameryki połd. w Krol. nowej
Grenady, między morzem połud.
Audyencyą Kwitańską, i Panamań-
ską. Odkrytą Sebestyan Belalcazar
Hiszp. r. 1536. Jest kray obfity w
złoto i drogie kamienie. Po części
jest posiadany od Hiszp. a po czę-
ści od dzikich rodakow; ktorzy są
chytry, odważni, sposobni do
woyny, i zawsze zostający w wal-
ce z Hiszp. *Popayan* jest M. S. le-
żące po nad rz. *Canca* z Bisk. pod
Metropolią Bisk. w *Santa-Fe*. Re-
żyduje w nim Gubernator Hiszp.
Mieszkańcy są prawie wszyscy Kre-
olami: dl. 304. 30. sz. 2. 25.

POPERINGUE, m. w Flau-
dryi Austr. o m. 2 na z. od Ypry.
Mieszkańcy handel wiel. prowa-
dzą chmielem. Tyśiąc tu domow

ieft zamieſzkałych.

POPIELE, m. w Woi. Trockim, w pow. Upiſkim, od Birżana w. ku poſd. o *m.* 3. Grunta tu dobry leu wydaia.

POPINA, w Woi. Bzeſkim Litt: w gruntach błotniſtych, od Motola ku poſd. o *m.* 3.

POPKOWICE, ſtwo w Woi. Nowogrodzkim, i w tymże pow. Tegoż im dobra w pow. Urzędowſkim. Także w Poznańskim blisko Węgorzewa.

POPO, nazwiſko dwóch wſi znacznych na brzegu Gwinei, w pomorzu Niewolniczym, dokąd uciekli ſię byli Juidanie wypędzeni będąc z Judy, ktoreieft ztąd o *m.* 3. Obydwie wſie leżą nad rz. Wolta. Hollendrzy mają tu ſwoie faktoritwo. ob. Juida.

POPOLI, m. Wioſki, w Krol. Neapol. w Abruzzie bliźſzy z tyt. Xſtwa.

POPORCIE, m. w Woi. i pow. Trockim, od Kiernowa ku z. *m.* 2.

POPRAĐ, Popper, rzeka w ſtwo Spizkim, wypływa z gór Karpackich, płynie popod Bełę, Piwniczną, i przy ſtarym Sądczu wpada do Dunajca. Biegiey ieft byſtry i kręty K. 1781: zarwawſzy kawał ładu odkryła żupę ſolną, dokąd zaraz od Ceſarza na wydobyćcie ie tyſiąc ludzi wyſtanych było.

POPRAĐ, jedno z 13 miaſt wolnych Spizkich nazwane od rz. nad którą leży, w mieyſcu niewymownie miłym, ponieważ z iedney ſtrony ma wielką równinę; z drugiey oblane ieft wodą; zdala Krępak widzieć ſię daie. Przed pożarem r. 1718. możnieyſze było iak teraz. Obywatele żyją z rolniſtwa. Zalecone ieft dobrą papiernią, od Soboty *m.* 1.

POPROSNA, rz. w Woi. Kiowſkim, płynie pod Stawic, uchođzi do Killyz.

PORCHOW, dawne m. w Inflanciech Moſkiewſkich. dl. 53. 11.

ſz. 60. 3. Tegoż im. m. Moſk. w Wielkorządztwie Nowogrodu nad rz. Szeloną przy ſtarey Ruſſy.

PORCUNA, m. dawniey zwane *Obulco*, w Hiſzp. w Krol. Andeł. z przeorſtwem Kawalerow Kalatrawſkich, niedaleko Martes

PORDEAC, ob. Aſtarac.

PORENTRU, lub BRUNTRUT, *Pois Reintrudis*, M. Szwajcarskie w Eſgowii, ſtoł. ſtanow Biſk. Bazyleyſkiego; z dobrym zamkiem, w którym przemieſzkanie Biſkup, odkąd wypędzonym zoſtał od Proteſtantow z Duchowieiſtwem ſwym z Bazylei, ktorzy go też Porentruckim rączey, niż Bazyleyſkim zowią Biſkupem. Leży nad rz. Hallą, na pogr. Alfacyi; Franſzkontu i Xſtwa Montbeliard; bliżko góry Jura, o *m.* 9 na poſd. ku z. od Bazylei. dl 25. 2. ſz: 47. 34.

POHOUET, m. w Brytanii, z tyt. Hr. o *m.* 6 na w. od Rohanna.

PORKA, *Porca*, Krol. Porkańskiego M. S. w Indyach na pomorzu Malabarkim, należy do Holl. Kroleitwo położone ieft między Kochińskim, i Kalikutańskim. Mieſzkańcy ſą po więkſzey części bałwochwalcy, lubo z nich niektorcyh nawrocili byli Jezuici. dl. 94. ſz. 9. 15.

PORNID, Opac. Anguſtynian. nad morzem, o *m.* 5 od *Mushecon*, w Brytanii.

POROHY, ſą to ſkały na Dnieprze, przez ktore woda z wielkim hałaſem ſpada. Ztąd kozacy mieſzkający z tamtey ſtrony Dniepru. Zaporowſkiemi ſię zowią. Jeſt ich 13

POROWSIE, ſtwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty złt: 10.

POROZOW, m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow. Wołkowſkim, między rz. Zelwią i Rolą, od Mściłowa na poſd. o *m.* 3.

PORQUEROLLE, jedna z wyſp małych Hierſkich, ob. Hieres.

POR-

PORT, *Portus, Havre*, jest to przymorze, zatoka mała, lub zakąt morski, gdy część morza klinem w brzeg wchodzi, gdzie okręty dla bezpieczeństwa od wiatrow i burzy, lub dla złożenia ciężaru, iako idła nabrania nowych ładunkow lądowac zwykły. Miejsca te murem częstokroć obwodzone bywają dla lepszego zastłonięcia okrętow. Rzeki wielkie mają też swe porty. Jak Elba w Hamburgu, Tamiza w Londynie, &c.

PORT-ALEGRE, *Portus Alacris*, piękne i mocne M. Portugal. w Alentei, stol. krainy tegoż im. Ma Bisk. pod Metropolią Lizbońską, i tytuł większego miasta. Philip V. opanował go w osobie twoiey r. 1704. Leży pod wysoką górą w kraiu nie bardzo nrodzajnym; o m. 10 na połn. ku z. od Elvas, 22 od Évora, 36 od Lizbony. dł. 11. 4. sz. 39. 9.

PORTA-NOVA, czyli **BRAMA-Nowa**, m. na pomorzu Koromandelskim, o m. 12. na połd. od Pondichery, gdzie Fr. i Hol. mają swoy skład kupiecki.

PORTARLINGTON, m. Angiel. w *Queens counti*, deputuje na Parl.

PORT-AU-PRINCE, znaczna osada Fr. na wyspie S. Dominika.

PORT Aux-Prunes, *Portus Prunorum*, Port śliwek, kraina wyspy Madagaskary, w części iey wschodniej ku połn. leżąca, która jest bogata, i bardzo obita wryż i pasze dobre. Mieszkana jest od dzikich rodaków, którzy są ludzie dobrzy, poczciwi i pracowici, ale przytym zabobonni, i zarywają nieco z żydowickiey nauki. Niema w tym kraiu iak kilka wsi.

PORTBALL, i Gucey, m. Fr. w Normandyi zalecone zupami żołnemi, i małym portem nad morzem, w Diec. Konstancyjskiej, o m. 8 na połn. ku z. od *Contan-*

PORT-du-Prince, Port Xzęcy, m. Amer. w stronie połn. wyspy Kuby, z dobrym portem. Leży w pośród bardzo obłzernych łak, na których tu Hiszp. wielkie palą trzody bydła. dł. 300. 10. sz. 21. 10.

PORT-EN-BESSIN, m. Fr. w Normandyi, przy uściu rzeki Dromy, z małym portem, i wieżą Marvnańską, o m. 2 od Bayeux.

PORTENDICK, Portandyk, Gkolica na pomorzu zachodnim Afryk. o m. 80. na połn. od rz. Senegali, mieszkana od Murzynow bawiących się tu połowem ryb. W miesiącu Styczniu zbierają oni gumę, którą oblewają się drzewa tutejsze, i przynoszą ją na sprzedaż Franc. i Angl. do rz. Senegali, od których biorą na zamianaczynią miedziane, proch do strzelania. Franc. tu mają fortecę pod gradu. sz. połn. 18. 6:

PORTICI, pałac rosfkofny Krola Neapol. o m. 2 od stolicy, w położeniu miłym, nad morzem, blisko Wezuwiusza. Zdobi go wielkaliczba pięknych połagow i różnych kawalkow starożytności wydobytych z ruin Herkulanu, który niedaleko ztąd był, a zawalony został wybuchnieniem Wezuwiusza pod Tytuła panowa. Na blizkiej skale daie się widziec inny piękny pałac wystawiony z rozkazu Xcia *Elboeuf*, zmarłego w Fran. r. 1763. który on zostawił w podarunku Krolowi. Wchodzi się do niego z obóch stron po przepysznych z marmuru białego schodach. Wewnątrz i zewnątrz, wydzwignione z ruin Herkulanu starożytności zabytki, wiele mu przysiadają okazałości. Nad bramą daie się widziec godzien uwagi napis, który ow Xzęsam, obiadując tu z przyjaciółami, ułożył.

Loci ingenio, amenique littoris hospitibus Nymphis.

Ut liceat aliquando bene beateque vivere.

Atque, inter honesta otia sive studia, Solidam cum amicis capere voluptatem,

*Emanuel Mauritius a Lotaringia ,
Elbouianorum Princeps ,
Complanato solo , satis arboribus ,
Dulcibusque accersitis aquis ,
Hunc secessum sibi paravit .
Abite hinc urbana molestaque curæ .*

PORT-LOUIS, obronne M. Fr. w Brytanii, w Diec. Wanneńskiej, z Cytadellą i portem dobrym. Ludwik XIII. wystawił go na obalinach Blawety, umocnił i od własnego nazwał imienia. Mieszkańcy wielki mają obdyt z obfitych tu fardeli. Leży przy uysciu rz. Blawety, o m. 11 na z. od Vannes. dl. 14. 15. sz. 47. 45. Cytadella broni wniyscia do *l' Orient*, które nie jest ztąd iak o 2 mile. Stanowisko dla okrętow ma niewygodne.

POT-MAHON, ob. Mahon.

PORTO, *Portus*, bogate, piękne i znaczne M. Portug. drugie w prow. *Entre Duero i Minho*, z Bisk. Suffr. Bragańskiego. Jest to plac wielkiej wagi co do handlu i swej mocy. Sama natura uczyniła go prawie niedobyty. Oczywiście jest Uriela Akołty. Leży w kraiu żyznym na schyłku góry blisko rz. Duero, która mu czyni port bardzo dobry. Jest o milę od iey uyscia, 12 na pośd. od Bragi, 24 na pośd. od Konimbryki, 57 od Lizbony. dl. 9. 34. sz. 41. Mieszkańne jest prawie od samych Anglik. którzy tu na podziw wielki handel prowadzą na wina Portug. Od tego miasta wywodzą niekterzy początek nazwiska Portugalii.

PORTO, mocne M. w państwie Weneckim, w pow. Weronieckim, nad rz. Adygą, o m. 10 na pośd. ku w. od Weronny.

PORTO, *Portus Romanus*, M. Wło. w Kampanii Rzymkiej, prawie zruynowane, z Bisk. które jest drugie z pomiędzy tych 6 Biskup. które obierać sobie naydawnieysi Kardynałowie mają prawo. Leży nad brzegiem zachodnim Tybru. dl. 29. 46. sz. 41. 46.

PORTO-BELO, *Portus-Bellus*, Nowe M. na brzegu północ. cieśniny Panama, w Amer. na północ Ziemi tegiej, z dobrym i wiel. portem, odkrytym od Krzysztofa Kolumbar. 1504. i dwoma mocnymi fortcami. Williams Parker zbudował go r. 1591. Należy do Hiszpan. którzy tu srebrzem i złotem sprowadzonym z Panamy ładują okręty. dl. 257. 50. sz. 33. 5.

PORTO-GROSS, ob. Hieres.

PORTO-ESCONDEDO, lub PORT ROVAL, wygodny port w Ameryce poln. nad odnogą *Campeche*, na brzegu Jukatana w prow. Tobasko. Daie on największe wniyscie do jeziora sfonego, które około, m. 10 jest długie, a sz. 3.

PORTO-FARINA, m. Afr. z dobrym portem, w Krol. Tunezańskim, przy uysciu rz. Magrady.

PORTO-FERRAIO, *Portus Ferratus*, piękne M. Wło. na wyspie Elbie, obronne dobrą cytadellą. Jest bardzo mocne na wyfokim i długim przylądku, spadzistym bardzo, leży na z. zatoki morskiej tego im. obwarowanej dwoma fortcami. Należy do W. Xcia Toskańskiego, który tu zawsze mocny garnizon utrzymuje. dl. 28. 12. sz. 42. 55.

PORTO-FINO, *Delphini Portus*, M. Wło. w Rzpłtey Genueskiej, położone między dwoma górami, z portem i zamkiem na urwistej skałce, o m. 6 na pośd. ku z. od Genui.

PORTO-GALETTA, m. Hiszp. w Biskai blisko morza leżące nad rzeczką, o m. 2 od Bilbao. dl. 14. 24. sz. 43. 26.

PORTO-GRUARO, *Portus Romanus*, m. Wło. w Rzpłtey Weneckiej, w pow. Foroiulieńskim nad rz. Lerna, o m. 8. na pośd. ku z. od Udynu.

PORTO-HERCULE, *Portus Hercules*, m. Wło. na brzegu Toskanii, w Xstwie *Delli Presidi*, z dobrym zamkiem i portem prawie zasypanym obronnymi dwoma

ma fortecami. dl. 28. 50. fz. 42. 55.

PORTO-HERMOSO, lub **BEAU-PORT**, forteca w stronie połudn. wyspy S. Dominika, ku z. od miasta S. Dominika.

PORTO-LONGONE, *Portus longus*, małe ale mocne m. na wyspie Elbie, z wygodnym portem, i fortecą na skale prawie niedostępnej. Krol Neapolit. ma prawo trzymania w fortecy tej swego garnizonu, lubo miasto nal. do Xięcia Piombińskiego. Wzięte było od Franc. r. 1646. a odebrane od Hiszpanow. 1650. Miasto leży w stronie wschodniej wyspy tej, o m. 3 od Piombino. dl. 28. 15. fz. 42. 52.

PORTO-NOVO, ob. Portanova.

PORTO-PEDRO, port Hiszpań. na morzu Śródziemnym, na brzegu wyspy Maiorki. dl. 20. 46. fz. 39. 27. Jest tego im. port w Ameryce przy uysciu rz. *Rio-Grande*, na w. Rio de la Plata w Paragway.

PORTO-RE, ob. Istria.

PORTO-RICO, ob. St. Juan de Puerto Ricco.

PORTO-SANCTO, *Portus Sanctus*, wyspa na Oceanie Atlantyckim, ku brzegom Affr. na północ ku w. wyspy Madery. Grunta ma dosyć żyzne, obfituje w zwierzynę i bydło. Nal. do Portugal. dl. 2. 30. fz. 32. 30.

PORTO-SEGURO, *Portus Securus*, Wielkorządztwo Amer. połd. na brzegu wschodnim Brezylji, graniczy na półn. z Gubernią *Ciodes - Ilheos*, na w. z morzem, na półn. z Guber. *Spiritu-Sancto*, na z. z Tupidami. Kray ten odkryty był od *Alvaro Cab'ral* Portugal. r. 1500. i jest bardzo urodzajny. *Porto-Seguro* jest M. S. zbudowane na samym szczywie góry skalistej przy uysciu rzeki do morza północnego. Założone jest od Portug. dl. 341. 45. fz. połd. 17.

PORTO-VENERE, *Portus Veneris*, m. Włó. na brzegach

Genueńskich ku w. przy wniysciu *Golfu de la Spezza*, z portem; leży na schyłku góry, na ktorej wieżchu jest forteca.

PORTO-PAIX, ktore żelzeglarze Fr. zowią *Port epee*, m. na wyspie S. Dominika, z fortecą, na połd. ku z. Kapu Francuzkiego. Jest to jedna z najpiękniejszych osad Franc. na wyspie tej.

PORT-ROYAL, lub **Annapolis** m. Ameryki połn. w Akadyi, nad brzegiem odnogi *des Chasseurs*, polownikow, zaślionione mocną fortecą, a pięknym i obżernym portem zalecone. Williams Phips opanował go r. 1690. i ustąpione zostało Anglikom traktatem Utrechtskim. dl. 313. fz. 45. 45.

PORT-ROYAL, m. Ameryk. połn. nad brzegiem połd. Jamaiki, leży na końcu długiego klinu ziemi, i czyni ieden z naylepszych i naywygodniejszych, ile wiedzieć można portow. 3 Zamki dodają mu obrony. Trzęsienie ziemi r. 1692. a pożar ognia r. 1702. zruynował go po więkzey części. dl. 301. fz. 18.

PORTS, (cinq) pięć portow, tak się zwały 5 portow w Anglii, jakich jest dzisiay 8. z ktorych Deputaci mają tytuł Baronow; i 4 są w prow. Kent; *Douvres*, *Hith*, *Romeney* i *Sandwik*; 4 zaś w Suffex, *Hasting*, *Rye*, *Seaford* i *Winchelfeld*.

PORTS-LAND, wyspa Angiel. w zatoce *Manche*, nad brzegiem połd. Dorsetshiru, z 2 zamkami i z tyt. Hr. Jest bardzo żyzna. Znaydują się tu piękne ciosowe kamienie. dl. 15. 12. fz. 50. 32.

PORTSMOUTH, *Portus Magnus*, mocne M. Angiel. w Hantshirze, z tytułem Xstwa, i iednym z naylepszych i nayślawniejszych w Anglii portow. Leży na wyspie *Portsei*, ktorey grunta są żyzne, i ktora jest osiadła od wielu marynarzow. Wyśyla 2 Dep. na Parl. o m. 48 na połd. ku z. od

Londynu dł. 16. 32. sz. 50. 50.

PORTUDAL, wieś w Afr. w Krol. Baolkim, w ktorey mają swe faktorstwo Francuzi, o m. 7 od Gorey.

PORTUGALIA, *Lusitania*, Krolestwo Europeyfskie na sam z. leżące, na 125 mil wzduż, a wszcz 60 mające, na pośd. i z. oblane Oceanem na pośn. i w. gran. z Hiszp. Dzielią go na Krol. Algarwii i własc. Portug. ktora zawiera prow. Beirę, Entre Douero i Minho, i Tralos-Montes. Kray Portug. jest bar. do bry, urodzayny, bogaty, i obfity w to wszystko, cokolwiek może służyć do wygod, a nawet i do zbytku. Wydaie wina przednie, oliwę, drzewa morwowe, cytryny, pomarańcze, ktorych tu szczep w wieku 17 od kupcow Portugal. z Chin przywieziony, tak się rozkrzewił, iż całe tu teraz lasy zarosłe drzewem pomarańczowym znajduią się. Powietrze jest umiarkowane i zdrowe. Rzeki wielkie, ktore kray oblewią dodają mu żyzności, a góry znaczne z kruszców przynoszą bogactwa, zawierają one marmury, kamienie drogie, kruszce ołowiane, cynowe, sżyby złote i siebrne, ale gnuśność obywatelow niewiele z nich zysknie, mogąc ie łatwiej z obcych części świata sprowadzać. Owoce tu wszelkie rodują się wyśmienite. Rząd jest monarchiczny, następny, spadający na Kadziel, tak iako dziś jest Mar. Fr. Izabella panująca od r. 1777. z domu Braganckiego zaślubiona stryjowi swemu rodzonemu i współrządzczy Piotrowi III. Religia Katol. jest sama tylko tu wolną, inney żadney niecierpią. Inkwizycja jednak wszelką tu twą straciła władzę. Portugalczykowie są obyczayni, bitni, dowcipni, i sposobni do umiejętności, przywiązani do Religii i rządu. Mieni są jednak za mściwych, w gniewie nieubłaganych równie pyżnych iak Hiszp. ale mniej rostopnych a bardziey za-

bobonnych. Lizbona jest M. S. dł. 9--12. 37--42. Krol Portugalski posiada nadto wiele kraiw za Europą, naybogatszą jego possessyą jest Brezylia, ktorey Xciem tytułue się i wszv Krolewic.

PORZECZE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xstwie Słuckim, nad rz. Ptyczą, o m. 4 na pośd. od Hlnka-Dubrowickiego. W ogolności *Porzeczce* zowie się kraina za rz. leżąca.

POSE, m. Fr. w Normandyi, nad Sekwaną, o milę od *Pont de l'Arche*.

POSEGA, *Basiana*, Poszeg bardzo mocne, i znaczne m. Węgierskie w Sklawonii, stol. Hrab. Pczegskiego. Opanowali go byli Turcy, ale r. 1687. od woysk Cesar. odebrane im było. Leży w kraiu żyznym nad rz. Oryawą, o m. 26 na pośn. ku w. od Jayczy; 50 od Budy, 43 na z. od Belgradu, 70 od Wiednia. dł. 35. 45. sz. 45. 36.

POSSIDONIA, m. Wioskie w Krol. Neapol. zruynowane od Gwiskardow r. 1080. ktorego w krotkim potym czasie odebrane zostały. Leży w Pryncypacie blizszym, niedaleko Copaccio, o m. 22 na pośd. ku w. od Neapolu.

POSTAWY, m. w Woi. Wileńskim w pow. Oszmiańskim przy rz. Miedzial od Danilowicku w m. 5, od Miadziola, 2. Powiat Oszmiański podług Konstytucyi r. 1775 do tego m. ma swe sądy i Archiwum z Miadziola przeniesione.

POSTAWLE, stwo w Woi. Trockim.

POSTDAM, Potzteien, lub Potzdam, m. i pałac r. skoczny Krola Pruskiego w śrzedney Marchii Brandeburskiej na wyspie oblaney rz. Hawelem, mającey m. 4 wokoło. Mieysce to jest na podziw mile, tak dla położenia swego, iako i dla piękności budowli. Miało co raz więkzszey nabiera rozległości. Podpisanie tu traktatu rozdziału kraiw naszych r. 1772 czy-

ni go pamiętnym Polfzcze. Jest o m. 4 na poſd ku z. od Berlina. dſ. 31. 17. ſz. 52. 34.

POSTENY, m. Węgierſkie w Xſwie Siedmiogrodzkim, które ieſt mocne i ſluzę za obronę bramie żelazney, po Niem. *Eiſerne Thor*, *Ferrea porta*, która nic innego nie ieſt, tylko ciaſna droga, czyli wąwoz w górach między Siedmiogrodem i równiną Temzwarſką leżących.

POSTELBERG, lub Poſtołoportu, m. Czeſkie, w Cyrk: Zateckim.

POSTOMY, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 5 na poſd. ku z. od *Vubres*.

POSTOYNA, m. Auſtr. w Karyntbii ſrzedniej ſławne znajdującemi ſię tu podziwieniami godnymi podziemnymi lochami. Leży niedaleko Adlersbergi.

POSZAWSKY, m. w Xſtwie Zmudzkiem, nad rz. od Kieſmow ku poſu. o m. 3

POSZESZUPIE, Krolewſzczyzna w Woi. i pow. Trockim.

POSZYRWINTY, Stwo w Woi. i pow. Trockim, niedaleko Szyrwintow.

POTENZA, *Potentia*, m. Włoſkie, w Krol. Neapol. w Bazylikacie z Biſk. ſuffr. Cyrenzeńſkiego, przy ſzrodle rz. Buſſento; Trzęſieniem ziemi r. 1694 zruynowane prawie zoſtało, od Cyrenzy na poſd. ku z. o m. 3. dſ. 33. 30. ſz. 48. 40.

POTIFERS, m. Fr. w Burgundyi, o milę od Moſefmy.

POTOK, *Potocum*, m. w Woi. Podoſkim, z zamkiem, i kościołem Dominikańcow, w którym ieſo dziedzie ſławny Steſian Potocki Wda Braclawſki ſpoczywa. Jakub Potocki Marſzałek Nadw: Zygmunta Auguſta wziąłſzy od tegoż dobra *Zupole* w dziedziſtwo, w nagrodę wielkich ſwych zaſług, tam *Potok* fundował. Bydź może, że to ten ſam ieſt *zoty Potok*,

na którym ſię dom Potockich piſze, bo Jakub ten pierwſzy był który na Ruſi oſiadł. Sukcellorowie tu ſwe długo mieli mieſzkanie. Leży nad Dnieſtrem, teraz pod pan Auſtr: w Cyrk: Halickim, od Jazlowca m. 1, od Niżniowa 2.

POTOK, m. w Woi. Krakowſkim pod Jędrzeiowem od którego Potoccy herbu Piława imię wzięli, z kąd na Ruſ ſię przenieſli.

POTOK, m. w Woi. Bełzkim, z pałacem, i pięknym kościołem, między Lubicą i Moſtami. Tegoż im. w Woi. Braclawſkim nad Bohem, od Mezerowa m. 2. *Potok czarny* w pow. Sandeckim. *Potok nowy*, w Woi. Kiooſkim, nad Psizolą niedaleko ieſy uſcicia do Dniepru, od Perewoſzczni m. 5. *Potok* w Woi. Sieſradzkim gniazdo domu Potockich od Srebrnego Potoku zwanych.

POTOSI, *Potoſium*, Potozy, bardzo ludne, bogate, i nayszczynieyſze M. w Peru, w prow: *de los Charcas*. Sławne ieſt wielkimi bogactwami, których tu ſzrodłem niewyczerpanym ieſt do tąd góra poblizka, iakoby uſypana z ſamego ſrebra, matają figurę głowy cukru. Dla czego ſrebro w mieſcie Potozach ieſt tak poſpolite, iako żelazo w naſzych krajach; i lubo ſzyby te znacznie inż ſą zmnieyſzone, nieprzeſtaią jednak czynić wielkich Hiſzp: dochodow, do których to M. należy. dſ. 313. 10. ſz. poſd: 20. 40.

POTTAGIEN, lub PATTAGEN, m. w Xſtwie Zmudzkiem, na pograniczu Pruſkim nad rz. o m. 2 od Taurogow.

POTUMSZEWO, m. powiatowe, nal. do repartycyi Teſzewſkiej, w Xſtwie Zmudzkiem, a klucz Potumſzewſki do Stwa Zmudzkiego, płaci kwar: zł. 830.

POTURZYN, m. w Woi. Bełzkim, z Stwem pod pan. Auſtr, płaci kwarty zł. 2000.

POTYLICE, m. w Woi: Belzkim, teraz pod pan. Austr. Leży w gruntach zyznych, o milę od Rawy.

POTZDAM, ob. Poſtdam.

POUANCE, m. Fr. w Andegawii, o m. 4 na w. od *Chateau-Briand*.

POUCH, lub Bouch, m. klucz, zamek i grod w Elektorſtwie Saſkim o m. 7 na z. od Torgau.

POUGET, (le) m. Fr. w Langwedocyi o m. 7 na poſn: ku w. od Beziers.

POUILHON, m. Fr. w Gafkonii z ſądami Krol: zalecone wodami mineralnemi purgującemi. Jeſt w pow. Landes, o m. 4 od Daxy.

POUILLN en Auxois, m. Fr. blisko Źródła rz. *Armançon* i *Vandenneſſe*, o m. 8 na z. od Dyżonu. Ma tytuł Baronii, i miało bydź mieyſcem przedziału uprojektowanego kanału pod Henrykiem IV.

POUILLY, *Pautiacum*, m. Fr. w pow. Niwernerſkim, zalecone dobremi winami, o m. 3 na poſn: od *la Charité ſur Loire*. Tegóż im. o m. 2 od Feurs.

POULANGY, Opac: Bened. m. 4 od Langres na poſn: ku z. Zakonnicy nie ſą Klauſtralni i ſzlachta bydź powinni.

POULET, lub PAULET, m. Angiel: w prow: Sommerſet, od ktorego jedna znaczna familia Ang. wzięła nazwiſko i tytuł Hr.

POULIGNY, m. Fr. o milę od *Blanc* w pow. Berry.

POULLAINES, m. Fr. w pow: Blezeńſkim, o m. 4 na pold. od Romarantynu.

POULLE, m. Fr. w pow. Belloioceńſkim, o m. 5 od *Ville Franche*.

POULTIERRE, Opac: Bened: w Dyec. Langrezkiey, fund: r. 1160, czyni 7000 liwr: o m. 2 od *Chatillon*.

POURCAIN, (S.) *Caſtrum*

S. *Portiani*, m. Fr. w Arwernii, na gran: pow: Burbońſkiego. Leży nad rz. *Sionle*, o m. 8. na pold. od Moulins, 13 od Klermontu, 76 od Paryża. dl. 20. 50. ſz. 46. 15.

POUSSAN, m. Fr. o milę od Frontignan.

POUSSOL, ob. Pozzuolo.

POUZAGUES, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Mauleon.

POUZIN, (le) m. Fr. w pow. Wiwareńſkim na przeciw miasta Lanriki, nad Rodanem, o m. 2 od Privas.

POUZOLS, m. Fr. o m. 7 na poſn: ku w. od Beziers, w Langwedocyi.

POWAŻKI, wieś poblizko Warszawy, ktora dla wesołości położenia, i na podziw pięknych, zewnątrz proſtych, a wewnątrz nayozdobniey meblowanych domków, okazujących doskonały guſt ſwey Pani, Xżney z Flemingow Czartoryjski, godna jeſt oka ciekawych.

POWENDEN, m. powiatowe w Xſtwie Zmudzkiem, niedaleko granic Kurlandyi, nal. do repartycyi ſądow Telfzewſkich.

POWIEDZISKA, ob. Pobjedziſka.

POWIERZCHNIA, w Woi: Trockim, w pow: Kowieńſkim, dobra lenne, poſiadane wprzod od Kwileckich, a Konſtytucyą r. 1775 utwierdzone ſad: Brzozowickiemu.

POWICE, m. w' Woi. Gnieźnieńſkim z Stwem płac: kwarty zł. 544 danym w poſteſſyą Emſfit: Radońſkiemu. Leży niedaleko Gopła, wśródz wielkich jezior.

POYDARIEUX, m. Fr. w Hr. Aſtaraku, m. 5 na w. ku poſn. od Tarbes.

POYSTRZANIE, male Stwo w pow: Upiſkim.

POZAYSZCIE, m. w Woi, Trockim, w pow. Kowieńſkim, wſławione wſpianiałym kłaſztorem Kamedulow, i kościołem, naywz-

wniejszych malarzow malowaniami, i marmurem aż do zbytku przyozdobionym, na ktorego wyflawienie r. 1674 Krzysztof Pac Wiel: Kanclerz Litt. 8 beczek złota wysypał, obfzernemi go włóściami nadał, i sam tu z żoną pochowany został. Leży w lesie na górze zwaney *Mons-pacis*, góra pokoju, nad rz. Wilią, o milę od Kowna.

P O Z N A N, *Pofnania*, po Niem. *Posen*, dawne, wielkie, i st. M. S. Woi. Poznańskiego, dwojakim murem i fosją obwarowane, z Bisk. jednym z naydawn: w Pol. z zamkiem mocnym oblanym Wartą, Katedrą, i kościołem S. Maryi Magdaleny w którym kilku Krolow Pol. ciała spoczywają, z Collegium niegdyś Jezuitow, fund: od Konarskiego Bisk: ktore tu mieli naywspanialsze, Akademią od fundatora Jana Lubrańskiego Bisk. zwaną *Lubranscianum Athocneum*, będącą na przedmieściu, szkołami wydziałowemi, Kommendorstwem Maltańskim, pałacem Biskupim, seminarium, z wielą kościołami, i klasztorami Dominikanow, Karmel. Franciszk: panien Domin. &c. Jest mieyscem seynikow i sądow, a podług Konstytucyi r. 1764 Trybunał prow: Wielkopol: tu co drugi rok odprawować się powinien. Handel prowadzi znaczny. Zaszczycą się wielkimi przywilejami. Powiększają go przedmieścia za Wartą leżące Szrodka i Waliszewo. Wzięte było od Szwedow r. 1703, a 1716 od Pol: odebrane. Od poznania wiary, czyli widzenia sie tu Ottona Cef. z Bolestawem Chrobrym początek nazwiska Poznań niektorzy wywodzą. Jest nad Wartą przy uściu Prośny, których wezbraniem miasto niekiedy zalane zostaje. Od Kościany m. 7, Międzyrzecza 15, Wschowy 11, Leszna 10, od Krakowa 50, od Warszawy 40. dl. 35. 6. sz. 52. 30. We-

iewodztwo Poznańskie, gran: na w. z Woi Gnieźnieńskim, i Kaliskim, na połn. z Prusami, na z. z Szlązkiem; Miało przedtym swych własnych Xżąt z Piastow familii do r. 1295, w którym po śmierci Przemysława Xcia Poznań: wyniesionego na Tron Pol. od następcy Władysława Łokietka przyłączone zostało do Korony. Ma w herbie Orła białego bez korony. Mundur kontusz szafirowy, obzlegi ponsowe, żupan biały. Zawiera ziemię Wschowską, pow. Kościański, Poznański i Wałecki. Seymikuie z Kaliskim i Gnieźnieńskim w Szrodzie, i obiera ołobnych posłow 8. Senatorow liczy 9 to jest Bisk. Wdę, Kasztelanow: Poznański, Mięczyrzecki, Rogoziński, Szremski, Przemęski, Krzywinski i Santocki. Starosta Poznański jest Generałem Wielko-Polskim i ma pod swoją iurysdykcyą 7 grodow. Poznański, Kaliski, Gniezn: Kcyński, Koniński, Kościan. i Puzdrski. Ten nie może mieć innych przytym Stw grod. ani bydy Wdą i Kasz: Poznańskim lub Kaliskim. Bisk: Poznańskie ieszcze pod Mieczysławem I. było założone. Do iego Dyec: Warszawa też należy. Grunta w tym Woi. błotniste, żyzne jednak. Obfitnie w niektórych mieyscach w rudy żelaza. Przez traktat r. 1773 od tego Woi. pow. Wałecki, i niektore w pow. Poznańskim: wsie 2 Starostw, oderwane zostały pod pan: Pruskie.

P O Z Z U E L O, lub **P U Z Z U E L O**, *Puteoli*, dawne i sławne m. Włoskie w ziemi Laworze, z zamkiem, portem dobrym, i Bisk: pod Metropolią Neapolitańskiego. Miasto to było niegdyś mieyscem delicyi Rzymian, ale teraz niczym jest prawie, w porownaniu tego, czym było przedtym. Daie się jednak tu ieszcze widzieć wiele wspaniałych zabytkow starożytności. Leży na wzgórcu blisko morza, w okolicy

nayrozkoszniejszy na świecie o *m.* 3 na z. od Neapolu. dł. 31. 35. sz. 40. 50.

PRABUTHA, ob. Risenberg.

PRACHENSKI Cyrkuł, *Circulus Prachensis*, prow. Czeska granicząca z Bawaryą i Austr. Nazwisko ma od góry Prachiny. Pisek jest M. S.

PRACHWYTZ, m. i grod Szląski w Xitwie Lignickim, w gruntach tłustych i żyznych, o *m.* 4 na półn: ku w. od Lignicy.

PRADAS, m. Hiszp: w Katalonii, w pow. Montblanc, z tytułem Hrabstwa nad rz. wpadającą do Ebru. o *m.* 3 na z. od Montblanc.

PRADES, piękne m. Fr. w Hr. Ruffylońskim nad Tetą w piękney równinie, o *m.* 2 na w. od *Ville Franche*.

PRAGA, *Pragna*, m. przy Warszawie na drugiey stronie Wisły leżące, drzewem zbudowane, ozdobne kościołem Bernard: i domami Szlacheckimi, targami piątkowemi, i batalią, którą r. 1656 Karol Gustaw Krol Szwedzki wygrał tu nad Polakami a Karola XII r. 1702 obozowaniem wstawione. Ma składy soli i wina. Pożarem r. 1782 nadniszczone zostało. Łączy się z Skaryszewem i nal. do Stwa Warsz.

PRAGA, piękne, wiel. sławne, i jedno z najcelniejszych miast Europ: stolica Krol: Czeskie: go i Cyrkułu Praskiego, z Arcybisk: śl. Akademią fund: r. 1347, i dwoma dobrymi zamkami. Zdobią go liczne budowle wspaniałe, między innymi pałace Krolewskie, i wielki rynek w Nowym mieście, w którym jest przepyszny ratusz. W czasie wojny po śmierci Karola VI. pokilkakrotnie wzięte i odebrane było. Francuzi sławne tu r. 1742 wytrzymali oblężenie, od którego na koniec Austriacy odciąć musieli. Od Krola też Pruskiego r. 1757 prożno oblegane by-

ło. Sławne jest ieszcze batalią tu stoczoną r. 1620. Gaspar Netscher ztąd był rodem. Praga dzieli się na stare, nowe, i małe miasto. Dwa pierwsze złączone są bardzo pięknym mostem nad Muldawą leżącym. Stare miasto jest na górze, a nowe i małe są w równinie, od Wiednia na półn. kn z. o *m.* 54. 30 od Drezna, 63 od Berlina, 70 od Monachium, 46 na półn: od Lintzu. dł. 32. 30. sz. 50. 6.

PRALON, Opac: Bened. fund. 1149, czyniące 8000 liwr: o *m.* 4 na z. od Dyżonu.

PRANDNICZ, m. Czeskie na pograniczu Szląska, sławne batalią, którą tu wygrał Krol Pruski dnia 30 Grudnia r. 1745.

PRASLIN, wieś Fr. z tyt: Margr: w Szampanii, o *m.* 3 od Baru nad Sekwaną. Od niey bierze nazwisko dzielnica domu *de Choiseul*. Dobra te wyszły z rąk familii przez związek małżeński, ale tytuł ich odnowiony został r. 1762 z godnością Xstwa Parostwa na dobrach *Montgogier*.

PRASNYSZ, m. powiatowe w ziemi Ciecuanowskiej, z Stwem niegrad. placącwi kwarty zł. 2575. Jest obszerne, drzewem zabudowane, mające znaczne targi na bydło, w gruntach bardzo żyznych, przy lasach poblizkich wielkich nad rz. Łydynią, o *m.* 4 kn półn: od Ciecchanowa. Powiat Prasnyski seymikuje w Ciecchanowie, w położeniu jest dobrym, za Starowolskiego tak był osiadły, iż liczył na 7000 osiadłych szlacheckich familii. Blizkość Pruski dogadza iego handlowi.

PRASZKA, lub PRAUSKAW, m. w Woi. Sieradzkiej na pogran. Szląskim, osiadłe wielą Niemcami, handlem się bawiącemi nad rz. Prosną, o *m.* 3 od Wielunia. Nal. do Mączyńskich. tu komora Polska.

PRATO, *Pratum*, piękne m. Włoskie w Xstwie Toskańskim, w pow. Florenckim, nad rz. Biontío, o m. 5 na poln: ku z. od Florencyi, 4 na w. od Pistoï. dl. 29. 10. sz. 43. 34.

PRATOLINO, *Pratolinum*, czyli *mała Łąka*, jest pałac rosfkofzny Wiel. Xcia Toskańskiego w poblifkkości Florencyi.

PRATS-DE-MOLO, *Forcia de pratis*, małe, ale bardzo mocne m. Fr. w Hr. Ruffylońskim nad rz. Teck, otoczone górami, z zamkiem zwanym *le Fort-de la Garde*, ufortyfikowanym podług sztuki Vaubana. Miasto wybudowane jest wkfztałt amfiteatru, o m. 9 na pold: ku w. od Mont-Louis. dl. 20. 10. sz. 42. 26.

PRAJA, m. na wyspie S. Jakuba jedney z wysp kapu zielonego. Leży na brzegu wfchodnim tej wyspy, na górze oblanej dwoma rzekami. Gubernator wysp kapu ziel. ma tu swą rezyd: od lat kilku, iak okręty cudzoziemskie zaczęły bardziej ucześzczać do odnogi Prajeńskiej: niżeli do odnogi S. Jakuba, przenofząc te nad tamte ftanowifko. iako bezpiecznieyfe. dl. 355. 40. sz. 15.

PRE, Opac. Bened. na przedmiefciu *Mans*. Tychże Opac. *Preaux* o milę od *Pont-Audemer*, czyni 10000 liwr.

PREBENOIT, Opac: Cyft: o m. 4 od Gueret.

PRECHAC, m. Fr. w Hr. Armaniackim.

FREE, Opac: Bern. o milę od Iffoudun, fund. r. 1128, czyni 4000 uwr. Inne Auguft. w Joffelin.

PREFY, piękne Opac. Mniżek w Wagryi, o m. 4 na pold: od Kielli.

PREGIA, *Pregel*, Pregel, rzeka Prufka, ktora fklada się z otęgu rzek Alli i Angeropypy łączących się przy Welawie, płynie pod Tapiewem, gdzie zabiera weymę, rozgranicza Skławonią i

Natangią, oblewa Krolewicz i wpada do Zatoki Frifch-Haff.

PREMEAUX, blisko *Mits*, zalecone źrózdem wody mineralney.

PREMERY, *Premeriacum*, m. Fr. w pow. Niwerueńskim, z Kapitułą i Kafzel. o m. 5 na w. od *Charité*.

PREMOL, o m. 3 od Gracyanopolu. Są tu Kartuzyanie, ktorzy po 10 latach bytności w zakonie, poświęceni bywaią od Bifkupa, po czym wolno im fpięwać epiftoły we Mfzy.

PREMONSTRÉ, *Premonstratum*, Opac: Fr. w Pikardyi, w pow: *de Coucy*, o m. 3 na z. od Laony, czyniące 45000 liwr: Jest pryncypalnym mieyfcem zakonu Premonstratenfow.

PRENTZLOW, *Primislavia*, piękne m. Brandeburkfkie, o m. 50 na poln: od Berlina, nad iezioriem Ucker. Stofecznym jest Marchii Ukerskfey, i zamiefzkalię od wielu Hugonotow Francuzow.

PRENY, m w Woi. Trockim z Stwem płacącym kwarty zł. 8446, będącym w poffeffyi dożywot: Xcia Sapiehy Gnała Art. Lit. a emfiteutyfczney ięgo Sukcefforow, zapewnionej mu feymem r. 1775. Miasto leży na trakcie pocztowym w pow: Kowieńskim, blisko Niemna o m. 6 po wyżey Kowna, 4 od Olity.

PRERAW, m. i Cyrkuł w Morawii, po Pol. Przerow, o m. 5, na pold: ku w. od Ołomuńca. Cyrkuł Przerowski ftyka się z Cyrk: Ołomunieckim, i rz. Morawa.

PRESBURG, lub *Posow*, *Posonium*, Prefburg, znaczne i obronne M. S. Węgiez wyż: i Hr. tegoż im. a teraz ftolica rządu całego Krol: Węgiez. Mieyfcem ięft rezyd. Arcy-Bifk. Strygońkfkiego, i Kamery Cefarfko-Węgiezkfey. W dziełach Węgiez. wfławione ięft kilka walnemí rofprawami mię-

dzy wojskiem Cesar: i rokofzani-
mi Węgierskiem, ofobliwie r. 1703,
1704 &c. zażlemi. Leży nad le-
wym brzegiem Dunaju pod górą
na ktorey stoi zamek Krolewski
wspaniały, w gruntach żyznych,
obfitych w dobre wina i bydło,
blizko granic Austryi. W tym to
mieście stany Węgierskie zgroma-
dzone r. 1687 poddały sie domo-
wi Austr. Od Wiednia na w. m.
13, od Budy 29, od Alby Krole-
wskiej, 27, od Znaimu 24. dl. 35.
14. sz. 48. 12.

PRESECK, wieś Niem: w
Xstwie Meklemburskim, o m. 2
od Wismaru. Tu aż zapędził się
był Karol W. odniosszy sławne
nad Wandalami zwycięstwo.

PRESIDII (Stato delli) kray
garniznowy, we Włoszech, w
Xstwie Toskańskim, zowią się for-
tece oderwane od pow. Sienneń-
skiego, ktore r. 1557 zachowali
sobie Hiszp. i oddali Krolowi Nea-
pol. Te zaś są znacznieysze *Orbitel-
lo*, *Telamona*, *Porto-Hercole*,
Piombino i *Elba* wyspa.

PRESLE, m. wyspy Fr. nad
rz. *Arzne*, o m. od Soissons.

PRESŁAW, Proslawica, *Mar-
cianopolis*, m. w Bulgarii, przy
uyciu Duraju, nal. do Turkow.

PRESQU'ILE, toż co pół-
wysep.

PRESSIGNY, m. Fr. w Pi-
ktawii, m. 6 na półn: ku z. od
Poitiers. Inne w Andegawii, o m.
4 na z, ku półn. od *Fleche*. Inne
w Turonii nad rz. *Claise* z zam-
kiem i Kapitułą, o m. 4 na półd.
ku z. od *Loches*.

PREST, (S.) m. Fr. w pow.
Beauce, o m. 2 od *Chartres*.

PRESTON, *Prestonium*, M.
Angiel. w Lankashirze, znaczne
jest porażką woysk Pretendenta
Ang. r. 1715. Wysyła 2 Dep. na
parl. Leży nad rz. Riblą. o m.
70 na półn. ku z. od Londynu.
dl. 14, 45. sz. 54. 44.

PRESZOW, ob. Eperies.

PRETTOT, m. Fr. w Nor-
mandyi, o m. 2 od Carentan.

PREULLI, *Prulliacum*, m.
Fr. w Turonii, o m. 6 na w. ku
półn. od *Chatebrout*, 7 od *Loches*.

PREULLI-LA-VILLE, m.
Fr. w pow. Berry nad *Creuse*, o
m. 2 i pół od *Blanc*, między Fom-
gombaut i Tournon, z tyt. Baro-
nii i Opac. Bened. fund. r. 1061
nad *Claise*, ktore czyni 2500liwr.
W okolicy znaydują się rudy że-
laza. Tegoż im. Opac. Cyfser. czy-
niące 15000 liwr. fund. 1110, o
m. 2 od Montereau.

PREUSCHMARK, m. Pru-
skie, w Cyrk. Kwidzińskim, z
dawnym zamkiem założonym o-
koło r. 1329. od Salfeldu m. 2

PREWEZA, *Prevesa*, da-
wne m. w Albanii nad Golfem
Arteńskim, z Bisk: pod Metropo-
lią Lepanckiego. Nal. do Wene-
tow, ktorzy go zdobyli r. 1684 i
zrzucili jego fortyfikacye przez
pokoy Karłowicki r. 1649. Leży
na górze na półn: ku z. od Lepan-
tu, o m. 28, od Laryfisy, 41. dl.
38. 42. sz. 39. 16. Naprzeciw le-
ży *Cap-Figalo*, dawniey *Allium*
port sławny zwycięstwem Augu-
sta odniesionym nad Antoniuszem
r. 31 przed nar. J. C. gdzie tenż
August wystawił miasto, i na-
zwał go *Nicopolis*, a ktorego po-
zostałe obaliny zowią starą Pre-
wezą, *Prevesa-Vecchia*.

PREYSING, w Bawaryi Hr.
nad Iserą w Regencyi Landshut-
skiej, i na z. Landshuta leżące.

PREZ, Opac. Bened. w *Li-
sieux*, czyni 5000 liwr. Inne Bern.
nar. blizko Troyes; inne przy
Duaku. Także m. o m. 5 na z.
od *Alençon*.

PRIERES, Opac. Bern. fund.
r. 1250, o m. 3 od *Roche-Bernard*,
przy uyciu *Vilaine*.

PRIESNITZ, (Frawen) m.
Niem. w Turyngii, nal. do Elekt.
Saskiego, o m. 4 na półn. ku W.
od Jeny.

PRIEST, (S.) *S. Præjetus*, m. Fr. w pow. Forez, o milę od S. Etienne.

PRINCETOWN, m. Ameryki poñn. w nowym Jerseiu, o m. 18 na poła. ku w. od Filadelfii.

PRINCIPATUS Citerior, i *Ultetior*, dwoiaka prow. Krol. Neapolit. z których Pryncypat bliższy gran. na poñn. z Pryncypatem dalszym, na w. z Bazylikatą, na poñd. i z oblany jest morzem. Ma długości m. 25. sz. 17. Malerna jest M. S. Dalszy Pryncypat gran. na poñd: z Pryncypatem bliższym, na poñn. z Hr. Molifonkim i Kapitanatą, z tąż i Bazylikatą na w. a z Laworą na z. Długa jest 17, szer. 10. Benewent iey jest M. S.

PRINCIPIS-Insula, *Ile du Prince*, wyspa Xżęcia, jest wyspa w Afryce, na poñd, ku w. Gwinei, ku Kongo. Przystęp do niey jest obronny dosyć dobrą fortecą; jest stolicą nieiako wyśp saszdzkich, rezydencyą Bisk: i Gubernatora wyspy S. Tomasz, z przyczyny że na niey jest powietrze zle i niezdrowe, na tey zaś jest dobre. Włzystkie okręty płynące od brzegow Gwinei lądnią pospolicie tu, lub u wyspy S. Tomasz, ale w pierwszey znajduią wodę wyborań, w drugiey złą i mydlastą. Na wyspie Xiążcey opatruią się w swe potrzeby okręty z wszelkim bezpieczeństwem zachodząc do Wiel. rzeki, w ktorey od wiatrow mogą bydź nieporuszone. Nal. do Portugaczykow, których tu jest mało, ale naywięccy Nigreyczykow, Mieszkańcow Indyjskich, i nieco Europejczykow. Kapucyni Włosi mają tu swe małe mieszkanie. Leży o m. 17 na poñn. od wyśp S. Tomasz, nieco za Ekwatorem. Nazwana była Xiążecą r. 1471, iż iey dochody natenczas oddane były Xciu Portugal: z krwi Krol. Zbieraią na tey wy-

pie Ananasy, Maniok, banany, i inne ofobliwte owoce.

PRISDENA, lub **PRISREN**, *Ulpianum*, wiel: M. Turcyi Europ. na pograniczu Serwii, Macedonii i Albanii wyż. nad rzeczką uchodzącą trochę niżej do Dryny, o m. 50 na w. od Raguzy, 28 na poñd. od Belgradu, 13 od Albanopola. dł. 38. sz. 42. 6.

PRISTINA, znaczne m. Turcyi Europ. w Serwii, w Hercegowinie. Złupione było od wojsk Cesarzkich r. 1689. Leży nad rz. Ruską, o m. 23 na poñd. ku z. od Nisly, 60 od Belgradu. dł. 39. 40. sz. 42. 43.

PRIVAS, *Privatum*, m. Fr. w pow. Wiwarskim nad zbiegiem 3 rzeczek, o m. 6 na poñn: od *Viviers*. Ludwik XIII. oblegał go w swey ofobie. dł. 22. 16. sz. 44. 45.

PRIWICZ, *Prividia*, znaczne m. Węgier. w Hr. Nitrieńskim.

PRIX, (S.) Opac. Bened. przy *S. Quantin*, czyni 4000 liwr. Te goż im. m. o m. 4 na poñn. od Paryża.

PROBOZIN, Probuzna, m. w Woi. Podolskim, a teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Zaleszczyckim, nad rzeką wpadającą do Niestru, o m. 3 na poñd. ku z. od Ufiatyna.

PROCITA, *Prochyta*, wyspa Włoska w Golfie Neapol. blisko wyspy *Ischia*. Ma na m. 3 w około, i jest bardzo urodzayna i ludna. Procita iey M. S. Ktore jest małe, ale piękne, wesole i niezle obronne, wybudowane przy morzu na górze wysokiey i bardzo spadzistey. dł. 31. 33. sz. 40. 50.

PROCZENKOW, m. w Woi. Podolskim, w dobrym położeniu i gruntach tłustych, o m. 3 ku w. od Smotrycza.

PROMIERZ, m. w Woi. Trockim, i w pow. tymże, po nad rz. od Kowna ku poñd: około m. 6.

PROMNIK, pałac z obszernym ogrodem Bisk. Krakowskiego, o ćwierć mili od Krakowa, dokąd Krolowie zwykli się byli udawać po swej koronacyi. Leży nad rz. tegoż im. fl. iż tu Zamoyfki Maxymiliana Arcy-Xcia po Elekcyi Zygmunta III. poraził.

PROMONTORIUM, toż co Cap.

PRONSK, m. Mosk. w prow. Perestawu Rezańskiego, nad rz. Proną.

PROPONTIDIS, ob. morze Marmora.

PROPOYSK, mierne m. w Woi. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, nad rz. Sożą przy uściu Pronyi, od Ciecierka powyżey o m. 7. Jest pod pan. Rossyi, dawniey Stwo płacące kwarty zł. 9902.

PROSKAU, lub **PRUSKA**, m. w Szlątku wyższym w Xstwie Opolskim, wśród wiel. lasow, o m. 2 ku z. od Przybora. Prostawica, ob. Prestaw.

PROSNA, lub **PRZOSNA**, rzeka w Wielkiej-Pollcze, wypływa z Szląska w Xstwie Opolkim, płynie pod Buntzlau, Grabow, Kalfiz, i przy Pyzdrach, wpada do Warty. Jest zeglowną.

PROSSECKO, wieś w Austryi, w dystrykcie Tryebskim, sławna winami.

PROSMERITZ, m. Czeskie, w Cyrk. Znojskim. wkluczu Krumlowskim, nal. do Xżąt Lichtenstein.

PROSTNICZ, lub **PROSTIEGOW**, m. w Morawii, w Cyrk. Ołomunieckim, o m. 5 na pold. od Ołomuńca. Dobra są Xżąt Lichtenstein.

PROSTO, m. w Woi. Mińskim, z wielkimi dobrami.

PROSZOWICE, dawne m. powiatowe w Woi. Krakowskim, miejsce Beymekow Wdztwa, wstawione pałacem do ktorego zieżali z Krakowa niekiedy Krolowie.

Jest drzewem zabudowane, ozdobne kościołami, i osiadle, naywięcey od Zydow ktorzy mierny prowadzą handel. Leży nad rz. Soczeniawą, o m. 4 od Krakowa, dl. 45, sz. 51, 5. Powiat Proszowicki, jest 2gi z 8 pow. Krakowskich, sławny bardzo wielką żywnością grulow. Przeto gdy Jan Łaski Arcy-Bisk: Gnieźnieński chwalił się był przed Zygmuntem Krolom, że w Łazku swym mieście, nietylko Kollegiatę wiel. wytawil, ale też Cmentarz ziemią z Jerozolimy przywiezioną wyfypał, odpowiedział mu z śmiechem Krol. *Jeżeliś chciał słusć Mazowieckie piaski i uczynić ie żywnymi, dosyć było Proszowskiej nawieść ziemi na nie, a pomogłyby może więcey.*

PROVENCE, *Provincia*, Prowancya, prow. pold: Francyi, gran. na pold. z Delinatem, na pold. z morzem śródziemnym, na z. z Rodanem, który go odziela od Langwedocyi, na w. z Alpami i Warem, ktore go oddziałają od państw Krola Sardyn. Wzdłuż ma na m. 55, w szerz naywięcey 40. Prowancya wyż. jest powietrza umiarkowanego, żywna, bogata, i obfita w dobre pasze. Niższa jest gorąca, grunt ma suchy i piaszczysty, wydaie wiele cytryn, oliv, pomarańczow, wina do 27 gatunkow, a 21 gatunkow fig tuheczą: nadto rodzi wiele ziół lekarskich aloes, kermes &c. ma wiele wod mineral. i różne kruszce. Porty dobre czynią ją bardzo handlowną. *Durance* jest naywiększą iey rzeką, a *Aix M. S.* Dawniey rządzona osobno, pod Karolem VIII. przyłączona została do korony. Ma swe stany i składa Wielkorządztwo z 28 gro-
ad.

PROVIDENTIA, wyspa Opatrzności, iedna z Lukayfskich, w Ameryce poln. jest w odnodze czyli kanale Bahamskim, i należa-

ła do Anglikow, do r. 1783, w którym przez traktat ugodny ustała iey Anglia Francuzom.

PROVILLAN, klasztor Benedyktynów o poł mili od Kandy w Fr. ktorey Przeorysł Krol sam nominuje.

PROVINS, *Provinum*, m. Fr. w Bryi Szampańskiej, nad rz. *Vouzie*, z sądami. Ma 4 parafie, 3 Kolegiaty, Opac. Mniżek S. Klary, Kolegium, Szpital, i Opac. August. czyniące 7000 liw. Zalecone wodami mineralnemi. Jest o m. 4 na połd. ku z. od Nogentu, 12 od Meaux, 19 od Paryża. dł. 20. 57. sz. 48. 33.

PROWINCYE, ziednoczone, ob Nederland.

PRUCK, *Pons*, mocne M. Niem. w Austrii na pogran. Węgierskim. Leży w kraju obfitym, nad rz. *Leitą*, o m. 9 na połd. ku z. od Preszburga, 9 od Wiednia. dł. 34. 40. sz. 48. 3.

PRUCK, m. w Styrii, nad rz. *Muerą*, o m. 10 na połn. ku z. od Gratzu. dł. 33. 30. sz. 47. 28. Tegoż im. m. w Bawarwi nad *Amberą*, o m. 6 na z. od Munichu.

PRUCHNIK, m. w Woi. Ruskim, szlacheckie, drzewem zabudowane, w bardzo dobrych leżące gruntach, od Jarosławia, o m. 2, od Dubiecka z. Teraz pod pan. Austr. w Cyrk. Samborskim.

PRUKA, m. Niem. w wyż. Palatynacie Bawaryi, nad *Rednicą*, o m. 5 na połn. od Norymbergi. Okolica obfituje w kury Lemowiceńskie.

PRUSA, lub BURSA, Pruza, jedno z największych, i najpiękniejszych miast Azyat. w Turcyi, w prow. Natolii. Było niegdyś stolicą Turkow przed wzięciem Konstantynopola, a dawniej stoł. Krolestwa Bithynii. Dają się tu widzieć wspaniałe meczety, piękne Saraye, i wiele Kurawanowych Austeryi. Basza wielki, Aga i Kady tu mają rezyd. G

ey, i Ormiańskie też mają swe w Pruzie kościoły, a żydzi kilka Synagog. Prowadzi handel niemały, osobliwie iedwabiem, który mianym jest w Turczach za najprzedniejszy. Leży miasto pod górą *Olimpem*, przy obszerney i piękney równinie, zarosley morwowemi drzewami, o m. 30 na połd. od Konstantynopola, 66 od Adryanopola, 36 od morza czarnego. dł. 46. 40. sz. 39. 53.

PRUSICKO, w Woi. Sieradzkim: dawny zamek nad *Wartą* im. *Małachowskich*, o m. 3 od *Częstochowy*.

PRUSSEL, Stwo w Woi. Trockim, w pow. Upitskim, płaci zł. 610.

PRUSY, *Prussia*, kraj Europejski gran. na połn. z morzem Baltyckim, na w. z Litwą i Zmudzią, na połd. z Polską, na z. z Brandeburgią i Pomeranią. Dzielono go przedtem na Prusy *Xzęce*, i Prusy *Krolewskie*, czyli *Polskie*. Ale te za oderwaniem Prus naszych r. 1773 iedne poczęły składać Krolestwo. Prusy był to kraj z początku, iak i inne dziki, aby się od ich najezdow uwolnił był *Konrad Xzę Mazowiecki* sprowadził *Krzyżaków* r. 1226, cigo podbili, i przywłaszczyli sobie. Po długich wojnach przymusił nowych panow do hołdu *Kazimierz IV*, a obrocone potym w państwo świeckie oddał *Zygmunt I*. w lenność *Albrychtowi* *Margrabi Brandeb.* r. 1525, *Jan Kazim.* i *Rplta* r. 1657 z hołdu ie uwolniła, a *Fryderyk I*. r. 1701 na Krol. ie podniósł, który im tytuł dopiero na seymie *Convoc.* r. 1764 *Rplta* przyznała. Prusy *Xięce* dzielą się na 3 *Cyrkuly* *Sambandya*, *Natangia*, i *Hokerlandya*. *Krolewiec* jest ich *M. S.* kraj jest pełny jezior i okryty wielkimi lasami, grunta w wielu miejscach manie użyteczne, ale praca mieszkańców czyniła ie dolyć żyznie-

mi. Len, konopie, zboże, bydło, konie, płotna dobre. manufaktury bardzo wydoskonalone pod terazniejszym panowaniem, osobliwie rozumna Ekonomia utrzymuje handel i bogactwa Prus. Okręty Pruskie r. 1781 w innych częściach świata już widzieć się dały. Poslesie Krola Prus. ob. pod Brandeburskim Elekt. Lud Pruski jest społecznością różnych narodów. Westłalanie, Sasi, Frankończykowie, Hugonoci, Litwini, Polacy, Salisburczykowie przenosząc się tu przynieśli razem swe fabryki i przemysł. Rodacy zostali prawie w gminie, i zachowują obyczaje Sarmackie. Rząd jest Monarchiczny. Panujący Fryderyk II. z domu Brandeburskiego, Elektor Brand. który swoy narod na rowny potęgę stopień z innymi Państwami Europ. najmocniejszemi wyniośł. Prusy Polskie zawierają 3 Wdztwa Chełmińskie, Malborskie, Pomorskie, Bisk. i Xstwo Warmii. Prowincya ta oderwała się była r. 1454 od pan. Krzyżaków, a r. 1466 przez traktat Toruński do korony Pol. przyłączona była, swe jednak szczerzalne niektóre prawa zachowała. Jako: iż miała swoy osobny Senat złożony z Wdow, Biskupow, Kasztelanow, Podkomorznych i Podskarbiego Pruskich, i z Deputatow z 3 miast więkzych. Miewała swe seymiki i Generały, czyli seymiki całych Prus. Urzędy tam sama tylko rodowita Pruska szlachta posiadać mogła. Teraz pod pan. Pruskim na różne podzielone zostały Kreis-ampty, stowornie do rządu Prus Xzęcych. Oderwane Prusy zamykają miast więkzych 48, 50 dawn Krol. i na 500,000 ludzi; dawniejsze zaś 62 miast więkzych, 116 amptow Krol. 350 parafii, i 700,000 mieszkańcow.

PRUT, lub **PRUTH**, dawniej *Tirasus*, wielka rzeka, poczyna

się na gran. Pokucia płynie pod Kołomyję, Sniatyn, Czernowic, Stefanowce, Jassy, Hus, i wpada do Dunaju przy Temewarce, w Moldawii.

PRUYM, lub **PRUM**, Opac. i zamek Niem. w Elekt. Trewirskim nad rz. tegoż im. od Trewiru na połn. o m. 12. Opat udzielnym Panem był, ale r. 1576 zostało Opac. do Arcy-Bisk. Trewirskiego przyłączone.

PRUZANA, m. w Woi. Brzeskim Litt. od Kobrynia na połn. m. 7.

PRYBUS, *Prybusium*, m. Szlakie nad Nisłą, w Xstwie Saganńskim, od Saganu na połd ku z: o m. 5.

PRYŁUKA, ob. Przyłuka.

PRYPEC, *Pripetius*, wielka rzeka, wpływa w ziemi Chelmskiej z bagnow, niedaleko Lubomli tu zowie się Strumieniem, Prypecia ma dopiero nazwisko, gdy się łączy z Piną i zabiera w się Jasiołdę, Styr, Słuczę, Swisłoczę, Horyń, Uszę, Ptyczę, &c. a uchodzi po niżej Czernobyła do Dniepra. Jest spławny, od uścia Piny statki nosi. Połączony z Muchawcem i Niemnem otworzyłby komunikacyą wzysskim prow. Polskim.

PRYPETOW, m. w Woi. Brzeskim Litt. po nad Prypeciem leżące.

PRZECŁAW, dawne i mierne m. w Woi. Sandomirskim, nad Wisłoką od Rałomyśla na w. o m. 2, od Dembicy na połn. m. 3. Jest pod pan. Austr. w Cyrkule Pilznińskim.

PRZEDBORZ, m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Chencińskim z Stwem płacącym kwarty zł. 1443. Leży w gruntach dobrych przy Pilicy od Radomska ku w. na m. 6.

PRZEDECZ, m. powiatowe w Woi. Brzeskim Kujawskim, z Stwem płacącym kwarty zł. 1002

bedącym w doślesy emfit. Kretkow-
wskich. Leży na z. Gopła. Powiat
ma grunta błotniste, obfituie ie-
dnak w pasze dobre, na których
liczne utrzymuje trzody.

PRZEKOP, ob. Perekop.

PZELAJE, m. w Woi. Tro-
ckim, od Trokow ku połd. o m. 8
nad rz. Mereczem.

PRZEŁOM, m. w Woi. Tro-
ckim w pow. Grodzieńskim przy
Niemnie, poniżej Grodna, o m. 6.

PRZEMKOW, m. w Woi.
Krakowskim, z stwem płacącym
kwarty zł: 3144. Leży po nad Wis-
łą na w. Krakowa, o granicę z
Sandomirskim. Większa część te-
raz pod pan. Austr.

PRZEMĘT, dawne m. w Woi-
ew. Poznańskim, z bogatym O-
pac. Cyfter. i Kalztelanią. Jest w
pow. Kościańskim niedaleko Srze-
ma.

PRZEMISLANY, m. w
Woi. Ruskim, o milę od Swirzy,
3 od Dunajowa. Jest pod pan. Au-
stryac. w Cyr. Lwowskim.

PRZEMYSŁ, *Pramislia*,
dawne i znaczne M. w Woi. Ru-
skim, z Bisk. Łacińskim i Gre-
ckim, z starym zamkiem na skale
i szkołami od Przemyśława czyli
Lefzka l. wybudowane, dawniej
Xżąt Ruskich mieszkaniami wsta-
wione, i obronne było: Murem jest
opasane i dobrze zabudowane, ko-
ściołami Katedral. Dominik. Poie-
zuickim, Franciszk. &c: ratuszem
wiel. i Cerkwią S. Jana ozdobne.
Miewa kontrakty i walne iarmarki.
Obywatele bawią sie handlem. R.
1069. zdobyte od Bolesława, 1498.
od Stefana Wdy Wołoskiego, 1623
od Tatarow, a potym od Szwe-
dow złupione było. Przed oder-
waniem jego od Polski r. 1773. mia-
ło swego Kafztelana i Stę grod. i
było stol. swej ziemi teraz zostaje
w Cyr. Samborskim na trakcie Ce-
sar. Jest na wzgórce w gruntach
przedziwnie dobrych nad Saunem,
na którym tu wspaniały z kamie-

nia most wystawiono r. 1780. od
Jarosławia m. 4. od Rzeszowa 11.
od Mościsk. 4. od Lwowa 11. dł.
41. 5. sz. 49. 40.

PRZEROSL, m. w Woiew.
Trockim z stwem płacącym kwarty
zł: 1455. Leży nad Pissą na pogra-
niczu Pruskim, od Filipowa na po-
łud. ku z. o m. 4.

PRZEWAL, Stwo w Woi.
Trockim w pow. Grodzieńskim,
płaci kwarty zł: 1533. Leży przy
Niemnie powyżej Merecza.

PRZEWORSK, porządne
m. w Woi. Ruskim, ozdobne ko-
ściołem Kanonikow Lateran. fa-
brykami obrusow, pasow, obiców
i płocien zalecone, osiadł rzemie-
ślnikami, jest o m. 2 od Jarosławia,
od Przemyśła 6. od Łancuta 3. od
Rzeszowa 5. od Lwowa 17. pod
pan. Austr. Nal. do Xżąt Lubomir-
skich.

PRZYBYSŁAWICE, stwo
w Woi. Lubelskim, w pow. Urzę-
dowskim, płaci kwarty zł. 1696.

PRZYBYSZEW, m. nal. do
Opac. Ploc. niegdyś gniazdo fami-
lii Przybyszewskich.

PRZYŁUKA, lub PRYLUKA,
dosyć znaczne m. w Woi. Kiiow-
skim Mosk. leżące nad rz. Uday
powyżej Przewołoczni, o m. 3.

PRZYŁUKA, m. w Woi Bra-
ciańskim, obizerne, w gruntach
tłustych nad rz. uchodzącą do Bo-
ga, od Zbaraza na połd. ku z. m.
3. Tamże m. tegoż im. od tej Przy-
łuki około m. 4 na połd.

PRZYSUCHA, wieś w Wo-
iew. Sandomirskim, st. obfitością
rudy żelazney. Leży w pow. Opo-
czyńskim. Imienia Dembińskich. 5

PRZYTYK, dawne m. w Wo-
iew. Sandomirskim, od Drzewicy
na w. około m. 6.

PSE AUME, Opac. Fr. Ber-
nar. o m. 5 na z. od Puy.

PSOLA, Piszczola, lub Psizo-
la, rzeka w Woi. Kiiowskim Mosk.
wypływa z Xstwa Siewierskiego,
pomnaża się wielą rzeczkami, pły-

nie pod Krasnopol, Oltawę, i przy nowym Potoku wpada do Dniepru.

PSUIA, m. w Woi. Połockim nad jeziorem, od Machirowa ku z. o m. 6.

PTAKOW wyspa, *Avium Insula, Isle d'Aves*, leży w Amer. pośd. pod stopniem sz. 11. 45. na pośd. *Portorico*, a na pośd. ku w. względem wyspy Bonair; Ma port dobry i wygodny dla stanowiska i ładowania okrętów. Nazwisko wzięta od wielości ptaków. Jest inna tego im. na poln. tej pod stopniem sz. 15. Inna zaś w Amer. poln. ku brzegom wschodnim *ziemi nowej*, odkryta od Jakuba *Cartier*, pod stopniem szerokości 50. 5.

PTOLOMAIDA, ob. Akra.

PUANTS, *Putidi*, naród w Ameryce poln. w Nowej Francyi, nad brzegiem zachodnim jeziora Illinczykow; zwany *Smierdzący*, dla zwyczajów ich namazywania się odrażającemi rzeczami. Tuż jest odnoga morska *des Puants*.

PUCKO, Pautzken, m. w Woi. Pomorskim, z obronnym zamkiem. Z iedney strony otoczone bagnami, z drugiej zatoką morską. R. 1464. po długim oblężeniu Duńczycy, 1626. Szwedzi, a w r. następującym dobyli go Polacy. Jest od Zernowca na pośd. m. 4. tyleż od Oliwy na poln. przed oderwaniem krajów Pol. r. 1773. było starostwem, teraz składa Ampt Pruski. Morze Bałtyckie między Gdańskiem i Puckiem formuje zatokę, która się *Pautzkerwerk* nazywa.

PUEBLA, (la) m. Hiszp. w Estremadurze, blisko Gwadyany, o m. 15. na pośd. ku z. od Kalatrawy. dl. 13. 12. sz. 38. 47. Tegoż im. w Krol. Aragońskim, blisko Ebru z zamkiem wybudowanym na wzgórce. ob. Angeles.

PUENTE - DE - L'ARCOBIPO, *Pons-Archiepiscopi*, piękne M. Hiszp. w Estremadurze; nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. Jest nad

Tagiem, na którym tu bardzo piękny most jest wystawiony, o m. 12 na pośd. ku z. od Toledu. dl. 13. 10. sz. 39. 46.

PUGAN, *Puganum*, m. Chińskie w prow. *Queichau*, ma fortecę i tytuł większego miasta.

PUGLIA, *Apulia*, po Franc. *Pouille*, prow. Królestwa Neapol. gran. na poln. i w. z morzem Adryatyckim, na pośd. z Golfem Tarenckim, na z. z Abruzzo. Zawiera Kapitanat, ziemię Barską, i Otrantską. Kray roskoszny, urodzawny i obhity.

PUHACZOW, m. w Woi. Ruśkim, w ziemi Chełmskiej.

PUICELEY, m. Fr. o m. 2 od *Bourniguel*.

PUISAYE, mała kraina Fr. w Dyec. Antyziodoreński, na pograniczu pow. Niwerneńskiego.

PUISEAUX, *Puteolus*, m. Fr. w Xstwie Aureliańskim, o m. 3 na w. od Pluwers.

PUISIEUX, ziemia Fr. w Szampanii, zawista od Margr. Sillereńskiego; nad rz. *Vesle*, o m. 2 od Reims.

PUISSERGUIER, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 na z. od Beziers. Tamże m. *Puissalicon*.

PULAON, wyspa na morzu Indyjskim leżąca na z. wysp Filipińskich. Jest bardzo żyzna, i ma swego Krola, który jest hołdowniczym Borneańskiego.

PULATI, tytuł Bisk. w Albanii Suffr. Antiwareńskiego. Jest to prow. leżąca na w. Skutaru.

PULAWEY, wieś w Woi. Lubelskim, pałacem i ogrodem wiel. piękności i wspaniałości wstawiona, dzieło i dobra Xżąt Czartoryjskich, nad Wisłą, na trakcie, o m. 18 od Warszawy.

PULIKA, lub PULHA, piękne M. Niem. w Austryi niż. o m. 15 na poln. ku z. od Wiednia w pow. Manhartz-berkskim. Odtąd, iak r. 1338 Zyd tu ieden pokłócił i znieważył najwyższą hołstą, za dne-

dnego to miasto żyda niecierpi.

PULO-KANTON, wyspa Azyatycka na morzu Indyjskim, ku brzegom wschodnim Kochinchiny, na przeciw Faliny. dł. 126. 50. sz. 15. 10.

PULO-DINDING, mała wyspka na morzu Indyjskim, niedaleko łądu Malaki. Należy do Holendrow, którzy obronną mają tu fortecę.

PULO-KONDOR, nazwisko wielu wysp, których jest 10 lub 18 na morzu Indyjskim, około *m.* 15 od Krol. Kamboidkiego. Największa z nich długa jest na *m.* 4, i sama ta jest, na ktorej ludzie mieszkają. Znajduje się tu wieś, w pobliżności znaczney zatoki morskiej. Jej mieszkańcy są Kambodczykowie lub Kochinchijczycy, których tu zgromadziła miłość wolności, a która im znośnemi czyni niedostatek dla nieplodney ziemi, niezdrowość powietrza, i niewygodę dla wielości tu będącey gaoów. Znajdują się tu między innymi iaszczurkami latające. dł. 123. 15. sz. 8. 36

PULO-LOUT, lub **LANDA**, wyspa na morzu Indyjskim, między wyspami Borneo i Celebes, przy uściu cieśniny Makassarskiej. Figura iey podobna jest do podkowy.

PULO-TIMON, wyspa na morzu Indyjskim ku brzegom wschodnim Malaki. Jest dosyć wiel. Góry iey są okryte lasami, a doliny są bardzo miłe. Rodzi wiele ziela *Betel*, obfituje w wszelkie żywności i mieszkaną jest od Malakanow. dł. 121. 15. sz. 3. 12.

PULO-UBY, ob. Uby.

PULO-WAY, wyspa na morzu Indyjskim, blisko Sumatry. Jest największą z wysp tych, ktore formują wniescie kanału Achemskiego. Nie jest osiadłą, iak tylko od wygnańcow Achemskich. dł. 113. 30. sz. 5. 50.

PULSNITZ, m. w Luzacyi

wyż. od Kamentza, o *m.* 4. z zamkiem, nad rz. tegoż im.

PUL TAWA, obronne M. w Woi. Kiiowski Mosk. ktore stało się metą pomysłności wojennych, Karola XI. ten bowiem Krol Szwedzki po wielu tryumfach, tu od Cara Mosk. Piotra W. na głowę zbity został r. 1709. dnia 18 Lipca. Miasto jest obzerne, handlem się bawiące, i stoł. Pultawskiego pow. ktory r. 1775. od Wielkorządztwa małej Rusi odłączony, do Słobody-Ukraińskiej Wielkorządztwa nal. Jest nad Wojską, od Perewofozni *m.* 15. od Nowogrodu 20. od Oltawy 6. od Kiiowa na z. ku pośd. 55. dł. 53. 10. sz. 49. 2.

PUL TUSK, *Pultova*, znaczne m. w Woi. Płockim, stoł. Xstwa należącego do Bisk. Płockich, w którym oni wszelką mają iurydykcyą, i zamek w mieście największy przyozdobiony od Noskowskiego Bisk. ktory i miasto wielą budowlami powiększył, i potym od Bisk. Myśzkowskiego. W Pultusku jest piękna Kollegiata, szkoły, przedtym Jezuitow, i kościoły bogate. Mieszkańcy są zamożni, i handlem się bawiące. Leży nad Narwą, szkodliwą tu dla swych wyłowow, od Makowa o *m.* 6. od Łomży 12. od Warszawy 7.

PUNA, wyspa na morzu pośd. ku brzegom Peru, o *m.* 7 od wyspy S. Klary, nal. do Audyencyi Kwitańskiej. Ma wzdłuż około *m.* 14. wizerz 5. Jest tu m. tegoż im. mieszkanie od Indyanow, którzy prawie wszyscy są maytkami.

PUNIE, m. w Woi. Trocki, z stwem, ktore płaci kwarty złt. 995r. w possessyi emfit Ur. Konst. Brzostowskiego. Leży po nad Niemnem, od Stokliskow, o milę na południe.

PUNTA-de-Galle, ob. Galle.

PUNTA-del-Guda, m. stołecz. wyspy S. Michała jedney z Azorow, z mocną zamkiem i portem

dobrym. *dt.* 354. *sz.* 38.

PUPIANY, stwo, w Woi. Wi-
leńskim, w pow. Witkomirskim,
płaci kwarty zł. 938. została w po-
święty emfiteutyeczney Radziewi-
czow.

PURCHENA, m. Hifzp. w
Krol. Grenady, nad rz. Alman-
zora.

PURMEREND, m. w Hol-
landyi północney nad iez. Purme-
rem, na z. Edamu.

PUSTERHAL, pow. Hr.
Tyrolu, część w Bisk. Salisbur-
skim, część w Bryxieńskim. Leży
w górach po nad rz. Ilolą, gdzie
m. Lientz.

PUSTO-OZERO, jezioro w
Moskwie północney, w Wielkorząd-
ztwie Archaniolu, nad którym mia-
sto *Pustoserjskoy Ostrog*, leżące nad
rz. Petzora, o *m.* 20. na w. od Ko-
ptogi.

PUTBUS, zamek na wyspie
Rugen, zkąd poszła familia Gra-
fow tegoż im. panow mieysca tego.

PUTEOL, ob. Puzzuolo

PUTGEROL, m. Fr. w Fran-
zkoncie, w grodzie *Vesoul*.

PUTLITZ, m. w Marchii Pre-
gnickiey nad Stepenicą, o *m.* 10
na półn. od Hawelbergi. Od niego
wziął nazwisko Dom Baronow Pu-
tliczow.

PUTTELANGE, m. w Lo-
taryngii, o milę od Sarguemine.

PUTTEN, wyspa w Hollan-
dyi południowej, na ktorey Ge-
rvliet jest m. pryncypalne.

PUTYWEL, lub **PUTYWLA**,
m. Moskiewskie, w Wielkorząd-
ztwie Białogrodzkim, ludne, i do-
brze budowne, nad rz. Semą, od
Baturyna na w. *m.* 10. tyleż od
Rylska na z.

PUTZIG, ob. Pucko.

PUY, *Podium*, Podia, znaczne
i bardzo ludne m. Fr. w Langwe-
docyi, stol. powiatu Velay, z Bisk.
niezależnym tylko od Rzymu.
Ma kilka parafii, klasztorow, kol-
legium i Opac. Zakonnic S. Klary.

Leży nad górą Anis, blisko Borny
i Ligiery, o *m.* 15 na półn. ku w.
od Mende, 18 od *Viviers*, 112 od
Paryża. 57 od Toulose. *dt.* 21. 33.
sz. 45. 25. Trzeba wiedzieć, że
słowo *Puy* w Arwerskim ięzyku
znaczy górę, z *Lac. Podium*.

PUY-BELLIARD, m. Fr. w
Piktawii, o *m.* 7 na półn. ku z.
od *Fontenay-le Comte*. *Puy-Cas-
quier*, m. w Hr. Armaniaku, o *m.*
4 na półn. ku w. od *Auch*.

PUYCERDA, *Podius-Cere-
tanus*, mocne i znaczne M. Hi-
szpan. w Katalonii, stol. powiatu
Cerdagne. Leży między rz. Karo-
lą i Segrą, w piękney równinie
pod górami, o *m.* 2 na z. od Per-
pinianu, 30 od Barcellony. *dt.* 19.
26. *sz.* 42. 55.

PUY-ÉDOME, (le) *Dunum*,
wysoka góra w Arwer. w pow. Lima-
nii, o milę od Klermontu, sławna
doświadczeniami fizycznymi, kto-
re na niej od filozofow Franc. czy-
nione były względem ciężkości po-
wietrza. *Puy-de-la-Poix*, o milę
na w. od Klermontu w Arweronii,
zalecone miejsce wodami żywi-
cznymi.

PUY-EN-ANJOU, lub *Puy-
de Notre Dame*, *Podium Ande-
gavense*, m. Fr. w Andegawii, na
gran. Piktawskich, z kollegiatą i
klasztozem Reformatow, o milę od
Montreuil-Belay, 4 od Saumur,
64 od Paryża. *dt.* 17. 21. *sz.* 47. 6.

PUY-FERRAND, Opactwo
August. nad Arnon, o *m.* 4 na w.
od *Chatre*, czyni 2200. liwr.

PUY-LA GARDE, m. Fr. o *m.*
3 na półn. od S. Antonin.

PUY-LA-ROQUE, m. Fr.
w pow. *Quercy*, o milę od *Caylus*.
Tanche *Puy-l'Evêque* nad Lotą,
o mile od Duravel.

PUY-MILOR, o *m.* 3 na w.
od Agen.

PUY-S. MARTIN, m. w Del-
finacie, o *m.* 3 na półn. od Mon-
telimaru.

PUY-LAURENS, *Podium-*

Laurentium, m. Fr. w Xstwie Laurentyjskim, w Diec. Laworskiej, o m. 3 od Lawory, 163 od Paryża. dl. 19. 41. sz. 43. 35.

PUYO, m. w Gaskonii, w powiecie Landes, o m. 3 od *Aire*.

PUY-SEGUR, włość Fr. z tytułem Margr. w Gaskonii, o m. 7 od *Toulouse*, 8 od *Leitoure*.

PUY-VAL-D'OR, m. w Rasyfonie, główne miasteczko pow. *Cassis*, o m. 4 na półn. ku z. od *Mont-Louis*.

PYLA, u Niem. *Schneidemühl*, m. w Poznańskim, na samej granicy Pomeranii nad rz. Pylą; teraz pod pan. Prus. miało sądowne, w Kreiscancie Nowodworskim, od Nakła ku połd. o m. 5.

PYRBAUM, m. i zamek w Palatynacie wyższym Bawaryi. Leży przy gran. Bisk. Aichstadzkiego. Udzielne państwa w Bawaryi Sultzburg, i Pyrbaum, r. 1740 po śmierci ostatniego ich pana Grafa Wolfstein obiał Dom Elek. Bawarki, na którego też r. 1768. część spadła dziedziczna podług ugody.

PYRENEYSKIE góry, *Pirenei*, u Fr. *Pyrénées*, jest pasmo gór wiel. które oddzielaia Franc. od Hiszp. i rozciągaia się od morza śródziemnego do Oceanu wzdłuż na mil 85. Podług różności miejsc i okolicznych kraiow różne biorą nazwiska. Góry te okryte są lasami, pełne żrzodeł, które w górnych swych spadkach piękne formują kaskady. Trakt przez nie z Pampelony do Bayonny, daie widzieć niemało na nich zamieszkałych wsi i miasteczek. Sieia na nich pszenicy naywięcej Turackiej i wszelkie iarzyiny, które się tu bardzo dobrze udają. Na tychże górach rodzą się zachwalone wina Nowarkie.

PYRITZ, m. w Pomeranii dalszej, w gruncie bardzo żyznym, i okolicy sławney pszenicy obfitością leżące, o m. 6 na połd. ku w. od

Szczecina.

PYRMONT, *Petri Mons*, fl. zamek, i Hr. Niem. będące blisko Wezery, i graniczące z Bisk. Paderborneńskim, w Cyr. Westfalskim. Dom Grafov Waldeck posiada to Hr. prawie całe, reżitę zaś Biskup. Paderborafski, który obeymie wszystko, ieżliby niestało z Grafov Waldeck dzieżdicow płci męzkiej. Zamek mocny Pyrmont leży nad Emmerą, o m. 4 na półn. ku z. od Hamelen. w poblizkości znajduje się zachwalone wody mineralne.

PYRN, ob. Pirna.

PYSCH, Pista, rzeka Pruska, wypływa z jez. Warding, płynie pod Jansbork, wpada do Narwy.

PYSKOWICE, Peisch Kretscham, m. Szląskie, w Xstwie Opolskim, nad rz. Kludnicą, należą do Krola Prus.

PYSZACKIE stwo, w Woi. Witebskim, w pow. Orszańskim płaci kwar. zł. 482.

PYSZNO, m. w Woi. Połockim, na pogran. Woi. Miuskiego, mające wielu Żydow, o m. 3 na półn. ku w. od Berezyny.

PYZDRY, *Pistra*, dawne m. powiatowe w Woi. Gnieźnieńskim, z stwem, które płaci kwarty zł. 1861. i jest w posiadzi emfit. Łęczyckiego, a którego iurydykcyja grodowa nal. do Gnała Wietkopłkiego. R. 1331. spustofzone było od Krzyżakow. r. 1656. Karol Wrangel Gnat Szwedzki pod nim swe rozlokował woysko. Leży nad Wartą, o m. 11 od Kalisza.

Q

QUARANTE, wieś i Opac. Fr. w Diec. Narbonn. i o m. 3 od Narbonny. Zakonu S. Augustyna: Czynn dor. 2400. liw.

QUATRE-VALLÉES, mała kraina w Armaniaku, złożona z dolin Magnoc, Aure, Nefte, i Barole. Stany tej Wój

krainy zgromadzią się w *Castell-nau de Magnoac*, które iey jest miastem stol.

QUEAUX, m. Fr. w Pikta-wii, o m. 9 na półn. ku w. od Poir-tiers, 2 od Luslac.

QUEBECK, *Quebecum*, wiel. i piękne M. Amer. półn. stol. Kanady, z bezpiecznym brzegiem, dobrym portem, zamkiem, z fortyfikacyami i Bisk. od samego tylko Papieża dependującym. Jest rezydencyą Gubernatora Generalnego, poborcy, tudzież tu się odprawa Trybunał rady udzielney. Kilka tam domow zakonnych znajduje się. Dzieli się na wyższe i niż. miasto. Niższe leży nad rzeką Sgo Wawrzeńca, pod górą, na której wyższe jest położone. Położenie Kwebeku jest bardzo wygodne dla handlu. General *Phips* Angielczyk był przymuszony odstąpić od tego miasta r. 1690. po znaczney stracie. Anglicy opanowali go r. 1759. i zatrzymali przy sobie traktatem r. 1763. dl. 307. 47. sz. 46. 55.

QUEDLINBURG, *Quinti-linoburgum*, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, o m. 4 na połd. od Halberstadt, nad rz. Bodą, z Opac. Protostaunkim, którego Xieni jest Xiężną Imperii, pod protekcyą Elektora Brandeburskiego. Jest oyczyną Jana Gerarda. dl. 296. sz. 51. 58.

QUEENBORUG, m. Ang. w Kentshire posyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 15 na półn. ku w. od Londynu. dl. 18. 20. sz. 51. 12.

QUEEN'S COUNTY, albo *LE COMTE de la Reine*, Hr. Irlandyi w prow. Leinster, jest błotniste i zarosłe lasami. *Mariborug* albo *Queen'stown* jest tego Hr. M. stołeczny.

QUEEN'S TOWN, m. Irlandskie w prow. Leinster, stołecz. Hr. *de la Reine*, z tyt. Baronstwa, o m. 17 na połd. ku z. od Dublin. Posyła 2 Dep. na Parl.

QUEEN'S FERRY, M. Parlamentowe Szkockie. W prow. Lothian, nad Forthą, o m. 5 na półn. ku z. od Edimburgu. dl. 13. 35. sz. 56. 20.

QUELAINES, m. Fr. w *Anjou*, o m. 3 na półn. od *Chateau Gontier*.

QUENT, ob. Marquenterre.

QUENTIN, (S.) Opac. przyłączone do Kongregacyi Fr. przy *Beuavais*, fund. r. 1067. czyni do r. 9000. liw. *Yoes de Chartres* był iego pierwszym Przeorem, czyli Opatem w iedyństym wieku ob. Mont.

QUENTIN, (S) *Augusta Veromanduorum, oppidum Sancti Quintini*. Dawne, sławne, i bardzo mocne M. Fr. w Pikardyi stol. kraju Wermandońskiego. Kościół S. Kwintyna jest tu iednym z nappiękniejszych w Krolestwie. Był przedtym Katedralnym: lecz w szóstym wieku stolica Biskupia do Noyon przeniesiona była. Jest tam także Opac. Benedyk. pod imieniem S. *Quentin-en-l'Isle*, które czyni do r. 25000. liwr. M. to jest st. batalią r. 1557. po której szturmem przez Hiszp. było wzięte; i przez urodzenie Don Łukasza Achery i innych uczonych ludzi. Leży na wzgórkku nad Sommą, o m. 9 na połd. od Cambrais, 15 na połd. ku w. od Aras, 33. na półn. ku w. od Paryża. dl. 20. 57'. 23". sz. 49. 59'. 51".

QUENTIN, (S.) m. Fr. w Limosin, o m. 4 na połd. od *Con-talens*.

QUERCY, *Cardurcinus Pa-gus*, pow. Kadurski, we Fr. w Prow. Akwitanii, graniczący na półn. z Lemowiceńskim, na w. z *Rouergue*, i Auwergne, na połd. z wyż. Langwedokiem, na z. z Agineńskim i Perigordem. Dzielą *Quercy* na wyż. i niż. Był przyłą-czony do Korony pod Karlem V. Cahors jest iego M. S.

QUERFURT, *Querfurtum*, m. Niem. w Cyr. wyż. Saxoni.

Roletczne Hr. tegoż im. w Thuryngii, nal. do Elekt. Saskiego, ktorému nastąpiło było traktatem Westfalskim r. 1648 w zamian za Magdeburg. Leży na granicach Thuryngii, o *m.* 5 od Mansfeldu, 6 od Naumburgu. dł. 29. 52. sz. 51. 28.

QUERHOEN, ob. Montoire.

QUERIGUT, zamek który jest głównym miejscem w *Donzan*, o *m.* 11 na połd. ku w. od Pamiers, 12 na z. od Perpignan, 4 na połn. od Montlouis.

QUESNE Margrabstwo, ob. Bouchlet.

QUESNOY, *Casuetum*, albo *Quercetum*, m. mocne we Fr. w Hanonii, z starym zamkiem, klasztorem Retemelskim, Poczęcia, Wizytek i panien Miłosiernych, tudzież z Opac. panien, zakonu S. August. ktore czyni 10000 liw. Związkowi go wzięli r. 1712. Ale Fr. go tegoż r. odebrali. Leży na wielkiej równinie o *m.* 3 od *Valeuciennes*, 6 od *Cambrais*, 8 od Mons, 46 od Paryża. dł. 18. 17. sz. 14. 47.

QUESNOY, m. Fr. w Flandryi z tytułem Margrabstwa o *m.* 2 od Lille.

QUETEHOU, m. Normandfkie o *m.* 3 od Valogne.

QUETRENILLE, m. Fr. w Normandyi, w Dyecezyi i o *m.* 2 od *Contances*.

QUEVAUVILLIERS, m. w Pikardyi o *m.* 3 od Amiens.

QUEVILLY, m. Fr. w Normandyi nad Sekwaną o *m.* 1 od Rouen.

QUEYRAS, m. Fr. w Delphinacie o *m.* 4 od Mont-Dauphin, 5 od Briançon.

QUIANSI, ob. Kianfi.

QUIBO, wyspa morza połd. na brzegu prow. *Veragua* w nowey Hiszpanii. Mnóstwo tam małp, i bestyi dzikich znajduje się.

QUIBERON, połwyspa Bry-

tańska na połn i o *m.* 3 od Belle-Isle. Ta połwyspa dosyć ludna jest, lubo na *m.* 2 długa tylko, na ćwierć szeroka. Koniec iey ku połn: nie bardzo jest oddzielony od wysepki, co formuje małą cieśninę nazwaną *cieśnina Quiberon* od ktorey płynąć można kilka kanałami. Odnoga ta jest naylepsza przez swoje wygodne położenie w calej Europie. Anglicy wysiedli w Quiberon, r. 1746. Ale potym Xżę *Penthièvre* kazał wystawić zamek mocny w samym wejściu do połwyspy, który jest nazwany *Fort Penthièvre*.

QUIBOU, m. Normandfkie o *m.* 2 od *Saint Lo*.

QUIERS, albo *CHIERY*. *Cherium*, wielkie i mocne M. Włofkie w Piemencie. Nie masz we Włofzech miasta w ktorymby było więcej, iak tam szlachty. Leży na pagorku w gruncie bardzo miłym, otoczone polem okrytym winem i obfitującym w to wszystko cokolwiek do życia jest potrzebnego; na granicach *Montferratu*, o *m.* 3 od Turynu, 7 od *Carmagnole*. dł. 25. 25. sz. 44. 53.

QUIERZY, *Carisiacus* albo *Carisiacum*, miejsce w Dyecezyi Swessyoneńskiej przy *Oise* o *m.* 1 od Chauny. Sławne jest w Historyi Fr. przez przebywanie tam Krolow Fr. z drugiego pokolenia, ktorzy tam mieli swoy pałac, gdzie zgromadzali sie możniejsi panowie. Odprawiło się tu 5 koncyliow.

QUILLAF, m. Fr. w Langwedoku o *m.* 5 od Aletu, na brzegu zachodnim rz. *Aude*, z tyt. *Baronii*.

QUILLEBEUF, *Quillebovium*, m. w wyż. Normandyi w pow. *Roumois*. Było dosyć znaczne pod Ludwikiem XIII. ale potym iego mury i fortyfikacye były zruynowane. Leży nad *Sekwaną*, o *m.* 7 na w. od *Havre-de-Grace*, 3 od *Caudebec*, 11 od *Rou-*

en. dl. 18. 15. sz. 49. 30.

QUILMANSY. M. Afrykańskie na brzegu Zangwebarskim, w Krolestwie Melindskim, w uysciu rz. Kwilmanfy. Nal. do Portugalczykow. dl. 59. 55. sz. pold. 2.

QUILOA, Kwiloa, Krol. Afr. na brzegu Zangwebarskim, między Mozambikiem i Melindą, na wyspie Kwiloi. Jest tam M. i forteca tegoż im. kraj żyzny i obfitujący w to wszystko cokolwiek do życia jest potrzebnego. Portugalczycy go odkryli r. 1498, i przymusiłi Krola do placenia hołdu Krol. Portugalskiemu. dl. 58. 45. sz. pold. 20. 8.

QUIMBAIA, prow. Amer. pold. w Popayanie, ma m. 15. wzdłuż a 10 w szerz, rozciąga się od rz. Cauca do Andres. Tegoż im. jest góra ognista w tymże kraju.

QUIMPER-CORENTIN, ob. Kimper.

QUIMPERLAY, *Quimperleum*, m. Fr. w niż. Brytanii w Dyecezyi Kimperskiej, z Opac. Bened. z trzema parafiami, klasztorem Urtulinek, Kapucynow, Dominikanow pod im. Opac. Białego. Leży nad rzeczką Issotą, o m. 2 od morza, 3 od Port-Louis, 8 od Kemper, 115 od Paryża. dl. 11. 50. sz. 51. 53. ob Croix (S.)

QUINCAY, m. i Opac. Fr. fund. r. 654. o m. 1 od Poitiers; Zakonu S. Bened. czyni do r. 2500 liwr.

QUINCY, Opac. Fr. fund. r. 1133 w Dyecezyi Langreskiej, o m. 2 od Tonnerre, zakonu Cystersow, czyni do r. 2500 liwr.

QUINCY. m. Fr. w Brie o m. 2 od Meaux.

QUINGEY, albo QUIAGE, *Quingium*, m. Fr. w Franche-Comte, o m. 5 od Besançon w pow. Doleńskim. Leży nad Lnwą która wpada w Douy. Jest niedaleko ztamtąd grota sławna. dl. 25. 14. z. 4.

QUINQUE-ECCLÉSIE,

pięć kościołow, M. w Węgrzech niższych, z Bisk. pod Metropolią Strygońskiego, i zamkiem dawnym, w którym umarł Soliman II. Cesarz Turecki r. 1565. Opasowane było od wojsk Cesar. r. 1686, i przy nich zostało, jest o m. 30. na pold. od Budy, 10 od Dunaju. dl. 36. 35. sz. 46. 6.

QUINTIN, *Quintinum*, M. Fr. w Brytanii z tyt. Xstwa, erygowane r. 1691 dla Marszałka de Lorges, i pięknym zamkiem. Leży w dolinie, nad rz. Goy przy wielkim lesie tegoż im. o m. 3 od Saint-Brieux, 90 na z. od Paryża. dl. 14. 44. sz. 48. 26.

QUIR, nazwisko jednego krain Australnego, odkrytego r. 1606 przez Ferdynanda Quiros Hiszpana.

QUIRIEU, m. Fr. w niż. Delfinacie, w pow. *Viennots*, na wzgorku przy Rodanie o m. 7 na pold. od Lugdunu, dl. 23. sz. 45. 45.

QUISSAC, m. w Langwedoku, w Dyecezyi Nisimeńskiej, o m. 2 od Raure.

QUISTELLO, m. Włoskie w Xstwie Mantuańskim, na brzegu wschodnim Seccyi, o m. 11 pol. od iey uyscia do Padu; sławne jest przez potyczkę, która się tu odprawiła 15 Septembra r. 1734 inieędzy Cesarzkimi i Franc. wojskami. Marszałek Broglio był tam niespodzianie napadniony.

QUITO, *Quitoa*, Audyencya Krol. albo Wielkorządztwo w Amer. pold. w Peru. Ma m. 70 wzdłuż, a 30 w szerz. Graniczy na poln. z Popayanem, na pold. z Audyencya Limańską, na z. z morzem pold. na w. z kraiem Amaon-skim. Zamyka w sobie właściwie Quito, los Quixos i los Paçameres. Znajduie się w tym kraju złoto, krowy, owce, w obfitości, i owoce wszelkiego rodzaju. Za *Kassow* było to osobne Krolestwo. Quito jest w nim stołecznym mia-

stem. Jest to wielkie i mocne M. dożyć obronne, które ma Bisk. sufr. Limańskiego. Jest rezydencją Podskarbiego Krolewskiego, i innych Urzędników Audyencyi Krolewskiej. Leży na dolinie piądzystey i suchey, graniczy na półn. i z. z górami bardzo przepaścistemi. dł. 302. 15. sz. połd. 13. 17.

QUITRY powiat Fr. z tyt. Margrabstwa o m. 4 od Gisors.

QUIXOS (los) Quixi, prow. Amer. połd. w Peru; składa część Audyencyi Quito.

R

RAAB, lub JAWARYN, *Faurinum*, małe ale bardzo mocne m. w Węgrzech niższych, stol. Hrabstwa Jawaryńskiego, z zamkiem, Akademią i z Bisk. pod Metropolią Strygońskiego. Dobyli go byli Turcy pod Amuratem III, utraciwszy wprzod na 20000 ludzi, ale wkrótce odebrał go im w nocy Hrabia Palfi, i wszystkich znajdujących się tam Turków w pień wyciął. Leży nad zbiegiem rz. Raaby i Rabnicy, które niedaleko wpadają do Dunaju, o m. 13 na z. od Strygonia, 10 od Prezburga, 20 od Budy, 22 od Wiednia. dł. 35-40. sz. 47. 45.

RAARSA, wyspa na morzu Szkockim, jedna z Westernow, długa na m. 3, szeroka na milę; Lasy iey obfitują w mnostwo jeleni.

RABA, mała rzeka w Woi. Krakowskim, wypływa z granic z Stwa Spiskiego, płynie od połd. ku półn. popod Dobczyce, około Bochni, wpada niedaleko myścia Solnego do Wisły. Nad nią są też im. dobra.

RABASTEENS, *Rapistanum*, *Castrum Rabastense*, dawne m. Fr. w Langwedocyi wyż. w Dyec. Albeńskiej, z starym zamkiem bardzo nadruynowanym,

rownie iako i miasto. Jest nad rz. Tarną; o m. 6 na z. od Alby. dł. 19. 22. sz. 43. 50. Tegoż im. m. w pow. Bigorreńskim, o m. 4 na polr. od Tarbes.

RABAT, *Rabacha*, wielkie i piękne M. Afrykańskie, w prow. Tremesenie. w Krol. Fezańskim, z dobrym zamkiem i portem; Zdobią go przepyszne Meczety i piękne pałace. Leży nad uściem rz. Burregregi; Jakob Almazor był iego założycielem. dł. 11. 30. sz. 33. 40.

RABENAU, m. w Misnii, pod Meissen.

RABENSTEIN, m. Niem. w Austrii niż. w okolicy Wiener-Wald, o m. 4 na połd. od Satzu.

RABSZTYN, m. w Woi. Krakowskim z zamkiem, z Stwem placącym kwarty zł. 3389 które jest w emfiteuzie Mieczkowskich. Jest w pow. Krak. na półn. Olkusza. Poblizko leży góra tegoż im. bogata w kruszec.

RĄBCZYCE, Stwo w Woi. Sandomirskim, w pow. Pilznieńskim, kwarty placące zł. 6188.

RABERG, m. w Cyrkule Misnii, o m. 3 na półn. ku w. od Drezna.

RABODANGE, Margrabstwo w Normandyi, o m. 3 na połd. od Falezji.

RABY, ob. Gratów.

RACADOW, o m. 3 od Kalisza, gniazdo zgasłej familii Racadowskich.

RACHANIE, m. w Woi. Bełżkim, z pałacem i ogrodami pięknemi imienia Cetnerow, w miłym położeniu, od Tyszowic m. 3. Pod pan. Austr.

RACHOW, m. w Woi. Sandomirskim, nad Wisłą, o milę od Zawichostu

RACKHASBURG, lub RACKERSBURG, *Raclitanum*, *Racosburgum*, *Rachelburgum*, dawne i mocne m. w Styrii niż. Blizko miasta leży na rzece zalek i Ar-

senal. Pamiętne jest porażką Turków r. 1418. Leży na kępie oblanej rz. Muerą, o m. 9 na półd: ku w. od Grätzu, 40 od Wiednia. dl. 34. 28. sz. 46. 54.

RACIAŹ, *Raciensum*, m. pow. w Woi. Płockim z zamkiem, drzewem zabudowane, między błotami, niedaleko Niezaw. o m. 3 od Płocka. Powiat Raciążki ma Kafztelana, seymikuie z innemi pow. w Raciążu. Tegoż im. w Woi. Kujawskim.

RACIBORZ, *Ratiboria*, piękne m. Szląskie, stolica Xstwa Raciborskiego z zamkiem. Duńscy i Polacy od oblężenia odstąpić byli przymuszani r. 1627, dobyli go zaś Szwedzi r. 1633, i 1642. Leży nad Odrą, która tu nakładła bagna wylewa, w okolicy żyznej i obfitej w owoce, o m. 6 na półn. ku w. od Opawy, 14 od Opola, 57 na w. od Pragi, 8 od Jägerndorfu. dl. 35. 59. sz. 50. 14. Xstwo Raciborskie miało Xzją i uż tu swych, i uż też Piastów, i uż to Krolow Czeskich, i uż dom Austr. a teraz należy do Krola Pruskiego.

RACIBOROWICE, w Xięstwie Oświęcimskim, gniazdo Domu Raciborowskich.

RACŁAWICE, dobra w Krakowskim, blisko Nowej góry.

RACONI, Rakonia, m. Włoskie bardzo ludne w Xstwie Piemontem; jest w gruntach urodzajnych, i w położeniu wesołym, o m. 4 na półn: ku w. od Saluzzy nad Graną i Makrą. dl. 25. 15. sz. 44. 36.

RACZA, w Woi. Witebskim w pow. Orszańskim dobra obszerne między wodami, a milę od Odrucza.

RĄCZA, w Woi. Mazowieckim.

RACZKOW, m. w Woi. Kaliszkim.

RADANTZ, m. w Moldawii górnej, z Katedrą Bisk. Greckiego.

RADE, termin Fr. znaczy stawnisko okrętowe, czyli to miejsce na morzu nieco od brzegów, gdzie mogą rzucać kotwice okrętów i być bezpieczne od niektórych wiatrow.

RADEBURG, lub **RADEBERG**, m. w Cyrk. Misnii, nad Rederą, z zamkiem, wstawione wolnemi na bydło i zboże iarmarkami, o m. 2 na półn. od Drezn.

RADEGAST, wieś i grod w Xstwie Anhalt-Deßlau. Toż nazwisko jest rzeki w Xstwie Meklemburskim, która w dalszym biegu zowie się Stopenitz.

RADEGONDE, (S.) ob. Jard.

RADEN, *Radzyn*, m. Krolewskie w Woi. Chelmińskim, przedtym Stwo płacące kwar. zł. 5088, i miejsce łądów ziem: teraz Amt Pruski, zniszczone wojnami i ogniem. Ma zamek i mieszkańców pracowitych. Leży nad rz. od Grudziądza na półd: ku w. o m. 3.

RADICOFANI, *Radacofanum*, m. Włoskie, w Xstwie Toskańskim, w pow. Sienneńskim z zamkiem. Leży pod wysoką górą tegoż im. o m. 8 na półn. ku z. od Orwiety.

RADLICE, dobra niedaleko Kalisza, na których się pisze Radlickich familia.

RADLNO, pod Tarnowem, gniazdo Radlińskich.

RADŁOW, w Woi. Krakowskim, z kościołem pięknym, w którym się daie widzieć nadgrobek Maciejowskiego Arcybisk. Gniezn. Wielkie tu stawy założył Zbigniew Biskup Krak. a pałacem i ogrodami ozdobył Opaliński Marszałek W. Koron. Leży w milej równinie nad Dunajcem o m. 2 od Woynicza. dl. 40. sz. 53.

RADNA, m. Węgierskie w Cyrk. Zatyfzańskim, w Hr. Aradzki, należy do Xcia Modeny.

RADNOR, *Radnor*, m. An-

giel. w prow: Wallii, stoł. Radno-shiry, z tyt: Hrabstwa, naynie-płodniejszy ey krainy, w tey prow. Zawiera łanow ziemi 310000. Mia-sto wysła Deput na parl. a dru-giego Hrabstwo. Jest o m. 60 na półn. ku z. od Londynu. dł. 14. 28. sz. 52. 23.

RADOIFWICE, dobra w Inowrocławskim, od których Rado-iewscy się zwać zaczęli.

RADOLIN, m. w Poznań-skim, a teraz pod pan. Pruskim w Kreisamcie Nowodworskim, gniazdo sławnej rodziny Radolińskich. Leży blisko rz. Noteć, i m. Trzelanki.

RADOM, *Radomia*, znaczne M. powiatowe, w Woi. Sando-mirskim, z Stwem grad. które płaci kwarty zł. 1989. Pozostają znaki, iż było dawniej obmuro-wane. Zdobią go Kollegium i szko-ły Piarskie, kościół Bernar. Be-nedyktynek &c. Ma swe ziemstwo grad. i Kasztelanią. Dawniej try-bunałem Kommissyi woyskowej i skarbowey, a r. 1767 konfедера-cyą generalną tu ustanowioną pod łaską Radziwiłła i Brzostowskiego przy wsparciu Moskiewskim wsta-wione. R. 1656 wódz Szwedzki Afchenberg tu woyska Pol. poraził i miasto spustoszył. Leży nad rz. Mleczką, o m. 4 od Szydłowca, od Końskich 10, od War-ławy 14. dl. 39. 10 sz. 51. 15. Powiat Radomski ma swych Urzędników, seymikuie z Wdztwem. Leży w gruntach równych i urodzajnych, mających w wielu miey-scach rudy żelazne.

RADOMSKO, mierne m. po-wiatowe w Woi. Sieradzkim, z Stwem grad. które płaci kwarty zł. 1968, będącym w posiadaniu emfi-teutyeczney Rychłowskich. Przed-tym znaczne, i pamiętne ziazda-mi pod Jagiełłem, i przeniesie-niem tu Trybunału w czasie zara-zy Piotrkowskiej, teraz kilką ko-ściołami, i handlem wielkim ka-

czy jest zalecone. od Piotrkowa m. 5, od Wielunia 8.

RADOMYSL, m. w Woi. Wołyńskim, w pięknym i dobrym położeniu, nad rz. Czernikową, o m. 10 po niżey Zytomierza. Ztąd Dom Radomyślskich. Tegoż im. m. w Woi. Sandomirskim, pod pan. Austr. od Przecławiam. 2, od Dąbrowy 3. Zdobi go kla-sztor Augustynianow. Inne m. te-goż im w Woi. Lubelskim, z da-wnym kościołem.

RADOSZEWICE, dobra w Woi. Sieradzkim, dane z in-nemi wielą włóściami od Bolesła-wa Krzywoustego Giełkowi Cze-chowi, w nagrodę jego usług wo-iennych. Podzielona jego familia z czasem, od różnych tych dobr różne wzięła nazwiska.

RADOSZCZ, Krolewsczyzna. w Brzeskim Litt. płaci kwar-ty zł. 100.

RADOSZYCE, m. w Woi. Sandomirskim, Stwo podległe pra-wu dożywotniemu i emfiteuty-cznemu Małachowskiego Podkan-clerzego Koron. Dziś żelaza wy-dawaniem w dwóch piecach wiel-kich jednym we wsi zwanej Kro-lewiec, drugim w mieyscu zwa-nym *Antoninow*, od imienia An-toniny z Rzewuskich Małachowski Podkanclerzyny Koron. i fryszerkami *Malachow*, i *Łęcczen* wsta-wione. Miasto jest na trakcie po-cztowym, o m. 3 od Końskich, 4 od Małogoszcza. dł. 43. 6. sz. 52. 1.

RADOSZKOWICE, m. w Woi. Mińskim, z Stwem placą-cym kwarty zł. 3199. Miasto ma dawny zamek: sławne jest obo-zowaniem tu Zygmunta Augusta z licznym woyskiem r. 1658. Le-ży nad Wiazyną, o m. 3 od Kra-fnego Siela, 9 od Mińska.

RADOWELZA, m. w Au-stryi nad rz. Sawą, w Xstwie Ka-rynthii, dziedziczne rodziny Xzę-coy, blisko Rafmansdorf.

RADSTATT, m. w Arcybisk: Salisburkim, nad rz. Ens, która w pobliżności jego wypływa.

RADUN, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Lidzkim, od Lidy ku połn: na z. m. 5. Stwo Raduńskie płaci kwarty zł. 2510.

RADUNIA, *Rodaunus*, rz. w Prusiech, wypływa z pod Uchau, i łączy się z Motławą pod Gdańskiem. Gdańszczanie używają iey wod do warzenia piwa, lubo że dla różnych ścielkow, nie są czyste.

RADWANOWICE, dobra w Woi. Krakowskim gniazdo Radwanowskich.

RADWANKOW, dobra szlacheckie w Poznańskim, gran. z Brzeżą.

RADYMNO, m. w Woi. Ruskim, w ziemi Przemyskiej, a pod pan: Austr. w Cyrk. Samborskim, ma kilka kościołów, i domow murowanych. Żydzi handel prowadzą. Leży nad Sanem, o m. 2 od Jarosławia.

RADZANOW, m. w Woi. Płockim, drzewem zabudowane, z zamkiem starym na skale; Leży nad rz. Wskrą, między błotami, o m. 2 od Kacięża, 8 od Płocka. Było dziedzictwo Radzanowskich rodziny zgalley r. 1630.

RADZICE, Stwo w Woi. Sandomirskim, w pow. Opoczyńskim, placące kwarty zł. 1161 w posesyji emfiteutyeczney Małachowskiego Pod-Kancl: Koron.

RADZIECHOW, m. w Woi. a pod pan. Austr: w Cyrk Bełzkim od Stajanova około m. 2. od Buska. Zdobi go obszerny pałac. Należy do imienia Mierow.

RADZIEIOW, w powiatowe w Woi. Brzeskim Kujaw: feymikami Woiewodztwa Kujaw. i Inowrocławskiego wstawione, z Stwem płacącym kwarty zł. 625, przedtym zamkiem dobrym zaszczycone, dziś zdobią go kościoły piękne, rezydencya XX. Piarow, i niektore kamienice. Leży blisko jeziora, o milę od Kruszwi-

cy, 7 od Torunia, 8 od Gniezna, 10 od Łęczycy, 12 od Poznania, 24 od Warżawy.

RADZIEIOW, w Woi. Rawskim niedaleko Białej, dziedzictwo familii Radzieiowskich, z pałacem wspaniałym i pięknymi ogrodami. Tegoż im. dobra w Krak: o milę od uścia folnego.

RADZIEIOWICE, z zamkiem wieś w ziemi Sochaczewskiej, niedaleko Mszczonowa gniazdo familii Radzieiowskich.

RADZIEŁOW, w Woi. Mazowiec. od Wąsoszki o m. 4. Jest stol. powiatu w ziemi Wizkiej.

RADZIWIŁISZKI, m. w Woi. Trockim, w powiecie Upitkim, nad rz. Memlą przy gran. Semigalii, o m. 5 od Birza ku połn. na z. Tegoż im. w Xstwie Zmudzkiem od Sadowa m. 2.

RADZIWIŁŁOW, m. w Woi. Mińskim z zamkiem, fundowane od Xżąt im. tegoż, w pięknym położeniu, od Boryłowa ku w. o m. 5. Tegoż im. w Woi. Mściławskim pod pan. Rossyi, nad rz. Sozą, od Hieronymowa na połd. o m. 3. Inne w Woi. Wołyńskim przy lasach obszernych, o milę od Brodow, 2 od Leśniowa.

RADZYMIN, m. w ziemi Warszawskiej, pałacem, a obliwie ogrodem pięknym zaszczycony, o m. 3 od Warszawy. dl. 44. 8. sz. 53, 7.

RADZYN, m. w Woi. Lubelskim, sławne wspaniałym bardzo pałacem i ogrodem, w miłym położeniu, należące do imienia Potockich, o m. 4 od Łukowa.

RADZYN, ob. Raden.

RAGATZ, m. Szwajcarskie w pow. Sargańskim, nad rz. Tamina, niedaleko Renu.

RAGEMEHALA, m. Indyjskie w stanach Wiel. Mogolu, w Krol. Bengalskim, niedaleko Gangiesu. dl. 104. 15. sz. 23. 20.

RAGNET, lub RAGNIT, m. Pruskie nad Memelem, handlowne,

od Tylży ku w. na m. 2. dl. 43.8. sz. 53.8.

RAGUN, m. Niem. w Xstwie Anhalt-Deslau, na wyspie oblaney rz. Muldą. o m. 2 na połn. od Deslau.

RAGUSA, Ragusa, stolica Rzepltey Raguzińskiej, w Dalmacvi. Rząd iey jest Arystokratyczny uformowany nakształt Rzepltey Weneckiev, pro z że Xżg iey zowiący się Rektorem jest dwóch miesięcznytylko. M. nie jest ani biękneani znaczne, ledwie zawiera dufz na 6000. Ma swego Arcy-Bisk. Senat złożony z 60 olob, portobronny, i fortecę dobrą. Trzefieniem ziemi r. 1767 prawie pochłonięte zostalo. r. 1762. dla go astownych kłotni między szlachtą została Rzpłta bez rządzczy. Grunta iey są nieplodne; dostarczają im żywności Tureckie Proz. Poblížsze wyspy iey są urodzajne i ozdobione piękny patacami. Miasta straz odbywa gwardya Węgierska. Cudzoziemcow na noc w ofobnych zamkach katertach; niepozwalają szpad szlachcie nosić. W lecie bramy miasta na 3 godziny, a w zimie przez półtory tylko są otwarte. Leży nad morzem, o m. 24. na połn. ku z. od Skutary, 66 od Zary, 84 na w. od Belgradu, 44 na połn. od Brunduzim. dl. 36. sz. 42. 30. O m. 2 na pold. leży miasto dawne Ragusa, niegdys *Epidaurus*. Raguzińska Rzpłta, jest male państwo w Dalmacvi, panuje nad wyspa Agostą i Melodą, zostaje pod protekcją Cesarza Tureckiego, kromu płaci haraczu rocznie 25000. czerw. zł. to jest 150000. liwr. dla uwolnienia swych poddanych w Państwie Ottomańskim od wszelkich opłat. Także pod prot. Wenetow, którym płaci 10000. cekinow, czyli 110000 liwr. i Krola Neapolit. ktoremu na znak hořdu posyła co rok 12 sokolow. Ragusa jest M. S.

RAHODOSZCZ, w pow. Pińskim dobradożywotnie Orzeszkow gran. z Gnjewczycami, płacy kwar-

ty zł. 559.

RAIAPUR, *Raiapora*, m. Indyjskie w Krol. Wiazprnrskim, blisko brzegow Malabaru. Francuzi dom tu swoy mają. Mieszkańcow bogaci znaczny handel saletry, pieprzu i płocien. Leży nad rz. tegoż im. o m. 20. na połn. od Goy. dl. 91. 15. sz. 17.

RAJEWISZCZE, w Woi. Brzeskim Lit. na gran. z Chełm.

RAIN, *Raina*, piękne i mocne m. Niem. w Bawaryi nad Ahą przy zbiegu Donaia z Lechem, o m. 2 od Donawerty, 3 od Neuburga na z. dl. 28. 15. sz. 48. 44. Tegoż im. w Hr. Cylleykim z dobrym zamkiem nad Sawą, o m. 10 na z. od Cylleyu. dl. 33. 55. sz. 46. 14.

RAITENHASLACH, klasztor wiel. Cyterfow w Bawaryi, w Regencyi Burghauzeńskiej nad Saltzem, o m. 2 od Burckhausen.

RAKANCISZKI, Krolewiczyna w Woi. i pow. Wileńskim, płaci kwarty zł. 1406.

RAKAYCZÉ, two w Woi. Trockim, płaci kwarty zł. 571. empliiteufis Ur. Goreckiego.

RAKISZKI, w pow. Wilkomirskim, dobra dawniey lenne, a teraz dziedziczne Tyzenhauzow.

RAKONICK, *Raconicum*, Rakownik, m. Czeskie, stol. Cyr. Rakoneckiego nad rz. wpadającą do Mizy, jest Krolew. o m. 12 na z. od Pragi, 26 od Egry. dl. 31. 32. sz. 26.

RAKOW, *Racovia*, m. w Woi. Sandemirskim, wybudowane w miejscu pustym około r. 1180. od Sienińskiego Kasztelana Lwowkiego. ktore tak od raka herbu żony swy z domu Gnoieńskiej nazwał. Stało się potym st. siedliskiem Arryanow, i Socynianow, którzy tu swą mieli szkołę i Drukarnią, ale r. 1645. wypędzeni ztąd zostali. Katechizm Rakowski od niego ma nazwisko. Leży niedaleko Wisły na pold. Sandomierza. Teraz jest

zniszczone. dł. 43. 12. sz. 53.

RAKOW, m. w Woi. Mińskim, od Załawia, o m. 2 na pośd. Tegoż im. m. w Woi. Braclawskim.

RAKOSCH, Krośbach, lub Krebsbach, m. Węgier. w Cyrk. Saprońskim, nal. do Bisk. Raabeńskiego. Tegoż im. jest pole blisko Pestu leżące, fl. feymami Węgrow, i obieraniem Krolow.

RAMA, *Ramatha*, dawne M. Azyatyckie w Palestynie. Prowadzi handel galasem, senesem, i gumną Arabską, którą Arabowie zbierają w puszczach, i tu co tydzień przynoszą. Jest w równinie wesołej, ale w gruntach bardzo piaszczystych, m. 3 od Jassy, 8 na pośn. ku z. od Jerozolimy. dł. 52. 30. sz. 32. Jest inne blisko *Emaus*.

RAMADA, m. Ameryki połud. w Krol. nowej Grenady, w Wielkorządztwie S. Marty, pod górami Negą, o m. 40 na w. od S. Marty. dł. 308. 55. sz. 11. 10.

RAMANANCOR, Ramannankorckie wyspy są na morzu Indyjskim ku brzegom *de la Pechorie*, niedaleko kraiu Marawow. Ma wokoło na m. 9. Nieadaie się tu widzieć, iak kilka wii i jeden kościół. Grunta są bardzo piaszczyste dł. 97. 20. sz. 9. 25.

RAMATHALI, na pomorzu Malabarckim, o m. 6 na pośd od Mahy.

RAMBERT-LE-JOUG, (S.) Ś. *Ragnebereus*, *Occianum*, m. Fr. w pow. *Bugey*, z Opac. Bened. Leży pod górą Jura, gdzie się zowie *le Joug*, o m. 7 na pośn. ku z. od Bellay. dł. 23. 3. sz. 35. 53.

RAMBERT, (S.) m. Fr. w pow. Forez nad Ligierą, gdzie ta bydz żeglowną zaczyna; ma Kollegiatę, o m. 4 od Montbrison.

RAMBERVILLIERS, *Ramberwillenæ*, m. Fr. i Kasztel. w Lotaryngii; jest miejscem wiel. handlu dla krajiny *la Voge* na zboże. Leży nad *Mortagne*, o m. 6 od Epinal, 12 od Nancy, 82. od Paryża. dł. 24. 18. sz. 48. 20.

RAMBOUILLET, *Rambo-*

litum, m. wyspy Fr. w pow. *Harpoix*, z przepysznym zamkiem w którym umarł Franciszek I. r. 1547. i z tyt. Xstwa Parostwa. Należy do Xcia *de Pentheuvre*. Jest, o m. 10 na pośd. ku z. od Paryża., 4 od *Maintenon*.

RAMBURES, m. Fr. w Pi-kardyr, o miłę od Oisemont.

RAMERU, Opac. Bernar. nad *Aube*, blisko *Arcis*, o m. 6 od *Troyes* na pośn.

RAMILIES, *Ramilie*, wieś w Brabancy Austr. blisko źrzodła *Gheety*, o m. 4 na pośn. od *Namuru*, fl. batalią, którą tu wygrali *Marleborough* i *Auverkerque* nad Francuzami hetmanionemi od *Villeroi*, i Xcia Bawaryi d. 23. *Maja*, r. 1706.

RAMMELSBURG, niekkształtna góra w Xstwie *Wolfenbutel*, niedaleko od *Goslaru*, fl. przez swe szyby srebrne.

RAMMETS, lub **RAMEKES**, m. Holland. przy wniściu portu miasta *Middelburg*.

RAMPANO, nazwiśko portu i m. Grecyi w pow. *Brazzo di Maina*, w *Morei*; dł. 40. 52. sz. 36. 54.

RAMSLOW, dawne Opac. w Xstwie *Zelleńskim*, ktore się składa z 4 Kanon. i Dziekana, jest naz. *Zelli*.

RANCON, m. Fr. o m. 6 na pośn. od *Lemowiki*.

RANDAN, *Randanum*, m. Fr. w Arwernii niż. blisko *Alliery*, o miłę od *Aigueperse*. Sławny *Guesclin* przytym poległ mieście, r. 1380. Gubernator Ang. do iego grobu przyniósł mu klucze. Ma tyt. Xstwa.

RANDERSON, lub **RENDE**, dawne m. Duńskie w *Nort-Jutlandyi*, wstawione obfitym połowem łososiow. Leży nad *Gulwą*, o m. 6 na pośn. od *Archus*.

RANDA U, *Randowa*, rzeka w *Saxonii* wyż. ktora uchodzi do *Ukry*, a od ktorey zowią się *cyrkul* *Randowiki*, w ktorym jest *Sztetyń*.

RANGAMATI, m. Indyjskie w końcu państw W. Mogola. Idąc z Daki do Rangamaty w rzekach które przebywać trzeba, wiele znajduie się Krokodylow, co czyni tę drogę niebezpieczną sz. 27.

RANGRAID, m. Niem. w Xstwie Juliaceńskim nad rz. Worms, o m. 5 na pośn. ku z. od Juliaku.

RANKUSZKI, w pow. Upińskim, nad rz. Zwołą.

RANSTADT, (Alt) m. blisko Lutzen, ob. Alt-Ranstadt.

RANTZOW, Hr. w Xstwie Holzryńskim, przedane od Hrab. dziedzicznych Hr. Rewentlawskim. Jest o m. 6 na w. ku pośd. od Kielli.

RAOLKONDA, st. miejsce w Indyi w prow. Karratyce, w państwie Krola Wizapurkiego, o m. 50 od Golkondy, gdzie znajduje się bogate minery dyamentow. dt. 94. 35. sz. 14. 30.

RAON'etape, *Rado*, m. Fr. w Lotaryngii, w Hr. Salmeńskim nad zbiegiem Etapy z Meurthe, o m. 3 od S. Die, 7 od Lunewilu. dt. 24. 32. sz. 48. 26.

RAPA, lub **ROPPA**, rz. w Woiew. Krakowskim, wypływa z gór po za Gorlicą, płynie pod Biecz, wpada do Wisłoki przy Jasse. Ponnadrzeczni mieszkańcy zbierają pianę z tej rzeki, i sol z niej warzą.

RASNO, dobra w Bres. Lit. na gran. Podlasia. Tegoż im. Stwo w Mściślawskim, płaciło kwarty zł. 446.

RASZKOWA, m. w Woi. Braclaw. nad Dniestrem, zalecone iarmar. w dobrym położeniu, jest od Rybnicy powyżej, o m. 5 przytym m. uchodzi do Dniestru mała rz. tegoż im.

RATHKOMNEK, m. Irl. w Hr. Korkeńskim, deputuje na Parl.

RATHMANS DORF, m. Niem. w Karnioli wyż. nad lewym brzegiem rz. Sawy, m. 11, na pośn. ku z. od Laubachu.

RATHOATA, m. Irl. w Hr. Est-Meath, o m. 5 na pośd. ku z. od Molingary, deputuje na Parl.

RATINGEN, m. Niem. w Xstwie Bergenskim, o m. 3 na pośd.

nocku w. od Duffeldorpu.

RATISBONA, lub **REGENSBURG**, *Reginapolis*, Ratyzbona, dawne, wiel. bogate, piękne i mocne M. Niem. Cesarzkie i wolne w Bawaryi niż. z Bisk. pod Metropolią Salizburskiego, którego Biskup jest Xiążęciem Rzeszy Niem. i mieszka w Werth. Mieyscem jest seymow Niem. Ma bardzo piękne budowle, wspaniałe kościoły, i kilka Opactw męzkich i panieńskich. Przepyszny jest tu osobliwie ratusz, i w nim sala wiel. w ktorej odprawiają się seymy rzeszy Niem. Elektor Bawarski oblegał ją bez skutecznie r. 1705. Leży nad zbiegiem Naby, Regen i Dunaiu, które bardzo wygadzaią iey handlowi. Przedtym było stol. Bawaryi. Nad Dunajem leży tam most, który jest najmocniejszym i naylepszym z tych, które są natey rz. Ratyzbona została wyięta od prawa Kadukowego we Fr. r. 1770. Jest o m. 22 na pośd. ku w. od Norymbergi, 25 od Monachium, 25 od Aufzurga, 70 od Wiednia. dt. 29. 46. sz. 48. 56. Bisk. Ratyzbońskie jest najmnieyze ze wszystkich, zawarte w Bawaryi, rozległe po nad brzegami Renu, od w. do z. na m. 8. a na 2 od pośd. ku pośn. Werth jest iego miastem pryncypalnym Założone było od S. Bonifacego. Kapituła składa się z 24 Kanon. Biskup niema nic do rozkazywania w Ratyzbonie, procz iż w swym pałacu tam rządzić może. Jest Xięciem rzeszy Niem. posiada niektóre włości w Austryi, i nie jest szef. zadnego Arcy-Bisk.

RATONAU, forteca zbudowana na małej wyspce o milę od Marsylii, aby służyła za zastonę portowi Marsylskiemu, tak iak zamek.

RATOLFZELLE, *Ratolfscella*, Ratolfscella, mocne m. Niemiec. w Szwabii Austr. nad jeziorem Zeli. w Ladgrafstwie Nelleuburskim, o m. 6 na pośn. od Dutlingi.

RATNO, m. w ziemi Chelmskiej stwo placące kwarty zł. 11676

w possessyi emfit. Platerow. Miasto jest dobrze drzewem zabudowane. Dawniej dobrymiało zamek, nad Prypeciem, z drugiej strony chłany rz. Turm; przytym za błota przyległe czyniły go obronnym. Leży m. 20 na półn ku w. od Chelma, 12 od Lubowli, 14 od Brześcia Litt.

RATSCHA, Racza, mieysce obronne w Węgrzech w Prow. Sklawonii, nad Sawą, która tu wpada do Dny.

RATSCHDORF, po Węg. Retse, Ratzdorf, m. Węgier niż. w Komitacie Prezburskim, zalecone przedniemi winami. Zaliczyca się wielą przywilejami.

RATZBURG, lub **RATZBURG**, *Ratiburgum*, dawne m. i Xstwo Niem. w cyrkułe Saxonii niż. z Bisk. suffr. Breneńskiego, które na dobra świeckie obrocone zostało. Zdobi go zamek. Dużczykowie oblegali go próżno r. 1603. Leży jak na wyspie na górze oblanej jeziozem, o m. 5 na połd. ku w. od Lubeki, 5 na półn. od Lawemburga. dł. 28. 33. sz. 53. 47. Xstwo Ratzburkie eiygowane z Biskup. mocą traktatu Westfalskiego r. 1648. Leży między Xstwem Lawenburg i Meklenburg-Schwerin, i dystryktem Lubeckim. Należy do panującego domu Xząt Meklenburg-Strelitz, a który przeto ma mieysce i głos na seymach rzeszy Niem. i w Cyr. Saxonii niż. Xstwo ma na m. 3 w okolo w kwadrat. Prócz wsi 70. zawiera, i kilku miast zjawiera niektóre dobra szlacheckie.

RATZBUR, m. w Cyr. Saxonii wyż. w dystrykcie Polzimskim, nad rz. Zarną.

RAWA, *Rava*, dawne, i znaczne M. S. Wdztwa Rawskiego, drewniane, ale dofyć ludne z starym zamkiem wystawionym od Kazimierza W. na wzgórze, w którym dawniej czwartą część dochodow z Krolewsczyzn, na utrzymanie pogranicznych żołnierzy,

Archivum Koronne i więźniow znaczniejszych chowano. W nim naturalny syn Karola Krola Szwedz. Banistius wódz woysk Gustawa Krola Szwedz. Streff, i Teuffel &c. Pruscy wodzowie więzieni byli. Ma szkoly liczne, Kollegiate, kościoły piękne osobliwie poświęconow, i Augustynianow, mieyscem jest seymikow i sądow, a dawniej r. 1562. Komissyi Starbowey Koron. Leży w błotach nad Rawą rzezką, która uchodzi do Bzury, od Łowicza m. 3 od Piotrkowa 8. od Wolborza 6. od Warszawy 13. dl. 37. 54. sz. 51. 50. Wdztwo Rawskie, prowincja Mazowitza w Wielkiej-Polszcze, graniczny z Sandomirskim, Łęczyskim, Brzeskim Kuj. Płockim i Mazowieckim Należało niegdyś d Xząt Mazowieckich, po których rodziny wygasły zostało przyłączone do Polski. Dzieli się na 3. ziemie Rawką, Gostyńską, i Sochaczewską. Podług Konstytucyi r. 1766. seymiki polskie każda ziemia odprawia u siebie, i obiera po 2 Posłow, Deputackie zaś i Gospodarskie miewają wlyztkie razem w Bolemowie, i kolejno z każdą ziemi po 2 wysła Deput. na Trybunał Koronny. Senatorow ma Wdę, i Kasztelanow 3. Rawskiego, Sochaczewskiego, i Gostyńskiego; stwo grod. Rawkie płaci kwarty 1189. podległe prawu Emfiteutyicznemu Lanckorońskiego. Herb Wdztwa jest orzeł czarny z literą R. na pierśiach; mundur zaś, i szupan białe, kontusz ponsowy z obfzlegami czarnemi, i guziki złote z literą R. W tym Woi. zawiera się Xstwo Łowickie.

RAWA, m. w Woi. Bełzkim, sł. bawieniem się tu przez 3 dni Piotra I. Cara Mosk. z Augustem II. Krolew Pol. r. 1698. a zaś 1716. mianą rozmową między Polami stanow skonfederowanych i Saskiem. Jest pod pan. Austr. od Potylic 0. mile, od Benza na połd. ku z.

m. 4. od Lwowa na pośn. 8. od Tomaszowa 4. od Zamościa 7.

RAWAMOLICZNA, m. w Woi. Rawskim, małe, nad rz. Rawą, ni. daleko miasta Rawy leżące.

RAUDNITZ, m. Czeskie, w Cyrkule Rakoneckim, nad Elbą, o m. 5 na pośn. od Slanicy, z zamkiem, w którym Xżęta Lobkowitzowie rezydować zwykli.

RAVELLO, *Rabellum*, m. Włoskie w Krol. Neapol. w Prynypacie bliż. z Bisk. przyłączonym do Skaleńskiego. Zbudowane było r. 1086. ozdobne jest wielą pięknymi domami, i wspaniałemi pałacami. Ma tytuł Xstwa. Jest o milę od morza, 4 na z. od Salerny, 1 od Skali, 8 od Neapolu. dl. 32. 12. fz. 40. 38.

RAVENNA, Rawenna, dawne i bardzo st. M. Włoskie w stanie Papieżkim, stoł. Romanii, z Arcy-Bisk. z 2 Akad. z kilka kolegiami, 4 Opac. i wiel. liczbą domow zakonnych. Miasto to tak dawniej st. dziśsiay mało jest ludne, i nikczemnie zabudowane. Wydało wielu bardzo ludzi st. w każdym rodzaju między innymi Sprentus, Piotr Thomaius, Rubeus, Hier. Faber, Hier. Malufelli, Piotr de Honeftis, i kilka Pap. ztąd byli rodem. Jest w gruntach żyznych, i w miłym położeniu, lubo w mieyscu nieco błotnistym, o m. 1 od morza nad rz. Montoną, która wiele innych w siebie zabiera, o m. 15 na pośd. ku w. od Ferrary, 15 na w. od Bononii, 23 od Florency 65 od Rzymu. dl. 19. 23. fz. 44. 25.

RAWENSBERG, *Ravensbergenfis Comitatus*, Hr. Niem. w Westfalii, gran. na pośn. z Bisk. Mindenskim i Osnabruckim, na w. z Lemgowią, na pośd. z Bisk. Paderbornskim, na z. z Monasterskim. Nazwisko bierze od zamku Rawensberg, który jest, o m. 8 na pośd. ku w. od Osnabruku. Należy do Krola Pruckiego, i przeto niema o-

sobnego głosu w Cyr. Westfalskim. Katolicy i Luteranie w rowney tam zostaią wolności, ale pierwsi w większey liczbie. Co do rządu zależy od regencyi Mindeńskiey.

RAWENSBURG, lub **RAWENSBERG**, *Ravensburgum*, wolne M. Cesarfkie w Szwabii w Algowii, położone w dolinie nad rz. Schutz. Za miastem jest zamek na wzgórcu, który nal. do domu Austr. Mieszkańcy od prawa Kadukowego wyjęci są we Fr. r. 1775. katolicy i Luteranie jedneż mają prawa, i w rowney liczbie na magistraty wybierani bywaią. Do m. nal. dobra Schmalek. Rawensburg jest, o m. 4 na pośn. od Buchorn, 6 od Lindau. dl. 27. 21. fz. 47. 44.

RAWENSTEIN, *Ravensteinum*, m. i Hr. w Brabancyi, z dawnym i mocnym zamkiem. Należy do Elektora Palatyna przez sukcesyą Juliacką, ale Hol. mają moc trzymać w nim swoy garnizon. Jest nad lewym brzegiem Mozy na pograniczu Geldryi, o m. 4 od Nimegi, 6 od *Bois-le-Duc*. dl. 23. 10. fz. 21. 50.

RAWERSBERG, Opac. Bernar. w Wattenie.

RAWICZ, znaczne m. w Woi. Poznańskim, porządne, regularnie zabudowane, tak iż w iednym otworzonym stoiąc mieyscu wszystkie 4 bramy miasta widzieć można. Otoczone jest wałem tylko dla kształtu; mieszkańcow ma nawięcey Luteranow Niemcow, którzy znaczne sukienne utrzymują fabryki, i z handlu sukien na Polskę, Szląsk, Czechy i Prusy bogacą się. Przy nim Karol XII. r. 1704. obozował. Leży na pograniczu Szląskim, m, 4 od Lefzna, od Poznania ku pośd. m. 13.

RAWICA, dzierzawa Krol. w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim. płaci kwarty zł. 319.

RAVIERES, *Rabariae*, m. Fr. w Szampanii, na schyłku góry nad rz. *Armançon* leżące, o milę

od *Ancy-le-Franc*, 6 od *Tonnerre*, 42. od *Paryża*.

RAUMO, *Ramoa*, m. Szwedzkie w Finlandyi. pośn. nad brzegiem Golfu Botnickiego, przy uściu małej rz. o m. 10 na pold. od *Biorneburga*.

RAUSCHENBERG, *Rauschenburgum*, dawne m. Niem. w Landgrafstwie Heffekasselskim, w Hr. *Zigenhein*. W okolicy znajduje się zamek piękny.

RAUTENBERG, w Prusiech w Cyrkule Tapiewskim, dobra Hr. *Kayserlingow* familii. nad rz. *Gilga*.

RAY Maryi, ob. *Paradyz*.

RAYBROD, dobra szlach. w *Krak.* blisko *Lipnicy*.

RAYGORODOK, m. Mosk. w Wielkorządziwie Azowskim, prowincyi *Bachmuiskiej*.

RAYGROD, m. drewniane w *Woi. Podlaskim*, z swem placącym kwarty zł. 1298. w p. flesyli emfit. *Rylzewskiego* wadaney r. 1775. M. jest dość ludne. Po *Głińskim* zbiegłym do Moskwy, do którego należało, oddała go Rzpłta w dziedziństwo *Mikołajowi Radziwiłłowi* Podczaszemu *Litt.* r. 1509. w nadgródzie jego mężtwa. Ktore po zewściu linii *Xząt Radziwiłłow* na *Goniądzu* i *Medelach*, wrocilo się do *Korony*. Leży blisko granic *Pruskich*, niedaleko rz. *Lyki*, w miejscu bagnistym, od *Goniądza* m. 5. od *Augustowa* 4.

RAYGRODEK, m. w *Woi. Wołyńskim* w pięknym położeniu na trakcie od *Berdyczowa* m. 2.

RAZALGATA, Kap w *Arabii* szczęśliwej najbliższej wschodu leżącej. dł. 75. 35. sz. 22. 12.

RAZAT, Kap, *Afr.* w puszczy *Barce*.

RAZZE, ob. *Limoux*.

RE, *Radis*, wyspa na *Oceanie* ku brzegom zachodnim *Francyi*, o m. 3 od *Rochelle*; długa jest na m. 4. szer. 2. Obfituje najwięcej w sól i wino. Jest osiadła i w bardzo wy-

godnym położeniu dla handlu. Są na niej 4 fortece, ktre są: miasto z *Cyfadellą*, *S. Marcin*, forteca *de la Prée*, *Sanblanceaux*, i *Mortuoy*; Opac. także *Cyfter*. czyniące 7000 liwr. przyłączone do *Xięży Oratorii* *Paryzkich*. *Nal.* do *Fr.* dł. 16. 8. sz. 46 15.

READING, *Pontes*, *Radinga*, m. *Ang.* w *Berkshirze*, nad zbiegiem *Tamizy* z *Kennetem*, o m. 15 na pośn. ku z. od *Londynu*. Wyśła z *Dep.* na *Parl.* dł. 16. 44. sz. 51. 26.

REALEIO, ob. *Rialexa*.

REALMONT, *Regalismsons*, m. *Fr.* w *Langwedocyi* wyż. stół. *Probstwa* swego, o m. 4 na pold. od *Alby*.

RELVILLE, *Regalis villa*, m. *Fr.* w pow. *Kadurskim*, nad rz. *Aveirou*, o m. 2 na pośn. od *Montauban*.

REAMA, *Raphearma*, m. decyć znaczne w *Arabii* szczęśliwej w *Krol. Hadramuiskim*. Poblisko leży zamek mocny. Jest w okolicy żyźney i wilawioney baranami, których ogony ważą do 40 funtow. Mieszkańcy są zdrowi dla czystości powietrza.

REAU, (la) Opac. *August.* w *Piktawii* na pograniczu *Marchii*, czyni 2800. liwr.

REAULE, Opac. *Bened.* czyniące 2000. liwr. o milę na pośn. od *Leskary* w *Fr.* ktorego dochody r. 1770. oddane są *Seminarium Leskarfkiemu*.

REAMONT, w *Delfinacie*; *Reaumur*, o m. 7 na pośn. od *Fontenay*; *Reaux*, w *Santonii*, są m. *Fr.* nieczym nieznaczne.

REBAIS, lub *REBETZ*, *Rebecum*, m. *Fr.* w pow. *Brie*, o m. 2 na w. od *Couloumiers*, z Opac. *Bened.* czyniącym 7000. liwr.

REBEC, mały plac w *Xstwie* *Medyolańskim*, i niedaleko *Medyolanu*, gdzie *Boniwet* odparty, a *Kawaler Bayard* w ucieczce r. 1524. zabit został.

REBNIK, lub **REMNIK**, m. Wołoskie nad Alutą, fl. rezydencyą Biskupa.

RECCANATI, *Recinetum*, Rekanata, bogate M. Wołoskie w Marchii Ankonitaukiey, ktorego Bisk. przeniesione zostały do Lorety. Sławne jest wielkimi iarmarkami. Leży na górze, która bardzo piękny czyni prospekt, blisko *Mufone*, o m. 5 na półd. od Ankony, 2 od Lorety, 4 od Rzymu. dl. 31 4. sz. 43. 26.

RECHBERG, Hr. wolne i bezśrednie w Szwabii, blisko granic Wirtemberskich, między rz. Filtz i Rems, o m. 10 na w. od Eslingi. Hr. rozciąga się wzdłuż na m. 4. Dom Rechbergow iedenże jest co i Papenheimow, inna tylko dzielnica. Tuż zamek na górze Hohen-Rechberg.

RECHENBERG, m. Niem. z zamkiem w Margr. Misuit, w Cyr. Ertzgeburskim, nad Muldą, o m. 9 na półd. od Drezna.

RECHLINGHAUSEN, m. i Hr. Niem. nal. do Arcy-Bisk. Kołońskiego, z dobrą cytafellą i Kapitulą Szlachetnych Panien. Sławna jest wygraną Hanoweranow otrzymaną nad Fr. r. 1762. Jest nad Lippą, o m. 8 na z. od Hamu, 10 na w. od Weselu. dl. 24. 55. sz. 51. 35 Hr. leży między Bisk. Monasterskim, Xstwem Kliwii, i Hr. Marchii. Zowie się Hr. Wastenskim, lub Fasteńskim.

RECK, Baronia w Westfalii, w Hr. Marchii.

RECKENITZ, rz. w Xstwie Pomorskim.

RECKHEIM, lub **RECKLEN**, Hr. wolne między Xstwem Juliańskim, i Leodyjskim, niedaleko Mastrychtu, w Cyr. Westfalii, nad Mozą, należy do Hr. Alpremont.

RECLUS, Opac. w Szampanii, czyni 3500. liwr. w Diec. Troyes.

RECONFORT, Opac. Bern. o m. 4 od Clamecy.

REDEMPTIE, dobra blisko Mastrychtu w Bisk. Leodyjskim, tak nazwane, iż r. 1632. ktorego się dostały pod pan. generalnych stanow Holl. opłaciły się pewną roczną summą od wszelkich podatkow. Są to 6 wsi w Hr. Wroenhoweńskim.

REDON, *Roto*, m. Fr. w Brytanii niż. z Opac. Bened. czyniącym 11000. liwr. Czyni one wstęp handlowi miasta Rennes. Jest nad *Vilaine*, o m. 11 na w. od Vannes, 9 od Paryża. dl. 15. 34. sz. 47. 39.

REDONDELA, małe ale bogate m. Hiszp. w Galicyi z dobrym zamkiem. Anglicy złupili go r. 1702. Leży wgłąb małego Gelfu, o m. 6 na półd. od Pontewerdy. Na brzegach poławiają się obficie sardele. Ma port mały. dl. 9. 20. sz. 42. 6.

REDONDO, *Retona*, m. Portug. w prow. Beirze, z tyt. Hr. i mocnym zamkiem. Zalecone jest dobrą fabryką sukien. Wybudowane było r. 1312. Leży przy uysciu rz. Mondego, o m. 7 na półd. ku z. od Konimbyki. dl. 9. 35. sz. 39. 57.

REDWITZ, m. Czeskie, w dystrykcie Egerckim.

REES, *Reesum*, Reza, dosyć znaczne i bardzo mocne M. Niem. w Cyr. Westfalskim w Xstwie Kliwii, należy do Krola Prus. Wzięte było od Hiszp. r. 1598. Hollend. opanowali go r. 1614. i Vice-Comes Turenniusz r. 1678. Leży między Kliwią i Wezerą nad prawym brzegiem Renu, nad którym stoi tu forteca, za naywiększą miastu służąca obronę, o m. 5 na półd. ku w. od Kliwii, 6 od Weselu. dl. 24. 2. sz. 51. 45. ob. Rens.

REFUGE, (le) Opac. Bern. blisko Athy.

REFUVILLE, ob. Rufuveille.

REGA, rz. w Pomeranii Brandeburskiej, wpadająca do morza, a która służy za granicę nowey Marchii Brandeburskiej.

REGEN, *Regna*, m. Węgier. w Hr. Thoreburskim.

REGENNES, piękny pałac rozrywki Biskupa Autziodoreńskiego we Fr. m. 2 od *Auxerre*.

REGENSBERG, piękne m. Szwajcarskie z grodem w Kantonie Zurych, obronne mocnym zamkiem, leży na górze, która jest ciągiem góry Jura. Daie się tu widzieć w skałe wykopana studnia głęboka 36 łazni.

REGENSBURG, ob. Ratisbona.

REGENSTAUF, m. Niem. w nowym Pałatynie Bawaryi, nad rz. Regen, o m. 3 na połn. od Ratisbony. Zowie się też Stauff-Ehrenfels.

REGENSWALDE, m. Niemiec. w Pomeranii Brandebur. nad rz. Rega, o m. 10 na połn. ku w. od Kaminu.

REGGIO, *Regium Julii*, dawne i dołyć znaczne M. Wło. w Krol. Neapol. w Kalabrii dalszey z Arcy-Bisk. do którego metropolii 10 Bisk. nal. Sławne jest fabryką wełny rybiey, *lana sicca*. Ryba która ją wydaie, jest pewny rodzaj ostryg. Leży na końcu góry Apenninu, przy Faro di M. Sina, o m. 5 na połd. ku w. od Messyny, 80 od Neapolu. dl. 35.38 łz. 38.6. Zowie się Regio w Kalabrii, dla różnicy od następnącego r. 1783. trzęsieniem ziemi zruynowane.

REGGIO, *Regium Lepidum*, dawne, piękne i mocne M. Wło. w Xstwie Modeńskim, trol. Xstwa Reggio, obronne dobrą Cytadellą, z Bisk. pod Metropolią Bononńskiego, założonyu r. 450. W Katedrze daią się widzieć malowania najsławniejszych malarzow, a w rynku dawna statua Brennula, wodza Gallow. Francuzi osadzili tu swoy garnizon r. 1702. a Xżę Eugeni dobył go 1706. Krol. zaś Sardyński 1742. Jest ludne i ozdobne pięknymi ulicami. Oyczyną jest fl. Poety Ludw. Arvolta. Ziedney strony od połn. ma górę Apennin, z drugiey wesole i żywe równiny, o m. 6 od

Modeny, 6 na połd. ku w. od Parmy, 33. od Medyolanu. dl. 28.12. sz. 44. 43. Xstwo Reggieńskie graniczy na z. z Xstwem Modeńskim, i nal. do Xcia Modeńskiego, procz Mirgr. *S. Martino d' est*, które należy do Xcia tegoż domu.

REGLISE, m. w Pikardyi nie daleko Peronn.

REGOW, w Lubelskim, niedaleko Kizimierza.

REGNOW, w Woi. R. wskim Krolewstwie płać. kwarty zł. 688. Leży blisko Nowego Dworu.

REGNY, ob. Rigny.

RECHELSBERG, ob. Reigelsberg.

REICHEMBERG, zamek nal. Renem blisko S. Gower, w Hr. Katzenellenbogen. Nal. do Xcia Hesse-Reinfelkiego.

REICHENAU, lub **RICHE-NAU**, *Anzia dives*, mała wyspa oblana jeziorom Zeleńskim, które łączy się z jez. Konstancyeńskim, z si. i bogatym Opac. przyłączonym na zawsze do Bisk. Konstancyeńskiego w r. 1540 Celarz Karol otyłym zwany zmarły r. 883. tu był pochowany. Opat dependnie bezsrzednie od Rzetz. Niem. ale niema mieysca na seymach Niem. między Pralatami Szwabii.

REICHENBACH, m. Niemiec. w Voigtlandyi, o m. 4 na połd. od *Zwickau*, Nal. do Elekt. Saxonii i handel wiel. w luknach prowadzi. Tegoż im. m. szlacheckie w Szląsku w Xstwie Lignickim, nad rz. Reichenbach, o m. 6 na połd. ku w. od Szwidnicy. Wzięte było od woysk Cesar. r. 1613. i mieszkancy wszyscy w pień wycięci zostali. Sławne jest znaczym haudlem piocien.

REICHENBERG, w Czechach w Cyr. Bolestawskim, fl. fabryką sukien i walną rozprawą woysk Austr. i Pruskich r. 1757. Jest o m. 9 na połn. od Bolestawa Inne jest w Frankonii tego im. w Hr. Erpachkim, i o m. 4 od Erpachu.

REICHENHAL, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad brzegiem Sali, o m. 3 od Salisburga, wstawione jest przez swe źródło wody słoney.

REICHENSSEE, w Szwaycarach, nal. do miasta Lucerny. nad jez. tegoż im. inaczej Baldek zwanym.

REICHENSTEIN, m. Śląskie, o m. 2 na w. od Glatzu, ft. szczytami frebrnymi znajdującymi się w okolicy, w których i złoto się znajduje. dl. 21. sz. 50. 25.

REICHENSTEIN, dobra w Westfalii będące w okolicy Puderbachu, z zamkiem tegoż im. mającym w bliskości górę miedzianą; Należą do domu Hr. Nesselrod, którzy w kolegium Hr. Westfalskich mieyście i głos mają. Tegoż im. majątność w szwabii należąca do Opac. Zwifalten.

REICHENWEYER, lub **RIQUEVILLE**, m. w Alfacyi z zamkiem, o m. 3 na półn. ku z. od Kolmaru, 3/4 na pold. ku z. od Schelestadu. Zachwalone jego są bardzo dobre winnice. Nal. do Xcia Montbelliard, jako lenność Franc.

REICHERSBERG, m. Niemiec. w Bawaryi, nad Inną, o m. 3 na pold. od Passawy.

REICHSHOFEN, m. Fr. w Alfacyi niżej z zamkiem, o m. 3 od Haguenau. Pfaltzgraaf opanował go r. 1633.

REICHWALD, Las wielki w Westfalii, który się aż do Nimegi rozciąga.

REIFF, *Ripa*, po Wło. *Riva*, m. w Bisk. Trydentskim nad Gardsee, obronne mocnym zamkiem.

REIFFENSTEIN, Opac. Niem. Cysterfow w Arcy-Biskup. Mogunckim, którego Opat jest Prymałem stanow Eichfeldzkich.

REIFFERSCHIED, m. Niem. i Hr. w Cyr. Renu niżej. w dystrykcie Eisselskim, z zamkiem, o m. 10 na pold. od Juliaku.

REIGELSPERG, lub **REIHELSPERG**, m. Niem. i Hr. leżą-

ce między miastami Wurtzburckiem i Aubi Rottingen, dependnie od Wurtzburga, lubo Grafowie *de Schinborn* na nim się piszą, i za niego mieylce na obradach mają. Nazwisko ma od zamku na górze tegoż im.

REILLANE, m. Fr. w Prowancyi z tyt. Vice Hr. o m. 3 od *Forcalquier*.

REIMS, ob. Remy.

REIN, bogaty kiaszton Cyster. w Styryi nie daleko Gratzu.

REINE, (St.) & *Alife*, m. Fr. w Burgundyi, w pow. Auxois, od Semuru, m. 4 na w. Leży na górze. Sławne jest pielgrzymkami, i wodami mineralnymi.

REINECK, ob. Rienek.

REINECK, *Reinecum*, m. w Hr. Glatzeńskim, ft. kwaśnymi wodami mineral. bardzo zachwalone, obtoczone zewład górami.

REINFREU, *Reinfroana*, m. Parlamentowe w Szkoicy, ft. baronii tegoż im. deputacie 1. na Parl. Leży nad Klidą, o m. 3 od Glaszkowa, 22 na z. od Edyburga. dl. 1. 25. sz. 56. 20.

REINEN, m. Niem. w Bisk. Monasterskim nad rz. Embs, tu czyniającą bydył spławną.

REINERZ, ob. Reineck w Glaceńskim Hr.

REINSBERG, m. Niem. w średniey Marchii Brandeburskiej, w Cyr. Rupińskim, osiadłe od Hugonotow tu zbiegłych z Fr. o m. 4 na półn. od Rupicu.

REINSTEN, lub **REGENSTEIN**, zamek Niem. i Hr. ktore przedtym swoich miało Hr. w Xięstwie Halbersztadzkiem, poczęści w górach Hartz. Zamek rozwalony został r. 1758. leżał nie daleko Blankenburga.

REIPERSWEILER, m. Fr. w Alfacyi wyż.

REIPOLZKIRCHEN, zamek w Cyr. Renu wyż. nad Hundruck, i Hr. ktorego trzy części nale. do Hr. Hillesheim, mających przeto

głos na seymach Cyrkularnych, a czwarta do Hr. Löwenhaupt i Manderscheid.

REISSOUSE, rz. w Bressyi wpada do Saone, o pół mili od Pont-Vaux poniżej.

REITLINGEN, ob Reutlingen.

REKAR, ob. S. Vit.

REKAWEK, czyli. Laffocin góra pod Krakowem za Wisłą, na ktorey dawny kościółek S. Benedykta stoi. W tej górze dawni pifarze Krakusa pochowanym bydź chcą.

REK SZOWICE, w pow. Profzowskim.

RELECQ, Opac. Fr. Cyfter. w Brytanii, czyni 11000. liwr. o m. 4 od Morlaix na półd.

RE MALARD, m. Fr. w *Perche*, m. 5 na w. od Mortagne.

REMDA, m. Niem. z zamkiem, w Xstwie Eitenachkim, nal. do Akad. Jeneńskiej.

REMILLI, m. Fr. w Szampanii nad Sekwaną, o m. 4 wyżej Nogent. ob. Rumili.

REMIGOLA, m. w Woiew. Trockim, w pow. Upitskim, na pograniczu Kowieńskiego nad rz. o m. 3 na półd. od Poniewieża.

REMIREMONT, *Romarić mons*, m. Fr. w Lotaryngii, w powiecie *Vosge*, z znaczną kupitułą Kanoniczek, które aby były przypuszczone czynią wywód szlacheństwa, a Xieni ich jest Xiężną Rzeszy Niem. Leży nad lewym brzegiem Mozelli pod górami Wozgieńskimi, o m. 17 od Nancy, 11 od Montbelliard, 22 od Belançon, 78 od Paryża. dl. 24. 22. sz. 48. 5.

REMISSA, lub REXSA, m. w Cyr. Saxonii wyż. z zamkiem rezydencyonalnym Hr. Schönburg, w Hr. Schönburkim.

REMO, (San) piękne m. portowe w państwie Genueskim, o m. 5 na w. od Monaco. Szturmowane było r. 1744. od Anglikow.

REMS, rz. w Szwabii, na źrzo-

dło w Xstwie Wirtemberskim, i w Cyr. Renu wpada do Renu. nad nią rozciąga się dolina *Reinsthal*.

REMY, (S.) m. Fr. nad Ligierą, o m. 6 poniżej Saumur Te-goż im. Opac. Bened. przy *Clairfontaine*. Inne w Diec. Sweslyoneńskiej przy *Villets-Cotets*. Inne w Rheims czyniące 32000. liwr. w którym chowaią ową Ampulkę z Nieba przez gołębicę z olejkiem przyslaną, którym przy Koronacyi Krolowie Fr. namazani bywaią. Także Opac. przv Sens.

REMY, (S.) *Fanum S. Remigii*, m. Fr. w Prowancyi, o m. 4 na półn. ku w. od Arelaty; oyczyżną jest Michała i Jana Nostrodamus. Inne m. sądowe w pow. Bellowaceńskim, o m. 4 od Klermontu. ob. Rheims.

RENAISON, m. Fr. o milę od Rouane.

REN, *Rhenus*, u Niem: *Rhein*, wielka rzeka Europeyska, która bierze początek z góry S. Gotarda, czyli Aduli, w kraju Gryzonow, a przerznawszy część Niemiec i Niderlandu na 2 się dzieli koryta przy *Wick-the-Duerstede*, z których jedno zachowuje imię Renu i topi swe wody w piaskach Oceanu poniżej Leydy, więkzce zaś zwane *Leck* uchodzi do Merwy, o m. 2 od Dordrechtu. Zegluga jego jest trudna z przyczyny wielu kęp na nim. Od rzeki tej biorą nazwisko 2 Cyrkuly Niem. *wyż. i niż. Renu*. Cyrkul Renu niż. czyli Elektoralny, zawiera Arcy-Bisk. Mogunckie, Trewirskie, i Kolońskie, i część Palatynatę, która nal. do Elektora Palatyna. Cyr. Renu wyż. zawiera Bisk. Bazyleyjskie, Strazburkie, Wormackie, Spireńskie, wiele Pań: które nal. do młodszych Xżat z domu Palatyńskiego, Landgrafstwo Hastyi, Hr. też i miasta wolne. Szlachta tych cyrkulow wyjęta jest od prawa Kadukowego we Fr. r. 1779.

RENATKY, m. Czeskie w

Cyrkule Bolesławskim, ś. śmiercią Tychona Brahe, o m. 4 na południe ku z. od Bolesława.

RENBAACH, Renberg &c. ob. Rheinbach Rheinbergate.

RENDSBOURG, *Rendsburgum*, mocne i wiel. M. Niem. w Xstwie Holztyńskim z obfzernym dystryktem, na pogran. Xstwa Slezwickiego, z zamkiem. Cesarzcy opanowali go r. 1627. Szwedzi zaś 1643. Nał. do Krola Duńskiego i oblane jest rz. Eyderą, o m. 5 na poid. ku w. od Slezwiku. dl. 27. 28. sz. 54. 30.

RENNE, m. Fr. o m. 6 na połu. od Mans.

RENNES, *Condate, Rhedones*, dawne, piękne, i znaczne M. Fr. stoł. Brytanii z Bisk. pod metropolią Tuoneńskim, z 2 Opac. i znakomitą Parlainen. ktorego tu pałac jest bardzo wspaniały, lubo nadwęrzony został pożarem r. 1720. Ma swe sądy, superintendencją i Wielkorządztwo 9 Pow. X. Turnemine Jezuita. w nim się urodził. Leży nad rz. *Vilaine*, która go na dwoie przerzyna, o m. 23 na połu. od Nantes, 44 od Tours, 17 od S. Malo. - 8 od Paryża. dl. 17. 58. sz. 48. 6.

RENS, lub REES, Renfa, m. Niem. w Arcy-Bisk. Kolońskim, nad Renem powyżey Koblentzu. Daje się w nim podziśdzień widzieć ś. plac, Tronem Krolewskim, czyli *Koenigsstuhl* zwany, na 9 kamiennych kolumnach wsparty, pod wyfokiem orzechowemi drzewami, na którym dawniey obierani i promulgowani byli Krolowie i Cesarze, tak iż gdy odgłosem trzby obranie obwieśczone zostało, wszyscy 4 Elektorowie Reńscy ogłoszenie owe slyszć mogli, każdy w swym kraju. Obywatele miasta Rens, micyśce to swym utrzymywać kosztem winni są w dobrym stanie, przez szacunek starożytności. ob. Rees.

RENTERIA, m. Hiszp. w Biskai. w pow. Gwipuskoj, w dolinie Oyarso, nad rz. Araxes

RENTI, *Rentica*, m. Fr. w Artezji z tyt. Margr. które jest pierwsze w tey Prow. ś. jest potyczką tu stoczoną r. 1554. d. 13 Września. Leży nad rz. Aa na gran. Pikardyi, o m. 5 na połu. ku z. od Aire, 4 od S. Omer, 12 od Atrebaty, 50 od Paryża. dl. 19. 45. sz. 50. 36.

REOLE, *Regula*, m. Fr. w pow. Bazadeńskim z Opac. Bened. czyniącym 3000. liwr. Ludwik XIV. przeniósł tu był na nieiaki czas Parl. Burdegański. Leży nad prawym brzegiem Garumny, o m. 8 od Basas. dl. 17. 35. sz. 44. 35. ob. Reaule.

REPPEN, forteca w nowey Marchii Brandeburskiej, w Cyrk. Sternberskim, od Sternberga, o m. 4 na z.

REPS, *Rupes*, po Węgier. Rochalorn, m. Siedmiogrodzkie, główne śwey okolicy w Altenlandyi.

REQUENA, Rekwena, obronne m. Hiszp. w Kastylii nowey, na pogran. Krol. Walencyi z zamkiem. Opanował go Lord Peterborough r. 1706. ale Xżę Aurelianus go odzyskał r. 1707. Leży nad rz. Olianną uchodzącą do Xukaty, o m. 17 na z. od Walencyi, 24 od Kuenzy, 52 na w. ku połu. od Madrytu. dl. 16. 40. sz. 39. 30.

RESCHT, *Rescha*, wiel. M. Perskie stoł. krajiny tego im. i całego Kilanu. Żywność tu wszelka jest bardzo tania. Okoliczne równiny żyzne, opasane górami, w śrzedku zarosłe drzewami owocowemi, rozciągał się znacznie w figurę krzyżową, wzdłuż morza Kaspickiego. dl. 08. 25. sz. 37. 28.

RESSEL, m. Pruskie w Warmii, u Niem. Roellef, z zamkiem, z szkołami i kollegium po-Jezuickim; ś. porażką Tatarow r. 1120 i poblizkim kościołem S. Lipki. Leży niedaleko jeziora Zain.

RESSONS, m. Fr. w Pikardyi, o m. 4 na połu. od Mandidier. Tegoż im. Opac. w Normandyi Nor-

bertanow czyni 2500. liwr. *m.* 3 od Chamont.

RESTIGNE, *m.* Fr. w Andegawij z zamkiem w kolicy *Sau-mur*.

RETFORD, *Retfordium*, *m.* Angiel. w Hr. Nottinghamskim, wysłała 2 Deputata Parl. o *m.* 55 na poln. od Londynu. dl. 16. 35. sz. 53. 16.

RETHEL, *Registelle*, dawne *M.* Fr. w Szampañii, stł. pow. Reteleńskiego, erygowane na tyt. Xłtwa r. 1663. pod im. *Bizartin*. We czasach wojny wzięte kilkakroć i odbierane bywało. Hiszp. dchylili go 1657. i utracili go tegoż r. zbici od Guala Plestis-Praslin. Znowu go wzięli 1673. LeTurenniusz i Ferté po 4 dniach szturmu do oddania go przymusili Hiszpanow. Leży na gorze przy rz. Aine, *m.* 8 na północ ku w. od Rhemes, 17 od Chalons, 12 od Sedanu, 42 od Paryża. dl. 22. 5. sz. 49. 25. Pow. Reteleński gran. na poln. z Niderlandem, na w. z pow. Klermontańskim, i Argonackim, na pold. z Loozensem, na z. z Laoneńskim. Obfitnie w lasy, kuźnie, luty, i dobre pastwe.

RETHEM, *m.* z grodem w Xłwie Zelluskim nad Allera, o *m.* 5 na w. od Hoye.

RETIMO, *Rithymna*, *m.* wyspy Kandyi, Biskupie z portem, obronne cytacllą, rezydencja Bafzy. Leży nad brzegiem poln. wyspy w bardzo miley okolicy, o *m.* 18 na z. od Kandyi. dl. 22. 20. sz. 35. 22

RETOW, *m.* powiatowe w Zmudzi, z siwem plac. kwar. 6328 będącym pod prawem emfitezy Ogińskiego. Leży w okolicy obfitey w lasy wiel. i dobre pastwiska nad rz. o *m.* 4 ku w. od Miednikow.

RETZ, *Rotiate*, powiat Fr. w Brytannii erygowany na Xłtwo Parostwor. 1581. dla Alberta de Gondi. Mieytcem jego pryncypalnym iest *Alashechon*.

REVEL, *Rebellum*, *m.* Fr. w Langwedocyi wyż. o *m.* 4 na poln. od S. Papoul. Wzięte było i ufortyfikowane od Kalwinistow, ale twierdze jego potym zburzone zostaly. dl. 19. 41. sz. 43. 30. Tegoż im. *m.* w Delfinacie, o *m.* 6 na pold. ku w. od Vienne.

REWEL, *Ruvalia*, po Mosk. *Koliwan*, wiel. mocne i bogate *M.* Mosk. w Inflantach. Stel. Estonii czyli Wielkorządztwa Rewelskiego, z dobrym portem, w którym część swey floty Imperatorowa trzyma i Bisk pod Metropolia Fyngskiego. R. 1570. wytrzymało wiel. oblężenie przeciw Magnusowi Xciu Holstytuńsk. R. 1577. przeciw Moskalom. Ma swe sądy, Gubernium, Luterskie kościoly dla Niemcow i Szwedow, a cerkwie dla Moskwy, także Gymnasium i na 10000. nieszkolców. Handel prowadzi wiel. Leży nad Gólf. m. Fiolandzkim częścią w miley fowninie, częścią na górze, na ktorey ma dobry zamek. Niedaleko miasta leży ogrod Imperatorowey, zwany Catharinenthal. Martinus Dawid ztąd był rodem, o *m.* 50 na poln. od Rygi, 40 od Narwy, tyleż od Abo, 13 od Petersburga. dl. 42. 42. sz. 40. 25.

REVERO, *m.* dolyć mocne w Xłwie Mantuańskim, nad Padem na przeciw Ostiglia, o *m.* 8 na połud. ku w. od Mantuy. 4 od Mirandoli. dl. 28. 54. sz. 44. 58.

REWENTLAU, Hr. w Xłstwie Slezwickim, w pow. Sunde-wit, przedtym lenność imienia Sandbergow.

REUGNE, *m.* Fr. w Turonii z tyt. Margr. i Kasztelanią Krol. w pow. Amboise.

REWIAIYCZE, mierne *m.* w Woi. Brzeskim Litt. z siwem plac. kwar. zł. 1043. w possessyi euifit. Niemcewiczow, gran. z Bakunami.

REWLE, Krolewsczyzna w Xłstwie Zmudzkiem, w pow. Releńskim.

REUILLI, *Rodolium*, m. Fr. w pow. Biturycyńskim nad rz. Arnon z szpitalem założonym niedawno, o m. 6 na z. od Bituryki, 3 od Issoudun.

REVIN, *Revinum*, m. Fr. nad Mozą na pograniczu Szampanii, o m. 4 na w. od Rocroi.

RFUSEN, Hr. udzielne w Niemczech w Voigtlandyi rozległe po nad Flisera i Saalą które zawiera Hr. Gera, Greitz, Schleitz, i Liebenstein. W nich licza 9 M. 3 m. 231 wsi, i 75 dobr szlacheckich. Oby azele są religii Luterskiej, Grafowie Reusseńcy *Comites Rutheni*, dzielą się na 2 linie młodszą i starszą, te zaś na 7 dzielnic, wszystkie Henrykami się zowią, tytułami posiadcy się różnią. Mają mieście i głos w Cyr. Saxonii wyż. Gera i Greitz są w tym Hr. pryncypalne M.

REUSZ, lub *Rüss*, rz. w Szwajcarach wypływająca z jeziora Lucernskiego i łącząca się z Emmentala.

REUT, rz. w Multanach wpada do Dunaju, płynie pod Orchey.

REUTLINGEN, albo *REITLINGEN*, *Reutlinga* piękne i wolne Cesar. M. Niem. w Cyr. Szwabii pod protekcją Xcía Wirtemberskiego. Landgraf Turynგი r. 1247. odstąpić od obłężenia jego był przyrzeczony. Leży nad rz. Fichtz blisko Nekry w pięknej równinie, o m. 4 na w. od Tubing., 7 od Stuttgartu. Powiat jego niema tylko same wsi, mieszkańcy są Luteranie.

REYGNY, m. Fr. w pow. Forez, o m. 3 na w. od Rouane.

REYNA, *Regina*, dawne M. Hiszp. w Andaluzyi w równinie z zamkiem położonym na górze w okolicy obfitej w liczne trzody i wina bardzo dobre. Alfons 9. zdobył je na Maurach r. 1185.

REZ, *Retza*, m. Niem. w Austrii nad rz. Tezą, o m. 4 na z. od Znaimu, w gruntach żywnych w do-

bre wina. Wzięte było i spustoszone od Czechow r. 1424. a od Mac. Korwina r. 1485.

REZAN, *Rezania*, dawne M. i Xstwo Mosk. zruynowane prawie całe było od Tatarow Krymskich r. 1568. ale nieco odnowione zostało. Jest Rezydencyą Arcybisk. o m. 62 na pold. ku w. od Moskwy, dt. 60. 1. sz. 54. 54.

REZUNS, zamek i wieś w Szwajcarach w Rzpłtev Gryzonow od którego mają nazwisko dobra należące do domu Aufr.

RHADE, m. w Hr. Marchii Łuzacyi i dobra mające swego osobnego Pana.

RHEBURG, m. Niem. z Grodem w okolicy Hannowerskiej nad Wezerą, o m. 4 na pold. od Niemburga.

RHEDA, m. Niem. w Hrab. Teklemburg, z zamkiem nad rz. Ems blisko Rietbergi w Westfalii, o m. 10 na w. od Münsteru.

RHEIMS, *Remi*, *Durocorturum*, Remy, M. Fr. w Szampanii stol. pow. Remeskie. jedno z najświetniejszych, najdawniejszych, i największych miast we Franc. Ma Arcybisk. który jest najpierwszym Xciem i Parem Francyi, Legatus Natus stolicy Rzymskiej, Prymasem Gallii Belgickiej, i ma prawo namaszczania Krola, którego Koronacja odprawia się w tym mieście. Ma także to M. sądy, Akademią, i 5 Opactw tak męskich jako i pańskich, z których najświetniejsze jest St. Renego, w którym chowają Ampulkę z olejem S. służącym do namaszczania Krolow, i w którym jest wspaniały grob tegoż Świętego Arcybiskupa. Dała się tu widzieć Brama tryumfalna, dzieło jeszcze Rzymskie, i nowo wystawiona statua Ludwika XV. kościół Katedralny założony jest w wieku 12. jest najdoskonalszym Gockiej Architektury dziełem, portateli osobliwie godny jest ciekawości. Jest oyczyzną Thierogo Rui-

nard i wielu innych wiel. ludzi. Leży w równinie otoczonej wzgórkami w dających przednie wina, nad rz. Vess, o m. 25 na połn. od Troyes, 34 od Paryża, 40 od Nancy, 10 od Chalons, 50 od Dijonu. dł. 21. 42. sz. 49. 14. ob. Notre Dame.

RHEIN, ob. Ren.

RHEIN, (S.) m. Pruskie w Sudawii, z zamkiem starym nad Reinsee.

RHEINAU, *Augsa Rheni*, m. w Szwajcarach w pow. Turgawii nad Renem między Schaffhauz i Eglisau, które do znajdującego się tu klasztoru Benedyktynów należy. Tegoż im. m. w Lotaryngii w Wielkorządztwie Elfas, Biskupa Strazburskiego, o m. 2 od Benfeldu.

RHEINBACH, m. Niem. w Arcy-Bisk. Kolońskim. Tamże *Rheinberg*, nad Renem dawniej m. bardzo obronnie wzięte było od Fr. r. 1684. osadzone ich garnizonem 1702. i fl. tychże wygraną nad Hannoverczykami 1760. Poddano się Królowi Prus. 1708. Jest od Kolonii o m. 16. tyleż od Geldryi.

RHEINE, m. w Westfalii w Bisk. Monasterkim nad rz. Embse tu zaczynającą być spławną.

RHEINECK, lub RHINECK, w Arcy-Bisk. Kolońskim, stol. Hr. i Burgrawstwa dawnego mającego na połn. Koblentz, a na z. Ren, ma zamek zruynowany a jest lennością bezszred. rzeszy Niem. dł. 25. sz. 50. 27 ob. Reineck. Tegoż im. m. w Szwajcarach w Turgawii stol. Rheintalu.

RHEINFELD, m. Niem. w Bryzgawii Austr. dawniej mocne, nad Renem, nad którym był tu niegdyś bardzo mocny na skale zamek, od którego Hr. nazwane jest, o półmili od m. zaczyna się okolica skalista zwana *Gewild* przez którą płynąc Ren, spada na dół z wielkim hukiem, nieprzełtaie jednak być spławnym.

RHEINFELS, forteca w Cyr. Renu wyż. w Hr. Katzenellenbogen leżąca na wysokiej skale przy S. Goar. w którym panujący dom Heflenkasselski trzyma garnizon. R. 1692. od Fr. bezskutecznie obłą.

RHEINSBURG, o milę od Leydy, był niegdyś klasztor panieński, teraz miejsce zgromadzeń Remonstrantów.

RHEINGAU, *Rengawia*, powiat w Arcy-Bisk. Mogonckim, którego M. główne Elfeld fl. dobrami winami.

RHEINGRAFENSTEIN, Rengrawia nazwisko Hrab. i dawnego domu, który posiada tak przed iako i za rzeką Sartą w Cyr. Renu wyż. Hr. Rheingrafenstein położone między Xstwem Biponckim i Elektorstwem Trewirskim, bogate w minery żywego srebra i żupy solne. Xstwo Salmeńskie, Hrab. Hochstrateńskie, Państwo Anholt &c. Rezydują w zamku górzystym nad Naho tegoż im.

RHEINHARDSWALD, m. w niż. Haslyi blisko Essy.

RHEINLAND, nazwisko, które się daie części Holandyi połd. rozciągającej się nad dwoma brzegami Renu, w której Leida jest M. S.

RHEINMAGEN, ob. Rimagen.

RHEINMARCK, wyspa obłana Renem nieco powyżej Bristaku.

RHEINTHAL, dolina w Szwajcar. rozciągająca się wzdłuż Renu na m. 6 od Baronii Saskiej aż do jeziora Konstancyeńskiego. Grunta iey zachwalone są urodzajnością wielką, obołwie obfitością win dobrych. Nał. do 9 Kantonow, to jest 8 dawnych, i nowego Appenzel.

RHEINWALD, *Rhenana Vallis*, wielka dolina w kraju Gryzonnów, w której Ren początek swoy bierze.

RHEIN, rz. Fr. w pow. Forez, kto-

ra wpada do Ligiery blisko *Rouane*.

RHOD, *Rhodus*, Rod, wyspa Azyat. ku brzegom pośd. Natolii mająca wokoło na *m.* 44. wzdłuż 16. w szerz 6. Powietrze ma dobre, grunta dosyć żyzne, ale źle uprawne. Sławna jest iż była mieszkaniami Kawalerow **S.** Jańa Jerzolimskiego, dziliay Maltańskich, od Wiel. Mistrza Fulkona de Villaret pod pan. Filipa Pięknego Krola Fr. do r. 1523 w którym Soliman wydarł ją W. Mistrzowi *Villiers-de l'Isle-Adam*, i przymusił go do ustąpienia z niej z całym zakonem. M. S. tegoż im. jest piękne i kilka mocnymi zamkami obrotne, mające port dobry na brzegu wyspy wschodnim, przy którego wniścium był wielki kolos 70 sążni wyłoki, nogi jego tak rozkraczone i wysokie były, iż okręty pomiędzy nie przechodzić mogły. Robiony był z brązu i przez trzęsienie ziemi obalony został. Nie jest już dziśay w tym stanie, w jakim było za czasów Kawalerow. Niemaż na niej iak jedno miasto i 6 miasteczek. *dł.* 46. *sz.* 36. 24.

RHODEN, *m.* Niem. w Hr. Waldeckim z zamkiem, o *m.* 8 na pośn. od Waldeku.

RHOD-ISLAND, wyspa Amer. pośn. w odnodze morskiej, która jest na pośd. nowej Anglii. Od niej bierze nazwisko poblizki kray ziemi tegiej, czyniący iednę z 4 Prowincyi nowej Anglii; oblatny jest morzem na w. i pośd. na z. ma Konnektikut, na pośn. odnogoę Maslachufet. Jeden jest z 13 skonfederowanych stanow. ob. stany ziednoczone Amer. i Pensylwania.

RHONE, *Rhodanus*, Rodan, rz. Fr. która wypływa w Walezyi, z góry *Fourche*, przechodzi przez jezioro Genewskie, i o *m.* 4 od Genewy niknie w skale, w krotce wydobywa się przerzyna powiat Lugduński, *Desinat*, Langwedocyą, Prowancyą, i wpada do Golsu Lugduńskiego, o *m.* 8 lub 9 od

Arelaty. Zabiera w siebie rzeki: *Saone*, *Durance*, *Ifere* &c. Spławna jest od *Pont-Arlon*, ale zbytnia iey bystrość czyni niebezpieczną na niey żeglugę. Przez traktat 1601. łożo iey i brzegi między *Sabaudyą* i *Brescyą* należały do Francyi, ale przez traktat 1760. śródek iey biegu służy za granicę tym dwom Prowincyom.

RHUNEN, ob. *Ruen*.

RIALEXA, albo *Readato*, *M.* Amer. pośn. w Prow. Nikaragua w nowej Hiszpanii. Leży w równinie nad rzeczką, o *m.* 2 od morza pośd. przy którym port tu jest dobry, w miescie i w okolicy dla wielości bagnu jest powietrze niezdrowe. *dł.* 290. 25. *sz.* 12. 25.

RIANS, *m.* Fr. w Prowancyi z tyt. Margr. główne miejsce doliny tegoż im. o *m.* 5 na w. od *Aix*.

RIBADAVIA, *Ripadavia*, albo *Ripavia*, *m.* Hiszp. w Gallicyi z tyt. Hr. nad zbiegiem rzek *Minho* i *Avia* leżące, w gruntach naylepsze Hiszpanii wydających wina. Oyczyną jest *Tom. Lemos*, o *m.* 6 na pośd. ku z. od *Orensi*. *dł.* 9. 50. *sz.* 42. 13.

RIBADEO, *Rivadum*, *M.* Hiszp. w Gallicyi z tyt. Hr. i z portem pięknym i dobrym. Jest blisko uścia rz. *Ribadeo*, na szychtku sialistey góry, o *m.* 9 na w. ku pośn. od *Mondonedo*. *dł.* 10. 48. *sz.* 43. 44.

RIBAGORZA, Hr. *Arragońskie* na pograniczu *Katalonii*, dosyć rozległe, ale bardzo mało osiadłe.

RIBAS, *Riba*, *m.* Hiszp. w nowej *Kastylii* z tyt. Margr. Wystawione było r. 1100. od *Ribas de Segovia*. Leży nad rz. *Xatamą*, o *m.* 3 na w. od *Madrytu*.

RIBAUDON, *Sturium*, iedna z wysp *Hieres* zwanych.

RIBAUPIERRE, ob. *Rapolsztein*.

RIBCHESTER, wieś Ang. w Hr. *Lankaster* nad rz. *Rible*, blisko *Prestonu*,

RIBEMONT, *Ribodi mons*, m. Fr. w Pikardyi przy rz. *Oise*, na wzgórcie, z Opac. Bened. czyniącym 10000. liwr. Grod z tąd r. 1766. przeniesiony został do *Gulfe* Od *S. Quentin*, na w. ku pold. m. 4. dl. 21. 6. sz. 49. 48.

RIBENBUTEL, ob. *Ritzenbutel*.

RIBERA-GRANDE, *Ripa grandis*, m. na wyście *S. Jakuba* nayszczętniejszy z Wysp Kapu zielonego, z portem dobrym i Bisk. pod Metropolią Lizbońskiego. Biskup i Kanonicy powinni być rodem Portugalczykowie. W tym mieście mieszka wiel. Gubernator wytp Kapu Zielonego. Leży na 2 g. rach bardzo wyłokich pomiędzy które rłynierz. dl. 353. 50. sz. 15.

RIBIERS, m. Fr. w Delfinacie, w pow. Gapeńskim.

RIBNITZ, m. Niem. z Klafztorem szlchetnych pańien w Państwie Rostockim, nad małą zatoką morską, o m. 5 na w. ku półn. od Rostoku.

RICFYS, (le) trzy m. Fr. w Burgundyi zalecone obfitością win przednich, o m. 2 od Barunad Sekwaną, 9 od Tonnerre.

RICHELIEU, *Ricolocus*, piękne m. Fr. w Piktawii z tytułem Xstwa Parostwa i zamkiem dobrym. Zbudowane było od Kardynała *de Richelieu*, r. 1637. Zdobie go rynek piękny, i ulice pod sznur prowadzone. Leży nad rz. *Amable* i *Vide*, o m. 11 na półn. od *Poitiers*, 10 od *Tours*, 61 od *Parryza*. dl. 17. 55. sz. 47. Tegoż jest nazwiska wiel. liczba wysp małych w Amer. półn. w Kanadzie; oblanym jeziołem *S. Piotra*, przy wnieściu rz. *S. Wawrzeńca*.

RICHEMONT, *Rigodunum*, m. Angiel. w *Yorkshirze* z tytułem Xstwa, posiadane od dziedzicow *Karola Lenox* Syna naturalnego *Karola II*. Wyśła 2 Dep. na *Parl.* i jest nad rz. *Swalą*, o m. 9 na półn. ku z. od *Yorku*. dl. 15. 42. sz. 54. 22. Jest m. tegoż im. o m. 3 na po-

łud. ku z. od *Londynu*, s. pałacem rokosznym *Krolow Ang.* z w którym *Edward III.* *Henryk VII.* i *Elżbieta Krolowa* życia dokończyli. Jest to jedno z naysiękniejszych mieysc w *Analii*

RIDDAGSHAUSEN, blisko *Brunświku* Opac. protestanckich *Teologow*.

RIE, wyspa Fr. w *Piktawii*, o m. 6 od *Sreblos d'Olonne*, ma dwie wiel. parafie.

RIEDENBURG, m. Niem. w *Bawaryi* wyż. dependuje od *Regencyi* *Munichskiej*, z zamkiem i tytułem *Hr.* o m. 15 na pold. od *Munichu*.

RIEDLINGEN, *Riedlinga*, m. Niem. w *Szwabii* *Austr.* na *Dunajem*, o m. 6 na pold. ku z. od *Ulm*.

RIEDT, jedno z naysiękniejszych m. w *Bawaryi*, ma i zamek, który opanowali byli *Austr.* r. 1742. Jest w *regencyi* *Burghauseńskiej*, o m. 10 na w. od *Burghausen*.

RIENECK, *Hr.* w *Cyr.* *Franckońskim* i m. nad *Speichartą*. posiadane poczęści od *Grafow* *Notitz* *Rienek*, poczęści od *Arce-Biskupa* *Mogunckiego*. Pierwsi posiadają m. i zamek *Rienek* nad rz. *Sinn*; do drugiego nal. m. *Lohr*, przy którym rz. tegoż im. wpada do *Menu*. *Rienek*, którego część czwarta nal. do *Hr.* *Hanowii* jest o m. 9 na północ od *Wurtzburga*.

RIESENBURG, lub *Riesenburg*, s. mieysce wygrana *Prokopa* *Razego* wodza *Hussytow* odnieścioną nad Niem. r. 1431. Jest w *Czechach* w *Cyr.* *Pilzeńskim*.

RIESENBURG, lub *Riesengebirge*, czyli *góra* *Olbrzymia*, *Montes Cerconoffii*, *Sudety*, lub *Gigantei*, wiel. pasmo wyłokich gór dzielących *Czechy* od *Szląska*, między *Cyrk.* *Buntzlau* i *Xstw* *Jaworskim*. Nawwyższa z nich zowie się *Schnee*, lub *Riesen-Koppe*, przez więkłą część roku okryte zawsze zosiąją śniegiem. *Pionow* *ich* *wysokość* wynosi na 3402. stop. *Obm.*

tułą one w ziola szczegulne, rzadkie kruszce i kamienie drogic. Czechom i Szlązakom służą nieiako za Barometr do poznania odmian powietrza, podług większości lub mniejszości mgły, które je okrywają. Zgórz tych wypływa rzek wiele i znęyła się na nich stawne źródło *S. Jana* uczęszczane dla wód bardzo skutecznych.

R I E S E N B U R G, ob. Kisenburg.

R I E T B E R G, *Rieberga*, m. Niem. i Hr. rozciągające się wz. lnuż na *m. 8* w szerz 2. N. leży dzisiay do Krola Prus. jako część Ostfryzji, jest o *m. na z.* od Paderborny.

R I E T I, *Reate*, dawne i bogate M. Wło. w stanie Papiezkiem w Xstwie Spoletańskim, na pogran. Abruzzi, z Bisk. Suffr. Papieža, leży nad rz. *Vellino* blisko jez. tegoż im. o *m. 11* na pold. ku w. od Spoletu, 26 od Rzymu. dl. 30. 22. sz. 42. 25.

R I F U M E, m. Fr. w Gaskonii w Hr. Konweneńskim z sądem Krolew. o *m. 4* na pold. ku w. od Lombezy.

R I E U X, *Rivi*, m. Fr. w Langwed. wyż. z Bisk. założoner. 1317 pod Metropolią Tulozań. jest nad rz. Rife wpadającą nieco niżej do *Garumny*, o *m. 33* na z. od *Narbonny*, 10 od Tulozy, 170 od Paryža. Tegoż im. w Langwed. niż. z tyt. Hr. o *m. 4* na w. od *Karkafonny*. Inne w Brytanii nad rz. *Vilaine*, o *m. 2* na pold. od *Redony*.

R I F Z, *Reii Apollinarij*, piękne m. Fr. w Prowaucyi z Bisk. Jest bardzo ludne i fl. zbozem kościelnym r. 439. Leży nad rz. *Aubestre*, w rowninie obfitey w wyborne wino i owoce dobre, o *m. 14* na pold. ku w. od *Aix*, 10 od *Sisteron*, 21 od *Toulon*, 156 od Paryža. dl. 23. 57. sz. 43. 52.

R I G A, ob. Ryga.

R I G A U T, (S.) Opac. Bened. o *m. 1* od *Charlieu*, czyni 1800 liwrow.

R I G N A C, m. Fr. o *m. 1* od *Barbessieux*.

R I G N Y le *Feron*, m. Fr. naprzeciw *Ville neuve*, nad rz. *Vanne*. Tegoż im. Opac. Cyfter. blisko *Vermanton*, czyni 6000. liwr.

R I K A, M. S. Beglerbegatu *Dyarbeckiego* w Azji.

R I L L E, m. Fr. w *Andegawil* z *Przeorstwem Bernar.* o *m. 3* od *Beaugé*, na w. Tegoż im. rzeka w *Normandyi*, która zaczyna się o *m. 4* od *Sees*, i wpada do *Sekwany* przy *la Rogue*. Nie jest spławną iak na *m. 3* od *lwego uyscia*. Tegoż im. Opac. męzkie, o *m. 1* od *Fougere*.

R I M I N I, *Ariminum*, *Arymin.* M. Wło. w *Romanii*, która czyni część stanu *Pap.* z zamkiem i Bisk. pod *Metropolią Rawenneńskiego*. Dale się tu widzieć wiele pięknych starożytności i budowle wspaniałe i ozdobne. W tym mieście rozdzili się *Grzegorz Pustelnik*, *Piotr* i *Jakub Leoni*, a r. 371. miłane tu było *Concilium*. Leży w rowninie żyzney i dobrze uprawney, przy uyscin rz. *Marechia* do morza *Adryatyckiego*. o *m. 8* od *Rawenny*, 7 od *Pezzari*, 58 od *Rzymu*. dl. 30. 5. sz. 44. 4.

R I M M A G E N, *Rigomagum*, m. Niem. w Xstwie *Juliaceńskim* nad *Renem*, o *m. 11* na pold. od *Kolonii*, R. 1633. spalone było od *Szwedow*. W poblizkości dają się widzieć różne starożytności *Rzymskie*.

R I N C O P I N G, M. Duńskie w *Nort-Jutlandyi* w *Diec.* *Rypeńskiey* nad brzegiem morskim ku z. od *Rypeny* na pold. o *m. 20*.

R I N G S T E D, M. Duńskie z *Grodem* na wyspie *Zeelandyi*, w którym ukazują *Groby Waldemara I.* i *Eryka pobożnego Krolow Duńskich*. dl. 29. 45. sz. 55. 28.

R I N T L E N, *Rintelia*, obronne m. Niem. w *Cyr. Westfalii* z *Akad. zał. r. 1621.* od *Ernesta Xięcia Holdeńskiego*. Opanowane było od *Szwedow* r. 1623. Jest nad

Wezera w Hr. Schawenburckim między Mindeno i Hameln, o *m.* 6 od Mindeny, nal. do Landgrafa Hessekasselskiego. dl. 26 46. sz. 52. 18.

RIO-DA-VOLTA, czyli rzeczy: *Riviere de Volte*, rz. bardzo bystra w Afr. w Gwinei w Prow. pomorza złotego, wpada do morza, o *m.* 10 od Akkary, 18 poniżej Judy, nazwiſko ma od bardzo krętego biegu.

RIO-DE-HACHA, rz. w Amer. połd. w Krol. nowey Grenady, od ktorey i Wielkorządztwo tegoż Krol. bierze nazwiſko. Wpada do morza połu.

RIO de la Hacha, lub *Nuestra Senora de los Remedios*, m. Amer. połd. w Krol. Grenady, stol. Wielkorządztwa tegoż im. po nad rz. *la Hacha*, blisko morza połu. w gruntach bardzo żyznych. Niegdys było znacznie bogate dla obfitego dawniey przy iego brzegach położu perel. df. 306. sz. 11.

RIO de la Madera, lub *Riviere du Bois*, rzeka nazwana leśną, z przyczyny wielości drzew, ktore z sobą niesie przy wylewie i zostawia na brzegach, jest w Amer. połd. w kraiu Amazonow; wypływa z gór Potozow w Peru, i wpada do rz. Amazonow.

RIO de la Plata, lub rz. frebrna, ob. Plata.

RIO de dos Bocas, czyli rz. o 2 uysciach, jest w Amer. połd. w kraiu Amazonow. Czynią ją złączone 2 rz. *Guanapu*, i *Pakaias*.

RIO dos Ilheos, Kapitanat czyli pow. nadmorski w Brezylji. *San Georgio* jest iego M. S.

RIO-GRANDE, czyli rz. wielka, w Amer. połd. ktora bierze początek w Popaianie, przechodzi przez Krol. nowey Grenady i wpada do morza połu. trzema uysciami. Zegluga na niey jest wygodna. Tegoż im. jest rz. i Kapitanat w Amer. połd. w Brezylji, ktory na połu. styka się z Petagonami, na z. z Tapuyami, na po-

łud. z Kapit. Tameraki, na w. z morzem połu. Portow ma bardzo malo. Natal-los-Reyes jest M. S. położone nad uysciem rzeki.

RIO-JANEIRO, czyli rz. Stycznia wiel. bogate i najpiękniejsze M. Brezylji z Bisk. pod Metropolią Arcy-Bisk. Beyu Wzyskich SS. Leży o *m.* 2 od uyscia Rio-Janeiro w Kapitanacie tegoż im. Benedyktyni mają tu dom wspaniały, i Jeznici wprzod mieli takiz. Mieszkańcy poczytani są za ludzi bardzo rozwiązłych, mają swego Gubernatora i sądy zwane *Relatio*. Poblizkie żniny złote i dyamentowe stają się źródłem wiel. bogactw dla miasta. Port tu leżący jest na podziw piękny i obszerny, ktorego wniſcia broni 20 blizko fortec oładzonych piękną zbroją bronzową, jest to port najmocniejszy po Gibraltarze. Z tym wszystkim Dugai-Trouin opanował go i złupił r. 1711. Kościol Katedr. jest pod tyt. S. Sebastyana zał. pod pan. Don Sebastyana od Portugal. ktorzy opanowali to M. i kray ten pod tenże czas r. 1558. przez co częstokroć Woyazerowie zowią to M. od S. Sebast. ktory nie nazwiſkiem, ale Patronem tylko iego jest. Leży pod słymym Tropikiem. df. 337. sz. połd. 22. 54.

RIO-NEGRO, czyli rz. czarna, znaczna rz. Amer. połd. w kraiu Amazonow, wpada do rz. Amazonow, przy ktorey uysciu mają Portugal. fortecę.

RIO-PARIA, ob. Orenoque.

RIO-REAL, rz. Amer. połd. w Brezylji, źródło iey nie jest dotąd odkryte, mowią iż dwoma korytami rozciągającymi się na 150. 200. i 240. *m.* płynie, i że przez długi czas przebiega, łącząc swe wody z rz. S. Franciszka.

RIOM, *Ricomagus*, bogate i znaczne M. Fr. drugie w Arwernii mające swe sądy, i Wielkorządztwo. Wzięte było od Filippa Augusta po kilku atakach, ztąd byli

rodem Aune du Bourg, Genebrard, fl. Piotr i Jan Sirmont, Soanen, i Aug. Toutte. Ma wody mineralne, leży na wzgórku, o m. 3 od Klermontu, 19 od Moulins, 86 od Paryża. dl. 20. 46. sz. 45. 51.

RIO-DES-MONTAGNES, m. Fr. o m. 12 na półn. ku z. od St. Flour.

RIONS, *Reontium*, m. Fr. w Akwitanii w pow. Burdegalskim, o m. 3 na w. od Burdegali.

RIOXA, *Ruconia*, mała Prowincya Hiszp. w Kastylii dawney, kray bardzo piękny i obfity w zboża, wino i miód, od rz. Oxa, która przez nią płynie, bierze nazwisko.

RIPA-TRANSONE, *Cupra montana*, małe ale piękne, bardzo ludne i mocne M. Wło. w Państwie Pap. w Marchii Ankonitańskiej, z Bisk. pod Metropolią Fermeńskiego. Leży o m. 2 od Gofu Weneckiego, 2 od Montalty, 3 od Fermo. dl. 31. 17. sz. 43.

RIPAILLE, zamek w Sabaudyi w pow. Szablańskim nad jez. Genewęńskim. Amadeusz z Sabaudyi Antypapa pod im. Felixa V. w tym zamku znalazł swe schronienie, i w nim prowadził życie rozkożne i pełne delicyj, co dało początek przyśłowiu: *Vaire Ripaille*. Jest o m. 1 na półn. od Thonon. dl. 24. 10. sz. 46. 23.

RIPEN, *Ripa*, M. Duńskie w Jutlandyi półn. stol. Diec. Rypeńskiey, ktorey Bisk. jest pod Metropolią Lundeńskiego. M. ma port dobry, zamek, 2 Kollegia, z ktorych w jednym znajduje się biblioteka publiczna. W Katedrze dają się widzieć groby Krolow Duńskich. Leży Rypeń przy uściu rz. Nipsay, w okolicy obfitey w wyborne pasze, żywiące liczne trzody wołow najlepszych w Danii, o m. 18 na półn. ku z. od Slezwiku, 22 od Wiburga, dl. 26. 25. sz. 55. 25. Diec. Rypeńska jest znaczną Prowin. Krol. Duńskiego, ma na pół-

noc Diec. Wiburską i Arhuską, na półd. Xstwo Slezwickie, oblewa zaś ją morze na w. i z.

RIPPON, *Ur iponium*, m. Angiel. w Yorkshirze, fl. wiel. fabryką sukien i ostrogow. Wytyła z Dep. na Parl. Leży nad rz. Yonet, o m. 73 na półn. ku z. od Londynu. dl. 15. 58. sz. 54. 3.

RIQUEVILLE, ob. Reichenweyer.

RIQUIER, (S.) S. *Ricardi fanum*, dawne m. Fr. w Pikardyi, w Hr. Ponthieu, z fl. Opac. Bened. czyniącym 24000. liwr. Leży w okolicy urodzajney nad rz. Cardon, o m. 6 od Ambianu, 2 od Abbeville, 38 od Paryża. dl. 19. 26. sz. 50. 10.

RIS, *Rivus*, m. Fr. w pow. Burbońskim, na wzgórku, o milę od Vichy.

RISCLE, m. Fr. w Armaniaku, o m. 3 na w. od Aire.

RISENBURG, *Risenburga*, m. Pruskie w Cyr. Kwidzyńskim, dawne i zna. z zamkiem zapadłym. Kronergero *Prabuta* i niekiedy *Wąbrzezmem* zowie. R. 1414. wzięte od Polakow, a 1421. od tychże złupione, i spalone było. Stolicę tu swą dawniej mieli Pomeziańscy Bisk. R. 1628, w czasie ukladania pokoju Polacy tu swe czynili tranzakcye. Leży na górze nad rz. Liebą, o m. 3 od Kwidzynia.

RISPEN, ob. Roswein.

RITZENBUTEL, lub RIBENBUTEL, powiat Xstwa Bremeńskiego w końcu iego półn. leżący. Długi jest na m. 4. szer. 2. Od r. 1303. nal. do miasta Hamburga, ktore tu corok nowego pofyła rządząc, jednego zawsze z Raycow Hamburgskich.

RIVA, obronne M. Wło. w powiecie Trentyńskim z zamkiem *Rocca* zwanym. Wzięte było od Fr. r. 1703. Leży przy uściu rzeczki do jez. Guarda, o m. 7 na półd. ku z. od Trentu. Okolica rodzi obficie zachwalone cytryny i poma-

rańsze. dl. 28. 21. sz. 45. 48. ob. Wahlestadt.

RIVALLIO, m. Włó. w Kroje. Neapol. w Prow. Laworze, leży na górze, o m. 8 od Neapolu.

RIVEDEGIE, w pow. Forez; *Rives*, w Delfinacie; *Rivesaltes*, w Hr.-Rusylońskim, o m. 2 od Perpinienu nad rz. Egli, załeczone dobremi winami, są male m. Fr.

RIVIERE-VERDUN, mała kraina Fr. w Hr. *Comminges*. *Riviere-Thibouville*, m. Fr. w Normandyi, m. 8 na poln. ku z. od Libriki, 10 od Lisieux.

RIVIERE, m. Fr. w pow. Forez, o m. 6 na poln. od S. Etienne.

RIVOLI, *Ripula*, m. Włó. w Xłwie Piemontkim, bardzo ludne, z pięknym zamkiem, w położeniu trochę górzyszym, ale wesołym, i w gruntach żyznych, o m. 2. na z. od Turynu. dl. 25. 6. sz. 44.

RIVOURE, Opac. Fr. Cyfter. czyni 5000. liwr. o m. 2 na w. od Troyes.

ROA, *Secontia*, mocne m. Hiszpańskie w dawney Kastylii, z dobrą Cytadellą i pięknym pałacem. Leży nad rz. Donero, w obszerney i urodzayney równinie, obfite w wino, zboża &c. o m. 4 od Arandy, 30 od Madrytu. dl. 14. 20. sz. 41. 28.

ROANNE, ob. Nonanne.

ROBENETLAND, czyli wyspa Robin, w Afr. ku Kapowi dobrej nadziei położona, przy wnycieju Gofu *de la Table*. Ma w okolo na m. 3. Nazwisko bierze od wiel. mnostwa krolow tu znajdujących się. Jest bezludną. dl. 17. 40. sz. pold. 33. 50.

ROBÉQUE, m. Fr. w Arterzy z tyt. Xłwa, o milę od St. Venant.

ROBIL, lub REBIL, *Rebellia*, m. Niem. w Xłwie Meklemburkim, nad iez. Muritz, o m. 14 na pold. ku w. od Gultrowa.

ROCCA d'Anfo, bardzo mocne m. Włó. w Państwie Weneckim, w pow. Brestyańskim, nad iez. Idro. dl. 28. 2. sz. 45. 50.

ROCCA di Annona, lub Rocca d'Arezze, są dwie fortece w Xłwie Monsterrackim, obydwie leżą na górze, i na trakcie z Asti do Alexandryi, nad iez. Tanero.

ROCCA-BRUNA, m. w Xłwie Monaceńskim, *Rocca gorga*, w stanie Papiezkim, i *Rocella*, w Kroje w Neapolit. w Kalabr, i są male m. na górach położone, mające tyt. Xłwa.

ROCHE, (la) *Rupes Ardenna*, m. w Niderl. Austr. w Xłwie Luxemburkim, w lesie Ardeńskim z mocnym zamkiem wystawionym na skał. dl. 23. 26. sz. 50. 5. Te g. z im. Opac. August. o m. 3 na pold. ku z. od Paryża, czyni 1500. liwr.

ROCHE-BARON, wł. śc. Fr. w pow. Forez, o m. 8 na pold. od Montbrison.

ROCHE-BERNARD, (la) *Rupes Bernardi*, m. Fr. w Brytanii nad rz. Vilaine, o m. 4 od iey uścia, 9 na w. od Vannes, ma tyt. Baronii.

ROCHE-CHOUART, *Rupes Cavardi*, m. Fr. na pogram. Fiktawil i pow. Leinowiceńskiego z tyt. Xięstwa i zamkiem na wierchu góry leżącym, na ktorey schyłku zabudowane jest m. przy rz. wpadającej do *Vienne*. Od niego znakomity dom we Fr. bierze nazwisko, leży o m. 5 na pold. od Confolens, 25 od Poitiers, 82 od Paryża. dl. 18. 30. sz. 45. 43.

ROCHE-DERIEU, (la) m. Fr. w Brytanii, fl. oblężeniami, ktore wytrzymało i potyczką tu stoczoną r. 13. 7. jest o m. 2 na pold. od *Treguer*.

ROCHE-LONNEZAD, w Arwernii, i *Roche-en-Reynier*, o m. 5 na poln. od *Puy-en-Velay*, są m. Fr. male.

ROCHE-FOUCAUD, (la) *Ru-*

pes Fucaldi, M. Fr. w pow. Angulemskim z zamkiem i tyt. Xłtwa Paroiftwa, który nofi jeden z nayznaczenieyſzych domow we Fr. Leży nad Tardoure, o m. 5 od Angulemy, 95 od Paryża. dl. 18. 1.

ROCHE-GUYON, (la) zamek z tyt. Xłtwa w pow. Wexenſkim Fr. nad Sekwaną, o m. 3 użey Mantes.

ROCHE-POSAY, *Rupes Poferi*, m. Fr. w Turonii, zalecone wodami mineralnemi, o m. 4 powyżey *Cuisanche* nad *Creufe*, o m. 8 od Loches. dl. 18. 32. ſz. 46.

ROCHE-SUR-YON, *Rupes ad Tonem*, m. Fr. w Piktawii z tyt. Xłtwa, nal. do domu Aureliańſkiego, ieſt położone blisko rz. Yony, o m. 5 na połu. ku z. od *Lufon*, 85 od Paryża. dl. 16. 12. ſz. 46. 38.

ROCHEFORT, *Rupifortium*, Roſzfort, piękne i znaczne M. Fr. w pow. Alteńſkim, z portem bardzo wygodnym. Zał. było od Ludwika XI V. r. 1664. który w nim poſtanowił Departament żeglugi morſkiej, zdołają go, ſzpital wſpianiały, zbroiownia i magazyny dobrze opatrzone. Leży nad Charente, o miłę i pół od iej uſcicia, ktorey tu w niyſcie obrone ieſt kilką twierdzami, niedopuszczającemi przyſtępu okrętom, ktoreby chciały tu zawinąć, o m. 3 na połu. od Brouage, 6 od Rupelli, 102 od Paryża. dl. 16. 41. ſz. 46. 2.

ROCHEFORT, m. Fr. w pow. *Beauce*, o m. 2 na połu. od Dourdan, nad ſtrumykiem z tyt. Xłtwa. Tegoż im. w pow. Forez nad rz. Lignon, o m. 4 na z. od *Fears*. Inne w Arvernii, o m. 6 na poſd. ku z. od Klermontu. Także w pow. Belloioceńſkim, o m. 5 na w. od Rouanne. Inne o m. 5 od *Puyen Velay*.

ROCHEFORT, m. w Niderlandzie Auſtr. w pow. Co dros, z tyt. Hr. i pięknym zamkiem. Le-

ży między ſkałami na gran. Biſk. Leodyſkiego i Xłtwa Bouillon, m. 2 od S. Huberta, 6 od Dinant, 20 na połu. ku z. od Luxemburga. dl. 22. 50. ſz. 50. 9.

ROCHELLE, (la) *Rupella*, Roſzel, piękne, wielkie, mocne, bardzo bogate, i bardzo ſł. M. Fr. ſtoł. pow. Alteńſkiego z portem iednym z naywygodnieyſzych i naybeſpiecznieyſzych, z Biſk. pod Metropolią Burdegal. zał. r. 1649. z Kollegium i Akademią nauk wyzwołonych, ſzkolą Doktorſką, Anatomii, Botaniki &c. Z Wielkorządztwem 5. Powiatow, ſądami i z mennicą. Budowle tam ſą piękne utrzymujące ſię na arkadach i przyſionkach. Plac zaunkowy ieſt jeden z naypięknieyſzych w Krol. Handel tam bardzo kwitnie, a zależy oſobliwie na winie, gorzałce, ſoli, papierze, płotnie, ſerży &c. ktore towary z tamtąd przeſłają do Ameryki. Kalwini opanowali to M. r. 1557. i długo ſię w nim bronili, ale Ludwik XIII. głodem przymusił ich do poddania ſię r. 1628. po obłężeniu 13 mieſięcy, iednym z nayſławnieyſzych, ktore opiſują hiſtorye. Było to M. oyczyzną Pawła *Colomęs*. Leży nad Oceanem, o m. 15 na połu. od Burdegalii, 27 od Nantes, 69 od Orleanu, 103 od Paryża. dl. 16. 24. ſz. 46. 9.

ROCHEMACHERN, m. w Xłtwie Luxemburſkim nad rz. *Mozellą*, z zamkiem bardzo obronnym, nal. do domu Hr. Badeńſkich. Wzięte i złupione było od Fr. r. 1639. o m. 6 na połu. ku w. od Luxemburga dl. 24. ſz. 46. 36.

ROCHEMAURE, m. Fr. w pow. Wiwareńſkim, o miłę od Montelimaru.

ROCHES, Opac. Cyfter czyni 4000. liwr. o miłę na z. od *Cosne La Rocheserviere*, m. w Piktawii, o m. 5 na w. od *Machechon*.

ROCHESTER, *Roffa*, dawnem. Angiel. w Kentshirze z Biſkup. i tyt. Hr. Wyſyła 2 Dep. na

Parl. leży nad rz. Medway, nad którą tu postawione mosty kosztem Roberta Knolls pod pan. Henryka IV. najpiękniejszy są w Anglii, o *m.* 15 na połd. ku w. od Londynu. dl. 18. 4. sz. 51. 22.

ROCHLITZ, dawne M. w Margr. Misnii, z tyt. Hr. i pięknym zankiem w Cyr. Lipskim nad Muldą, na ktorej jest most kamienny dlugi 260 łop. Mieszkańcy dobre sukna i płotnia robią. Jest o *m.* 7 na połd. ku w. od Lipska.

ROCHMANOW, m. w Woi. Wolyńskim w gruntych żyznych nad Willą od Krzemieńca na w. *m.* 8.

ROCHONOWKA, w Woi. Braclawskim od Przytuki na połd. *m.* 2.

ROCHSBURG, zamek rezydencyonalny nad Muldą w Saxonii wyż. Grafow na Schonburgu, o *m.* 4 poniżej Zwickau.

ROCKENBURG, ob. Rothenburg.

ROCKENHAUSEN, m. Niem. w Palatynacie niż. o *m.* 8 na półn. ku w. od Dwoch-mośców.

ROCOZEL, ob. Fleur.

ROCOUX, wieś w Niderlandzie, blisko Leodyum, fl. wygrana od Fr. potyczką r. 1746. dnia 11. Października.

ROCROY, *Rupes Regia*, mocne m. Fr. w Szampanii, w pow. Retelenskim, fl. potyczką, którą Xzę Kondeusz, natenczas iezzcze Xzę d'Enghien wygrał na Hiltzpa. r. 1645. d. 19. Maia. Leży w rowninie otoczony lasami na gran. Hannonii, o *m.* 2 od Mozy, 5 od Marienburga, 20 na półn. od Retelu, 51. od Paryża. dl. 22. 11. sz. 49. 55.

RODA, m. Niem. z grodem w Xstwie Altenburskim, o *m.* 3 od Jeny. Jest pow. tegoż im. w Turynгии, o *m.* 3 na połd. od Mansfeldu, nal. do domu Elektoralnego Saxonii.

RODACH, m. Niem. w Frankonii, w Xstwie Koburskim, o *m.*

6 na półn. ku z. od Koburga.

RODAS, forteca Bengajska, w państwie wiel. Mogola. Leży na górze, o *m.* 82 od Agry. dl. 102. 20. sz. 25. 22.

RODENBERG, m. Niem. w Hr. Schauemburskim, zalecone wodami mineral.

RODEN-MACHEREN, ob. Roche-macheren.

RODESTO lub Rodosto, *Rhaedestum*, m. Turcyi Europ. w Romanii z portem, jest w bardzo miłym położeniu na schyłku góry, po nad morzem Marmora, o *m.* 5 na połd. ku z. od Heraklei, 25 od Konstantynopola. dl. 45. 12. sz. 40. 56.

RODEZ, *Segodunum Rutheni*, dawne i piękne M. Fr. stol. pow. Ruteneńskiego z Bisk. założonym. r. 450. pod Metrop. Albeńskiego, z śadami; ma bardzo piękne Kolegium i Katedrę, ktorej dzwonnica fl. jest dla swej wysokości. Leży nad *Aveiron*, o *m.* 60 na w. od Burdegali, 18 od Mende, 28 od Tulozy, 128 od Paryża. dl. 20. 14. sz. 44. 21.

RODOLPHSTADT, m. Czeskie w Cyr. Bechińskim, zbudowane od Rudolfa II. Ces. z przy czyny szyb srebrnych, ktore wokolicy znajdowały się.

RODRIQUE, wyspa za Kappem Dobrey nadziei leżąca pod pan. Fr. jest małej wagi, sz. połd. 19. 40.

ROE, (la) m. Fr. w Andegawii, o *m.* 7 na z. od *Chateaugontier*, z Opac. Augustyn. czyniącym 2800. liwr.

ROEDELHEIM, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. nad Niddą, o *m.* 2 na z. od Frankfortu.

ROEMHILD, m. Niem. w Frankonii w Xstwie Hennebertkim, nal. do domu Saskiego, o *m.* 13 na połd. od Smalkaldy.

ROETEL, ob. Rotelen.

ROEUX, piękne m. Niderlandu Austr. w Hannonii z tyt. Hr. o

m. 5 od Mons.

ROGGENBURG, lub **ROKENBURG**, Opac. Norbert. ktorego Opac. jest Pralatem Szwabii, o m. 4. od Ulmy.

ROGOW, w pow. Wilkomir. z kościołem fund. od Ogińskich.

ROGOZNO, m. Pruf. w Woiew. Chelmińskim, z zamkiem założonym około r. 1293. W woynach Krzyżackich wiele klęsk poniosło od ognia i oręża. Leży na z. Chelmina: jest pod pan. Pruf. Należało wprzod do Ekonomii Krol.

ROGOZNO, *Rogofna*, m. w Woi. Poznańskim dawniey obronne, z Katedralnią i Stwem placącym kwarty 425. zł. Emphit. Szoldrskiego. Miało dawniey znaczny zamek. Leży nad rzeczką, o m. 5 na połu. od Poznania, 6 od Gniezna. dl. 42. 6. sz. 54. 6.

ROGUINS, m. Fr. w pow. Bellowaceńskim, o m. 2 od *Rouanne*.

ROHACZOW, znaczne M. w Woi. Mińskim, dawniey stwo nęgrodo. po zabranii jego od Moskwy, jest stol. Prow. Rohaczowskiej należącej do Wielkorządztwa Mohyłowickiego. Leży nad uściem Dniyca do Dniepru, między ich korvtami, od Bobruyska, m. 11. od Mohilowa 20. dl. 49. 15. sz. 53. 12. Miejscem wprzod było seymikow i fadow pow. Rzeczyckiego, teraz Rzczyca.

ROHAN, m. Fr. w Brytanii z tyt. Xstwa Parostwa. Jest nad rz. *Aouste*, o m. 10 na połu. ku z. od Vannes. dl. 14. 43. sz. 48. 2.

ROHATYN, m. wprzod w ziemi Halickiej z stwem, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim. Dawniey było opasane, i miało zamek na wzgórku. Leży w piękney równinie nad rz. Rohatyńką, o m. 20 od Lwowa ku połu. 2 na z. od Brezan.

ROKITNICA, w Przemysłskim, dobra dawniey familii Derżniakow, z których ta się pisze;

Jest pod pan. Austr. omiłę od Pruchnika ku w.

ROKITNO, m. w Woi. Kiiowski, dawniey dosyć obronne, niedaleko lewego brzegu rz. Rossy. Strumyk wpadający do Rossy płynie Szrodkiem jego, leży o m. 5 poniżej Białocerkwi.

ROKITNO, m. w Woiew. Brzeńskim Lit. między bagnami, od Oleśka na połu. ku z. m. 4. Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim.

ROKIZAN, m. Krol. w Czechach w Cyr. Pilzneńskim, zalęczone kuźniami, wzięte było i spalone od Zyski r. 1421. ale potym na nowo zabudowane jest, leży o m. 4 na w. od Pilzna.

ROLAND albo **RULAND**, m. Niem. w Luzacyi wyż. nad Elstetą czarną, o m. 7 na połu. od Drezna.

ROLDUC, *Rodia Ducis*, m. Austr. w Xstwie Limburskim z zamkiem, i Opac. Kanonikow Regul. o m. 3 na połu. od Akwizgranu, 4 na w. od Walkenburga. dl. 23. 55. sz. 50. 52.

ROLLOT, m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od Montdidier.

ROM, albo **Roem**, *Roma*, wyspa Duniska ku brzegom zachodnim Sud-Jutlandyi, między wyspami Manuą i Sylto. Długa jest na m. 2 fzer. na m. 1. Znajduie się tu kilka wsi, z których przy dwóch jest port mały.

ROM, *Rosannum*, m. Fr. w Piktawii, nad rz. Dive, o m. 4 na połu. od Lufignan.

ROMA, ob. Rzym.

ROMAGNIA, albo **ROMANDIOLA**, Romania, Prow. Wło. w stanie Papiezkim: Gran. na połu. z Xstwem Ferrarskim, na połu. z Toskańskim i Urbinskim, na w. z Golsfem Weneckim, na z. z pow. Bononńskim, i częścią Toskanii jest to kray na podziw żyzny, obfitnie w dobre wina, zboża, owoce wyborne, oliwę, zwierzynę, pastwiska, kruszce, wody mineralne, a nadewszystko żupy solne, ktore nie-

małą część czynią teyiprow. dochodow. Rawenna jest M. S.

ROMAGNE, (la) m. Fr. w Andegawii, inne w Piktawii, o m. 4 od Vivonne.

ROMAIN, (St.) m. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 1 od Aubeterre, inne o m. 5 na połd. od Augulemy, inne w Normandyi m. 1 od Harfleur, inne w pow. Forez, o m. 1 od Montbrison. Także Opac. August. w *Blaye*.

ROMAIN - Moutier, *Romanum Monasterium*, piękne m. Szwajcarskie w pow. *Romand*, stol. Grodu, z zamkiem. Leży pod górą wysoką, o m. 4 na połd. ku z. od Ywerdunu.

ROMAN, (S.) Kap na połud. wyspy Madagaskary.

ROMAND, pow. Szwajc. graniczy na połd. z Walezyą i Sabaudyą, na z. z pow. Gex i Franizkontem; rozciąga się w Kantonie Berneńskim i Fryburskim nakształt troykąta, długi na m. 24. dzieli się na 13 Grodow.

ROMANEE, wieś Fr. w Burgundyi blisko Nuits, sł. dobremi winami.

ROMANIA, *Romelia*, lub Tracya, Prow. Turcyi Europ. mająca na połn. Bułgaryą, na w. morze czarne, na połd. Archipelag i morze Marmora, na z. Macedonią i Bułgaryą. Jest to kraj żyzny w zboża i pastwiska, obfity w minery srebra, ołowiu, i żelaza. Został pod rządem Baszy, którego rząd jest nayobszerniejszy w Turcyi Europ. Przemieszkuje zaś w Sophia. Niekiedy pod im. Romelii oznaczają wszystkie kraje Turkow w Eur.

ROMANO, *Romanum*, m. Włó. bardzo ludne w Bergamasku, w Państwie Weneckim, nad rz. która płynie między Oglia i Serio. Handel znaczny prowadzi zbożem.

ROMANOW, m. w Woi. Kijowskiem z stwem płacącym kwarty 4162. zł. Leży nad rz. Kaminczą, powyżej Trylisy, o m. 2. Tegoż im.

m. Mosk. w Wielkorządztwie Jaitońskim nad Wolgą. Inne w Xięstwie Woroneckim, nad rz. Woroneczą.

ROMANOWO, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xięstwie Stuckim, na z. ku połn. od Słucka, o m. 3. leżące. Tegoż są im. dobra w pow. Orszańskim na w. Kopysia. Także w pow. Rzeczyckim pod pan. Rosyli.

ROMANS, *Romanum*, m. Fr. w Delfinacie, drugie w pow. Wienneńskim, leży w piękney równinie nad Islerą, o m. 3 od Rodanu, 10 od Gracyanopolu, 12 na połd. od *Vienna*, 118 od Paryża. dł. 22. 42. sz. 45. 6. ob. Bernard, Albon.

ROMATUI, nad Rodanem między Awenionem i *Baucaire*, o m. 2 od obydwóch.

ROMATYNCE, m. w Woi. Podolskim nad rz. Sebrową wyżej Satanowa.

ROME de Tarn, (St.) m. Fr. w pow. Ruteneńskim nad Tarną, o m. 4 na połn. od Vabres; o milę od tego jest m. *St. Rome de Cernon*.

ROMENÉY, m. Aug. w Kentshirze, z tyt. Hr. wyłża dwóch Dep. na Parl. leży o m. 10 na połd. ku z. od Kantorbery. dł. 18. 40. sz. 50.

ROMHILEN, ob. Roemhild.

ROMITEN, m. Infantkie nad jez. Luban. dł. 50. 11. sz. 57-8.

ROMONOSADY, Krolewszczyzna w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 104. Blizko Roszkowa.

ROMONT, lub ROMDMONT, *Rotundus Mons*, piękne i mocne M. Szwajc. jedno z znaczniejszych w Kantonie Fryburg. z tyt. Hr. Leży na górze okrągłej, która się przez całą okolicę ciągnie, o m. 4 od Fryburga. dł. 24. 52. sz. 46. 46.

ROMORANTIN, *Rivus Morentini*, m. Fr. w pow. Blezeńskim z zamkiem, sł. urodzeniem Keginy Klaudyi żony Franciszka I. Leży nad potokiem Morentyn, który

Wpada do Sandry, o *m.* 40 od Paryża, 18 na w. od Tours, 12 od Blezvu.

RONCEVAUX dolina, w Krol. Nawarry, między Pampeluną i *St. Jean Pied de Port*. Przednia straż Karola W. porażona tu była r. 778. od Lupa Xcia Gaskonii i od Saracenow. Znajduje się tu Przecrstwo.

RONCHAMB, m. w Franczkoście, o *m.* 2 na w. od Lure.

RONCHEVILLE, ziemia z tyt. *Vicomte*, w Normandyi blisko *Pont l'Eveque*

RONCIGLIONA, *Ronciglione*, piękne m. Włó. stoł. krajny tegoż im. zawartey w Patrymonium S. Piotra, nal. teraz do Papieża; jest bogate, dobrze osiadłe i położone nad Tereią, o *m.* 5 na pośd. od Witerbu, 11 od Rzymu. dł. 29. 50. sz. 42. 15.

RONDA, *Arunda*, piękne i mocne M. Hiszp. w Krol. Grenady na granicy Andaluzyi, z zamkiem i tyt. większego M. Ferdynand Katoлик zdobył je na Maurach r. 1485. Leży na skale bardzo przerwisley przy rzece *Rio Verde*, do ktorey się stępuie przez piękne schody, o *m.* 8 od Gibraltaru na pośn. 25 na pośd. ku w. od Sewilli. dł. 12. 43. sz. 36. 32.

RUNEBY, albo **RUNEBY**, m. Szwed. osiadłe, w Prow. Blekingii, otoczone skalami, leży o *m.* 1 od morza.

RONGEVILLE, Opac. Norbert. w Diecezyi Tulońskiey, blisko *Commercy*.

RONNEBURG, m. w Xięstwie Altemburckim, o *m.* 6 na z. od Altemburga, z zamkiem i Grodem.

RONNOW, Hr. w Czechach w Cyr. Czassawskim, o *m.* 3 na w. od Czassawa. Inne tegoż im. w Cyr. Bolestawskim, o *m.* 3 na pośd. od Bolestawa.

RONSBURG, m. Czeskie w Cyr. Pilznińskim, o *m.* 9 na pośd.

ku z. od Pilzna.

ROONSENAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, o *m.* 8 na w. od Angulemy.

ROPCZYCE, m. w Woi. Sandomirskim, drzewem zabudowane; leży o *m.* 1 od Sędziszowa, 2 od Wielopola. Zdobi go dawny kościół. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Pilznińskim.

ROQUE, (*la*) *Rupes*, m. Fr. w Langwedocyi, o *m.* 2 na w. od *Milhaud*. Jest w położeniu bardzo pięknym, i trudny ma przystęp. Xżę de Rohan, Herztz Protestantow, nadaremnie kuśił sie o opanowanie jego; wojując o religijne tegoż im. m. jest w Rusylionie niedaleko od Perpiniantu.

ROQUE, (*Cap de la*) Przyladek dosyć wysoki, o *m.* 7 na z. od Lizbony. Okręty mające zawinąć do Lizbony, tu stawiają dla powzięcia wiadomości, i opatrzenia się.

ROQUEBRUNE, ob. Rocca Bruna.

ROQUECOURBE, m. w Langwedocyi, o *m.* 2 na pośn. ku w. od Castres.

ROQUEFORT, m. Fr. w pow. Ruteneńskim gdzie robią przednie fery.

ROQUEFORT-de Marfan, m. Fr. w Gaskonii nad rz. Douze, o *m.* 3 na pośn. ku w. od Mont de Marfan.

ROQUELAURE, m. Fr. w Armianiaku, o *m.* 1 od *Auch*, z tytułem Xstwa Parostwa.

ROQUEMADOUR, *Rupes Amatoris*, m. Fr. w pow. *Querci*, o *m.* 5 na pośd. ku w. od Sarlatu. Jest tam Opac. sekularyzowane pod tyt. *Nays. Panny*.

ROQUEMAURE, *Rupes Maura*, m. Fr. w Langwedocyi niż. z tyt. Baronii, leży blisko Rodantu na skale przepaścistej, o *m.* 2 na pośn. od Awenionu. dł. 22. 28. sz. 44. 3. Papież Klemens V. tu umarł

ROQUETTE, we Fr. o m. 3 od Castres. Widzieć tam iaskinią, w ktorej bawił się osobnością S. Dominik.

ROQUE-VAIRE, *Rupes Varia*, m. Fr. w Prowancyi nad rz. *Veauune*, o m. 4 na w. od Marfylii.

RORÉ, ob. Pont-Gibaut.

ROS, m. w pow. Wołkowyskim, z stwem plac. kwarty 150. zł. Jest o m. 2 od Wołkowyska. Tu blisko płynie rz. Rosa, bieg ma ku półn. i wpada w pow. Grodzieńskim do Niemna.

ROSALTA, forteca Amer. w Luizyame nad rzeką Missisypii.

ROSAÏ, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 2 na pold. od Mantes. Ob. Rosoy.

ROSBACH, wieś Niem. w Cyr. Saxonii wyż. blisko rz. Sali, niedaleko od Naumburga i Merieburga, fl. bitwą między Prusakami i Francuzami tam stoczoną w Listopadzie, r. 1757.

ROSCHAC, *Rosacum*, piękne m. Szwayc. nal. do Opata S. Galla. Leży nad jez. Konstancyeńskim na przeciwko Lindawy. Ma port wygodny, i znaczny handel prowadzi zbożem, solą, owocami, płotnem, bydlem i winem.

ROSCHILD, Roszkilda, *Roschildta*, dawne M. Duńskie na wyspie Zeelandyi, z Bisk. nal. do Metropol. Kopenhaskiej, ma Akademią. St. jest traktatem tu zawartym r. 1658. między Szwedami i Duńczykami. W Katedralnym kościele nają się widzieć groby Królów Duńskich. Leży w głąb małej oonogi morfkiej, o m. 6 na pold. ku z. od Kopenhagi, 26 od Arhus. dl. 29. 55. sz. 55. 40.

ROSCHINAR, m. Transylwanii w Hr. Hermansztadzkiem, jest stolicą Biskupa dla Wołochow mieszkających w Transylwanii.

ROSCOFF, port Fr. w Bretanii, o m. 1 od *St. Malo*.

ROSCOMMON, Roskomon, *Roscomenum*, m. Irlandzkie w Prowinc. Konnacyi, o m. 27 na z. ku półn. od Dublinu, posyła i Deput. na Parl. Od niego berze nazwisko Hr. ktore ma dl. m. 18. sz. m. 7. Jest to kraj żyzny i rowny.

ROSEBÉCK, *Rosebequium*, wioska w Niderlandzie, o m. 3 na półn. od Courtray, fl. potyczką r. 1382.

ROSEMBERG, Rozemburg, m. Pruskie w Pomezanii z zamkiem zał. około r. 1289. zniłcz. ne pożarem r. 1400. jest w Cyr. Kwi-dzyńskim nad 2. jez. Tegoż im. Węgierskie w Hr. Liptoskim.

ROSENAU, ob. Roznawa.

ROSENBERG, nazwa dwóch m. Niem. z ktorych jedno leży w Czechach w Cyr. Bechińskim, o m. 7 na pold. od Budweis, drugie w Szląsku w Xstwie Opolskim, o m. 10 na półn. ku w. od Opolu. Jest także maćtność tegoż im. w Bisk. Wirtzburskim, o m. 18 na półn. od Wirtzburga.

ROSENFELD, *Rhinflavia*, m. Niem. w Cyr. Szwabskim, w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Taya, o m. 4 na pold. ku z. od Sultza, 8 od Tubingi. dl. 26. 24. sz. 48. 10.

ROSENHEIM, m. nad rz. Inną, w Bawaryi wyż. w Regencyi Muniłskiej, o m. 11 na pold. ku w. od Muniłchu, prowadzi handel wielki zbożem, i wiele wyrabia miełzi.

ROSENTHAL, zamek Krola Prus. od rozrywki, o m. 1 od Berlina.

ROSES, *Rhodo*, małe ale obronne m. Hiszp. w Katalonii, z portem uzbroionym dobrą Cytadelą. Franc. opanowali je r. 1693. Leży nad morzem śródziemnym w głąb Gofu, ktoremu daie swoje nazwisko. o m. 7 na półn. ku w. od Gironny, 13 na pold. od Perpinianu, 25 na półn. ku w. od Barcellona. dl. 20. 48. sz. 42. 6.

ROSETTE, Rouflet, albo

Rassit, *Rosetum*, M. Egipskie nad Nilem blisko uścia jego. Miane jest za najrozkoszniejsze miasto Egiptu, obfituje we wszystko, i handlu bardzo wielki utrzymuje przez s. kanał, kt. ry z Kairu prowadzony jest do tego M. Leży o m. 10 na półn. ku w. od Alexandryi, 40 od Kairu. dl. 9. 10. sz. 31.

ROSCHEIM, m. Fr. w Afscyi, o m. 4 na półn. ku z. od Strazberga. Było wzięte i Cesarskie przed wzięciem Afscyi przez Fr. Niemcom.

ROSIERFS, *Rosariae*, m. Fr. w Pikardyi, o m. 5 na półn. ku w. od Montdidier. Tegoż im. Opac. Cyf. c. yniące 1500. liwr. o m. 2 od Doli w Franckonie.

ROSIERFS--au--alines, *Rosaria*, m. Fr. w Lotaryngii, s. zuponi s. lemi, przynoszącemi wiel. dochody, przyozdobione na podziw pieknymi i wspaniałemi Krola Pol. Lotczyńskiego, a Xcia Lotaryngii dzielami. Leży nad rz. Meurte, o m. 2 od Nancy, 3 od Lunewillu, 72 od Paryża. dl. 24. 2. sz. 48. 72.

ROSBYNE, Rosienie, znaczne M. w Xst. ie Xmużskim stol. miasto bymików i sadow. ozdobne kościołami; ma szkoły i Collegium X. Piarow, klasztor Dominikański; &c. Leży nad rz. Dubisłą. Między innymi sa gospodarni i handlowni. Od Miedzikow na półn. ku w. o m. 10. od Kowna 14. od Szawla 11. Podług niezmiennego rozdziału w r. 1776. w Rosieyniu 15 pow. się sadi.

ROSIN, m. w Woi. Wołyńskim, o m. 4 od Dubna, 1 od Krzemieńca. Tegoż im. w Woi. Ruskim, w Cvr. Lwowskim.

ROSITTEN, Rzeżyca, m. Moskiew. w Inflanciech, w Prow. Dżubnickiej, nad rz. tegoż im. która wpała do jeziora Luban. Było przedtym stwem płac. kwarty zł. 7219.

ROSLAWL, m. Mosk. w Wielkorządztwie Smoleńskim, od

Mściławia na półn. ku w. o m. 11. ROSI.A. albo ROSLAU, m. Niem. z Grodem nad Ilmą blisko Wizmaru.

ROSNAY, dawne Parostwo Fr. w Szampanii, o m. 7 na półn. ku z. od Baru nad Elbą.

ROSNY, m. Fr. o m. 1 od Mantes, z pięknym zamkiem nad Sekwaną.

ROSOSZA, m. w Sieradzkim, dobra Kurczekich.

ROSOSZE, m. w Woi. Brzeskim Lit. dawne i dosyć ośiadłe; leży blisko gran. Woi. Lubelskiego, od Dokudowa na z. m. 3. od Białej 4.

ROSOY, wielkie m. Fr. w Thierarchii, zaszczycone Kapitułą złożoną z 30 Kanonikow, z których każdego Prebenda czyni rocznie na 1000. liwr. o m. 8 na północ ku w. od Laony. Tegoż im. m. w Wielkorządztwie Paryzkin, w pow. Brie, o m. 8 na półn. od Meaux, 12 od Paryża.

ROSPORDEN, m. Fr. w Brytanii, o m. 6 na półn. ku w. od Kimpery.

ROSPRZA, Rolpierz, m. dawne w Woi. Sieradzkim, z Kafztelaniz. Jest małe drzewem zabudowane, leżące w równinie oblanej wielą bagnami, poczęści zruynowane, od Pietrkowa, o m. 2.

ROS, *Rossia*, jedna z najpiękniejszych Prowincyi północ. w Szkocyi, rozciąga się od morza do morza. Jest to kraj obfity w laly, pastwiska, i bydło, pełny gór wysokich i prawie zawize okryty śniegami; wysłała z Dep. na Parl.

ROSSA, albo Ross, rz. w Woi. Kiiowskim, wypływa od granic Braclawskiego, bieży bardzo krętym korytem ku w. płynie pod Poherwiscze, Borszczowkę, Białą Cerkiew, Korfuń, i niedaleko Kaniowa wpada do Dniepru. Jest żeglowna.

ROSSANO, *Roscianum*, znaczne mocne M. Wło. w Krol. Nea-

pol. w Kalabrii bliższej, z Arcybisk. i tyt. Xstwa. Z tamtąd wyprawadzaia smolę i żywicę do okrętów. Leży o m. 1 od Golfu Weneckiego, 12 na połn. ku w. od Kosenzy, 56 na połd. ku w. od Neapolu. dl. 34. 27. sz. 39. 45.

ROSSE, piękne m. Irlandzkie w Hr. Wexfortskim, o m. 8 na z. od Wexfortu. Deputuie do Parl.

ROSSYA, Ruś, *Russia*, albo Moskwa, *Moscoyia*, wielkie Cesar. częścią w Azji, częścią w Europie. Graniczy na połn. z morzem lodowatym, na połd. z Tartaryą Wiel. morzem Kałpiyskim, i Persyą, na w. z morzem Japońskim, na z. z Polską i Szwecyą. Daia mu ogólne Moskwy nazwiko, a Narodowi Moskalcow, ale to nie właściwie, gdyż to oznacza stolicę tylko i iey mieżkańców. Rozciąga się wzdłuż: między 40 i 205 gradusem, w szerz: między 50 i 75. Co do wielkości jest prawie dwa razy więktsze od Turcyy, i kładą się z rozmaitych Narodow. Co do naturalney własności kraiu; można go dzielić od połn. ku połd. na 3 części: północna ma długą i ostrą zimę, nierodzi prawie zboża ani drzew owocowych, ale ma mnóstwo zwierza różnego i ryb. W średniej panuje też tęgie zimno, ale obfituie w urodzaje, bydło, zwierza, owoce, miód, lasy i ryby. Część południowa jest ciepleysza i płodnieysza, ale po części mało uprawna. Tak obfzerne Państwo nie jest w swej proporcyy ludnej, i nie liczy mieżkańców więcej nad 20 milionow, a Miaszt nad 500. Rodacy mówią ięzykiem szczególnym, Religii są Greckiey Schizmatyckiey, obrządkow ofobliwizych, którą sprawuie 40 Archi-Reisow czyli Biskupow, a w całym Państwie 479 męzkich, 74 panieńskich Monasterow liczą, obcym wolno jest swoiey się trzymać religii. Umiejętności, rękodziela, fabryki, począwszy od Piotra W. rozmnożone w tym kraiu, wprzod

utrzymywane od Cudzoziemcow, a teraz i od rodakow, pięknie kwitną. W Petersburgu, Moskwie, Rydze, Kiiowie, dały się tu widzieć Akademie w niczym nieustępujące obcym. Handel Rossyi coraz się barzdziej powiększa. Łądem prowadzigo z Syberyą, Chinami, Bukaryą, Persyą, Turkami, Polską i Szwajcarią; morzem zaś z Europeyjskimi Narodami, a ofobliwie z Anglią. Wychodzące towary są: futra najprzednieysze, iuchty, wosk, łoy, ryby solone, tron, miód, stokwicz, stroy bobrowy, sierść, kości, bydło, zboże, len, konopie, kawior, nici, grube płotna, maty, mydło, oley, żywica, smola, drzewo, potaż, żelazo, miedź, tutyun, &c. &c. Exportowane towary r. 1758. przyniosły 8,150683. rublow, wprowadzone zaś wyniosły na 5826126. rublow; pożytkował więc kraj nadto 2,324556. rublow. Tych zaś lat pewna, iż tyle dwoie przyniosł handel korzyści Moskwie. Monarchowie Rossyi, wprzod wielkimi Xtami, a potym Carami zwali się. Piotr W. wziął tytuł Cesarza i Samowładzcy całej Rusi, a Iwan Wasiliewicz nadał za herb Państwa Orła czarnego o 2 głowach i o 3 Koronach. Dochody Cesarzkie wynoszą pewnie na 16 milionow rublow. W r. 1762. liczyła Rossya woyska swego regularnego 285969. ludzi, 59017. kraiowey milicyi, podzieloney na różne bataliony i regimenta i 1261172. kozakow i kałmukow. Potęga zaś iey morska zależy na 24 woiennych okrętach, i znaczney liczbie fregat, i różnych statkow morskich. Pod imieniem ogólnym Cesarstwa Rossyi zawiera się Rossya właściwa czyli Moskwa zachodnia, Ruś Moskiewska, Laponia Mosk. Tartarya Mosk. Syberyja, Krol. Astrachańskie i Kazańskie, Instanty, Ingryja, &c. W tych czasach dzieli się na 24 Wielkorządztwa (t. w Europie: Moskiewskie, Nowogródzkie, Twerkie, Archad-

niowski, nizkiego Nowogrodu, Woroneckie, Azowskie, Kiiowskie, Białogrodzkie, Charkowskie, Nowe Ruskie, Serwii, Smoleńskie, i Mohylowski, które jest zabranym krainem Polfzcze r. 1772. Petersburgkie Wiburkie, Rewelskie, i Rygskie, które składają się z oderwanego wtymże wieku kraju Korony Szwedzkiej. (2. w Azji: Kazanckie, Astrachańskie, Oremburkie, Tobolskie, i Irkuckie. Wielkorazt... te zawierają różne Provincje. te zaś dawniej Moskwa, teraz Petersburg. Ob. Ruś. A oderwane przez Rossyą od Polski krainy ob. pod Litwą.

ROSTAWICA, rz. w Woi. Kiiowskim, wypływa od granic Wództwa Białocerkwi, płynie pod Pawłocz, Taborówkę, i wpada do Rossy powyżey Białocerkwi.

ROSTOCK, Rostok, *Rostochum*, mocne i znaczne M. Niem. w Cyr. Saxonii niż. w Xstwie Meklemburkim, z Akademią założoną r. 1419. która jest jedna z najdawniejszych w Niemczech, ma także i port bardzo piękny i wiele kościołów wspaniałych. Jest wolne i Cesarzkie pod protekcyą Xcia Meklemburkiego. Leży nad rz. Warną, o *m.* 1 od morza Bałtyckiego, o *m.* 5 na półn. ku z. od Gustrowa, 1 od Wizmaru, 28 od Lubeki. dł. 30. 12. 54. 8. Państwo Rostockie leży nad morzem Bałtyckim, a ma długości *m.* 12. i tyleż szerokości.

ROSTOK, m. w ziemi Chełmskiej z stwem, które oderwane zostało pod pan. Austr. płac. kwarty zł. 179.

ROSTOW, *Rostovia*, wielkie M. i Xstwo w Państwie Rossyjskim z Arcy-Bisk. Leży nad jez. Kotorzą, o *m.* 38 na półn. ku w. od Moskwy. dł. 58. sz. 57. 5. Jest Rezydencyą Archi-Reya, a dawniej Xżąt swych osobnych. Xstwo gran. na półn. z Xstwem Jarosławskim, i

Sutladzkiem, na pośd. z Xstwem Mosk. na z. z Xstwem Twerskim.

ROSULNA, w Pokuciu, w Kordonie Austr. fl. żupami soli warzoney.

ROSWENPEN, albo RUSPEN, *Rufinum*, m. Niem. w Saxonii, nad rz. Muldą, o *m.* 7 na z. od Drezna.

ROSZKOW, stwo w pow. Kowieńskim, placące kwarty zł. 47. Tegoż im. w Poznańskim dobra Radolińskich.

ROTA, m. Hiszp. na brzegach Andaluzyi, o *m.* 5 na półn. od Kadyxu. fl. jest winami swojemi.

ROTA, jedna z wysp rozboynicznych czyli Maryańskich na Archipelagu S. Lazara. Nal. do Hiszpan. na ktorey naywięcej zbierają ryżu.

ROTELEN, lub ROTHELEN, m. Niem. w Margr. Bade-Durlachskim, z zamkiem pięknym, o *m.* 4 na półn. ku w. od Bazylei.

ROTENBERG, ob. Ratenberg.

ROTENBURG nad Taubera, *Rotenburgum ad Tubarim*, piękne, wolne i Cesar. M. Niem. w Frankonii na pograniczu Szwabii, ozdobne wielą bardzo pięknymi budowlami. Wzięte było od Szwedow r. 1631. ale tegoż r. odebrał go Xżę Lotaryński. Wyjęte zostało od prawa Kadukowego we Fr. 1775. Leży nad rz. Taubera, o *m.* 15 na z. od Norymbergi, 6 od Anspachu. dł. 27. 48. sz. 49. 22. Zaleca go osobliwie powietrze zdrowe, i chleby napodziw dobre.

ROTENBURG, m. Niem. w Szwabii Austr. z zamkiem i tyt. Hr. zalecone wodami mineral. Leży nad Nekre, o *m.* 3 na z. od Tubingi. dł. 26. 30. sz. 48. 25. Jest tegoż im. w Hassyi-Rheinfels, nad Fuldą, o *m.* 4 na półn. od Hirsfeldu, zamkiem ozdobne. Inne w Bisk. Spireńskim, i zamek w Cyr. Saxonii wyż. blisko Kelbry w Xstwie Szwarzburg-Rudelfszadzkiem.

Tęgi m. m. z zamkiem w Luza-
cyi wyż. o m. 6 na półn. od Ger-
licy.

ROTENBURG, m. Niem.
z zamkiem w Xstwie Ferdeńskim,
o m. 4 na półn. od Ferden. Innez
zamkiem i grodem na górze wyfo-
krey leżące blisko Saali, w Xstwie
Magdeburńskim, o m. 8 na półd. od
Magdeburga.

ROTENMAN, m. Niem. w
Styryi wyż. nad rz. Palteną, o m.
8 na półn. ku z. od Judenburga.

ROTENMUNSTER, Opac.
Cyfler. przy Rotweill fund. r. 1126.
ktorego Xieni pilze się Xiężną Rze-
czy Niemi.

ROTTERDAM, *Rotterdamum*,
wiel. piękne i bogate M. Rzplety
Holland. w prow. Hollandi, za-
szczycone jednym z najpiękniejszy-
szych i naywygodniejszych portow
w Niderlandzie, i Kollegium A-
miralicyi. Handel pr. wazni wielki.
Miastem rządzi Regencya składają-
ca się z 24 Kontyliarzów. z kto-
rych 4 są Prezydentami. Ma wie-
le bardzo wspaniałych budowli.
Ratusz, Arsenał, dom Bankowy,
i dom Kompanii Indyjskiej są to py-
szne gmachy. Przedzielają to M. 7
pięknych kanałów. Jest oycyzną
fl. Frazma, i Wander-Werf. Ma-
larza. Leży nad Mozą, o m. 5 na
półd. ku w. od Hagi, 2 od Delftu,
12 na półd. ku z. od Amsterdamu.
dł. 22. 12. sz. 51. 57.

ROTTERDAM, wyspa na mo-
rzu półd. w bliskości Middelburgi.
ob. Middelburg.

ROTTERBURG, m. Szlą-
skie z tyt. Hr. w Xstwie Krosień-
skim.

ROTHESAY, zamek Szko-
cki na wyspie Bute, na brzegu
Prow. Argoli. Na nim pilze się Xią-
żętami pewna familia Szkocka.
Leży o m. 34 na z. od Edyburga,
124 na półn. ku z. od Londy-
na. dl. 12. 26. sz. 56. 10.

ROTNESS, m. Parl. Szko-
ckie, w Prow. Murray, o m. 30

na półn. od Edyburga.

ROTFERODE, wieś w
Hr. Stolberskim, tl. kuźniami mie-
dzianami.

ROTNBURG, ob. Ratenberg,
ROTNICA, m. w pow. Gro-
dzieńskim, w dobrym położeniu
nad Niennem, na Wilenskim tra-
kcie pocztowym, o m. 6 od Gro-
dna, 19 od Wilna.

ROTOMAG, ob. Ronen.
ROTTA, m. w Xstwie Anspach-
skim, oycyzną fl. Gefnera zmar-
łego w r. 1762. Leży o m. 8 na w.
od Anspachu.

ROTTENBERG, w Austr.
wyż. w krainie Mihei, o m. 8 ni-
żej Passawy, jest to wyborna win-
nica, ktorey okolice nazywają A-
schau.

ROTTENBURG, m. z
zamkiem w Bawaryi i w Regency-
cy Landshutskiej, o m. 6 na półn.
od Landshutu.

ROTWIL, albo ROTWEIL, *Ru-
bea villa*, m. Niemiec. w Cyrkule
Szwabskim, wolne i Cesańskie, w r.
1519. weszło z Szwaycarami w
związek, ale już w nim niezoście.
Leży nad Nekrą, blisko źrzodeł
tey rzeki i Dunaju, o m. 7 na po-
łud. od Tubingi, 9 na półn. od
Schaffhuzu. dl. 26. 19. sz. 48. 5.

ROUANE, albo ROANE, *Ro-
dumna*, M. znacz. Fr. w Wielko-
rządztwie Lugdunńskim, w pow.
niż. Forez, albo Roaneńskim. Ma
tytuł Xstwa Parostwa. Na począt-
tku tego wieku była tu tylko
wioska, ale teraz jest M. bardzo
ludne i handlowne. Leży na lewym
brzegu rz. Ligety. W jego porcie
składają wszystkie towary, ktore
przychodzą z Lugdunu, z Lan-
gwedocyi, z Prowancyi, i od w.
a do Paryża spuszczają je kanałem
Briary. Leży o m. 17 na półn. ku
w. od Klermontu, 86 na półd. ku
w. od Paryża. dl. 21. 44. sz. 46. 2.

ROUBAIX, m. Fr. o m. 3 na
półn. ku w. od Lilli, z tyt. Margr.
gdzie robią materye różne wełnia-

ne, równaiące się Angielskim.

ROUCY, *Rauciacum*, dawne m. Fr. w Szampanii z tyt. Hr. Państwa, które jest jedno z naydawniejszych w tej Prowincyi. Leży nad rz. Aisne, o m. 4 na połu. ku z. od Remow. ob. Ropilly.

ROUEN, Rotomag, *Rothomagus*, jedno z wiekszych, ludniejszych, handlowniejszych, i bogatszych Miast Fr. stol. Normandyi, z bogatym Arcy-Bisk. który ma tytuł Prymasa Normandyi. Ma Parlament swoy ustanowiony r. 1515. sądy, Grod mennicę, piękne Kollegium i Akademię nauk wyzwoionych, dwa Opac zamek nastrożony, i Wielkorządztwo trzyma nad 12 Powiatami. Jest ieszcze w nim bardzo wiele kościołów, między ktoremi Opacki S. Owena, i Katedralny są naywspanialsze. Na jedney z pomiędzy Katedralnych wieży widzieć się daie ow. dzwon *Je zy d'Amboise* nazwany, który ma bydź w świecie naywiększy. Procz tych jest ieszcze w Rotomagu bardzo wiele pięknych budowli, rękodziel sukiennych, i materyi *Siamoise*. To M. było oyczyzną Piotra i Tomazsa Kornellow, Alexandra Natalisa, Samuela Bochara, Fontenella i inn. ch wielu sz. ludzi. Leży w miejscu nader pięknym, nad prawym brzegiem Sekwany, na ktorey jest most utrzymujący się na statkach, i otwierający się dla przepuszczenia okrętów. Wzbieranie morza tak znacznie tam ieszcze dochodzi, iż nactenczas i wielkie okręty do miasta przybliac mogą. Blizko niego są wody mineralne S. Pawła zwane. Leży o m. 24 na połu. ku z. od Ambianu, 42 na połu. ku z. od Orleanu, 28 od Paryża. dł. 18. 45. sz. 49. 26.

ROUERQUE, (le) *Rutheni*, *orum*, Pow. Ruteneński we Fr. w Akwitanii. Gran. na w. z górami Sevennes i pow. Gewodan, na z. z pow. Kwerceńskim, na połu. z

tymże i z Arwernią, na połu. z Langwedocyą. Długości ma m. około 30. szer. przeszło 20. Dziel się na Hr. i Marchią wyższą i niż. Rhodez jest w nim M. S. Przyłączone jest do Fr. za panowania S. Ludwika w r. 1258.

ROUGE, (la Riviere) rz. Luizyany, która wpada do rz. S. Ludwika na z.

ROUGEMONT, Opac. Bened. czyniące 3000. liwr. w m. tegoż im. o m. 6 na połu. od Chatillon nad Sekwaną.

RUILLE, m. Fr. osiadle, w

Piktawii, o m. 6 na z. od Piktawy.

ROUMELIE, (la) ob. Romanie.

ROUMOIS, (le) *Rothomagensis ager*, Pow. Fr. w Normandyi wyż. między rz. Sekwaną i Rille, w ktorey znaczeniejsze są: *Quilleboeuf*, *Pont-Audemer*, i *Erboeuf*.

ROUPEYROUX, m. Fr. w pow. Ruteneńskim, o m. 3 na połu. ku w. od Villefranche, z sądami Krol.

ROUSSELDAR, *Rossilaria*, m. w Flandryi Austr. o m. 4 na połu. ku w. od Ypry.

ROUSSILON, *Russillon*, *Ruscinonensis Comitatus*, Prow. Fr. w Górach Pirenejskich z tyt. Hr. Graniczy na w. z morzem szródziemnym, na z. z pow. Cerdanńskim, na połu. z Langwedocyą niż. na połu. z Katalonią, od ktorey ją oddzielają góry Pirenejskie. Dług. ma około m. 20. Kray jest naywyżniejszy, obfituje w oliwę. Ludwik XIII. zawiował ten kray od Hiszp. r. 1642. a dziedzictwo jego przyznane jest Francyi przez traktat Pirenejski w r. 1659. Perpignan jest w nim M. S.

ROUSSILLON, *Russillon*, m. w Delfinacie, o m. 5 od Wienny, gdzie postanowiony sz. dekret ma imie od niego.

ROUSSY, piękna majątność w Kstwie Luxemburckim, o m. 2.

na połd. od Luxemburgu, ob. Roucv.

ROUTOT, m. Fr. w Normandyi wyż. w pow. Rotomagu, o m. 4 na w. od Pont-Audemer.

ROUVROY, m. Fr. w Pikardyi, o m. 6 na w. od Peronny.

ROVIGNO, albo **ROUVIGNE**, *Arupinum*, małe ale ludne m. Wł. w stronie zachod. Itryi, z dobrym portem i górami ciosowego kamienia. Okolice jego wydaie wyborne wina. Leży o m. 14 na połd. ku z. od Capo d'Isτρια, dł. 31. 28. sz. 45. 14.

ROVIGO, *Rhodigium*, m. Wł. stoł. Poleżyi Rowigańskiej, nal. do Wenecyi. Jest rezydencyą Bisk. Atryackiego. Leży nad rz. Adygią, o m. 9 na połd. ku z. od Padwy, 15 od Wenecyi. dł. 29. 21. sz. 45. 5.

ROW, rzeka w Woi. Braclaw. bieg ma od z. do w. płynie pod Bar i Mezerow, i pod Braclawiem wpada do Bogu.

ROWARZEW, m. w Woi. Kiiowski nad rz. Cieceref, na pograniczu Wołyńskiego, od Czarnobyla ku połd. o m. 14.

ROWNE, m. dosyć znaczne w Woi. Wołyńskim, porządne i osiadłe, z zamkiem, blisko Horynia, nal. do Xżąt Lubomirskich. Jest na trakcie poczty, o m. 5 od Klewania od Łucka 9, od Korca 12. Tegoż są im. dobra w Krak. blisko Olbroma.

ROXBURG, ob. Tiviotdale.

ROYAL-LEU, Opac. Benedykt. w lesie *de Guyse*, o m. 3 na w. od Compiègne, przeniesione do S. Jana *aux Bois*, przez zamianę z Kanonikami Regularnemi tego miejsca.

ROYAN, *Royanum*, m. dawniey znaczne w pow. Santonńskim, przy uściu Garumny, fl. obłężeniem, które tu wytrzymali Hugonoci przeciwko Ludwikowi XIII. w r. 1622. Całe prawie teraz jest zruynowane. Leży o m. 112 na połd. ku z. od Paryża, dł. 16. 37. sz.

45. 37. ob. Pont de Royan.

ROYANNES, (le) Powiat w Delfinacie, w Dyec. de Die, Pont de Royan Margr. jest w nim M. S.

ROYAUMONT, Opac. Cyfter. w Fr. w Dyec. Bellowaczeń. o m. 1 na połn. od Luzarches, czyniące na rok 11000. liwr.

ROYE, *Raga*, m. i sądy Fr. w Pikardyi wyż. w krainie Santerre. Leży o m. 3 na połd. ku z. od Nesty, 26 na połn. ku w. od Paryża. dł. 20. 27. sz. 49. 41.

ROYON, Margr. i sądy Fr. w Artezji, o m. 4 na połn. ku z. od S. Pol.

ROZAN, m. w Woi. Poznańskim.

ROZAN, m. w Mazowszu stoł. swej Ziemi, z zamkiem na górze nad rz. Narwą, i z ftwem placącym kwarty zł. 1619. mającym ograni. Makowskie. Jest dawne drzewem zabudowane, mieyſce sądów ziem. i grodz. od Pultu a powyżej, o m. 4 od Sochaczowa ku w. 6. dł. 41. sz. 54. 1. Ziemia Rozańka dzieli się na 2 pow. Kozański i Makowski, ma grunta mierne i od liczney osiadła leſt ſzlachty.

ROZANA, piękne m. w Woi. Nowogrodzkim, w pow. Słonimskim, fl. wspaniałym pałacem Xżąt Sapiehow, i cudownym obrazem; jest porządne, dobrze zabudowane, ulice ma proste, i wielu rzemieśników. Leży nieco opodal od rz. Zelwy. o m. 3 od Łyfkowa, od Słonima 6.

ROZANKA, m. w Pokuciu, dawniey dziedzictwo Makowieckich, od których ufortyfikowane było. Leży blisko Zawaly. dł. 49. 7. sz. 54.

ROZANY-STOK, w Woi. Trockim, ozdobiony pięknym Dominikanow klasztorem; leży niedaleko Olity.

ROZDOŁ, m. Ruskie, nad Dniestrem, w dobrym położeniu, od Zydaczowa m. 2. Jest pod paup. Austr. w Cyr. Lwowkim.

ROZNAWA, Rosenau, m. Węgierskie, dawniej Biskupa Strygońskiego, a teraz ma św. Katedrę; st. rudami miedzi, cynobru, żywego srebra, i złota. Jest ładne i bogate. Leży nad rz. Sawą w Hr. Gomorskim.

ROZNIATOW, m. w Woi. Ruskim, pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, st. żupami soli warzoney. Jest dobrze zabudowane i ofiadłe, nad rzeczką Szczecziwą, od Doliny m. 2. od Kalusza.

ROZNIATOWICE, w Woi. Sieradzkim, o m. 4 od Piotrkowa. Leżą na trakcie pocztowym z stacyą.

ROZNISZOW, w Pilźniskim, przedtym Krolewsczyzna, teraz pod pan. Austr.

ROZWADOW, m. w Woi. Sandomirskim, a teraz w Cyr. Piłźniskim, piękne i porządne, ozdobne kościołami, i dobrimi budowlami, niegdys gniazdo imienia Rozwadowskich, teraz Xżąt Lubomirskich dobra; leży nad Sanem, o m. 3 od Ulanowa, 3 od Sandomierza.

ROZOI, ob. Rołai.

ROZOW, m. w Woi. Kiiwskim stwo, płaci kwarty zł. 3706. Leży w pow. Zytomirskim, nad rz. Zdzwieżą, od Radomyśla ku w. m. 10.

RUBENICK, m. Szląskie w Xstwie Raciborskim, o m. 6 na w. od Raciborza.

RUBICON, rz. Włó. w Romanii, między Aryminem i Rawenną. Ma to byćż też sama rzeczka co i Pisatello, albo Fiumicino.

RUBIERA, *Herbaria*, małe ale mocne m. Włó. w Xstwie Modenckim. Oyczyzna st. Ant. Codrus. Leży nad rz. Secchia, o m. 3 na z. od Modeny. dl. 28. 30. sz. 44-34.

RUBICZEWICZE, m. w Woi. Nowogrodzkim, w Xięstwie Słuckim, między rz. Sulą i Szwą, od Koydanowa m. 6.

RUBIESZOW, lub HRUBIE-

szow, *Rubefovia*, dawne m. w ziemi Chełmskiej, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Belzkim, przedtym stwo, 7a niegdys zamkiem i czasową Katedrą Bisk. Chełmskiego wstawione. Leży na trakcie blisko Bugu, od Horodła m. 2. od Włodzimierza 3. od Zamościa 6. od Kraśnostawu 7. *Rubiszayce* dzierżawa Krol. w Zmudzi, w pow. Wieszwińskim.

RUCKERSWALDA, m. w Misnii, w pow. Ertzgebürg, o m. 10 na pośd. ku z. od Drezna, niedaleko Marienbergu, nal. do Hr. Solmskiego.

RUDA, wieś znaczna w ziemi Wieluń. z starożytnym kościołem Farnym, dziedziczna im. Taczanowskich, o półmili od Wielunia.

RUDA, m. w Rufi, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Halickim, nad rz. Stryem, w dobrym położeniu, od Zydaczowa m. 1. od Żurawny 2. Tegoż im. stwo. w ziemi Chelmskiej, płac. kwarty zł. 771.

RUDAWA, m. w Krakowskim, ozdobne kościołem, ma piękne szyby marmurowe. Jest nad rz. tegoż im. która blisko Krakowa wpada do Wisły.

RUDGOPING, ob. Langeland.

RUDELSTAD, m. Niem. w Turynji w Hr. Szwarzenburg. blisko rz. Sali. o m. 7 na pośd. od Jeny, z pięknym zamkiem.

RUDEN, *Ruda*, m. Niem. w Xstwie Westfalskim nad rz. Moeną, o m. 9 na pośd. ku z. od Paderborny, nal. do Elektorstwa Arcy-Bisk. Kolonskiego.

RUDEN, lub *RUTAU*, Ruda wa, m. Pruskie, w Sudawii, szlacheckie, zamieszkane od Socynianow, leży blisko Anoreswalde.

RUDENHAUSEN, m. Niemiec. w Frankonii w Hr. Kastell. o m. 3 na pośn. ku w. od Kastellu.

RÜDESHEIM, m. Niem. w Arcy-Bisk. Mogunckim, o m. 6 na z. od Moguncyi, nad Renem. dl.

25. 30. sz. 49. 55. Okolica iego wydaje dobre wina.

RUDNIK, m. w Sandomirskim, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Pilznieńskim, nad Sanem, miało dawniej zamki, o m. 1 od Ulanowa. od Krzesłowa 2. Tegoż im. zamek przy Sandomierzu, sławny Szwełow kłeskami.

RUDNIKI, m. w Woi. i pow. Wileńskim, ft. dawnym pałacem, ogrodami, żwierzyńcami, mieszkaniem cesarowym i 1 wami Krolow Pol. Leży w sz. 4 obłzernych lasow, o m. 4 na połd. od Wilna, 10 od Olmanaw, blisko rzeczki Wagi. Tegoż im. Krolewsczyzna w pow. Olmianskim, płaci kwarty zł 70. Inna w pow. Lelowskim, płaci kwarty zł. 20.

RUDKI, m. Ruskie, o m. 2 na z. od Komorna.

RUDOLPHSTADT, ob. Rudelstadt

RUDOLPHSWORTH, Rudolphsford, albo Neusiedtl, *Rudolphwerda*, mocne m. Niem. w Karnioli z Opac. założone i nazwane od Rudolfa II. Cesarza. Leży nad rz. Gurck, w kraju obfitującym w dobre wina, o m. 3 na połn. kuz. od Metlingi, 10 na połd. od Cislew. dl. 33. 25. sz. 6. 3. Położone jest w Winiśmarchii.

RUDOMINA, dobra w Woi. i pow. Trockim, gniazdo domu Rudominow, od Sereyow ku z m 7.

RUE, *Rua*, m. Fr. w Pikardyi, w Hr. Ponthieu, nad rz. Mage, o m. 1 na połn. ku w. od Crotoy. dl. 19. 16. sz. 50. 16. Tegoż im. m. Szajyc. w Kantonie Fryburskim, o m. 7 na połd. ku z. od Fryburga. ft. targami i iarmarkami.

RUEL, m. Fr. o m. 3 na połn. ku z. od Paryża, z pięknym zamk. wystawionym od Kardyn. Richelieu.

RUEN, albo RHUNEN, Opac. Panien Protestanckich w Xstwie Szweryńskim, w Meklemburgu, o m. 8 na połn. ku z. od Szwerynu, nad rz. Warnau.

RUF, (St.) ob. Valence.

RUFÆE, *Rubeacum*, dawne m. Fr. w Alfacyi, Wielkorządztwa Strazburckiego, megdyś impervalne. Franc. wzięli je r. 1675. Leży nad rz. Rothach, o m. 2 na połd. ku z. od Kolmaru, 97 na połud. ku w. od Paryża. dl. 24. 58. sz. 27. 57.

RUFÈCQ, *Rufiacum*, m. Fr. w pow. Anguleńskim, z tyt. Margr. nad strum. d'Anche, o m. 3 na połnoc od Chateau Regnault.

RUFISQUE, faktorstwo Fr. na brzegu Afr. o m. 3 od Gorey.

RUFUVEILLE, m. Fr. w Normandyi o m. 3 na z. od Mortain.

RUGEN, *Rugia*, wyspa na morzu Bałtyckim przy Pomeranii, na przeciwko Stralsundu, od natury i sztuki bardzo umocniona. Ma dług. około m. 5. Szer. 4. Ziemię ma żyzną, i obfituje w bydło; nal. do zwycyi i ma tyt. Xstwa.

RUGENTHAL, ob. Mugeln.

RUGENWALDE, *Rugium*, piękne m. Niem. w Pomeranii dalszey, stol. Xstwa Wendeńskiego, z pięknym zamkiem i dobrym portem, nad rz. Wiperą, o m. 3 od morza, 14 na połn. ku w. od Kolbergu. dl. 34. 20. sz. 54. 35.

RUGLES, *Ruoulae*, m. Fr. w Normandyi, nad rz. Rille, o m. 4 na połd. od Conches.

RUHENDAL, m. i Ekonomia w Semigalii, z wiel. i kosztownie założonym zamk. który Xżę Jan Ernest, przed otrzymaną godnością Xżęcia kazał założyć. Blisko Bauška.

RUISSAVILLE, Opac. August. w Diec. Boulogne, o m. 2 od Renti.

RULAND, ob. Roland.

RUMELIA, ob. Romania.

RUMIGNY, m. Fr. w pow. *Thierache*, o m. 2 na połn. od Rosoy, stol. Xstwa Parostwa de Guise, z ich rezydencyą. Oyczyzna X. de la Caille.

RUMILLY en Albanois, *Rumiliacum*, piękne m. w Sabaudyi, o m. 2 na połn. ku z. od Annecy, na wespółku, przy zbiegu rz. Seran i Nepha. Ludwik XIII. zbu-

rzył jego twierdze w r. 1630. dł. 23. 40. sz. 45. 50.

RUMMELSBURG, m. w Pomeranii, o m. 10 na połd. od Rugenwaldu.

RUMNE, m. Mosk. w Kiiowskiem z zamkiem, nad rz. Sulą, od Baturyna na połd. m. 15.

RUMONT, wioska z tyt. Margr. o m. 4 na z. od Nemours.

RUMSZYSZKI, stwo. czyli Ekonomia Kowieńska, płaci kwarty zł. 3531. Leży blisko Niemna, o m. 3 od Kowna.

RUNCKEL, m. i Hr. Niem. z zamkiem, między m. Dietzi Vilbourg, nad rz. Lohn, o m. 12 na w. od Wiednia. Nal. do domu de Wied.

RUPPELLA, ob. Rochelle.

RUPELMOND, *Rupelmunda*, m. Niderlandzkie, w Flandryi Austryack. z tyt. Hr. Oyczyzna s. Gerarda Merkatora. Leży na lewym brzegu rz. Skaldy, naprzeciwko uścia rz. Rupeli, o m. 3 na połd. ku z. od Antwerpii. dł. 21. 51. sz. 51.

RUPERT, (St.) s. Opac. nad Renem, o m. 4 na z. od Moguncyi.

RUPIN, albo RAPIN, *Rupinum*, m. Niem. w średniej Marchii Brandeburskiej, stol. pow. tegoż im. z zamkiem, nad stawem bardzo rybnym; o m. 14 na połn. ku z. od Berlina, 11 na połn. ku w. od Brandeburga. dł. 30. 58. sz. 53.

RUREMONDE, *Ruremunda*, piękne, ludne, i mocne M. Niderlandzkie, w Geldryi Austr. z Biskup. nal. do Metrop. Mechlen; zał. r. 1559. w r. 1665. pożar bardzo je zruynował. Leży przy zbiegu rz. Roer i Mozy, na pogran. Bisk. Leodyjskiego i Xstwa Juliaceńskiego, o m. 6 na połd. ku z. od Venloo, 8 od Geldryi, 24 na połn. ku w. od Mechlinu. dł. 23. 35. sz. 51. 12.

RUS, *Russia*, nazwiśko, które się daie różnym krajom Europy, częścią pod pan. Moskwy, częścią pod pan. Polskim lub Austr. będą-

cym. Zowie się *Rus biała* Woiew. Połockie, Witebskie, Mściwawskie, Mhńskie i Nowogrodzkie, to zaś Woi. zowią niektorzy *Rusią czarną*, lubi inne tym zwać zwykli, iako Gwaguin część Państwa Mosk. około białego jeziora rozległą ku gran. Azyi. *Rus czerwoną*, są Woi. Ruśkie, Bełzkie, Podolskie, Wolyńskie, ziemia Chelufka, nadto iako Starowolski liczy: Woi. Kiiowskie, Braclawskie i Pokucie. *Obacz o nich pod szczególnemi Woi. lub ziem artukulami*

RUSCHEL, m. Xstwa Dwóch mostów. w Juryzdykcyi Lichtenberckiej.

RUSHIN, m. na wyspie *Moo*, na połn. ku z. od Anglii, rezydencyonalne Bisk. tej wyspy.

RUSKIE Woi. od r. 1773. Prowinc. Austr. pod im. Galicyi i Lodomery, znaczny kraj zawarty między Woi. Sandomirskim, Lubelskim, Bełzkim, Wolyńskim i Podolskim, dzielił się na 6 ziem: Lwowską, Przemyślską, Sanocką, Halicką, Zydyczewską i Chelmską, która jedna tylko została p. zy Pol. we 3 teraz zamknięty Cyrk Lwowski, Halickim i Samborskim. Niemiata Pol. równie bogatey, żyzney i ludney Prow. iako tę, którą słusznie Starowolski krajem najszlachetniejszy, i miodem i mlekiem płynącym zowie. Jakoż obficie w wszelkie wygody życia, osobliwie w zboże, sol, miód, wośk, owoce, kruszce, płotna, zwier. e. bydło &c. Mieszkańców ma ludzkich, gospodarnych i możnych. M. S. Lwow.

RUSKINOWCE, lub Rysdorff, m. wolne w stwie Spiskim, o m. 1 od Dudeldorfu.

RUSOLISZKI, w pow. Oszmiańskim, stwo plac. kwarty zł. 26.

RUSS, (le) rz. płynąca przez Szwyjcarey na w. Przechodzi wzdłuż jeziora Lucerneńskiego.

RUSZ, lub Rusz, Russe, rz.

jest odnoga Memlu* ku pośn. wpadająca do Kurifch Hafu kilką korytami.

RUSSOW, w Woi. Kaliskim, stwo placi kwarty zł. 1600. Leży blisko Kalizy.

RUSTENBERG, mocny zamek w Niem. w Flek. Mogunckim w pow. Eyffeldzkim, leży na górze bardzo wyśoki.

RUTENSKI Powiat, 'obacz Rouergue.

RUTHERGLEN, m. Parla. w Szkocyi, w Prow. Lanerk, o mile od Glaszowa, 20 na z. od E-dymburga z tyt. Hr. dł. 13. 50. sz. 56. 20.

RUTIGLIANO, m. Włó. w Krol. Neapol. w ziemi Barskiej, o m. 2 od Barn.

RUTLAND, *Rutlandia*, Pro-wincya pośd. Anglii, która wysyła 2 Dep. na Parl. Ma m. 20 wokoło, i zawiera 110000. łanow ziemi. Jest najmniejszą Prow. tegoż Krolestwa, obfituje w bydło i drzewa. Grunta iey są bardzo żyzne. Ma tytuł Xstwa. Oakami iey m. głęwym.

RUVÓ, *Rubi*, m. Włó. bardzo osiadłe, i obzerne, w Krol. Neapolit. w ziemi Barskiej, z Biskup. pod Metropolią Barskiego; leży o m. 8 na pośd. ku z. od Baru, dł. 34. 10. sz. 41. 13.

RUY, m. Fr. w' Delfinacie, o m. 10 na w ku pośn. od Wienny.

RY, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 od Rotomagu.

RYBNA, m. Mosk. w Wielko-rządztwie Charkowskim, przy mieście Ostrogošk leżące.

RYBNICA, m. w Woi. Bra-clawskim, zalecone iarmarkami, jest nad Dniestrem, poniżej Ra-zzkowa, o m. 4.

RYBOŁÓW, w Podlaskim z Krolew. plac. kwar. zł. 21. blisko Pawłowa.

RYBOTYCZE, m. w Prze-myskim, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, w okolicy obfi-

tey w śól, o m. 2 od Dobromisła.

RYCZYWOŁ, m. w Woi. Po-znańskim, od Stobnicy, o m. 20. Tegoż im. m. w Woi. Sandomirskim, mało osiadłe, na trakcie pocztowym, blisko Wisły przy uyciut małej rz. leżące, od Ko. i-nic m. 2. od Warszawy 10. stwo plac. 1975.

RYDZYNA, m. w Woi. Po-znańskim, z pałacem i izkolami XX. Piarow, osiadłe i handlowne, nal. do Xżat Sulkowfch, o milę od Leszna, tyleż od Rawicza. Zamek Rydzyński przed zruynowa-niem swym od Sałow r. 1705. był ieden z najpiękniejszych w Pol. w miłym położeniu na wyspie. Nal. wprzod do im Leszczyńfch.

RYF, m. Angiel. w prow. Su-fsex. Wysyła 2 Dep. na Parl. dł. 18. 28. sz. 50. 55. ob. Ports (Cing.)

RYEGATE, Ryegata, m. Angiel. w prow. Surrey, o m. 10 na pośd. ku z. od Londynu. Wysyła 2 Dep. na Parl. dł. 17. 12. sz. 51. 25.

RYGA, Riga, znaczne, mo-cne, obzerne, portowe i handlo-wne M. Inflanckie, stoł. Wielko-rządztwa swego, miejsce sądow, i zjazdow szlachty Inflant ktore zdo-bi Cesarfki pałac, i stary zamek rezydencyonalny Gubernatora Ge-ner. z mocną cytadellą, w ktorej naycelniejsza jest cerkiew Ruska. Zawiera 5 kościołow Luterskich, ieden Ewangeliśtow reform. 6 cer-kwi, i 2 tacińskie szkoły; nadto mieszkańcow 20000 okładem. Przy-pływa tu od 600 do 1000. okrętow. Ztąd ofobliwie biorą obcy zboża, smołę, futra, potaż, drzewa, len, &c. za przywożone wino, korze-nie, materye &c. Polska iuż mniej teraz z handlu Rygskiego korzystać poczyna niżeli przedtym, wolność handlu z Rygą ma warowaną trak-tatem r. 1773. i bez opłaty trans-port do niey wszelkich produktow przez Dźwinę. Miasto było dawniej Anzeatyczne; miało Arcy-Bisk. ktorego dochody na dobra świekie obrocone są 1566. Różnych doznała

Joſow Ryga. R. 1621. zdobył ją na Pol. Guſtaw Adolf, r. 1622. próżno o iey odebranie kufili ſię Polacy. Car oſtąpić od iey oblężenia był przymuszony r. 1656. ale r. 1710. było opanowane od Moskwy, i różnemi iey utwierdżona ta poſſeſſya traktatami zoſtała. Leży w piękney równinie nad Dźwiną, o *m.* 2 od iey uycia do morza Balt. o *m.* 9 na połn. od Mittawy, 50 od Wilna, 86 od Petersburga. dł. 41. 19. ſz. 56. 4. Wielkorządztwo Rygkie zawiera Inflanty i ſkłada ſię z Cyrk. Rygkiego, Wendeńskiego, Derptſkiego, Parnawskiego i wyspy Oezel. Mieſzkań: są Niem. i Lettowie, którzyż w kſwoy mają, ſekty są Lutersk.

RYKI, m. w ziemi Stężyckiej z ſtwem płacącym kwar. zł. 6142. Jeſt o *m.* 3 na w. od Stężycy.

RYLSK, m. Mosk. w Białogrodzkim, obſzerne, i drzewem zabudowane, nad rz. Semą po wyżey Putywła, o *m.* 20.

RYMANOW, m. w Ruſi, teraz pod pan. Auſtr. w Cyr. Piłźnińskim blisko rz. Wiſtoka, w położeniu górzystym, od Brzozowa, *m.* 1. od Kroſna 2.

RYMAROW, lub **ROMERSTADT**, m. w Morawii, w Cyr. Olomunieckim, nal. do Hr. Rabenſtein.

RYMSZANY, m. w pow. Braſławskim, między błotami, o *m.* 6 na z. od Braſławia.

RYNDZINA, w Witebſkim, ſtwo płaciło kwar. zł. 2075. teraz pod pan. Roſſyi.

RYPIN, *Ripinum*, m. dawne w ziemi Dobrzyńskiej, z ſtwem płac. kwar. zł. 1400. leży w piękney równinie nad małą rz. Odleką, od Dobrzyńa, o *m.* 5. ob. Ripin.

RYSSEL, ob. Lille.

RYSZWICK, wieś w Hollan. blisko Hagi leżąca, z zamkiem pamiętnym przez traktat tu podpiany r. 1697. zawarty między Fr. Hiſzp. Anglią, Holland. i Niemcami.

RYSZCZOW, m. w Kiiowſkim, nad prawym brzegiem Dniepru, o *m.* 4 powyżey Trechtymirowa.

RYTWIANY, w Sandomirſkim z dawnym zamkiem wyſtawionym od Tęczyńskich, w pobliżości znacznych laſow, w których jeſt klasztor wſpauiały Kamedułow, tychże Hrabiow fundacyi; Leży niedaleko Pokrzywnicy.

RZETCHOW, w ziemi Rożańſkiej, dobra Łempickich.

RZECZOWO, w pow. Kowieńskim ſtwo płac. kwar. zł. 149. blisko Michniewa.

RZECZYCA, znaczne M. powiatowe w Woi. Mińskim, mieyſce ſądow i ſeymikow pow. części pozostały przy Pol. z ſtwem. grad. płacącym kwar. zł. 4018. Zdobigo dawny zamek, i kościoły Łacińskie i Ruſkie. Leży przy uyciu rz. Wiedrzycy do Dniepra, od Mozyra, *m.* 12. od Rohaczowa 14. dł. 49. 10. ſz. 50. 2. Wielka część powiatu Rzeczyckiego po rz. Dniepr przeszła pod pan. Roſſyi r. 1773. Pow. ſeymikuie w Rzeczycy, i obiera poſtow 2. Tegoż im. ſtwo w Belzkim, teraz pod pan. Auſtryac. płaciło kwar. zł. 12327. Inne w Łęczyckim płac. kwar. 1431.

RZEMIEN, w Sandomirſkim z zamkiem pięknym, w miłym położeniu nad Wiſtoką, imienia Staudnickich pod Rzochowem. Jeſt pod pan. Auſtr. w Cyr. Piłźnińskim.

RZEPICHOW, m. w pow. Orſzańskim pod pan. Roſſyi, o *m.* 3 od Kochanowa.

RZESZA, w Woi. Wileńskim, dobra lenne leżące nad rz. Reſzą, nadane Szymkowiczom były od Zygmunta III. a ſeymem 1775. uznane za dziedzictwo Wolmerom.

RZESZOW, *Reſſowa*, piękne m. w Sandomirſkim, teraz pod pan. Auſtr. w Cyr. Piłźnińskim. Zdobigo mocny i wſpauiały zamek, kościoły XX. Piarow, Bernar. Reform. i Kollegiata, zwierzyniec, ogrody, ſławy &c. Jeſt porządne,

osiadłe, handlowne, na trakcie pocztowym. Należy do Xżąt Lubomirskich. Położenie jego nad Wisłokiem jest mile. Ma walne i armarki, od Jarosławia m. 7. od Sędziszewa 3. od Lwowa 20. od Krak. 22. W okolicz tego m. jest wielu Niem. osiadłych, których przodkowie od Kazimierza W. byli sprowadzeni, Mowią językiem zeplotym. Handel tu na płotną wielki. dl. 40. 22. sz. 40. 53.

RZESZOWO, w pow. Mozyrskim dobra Jeleńskich.

RZEWA, lub **Rzew**, Wołodimerow, m. Moskiewskie stol. swey Prow. łączący między Xżwem Twersem, Belskim, Woj Witebskim i Xżwem Plekowskim. M. jest nad Wolgą niedaleko od iej źródnia, o m. 17 na półn. ku z. od Moskwy. dl. 54. 45. sz. 55. 56. Jest inne m. *Rzewa puławska* zwane, o m. 75. na z. od pierwiznego będące na wyspie oblanej od jeziora Podzo, które zależy od Plekowa i Sawolocia.

RZEWIN, m. w Podlaskim, którego założenie kładą pod pan. Leszka czarnego, od Rzewina przodka Domu Rzewuskich.

RZEZYCA. ob. Rositten.

RZUCHOW. m. w Sandomirskim, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnińskim, w gruntach bardzo dobrych; nal. do imienia Stadnickich. Jest nad Wisłoką, między Mielcem i Przesławiem.

RZYM, *Roma*, st. wielkie dawne, i najpiękniejsze M. w Europie, stol. Włoch całych, i całego świata Chrześc. w Prow. stanu Papieżkiego zwany: *Compagna di*

Roma. Założone od Romulusa na lat 754. przed nar. Chrystusa, dało nazwisko Państwu Rzymickiemu, dziś stolica Najwyższego Biskupa. Dała się tu ielcze widzieć liczne jego dawney wspanialości zabytki, iakie są: łaźnie, obeliski, amfiteatry, cykolumny, mauzolea, bramy tryumfane, &c. i bardzo wiele przedziwney rzeźby posągów. Między niezmierną liczbą pałacow, kościołow, i innych przepytznych budowli, naygodniejszy są podziwienią kościoły S. Piotra, Laterański, S. Maryi Większey, Watykan, czyli pałac Papieżki, w którym ci rezydują więkzszą część roku, guzie st. jest B. Biblioteka i wielki szpital, S. Duchu jeden z naylepszych w Europie, pałac *de Monte Cavallo*, *Villa D. Matthei*, *Rotonda*, *Capitolium*, Kancelaryja, Pałac S. Marka, Farnezych i blisko rynku Hiszpańskiego pałac W. Xcia. *Collegium Sapientia*, jest najpiękniejszy z Kolegiow Rzymickich. Liczbą mieszkańcow w Rzymie nad 10,300 lubo tu jest 81 Parafii. Jest tak wielkie, iak Paryż, ielżi wielkość jego miarkuje się z obwodu murów, ale mury jego zawierają wiele gruntu niezamieszkałego, i ma obszerny ogrody, winnice, &c. Leży nad Tybrem, który przerzyna część jego, i zamyka w swej wielkości 12. wzgórkow. Jest o m. 170. od Taryza, 250. od Krakowa, 180. od Wiednia, 360. od Londynu, 300. od Amsterdamu, 300. od Madrytu, tyleż prawie od Konstantynopola. dl. 30 sz. 41. 53. 53". ob. Kampania Rzymska.

KONIEC TOMU II.

8782

